



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Universitätsbibliothek Paderborn**

### **Generalis Totivs Sacri Ordinis Clericorvm Canonicoꝝ Historia Tripartita**

**Pennotto, Gabriele**

**Coloniae, Anno M.DC.XXXXV.**

De Clericali Sanctiſſimi Patris Avgvſtini Inſtitvto, Et Habitv Liber Primus.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-38634**



DE CLERICALI

Sanctissimi Patris

# AVGVSTINI INSTITVTO,

ET HABITV

Liber Primus.

## CAPVT PRIMVM.

*Cuiusnam Instituti Regularis, vel habitus fuerit S. Doctor Augustinus. Dubium proponitur, & occasio dubitandi aperitur.*



**S**anctissimum Praesulem Sacri Ordinis Apostolici Clericorum Canoniorum Patre, & Patriarcham inclitum, Ecclesiae Catholicae Doctorem praeclarissimum, Lumen Doctorum, Firmamentum Ecclesiae, Maleum Haeeticorum, & vitae Canonicae Reparationem strenuum AVGVSTINVM Vitae Regularis institutum coluisse, habitum gestauisse cum emissionem & obseruantia Votorum, quae Vitae Regularis perfectionem continent, res est apud Doctos, & Eruditos quoque tam certa, & constans, vt inter Catholicos, qui eam negent, vel nulli sint, vel non eius auctoritatis, vt nostra magnopere interfit, illorum sententiam auctoritate, aut ratione confutare. Verum cum temporibus ipsius Beatissimi Patris Augustini plures in Ecclesia Catholica Regularium Ordines extiterint, cuius Ordinis ille vel institutum tenuerit, vel habitum gestauerit, etsi ante annum ducentessimum circiter supra millesimum haesitaue-

rit nemo, controuersiam non leuem posteriori seculo recentiores quidam inter Catholicos excitauerunt. Cuius excitandae causas etsi nolim curiosis hic perferuari, tamen vt eius radicem ab imis refossam legentium ob oculos ponamus, illud ante omnia aduertimus, duos Regularium Ordines in Ecclesia Catholica, vel a primis illius incunabulis extitisse, alterum Clericorum, alterum vero Monachorum. Et quidem quod ad Clericos spectat, vt illud omittamus, quod Ioan. Gerson Parisiensis Academiae Cancellarius de Sanctis Apostolis scribit in ser. De Cena Domini. Alphabeto 42. circa illa verba: Tradidit Iesum illos fuisse Canonicos Regulares sub Abbate Christo. hoc omnino certum & constans esse debet, omnes Clericos primitiue Ecclesiae, praesertim a Sanctis Apostolis institutos, regulariter vixisse; & Vota Religionis emisisse. Imo vero ipsimet Sanctissimi Apostoli substantia vitae Regularis, si non explicitè, saltem implicitè vouerunt, secundum sententiam B. Augustini, & D. Thom. communiter receptam, de qua sequenti libro in principio data opera dicemus. Et sane quid aliud nomen hoc Clericus sonat, nisi eum, qui omnibus bonis visibilibus a se abdicatis, solum Deum sortem suam eligit, & vicissim in sortem Domini est electus, vt B. Hieron. de Instit. Clericorum ad Nepotianum scribit: Quod autem Ordo Monasticus ab initio nascentis Ecclesiae pariter fuerit institutus, tradunt idem Hieron. de Viris Illustribus in Philone; Cassianus de Institutis renunciantem, Eusebius lib. 1. Historiae cap. 16. & Apostolorum Discipulus Dionysius Areopagita de Ecclesiastica Hierarchia cap. 4. vbi non solum de perfectione vi-

L. 1.

A

12 mo.

te monasticæ, verum etiam de ritu Monachos in-  
 tiandi plura scribit. Nam cum in primitiua Ecclē-  
 sia fideles omnes communem vitam docerent, pro-  
 ut in Actis Apostolorum cap. 4. legitur, quod om-  
 nes, qui possessores agrorum, aut domorum erant,  
 vendentes afferbant pretia eorum, quæ vende-  
 bant, & ponebant ad pedes Apostolorum, diuide-  
 baturque singulis, prout cuique opus erat: cumque  
 essent omnes Christiani in duas Classes diuisi, Cle-  
 ricorum vnam, Laicorum alteram, refrigerante  
 paulatim inter fideles primæ illo vitæ communis  
 proposito, ex quo veluti ex matrice quadam Regu-  
 larium cuncti Ordines prodierunt, vt scite in eum  
 locum Lyranus notauit, qui ex Clericis primū illud  
 vitæ communis institutum cum emissionē votorum  
 retinuerunt, quod Eusebio teste in libro proxime  
 allegato vsque ad Magni Constantini tempora in  
 omnibus Monasterijs, & Ecclesijs durauit, ij pri-  
 mum ordinem constituerunt Clericorum Canoni-  
 corum, quos nunc visitato in Ecclesia vocabulo Ca-  
 nonicos Regulares vocamus, in quibus præcorum  
 Clericorum ab Apostolis institutum habitus, &  
 vitæ ratio, & norma hæcenus seruat. Pariter ex  
 laicis, qui communem vitam cū renunciatione om-  
 nium diuisibilium, siue omnium bonorum tempo-  
 raliū retinuerunt, ij secundum ordinem constitue-  
 runt, quem Monasticum appellamus, in quo laico-  
 rum nascentis Ecclesiæ viuendi norma similiter est  
 seruata: qui licet ob illorum vitæ merita successus te-  
 poris ex Apostolica dispensatione ad Clericalis di-  
 gnitatis gratiam fuerint euecti, tamen ab initio non  
 fuit sic. Vnde & D. Dionysius loco citato Ordinem  
 Monasticum inter Clericos, & deuotam plebem  
 medium constituit, & D. Hieron. relatus in cap.  
 Duo 12. q. 1. tum à Laicis, tum etiam à Clericis illos  
 distinguit: atque tandem D. Thom. 2. 2. q. 189. art.  
 10. ad secundum communiter receptus docet, quod  
 Clericatus non ex natura, sed ex accidenti ipsi Mo-  
 nachatui sit adiunctus.

II. **P**ater hos duos Regularium nouissimos ordi-  
 nes, alios duos B. August. addere videtur in lib.  
 de Moribus Ecclesiæ, & contra Manichæos cap. 31.  
 & 33. alterum Eremitarum, qui secretissimi ab omni  
 hominum conspectu desertissimas terras incolē-  
 bant, quale genus vitæ dicebant Paulus, Antonius,  
 Hilariū, ac ceteri Eremitæ. Alterum aliorū, qui in  
 Ciuitatibus, aut illarum Suburbijs degebant, à vul-  
 gariū vitæ remotissimi, plures simul in eodem di-  
 uerfioribus habitantes, quibus vnus præerat presby-  
 ter, vir optimus, & doctissimus. Horum hominum  
 plura diuersoria tum Romæ, tum Mediolani se vidē-  
 se facit ibidem Augustinus. Verum in istud dup-  
 lex hominum institutum, verè & propriè loquen-  
 do, Regularis ordo dici poterit, re valde dubia  
 mihi est, nec facis explorata. Nam quod ad primum  
 genus attinet, vt deus Paulum, Antonium, Hila-  
 rionem, & alios etiam plures perfectissimam, & pe-  
 nã angelicam in terris vitam duxisse: tamen Eremitarum

te à Monachis distincti, de quibus modis loquimur,  
 ante D. Augustinum, & pluribus etiam seculis post  
 illius decessum, neque sub obedientia viuēbant, nec  
 certum habitum habebant, nec etiam vota Religio-  
 sorum emittēbant. Hanc ob causam Sacri Canonē  
 illos locutis comparare, & accephalos appellare non  
 nunquam consueuerunt, cap. Nulla. 90. d. cap. Qui  
 verè, 16. q. 1. quos etiam testamentum condere, &  
 vxores ducere potuisse, idem antiqui Canonē tra-  
 diderunt, d. cap. Qui verè, & cap. Perlatum, iunctis  
 glossis 19. q. 3. cap. scripsit, 27. q. 2. & alijs in locis, quæ  
 Boërius in suo tractatu vitæ Eremiticæ notauit.  
 Quibus tandem illud addendum, quod Ioannes  
 Teutonicus autor glossæ libri Decretorum scribit  
 in glossa cap. Qui verè, 16. q. 1. sibi vsque ad sua tem-  
 pora fuisse adhuc incompetitum, quodnam vitæ ge-  
 nus esset illud Eremitarum.

CAPVT SECVNDVM.

De Regulari Sanctissimi Patris Augustini instituto, quorundam opinionones minus probabiles referuntur.

**S**ECVNDVM istud quadruplex regu-  
 laris vitæ institutum, siue verū  
 siue non verum, scilicet Eremita-  
 rum, Monachorum, Clerico-  
 rum, & aliorum, qui in Ciuitati-  
 bus simul degentes à vulgari con-  
 uersatione remotissimi, vota religionis fortassis non  
 emittēbant, quadruplex fuit opinio de Regulari In-  
 stituto Sanctissimi Patris Augustini. Prima nonnullorū,  
 qui concesserunt, B. Augustinum saltem factum  
 presbyterum, vel Episcopum in Monasterio  
 cum aliquibus Religiosis viris religiosam, & com-  
 munem vitam duxisse: non tamen se, aut suos ali-  
 quo solemnī voto ad illud vitæ genus obstrinxisse,  
 quæ sententia ex hoc capite satisfabilis videtur, quod  
 B. Augustinus in Africa, præsertim factus presby-  
 ter illud vitæ communis institutum coluisse creden-  
 dus est, quod in Italia tum Romæ, tum Mediolani  
 sub B. Ambrosio viderat, ac didicerat, quodque mi-  
 ris encomijs laudat, ac extollit: at illud propriè, &  
 rigorosè loquendo genus vitæ regularis cum emis-  
 sione votorum non erat, vt apparet ex ijs, quæ idem  
 Augustinus lib. de moribus Ecclesiæ cap. 33. scri-  
 bit. Hæc sententia plausibilis admodum viâ fuit  
 Erasmo in Censura regulæ D. Augustini, vbi eidem  
 fundamento nixus ita scribit. In libro de moribus  
 Ecclesiæ S. Augustinus præter Anachoretas, & Cen-  
 vitas, tradidit genus tertium eorum, qui quoniam in  
 eremum secedere non erat commodum, vel ob paren-  
 tes, vel ob liberos, vel alias causas, tamen vt quietius vi-  
 uerent, complures in eisdem ædijs morabantur, nul-  
 lo imperio, sed libera charitate omnia moderante. eos

conuentus vocat diuersoria, que Roma  
 vit. Hoc exemplum videtur imitatus in A  
 cultu notabiles essent, sicut Monachi,  
 concilia discedere, si cui parum esset  
 Possidius appellet ea Monasteria. Eandē  
 ex Catholicis docuit quidam Onuph-  
 rius, Sacre Aulæ Confessorialis Adu-  
 buldam allegationibus pro RR. M.  
 mensibus in causa præcedentiæ inte-  
 nonicos regulares Lateranensium. Crem-  
 no 1567. pag. 134. & seq. vbi sub  
 perit asserit. Clericos à B. August.  
 proprium habere licitè potuisse. Ec-  
 de Clericis primitiue Ecclesiæ, & all-  
 in tractatu de Statu vitæ Eremiticæ  
 num cap. quod super ijs de maiorib.  
 dem num. 31. concludit: Et dato quod  
 Augustinus renuntiaret proprijs, hoc er-  
 roneo Episcopi potius quam ex voto. & m-  
 fundit.

II. **H**æc tamen sententia cuiusvis  
 ritus falsissima est, vt potè contra-  
 riam omnium Catholicorum conse-  
 ra Religiosorum labefactanda, ab Er-  
 quopiam nouitate introducta, &  
 aperitissima ipsius B. Augustini in  
 communi vitæ Clericorum, in quibus  
 suos clericos duo professos fuisse e-  
 sanctitatem, & vota emisisse, & vo-  
 gressores Deo mentitos, sibi ipsis  
 icquisiuit. Quam ob causam lan-  
 Deo ortuum deplorauit, quod pos-  
 sum, testamentum condidisset, & cu-  
 hæc vitæ decessisset. Audiatur illius  
 t. de comm. vitæ clericorum scribens  
 in societate nostra habere aliquod propri-  
 te aliqui habent, nulli licet, & qui hæc  
 quod non licet, & paulo infra de lanua-  
 ro, quod testamentum contra suam  
 condidisset: Testamentum fecit presby-  
 nobiscum manens, de Ecclesia viuens, eos  
 profertur, testamentum fecit, heredes insti-  
 lino Societati! O fructus de arbore, quos  
 Demum! Et infra: Qui societatem com-  
 suscepit, que laudatur in alibijs Apost-  
 a voto suo cadit, à professione sua cadit  
 tra: Ego scio quantum mali sit, profertur  
 quid, nec implere, voueto, inquit, &  
 no Deo restro, & melius est non vouere  
 & non redere. Et infra. Sic & Clerico  
 sessus est, & Sanctitatem, & Clericatus  
 ditatem: nam Clericatus propter popu-  
 impositus certis in ijs, cui magis onu-  
 uor. Sed qui sapiens, & intellegit hæc  
 Sanctitatem, professus est communiter  
 tem, & professus est quam bonum, & quan-  
 litate fratres in vnum. Si ab hoc profertur  
 tra manens Clericus fuerit, diuidius & i-

commentus vocat diuersoria, quae Roma per multa vide-  
 rit. Hoc exemplum videtur imitatus in Africa, sic ut nec  
 cultu notabilis essent, sicut Monachi, & licet ab eo  
 conuictu desideret, si cui parum esset commodum: licet  
 postquam applet ea Monasteria. Eandem sententiam  
 ex Catholicis docuit quidam Onuphrius Camai-  
 anus, Sacrae Aulae Consistorialis Advocatus in qui-  
 busdam allegationibus pro R.R. Monachis Cassi-  
 nensibus in causa praecedentia inter illos & Ca-  
 nonicos regulares Lateranensi. Cremonae editis an-  
 no 1567. pag. 194. & seq. ubi sub nu. 27. & seq. a-  
 perte asserit. Clericos à B. Augustino institutos  
 proprium habere licite potuisse. Et idem affirmat  
 de Clericis primitiuis Ecclesiae, & allegat Boerium  
 in tractatu de Statu vite Eremiticæ nu. 19. & Fel-  
 num cap. quod super ijs. de maior. & obed. & tam-  
 dem num. 31. concludit: Et dato quod Canonici D.  
 Augustini renunciantur proprijs, hoc erat ex constri-  
 ctione Episcopi potius quam ex voto. & multa alia ibi ef-  
 fundit.

II. **H**æc tamen sententia cuiuscunque sit autho-  
 ritate falsissima est, ut potest contra communissi-  
 mum omnium Catholicorum consensum, ad vo-  
 ta Religiosorum labefacienda, ab Erasmo, aut alio  
 quopiam nouatore introducta, & contra verba  
 apertissima ipsius B. Augustini in sermonibus di-  
 communi vita Clericorum, in quibus aperte dicit  
 suos clericos duo professos fuisse clericatum, &  
 sanctitatem, & vota emisisse, & votorum trans-  
 gressores Deo munitos, sibi ipsis damnationem  
 acquisiuisse. Quam ob causam Ianuariam tanquam  
 Deo mortuum deplorauit, quod post votum emis-  
 sum, testamentum condidisset, & cum proprio  
 hac vita decessisset. Audiantur illius verba in ser-  
 mon. de comm. vita clericorum scribentis. Nalli licet  
 in societate nostra habere aliquid proprium: sed si for-  
 ta aliqui habent, nulli licet, & qui habuerint faciant  
 quod non licet. & paulo infra de Ianuario presbyte-  
 ro, quod testamentum contra suam professionem  
 condidisset. Testamentum fecit presbyter socius noster,  
 nobiscum manens, de Ecclesia viuens, communem vitam  
 proficiens, testamentum fecit, heredes instituit. O dolor il-  
 lum Societate! O fructus de arbore, quam non plantauit  
 Dominus! Et infra: Qui societatem communem vitam  
 suscepit, quae laudatur in Actibus Apostolorum deseruit,  
 à voto suo cadit, à professione sua cadit. & paulo in-  
 fra: Ego scio quantum malis sit, profiteri Sententiam ali-  
 quid, nec implere, uouete, inquit, & reddite Domi-  
 no Deo vestro, & melius est non uouere, quam uouere,  
 & non reddere. Et infra. Si & Clericus duas res pro-  
 fessus est, & sanctitatem, & Clericatum, interius San-  
 ctitatem: nam Clericatum propter populum suum Deum  
 proposuit seruicium ipsius, cui magis onus est, quam ho-  
 nor. Sed qui sapiens, & intelligit hæc ergo professus est  
 Sanctitatem, professus est communiter viuendi societate-  
 tem, & professus est quam bonum, & quam iucundum ha-  
 bere frater in vnum. Si ab hoc proposito recessit, & ex-  
 tra manens Clericus fuerit, dimidius & ipse cecidit. quod

ad me non ipsam iudico. Si fors seruat sanctitatem, di-  
 midius cecidit. Si vero utrius habuerit simulationem totum  
 cecidit. & ser. 2. in eodem proposito persilens, & de  
 suis Clericis loquens: Dixeram enim, & scio, me di-  
 xisse, quod si noluerit suscipere mecum societatem vitam,  
 non illa tollerem clericatum, sed seorsum maneret, &  
 seorsum viueret: quomodo uos sint, Deo uiuent. & ta-  
 men ante oculos posui, quantum mali sit à proposito cade-  
 re: malum enim habere coctos, vel claudos, quam plangere  
 mortuos: qui enim hypocrita est, mortuus est. Hæc Au-  
 gustinus: ex quibus videas, clericos cum illo degen-  
 tes vota emisisse, & professos fuisse vitam com-  
 munem, & sanctitatem, & votorum transgressores  
 hypocritas, & Deo mortuos fuisse. Suppono  
 autem pro comperto, ad quod vite genus suos cle-  
 ricos voto obstringebat illud in primis ipsum Bea-  
 tum Augustinum coluisse, & professum fuisse. Sed  
 qui plura desiderat, videat Riccardum Cenoma-  
 num Theologum Parisiensem in Antidoto ad cen-  
 suram Erasmicam parato, & Typis edito ad cal-  
 cem primi Tomi operum B. Augustini sub anno  
 salutaris 1541.

Nec est alicuius momenti, aut firmitatis Eras-  
 micum illud fundamentum, quo ait, probabile si-  
 bi videri, quod Augustinus presbyter, siue Episco-  
 pus illud vite genus in Africa coluerit, quod Ro-  
 mæ, aut Mediolani viderat, ac didicerat. Nam illo  
 illi fideles, quos Romæ, vel Mediolani commu-  
 nem vitam in diuersorij ducentes deprehendit,  
 sortalis vota non emitterent, quid prohiber, il-  
 lum suos clericos secum in monasterio viuentes  
 ad meliorem frugem, & ad votorum emissionem  
 adduxisse?

III. **H**æc igitur sententia reiecta, ut potest falsissima III.  
 & contra testimonia apertissima eiusdem D.  
 Augustini, sui secunda opinio nonnullorum asse-  
 rentium, Beatum Augustinum fuisse Eremitam,  
 quatenus institutum Eremiticum ab instituto Mo-  
 nastico est specie, vel genere distinctum.

Hanc sententiam tenuit sine dubio autor eius  
 Epistola, quæ sub nomine Valerij ad Augustinum  
 refertur, tum à Coriolano in suo defensorio pag.  
 mihi 15. & cap. 3. tum etiam in Breuiario Typis edi-  
 to Augusti Taurinorum anno 1520. in Officio S.  
 Simpliciani iuxta ritum Fratrum Eremitarum, &  
 3. die infra oct. B. Augustini, nam in ea Epistola  
 illius autor ita sub nomine B. Valerij ipsi Augusti-  
 no scribit. Et illum te conuincio nigra tunica induisse,  
 equis salari, mundano exitum habere. Itaque tu ab om-  
 nibus existimari monachum, nisi quod conuictus publico cen-  
 sura, quem admodum ipse scribit, ad differendam Mona-  
 chorum. quamuis Coriolanus hanc vltimam clau-  
 sulam omittat. Eandem sententiam docuerunt au-  
 tor sermonum sub nomine B. Augustini ad Ere-  
 mitas, & B. Antonius Florentinus in 3. p. historiali  
 cap. vlt. siue autor illius cap. sub nomine D. Anto-  
 mini §. 2. ibi enim scribit: Notandum etiam, quod B.  
 Augustinus habuit religionis in triplici sui statu iudicio



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

JAH

est: nam primo post conversionem suam, & baptismum dicit Ambrosius in serm. de baptismo, & Augustinus conversione, hunc scilicet Augustinum in Christo genui, & postquam baptizatus cum induit cucullam nigram, & ipse ad differentiam Monachorum se cinxit zona pellicea, pergens ad Simplicianum, qui bonum ei apparebat seruis Dei, & verè sic erat, ut scilicet de modo vivendi cum eo conferret. & ipse Augustinus in quodam sermone sic ait: Dilectissimi fratres, qui induimus cucullam nigram, calcamentum, & zonam nigram de super inciam ad differentiam Monachorum. & licet in sermonibus ad Eremitas hanc ultimam clausulam inuenire non poterim, tamen alligatur hic sermo ex B. Augustino cum eadem clausula à Coriolano in defensorio cap. 2. §. decima autoritas pag. 9. ubi dicit, negari non posse, hunc sermonem esse D. Augustini. Eandem tenet expresse ipse Coriolanus pag. 4. dicens, B. Augustinum non fuisse propriè Monachum: quia ut testatur B. Ambrosius in serm. de conversione, & baptismo Augustini, ipse Augustinus cinxit se zona pellicea ad differentiam Monachorum: & Frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 14. pag. 31. innixus eidem autoritati. Eandem sententiam debent admittre omnes venerandi Patres Eremitarum: Nam ipsi probant, quod B. Augustinus fuerit verè Eremita, quia fuit imitator vitæ Beatorum Pauli, Antonij, Hilariis & similitum, ut etiam B. Iohannis Baptistæ, & Eliæ: & quia audita fama B. Antonij Aegyptij, conuersus est ad Deum, ut videtur potest apud eorum Generalem Ambrosium Coriolanum in defensorio cap. 5. pag. 23. & in libello d. Officiorum Ordinis Eremitarum in primo Hymno, qui sic incipit: Gratulerentur Eremita vniuersi cænocho, latuit in Anachorita cum Cleri collegio, Augustinus lucos vitæ rapit ab Antonio. Nam B. Antonius, Hilariis, Paulus, & alij similes accepto nomine Monachi, ut contra distincto à nomine Eremitæ, scilicet, ut significat cœnobitam distinctum ab Anachorita, quo pacto accipit nomen Monachi Augustinus in lib. de morib. Ecclesiæ, cum distinguit Eremitas à Monachis, & quo pacto oportet, quod accipiant nomen Monachi illi, qui dicunt B. Augustinum se præcinxisse zona pellicea ad differentiam Monachorum, non erant Monachi, sed Eremitæ, ut patet, licet alia ratione dicerentur Monachi, accepto nomine Monachi, ut est nomen genericum ad Cœnobitas, & Anachoritas, ut statim dicemus.

IV. Tertia sententia est aliorum, qui asserunt, B. Augustinum fuisse quidem professione, & habitu Eremitam, sed distinguunt duplex genus Eremitarum, quorum alij vocantur Anachorita solitarii in Eremitis viuentes: alij simul in cœnobijs degentes, cœnobites vocantur: igitur secundum hanc sententiam B. Augustinus fuit Eremita, non quidem Anachorita, id est solitarius, sed cœnobita, & institutor cœnobitarum. Alij idem sub alijs verbis explicantes dicunt, quod hoc nomen Monachus est nomen commune ad Monachos solitarios viuentes

in Eremitis, qui vocantur Anachorita, & ad Monachos viuentes simul in cœnobijs, qui vocantur cœnobita. B. Augustinus fuit Monachus, non solitarius, sed cœnobita, & auctor vitæ Monachicæ, non Anachoriticæ, sed cœnobiticæ. Quæ communis est sententia RR. Patrum Ordinis Eremitarum, ut videtur potest apud Iordanum de Saxonia lib. 1. Vitæ Fratrum cap. 7. & cap. 13. Paulum, & Philippum, Bergoin, Coriolanum, Ludouicum de Angelis, Cornelium Lancillottum, & nouissimè apud Iordanum Marquez in suo libro de Origine Fratrum Eremitarum, qui omnes confluenter, & unanimiter duo affirmant, primum, quod B. Augustinus fuerit verus Eremita, & fundator Ordinis Eremitarum, & verus frater dicti Ordinis, cinctus zona pellicea, & cuculla nigra indutus, secundum quod B. Augustinus nunquam fuit clericus Canonicus, nec habitum Canon eorum Regularium nunquam portauit. Circa quæ sententiam hoc interim est aduertendum, hos auctores dum confundunt Eremitas cum Monachis, & docent, B. Augustinum fuisse simul Eremitam, & Monachum, perperam pro se allegare testimonia ex Epistola B. Valerij Augustini, vel ex sermonibus ad Eremitas, vel ex D. Antonino in 3. par. tit. 24. cap. 14. cum hi auctores expresse dicant, B. Augustinum voluisse purpuram nigra cingere zonam pelliceam, vel esse habitum distinctum à Monachis, huc, ut illorum verbum, ad differentiam Monachorum: hoc enim a liud nihil est, nisi ut lepide Marcus Antonius Zimara in quodam Theoremate de Petro Apontino inquit, eos conciliare, & concordare, qui ex propria sententia volunt esse discordes.

Non me latet huic obiectioni occurrere Coriolanum in eodem defensorio pag. 4. scribentem: Sed aduertendum, quod tunc temporis erant cœnobita in duplii genere; quia quidam erant Monachi, sicut fuit S. Hieronymus, & S. Basilis: & quidam erant Eremitæ, sicut fuerunt Paulus, & Simplicianus. Augustinus non fuit de numero cœnobitarum, qui erant Monachi, optendo Monachos propriè, & si illi, tunc quæ non est verè simile, quod tantum docet tantum institutio, & sententia, & sermo, reliquit regulam stricti iurum Monachorum, & transfudit ad laxiorem; tunc quæ nequit ab ipso, neque ab aliquo alio facta est de hoc merito, sed licet quod fuerat Monachus, nisi ut infra videbimus in solutione argumetarum, capiendo Monachos large: tunc quæ ut testatur S. Ambrosius in serm. de conversione, & baptismo Augustini, ipse Augustinus cinxit se pellicea zona ad differentiam Monachorum, sequitur igitur de necessitate, quod fuerit Eremita cœnobita, hæc ille.

Verùm hanc distinctionem tum D. Hieronymo, & Cassiano, tum etiam ipsis venerandis Patribus Eremitis contrariam esse crediderim. nam in primis, quod ad Hieronymum attinet, ille in lib. de custodia virginis, sicut in Epistola 22. ad Eustochium inter medium, & finem omnes Monachos in tria genera distinguit, primum cœnobitarum, secundum

cundum Anachoritarum, tertium quod lingua Aegyptia Remoboth dicitur Epistola 4. ad Rusticum Monachum Monachicæ formam tradit, Monachus reuocatur ad Eremitam inuitat, & confundit. Similiter Cassianus, qui de vita Monachorum, siue Eremitarum scripsit, Hieronymi doctrinam Collationibus Sanctorum Patrum: cap. 4. & seq. cum D. Hieronymo tria genera distinguit, Cœnobitarum, Anachoritarum, & Eremitarum. Collatione quoque cœnobitarum tam professores vitæ Anachoriticæ, demum ipse Cassianus omnem dubitationem constat fuisse cœnobitam, vel in ipso libri titulo nunciatum vocatur Iohannes Cassianus. Nescio igitur, unde Coriolanus in m. distinctio de duplici genere Cœnobitarum, & Eremitarum: cum potius Monachi, quam Eremitæ distinguitur in Cœnobitas, & Anachoritas. Effugit Coriolani distinctionem de duplici genere, & Eremitarum contrariam ipsi. quæ Patres Eremitæ de ipso B. Augustino batione opus non habet. nam si B. Augustinus fuit verè Monachus, sed Eremita, & Monachus accepto nomine Monachicæ, sed solum largo modo, ut obsecro de Augustini Monachatu tunc punctur etiam Augustini regulam, sed monasticam appellari voluit, ut in Hymno B. Augustino cantari solito, riorum sanctorum scribit regulam, mutantes reponentes, Tu de vita Monachorum regulam? cur demum Augustini Monachos omnes libri resonant, si non propriè, solum large Monachus dici potest?

CAPVT TERTIVM  
De Sanctissimi Patris Augustini Instituto verè  
ia quibusdam propo  
explicatur, & ad illam  
dam nonnulla fundam  
stiuuntur.

**V**arta sententia, quæ rarisimam, sequentibus sic explicatio. Beatorum toto vitæ tempore presbyteratum fuisset regularis officii professus est, nec habitum gestans propositio. B. Augustinus factus pres

cundum Anachoritarum, tertium Sarabaitarum, quod lingua Aegyptia Remoth dicebatur. Rursum Epistola 4. ad Rusticum Monachum, in qua vitæ Monachicæ formam tradit, Monachos ab Urbibus reuocat, ad Eremum inuitat, & cum Eremitis confundit. Similiter Cassianus, qui de Vita, & institutis Monachorum, siue Eremitarum locuplectissimè scripsit, Hieronymi doctrinam secutus est in Collationibus Sanctorum Patrum: nam collat. 18. cap. 4. & seq. cum D. Hier. tria Monachorum genera distinguit, Cœnobarum, Anachoritarum, & Sarabaitarum. Collatione quoque 19. vocat Monachos tam professores vitæ Anachoriticæ, quàm Cœnobaricæ. Demum ipse Cassianus, quem præter omnem dubitationem constat fuisse Monachum cœnobarum, vel in ipso libri titulo de Institutis renunciantium vocatur Ioannes Cassianus Eremita. Nescio igitur, ynde Coriolano in mentem venerit distinctio de duplici genere Cœnobarum, Monachorum, & Eremitarum: eum potius è contrario tã Monachi, quàm Eremitæ distingui consueuerint in Cœnobaris, & Anachoritis. Esse verò hæc Coriolani distinctionem de duplici genere Cœnobarum apertissimè contrariam ipsi, quæ Venerandi Patres Eremitæ de ipso B. Augustino scribunt, probatione opus non habet. nam si B. Augustinus non fuit verè Monachus, sed Eremita, nec potuit dici Monachus accepto nomine Monachi propriè, ac strictè, sed solum largo modo, vt ille fatetur, cur obsecro de Augustini Monachatu tantopere strepunt? cur etiam Augustini regulam non clericalè, sed monasticam appellari volunt? cur verba illa in Hymno B. Augustino cantari solito, Tu de vita Clericorum sanctam scribis regulam, mutant, eorum vice reponentes, Tu de vita Monachorum sanctam scribis regulam? cur demum Augustini Monachatum eorù omnes libri resonant, si non propriè, & strictè, sed solum largè Monachus dici potest?

CAPVT TERTIVM.

*De Sanctissimi Patris nostri Augustini Instituto vera sententia quibusdam propositionibus explicatur, & ad illam probandam nonnulla fundamenta constitituuntur.*

**V**arta sententia, quam cenfeo verissimam, sequentibus propositionibus sic explicatur. Prima propositio. Beatus Augustinus toto vitæ suæ tempore, vsque ad presbyteratum fuit laicus, nec alicuius regularis ordinis institutum professus est, nec habitum gestauit. Secunda propositio. B. Augustinus factus presbyter, Mona-

sterium Clericorum mox instituit, & cum Clericis Canonicis vsitato vocabulo nunc Canonicis regularibus vocatis, vixit tum in presbyteratu, tum etiam in domo Episcopali. Tertia propositio. B. Augustinus verè fuit Clericus Canonicus, & vitam canonicam professus, habitum Clericorum Canonicorum non solum presbyter, verum etiam Episcopus gestauit. Vt illas assertiones verissimas esse ostendamus, Duo fundamenta etiam certissima nobis ante omnia constituenda sunt, quorum primum hoc est.

**I**nter cæteras regulas ad veras historias à falsis discernendas à viris in arte peritissimis traditas, omnium rectè sententiarum consensu, certissimam illam esse, quæ in ipsa temporum ratione, & supputatione fundatur: quam S. Ioannes Chrysostomus, cum scad D. Pauli epistolam exponendas prepararet, adeo magni fecit, vt statim in principio operis scripserit. *Hunc laborem (scilicet temporum indagatio- nem) nemo extra rem, nec hanc indagacionem supertrahere christi atque esse putet: cõfert enim nobis non parum ad quæstiones explicandas ipsam Epistolam tenemus.* Quemadmodum ab opposito ob eundem temporum supputationis neglectum multi multos, & osque grauissimos errores sæpius incurrunt, vt loctè Cardinalis Baronius tomo 1. suorum Annal. sub anno 70. num. 30. sic adnotauit. *Videas, quod sape inculcatur, quantum conferat exacta in rebus peruestigatio temporum ratio, sine qua interdum librum portentosos errores necesse erit.* Hinc nos iuxta presentem regulam ad veritatem dictarum propositio- num ex tenebris, quas nonnulli data opera illi obfundunt, in lucem eruendam, ipsa temporum ratione, & supputatione in primis vtetur.

**S**ecundum fundamentum est. Omne tempus vitæ B. Augustini, post illius baptismum à Palsidio Calamensi in libro de vita, & moribus Augustini in tres partes fuisse distinctum. Prima pars illud tempus amplectitur, quo Augustinus vixit immediatè post baptismum vsque ad presbyteratum exclusiue. Secunda illud, quo vixit, postquam factus fuit presbyter, vsque ad assumptionem ad Episcopatum, similiter exclusiue. Tertia pars eorundem reliquum vitæ illius tempus ab assumptione ad Episcopatum vsq; ad illius obitum felicissimum. Quæ vitæ Augustini diuisionem ex eodem Palsidio cap. 28. sic accipe. *Ante proximum verò diem infirmatus vitæ suæ se dictat, & editos recensuit libros suos eos, quos primo tempore conuersionis suæ adhuc laicus, siue quos presbyter, siue quos Episcopus dictauerat. Et quæcumque in his recognouit, aliter quam se haberet Ecclesiasticæ regula, à se fuisse dictata, & scripta, cum adhuc Ecclesiasticum usum minus sciret, minusq; intelligeret, à semetipso reprehensa, & correctasuit. hæc Palsidius, quæ tanquam regula dicendorum diligenter præ oculis teneri debent.*



## CAPVT QVARTVM.

*Pro eadem sententia firmata tertium fundamentum ponitur. Et tempus Baptismi ipsius Beatis-  
simi Patris indicatur.*

I. **Q**uoniam qui asserunt, B. Augustinum ante presbyteratum vel eremitam, vel monachum fuisse, circa tempus baptismi ipsius Beatis-  
simi Patris, ac etiam circa tempus reditus illius ex Italia in Africa, errore manifestissimo labuntur, dum putant, illum anno trigesimo ætatis suæ baptizatum, triennio post baptismum susceptum in Italia inter eremitas, siue monachos, aut Mediolani, aut in Tuscia in Monte Pisano, vel apud Centum cellas demoratum, quæ apud Autorem sermonum ad Eremitas, Epistola Sigiberti nuncupata, vltimi capituli Chronicæ B. Antonini, & apud Coriolanum, Paulum Bergomensem, ac etiam in libello diuini Officiorum Ordinis Eremitarum in principio leguntur, & nouissime apud Ioannem Marquez in suo lib. de orig. Fratrum eremitarum c. 4. in princ. & c. 5. §. 12. & cap. 8. §. 6. hoc excepto, quod non audeat affirmare, B. Augustinum baptizatum fuisse anno 30. sed sub disiunctione, vel anno trigesimo, vel trigesimo tertio, quasi in re tanti momenti nihil referat spacium trium annorum addere, vel minuire. Antequam ulterius procedam, maximi referre, quin etiam necessarium esse credimus, ad prædictas veritates elucidandas, & firmandas, prius de vero, & certo tempore baptismi, ac etiam reditus B. Augustini in Africam disserere, & quidem de tempore baptismi in hoc capite de reditu vero in Africam in sequenti verba faciemus.

Circa tempus baptismi ipsius B. Augustini duplex dubium in primis occurrit, alterum circa annum, alterum circa diem. Rursum circa annum duplex etiam quæstio oritur, altera circa annum à Christi natiuitate, altera circa annum ab eiusdem Augustini natiuitate computandum. Quare vt omnia, & singula distinctè perstringamus, & explicemus, de tempore baptismi B. Augustini tres quæstiones veniunt à nobis explicandæ, & resoluendæ. Prima erit, quonam anno à Christi Saluatoris nostri natiuitate numerando B. Augustinus sacro baptis-  
mate fuerit initiatus. 2. quo anno ætatis suæ baptismum suscepit. 3. quo die fuerit baptizatus. Et quidem circa primam quæstionem variæ feruntur opiniones scribentium, sicut etiam variè de obitu eiusdem B. Patris loquuntur. Nam alij eius obitum referunt in annum nostræ salutis 434. vt D. Prosper in Chronico, & Theodoricus, quem Ticiensis noster, & quidam alij sequuntur. Alij in annum 426. vt autor Chronicæ Martinianæ nuncupatæ. Alij in annum 429. vt Marcellinus. Alij

in annum 411. vt D. Antonius Florétinus in 2. p. historiali tit. 10. cap. 8. §. 3. Alij asserunt, quod obitus B. Augustini in annum 430. referendus sit, vt Baronius tomo. 5. sub eodè anno num. 75. ex Prospero, August. ni contemporaneo, in suo Chronico notauit: quanquam D. Prosper obitum Augustini referat in annum Christi 434. Mca sententia est, B. Augustinum anno Christi 431. die 28. Augusti obiisse: quia anno Christi 388. erat Rome illo anno baptizatus, quo anno incidit obitus Maximi Tyranni in mense Augusto, vt ille fatetur lib. 3. contra Epistolam Petilianam cap. 25. & baptizatus est in annis triginta tribus, & vixit annos 76. vnde oportet illius obitum in annum 431. non in 430. referre. Quo supposito, si B. Augustinus anno Christi 431. die 28. Augusti obiit, necesse erit, illius diem natalem in annum 355. idibus Nouembris incidisse, qui B. Augustini natalitus dies extitit ex libro de Beata vita. Ex quo die si annos triginta tres vsque ad Sabbatum Sanctum, siue vsque ad vigiliam Paschæ Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi numeres, quo nimirum die ille fuit baptizatus, necessarium erit, illius baptismum in annum Christi 388. incidisse. & ista est verior, & probabilior sententia, quæ de hac quæstione teneri possit, quanquam nec ipsa suo scrupulo carcat, tum propter testimonium D. Prosperi, qui Augustinum tempore vixit, & illius obitum ponit sub anno 434. non 430. vt vult Baronius: tum propter ea, quæ scribit idem Augustinus lib. 18. de Ciuitate Dei in fine, vbi ait à Christi resurrectione, & missione Spiritus Sancti vsque ad tempus euerisionis Idolorum Carthagine secute sub Honorio, annos 365. excurrissè. Exinde verò vsque ad tempus, quo B. Augustinus scriberet, alios annos triginta: quibus si alios annos 33. addeceris, à Natiuitate Christi vsque ad Resurrectionem, & Missionem Spiritus Sancti numerandos, anni quadringenti & viginti octo resultabunt. Porro B. Augustinum post illum librum 18. de Ciuit. alios quatuor scripissè, ac rursus alios quatuor, vel sex libros contra Iulianum Pelagianum, libros etiam de Bono perseverantiæ, de Correctione, & Gratia, de Gratia & libero arbitrio, & quod caput est, libros etiã omnes prius editos recensuisse, & duos libros Retractionum edidisse, res est notissima, nec probatione indiget. Vtrum autem tot libros scribere, recurrere, & corrigere intra spacium duorum annorum senio præsertim cõfectus, & ægra valetudine, & inter Vrbis obsidionem potuerit sine miraculo, prudentibus decernendum relinquo. Mihi nodum difficultatis attingisse sufficiat, propter quam Augustinus Ticiensis noster, vir rerum historicarum peritissimus adactus fuit, vt tempus vitæ ipsius B. Augustini diutius prorogaret vsque ad annum 434. quod tamen difficultatem patitur: Quia Augustinus ante Celestinum Papam obiit, ex Epistola eiusdem Celestini, quæ habetur ad finem operum B. Prosperi cap. 2. Celestinus verò ad annum 434. non peruenit.

Circa

Circa secundam quæstionem rãcultas ingerit, nam ante annos circãta ferè omnes de hac re scribentes errorem lapsi sunt, dicentes: Beatus anno ætatis suæ trigesimo salutare lapsisse. ita Autor sermonum ad Eremitas sub nomine Sigiberti, qui Vincentius Beluacensis lib. 17. Sp. cap. 51. Nauclerus vol. 1. generatio-  
ran. lib. 21. Antropologia in Augustinus in defensorio, liber Officiorum Caritarum, Ioannes Marquez cap. 2. miror, Cardinalis Baronius in Martyrologio edito; quamuis à Reu. G. Vercellensi, olim nostræ Congreg. Generali, per literas de suo errore cõsum emendauerit, tum in Martyrologio, tum etiam in tomo. 4. Annalium in Breuario nuper iussu Pauli

II. Hæc sententia cuiuscunque sit aut falsus error in historia, ad quem non alio teste opus est, quam ipsorum. Ipse namque, vt multa omittamus, hunc errorem, præsertim lib. 6. cap. 11. aperte fatetur, se vltra annos triginta vitiorum hæsisse, quod etiam mone de assumptione B. Mariæ, hæc ait: *quædam annis, & amplius computatis vitiorum meorum, si tamen sermo ille in 3. contra Academicos cap. 20. ætatis meæ annos 30. arbitror desperare debere, eam me 30. itaque adepturum: & lib. 2. Soliloqu. Nam cum triginta tres annos agam, & re anni sunt, ex quo illa sapere desino contra Academicos, & libros 30. Augustinum ante suum baptismum met fateretur lib. 1. Retractat. cap. 1. loca remitto.*

II. Secunda sententia fuit Cardinalis mo. 4. sub anno 388. n. 71. vbi corrigens, in alterum lapsus est, vt Augustinum anno ætatis suæ non trigesimo tertio, sed trigesimo quarto. Et quia videbat sibi aduerfari text. 9. confessionum cap. 2. vbi ait, quod mater Monica ex hac vita migravit annis triginta tribus, liberè fassus est, Augustini ibi loci deprauatum fuisse, & *ergo die nono, ætatis meæ quinquagesimo & tertio a natiuitate meâ, & pia corpore soluta est.* esse, trigesimo & quinto ætatis noster esset in annis triginta quinque, quæ ex hac vita migravit. Mouetur vtorum asserendum ex quibusdam male intellectis, quia nimirum Aug-

Circa secundam quaestionem maior sese diffi-  
cultas ingerit, nam ante annos circiter quadragin-  
ta ferè omnes de hac re scribentes in manifestum  
errorem lapsi sunt, dicentes Beatum Augustinum  
anno ætatis suæ trigésimo salutarem laucrum suscep-  
isse. ita Autor sermonum ad Eremitas, & autor  
Epistolæ sub nomine Sigiberti, quos sequuti sunt  
Vincentius Beluacensis lib. 17. Speculi historiali-  
cap. 51. Nauclerus vol. 1. generatione 14. Volater-  
ran. lib. 21. Antropologia in Augustino, Coriola-  
nus in defensorio, liber Officiorum Ordinis Eremitarum,  
Ioannes Marquez cap. 4. & quod magis  
miror, Cardinalis Baronius in Martyrologio à se  
primitus edito; quamvis à Reu. Georgio Vedano  
Vercellensi, olim nostræ Congregationis Abbate  
Generali, per literas de suo errore certior factus, il-  
lum emendauerit, tum in Martyrologio iterum e-  
dito, tum etiam in tomo. 4. Annal. num. 71. ac de-  
mum in Breuario nuper iussu Pauli Quinti refor-  
mato.

Hæc sententia cuiuscunque sit auctoris, est mani-  
festus error in historia, ad quem conuincendum  
non alio teste opus est, quam ipsomet Augustino.  
Ipsè namque, vt multa omittamus ex libris confes-  
sionum, præsertim lib. 6. cap. 11. & 15. in quibus  
aperte fateatur, se vltra annos triginta suæ ætatis in  
luto vitiorum hæsisse, quod etiam repetit in ser-  
mone de assumptione B. Mariæ, hæc scribens: *Triginta annis, & amplius conuersus in stercoreis pecca-  
torum meorum, si tamen sermo ille Augustini est,*  
in 3. contra Academicos cap. 20. ait. *Sed cum tri-  
gesimum & tertium ætatis meæ annum agam, non me  
vltro desistere debere, eam me (scilicet) qua-  
si adepturum:* & lib. 2. Soliloquiorum cap. 10.  
*Nam cum triginta tres annos agam, quas uerdecem se-  
re anni sunt, ex quo illa sapere desisti.* Porro libros  
contra Academicos, & libros Soliloquiorum B.  
Augustinum ante suum baptismum scripsisse, ille-  
met fateatur lib. 1. Retractat. cap. 1. 4. & 6. ad quæ  
loca remitto.

III. Secunda sententia fuit Cardinalis Baronij to-  
mo. 4. sub anno 388. n. 71. vbi primum errorem  
corrigena, in alterum lapsus est, vt diceret, B. Au-  
gustinum anno ætatis suæ non trigésimo, neque  
trigésimo tertio, sed trigésimo quarto baptizatum.  
Et quia videbat sibi aduersari text. B. Augustini lib.  
9. confessionum cap. 2. vbi ait, quod quando eius  
mater Monica ex hac vita migravit, ipse erat in an-  
nis triginta tribus, liberè falsus est, textum B. Au-  
gustini ibi loci deprauatum fuisse, & pro illis verbis  
*Et ego die nono, aegritudine sua quinquagesimo, & sexto  
ætatis suæ anno, trigésimo & tertio ætatis meæ, anima  
liberè migravit, & pia corpora soluta est.* Reponendum  
esse, trigésimo & quinto ætatis meæ, vt scilicet  
esset in annis triginta quinque, quando eius ma-  
ter ex hac vita migravit. Mouetur verò ad hunc er-  
rorem asserendum ex quibusdam verbis Augustini  
malè intellectis, quia nimirum Augustinus fateatur

in 3. libro contra Academicos cap. 20. se in annis  
triginta tribus scripsisse illos libros, & quod illos  
scripsit ante libros de Vita beata, cum adhuc esset  
Catechumenus, & quod libros de Beata vita scrip-  
sit occasione natalis sui, qui incidit in diem 13. siue  
idibus Nouembris. Cum enim sequenti Paschate  
baptizatus fuerit, si libros de Academicis scripsit,  
dum esset annorum trigintatrium, & si illos scripsit  
ante librum de Beata vita, qui scriptus est idibus  
Nouembris, cum adhuc esset catechumenus, necesse  
erit dicere, B. Augustinum idibus Nouembris  
annum 34. incepisse: & cum sequenti tempore  
Paschali baptizatus fuerit: consequens erit, vt anno  
ætatis suæ trigésimo quarto baptizatus fuerit, non  
autem trigésimo tertio. Eandem sententiam fecu-  
tus est Frater Cornelius Lancillottus lib. 2. de vita  
S. Augustini cap. 34. qui consequenter dicunt, ip-  
sum Augustinum non anno Christi 387. sed 388.  
baptismum accepisse.

Sed salua in omnibus reuerentia, quæ tanto vi-  
ro debetur maxima, quem libentissime in omnibus  
sequi vellem, si non amor veritatis obflaret, quod  
semet admonuisse suffecerit, hæc quoque sententia  
falsitatis conuincitur, primo ex textu D. Augusti-  
ni loco allegato lib. 9. confess. cap. 11. vbi fateatur,  
se fuisse ætatis annorum triginta trium, quando  
anima pijsimæ suæ matris corpore soluta est: qui  
textus non fuit corruptus, neque corruptendus  
est, neque libros nobis, sed nos libris Doctorem  
accommodare debemus. 2. falsitatis etiam conuin-  
citur eadem sententia ex eodem fundamento, ex  
quo malè intellecto Baronius suum errorem hausit.  
Nam D. Augustinus nõ dicit, se libros contra Aca-  
demicos scripsisse ante librum de Beata vita, sed  
hunc inter illos, adeo quod libros de Academicis  
prius inchoauit, sed dum illos scriberet, contigit  
dies natalis illius, qui fuit idibus Nouembris, &  
tunc scripsit librum de Beata vita, quem trium di-  
rum spatio absoluit: scripsit etiam duos alios libros  
Soliloquiorum, quos similiter catechumenus, &  
cum esset annorum triginta trium, & post librum  
de Beata vita, & inter libros de Academicis se scrip-  
sisse, fateatur libro primo retractat. cap. 4. Deinde  
post absolutum librum de Beata vita, & libros  
Soliloquiorum absoluit tandem ante baptismum  
ipso libros de Academicis. Quare cum in fine ter-  
tij libri contra Academicos cap. 20. (id enim est  
postremum caput illorū librorum) scribat, se tunc  
temporis fuisse annorum triginta trium: Sequitur  
Augustinum, dum scriberet librum de Beata vita  
idibus Nouembris, annum ætatis suæ trigésimum  
tertium incepisse, & eo incepto libros Soliloquiorū  
scripsisse, & libros contra Academicos prius incho-  
atos absoluisse, & eodem anno tempore Paschali  
sacro baptismate initiatū fuisse, neque opus est af-  
ferere textum lib. 9. confess. deprauatum fuisse, vt  
cap. sequenti fufius ostendemus. Hæc igitur ratio-  
ne fortassis adductus Ludouicus de Angelis lib. 3.

De vita Augustini cap. 4. propius ad veritatem accedens, Augustini baptismum reiecit in annum Christi 387. sub die 24. Aprilis. sed nec ipse veritatem est assecutus: quia si tunc Augustinus erat in annis triginta tribus ab idibus Nouembriis, Scintra, & natus est anno Christi 355. vt supra dictum fuit, sequitur quod eius baptismus in annum 388. non autem 387. incidit, vt intelligenti patet. Quia anno 387. idibus Nouembriis ille ingrediebatur annum 33.

Dicendum itaque resolute, Beatum Augustinum anno Christi 388. aetatis vero suae anno 33. non trigesimo quarto, tempore Paschae, s. in sabbato antedie dominicam Resurrectionis baptismum accepisse. & ita etiam asserit Frater Iordanus de Saxonia lib. 1. in vitas fratru nuncupato cap. 7. per haec formalia verba. *Fuit autem baptizatus anno aetatis suae trigesimo tertio, tempore Paschali V. idibus Aprilis. s. tertia decima die Aprilis: & eodem anno, qui terminabatur idibus Nouembrii. Mater sua defuncta est, vt hoc alibi lucide declarauit. Omitto hic, contradictiones Coriolani in suo defensorio, tum quod eas sufficienter, & euidenter reiecit Augustinus Ticinensis in libello, cuius est titulus, Clipes veritatis, quem quia breuis, & doctus est, nec multis cognito, ad calcem huius libri forsan imprimendum curabo, tum quia velle hic omnia Coriolani dicta ad hoc dubium spectantia examinare, nihil aliud esset, nisi bonas horas male perdere, & in elucidanda re notissima laborare.*

V. Circa tertiam, & vltimam questionem fuit etiam sententia Cardinalis Baronij in suo Martyrologio sub die quinta Maij, quod Beatus Augustinus illa die, videlicet quinta Maij fuerit baptizatus. Ait enim. *ibidem (s. Mediolani) Conuersio S. Augustini Episcopi, & Ecclesia doctoru, quem B. Ambrosius Episcopus suae Catholicae veritatem docuit, & hac die baptizauit. Sed vt liberè dicam, ego in re tam manifesta, & conspicua tanti viri ingenium satis nunquam sum admiratus, non solum quod ille primus ex omnibus, quos vidi, baptismum B. Augustini sub hac die posuerit: sed quod tantus vir non solum historiae sacrae peritissimus, sed etiam in Theologicis non parum versatus, in eam sententiam venerit, vt baptismum B. Augustini in quinta diem Maij reiecerit. Primo namque certum, & constans est, temporibus B. Augustini baptismum solemniter, & extra casum necessitatis, non nisi temporibus Paschae Dominicae Resurrectionis, vel Pentecostes, scilicet in Vigilia Paschae, vel Pentecostes apud catholicos conferri consueuisse. De qua re videri potest Cardinalis Bellarm. de Sacram. Baptismi cap. 26. vbi ita scribit. *Quinta (s. ceremonia) est tempus Paschale, & Pentecostes. Etsi enim quouis tempore possit dari baptismus, si necessitas urgeat: tamen Veteres diligentissime seruabant hanc ceremoniam, vt solum in Sabbato Paschae, & Pentecostes ordinariè baptizarent; extant de hac re Epistola decretales Siricij l.**

*cap. 2. & Leonij l. epist. 4. & epist. 80. & Gelasij epist. l. cap. 12. vbi seuerissime reprehendunt Episcopos quosdam, qui audebant extra casum necessitatis baptismum conferre in Epiphania, aut festu diebus Martij: & iubent, vt seruetur antiqua consuetudo, vt solum in Paschate, & Pentecoste detur baptismus. Etsi item hanc antiquam, & vniuersalem consuetudinem, patet ex Catechibus Cirilli, quae ideo in Quadragesima habitae sunt &c. Constat etiam B. Augustinum solemniter, & in Quadragesima, & tempore Paschali nomen dedisse, & catechizatum, & tandem baptizatum, quod euidenter apparet tum ex libris confess. lib. 9. cap. 6. & sequ. tum ex Possidio in vita Augustini cap. 1. n. sine, quod nec ipse Baronius negat, sed vitio fatetur tomo. 4. sub anno 388. nu. 71. eundem Possidonum secutus. Haec cum ita se habent, optarem quam maxime, si hoc fieri posset, ab hoc Illustissimo viro doceri, vnde habuerit, diem Paschae, vel Pentecostes, eo anno, quo ille baptismum Augustini ponit, aut alio quouis anno, in diem sextam Maij incidisse, vel incidere vnquam potuisse, vt in eius vigilia s. die quinta Maij ipse B. Augustinus solemniter in forma Ecclesiae Catholicae consuetudine baptizatus fuerit, vel baptizari potuerit? ego certe hoc non inueni, neque vero iuxta regulas ab Ecclesia Catholica haecenas traditas, & seruatas credo, quod possit inueniri.*

Dicitur quod ex omnium Catholicorum consensu Cöuerlio B. Augustini ponitur sub die quinta Maij, & haec antiquissima totius Ecclesiae Catholicae est traditio. Sed quid tum? an ideo, quia illius conuersio illo die accidit, necesse erit dicere, illo etiam die fuisse baptizatum? minime profectò. Constat namque illum ante seras vindemiales pertectè ad Deum conuersum scholis renunciaisse, in rus secessisse, & sacrorum librorum meditationi, & lectioni incubuisse, quo se ad baptisim gratiam percipiendam disponeret. Inde vbi tempus aduenit, quo illum inter competentes nomen suum dare oportebat, quod nimirum ante mediam Quadragesimam fiebat, relicto rure Mediolanum rediisse, ibique adueniente tempore Paschali solemniter baptizatum à B. Ambrosio. Et haec omnia clarissima sunt ex lib. 9. confessionum, vt mirum sit, quomodo viri doctissimi in luce meridiana labi potuerint. Baronium secutus est frater Cornelius Lancillottus.

VI. Propius ad veritatem accessisse visus est Ludouicus de Angelis libro. 3. de vita Augustini capite 4. ita scribens. *Mensis erat Aprilis, & dies vicesima quarta, in qua anno Domini 387. Sabbatum Paschale incidit, vt patet ex Cyclo Dionysij cognomento Parisi: illo autem sabbato baptismus dispensari solitum erat, non autem per totam hebdomadam sequentem, sicut scribit Plerius Valerianus. Hora nona, qua Cornelius admonitus fuit ab Angelo de Baptismo, dari illud institutum, ait Amalarium, & in ipsa credibile est, datum Augustino. & sanè si*

Augu-

Augustinus anno 387. baptizatus fuisse esse affirmare, quod scilicet 24. Aprilis fuisse. Verum hallucinatus est. Huius obitus B. Augustini incidit in annum 388. Augusti. & erat tunc Augustinus Possidius scribit, & in anno aetatis fuit baptizatus, vt ex eodè Augustino habentur. Augustinus non anno 387. sed 388. contentus deductum fuit. Ideo alij, inter quos Iordanus De Saxonia lib. 1. cap. 7. ipsi B. Augustini ponunt sub die 31. Aprilis, voluntariè loquuntur, quia certum est ille baptizatus fuerit, non sibi contentus ignorato non potest etiam certus die deo constitui.

Dicendum igitur, quod B. Augustinus, & annis fuit baptizatus. quod incidit vigilia Dominicae Resurrectionis, & vigilia s. die octidies dicendum est B. Augustinum fuisse baptizatum. Quae sententia confirmari etiam potest, quae capite statim sequente dicitur eiusdem Augustini in Africae Augustinus statim baptizatus ad C. contendit cum matre, & socijs, & vtriusque, & reperit se in Oslisj Tiberinis tertio decimo ante quam illius sententiæ migraret, cum Beata Marcellina quinquae dies post aduentum suum febribus decubuerit, & non sua die in anno aetatis Beati Augustini mortuo ex hac vita migrauerit. Confessionum capit. 11. Necesse igitur vigiliam Paschae vel in fine Martij initium Aprilis incidisse. Alioquin non tenuisset Augustinus cum matre, & fratre diolano usque ad ostia Tiberina temporis intervallo proficisci? namque Monice omnes in quartam diem Aprilis reijciunt, ex quibus si dies tredecim quibus illa ante obitum suum ad Oslisj venit, oportebit illam saltem die 1. Aprilis in Oslisj Tiberinis conuenisse. Verum haec ratio sequenti capite longius repetenda erit.



Augustinus anno 387. baptizatus fuisse, ita necesse est affirmare, quod scilicet 24. Aprilis baptizatus fuisse. Verum hallucinatus est hic autor, quia si obitus B. Augustini incidit in annum 431. sub die 28. Augusti. & erat tunc Augustinus in annis 76. ut Possidius scribit. & in anno ætatis suæ 33. fuit baptizatus, ut ex eodẽ Augustino habemus; illius baptismus non anno 387. sed 388. contigit, ut superius deductum fuit. Ideo alij, inter quos Frater Jordanus De Saxonia lib. 1. cap. 7. ipsum baptismum B. Augustini ponunt sub die 31. Aprilis. verum hi voluntariè loquuntur, quia certum annum, in quo ille baptizatus fuerit, non sibi constituunt: eo vero ignorato non potest etiam certus dies, nisi diuinan. do constiui.

Dicendum igitur, quod B. Augustinus eo die mensis, & anni fuit baptizatus, quo die illo anno incidit vigilia Dominicæ resurrectionis. Porro dictum est, secundum veterem sententiam B. Augustinum baptismum initiatum anno Christi 388. ergo eo die fuit baptizatus, quo die illo anno incidit vigilia Dominicæ Resurrectionis: at vigilia Dominicæ Resurrectionis ex Cyclo venerabilis Bedæ illo anno incidit quarto idus Aprilis. i. die octavo. Igitur eo die dicendum est B. Augustinum fuisse baptizatum. Quæ sententia confirmari etiam potest ex ijs, quæ capite statim sequente dicemus. Derelictu eiusdem Augustini in Africam; quia Beatus Augustinus statim baptizatus ad Ostia Tiberina contendit cum matre, & socijs, ut in Africam traiceret, & reperit se in ostijs Tiberinis die saltem tertio decimo ante quam illius mater ex præfenti vita migraret; cum Beata Monica intra quinque dies post aduentum suum ad ostia Tiberina febribus decubuerit, & nono ægritudinis suæ die in anno ætatis Beati Augustini trigessimotertio ex hac vita migrauerit. ex lib. 9. confessionum capit. 11. Necessè igitur est, eo anno vigiliam Paschæ vel in fine Martij, vel circa initium Aprilis incidisse. Alioquin quomodo potuisset Augustinus cum matre, & socijs Mediolano vsque ad ostia Tiberina in tam breui temporis intervallo proficisci? nam obitum beatæ Monicæ omnes in quartam diem mensis Martij rejiciunt, ex quibus si dies tredecim detrahas, quibus illa ante obitum suum ad ostia Tiberina venit, oportebit illam saltem die vigesima Aprilis in Ostijs Tiberinis constitisse.

Verum hæc ratio sequenti capite longius repetenda erit.



CAPVT QVINTVM,  
*Quartum fundamentum ponitur  
 & probatur, B. Augustinũ post  
 susceptum baptismum cum Ma.  
 tre, & socijs ad Ostia Tiberina  
 statim contendisse.*

**Q**ui contendunt, Beatum Augustinum post baptismum eremiticam, siue monasticam vitam, & habitum sumpsisse, tria constantissimè docent Primò, quod B. Augustinus statim baptizatus ab Ambrosio, siue à Simpliciano veste nigra indutus fuerit, & zona pellicea præcinctus, & in monasterio à Simpliciano instituto Mediolani per annum serè cum dimidio steterit. Secundum, quod Mediolano discedens, ut in Africam rediret, per Hetruriam iter faciens, eremitas in monte Pisano, & in Centum cellis degentes visita uerit, ac cum illis altero anno circiter cum dimidio moratus, sanctissimis regulis illos informauerit. Tertium, quod post baptismum, antequam in Africam traiceret, triennio saltem in Italia commoratus fuerit. Quæ omnia apud præfatos autores Sigibertum, Corosianum, Paulum Bergeronem, & alios uideri possunt. Et quod magis refert saltem ex aliqua parte apud Cardinalem Baron. loco citato ex tomo 4. Annal. sub anno 388. num. 71 ubi dicit corrigendum esse locum Augustini in 9. Confessionum cap. 11. dum ait, se fuisse ætatis annorum trigintatium, quando anima illa pia matris suæ Monicæ corpore soluta fuit, & pro annis trigintatribus ponendum: *statu uero meo annorum trigintatiquos*, cuius fundamentum est, quia putat Beatum Augustinum baptizatum fuisse post completum annum trigessimum tertium, & inchoatum annum trigessimum quartum, ex quibusdam uerbis in tertio contra Academicos c. 20. malè intellectis: & obitum beatæ Monicæ contigisse anno sequenti etiam expleto, postquam B. Augustinus fuerat baptizatus. Ex quibus consequens est, ut secundum illius computum B. Augustinus esset ætatis annorum non triginta trium, sed triginta quinque, quando anima illa pia, & religiosa corpore soluta est. Consequitur etiam, ut ex sententia Baronij Augustinus supra integrum annum post susceptum baptismum in Italia moratus fuerit, & anno ætatis suæ vel trigesimo quinto, vel sequenti in Africam traiceret. Hæc autem omnia cum eo sine fuerint excogitata, ut aliquod temporis spacium ad vitam eremiticam tū Mediolani, tum in Hetruria ducendam Beato Augustino daretur, si ex opposito monstratum fuerit, B. Augustinum sacro lauacro initiatum statim in Africam rediisse nec Mediolani, nec in Hetruria cum Monachis, siue cum

Eremitis vilo pacto morari potuisse, vnicō icūruent, concident, & in nihilū soluentur omnia, quæ scribuntur de monachatu illius in monasterio Mediolanensi sub Simpliciano, vel de vita eremitica in monte Pisano, & in Centum cellis, & que de Regulis Eremiticis ab Augulino ibi loci scriptis tanto labore fuerunt excogitata. Ego verò pro veritate, & pro fundamentis dicendorum, sequentes propositiones ex ipsomet Augulino, & ex Possidio illius discipulo acceptas, tanquam certissimas probabo.

II. Prima propositio: Beatus Augulinus eo anno, in octavo mense, quo fuit baptisimo initiatus, fuit apud ostia Tiberina cum matre, & socijs, vt in Africam rediret.

Secunda Propositio: Beatus Augulinus, intra anni circulum à die baptisimi illius inchoandum, ex Italia in Africam traiecit.

Illæ assertiones probantur euidentissimè ex verbis superius allegatis Beati Augulini lib. 9. confess. cap. 11. in quibus ait, se fuisse ætatis annorum triginta trium, quando anima illa pia, & religiosi B. Monicæ apud ostia Tiberina corpore soluta fuit, & illis verbis sic argumentor. Si B. Augulinus tunc erat ætatis annorum triginta trium, ergo curabat tunc annus, in quo fuerat baptizatus: quia ex locis euidentissimis eiusdem Augulini offensum fuit cap. precedenti, Beatum Augulinum baptizatum, cum esset in annis triginta tribus, die 13. Nouembris inchoatis, Rursum sequitur, quod eodem mense Aprili, in quo fuit baptizatus, fuit etiam apud ostia Tiberina in Africam reditura: quia Beata Monica obiit die quarta Maij, sed illa fuit in ostijs Tiberinis saltem diebus tredecim, priusquam ex hac vita migraret: ergo circa diem vigesimam primam Aprilis eiusdem scilicet mensis, in quo Beatus Augulinus uerat baptizatus, in ostijs Tiberinis consistit. Quod autem B. Monica saltem diebus tredecim fuerit in ostijs Tiberinis, antequam ex hac vita migraret, habetur ex capite 11. supradicti libri 9. confess. in princ. & fine.

III. Hæc ratio tantas habet vires, vt Frater Iordanus de Saxonis, Generalis Prior Ordinis Eremitarum ab ea conuictus, ingenuè iassus fuerit eodem anno, quo Augulinus baptizatus fuit Idibus Aprilis, etiam illius Matrem ex hac vita decessisse, & hæc sunt illius verba lib. 1. Vitas fratrum nuncupato cap. 7. circa medium: *Nec enim reperimus aliquod tempus, quo potuerit vitam anachoriticam duxisse, cum singula vita sua tempora sint descripta; nisi forte aliqui velint dicere, sicut sunt, qui dicunt, quod inter tempus baptisimi sui, & matris, solitarie vixerit per triennium, vel saltem per biennium, quod dictum salua veritate nullatenus fieri potest, cum inter baptisimum suum, & mortem Matris, non fluxerit vnus annus complete, imò vix octo menses, computando à Pascha, vique ad Idus Nouembrii. Fuit autem baptizatus anno ætatis sue trigesimo tertio tempo-*

*re Pascha, scilicet, Idibus Aprilis, videlicet trigesimo tertio Aprilis, & eodem anno, qui terminabatur Idibus Nouembrii, mater sua defuncta est, vt hoc alibi fusidè declarant. Hæc ille, quem cum Ioan. Marquez det nobis pro teste omni exceptione maiorum, cui necesse sit non credere, nescio qua ratione ab illius testimonio possit resilire, vel asserere, quæ asserti de mansione Beati Augulini post susceptum baptismum Mediolani cum Simpliciano, & in monte Pisano & in centum Cellis cap. 8. §. 8. & alibi. Si enim B. Augulinus baptizatus fuit tempore Paschali, & mense Aprilis, & ætatis sue annorum triginta trium, & eodem anno, qui terminabatur Idibus Nouembris, mater sua defuncta est, vt frater Iordanus statet, cum consuet Beatum Monicam defunctam esse die 4. Martij, certè nullum temporis spacium habuit vel Mediolani, vel in Hetruria cum Eremitis commorandi, antequam ad ostia Tiberina deueniret.*

IV. Eiusdem argumenti vim sentiens Card. Baronius, & illius pondere oppressus, non alia ratione, aut via sese ab illo expecare posse arbitratus, nisi textum Augulini in 9. confess. cap. 11. prodepravato reiciendo, & pro annis ætatis Augulini triginta tribus annos triginta quinque reponendo. Verùm præter quod si omnes, quo quot mutari possint, Augulini cosicque vetulissimos legamus, & conferamus, nulla quoad hoc vel minima depravatio reperiretur, vt vel ex ipsa castigacione eorundem Augulini librorum nuper facta à Louanienibus constare potest, probamus euidenter ex alijs locis D. Augulini, locum illum ex nono cõtesonum non fuisse deprauatum, ponendo annos ætatis Augulini triginta tres, & antiquam lectonem tenendo: sed imò manifestè depravari, si lecta communi, & veteri lectone, nouam illam à Baronio excogitaram tenamus, & pro annis triginta tribus annos triginta quinque ætatis Augulini reponamus: quod ne multis agamus, sic breuiter demonstrò. Tota periodus vite ipsius Augulini annis ætatis sue septuagesimum sextum non excessit, ex Possidio, cui fides adhibenda, nec Baronius negat, in vita Augulini cap. 31. Ex quibus vixit annis circiter quadraginta, in Clericatu, & Episcopatu ex eodem Possidio ibidem. Rursum tribus annis ante Clericatum vixit laicus apud agros proprios ex eodem Possidio cap. 3. Rursum B. Augulinus baptizatus fuit anno ætatis sue trigesimo tertio, imò secundum Baronium trigesimo quarto inchoato, quos annos simul ingerentes iam integram periodum totius vite B. Augulini videlicet annorum sex, & septuaginta tenemus. Ergo duo illi anni, quos Baronius fingit inter baptismum Augulini, & obitum Matris, nimirum ab anno 33. vsque ad trigessimum quintum, redundant, ergo vel tenenda antiqua lectio lib. 9. confess. cap. 11. quæ habet, B. Augulinum tempore obitus matris sue fuisse ætatis annorum triginta trium: vel corrigendus

duis

duis Possidius, qui dixit, B. Augulini septuaginta sex, & ponendum, annis septuaginta octo, videlicet annis antequam baptismum initiaretur, & baptizatum in Africa apud agros procali, & annis quadraginta in clericatu, & tandem annis duobus in inter illius baptismum, & mortem rionius ponit: quod si Baronius a fortassis etiam asseruisset, vt conseqderetur. At Possidius corrigendus hæc tenus aliquis illum in hoc corripit, ergo illius pace reicienda est correctenda præca lectio, & dicendum, fuisse ætatis annorum triginta quinque, quando pia, & religiosa anima ex corpore soluta fuit.

V. Eandem statet Augulinus eodem scilicet cap. 6. secum baptizatum esse ne Adeodatam, cum esset in anno, ac exinde subiungit, illum interloco eo libro, quem de Magistro scripserat, annis sexdecim, & postea ex hæc at librum de Magistro statet Augulini Africa, non in Italia scripsisse lib. 8. Ergo anno statim sequenti post susceptum B. Augulini in Africam transitum, post susceptum baptismum eius matris sancta fuit, vel quod ipse esset annis quinque, quando illa mortua fuit, vtrumque annum & amplius post susceptam professionem suam in Africam illi omnia sunt clara ex ipsomet Augulini sunt, nisi textus Augulini vel negat, rumpendo inficari.

Tertio, ponderanda sunt verba eiusdem lib. 9. confess. cap. 14. vbi de obitu verba facturus ita exorditur. *Innoquæ ex hac vita erat exitura, quem dignantibus nobis, prouenerat, vt ex te occultis tuis modis, vt ego & ipsa fecumbentes ad quandam sensuam, vndonum, quæ nos habebat, prospicerebamus. Ostia Tiberina, vbi remoti à turbis populum laborum inflaturabamus nos nauigationis, sisto. Statet Augulinus, quo tempore nica febribus decumbere cepit, ex ostio itinere in Ostijs Tiberinis sub nauigationi insulararet. Quarto ego, bonosum, tam longinqua iter, quod opus habebat, & ob cuius laborem fortæ firmata febribus decubuit, & tantam vitam feliciter migravit, ex ceperat, ex Vrbe Romana? at illud gum, nec laboriosum est, sed breuissimum, quod trium horarum spacium Tiberidem conficitur. An ex Centandem post discessum è Mediolano*

dus Possidius, qui dixit, B. Augustinum vixisse an-  
 nis septuaginta sex, & ponendum, illum vixisse an-  
 nis septuaginta octo, videlicet annis triginta tribus,  
 antequam baptismum iniretur, & annis tribus bap-  
 tizatum in Africa apud agros proprios in vita lai-  
 cali, & annis quadraginta in clericatu, & in Episco-  
 patu, & tandem annis duobus in Italia intermedijs  
 inter illius baptismum, & mortem matris, quos Ba-  
 ronius ponit: quod si Baronius animaduertisset,  
 fortassis etiam scriuisset, vt consequenter loqui vi-  
 deretur. At Possidius corrigendus non est, neque  
 haecenus aliquis illum in hoc corrigere ausus fuit.  
 ergo illius pace reiicienda est correctio Baronij, &  
 tenenda prisca lectio, & dicendum, B. Augustinum  
 fuisse aetatis annorum trigintatrium, non triginta-  
 quinque, quando pia, & religiosa anima suae matris  
 ex corpore soluta fuit.

V. Secundo fatetur Augustinus eodem libr. 9. con-  
 fess. cap. 6. secum baptismum eius filium nomi-  
 ne Adeodatum, cum esset in annis quindecim:  
 ac exinde subiungit, illum interlocutorem fuisse in  
 eo libro, quem de Magistro scripserat, cum esset in  
 annis sexdecim. & postea ex hac vita sublatum:  
 at librum de Magistro fatetur Augustinus, se in  
 Africa, non in Italia scripsisse libr. 1. Retract. cap. 11.  
 ergo anno statim sequenti post susceptum bap-  
 tismum B. Augustinus in Africam transiit. ergo  
 falsum commentum Baronij, quod anno sequenti  
 post susceptum baptismum eius mater Monica vita  
 sancta fuerit, vel quod ipse esset annorum triginta  
 quinque, quando illa mortua fuit, vel quod inte-  
 gram annum & amplius post susceptum baptismum  
 professionem suam in Africa dilulerit. & haec  
 omnia sunt clara ex ipso met Augustino, neque pos-  
 sunt, nisi textus Augustini vel negando, vel cor-  
 rumpendo inficari.

Tertio, ponenda sunt verba eiusdem Augu-  
 stini libr. 9. confess. cap. 14. vbi de obitu matris suae  
 verba facturus ita exorditur. *Inuenerunt autem die,  
 qua ex hac vita erat exitura, quem diem tu nouerat  
 quatuordecim nobis. prouenerat, vt credo, prociis ante  
 te occultis tuis uentis, vt ego & ipsa soli staremus in-  
 cambentes ad quandam fenestram, uide hortus intra  
 domum, que nos habebat, prospici abatur, illis apud  
 Ostia Tiberina, vbi remori à tuguri post longi itineris  
 laborem instaurabamus nos nauigationi. hic lector te-  
 listis. Fatetur Augustinus, quo tempore Beata Mo-  
 nica febribus decumbere cepit, ex longo, & labo-  
 rioso itinere in Ostijs Tiberinis subsistisse, vt se-  
 nauigationi instauraret. Quare ego, illud tam la-  
 boriosum, tam longum iter, quod instauracione  
 opus habebat, & ob cuius laborem fortasse illa bea-  
 ta femina febribus decubuit, & tandem ad alte-  
 ram vitam feliciter migravit, ex quo nam loco  
 cepit, ex Urbe Romana? at illud iter, nec lon-  
 gum, nec laboriosum est, sed breuissimum, & facil-  
 limum. quod trium horarum spacio per curren-  
 tem Tiberidem conficitur. An ex Centum cellis, vbi  
 tandem post discessum è Mediolano fingitur eom-*

moratus cum Eremitis, ibique libros de Trinitate  
 incepisse? at illud etiam breuissimum & facillimum  
 est, quod cum linte intra sex horas circiter conti-  
 citur. Sanè non video, quod aliud iter tam longum,  
 & laboriosum fingi possit, ob quod instauracione  
 opus habuerint, nisi dicendo, quemadmodum sine  
 dubio dicendum est, illos tunc Mediolano disces-  
 sisse, & absque temporis intervallo, vel mora ad  
 Ostia Tiberina contendifse. Sic enim dicendo rectè  
 verba ipsius Augustini interpretantur. & omnia  
 benè concordant, quae per alios modos dicendi à  
 nonnullis pro commodo excogitatos, nullatenus  
 concordari possunt.

VI. Consentit etiam haec assertio cum ijs, quae Pos-  
 sidius de reditu Augustini in Africam capite  
 3. scribit. *Ac placuit ( inquit ) ea percepta bap-  
 tizati cum alijs Ciuibus, & amicis suis, ad Africam,  
 & propriam domum, agrosque remeare, ad quos ve-  
 nerat. & in quibus triennio ferme constituit, &c.* Quae  
 verba iuxta intellectum verum, planum, & peri-  
 tum hunc sensum referunt, Beatum Augustinum  
 baptismum non triennio in Italia vitam Eremi-  
 ticam, vel Monasticam cum Eremitis duxisse, sed in  
 Africam ad propriam domum, & ad agros proprios  
 continuò remeasse. Alioquin cum spacium trium  
 annorum sit valde notabile, cum etiam professio  
 vitae Monastica res grauis sit, nec ab eo, qui vitam  
 & mores Augustini scribendos sumpserat, prorsus  
 omittenda, quis credat Possidium haec omisurum,  
 si B. Augustinus post baptismum triennio in Italia  
 inter Monachos, & Eremitas vitam monasticam  
 duxisset, aut Regulari Eremitis, vel Monachis tra-  
 didisset? praesertim cum in eodem verborum con-  
 textu videmus, ab eo habitam rationem temporis,  
 quo post reditum in Africam demoratus est apud  
 agros proprios ante Clericatum, & Episcopatum:  
 nam si triennio vixit in Italia post baptismum ante  
 reditum in Africam, & triennio altero in Africa  
 ante presbyteratum, cur quae so nulla facta men-  
 tione primi triennij, solum secundum notauit, di-  
 cens illum percepta baptismi gratia cum Ciuibus,  
 & alijs amicis suis ad Africam, & propriam domum,  
 & agros remeasse abique constitutum ferme trien-  
 nio cum amicis suis vixisse, antequam presbyter  
 iniretur?

Demum illud certum, & si post perceptum ba-  
 ptismum per aliquod temporis intervallum in Ita-  
 lia commoratus fuerit, non Mediolani, aut in mon-  
 te Pisano, aut in Centum cellis, quae duo postrema  
 loca fortasse nunquam vidit, sed in Vrbe Roma  
 constituisse. Nam post mortem matris reuersus est  
 Romam, vbi dum tempus nauigationi oportunum  
 praestolaretur, scripsisse eum libros duos de moribus  
 Ecclesiae Catholicae, & Manichaeorum, item librum  
 de Quantitate animae, & incepisse libros De libero  
 arbitrio, constat ex primo libro Retract. cap. 7. 8. 9.  
 His fundamentis iactis, quae non possunt negari, fa-  
 cilis nobis via aperitur ad hanc veritatem solis luce  
 clarius monstrandam, quòd B. Augustinus ante

presbyteratum fuit merus, & purus laicus, nec alicuius regularis ordinis, seu instituti professor, nec habitum Monasticum, aut Eremiticum indutus.

CAPVT SEXTVM.

Primapropositioprobat. Quod Beatus Augustinus ante presbyteratum fuerit purus laicus, nec alicuius regularis instituti, vel Ordinis professor.



V. Possidius, quadragenarius B. Augustini discipulus, totam peritiam vitam ipsius Augustini post illius baptismum in tria tempora diuisit, & singulas res gestas per singula tempora recensuerit apertissime testatus fuit, illum a tempore suscepti baptismi, usque ad presbyteratum laicum, & inter laicos vixisse, id habes apertè non solum ex cap. 28. in verbis supra recitatis, cum ait, illum sub finem vite suae omnes libros a se editos recensere voluisse, siue quos primo tempore conuersionis suae adhuc laicus siue quos presbyter, siue quos Episcopus dictauerat, sed ex cap. 4. eiusdem historiae, in quo factum illud memoratum narrans, quando a populo Hipponensi apprehensus, & S. Valerio Episcopo praefectus, licet inuitus, presbyter fuit ordinatus, dum ipse securus, & quid futurum esset, ignarus in populo staret, subiungit Possidius. Solebat autem laici, ut uobis dicebat, ab eis tantum Ecclesiae, quae non haberent Episcopos, suam obstringere praesentiam, eum ergo tenent, & ut in talibus constitutus est, Episcopo ordinatum obtulit. Ipse quidem Augustinus in lib. de Bono persequitur, se libros de libero arbitrio, cum adhuc esset laicus scripsisse. Postea si usque ad presbyteratum laicus vixit, quod nullus nisi negando apertissima testimonia Possidij, & ipsius Augustini negare potest, quam speciem veritatis affirmari poterit, illum vel Monachum, vel Eremitam alicuius certi Ordinis, vel instituti regularis professorem ante presbyteratum extitisse?

Im huius argumenti nititur Marquez, suum Coriolani secutus, eludere in dicto lib. c. 6. §. 2. dicens. B. Augustinum ante presbyteratum appellatum laicum, non quod non esset verè Monachus: sed quia sub nomine laicorum tunc temporis comprehendebantur Eremitae, ac Monachi, quia nondum usus in Ecclesia obtinuerat, ut Monachi ad sacros Ordines promouerentur, & ideo non numerabantur inter clericos, sed inter laicos: sicut modo Conuersi Religiosorum, quia non recipiuntur in Religionibus, ut promouantur ad Clericatum, vocantur laici, cum tamen sint veri Religiosi, seu Regulares, quam responsionem confirmat duplici au-

toritate ipsius B. Augustini, prima est in lib. 1. Retract. cap. 21. ubi ait, causam, propter quam motus fuit ad scribendum librum de opere Monachorum, hanc extitisse. Quia inquit inter laicos inferiorum propositi existerent, ceperunt tamen uisus certamina, glossas ille inter laicos inferioris propositi, i. inter Monachos, qui erant laici apud Carthaginem. Altera est in lib. 2. Retractat. cap. 30. ubi in principio ita scribit. Inter ea misa sunt mihi à quibusdam fratribus, laici quidem, sed diuinarum eloquiorum studio scripta nulla. Et contendit ille, nomine istorum laicorum intelligendos esse Monachos, siue Eremitas, quia Augustinus uocat illos fratres.

Sed haec interpretatio uidetur apertissime contra ipsammet Augustinum & contra auctoritatem omnium Sanctorum Patrum & totius Ecclesiae à temporibus Apostolorum usque ad hanc diem. Nam ut demum conuersos Religiosorum, quia ad S. Ordines non promouentur, consueuisse nonnunquam ob defectum vocabulorum impropria quadam, & abusua nuncupatione laicorum nomine appellari, cum de vera interpretatione, & intelligentia uerborum, vel nominum, quibus Sancti Patres in suis scriptis utuntur, quaestio agitur, illa non ex uis loquendi plebis ignara, & uulgariam petenda est, sed vel ex etymologijs & proprio modo significandi ipsorum uerborum, aut nominum, aut certe ex communi usu totius Ecclesiae, & ipsorum Patrum, secundum quem talibus uerbis, vel nominibus ipsi ut consueuerunt, at siue etymologiam huius nominis, laicus, attendas, siue communem usum, quo non solum D. Augustinus, sed tota Ecclesia Dei à temporibus Apostolorum usque in praesens hoc eodem nomine uti consueuit, inuenies nunquam, sub nomine laicorum siue monachos, siue alios regularium ordinum comprehensos professos fuisse: imò inuenies semper, & plusquam semper Monachos à laicis, & laicos à Monachis tum professione, & habitu, tum etiam nomine è regione distinctos.

Et quidem si etymologiam huius nominis, laicus, attendamus, quis nesciat, sub hoc nomine, laicus, non solum non comprehenduntur Monachos, sed à significato illius penitus excludi? Nam laicus, teste D. Hieron in cap. Duo, 12. q. 1. ubi ex instituto hanc sententiam dirimit, & laicos à Monachis distinguit, dicitur à uerbo graeco laos, quod significat idem, quod Populus, quasi popularis, & uulgarius, siue de populo, & de communi plebe. E contrario uerò Monachus, si uocis etymon attendamus, idem significat, quod segregatus, vel singularis, qui vitam à popularibus segregat, & singularem ducit ex D. Dionysij cap. 6. de Ecclesiastica Hierarchia, ex Conc. Niceno, cuius uerba referuntur in cap. Placuit il. 6. q. 1. & ex decreto Eugenij secundi relato ibid. cap. Placuit il. 2. ex D. Hieronymo in Epistola 13. ad Paulinum, cuius etiam uerba referuntur ibid. in cap. si cupis, ubi ait, si cupis esse, quod dicitur, Monachus: solus, quid facis in Urbibus? quare ex hoc capite non solum non po-

test

test accipi haec interpretatio, quam uis uerbis Possidij, ac etiam B. Augustini commodo tribuit, sed uti penitus conuoluit huius nominis laicus ex plodentibus suis reiecit.

Stendum nunc est, Sancti Augustini monachos siue regulares, cuius uocem illi esse ordinis, sub nomine comprehendisse, aut comprehendisse imò ipsos laicos à Monachis, & siue quosque alios regulares à laicis, & distinctis nominibus illos re, & notare uoluisse, praesertim Augustinos circa tempora ipsius Augustini si mirum sit, quod audeant dicere, tempore Augustini monachos sub nomine laicorum comprehendi consueuisse. Primum igitur profero ex Dionysio cap. 6. Ecclesiae enim tres ordines fidelium in Ecclesia constituit, Supremum, qui est Sacerdos, cuius est de uocatur plebis, seu laicorum, qui est Monachorum: Quos Monachos distinctos esse, & pro talibus inueniendos esse ostendet, in 3. par. eiusdem scribit. in fine uero omnium sacerdos ad deum struam communem uocatur, apertè fatens, quod si consummatus est, si ad Monachicum institutum ueraciter uenit, non modo conseruare seculum se ipsum uerum, sed in uentem, ad communionem sancti spiritus accesserit, ut uim eorum, quae per eorum angustiam sententia fuerunt, alio quodam modo ad communionem diuinae participationem. Haec ille ex quibus uides, quod dum populus fidelis medijs inter se & alios purgantes, & purgandos, qui si chumendi: uel apostatae, uel similes: ita esse medios inter deuotum, & fidelem ipsos Sacerdotes purgantes. Vide totum, in quo prolixius de hoc agit.

Secundum, & tertium testimonium dei, & Eusebij Pontificum, & referuntur laicos, & cap. laici 2. q. 7. ubi prohibentur testimonium ferre contra Clericos: quod eiusdem conuersionis, & nolunt castitatem imitari, ubi sub nomine laicorum non posse comprehenduntur monachos, nam illi testimonem, & castitatem clericorum non tabantur, sed etiam solemniter uoto profitentur. Quartum testimonium est S. Concilij primi, Canone 76. ubi dicit: Ut Religiosi, qui, tum Moniales habeant alia indumentis, uel, quae habent laici, & tondent caput in rana, & cingant se. ecce tibi, qui cincti in laicis distinctos ostendebant, ex dispositione S. Concilij alium similem canonem Concilij refert Gratianus in cap. Placuit 16. q. 1.

Quintum testimonium est Chryso-

lib. 1.

test accipi hæc interpretatio, quam hic Theologus verbis Possidij, ac etiam B. Augustini pro suo commodo tribuit; sed vti penitus contraria etymologia huius nominis laicis explodenda est, & prorsus rejicienda.

III. **O**scendendum nunc est, Sanctos Patres nunquam Monachos, siue regulariter profectos, cuiuscumque illi essent ordinis, sub nomine laicorum comprehendisse, aut comprehendere voluisse: sed in ipsos laicos à Monachis, & Monachos, siue quosque alios regulares à laicis semper distinguisse, & distinctis nominibus illos comprehendere, & notare voluisse, præsertim Augustinum, & alios circa tempora ipsius Augustini scribentes: vt mirum sit, quod audeant dicere, temporibus Beati Augustini monachos sub nomine laicorum comprehendere consueuisse. Primum igitur testimonium præfero ex Dionysio cap. 6. Ecclesiast. Hierar. ibi enim tres ordines fidelium in Ecclesia militanti constituit, Supremum, qui est Sacerdotum, & infimum, qui est deuotæ plebis, seu laicorum, & medium, qui est Monachorum: Quos Monachos, vt à laicis distinctos esse, & pro talibus in Ecclesia habendos esse ostendit, in 3. par. eiusdem capituli ita scribit, *in fine vero omnium sacerdos ad diuinam ita instruitur communione vocat, aperte satù infuans est, qui se conuincat ut est, si ad Monachicum, & singulare institutum veraciter venit, non modo contemplatorem fore locorum secundum se ipsum retinam, siue medi ordinem in matrem, ad communionem sanctissimorum signorum accipit, verum in eorum, qua percipit, Sacramentum augustinore scientia fretum, alio quam Sanctus populus modo ad communionem diuine participationem admittendum. Hæc ille, ex quibus vides, quemadmodum populus fidelis medius est inter Sacerdotes, & alios purgantes, & purgandos, qui sunt vel catechumeni, vel apostatae, vel similes: ita monachos esse medios inter deuotos, & fidelem populum, & ipsos Sacerdotes purgantes. Vide totum illud capitulum, in quo prolixius de hoc agit.*

Secundum, & tertium testimonium sunt Anacleti, & Eusebij Pontificum, & referuntur in cap. laicos, & cap. laici 2. q. 7. vbi prohibentur laici testimonium ferre contra Clericos: quia non sunt eiusdem conuersationis, & nolunt castitatem illorum imitari. vbi sub nomine laicorum apparet, nõ posse comprehendere monachos, nam illi conuersationem, & castitatem clericorum non solum imitabantur, sed etiam solemniter voto profitebantur.

Quartum testimonium est S. Concilij Niceni primi, Canone 76. vbi dicit: *Vt Religiosum Monachorum Moniales habeant alia indumenta, & alios mores, quam habent laici, & tondeant caput in modum corvæ, & emgant se, ecce tibi, qui cincti incedebant, se à laicis distinctos ostendebant, ex dispositione huius S. Concilij alium similem canonem eiusdem Concilij refert Gratianus in cap. Placuit il primo 16. q. 1.*

Quintum testimonium est Chrysostomi lib. 3.

Lib. I.

contra impugnatores vitæ Monachicæ per totum, vbi ex instituto Monachos à laicis distinguit, & habetur in tomo 5. & homil. 40. imperfecti in Mart. vbi exponens illa verba cap. 25. *Qui ex duobus fecit voluntatem patris, ait, & melior est laicus, qui in prima facie secularem vitam profectus, se vera autem complectitur spirituales, quam Sacerdos, qui in prima quidem facie profectus vitam spirituales, & vbi vides, apud Chrysostomum nomine laicorum illos accipi: qui secularem vitam profectus, quæ constans est acceptio illius nominis apud Chrysostomum, vt videre est homil. 43. eiusdem libri in princ. & homil. 44. paulo ante medium, & alibi.*

IV. **S**extum est B. Hieronymi, & refertur in cap. Duo. 12. q. 1. qui canon quoniam sufficit ad nostrum intentum plane conuincendum, cum sit tanti authoris, & contemporanei ipsius Beati Augustini, illique saltem per literas notissimis, illum hic ex integro inferendum esse iudicauit. *Duo, inquit, sunt genera Christianorum. Est autem vnum genus, quod manipatum est diuino officio, & beatum contemplationi, & orationi, ab omni strepitu temporalium cessare conuenit, vt sunt Clerici & Deo deuoti, videlicet conuersi: ceteros enim graecè, latine for. inde huiusmodi homines vocantur Clerici, id est sorte electi, omnes enim Deus in suos elegit: hi namque sunt Reges, id est se, & alios montibus regentes, & ita in Deo regnam habent, & hoc designat corona in capite. Hanc coronam habent ab institutione Romana Ecclesia in signum regni, quod in Christo expectatur. Basso vero capitis est temporalium omnium depositio. Illi enim vili, & vestitu contenti, nullam inter se proprietatem habentes, debent habere omnia communia. Aliud vero genus est Christianorum, vt sunt laici: laos enim graecè est populus latine, hu licet temporalia possidere, sed non nisi ad vsum, nihil enim miserius est, quam propter numerum Deum contemnere. Hu concessum est vxorem ducere, terram colere, inter virum & virum indicare, causas agere, oblationes super altari ponere, decimas reddere: & ita saluari poterunt, si vitia tamen benefacendo eritauerint. hæc Diuus Hieronymus, ex quibus habes, temporibus illius non solum nomine laicorum non consueuisse accipi monachos: sed ab illius significatione penitus atque penitus exclusos, sicut vnum oppositorum excluditur à significatione nominis alterius oppositi, vt v. g. aqua excluditur à significatione nominis ignis, vel e contra. Et quamquam glossa ibid. per Deo deuotos, seu conuersos non intelligat Monachos, sed conuersos, qui modo sunt in Religionibus, quiq; ad Clericatum non admittuntur, quos dicit, posse habere proprium, & vxores ducere, in qua re multipliciter errat, primò quia si per Deo deuotos non intelliguntur Monachi, illi temporibus B. Hieronymi non erant in coetu fidelium, quia neque in primo, neque in secundo ordine, qui totum genus Christianorum diuidebant. secundò quia conuersi*

B

verè

14  
vere profitentur, nec possunt habere propriū, nec uxores ducere. Tamen hoc non infirmat, sed potius confirmat id, quod dicimus, quod temporibus B. Hieronymi nomen laicorum non extendebatur ad Monachos, nec illi sub eo nomine veniebant: quia si sub nomine laicorum non veniebant Deo deuoti, & conuersi, qui non profitentur, & proprium habere poterant, quanto minus Monachi, qui castitatem profitebantur, & alia vota, & omnibus bonis renunciabant, & sine proprio vivebant, sicut Clerici? & si nomine laicorum D. Hieronymus dicit, illos tunc accipi consueuisse, qui temporalia bona possidebant, causas inter virum, & virū audiebant, uxores ducebant, quomodo poterant Monachi sub nomine laicorum comprehendī. quibus illa omnia reuogantur?

V. Septimum testimonium est eiusdem Augustini, ex quo veram interpretationem suarum sententiarum petere debemus, in loco ab ipso Ioan. Marquez allegato ex lib. 2. Retract. cap. 21. vbi causam reddens, quā illum mouerat ad scribendum librū de opere Monachorum inquit: *vt de opere Monachorum librum conscriberem, illam necessitas compulset, quod cum apud Carthagem monasteria esse suspiceret, alij se sua manibus transferre, obtemperantes apostoli: alij vero ita ex obligationibus religiosorum vivere volebant, vt nihil operantes, vnde necessaria, vel haberi, vel supplerent, sed potius implere praeceptum Evangelicum exultarent, atque iactarent, vbi Dominus ait, respicite volatilia caeli, & siliā agri. Vnde etiam inter alios quos in seruis proposui laicos, sed tamen in seruis existerē operantes, vnde necessaria, vel haberi, vel supplerent, sed potius implere praeceptum Evangelicum exultarent, atque iactarent, vbi Dominus ait, respicite volatilia caeli, & siliā agri. Vnde etiam inter alios quos in seruis proposui laicos, sed tamen in seruis existerē operantes, vnde necessaria, vel haberi, vel supplerent, sed potius implere praeceptum Evangelicum exultarent, atque iactarent, vbi Dominus ait, respicite volatilia caeli, & siliā agri.* Vnde etiam inter alios quos in seruis proposui laicos, sed tamen in seruis existerē operantes, vnde necessaria, vel haberi, vel supplerent, sed potius implere praeceptum Evangelicum exultarent, atque iactarent, vbi Dominus ait, respicite volatilia caeli, & siliā agri.

irant, non solum non reprehendimus, sed etiam iustificā accipimus &c. vbi vides, sine dubio illum de secularibus loqui, non de Monachis.

Octauum est eiusdem Augustini lib. 2. de Anima, & e us origine, vbi de Vincentio Victore loquens ait, *vt caput suum illius senex, & laici presbyter osculatus &c.* Nonum eiusdem in ferm. 49. de verbis Domini, vbi omnes Ecclesiasticos contra distinguit à laicis. *Quid igitur putatis, inquit, istos dicere, de quibus dicitur, quae dicant facite: quia vera à falsi laici dicitur. Laicus enim qui vult bene vivere, cū attendere clericum malum, quod sibi dicit? Dominus dicit, quae dicunt facite &c.* Decimum in sermone leuicō de communi vita Clericorum, quem habuit ad populum, vt illius murmuraciones aduersus suos religiosos clericos compesceret, vbi inter alia de quodam praedio Victorianensi verba faciens, quod Hipponenses laici causabantur, Barnabam Clericum regularem contra suum institutum possedisse. *Paratus, inquit, est Presbyter, vt alium constituat, qui de fructibus fratribus reddat, ex numero vestro sit aliquis, cui has committam, ex numero ipsorum, qui ad nos talia perulerunt &c.* & infra: *de fundo Victorianensi ego rogo, ego hortor, ego peto, vt si quis religiosus est, sibi agat, & exhibeat Ecclesiae istam operam, vt cito debitum reddam. Quod si nemo de laicis fuerit inuentus, ego propono alium, iste illuc non accedat. ecclesiis, quos intelligat Augustinus nomine laicorum etiam religiosorum, non Monachos, non Clericos, sed populares, & seculares: vt iustum, ne dicit superfluum, sit, velle in hac re declaranda diutius immorari.*

Vndecimum testimonium est Stricij Papae in Epistola prima ad Imerium cap. 10. & 13. nam in dictis locis agens de admittendis ad Clericatum, distincte agit primo de ijs, qui ex laicis clerici fieri volunt, & hoc in cap. 10. deinde de ijs, qui ex Monachis assumendi sunt ad Clericatum, & hoc in cap. 13. & singulorum condiciones distincte, & in distinctis locis praescribit, quod solum testimonium sufficere possit ad ostendendum, quod etiam eo tempore, quo nondum Monachi ad ordines admittentur, distincti tum re, tum nomine ab ipsis laicis erant, & pro talibus habebantur, nec sub nomine laicorum comprehendebantur: nam Stricij primus fuit, qui dispensauit cum Monachis, vt ad ordines promoverentur.

Duodecimum est Concil. Chalcedon quod celebratum fuit viginti annis post obitum B. Augustini, cuius verba referuntur in cap. Quidam Monachorum 18. q. 2. vbi similiter distinguuntur Clerici laici, & Monachi, in illis verbis: *Siquidem fuerint clerici, pro personarum ordinatione subiacent condemnationibus Canonum; si vero laici, vel Monachi fuerint, communione priuentur.*

D. Ecimum tertium est Leonis Primi, sub quo celebratum fuit dictum Concilium, & referuntur in cap. ad iudicium 16. q. 1. vbi sic habet. *Ad iudicium*

illud etiam, quod nobis propter improbandam Monachorum religionem vestra verba Vicariis nostris: & hoc specialiter statum Domini Sacerdotes nullum audeat praedicare, siue laici ille sit, qui cuiuslibet glorietur. Ex hoc textu habetur, quod tempora Leonis primi Monachi non cū quāuis Stricij dispensasset eū necessitate Ecclesiarum aliqui illorum cur ad clericatum: vnde subiunguntur nōtationes sicut laici, & tamen dicitur laici.

Decimum quartum est Stephanus Epistola 2. cap. 9. cuius verba referuntur in cap. laici 16. q. 7. licet ex Eualio Sydicatur: *Laici quoque quantumuis religiosi Ecclesiasticis in facultatibus aliquid dīsponeant, quā aternitā faciant. Scimus dilectissimi per carnales spirituales solent persequi, & per laicos quantumuis religiosos non Monachos, tum quia laici vocantur nō tantum quā Monachis data est facultas de bonis suorum Monasteriorum, tantum inter bona Ecclesiastica, sic Monachi computantur inter personarum, & ab initio semper gauisū sunt personarum Ecclesiasticarum.*

Decimum quintum est Concilij Hispanici S. Isidorus, & referuntur in cap. 17. vbi renouatur decretum Concilij quod laici non possint constitui Vicarii Episcoporum, & sunt haec illius verba: *Episcopus laicum Vicarium esse Episcopi in Ecclesia iudicare. hinc habes, temporum Hispaniensis & Chalcedonensis laicorum seculares personas intelligi.*

VIII. A. Lia innumera testimonia ad idem sent recentiorum Pontificum, tum nimirum:

Decimum sextum ex D. Gregorio referuntur in c. indicatum 89. d. vbi laicos seculares.

Decimum septimum Calisti Papae principum, vel laicorum. 16. q. 7. vbi eos confundit cum secularibus.

Decimum octauum Gregorij VII. in deinceps, cum sequenti eadem causa & vbi prohibentur personae Ecclesiasticas suas Ecclesias, vel dignitates de manibus laicis vero exponit personas seculares, & quod per laicos concordat autor sermōnem ad Eremitas faciens. *Non intrat per oīum ad Ecclesiam, sed potestatem intrat. & quod per laicos personas seculares, antecedentia verba. Qui faceret emerit, vel seculari potestati auerit &c.* quod testimonium auctoritatem irrefragabilem habere debet.

Decimum nonum Alexandri Papae per laicos ead. causa, & quaestione, vbi p

illud etiam, quod nobis propter improbitatem quorundam Monachorum religioni vestra verbo mandatu per Vicarios nostros: & hoc specialiter statuentes, ut preter Dominum Sacerdotes nullus audeat predicare, siue Monachus, siue laicus ille sit, qui cuiuslibet scientie nomine glorietur. Ex hoc textu habetur, quod vsque ad tempora Leonis primi Monachi non erant Clerici, quamuis Siricius dispensasset cum illis, ut pro necessitate Ecclesiarum aliqui illorum assumerentur ad clericatum: vnde subiunguntur excommunicationi sicut laici, & tamen distinguuntur a laicis.

Decimumquartum est Stephani Papae Primi epistola 2. cap. 9. cuius verba referuntur etiam in cap. laicis 16. q. 7. licet ex Eulatio Syracusano, vbi dicitur: *Laici quoque quantumuis religiosi nulla de Ecclesiasticis facultatibus aliquod sponendi leguntur. vnam autem a facultate. Securus delectationi, quia semper carnales spirituales solent persequi &c.* vbi vides, per laicos quantumuis religiosos non intelligi Monachos, tum quia laici vocantur homines carnales: tum quia Monachis data est facultas disponendi de bonis suorum Monasteriorum, quae computantur inter bona Ecclesiastica, sicut etiam ipsi Monachi computantur inter personas Ecclesiasticas, & ab initio semper gausi sunt privilegijs personarum Ecclesiasticarum.

Decimumquintum est Concilij Hispanensis, cui interfuit S. Ildorus, & refertur cap. in nona. 16. q. 7. vbi renouatur decretum Concilij Chalcedon. quod laici non possint constitui Vicarij, siue coadiutori Episcoporum, & sunt haec illius verba. *Indignum est cum laicum Vicarium esse Episcopi, & seculari in Ecclesiasticis hinc habes, temporibus Conciliorum Hispanensis & Chalcedonensis nomine laicorum seculares personas intelligi consueuisse.*

**A**lia innumera testimonia ad idem afferri possent recentiorum Pontificum, & Conciliorum nimirum:

Decimum sextum ex D. Gregorio Primo, quod refertur in c. indicatum 89. d. vbi laicos vocat personas seculares.

Decimum septimum Calisti Papae in cap. si quis principum, vel laicorum. 16. q. 7. vbi similiter laicos confundit cum secularibus.

Decimum octauum Gregorij VII. in cap. Si quis deinceps, cum sequenti eadem causa & questione, vbi prohibentur personae Ecclesiasticae accipere suas Ecclesias, vel dignitates de manu laicorum, per laicos vero exponit personas seculares. Concordat autor sermone ad Eremitas serm. 37. dicens. *Non intrat per ostium ad Ecclesiam, qui per laicalem potestatem intrat.* & quod per laicos intelligat personas seculares, antecedentia verba indicant. *Qui sacranctum emittit, vel seculari potentia pro se procurant &c.* quod testimonium apud Marquez autoritatem irrefragabilem habere debet.

Decimum nonum Alexandri Papae II. in cap. per laicos ead. causa, & quaestione, vbi prohibet, ne

quis accipiat per laicos Ecclesiam, vel etiam habitum monachi.

Vigesimalum Paschalis II. in cap. si quis Clericus ibid. vbi dicitur: *Si quis Clericus, Abbas, vel Monachus per laicos Ecclesias obtinuerit. secundum Canones Apostolorum, & Antiocheni Concilij capitulum excommunicationi subiacet.* vbi vides, etiam temporibus Apostolorum, & Concilij Antiocheni, Monachos aequè distinctos fuisse a laicis, sicut a Clericis.

Vigesimalum primum Leonis Papae IV. in cap. contra Sanctorem ibidem. vbi laicos cum saecularibus confundit.

Vigesimalum secundum Urbani II. in cap. Decimas ibid. vbi dicitur: *Decimas, & Ecclesias a laico Monachi non suscipiant, absque voluntate Episcoporum.*

Vigesimalum tertium in cap. Ecclesia S. Mariae de Constitutionibus, vbi dicitur: *Laici quantumuis religiosi super rebus Ecclesiasticis nulla est auctoritas facienda.* quod de Monachis non posset verificari.

Vigesimalum quartum in cap. secundum instituta. Ne Clerici, vel Monachi, vbi dicitur: *Secundum instituta praedecessorum nostrorum sub interuentione anathemato prohibemus, ne Monachi a Clericis, vel laicis suam in re firmam habeant, neque laici Ecclesias ad firmam teneant.*

Vigesimalum quintum est Siricij Papae in Epistola ad vniuersos Orthodoxos cap. 2. & 3. vbi distinguit Monachos a laicis, & prohibet primo, ne Monachi ante annum 30. possint ordinari clerici: deinde ne ordinentur Sacerdotes, nisi mature aetatis, postea vero cap. 3. prohibet, ne laici immediate ordinentur Sacerdotes, quod testimonium sub falso nomine Ciriaci allegauit pro se, verius contra se Ludouicus de Angelis lib. 4. de vita Augustini, c. 8. ad probandum, quod Augustinus ante presbyteratum non erat laicus. vide infra cap. 36.

Ex suprascriptis auctoritatibus constat, quod nomine laicorum Sancti Patres, & Concilia non conseruerunt comprehendere Monachos, in id semper Monachos a laicis distinguere soliti sunt, & nomine laicorum in more habuerunt intelligere personas seculares contra distinctas ab Ecclesiasticis, siue Clericis, siue Monachis, aut Deo deuotis, aut conuersis, aut Coenobitis, aut Eremitis, quocumque illi nomine nuncupentur, dummodo sint personae verè Ecclesiasticae, vel Clerici, vel regulares.

**Q**uocirca cum dicat Possidius, (quinimo ipse Augustinus) ipsum Augustinum toto tempore vitae suae ante presbyteratum fuisse laicum, vanum, & falsum, ne plus dicam, videtur dicere, illum fuisse Monachum, vel Eremitam, accepto nomine Eremita pro persona verè regulari. Alioquin si fuit verè regularis, proferant mihi aduersarij testimonia fide digna, vel ex B. Augustino, vel ex alijs probatis autoribus, praesertim illorum, vel superiorum temporum, quibus probent, quod aliquando vel Augustinus, vel alij Patres, & Con-

clia illorum temporum sub nomine laicorum intellexerunt Monachos, siue Eremitas, qui tamen regulares essent (nam de Eremitis incerti habitus, & sedis, quales nunc etiam multi vagantur, non loquimur.) Sane nos viginti quinque adduximus, quibus non poterunt respondere, nec contradicere omnes aduersarij nostri. Proferant illi duo, aut tria, aut in ore duorum, aut trium testium flet omne verbum. Sed per Dei gratiam spero, quod nunquam proferent, sicut nec protulerunt: Nam duo illa, quae protulerunt ex libris Retractionum, frigida nimis sunt.

Siquidem ad primum sumptum ex 2. Retractat. cap. 21. dico, per laicos inferioris propositi non debere, nec posse intelligi Monachos, sed seculares ciues Carthaginenses, qui pro suis studijs diuisi in duas partes, sicut diuisi erant ipsi Monachi, quidam vni parti, quidam alij adhaerebant. & verba textus adeo plana sunt, vt vel ipse Marquez à veritate coactus id libentissimè concesserit cap. 5. §. 5. vt videas, illum non bona fide egisse, cum infra cap. eod. §. 11. ad contradicendum Canonici regulariibus, & veritati, illa eadem verba Monachis applicauit.

Ad aliud etiam sumptum ex eod. lib. cap. 30. vellem scire ab hoc auctore, vnde accepit, laicos illos, de quibus ibi Augustinus loquitur, Eremitas fuisse, vel Monachos. Quia, inquit, Augustinus vocat illos fratres. at quoties Augustinus, & alij, fratres compellant, quos laicos & seculares fuisse constantissimum est, & filios, & uxores habuisse? Sed de hac re inferius plura dicenda sunt. nunc sufficit nobis ostendisse, B. Augustinum toto tempore vsque ad presbyteratum laicum, vel secularem inter laicos vixisse, & quod nomine laicorum temporibus praefertim B. Augustini ipsi Monachi, vel Eremitae minimè comprehenderentur.

### CAPVT SEPTIMVM.

*Quòd B. Augustinus vitam Monasticam, aut Eremiticam non assumpserit, priusquam ex Italia in Africam rediret.*



I. Scendimus vniuersali ratione. Beatum Augustinum ante suum presbyteratum laicalem vitam, non autem regularem, cum laicis, & inter laicos durasse. Nunc operae precium erit, eandem veritatè per descensum ad particularia confirmare. Nam si ante presbyteratum assumpsit habitum, & institutum Monasticum, siue Eremiticum, vt nonnulli affirmant, vel assumpsit illud in Italia, priusquam rediret in Africam, vel post reditum suum in Africam ad propriam do-

num, & agros. Ego verò ostendam, neque in Italia, neque in Africa illum ante presbyteratum saltem, huiusmodi habitum, vel institutum assumpsisse. primum in hoc capite, secundum in sequenti probabo. Et vt à primo incipiam. Si Beatus Augustinus in Italia huiusmodi habitum, & institutum assumpsit, monstrandum est, vbi illud assumpsit, & quando, & à quibus. Respondetur à defensoribus contrariae sententiae per sequentes assertiones.

Prima assertio: B. Augustinus statim post baptismum indutus fuit cuculla nigra, & praecinctus zona pellicea ad differentiam Monachorum.

Secunda, Beatus Augustinus indutus illo habitu Monastico, perrexit ad Sanctum Simplicianum, & vixit cum illo in Monasterio, in quo erant fratres iuxta institutum Pauli primi Eremitae viuentes, integro anno ferè cum dimidio.

Tertia, cum illi fratres ferè in libertate viuere, B. Augustinus ex praeepto Simpliciani primò inter illos instituit, vt vitam Apostolicam pariter tenerent, & nihil inter eos diceretur proprium.

Quarta, Beatus Augustinus Mediolano descendens & per Hetruriam transiens, visitauit Eremitas in Monte Pisano degentes, cum illis vixit, & duas priores regulas eis tradidit.

Quinta, Beatus Augustinus inde profectus iuit ad Centum cellas, ibique Monasterium Eremitarum fundauit sub inuocatione Sanctissimae Trinitatis, & Eremitis ibidem congregatis regulam tradidit: ibi etiam libros de Trinitate inchoauit.

Sexta, post mortem Matris B. Augustinus reuersus est ex ostijs Tiberinis ad Centum cellas, ibique per annum commoratus est, antequam in Africam rediret.

Iste omnes assertiones videri possunt apud Coriolanum in defensorio, tum in prima parte, tum etiam in secunda in chronica sui Ordinis, in qua summam illas perstringit, cui ceteri omnes sui instituti professores sine contradictione subscribunt; & eliciuntur expressè ex Epistola Valerij Hippontensis, ex sermone B. Ambrosij, Epistola Sigberti, sermonibus ad eremitas, & D. Antonino in vltimo cap. suae Chronicae §. 2. Quas assertiones si ostenderimus falsas esse, non ex veris historijs, sed turbidis fontibus haullas, consequenter probatum erit, quòd B. Augustinus ante suum reditum in Africam nunquam fuerit Monachus, siue Eremita nec cuculla nigra indutus, nec zona pellicea praecinctus, vt à quibusdam assertitur, & praedicatur, id verò probabitur primò rationibus cõmuniibus, deinde particularibus. Primo namque cum professio vitae Monasticae res grauis sit, & ordinum regularium institutio inter praecipua Sanctorum opera numeretur, si B. Augustinus in Italia Monasticum coluisset, aut etiam ordinem monasticum, siue vt volunt, eremiticum fundasset, vix ac ne vix quidè credibile foret, quòd B. Possidius, qui tanti Patris vitam, mores, & res praecclare gestas notauit, tanti operis oblitus fuisset, & illud silentio texisset: ad

do vix

do vix credibile foret, quin ipse Augustinus libris confessionum, vel alibi in suis aliquo pacto non meminisset, cum aetate eorum minoris momenti meminisset gustinus, neque Possidius eiusmodi factum etiam monasticae professionis vllibi neque qui contra asserunt, locum diem indicare poterunt, in quo veritas vitae ab eo in Italia actae meminisset am ex Volterrano, cum Coriolanus perire in autoribus ad hoc probandum laborauerint. omnes quoque notae apocryphis iudicati sunt, vt infra videri potest, & nullus autor idoneus tur coniectura hinc sumitur, B. Augustinus suum in Africam, Monasticam tam minimè fuisse. nec videtur factus us rationis declinandam, illud refert Coriolanus multa confidentia scribitur ex negatiuis desumptum non potest minimè verum esse, cum de his aliocum liceret nobis pro nostra sententia coningere & somnari, dummodo veris aut illorum temporum, quorum serentur, minimè contradiceremus: utia, quòd Troiano Bello Reges Gallorum praesentes fuerint: quòd illorum multo plures fuerint, quam quibus ab historicis numerantur. Et certe si ex negatiuis, cum de historia agitur, cur vnum Mundum à Deo creatum plures Mundos? cur dicimus, vnum tantum vniuersale totam terram obrutum diluuià? cur septem tantum credimur menta à Christo instituta, non decem nam neque diuina Scriptura negat, plures Deo creatos, neque multiplex diluuium neque dicit, septem tantum sacramenta fuisse instituta. Porro si Catholicè concludunt, vnicum mundum à Deo vnicum diluuium vniuersale, & septem sacramenta à Christo instituta, quia dicitur, plures mundos creatos, aut plures diluuijs, aut plura sacramenta, quam seculo instituta, cur etiam non licebit Augustinum non fuisse Monachum, vt quia neque ipse Augustinus, nec Possidius vitam scripsit, neque aliquis autor id rari idoneus de hoc aliquid scripsit: sed quot de hac re scripserunt neotericis autoritatibus, & qui manifestè falsitatem tur, vt in sequentibus patebit.

III. Deinde qui asserunt, B. Augustinum, vel in Hetruria vitam Eremiticam huic fundamento potissimum nitentem Augustinus baptizatus fuerit, non qui tatis suae trigesimo tertio, vt res se habetatis suae trigesimo, in quo fundam est illos omnes conuenire, quippe quod

do vix credibile foret, quin ipse Augustinus, vel in  
 libris confessionum, vel alibi in suis scriptis illius a-  
 liquo pacto non meminisset, cum aliorum multo-  
 rum minoris momenti meminisset: at neque Au-  
 gustinus, neque Possidius eiusmodi foundationis, aut  
 etiam monasticae professionis vllibi meminerunt,  
 neque qui contra asserunt, locum, vsque ad hanc  
 diem indicare poterunt, in quo vel etiam in specie  
 talis vita ab eo in Italia acta meminerint. Addo eti-  
 am ex Volaterrano, cum Coriolanus, & alij tanto-  
 pere in autoribus ad hoc probandum conquirendis  
 laborauerint, omnes quotquot protulerunt, pro  
 apocryphis iudicati sunt, vt infra cap. 28. & seqq.  
 videri potest, & nullus autor idoneus. Euidens igitur  
 coniectura hinc sumitur, B. Augustinum ante  
 reditum suum in Africam, Monachum, vel Eremitam  
 minime fuisse. nec videtur satis esse ad vim istius  
 rationis declinandam, illud respondere, quod  
 Coriolanus multa confidentia scribit, Argumentum  
 ex negatiuis desumptum non probare: Hoc enim  
 minime verum est, cum de historia res agitur:  
 alioquin liceret nobis pro nostra libidine quiduis  
 coningere & somnari, dummodo antiquis histo-  
 ricis aut illorum temporum, quorum gesta recen-  
 serentur, minime contradiceremus: vt exempli gra-  
 tia, quod Troiano Bello Reges Hispaniarum, vel  
 Gallorem praesentes fuerint: quod Reges Asirio-  
 rum multo plures fuerint, quam qui communiter  
 ab historicis numerantur, Et certe si argumentum  
 ex negatiuis, cum de historia agitur, non concludit,  
 cur vnum Mundum à Deo creatum credimus, non  
 plures Mundos? cur dicimus, vnum tantum Dilu-  
 uium vniuersale totam terram obruisse, non plura  
 diluua? cur septem tantum credimus esse Sacra-  
 menta à Christo instituta, non decem, aut viginti?  
 nam neque diuina Scriptura negat, plures mundos à  
 Deo creatos, neque multiplex diluuium extitisse,  
 neque dicit, septem tantum Sacramenta à Christo  
 fuisse instituta. Porro si Catholici ex negatiuis  
 concludunt, vnicum mundum à Deo creatum, &  
 vnicum diluuium vniuersale, & septem tantum Sa-  
 cramenta à Christo instituta, quia Scriptura non  
 dicit, plures mundos creatos, aut plura diluua ex-  
 titisse, aut plura Sacramenta, quam septem à  
 Christo instituta, cur etiam non licebit arguere, B. Au-  
 gustinum non fuisse Monachum, vel Eremitam?  
 quia neque ipse Augustinus, nec Possidius, qui illius  
 vitam scripsit, neque aliquis autor illorum tempo-  
 rii idoneus de hoc aliquid scripsit: sed omnes, quot-  
 quot de hac re scripserunt neoterici sunt incertae  
 autoritatis, & qui manifeste falsitatis conuincun-  
 tur, vt in sequentibus patebit.

III. **D**einde qui asserunt, B. Augustinum Mediola-  
 ni, vel in Hetruria vitam Eremiticam duxisse,  
 huic fundamento potissimum nituntur, quod B.  
 Augustinus baptizatus fuerit, non quidem anno 2-  
 tatis suae trigesimo tertio, vt res se habet, sed anno  
 aetatis suae trigesimo, in quo fundamento necesse  
 est illos omnes conuenire, quippe quo negato, to-

tum aditum vitae Eremiticae Augustini, & insti-  
 tutionis eremitarum per Italiam fuit, & in nihilum  
 suum redit. Nam cum teneamus, totam periodum  
 vitae illius annum 76. non excessisse, cum etiam con-  
 slet, illum in Africa post suum reditum ex Italia  
 quadraginta, & tribus annis vixisse, nimirum tri-  
 bus annis apud agros proprios, & quadraginta in  
 Clericatu, & in Episcopatu, si asserimus anno trige-  
 simo tertio baptismum suscepisse, vnum è duobus  
 necessario fateri compellitur, aut falsa esse omnia,  
 quae illi fingunt de matrone Augustini post baptil-  
 mū in Monasterio Mediolanensi sub sancto Sim-  
 pliciano, & in monte Pisano, & Centum cellis cum  
 eremitis in eis locis degerebus: aut certe illum mo-  
 nasticam vitam duxisse, & cum Eremitis vixisse, il-  
 lisque regulas vitae regularis tradidisse cum nondum  
 Christianus esset, & in luto viciorum haretet; qua  
 an vera esse possint, ipsis decernendum relinquitur.  
 ceterum B. Augustinum non anno aetatis tri-  
 gesimo, sed trigesimo tertio baptizatum fuisse, o-  
 rsum est superius cap. 4. ad quem locum remit-  
 timus. Hoc igitur fundamento sublato, apertissime  
 ruunt, & in nihilum soluantur supradictae omnes  
 assertiones.

Tertio, B. Augustinus, quo mense baptizatus fu-  
 it Mediolani, reperit se cum matre, & socijs apud  
 Ostia Tiberina, vt in Africam rediret: Et licet non  
 statim post mortem matris in Africam traiecerit, ta-  
 men non alibi, quam Romae commoratus est: ac  
 demum ante clapsum annum ad patriam domum,  
 & ad agros proprios remeant, vt superius cap. 5. ex-  
 ipsomet Augustino ostensum fuit, quomodo ergo  
 potuit Mediolani apud Simplicianum per annum  
 cum dimidio, & in monte Pisano, & in Centum  
 cellis altero anno cum dimidio vitam eremiticam  
 duxisse, & eremitis regulas tradidisse, quas sin-  
 gunt Paulus Bergomensis, & Ambrosius Corio-  
 lanus?

IV.

**D**icetur, esto ita sit, quod B. Augustinus, non  
 triginta, sed triginta trium annorum baptil-  
 zatus fuerit, & statim post baptismum Mediolano  
 abscedens ad Ostia Tiberina contenderit, quid pro-  
 hibet, illum antequam Mediolano discederet, ha-  
 bitum monasticum, & cucullam eremiticam indu-  
 isse, & per Hetruriam iter facientem eremitas in ea  
 prouincia degentes visitasse, ac illos sanctis insti-  
 tutionibus, & regulis informauisse?

Respondeo, multa esse, quae prohibeant. Primo  
 quia cum assertores vitae eremiticae B. Augustini ad  
 eam asserendam pro fundamento sibi assumant,  
 quod ille anno trigesimo baptizatus fuerit, & quod  
 triennio in Italia commoratus sit, cum istud fun-  
 damentum aperte falsitatis conuincatur, omnia  
 ruere necesse est, quae eidem fundamento haerent,  
 iuxta regulam vulgatam ipsius Augustini, qua pro-  
 bat in epist. 8. ad Hieronymum, & abbi, Scriptu-  
 ram sacram etiam in rebus minutis non mentiri:  
 Quia, inquit, aduiffe simul in tantum autoritatu  
 fastidium officioso aliquo mendacio, nulla verorum li-  
 brorum

brorum particula remanebit, qua non ut cuique videbitur, vel ad mores difficilis, vel ad fidem incredibilis eadem permixtio cetera regula ad mentem auctoris constitutum, officium referatur. Secundo prohibet antiquissima omnium Patrum, & Monachorum consuetudo, quae nunquam vel neophitos statim baptizatos ad habitum religionis admittit, aut certe admittit sine aliquo magistro, sub cuius disciplina in regularibus institutis instruerentur, & firmarentur, dimittere consuevit. Tertio quod dicant Possidius, & ipse Augustinus, non Monachum, aut Eremitam, sed laicum ex Italia discessisse. Actandem, quia si cum habitu, & instituto monastico ex Italia discessit, à quoniam huiusmodi habitum, & institutum accepit? an à seipso, an ab alio? dicunt à B. Ambrosio, vel à Simpliciano: Ergo Augustinus non fuit autor sui instituti, sed instituti alieni professor, maxime si verum est, quod Coriolanus ait, illum accepisse habitum Pauli primi Eremitae, & illius institutum tenuisse in monasterio Mediolanensi sub Sancto Simpliciano. Si enim hoc verum est, cur quæso Venerandi Patres Eremitæ B. Augustinum sui Ordinis fundatorem facere volunt? cui suum Ordinem vocant Eremitarum S. Augustini? vocent Ordinem Eremitarum Pauli primi Eremitæ, aut B. Ambrosij, aut Simpliciani, certe Ordinis S. Augustini vocari non possunt, nec illi sui Ordinis fundatorem facere, cum potius ille alterius Ordinis professor fuerit, & alieni habitus gestator.

V. Suis rationibus communibus premisis, ostendam nunc singillatim omnes, & singulas supradictas assertiones falsas esse. Et primo ostendo, falsam esse primam assertionem, in qua asseritur, quod B. Augustinus statim baptizatus indutus fuit à B. Ambrosio cuculla nigra, & zona pellicea praecinctus. Hæc enim assertio est manifeste contraria ipsi Ambrosio, cuius verba referuntur in cap. accepisti, il secundo de consecr. d. 4. & Rabano relato ibidem in cap. post baptismum, & S. Augustino in serm. 177 de tempore. & D. Dionysius de Ecclesiastica Hierarchia cap. de Baptismo, & antiquissima traditione, & consuetudine totius Ecclesie hæc tenet servata, quam probat Card. Bellarm. in lib. de Baptismo cap. 27. secundum quam consuetudine, & traditionem temporibus B. Ambrosij, & ante, & post, baptizati non cuculla nigra, sed albis stolis inducebantur: quam ob causam hebdomada post Pascha vocatur hebdomada in Albis.

Scio, respondent, qui contra sentiunt, B. Augustinum indutum veste nigra non statim post baptismum, sed paulo post, nimirum vel in octava Paschæ, vel postea. Sed cum autoritas tantorum Patrum, & vius Ecclesie ostendat, nuper baptizatos consueuisse deferre vestimenta candida, hæc autoritas, & consuetudo saltem transfert in contrarium asserentes onus probandi, quod asserunt, quod illi nullo modo probant, nisi ex autoribus apocryphis, & dubiæ autoritatis, qui contra illos expresse dicunt.

Quæ enim an sermo ille, qui B. Ambrosio tribuitur, & epistola illa sub nomine Valerij, & alia sub nomine Sigiberti, & testimonium D. Antonini in illo ultimo cap. suæ Chronicæ certam fidem in hoc facere debeant, an non? si certam fidem non faciunt, mendacij conuincuntur, qui dicunt B. Augustinum post baptismum ab Ambrosio cuculla nigra indutum: nam eiusmodi assertio illis autoritatibus solum nititur, nec aliunde probari, quod hæc tenus viderim, consuevit, sin autem illorum autoritas, certa est, illi dicunt, quod non post octidies, sed statim post baptismum nigra cuculla fuit indutus. Profero illorum verba, ne quis me illis imponere arbitretur. D. Ambrosius in serm. illo de baptismo Augustini ita scribit: *Triumphare tamen visus est Augustinus illa præsertim hora, in qua novum hominem sacro baptismo induimus. & post pauca; Novum Christianum, novis vestimentis cuculla nigra induimus, singulo ex corio nos ipsi præcinximus, quod Simplicianus noster ingenti letitia donavit. & quod ille sit sensus verborum D. Ambrosij, audi: Antoninum in loco citato §. 2. in princ. Notandum etiam, quod Augustinus habitu religioso in triplici sui statu indutus est: nam primo post conversionem suam, & baptismum, sicut Ambrosius in serm. de baptismo, & Augustinus conversione, hunc S. Augustinum in Christo genus, & postquam baptizatus induit, cucullam nigram: & ipse ad differentiam Monachorum se cinxit zona, pergens ad Simplicianum. & Sigibertus in epistola ad Macedonium. Qui baptizatus Augustinum mox ad virum Simplicianum perrexit. Supponitur autem ab omnibus quod iurit ad Simplicianum cum habitu monastico, quia dicunt, quod iuit ad illum, ut secum maneret in monasterio: & ut omnis tergiverfandi occasio tolleretur, ecce sibi testimonium epistola Valerij Hippontensis dicentis: *Qui mox celebratus sacrosanctum mysterium exutum habitu seculari, sacro baptismate lanaro perfudit. & Te Deum laudans, non sine lacrymis respondente, te Dominum confitemur, præ gaudio cecinit, statim, talarem nigram tunicam te induit, ita ut omnes te monachum existimarent, nisi zona pellicea præcinctus fuisses, ob tunicam longiudinem, ut scribit, ad differentiam Monachorum. Consentit frater Iordanus de Saxonia lib. 1. in Vita fratrum cap. 15. dicens, B. Augustinum fuisse indutum tali habitu immediate post baptismum. Verba illius sunt: *Quod autem B. Augustinum habitu nigro cum zona pellicea nigra vestitus fuerit, quod ipse immediate post baptismum talem habitum, auctoritate B. Ambrosio assumpserit, & quod eodem habitu fratres sui visi fuerint, apparet expresse ex sermone suo de filio prodigo, & in sermone de cena Domini, & in sermone ad presbyteros Hippontenses. Et sanè autor sermonum ad Eremitas hoc expresse etiam dicit in serm. de filio prodigo ad finem, ut videri potest, præsertim in illis verbis: *Sic enim mihi S. Pater Ambrosius, quando me regeneravit in Christo anno ætatis mee trigentesimo, mihi potenter respondit. Quare ut semel resolutè dicamus, aut dicendum, B. Augustinum mox baptizatum cuculla nigra indutum fuisse, quod sine manifesto****

præiud-

præiudicio veritatis, & traditionis auctoris Ecclesie Catholice, & auctoris Ambrosij, & Augustini dici non potest, sed respiciendam nigram cucullam, sicutam ab Augustino per manus B. Ambrosij, & Augustini, & traditionem Ecclesie.

VI. Secundo ostendo, falsum esse, quod dicitur, B. Augustinum post baptismum habitu indutum in monasterio B. Simpliciani, & fratribus secundum institutum B. Simpliciani per annum cum dimidio vixisse, & prorsus fabulosum est, B. Augustinum fuisse monachum, vel Eremitam: fuisse quidem Romanus, & Archidiaconus, & copiosus Ecclesie Mediolanensis, & Pontifex B. Ambrosio nuper ex laico assumpto ex Urbe Roma venerem, imò & Magistrum dedit, quod statim ipse Ambrosius, & ut Patrem præteritus est: ut testatur Baronius tom. 4. num. 20. & seqq. & sub anno 387. num. 1. quæstionibus ipsius Ecclesie Mediolanensis Carolus eiusdem Ecclesie Archiepiscopus eiusdem Ecclesie parte 7. Epist. de tran. Simpliciani, & ostendunt etiam antiquitates eiusdem Sancti, quæ passim habentur Mediolani in varijs locis Ecclesiarum, præsertim in præclarissimo Sancti Simpliciani Ordinis D. Benoni, & omnibus magis credendum esse, quæ & similibus. Secundo, quæ pluraquam Augustinum per annum cum dimidio per mensum, post baptismum Mediolanum fuisse, ut satis constare potest ex cap. 4. & 5. Tertio, quia Paulus primus fuit autor alicuius instituti Eremitici, nec gestavit habitum monasticum, cucullam nigram, & cingulum coriaceum Anachorita, & toto vitæ suæ temporum quantum decimum solitarius vixit, & mentum fuit tunica ex folijs palmarum sportæ confecta. Extrat illius vita à scriptis, quæ habetur in tomo. 1. post illius acta in Breuario Romano regum valde fit, non solum auctores non aut in monasterio Mediolanensi sub Ambrosio illos Monachos, seu Fratres in habitu Pauli primi Eremitæ habitum quem ferunt Ambrosium Augustinum Pauli primi Eremitæ fuisse, quod Coriolanus scribit: & multo magis in homines cor dantes, qui eiusmodi asserere velint.

VII. Tertio ostendo, falsum esse, quod dicitur, quod cum illi fratres quæ viderent, beatus Augustinus ex præciani primo inter illos instituit, ut vi-

praudiveritatis, & traditionis antiquissimæ. to-  
tius Ecclesiæ Catholicæ, & autoritatis ipsorum  
Ambrosij, & Augustini dici non potest: aut abso-  
lutè respiciendam nigram cucullam, & zonam pel-  
liceam ab Augustino per manus B. Ambrosij sum-  
ptam; vt merito rejici debet, ne ipsos Augustinum,  
& Ambrosium, & traditionem Ecclesiæ abjicia-  
mus.

VI. Secundo ostendo, falsum esse, quod secundo lo-  
co dicunt, B. Augustinum post baptismum illo  
habitu indutum in monasterio B. Simpliciani cum  
fratribus secundum institutum B. Pauli primi Ere-  
mitæ per annum cum dimidio vixisse. Primo, quia  
falsum, & proflus fabulosum est B. Simplicianum  
fuisse monachum, vel Eremitam: fuit enim Sacer-  
dos Romanus, & Archidiaconus, ac deinde Epif-  
copus Ecclesiæ Mediolanensis, quem Damasus  
Pontifex B. Ambrosio nuper ex laico ad Episcopatu-  
m assumpto ex Vrbe Roma veluti coadiutor-  
em, imò & Magistrum dedit, quemq; vt Magis-  
trum ipse Ambrosius, & vt Patrem semper vene-  
ratus est: vt testatur Baronius tom. 4. sub anno 375.  
num. 20. & seqq. & sub anno 385. nu. 9. & tabulæ  
antiquissimæ ipsius Ecclesiæ Mediolanensis, nec non S.  
Carolus eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopus in acti-  
onis Ecclesiæ parte 7. Epist. de translatione sancti  
Simpliciani, & ostendunt etiam antiquissimæ ima-  
gines eiusdem Sancti, quæ passim habentur, & ser-  
uantur Mediolani in varijs locis Ecclesiarij, & Mo-  
nasteriorum, præsertim in præclarissimo Cœnobio  
Sancti Simpliciani Ordinis D. Benedicti, quibus  
omnibus magis credendum est, quam Coriolano,  
& similibus. Secundo, quia plusquam falsum est, B.  
Augustinum per annum cum dimidio, addo etiam  
per mensem, post baptismum Mediolani commo-  
ratum fuisse, vt satis constare potest ex dictis supra  
cap. 4. & 5. Tertio, quia Paulus primus Eremita non  
fuit autor alicuius instituti Eremitici, vel Monasti-  
ci, nec gestauit habitum monasticum, præsertim  
cucullam nigram, & cingulū coriaceum. Fuit enim  
Anachorita, & toto vitæ suæ tempore post annum  
quintum decimum solitarius vixit, & illius indu-  
mentum fuit tunica ex folijs palmarum in modum  
sponte confecta. Exerat illius vita à B. Hieronymo  
scripta, quæ habetur in tomo. 1. post epist. 169. extat  
illius acta in Breviario Romano registrata, vt mi-  
rum valde sit, non solum ausos nonnullos scribere,  
aut in monasterio Mediolanensi sub nutritore Am-  
brosio illos Monachos, seu Fratres institutum, vel  
habitum Pauli primi Eremitæ habuisse aut habitū,  
quem seruant Ambrosium Augustino dedisse, habi-  
tum Pauli primi Eremitæ fuisse, quemadmodum  
Coriolanus scribit: & multò magis mirum, reperiri  
homines cordatos, qui eiusmodi assertus fidem ad-  
hibere velint.

VII. Tertio ostendo, falsum esse, quod dicunt tercio  
loco, quòd cum illi fratres quasi in libertate  
vixerent. Beatus Augustinus ex præcepto Simpli-  
ciani primo illos instituit, vt vitam Apostoli-

cam tenerent. Et quam quæso vitam, si non Apo-  
stolicam, tenebant illi boni fratres? Tales enim vo-  
cat B. Augustinus eos, qui Mediolani in monaste-  
rio sub Ambrosio nutritore debebant, lib. 3. con-  
fess. cap. 6. & si fratres illi secundum institutū Pau-  
li primi Eremitæ viuabant, quodnam erat genus  
vitæ Pauli primi Eremitæ, & aliorum Eremitarum,  
& Monachorum, nisi institutum vitæ Apostolicæ,  
quod in obseruatione non solum præceptorum,  
sed etiam consiliorum positum erat, nimirum in  
abnegatione sui ipsius propter Christum cum ab-  
dicatione omnis proprietatis temporalium bono-  
rum, & custodia castitatis? Deinde quis tam gra-  
uem iniuriam non solum bonis illis fratribus, sed  
ipsis Sanctis Viris Simpliciano, & Ambrosio mani-  
festè irrogatam sine stomacho ferat. vt dicatur,  
Monasterium illud tantopere à B. Augustino com-  
mendatum, sub regimine tantorum virorum, qua-  
les Ambrosius, & Simplicianus erant, vsque in illam  
diem sine certis legibus vixisse, & opus habuisse à  
Neophito vix b. putato, ad normam vitæ Aposto-  
licæ perducere? Et vnde obscuro didicit ipse Augus-  
tinus eam normam vitæ Apostolicæ, quam secum ex  
Italia in Africam perduxit, nisi in Ecclesia Medio-  
lanensi, & ab Ambrosiano Clerico, vt S. Carolus  
Epistola citata scribit? Et qua probabilitate suadet  
Coriolanus illos fratres ab Augustino adhuc Neo-  
phito vitæ normam didicisse, cū ille sui immemor  
in Chronica de eodem Augustino scribat: *Dicitur, ut  
quod quicquid mali egerit, quoniam sui iuru non erat,  
non fuit, sed Simpliciano, sub cuius viuabat custodia, tri-  
but.* Nam si mali aliquid agebat, adhuc imper-  
fectus erat, & egebat ipse ad certam viuendi normam  
ab alijs dirigi, quod in omnibus religionibus bene  
instituta seruatur, vt iuuenes à senioribus dirigantur,  
non vt ipsi seniores doceant, & in via virtutis  
dirigant.

VIII. Quarto ostendo, falsum esse, quod quarto loco,  
ac etiam quinto, & sexto dicitur, B. Augus-  
tinum Mediolano abscedentem, altero anno cum  
dimidio cum Eremitis in Monte Pisano, & in Cer-  
tum cellis degentibus vixisse, illisque duas regulas  
tradidisse, tum per ea, quæ dicta sunt supra c. 4. &  
5. tum etiam quia ille duæ regulæ, quas Coriola-  
nus, & quidam alij dicunt, fuisse ab Augustino tra-  
ditas Eremitis, siue in Italia, siue etiam in Africa  
existentibus, quæ habentur in primo tomo ope-  
rum D. Augustini ante tertiam Regulam, quæ vo-  
catur Speculum Clericorum, vel sermo de commu-  
ni in vita Clericorum, illæ, inquam, ab omnibus do-  
ctis, & eruditis pro spurjis & supposititijs, non pro  
veris Augustini fortibus respuuntur, circa quas, vt  
Erasmicæ censuram omittere, videri possunt do-  
ctores Louuicenses, & Cardinalis Bellarm de scri-  
ptoribus Ecclesiasticis in Augustino. Per hæc puto  
omnibus posse constare, quod B. Augustinus  
non fuerit Monachus, aut Eremita pri-  
usquam ex Italia in Afri-  
cam rediret.



## CAPVT OCTAVVM.

*Beatum Augustinum in Africa non fuisse Monachum, aut Eremitam ante presbyteratum.*

I. **Q**ui contendunt, B. Augustinum in Italia cucullam Monasticam, seu Eremiticam sumpsisse, & instituta Monachorum in Africam inuexisse, multo magis contendunt, illum ad propriam domum, & agros reuertum, vitam Monasticam duxisse: Imò verò, affirmant, priusquam à B. Valerio sacris ordinibus esset initiatus, monasterium in quodam nemore extructo Eremitas ex varijs locis collegisse, & cum illis triennio vitam Eremiticam duxisse: & vt breuius rem perstringamus, tria Monasteria à B. Augustino fuisse extructa, primum in nemore, siue in solitudine, priusquam factus esset presbyter. Secundum in horto sibi donato à Valerio, cum presbyter esset ordinatus. Tertium in domo Episcopali, cum esset assumptus ad Episcopatum. Etsi verò illa sententia confutatione non eget, vt potè ex falso principio deducta, nimirum quod B. Augustinus Mediolani cucullam Eremiticam à D. Ambrosio indutus fuerit, & ex fictis narrationibus sermonum ad Eremitas, & Epistolæ Sigiberti hausta, quæ falsa esse, & apocrypha suis locis euidenter conuincemus: nihilominus, vt ex hoc etiam capite omnis dubitandi occasio tollatur, ostendam nunc, B. Augustinum, antequam à B. Valerio sacris ordinibus esset initiatus, neque aliquod Monasterium instituisse, neque vitam monasticam, siue eremiticam duxisse, neque habitum Eremiticum detulisse. Id vero præter rationem illam generalem superius cap. 6. adductam duplici via demonstratur. Et primò quidem si B. Augustinus ante presbyteratum monasterium extruxit, ac in eo Eremitas collegit, & cum illis vixit, vbinam fuit monasterium illud institutum? Respondet Autor illius Epistolæ sub nomine Sigiberti, quod B. Valerius ipsum Augustinum accersit i sic, & hortum secretum, & à Ciuitate remotum illi dedit, in quo horto Beatus Augustinus cum cæteris amicis suis in despecto habitu in magna humilitate anois tribus vixit. Deinde cum multitudinem ad se venientium ferre non posset, duobus ferè miliaribus à prædicto loco secessit, & ad montem quendam altissimum abiit, vbi cunctis habitatio-nes ex lapidibus construi fecit: ac demum aduentibus festis Pentecostes, B. Valerium ad illum misisse, & presbyterum licet inuitum eum ordinasse, verum illhac verbis non solum Possidij, sed etiam B. Augustini manifestissimè contraria quis ferat: cum ipse Augustinus fateatur, nõ nisi factum presbyteru se à Valerio accepisse hortum illum, in quo Monasterium constituit, & non Valerium ad illum

misisse, vt eum ordinaret, sed à populo, nil tale cogitantem, apprehensum, & Episcopo presentatum, inuitum ordinatum fuisse. Modestus loquitur autor sermonum ad Eremitas scribens fer. 5. B. Augustinum primò monasterium extruxisse quidè opte, & adiutorio Beati Valerij, non tamen in horto, sed in nemore, siue in eremo à gentibus segregata: postea verò B. Valerium dedisse sibi hortum, in quo edificauit secundum monasterium, quo ad hæc presbyter licet inuitus ab eodem Valerio fuit ordinatus: cui sententiæ consentiunt D. Antoninus loco citato §. 2. siue frater Iordanus lib. 1. cap. 7. & 13. & Volaterran' loco etiam citato. Sed nec illa sententia admittenda est, cum aduersus illam habeamus apertissima testimonia Possidij, & ipsiusmet Augustini vt statim dicemus. Ideo alij dixerunt, primum illud Monasterium ab Augustino extructum fuisse non apud Ciuitatem Hipponensem, sed in agro Tagallensi, aiunt enim, B. Augustinum, mox vt in patriam redijt, quod ex facultatibus parentum supererata vendidisse, & ex eo partem Christi pauperibus dedisse: ex parte vero altera sibi, & socijs tugurium in eremo construxisse, & in eo cum centum ferè religiosiis fratribus vitam Monachi tradidisse. Ita Cornelius Lancillottus lib. 2. cap. 12. in principio.

II. **V**erum hæc omnia falsa esse, præter quod ostendit tam aperta sententiarum varietas, & inconflantia, quæ indicat, hos Auctores non ex certa sententiâ, sed diuinando, loqui: Sicut enim verum verò semper constat, ita mendacium nec veritatis, nec sibi metipsum constare vnquam potest: Præter hæc inquam, ostendo apertissimis testimonijs, quibus non poterunt vilo modo legitime contradicere. Primum testimonium est Possidij, qui omnium, aut saltem multorum gestorum Augustini, etiam ante presbyteratum, non solum auritus sed etiam oculatus testis fuit certissimus, & veracissimus. Cui enim per annos quadraginta eidem Beatissimo Patri inhaeserit, vt illemet fatetur in fine sui libri, & cum eo dulciter & familiariter vixerit, & Augustinus ipse non nisi quadraginta annis vixerit in Episcopatu, & Clericatu, necesse erit, Possidij vel ante illius presbyteratum, vel statim quando factus fuit presbyter, ipsi B. Augustino adhæsisse. iam tanti viri testimonij proferamus de rebus ab Augustino gestis post reditum suum in Africam, & ante presbyteratum: *Ac placuit, inquit, ex præcepta baptisimi gratia, cum alijs ciuibus, & amicis suis Deo pariter seruientibus ad Africa, & ad propriam domum, agros, remeare: ad quas veniens, & in quibus constitutus sermè triennio, & à se iam alienatis cura secularibus, cum hijs, qui eidem adhaerebant, Deo vivebat ieiunijs, orationibus, bonijs, operibus, in lege Domini medians die, ac nocte, & de hijs, quæ sibi Deus cogitauerat, atque oranti in ecclesia reuolabat, & presens, & absentes sermonibus, ac libro docebat. Contigit fortè eodem tempore, vt quidam ex hijs, quos dicunt agentes in rebus, apud Hippenam regium constitutus, bene Christianus, Deum, timens, comperta eius bona fama, atque cordi-*

na desi-

na desideraret, atque optaret eum videre posse huius mundi omnes: contemneret eum, & saluandum ex eius ore Deum miseret. Quod cum ad se fidei fuisse, tum, liberare animam cupiens ab huius mortis, æternæ, ad memoratam vltro, venit Ciuitatem, & hominem visum altius, atque exhortatus est, quantum dicitur, quod voverat, redderet. Hæc se ille factum, cui pollicebatur, nec tamen in eius tunc b. seniu, sed vacare vtiq; & inane esse, per tale vas mundum in honore, vtilis, & bonum paratum in omni loco diuinitas. Eodem itaque tempore in Ecclesiâ tholica Valerius Sanctus Episcopatum g. flagitante Ecclesiastica necessitate deprimando presbytero Ciuitatis plebem D. & exhortatur, iam scientes Catholicos propofitum, & doctrinam, manu inueniens in populo feruere, & ignarus, qui affabat. Sed etiam laicos, vt nobis dicitur, tam Ecclesijs, quæ non haberent Episcopos, nro presentiam. Eom ergo tenuerunt, consuetum est, Episcopo ordinandum. Hæc Possidius cap. 3. & 4. in quibus omnes res gestas eiusdem Augustini suo reditu in Africam, vsque ad alij presbyteratum inclusiue sex dicit, & adhibenda est, inuestigata falsitatis, quæ supradicti auctores quicunq; illi de monasterio, & cohabitatione Augustini in nemore, vel in solitudine Ciuitatis vel in eremo agri Tagallensis cum eum est, Beatum Augustinum exortem ad propriam domum, & agros eundem August. In agris proprio conio constitutum cū socijs, & amicitium quod quo tempore vivebat eum in agris proprijs, venit ad Ciuitatem, nemem, propter lucrandum Ciuem nemem, qui erat agens in rebus. quod Hippone Regio illam ob causa, & quadam die B. Valerio Episcopo Ciuitatis ordinando plebem Dei allens in populo adhaeret, repente, & prehensus fuit à populo, & presentia ab illo quantum inuitus, & relictus est ordinatus. quantum, quod illo tempore Augustinus erat adhuc laicus, sextum, quod nebat agros proprios, ait enim textum am domum, & agros proprios re quos veniens, & in quibus triennio situs.

III. **E**x his conuincitur primo, falsum aiunt Sigiberti, autor sermonum, D. Antoninus, siue frater Iordonia, Volaterranus, & alij, B. Augustinum presbyteru extruxisse Monasterium, siue in eremo, siue in nemore Co-

na de falerat, atque optaret cum videre, promittens, se posse huius mundi omnes contemnere cupiditates, atque illesbras, si aliquando ex eius ore Dei verbum audire meruisset. Quod cum ad se fidei fuisse relatione delatum, liberare animam cupiens ad huius vita periculum, morteque eterna, ad memoriam vitæ, atque confestim venit Civitatem, & hominem visum allocutus si equentem, atque exhortatus est, quantum Deum donabat, ut quod vouerat, redderet. Hæc se ille facturum de die in diem pollicebatur, nec tamen in eius tunc hoc impleret presentia, sed vacare vtiq; & inane esse non potuit, quod per tale vas mundum in honore, vultu domino, ad omne apud bonum paratum in omni loco diuina gerebat providentia. Eodem itaque tempore in Ecclesia Hipponensi catholice Valerius Sanctus Episcopatum gerebat, qui cum sagiente Ecclesiastica necessitate de providendo, & ordinando presbytero Civitatis plebem Dei alloqueretur, & exhortaretur, iam scientes Carthagini S. Augustini propositum, & doctrinam, manu inietta, quantum & idem in populo securus, & ignarus, quid futurum esset, assebat. Solebat autem laicus, ut nobis dicebat ab eo tantum Ecclesiæ, que non haberent Episcopos, suam abstinere presentiam, Romæ tenuerunt, & ut in talibus constitutum est, Episcopo ordinandum inuenerunt &c. Hæc Possidius cap. 3. & 4. in quibus summam omnem res gestas eisdem Augustini perstringens a suo reditu in Africam, vsque ad assumptionem ad presbyteratum inclusivè lex dicit, quibus si fides adhibenda est, manifeste falsitatis reuincuntur, que supradicti autores quicunq; illi sint, tradunt de monasterio, & cohabitatione Augustini, vel in nemore, vel in solitudine Civitatis Hipponensis, vel in eremo agri Tagastensis cum Eremitis, primum est, Beatum Augustinum ex Italia redeuntem ad propriam domum, & agros iusse, secundum eundem August. In agris proprijs ferme triennio constitutum cum socijs, & amicis vixisse, tertium quod quo tempore vivebat cum socijs, & amicis in agris proprijs, venit ad Civitatem Hipponensem, propter lucrandum Civem illum Hipponensem, qui erat agens in rebus, quartum, quod dum Hippone Regio illam ob causam moraretur, & quadam die B. Valerio Episcopo de presbytero Civitatis ordinando plebem Dei alloquenti, presentem in populo adlaret, repente, & inopinato apprehensus fuit a populo, & presentatus Episcopo, ab illo quamquam inuitus, & reluctans presbyter est ordinatus, quintum, quod illo tempore B. Augustinus erat adhuc laicus, sextum, quod adhuc tenebat agros proprios, ait enim textus, ad propriam domum, & agros proprios remeavit, ad quos veniens, & in quibus triennio ferme constitutus.

III. **E**X his conuincitur primo, falsum esse, quod aiunt sigibertus, autor sermonum ad Eremitas, D. Antoninus, siue frater Iordanus de Saxonia, Volaterranus, & alij, B. Augustinum ante presbyteratum extruxisse Monasterium in solitudine, siue in eremo, siue in nemore Comitatus Hip-

ponensis, illic Eremitas congregasse, & cum illis triennio vixisse, & multo magis falsum esse, quod de alio monasterio in cauernis petrarum à B. Augustino edificato fingit Sigibertus. Quomodo enim hæc vera esse possunt, si verum est, quod Possidius ait, illum toto triennio vsque ad tempus sui presbyteratus in agris proprijs cum suis amicis, & socijs vixisse? profecto cum inter hæc duo non possit dari medium, aut negandus est Possidius, qui rerum à se narratarum testis auritus, & oculatus extitit: aut negandi Sigibertus, & qui illum in hoc sequuntur: at testimonium Possidij a nullo sapiente reijci potest, ergo reijcienda omnia, que de Monasterio ab Augustino in Eremo extructo, & de Eremitis ibidem congregatis ab istis autoribus gratis, & sine causa finguntur.

IV. **S**ecundo conuincitur, etiam falsum esse, quod Cornelius Lancillottus, & quidam alij scribunt B. Augustinum statim, ut ad propriam domum redijt, quod reliquum erat sui patrimonij, vendidisse & partem pauperibus distribuisse, & ex parte alia tugurium sibi, & suis Eremitis in eremo extruxisse: nam Possidius aliter dicit, scilicet illum ad agros proprios redijisse, & in illis constitutum triennio vixisse. si vixit in agris proprijs vsque ad presbyteratum: ergo non illos statim vendidit, non in tugurio in Eremo extructo moratus est toto illo triennio.

Tertio conuincitur, B. Augustinum vsque ad suum presbyteratum, licet vitam religiosam in votis habuisset, & omnes mundi curas a seipso iam ablegasset, non tamen verè regularem alicuius ordinis fuisse: sed laicum, & cum laicis vixisse, & propriam domum, & proprios agros vsque in illam diem tenuisse. Quare quod de seipso fatetur idem Augustinus in serm. 1. de communi vita clericorum: *ut quomodo ego tenuem pauperitatem meam vendidi, & pauperibus erogavi, sic facerem & illi, qui mecum esse voluissent, ut de communi viveremus.* non antea accidit, quam B. Pater ad Presbyteratum euectus, monasterium in horto Valerij ad hoc sibi donato instituere cepisset. & hæc omnia patent ex verbis Possidij. Nunc aliud testimonium ad eandem veritatem comprobendam, ex ipsomet Augustino proferamus.

## CAPVT NONVM.

*Affertio Capitis precedentis testimonio B. Augustini confirmatur.*



ON minori euidencia, & certitudine confirmari potest eadem veritas testimonio ipsius Sanctissimi Patris, qui de seipso verba faciens in primo sermone de communi vita Clericorum, ita scribit: *ego, quem Deo proprio videtur Episcopatum*

stum

strum nouerunt, & quarebam, vbi conuerterem in Monasterium, & viverem cum fratribus meis. Spem quippe omnem seculi reliqueram, & quod esse potui, esse nolui: nec tamen quæsiui esse, quod sum. Elegi in domo Dei mei abiecius esse, magis quam habitare in tabernaculo peccatorum. Ab eu, qui diligenti seculum, segregauit me: sed tu qui præsumis populis, non me cognouisti: nec in conuincio Domini mei superiorem locum elegi, sed inferiorem. Et abieci eum; & placuit illi dicere mihi, ascende ius sum, vsq; adeo autem timebam Episcopatum, vt quoniam capereat esse absenti iam momenti inter Dei seruos fama mea, in quo loco sciebam esse Episcopum, non illud acederem. Cauebam hoc, & agebam, quantum poteram, vt in loco humili saluaret, non in alto periret: sed vt dixi, Domino seruis contradiere non debet. Veni ad illam Ciuitatem propter videndum amicum, quem putabam me lucrari posse Deo, vt nobiscum esset in monasterio. Quasi securus perueni, quia locus habebat Episcopum. Apprehensus presbyter factus sum. Et per hunc gradum ad Episcopatum perueni. Non ut in aliquo, non veni ad hanc Ecclesiam, nisi cum hi indumentis, quibus illo tempore vestiebar. Et quia hoc disponebam, esse in monasterio cum fratribus, cognito instituto, & voluntate mea, beata memoria senex Valerius dedit mihi horum illam, in quo nunc est monasterium. Capi boni propositi fratres colligere, comparare meos, nihil habentes, sicut nihil habebam, & imitantem me, vt quomodo ego conueni pauperatam meam vendidi, & pauperibus erogauis, sic faceret & illi, qui mecum esse voluissent, vt de communi viveremus. Hæc Augustinus. Circa quæ notanda prius, & corrigenda varietas lectionum, quæ ex quorundam licentia irrepserunt in hoc textu, quæ triplex est, prima circa illa verba, vt nobiscum esset in monasterio. Nam aduersarij contententes, hunc sermonem à B. Augustino habitum ad suos Eremitas, quam etiam ob causam inter sermones ad Eremitas illum numerant loco istius particulæ nobiscum, ponunt, vobiscum, & legunt, vt vobiscum esset in monasterio, verum si sermo ille ad Eremitas in monasterio degentes habitus fuit, vt legendum sit, vobiscum esset in monasterio, non autem, nobiscum. quid sibi volunt verba illa sequentia inferius in eodem sermone: Videbo quid sit iure, siue Deus voluerit, cum paucis fratribus fidelibus honorati Deo propositio de numero vestra, id est, de plebe vestra. non ergo ille sermo habitus est in monasterio, neque ad Eremitas, sed in Ecclesia, & ad plebem. vnde non potest recte legi, vt esset vobiscum in monasterio cum fratribus, sed legendum, vt esset nobiscum. Secunda varietas est circa illa verba. Et quia hoc disponebam, esse in monasterio cum fratribus. Quæ lectio est antiquissima, & recentia in Concilio Aquilegensi: & nihilominus à recentioribus mutata est, & positum, quia hic disponebam esse in monasterio cum fratribus, & positum aduerbium loci pro pronomine demonstratiuo. Tertia circa illa verba, nec veni ad hanc Ecclesiam, nisi cum hi indumentis, quibus illo tempore vestiebar: nam loco harum dictionum hi indumentis à nonnullis posita sunt ista, his indumentis, ad suadendum, quod B. Augusti-

nus in Episcopatu teneret illam et indumenta, que secum tulerat, quando à populo apprehensus, presbyter est ordinatus, quasi eadem essent indumenta hominis adhuc laici, & Episcopi in Ecclesia conciones ad populos habentis: vel quasi illa vestimenta, quæ Augustinus laicus ante presbyteratum ferebat, nec dum veterauissent, & illi adhuc vsui fuissent, quando iam senex illum sermonem ad plebem Hipponensem habebat: illum enim tunc temporis senem extitisse, habes euidenter ex alio sermone qui incipit: Charitatis vestra. ab eodem Augustino eadem de causa, ad eandem plebem Hipponensem post paucos dies habito, in quo senem se, & canitie pertusum tollatur dicens: Fatebr enim vobis, de preclara veste erubescio. quia non deceat hanc professionem, hanc aduocationem, has membra, hos saui.

Hæc autem Augustini verba ostendunt, illum ante presbyteratum, etiam animo si. tuisset vitam regularem in monasterio cum fratribus ducere, quod non negamus, nec ab aliquo negari potest, nihilominus rem tantam nonnulli post presbyteratum opere perfecisse. quod triplici ratione licet probatur. Primo ex illis verbis: Et quia hoc disponebam, esse in monasterio. qui enim aliquid facere disponit, nondum illud opere compleuit, & qui opus absoluit, de illo faciendo non amplius cogitat: habitibus enim presentibus cessat omnis motus, & transmutatio, vt in 1. de Generatione tex. 55. Aristoteles docet: & qui intelligit, quid sit dispositio, vel disponere aliquid facere, simul intelligit, quod nondum id fecit. Si ergo Augustinus ante presbyteratum disponebat hoc, quod est esse in monasterio cum fratribus, nondum cum illis fuerat in monasterio. & licet alij aliter istum textum legant, scilicet: Et quia hic disponebam esse in monasterio cum fratribus. tamen nihil refert, & idem omnino sensus resultat, & eadem v. i. rationis, quod qui disponit aliquid facere, illud nondum fecerit: nisi quod prima lectio vim huius rationis magis efficaciter exprimere videtur.

Secundo. Idem probatur ex alijs verbis, quæ immediate subiungit. Cognito instituto, & voluntate mea, B. memoria senex Valerius dedit mihi horum illam, in quo nunc est monasterium. hæc verba indicant, B. Valerium, quando B. Augustinum presbyterum ordinauit, aliquid nuper cognouisse, quod antea non nouerat, scilicet propositum, & voluntatem Augustini fuisse, viuere cum fratribus in monasterio. Hinc deducitur B. Augustinum ante presbyteratum nondum cum fratribus in monasterio vixisse, neque cum cuculla, vel habitu monastico ad ciuitatem Hipponensem accessisse, neque cum tali habitu à populo apprehensum, & B. Valerio oblatum, vt quidam sine fundamento, & probabilitate affirmant. nam si id antea egisset, vel cum habitu monastico, vel regulari ad Ciuitatem accessisset, & B. Valerio oblatum fuisset, satis ex illo cognouisset B. Valerius, illius institutum, & voluntatem fuisse, viuere in monasterio cum fratribus,

nisi

nisi cœcus esset, vel illum apostatum didisset.

Tertio. Idem probatur ex verbis Capi boni propositi fratres colligere, conhil habentes, sicut ego nihil habebam, & Situnc cepit Augustinus fratres colligere cum viverent in monasterio, nihil habitum imitantes: non ergo ante illud tunc in monasterio cum fratribus, nec illud in monasterio collegerat: nam qui aliquod opus antea illud opus nondum egerat, Alioquin mentitus est Augustinus in propositi fratres colligere. Et. si ante fratres in monasterio collegerat, vel cum illis vixerat, vt præfati Autores

II. V. In huius argumenti confirmandus cap. 5. scribit: Facto ergo presbyterium intra Ecclesiam mox instituit, & conuenerit capis, secundum modum, & regulam apostolicam constitutam. Si enim antea in vixerat, sub qua obsecro regula? vixit illud in monasterio sub nulla regula: quæ fides Sapientum minime sibi ceptentem Monachum non faciat habitum monasterium, sed regularis professio, vt in bio, & colligitur ex cap. Porrectum ex libris: Regularis autem professio id est professio regulæ, vt D. Tho. 2. 2. q. 10. interpretatur: Dicent, sub regula ab ipsa. Sed præterquam quod ab omnibus ter asseritur, B. Augustinum vnicam tantam scripturam, quam D. Thomas ad regulæ Apostolicæ conuadramat ferat Regular ab Ecclesia Catholica probatam: cuiusque conditæ fuerint, eatenus profectis, & legitimis sunt habitæ, quatenus ex ipsa iam regula Apostolica, & in illa ter, vel salte virtualiter contentæ. Si enim ordinis regularium ex primæ origine commune Christianorum, quæ Ecclesia temporibus Apostolorum, quæ trice nata sunt, quemadmodum L. y. Apostolorum cap. 4. notauit: omnes nasteriorum, ex regula illa Apostolica Actis exarata ortum habuerunt, & ad typum exemplatæ. Quod non solum Clericorum, verum etiam Monachorum esse, verba illa Sanctissimi Pontificis huius nominis Primi ostendunt, in cap. ex autoritate 16. q. 1. relati. Sacra nudo apostolorum figuram tenentibus lib. 2. c. 1. B. Augustinus ante presbyteratum in monasterio vitam monasticam, aut eremiticam vixisset, secundum regulam Apostolicam: quæ regula ante illud tempus non vixisset. Mentitus igitur fuisset Possidius illum factum presbyterum mox fecit, & Regulam sub Sanctis Apostolis institutam accepisset non mentitus Possidius,

nisi cœcus esset, vel illum apostatam futurum credidisset.

Tertio. Idem probatur ex verbis sequentibus: *Capi boni propositi fratres colligere, comparare mos, nihil habentes, sicut ego nihil habebam, & imitantes me.* Situnc cepit Augustinus fratres colligere, qui secum viverent in monasterio, nihil habentes, & illum imitantes: non ergo ante illud tempus fuerat in monasterio cum fratribus, nec illos in monasterio collegerat: nam qui aliquid opus nunc incipit, antea illud opus nondum egerat, nec inceperat. Alioquin mentitus est Augustinus dicens: *capi boni propositi fratres colligere* &c. si ante illud tempus fratres in monasterio collegerat, vel in monasterio cum illis vixerat, ut præfati Auctores dixerunt.

II. **V**Im huius argumenti confirmant, quæ Possidius cap. 5. scribit: *Factus ergo presbyter, monasterium intra Ecclesiam mox instituit, & cum Dei servitium vivere cepit, secundum modum, & regulam sub Sancto Apostolo constitutam.* Si enim antea in monasterio vixerat, sub quo obsecro regula vixisse namque illum in monasterio sub nulla regula, assertio est, quæ fidem Sapientum minime sibi conciliare poterit. Monachum non faciat habitus, neque monasterium, sed regularis professio, vel est in proterbio, & colligitur ex cap. Porrectum extra de Regularibus: Regularis autem professio idem est, atque professio regule, vt D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9. interpretatur. Dicitur, sub regula ab ipso met condita. Sed præterquam quod ab omnibus communiter asseritur, B. Augustinum vicem tantum regulam scripsisse, quam D. Thomas ad normam regulæ Apostolicæ conquadratam scribit, omnes Regule ab Ecclesia Catholica probatæ, à quibuscumque conditæ fuerint, eamdem pro veris probatis, & legitimis sunt habitus, quatenus deditæ sunt: ex ipsa met regula Apostolica, & in illa vel formaliter, vel saltè virtualiter contentæ. Sicut enim omnes ordines regularium ex primo illo instituto vitæ communis Christianorum, qui fuerunt in Ecclesia temporibus Apostolorum, veluti ex matrice nate sunt, quemadmodum Lyranus in Actis Apostolorum cap. 4. notauit: ita omnes regule monasteriorum, ex regula illa Apostolica in eisdem Actis exarata ortum habuerunt, & ad illius archetypum exemplatæ. Quod non solum de regulis Clericorum, verum etiam Monachorum verissimum esse, verba illa Sanctissimi Pontificis Gregorij huius nominis Primi ostendunt, à Gratiano in cap. ex autoritate 16. q. 1. relati. *Sacerdotibus Monachis Apostolorum figuram tenentibus licet predicare* &c. hinc si B. Augustinus ante presbyteratum in monasterio vitam monasticam, aut eremiticam duxisset, secundum regulam Apostolicam, & sub regula Apostolica ante illud tempus proculdubio vixisset. Mentitus igitur fuisse Possidius scribens, illum factum presbyterum mox secundum modum, & Regulam sub Sanctis Apostolis institutam vivere cepisset: non mentitus Possidius, ergo falsum

est, illum ante presbyteratum monasticam vitam in monasterio duxisse.

III. **N**on melatent, quæ Coriolanus in t. p. defensorij cap. 5. ad sextum argumentum ad vim huius rationis, & totius discursus præsentis capituli enervandam, multis conuictorum paregisis exornata multipliciter effundit, dicens, constare ex ipsidemmet locis B. Augustini, & Possidij, ipsum Augustinum monasterium habuisse, & cum fratribus suis in monasterio secundum regulam Apostolicam vixisse, priusquam presbyter fieret: Sed Fridericarios ad hanc veritatem tegendam ipsorum Doctorum verba ad illorum sensum deturcata protulisse, præsertim textum illum Possidij cap. 5. Integer enim textus illius capituli ita se habet: *Factus ergo presbyter monasterium intra Ecclesiam mox instituit, & cum Dei seruicio vivere cepit secundum modum, & regulam sub Sanctis Apostolis constitutam, maxime ut nemo quidquam proprium in illa societate haberet, sed eum essent omnia communia, & distribueretur unicuique prout cuique opus erat, quod iam ipse prior fecerat, dum de transmarinis ad suam remeasset.* Ecce ex his vltimis Possidij verbis Augustinus illam vitam, quam cepit in monasterio factus presbyter, ante presbyteratum tenuerat, dum de transmarinis ad propria remeasset. Hoc testimonium Ioan. Marquez cap. 8. §. 6. adeo exaggerat, & magni facit, vt dicat, extra omnem dubitationem positum esse, quod B. Augustinus antequam in Africam remearet, vitam religiosam duxerit in communitate formata.

Verum vt interim indulgeam hominitrato cœuitia, quæ in Canonicos Lateranensium fundit, ac etiã Ioanni Marquez nimiam facilitatem in credendo, quæ optabat, hæc verba non eas habent vires, ob quas constanter adeo asserendū sit, extra omnem dubitationem positum esse, quod B. Augustinus priusquam ex Italia ad Africam remeasset, vitam regularem duxerit in communitate formata. primo quia ex istis verbis: *Quod iam ipse prior fecerat, dum de transmarinis ad suam remeasset.* nisi meus Priscianus me fallit, non colligitur, illum communem vitam cum socijs duxisse, antequam ex Italia in Africam remearet, sed solum postquam ad Africam peruenit. Secundo quia hoc pronomen relatiuū: *Quod ipse prior fecerat.* non refert omnia verba præcedentia, nec iungendum est cum illis verbis: *Monasterium intra Ecclesiam mox instituit, & cepit vivere secundum regulam sub Sanctis Apostolis constitutam.* sed cum clausula sequenti. Maxime vt nemo quidquam proprium in illa societate haberet: sed essent illi omnia communia, & distribueretur unicuique, prout cuique opus erat. Sequitur enim statim: *Quod iam ipse prior fecerat* &c. & hunc esse verum, & germanum sensum istorum verborum, præter quod verba ipsa præfeterunt; Ostendo ex Cardinali Bellarm. de Scripitoribus Ecclesiasticis in Augustino in censura sermone ad Eremitas ita scribente: *Sermones ad fratres in Eremitis videntur magna ex parte constiti, dicit enim auctor illorum sermonum, Augustinum*

degitte in solitudine cum Monachis, ubi, ad eos sermones istos habuisse: At constat ex Possidii vita S. Augustini, Augustinum post baptismum Mediolani susceptum redisse in patriam ad propriam domum, & agras, ubi, tres annos cum paucis amicis suis in commune vixisse: deinde saltem presbyterum Hipponensem, monasterium habuisse intra ipsam Ecclesiam, ubi, cum nonnullis vitam Apostolicam duxisset. Hæc tantus vir, quem non est dubium, aut partium studio addictum taha scripsisse, aut Possidij verba minimè intellexisse.

IV. **S**ecundo dico, ex postremis illis verbis, quod Nam ipse prior fecerat, dum de transmarinis ad propriam remisset, non solum Augustini Monachismum, sed ne Christianismum quidem nobis sufficienter constare, nisi aliunde ille probaretur, nam ex eiusmodi verbis nil amplius nobis cõstat, quam quod post reditum ad Patriam, communem vitam duxerit cum socijs & amicis: at dico, & iterum repeto, ex vita cõmuni ipsius Augustini baptismum non sufficienter probari, nisi ex alio capite illum probare possemus. Quod ut certo certius probemus, & errorum nebulas, quæ nonnullorum oculos obfundunt, de medio tollamus, vnum maximi ponderis notandum est, quod colligitur ex eodem Augustino lib. 6. Confess. cap. 14. videlicet Sanctissimum illum virum communem, & socialem vitam multorum amicorum, quibus essent omnia communia: semper ad eum dilexisse, ac in votis habuisse, ut non solum postquam factus est presbyter, sed etiam ante baptismum, & cum libidinibus, & peccatis seruis nihil de baptismo cogitaret, eiusmodi vitæ genus cum multis amicis suis numero ferme duodecim Mediolani degentibus condixisset: illud quod perire perfecerint, nisi muliercula, quas eorum nonnulli habebant cum animi ingenti merore illos à proposito disturbauissent. Quæ omnia ab ipsomet loco præcitato scripta sic accipit: *Multis amicis ageramus animo & colloquenter, & desiderantes turbulenter ac humana vita molestia, perire tam firmaveramus, remoti à turbi otiose vivere, id optum sic moliri, ut si quæ habere possemus, conferremus in medium, vnam rem familiarem conflaremus ex omnibus, & per amicitia sinceritate non esset aliud huius, aliud illius, sed quod ex cunctis fieret vnum, & vniuersum singulorum esset, & omnia omnium, paulo inferius de Romaniano sibi amicissimo verba faciens, qui eadem vitæ sociali maxime instabat. Sed (inquit) postquam corpus cogitaret, verum hoc muliercula finerent, quæ & alij nostrorum iam habebant, & nos habere volebamus, totum illud placuit, quod bene firmaveramus, & distulit in manibus, atque, consensum est: inde ad suspiria, & gemitus conuertebamur. vides hinc, quam Augustino ante presbyteratum acta ad vitam Eremiticam, & cucullam monasticam probandam afferatur, quod ne dum ad illius Christianismum demonstrandum sufficeret, nisi aliunde illum probaremus. Non detrecto itaque, B. Augustinum ante presbyteratum cum socijs, & amicis communem vitam apud agros pro-*

prios, imò verò ante suum reditum in Africam egisse, id namque præter verba Possidij superius posita, indicat ipse Augustinus nono Confess. cap. 8. sic dicens. *Simul trames finium habuit domos Placius Sardo, quærebamus quosdam locos nos vestros habere seruietes tibi, pariter remebamus ad Africam. Non etiam negauerim, illum post susceptum baptismum altiori consilio, & sancti Spiritus impulsu ad illam communem vitam summopere in Actis Apostolicis commendatam, & ad contemptum bonorum temporalium excitatum: sed hoc solum contendendo, ex illa communi vita, quam apud agros proprios cum amicis ante presbyteratum duxerat, ostendi sufficienter non posse, illum per id temporis monasterium aliquod instituisse, vel in monasterio vitam regularem in comunione formata duxisse. Nam præter communem vitam, quæ, ut dixi, etiam in non baptizatis esse potest, alia multa ad Ordinem regularem instituentium, & ad Monasterium fundandū, & ad vitam regularem formandam requiruntur, nimirum certus habitus, & regulæ professio cum votorum emissionem, de quibus habes apud Dionysium cap. 6. Ecclesiasticæ Hierarchie, quæ omnia communi illi vitæ ab Augustino ante presbyteratum institutæ decantant. Et præter illa decantant etiam auctoritas fundandi Monasterium, quæ penes Episcopos, aut saltem Sacerdotes, & Parochos, non autem penes laicos manebat, ex Concilio quarto Carthageniensi tempore ipsius Augustini celebrato, ex Chalcedonensi, & alijs relatis in cap. quidam Monachorum 18. q. 2. ex quibus habes, circa tempora Augustini consuetudinem generalem totius Ecclesiæ fuisse, ut Monachi sine conscientia suorum Episcoporum Monasteria, vel cellas extruere non possent.*

Denique si Beatus Augustinus statim reuerfus in Africam Monasterium fundauit, & Ordinem instituit, & illum profectus fuit, quæ ro de illo ordine, an fuerit ordo antiquus ab alio institutus, vel ab ipsomet Augustino excogitatus. Quod fuerit ordo ab alijs prius institutus nullus affirmat; quod vero fuerit ordo primitus ab ipso excogitatus, omni specie probabilitatis carebit, si Basilium, Pacomium, Benedictum, Norbertum, Dominicum, & vtrumque Franciscum, & alios intueamur, quotquot Regularium Ordinum Fundatores fuerunt, cum neminem viderimus, nisi post exploratam per multos annos regularem disciplinam, quam ceteris imponere volebant, religiosos congregare, & illis viuendi regulas tradere voluisse. Sed reliquum est, iam ut contrariæ assertionis fundamenta perpendamus.



CAPVT

Argumenta, quibus non habent B. Augustinum a byteratum, Eremitæ, nachment fuisse, perperes & soluuntur.



Via teste Philoso libro de Anima, obliqui Iudex est in præcedentibus damus, cum diximus Augustinum antequam non monachum inter laicos vixisset, ponderabimus nonnullorum rationes, quibus nostræ assertionis veritati nebulas obfundere pro vult. Primum illorum argumentum testimonio B. Ambrosij in sermone de conuersione & baptismo, iunctis epistolis Valerij Hipponensis ad Augustinum ad Macdonium, nec non etiam sermone Augustini ad Eremitas, ex quibus venter habemus, B. Augustinum statim, ab Ambrosio, vel Simpliciano conditum, & zona pellicea præcinctum vitam suscepisse: ita recentiores, plerique dicunt, præsertim Frater Iordanus Bartholomeus Vrbinus, Petrus de Nacisus Petarcha, Truxillo, Volaterranus. Sed maxime D. Antonius partis Summa historialis.

Hæc argumento, ut plene satisfacere primis dicendum mihi occurrit, si hæc Augustini cuculla, & vita eremitica ex probabilis aliquo modo videri possent maxime suspectam reddi, quod ad illudam necesse fuerit mediocritas tam manifestosa figmentare, ut Baronij verbis utitur, qualia sunt figmenta sermonum mine Ambrosij de Augustini conuersione, & B. Augustini ad Eremitas, & sub nomine Valerij Hipponensis, & alia, de quibus inferius distinctè agendum ostendemus, illa non esse ab Autorum quorum nomina præferunt, sed ab aliorum posthoribus pro illorum commodo commentio nomine Ambrosij, Augustini in plebibus peruulgata. Quorum si auctori recentiores, non separantes precipue & amarum pro dulci degustantes, dixerint Augustinum cucullatum, vel Eremitam, rum auctoritas magnificari non debet, partes formales in eadem causa se ipsorum, quales fuerunt Frater Iordanus & Bartholomeus Vrbinus, Coriolanus

Lib. I.

## CAPVT DECIMVM.

*Argumenta, quibus nonnulli probant B. Augustinum ante presbyteratum, Eremitam, aut Monachum fuisse, perpenduntur, & solvuntur.*



Via teste Philosopho in primo libro de Anima, rectum sui, & obliqui Iudex est, vt rectè nos in precedentibus locutus ostendimus, cum diximus, S. Patrem Augustinum ante presbyteratum non monachum, sed laicū inter laicos vixisse, ponderabimus nunc aduersariorum rationes, quibus nostræ assertioni, seu potius veritati nebulas obfundere pro viribus nituntur. Primum illorum argumentum colligitur ex testimonio B. Ambrosij in sermone de Augustini conuersione & baptismo, iunctis epistolis Beati Valerij Hipponensis ad Augustinum, & Sigiberti ad Macdonium, nec non etiam sermonibus ipsius Augustini ad Eremitas, ex quibus omnibus patenter habemus, B. Augustinum statim baptizatum, ab Ambrosio, vel Simpliciano veste nigra indutum, & zona pellica præcinctum monasticam vitam suscepisse. Ita recentiores, pleriq; omnes deducunt, præsertim Fratrem Iordanus de Saxonia, Bartholomeus Vrbinus, Petrus de Natalibus, Frasciscus Petarcha, Truxillo, Volaterranus, & alij innumeri. Sed maximè D. Antoninus in vlt. cap. 3. partis Summæ historialis.

Huic argumento, vt plenè satisfaciam, illud in primis dicendum mihi occurrit, si hæc sententia de Augustini cuculla, & vita eremitica ex alio capite probabilis aliquo modo videri posset, ex hoc vel maximè suspicam reddi, quod ad illam suadendam necesse fuerit in eadem tam manifesta, & portentosa signentare, vt Baronij verbis infra allegandis vtar, qualia sunt signenta sermonum sub nomine Ambrosij de Augustini conuersione, & baptismo, & B. Augustini ad Eremitas, & epistolarum sub nomine Valerij Hipponensis, & Sigiberti, & alia, de quibus inferius distinctè agendum erit, vbi ostendemus, illa non esse ab Autoribus edita, quorum nomina præferunt, sed ab aliquibus impostoribus pro illorum commodo conficta, & sub mentito nomine Ambrosij, Augustini, aut aliorū in plebibus peruulgata. Quorum si autoritate suffulti recentiores, non separantes preciosum à vili, & amarum pro dulci degustantes, dixerunt, B. Augustinum cucullatum, vel Eremitam fuisse, illorum autoritas magnificari non debet, maximè qui partes formales in eadem causa se ipsos præstiterunt, quales fuerunt Frater Iordanus de Saxonia, & Bartholomeus Vrbinus, Coriolanus, & alij eius-

dem instituti. Testimonium verò D. Antonini, in quo magni in præsidium recentiores nonnulli sibi ipsis conlitiunt, præsertim Ioannes Marquez qui per singulas fere paginas illud exaggerat, & commendat, tam imbecillum est, vt vix responsum mereatur, non quod B. Antonini auctoritas magna non sit, sed quia in eo capitulo, si D. Antonini est, de qua re dubito, non ex propria sententia, sed ex sola relatione cuiusdā religiosi Ordinis Eremitarū loquitur, cui relationi, vt potè falsas, ille in multis contradicit, vt ex principio illius capituli apparet, quod sic incipit: De sacro Ordine Eremitarū S. Augustini, qui in privilegijs suis et mendicantes copulantur, que inuentus refero. Quidam religiosus dicit Ordine se scribit: Reuelatū fuit Propheetico spiritu Abbati iacobino, &c. Ecce tibi cuius ponderis sit testimonium B. Antonini in illo cap. ad cucullam eremiticā B. Augustini confirmadam. Contraria omnia pene scribit de B. Augustino ipse Antoninus ex propria sententia loquens supra tit. 10. cap. 8. per multos paragraphos, in quibus Augustini res gestas ad legem describit. Quis vero fuerit religiosus Ordinis Eremitarum, ex quo illud postremum capitulum tertie partis accepit, consulas Fratrem Iordanum de Saxonia in suis libris in Vitas Fratrum nure partis, vbi contenta in dicto capite omnia reperies.

Secundum Argumentum, quod magnificat Ioannes Marquez cap. 8. §. 5. B. Augustinus post baptismū aliquādiu fuit cū S. Simpliciano, qui fuit Eremita, & etiam in Monte Pisano, & in Centum Cellis cū Eremitis moratus est. Fatetur ipse Augustinus lib. 9. Confessionū cap. 12. ad funus piissimæ suæ Matris multos fratres, & personas religiosas accurrisse, quæ res præter testimonium ipsius Augustini multipliciter probatur, & primo ex Breuiario Ecclesiæ Bracharensis lect. 5. & 6. in officio S. Augustini. Secundo ex Licentio Augustini comite in codè itinere Italico, cuius verba referuntur à B. Augustino in Epistola 39. Tertio ex Martino Papa V. in sermone de translatione Beate Monice, vt omitteremus Franciscū Petrarchā, Ioannē Baptistam Mantuanum, Bartholomæum Vrbinatē, Iacobū Philippum Bergomensem, & alios recentiores.

Huic argumento, priusquam respondeā, dato, & non concessio, quod Simplicianus fuisset Eremita, vel Monachus, & quod B. Augustinus fuisset cū Simpliciano, vel cum alijs Eremitis in Monte Pisano, & in Centum cellis, & alibi, quid inde? num ex hoc conuinceremus, illum Monachū, vel Eremitā extitisse? minimè profectò. Quot enim fuerunt, & nunc sunt laici religiosi Dei cultores, qui cū Monachis, & alijs regularibus etiam intra claustra diuturnā necessitudinem, & familiaritatē habent, & cum illis in monasterijs longo tempore viuunt, nec tamen sunt Monachi, nec aliquid regularis instituti proficere? Sed vt argumento per partes singulas occurramus, primū nego, B. Simplicianum fuisse vnquam Monachū, vel Eremitā. Videantur, quæ de illo scribit Card. Baron. tom. 4.

sub anno 374. nu. 22. & seq. & sub anno 389. nu. 9. & tom. 5. sub anno 397. nu. 72. quibus Acta Ecclesie Mediolanensis adhibulantur, & Sanctus Carolus eiusdem Ecclesie Archiepiscopus in actis ipsius Ecclesie par. 7. in Epist. de translatione S. Simpliciani, ex quibus habes, illum non Monachum, vel Eremitam fuisse, sed presbyterum Romanum, vite sanctitate, & doctrinae eruditione celeberrimum, quibus Victorinū Rhetorem illius temporis praestantissimum ex cultu simulacrorum ad Christi fidem cum totius Urbis admiratione conuerterat quem Damasus B. Ambrosio ex laico ad Episcopalis dignitatis gratiam euecto, & in rebus Ecclesiasticis minus versato Archidiaconum & adiutorem dedit. Illum enim Ecclesie Mediolanensis Archidiaconum fuisse, illius Ecclesie tabulae, & picture vetustissime ostendunt. Quibus omnibus, ut appareat, quantum Augustini cum Simpliciano familiaritas ad cucullam eremiticam suadendam praeflet, subiungam hic verba S. Caroli Archiepiscopi ex praecitata Epist. 5. de Translatione S. Simpliciani: *institutionem (inquit) vite communis Hipponensium Clericorum a Simpliciano presbytero professā, ab eoq. Augustinum apprime edoctum, ad quem & libros de Trinitate postmodum Augustinus scripsit. veluti aurū probant ex assidu. &c.* Didicit igitur Augustinus a B. Simpliciano institutionem vite comunis, quam suos Clericos Hipponenses docuit, non quam eremita in solitudine duebant.

Sed ut omisso Simpliciano ad Augustinum veniamus Vbi quæso docet Augustinus vel in libris confessionum vel alibi, se in Monte Pisano, vel in Centum cellis cum eremitis subsistisse, vel eremitas allocutum, vel illos saltem in transitu vidisse? nam ego quantacumque attentione illos libros, & alios plures legerim, hoc inuenire nunquam potui, nec Marquez locum notauit, illud etiam doceri vellem, ex quo Augustini loco habeatur, ad funus piissimæ illius Matris multos fratres eremitas occurrisse? dicee ex verbis illis, quæ lib. 9. confessionum. cap. 12. leguntur: *Audito autem, quod ageretur, conueniunt multi fratres, ac religiosa femina. & de more illi, quorum officium erat, funus curantibus. ego in parte, vbi deceret poteram, cum eis, qui me non deserendum esse censebant, quod erat temporis congruum, disputabam.* Sed Marquez semper in eadem Salabra hæret, ut quoties nomen fratres, vel fratrum apud Augustinum, vel alios Patres auditum fuerit, de suis Eremitis intelligi necesse sit, quod illius pace magis negligendum est, quam ut sit aliqua ratione confutandum. Sensus illorum verborum est, ad exequias Beatæ illius feminae celebrandas multos Christianos pios, multas foeminas religiosas de more occurrisse, & illius funeri associando, & corpori tumulando piam operam dedisse: non quod fratres Eremitæ, qui tunc temporis nunquam, & nihil erant, vel ex Monte Pisano, vel ex Centum cellis acciti illuc voluerint.

¶

**A**D testimonium Licentij, fatcor illum B. Augustini discipulū, & comitem itineris, praefertim Italici fuisse. Sed quod ille dixerit, B. Augustinum, siue in Italia, siue in Africa eremitam fuisse, aut cum eremitis vnquam vixisse, hoc falsum esse contendo. Verba Licentij ab eodem Augustino in dicta Epistola 39. recitata inter alia hæc sunt.

*Omni transactos reuocet si pristina soles.*

*Latiſſi autor rotis, quos libera tecum*

*Oria tentantes, & candida iura bonorum,*

*Dicimus Italia mtd. a, monteſq. per altos.*

Fatetur Licentius his verbis, se cū Augustino per altos Italiae montes ocia libera tentando, & candida iura bonorū sectando, latos dies plurimos duxisse, sed hoc ne est, Licentium cum Augustino in Monte Pisano, vel in Centum cellis vitam eremiticam duxisse? an nullus cū Augustino legos dies, & libera ocia, id est Philosphie studia, sic ab illo appellata; praefertim lib. 6. Confess. cap. 14. & lib. 9. cap. 14. & 8. in medio Italiae, vel in eius montibus ducere potuit, nisi cum eremitis in Monte Pisano, vel apud Centum cellas vixisset?

Sed ait Marquez pag. 120. facis aperte Licentiū indicasse, de eremitis se locutum fuisse, dum ait:

*Oria tentantes, & candida iura bonorum.*

Nam illorum verborum sensus legitimus hic est, S. Augustinum in illis montibus personis religiosis simplicissimis, & à populorū strepitu remotissimis leges tradidisse; quod idem Augustinus indicauit lib. 9. Confess. cap. 8. cum ait, Euoditum, qui prius fuerat miles, & ante Augustinum baptizatus fuerat, cum vidisset, ipsum Augustinum cum A. deodato, & Alipio non solum baptizatum, sed etiā Monachum, relicta militia seculari, socium se illis adiunxisse.

*Qui habitare (inquit) facti vnanimes in domo, conſociasti nobis. & Euoditum inuenim ex nostro municeps: Qui cum agens in rebus multis erat, prius nobis ad te conuersus est. & baptizatus, & relicta militia ſeculari in aciebus est in tua.* Commentatur Marquez hæc verba in hunc modum, quod illorum sensus sit, Euoditum relicta militia ſeculari accinctum fuisse in militia Christi per ingressum religionis, & assumptione cuculle eremiticæ, & relicto cingulo militis, quod erat signum militiae ſecularis, assumptione zonæ pellicicæ eremiticæ. Quod commentum non ille prior cogitauit, sed à Coriolano cap. 1. & alibi acceptū retulisse debuerat. Verū hæc omnia quod illius pace dixerim) falsa sunt, non ex Augustino, aut ex Licentio accepta, sed de proprio hauſta, maximè quod ait, Euoditum ad hæſſe Augustinum, quod illum viderit monachum, aut cuculla nigra indutum. Vbi enim Augustinus hoc dixit? Vbi etiam, quod Euoditum reliquisse militiam ſeculari, & accinctum fuisse in militia Christi, idem sit, quod Euoditum factū esse Eremitā Augustinū, assumptione cuculla nigra præcincta cum zona pellicicæ? Augustinus de baptismo Euodij, & illius conuerſione in illis verbis loquitur, per quam ille abrenunciatis militiae Satanae, & huius mundi factus

est mi-

est miles Christi: at hoc ne est monachum eremitam? num soli Eremitæ Augustinum coriaceum cingunt, militiam? an non omnes Christiani ab Apostolo dicuntur 1. ad Corinth. 10. & 1. ad Timoth. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.

**A**D testimonium Breuarij Ecclesie, si respondeo, tenendū esse tractum Romanæ, quæ est Catholica, & illius Breuarij fidem adhibendam, necesse est, fidem adhibere tractum Breuarij huius, aut illius Ecclesie praefertim in ijs, in quibus Ecclesia explicite, vel implicite contradicuntur dictio illa Ecclesie Bracharenſis, seu Romana in Breuario nuper reformato Augustinum anno ætatis suæ 33. facinoratum, corruat statim omnia, quæ B. Augustini cum Eremitis, siue Monte Pisano, siue in Centum Cellis siue ab Ecclesia Bracharenſis, siue ab particularibus Ecclesijs. Praeter quod non puto, neque proſus à veritate carari, illam traditionē aſtu alicuius patris in Ecclesiam Bracharenſem, & illi irrepiſſe, per quā viam alios plures antiquum Breuarium Romanum obrutū antiquum Breuarium Augustinū editum anno 1520. quod Romæ in Sanctæ Mariz Pacis noſtri Ordinis ſe-

Ad aliud testimonium deſumptum Martini Papæ V. respondeo, Primum, ream ille ſit ſermo illius Pontificis, aut Phæi Vegij, aut alterius ſub nomine Pontificis, ad fidem ſibi conciliandam in hoc eſt viris imponere, cū conſict de ſermonibus, & epistolis in gratiam huab incertis Autoribus conſictis, & ſub ſcriptorum Ambrōſij, Augustini, Valerij inuulgatis, de quibus ſuo loco dicemus, ille ſit ſermo habitus ab illo Pontifice, Sanctos Patres in ſermonibus ad populos erudiendos, ſiue ad pietatodos, opinionibus non ſolum veris, ſed pro veris à popularibus habeantur, vſedo ad populos excitandos ad pietatem. Talis erat fortalſe temporibus illius Pontificis illa in vulgus ſparſa, quod B. Augustinum in Africa reuertens, eremitam in Centum Cellis degentem, Ex tandem, vt demus, Summū Pontificem ſententia locutum, & opinionem ſecutum, quid inde? S. Pontifex hoc ſe B. Augustinum per Tuſciam proſiſſe loca ibidem exiſtentia viſitauit: Sed Pontificem Augustinum verum Eremitam, & cuculla nigra indutum dixit

est miles Christi: at hoc ne est monachum heri, vel eremitam? num soli Eremitæ Augustiniani, & qui balteum coriaceum cingunt, milites Christi vocantur? an non omnes Christiani milites Christi ab Apostolo dicuntur 1. ad Corinth. 9. & 14. & 2. ad Corinth. 10. & 1. ad Timoth. 1. & 2. cap. 2. vt Sanctorum Patrum agmina omittam? an denique vita feruorum Dei militia non est super terram?

IV. **A**d testimonium Breuarij Ecclesie Bracharenfis respondeo, tenendam esse traditionem Ecclesie Romanæ, quæ est Catholica, & Apostolica, & illius Breuarij fidem adhibendam: non autem necessarium esse, fidem adhibere traditionibus, aut Breuarij huius, aut illius Ecclesie particularis, præsertim in ijs, in quibus Ecclesie Romanæ, vel explicitè, vel implicitè contradicunt. talis est traditio illa Ecclesie Bracharenfis. Nam cū Ecclesia Romana in Breuario nuper reformato tradat, B. Augustinum anno ætatis suæ 33. sacro baptisinate initiatum, corruerit statim omnia, quæ de mansione B. Augustini cum Eremitis, siue Mediolani, siue in Monte Pisano, siue in Centum Cellis traduntur, siue ab Ecclesia Bracharenfis, siue ab alijs quibusuis particularibus Ecclesijs. Præter quod temerarium non puto, neque profusum à veritate alienum suspicari, illam traditionem àstu alicuius partium studiosi in Ecclesiam Bracharensem, & illius Breuarium irrepsisse, per quæ viam alios plures errores in antiquum Breuarium Romanum obrepserit, fidem hæc antiquum Breuarium Augusti Taurinorum editum anno 1520. quod Romæ in Monasterio Sanctæ Mariæ Pacis nostri Ordinis seruatur.

Ad aliud testimonium desumptum ex sermone Martini Pape V. respondeo. Primum, non constare, an ille sit sermo illius Pontificis, aut potius Marphæi Vegij, aut alterius sub nomine Romani Pontificis, ad fidem sibi conciliandam in vulgari. neque hoc est verisimponere, quod constet de alijs pluribus sermonibus, & epistolis in gratiam huius opinionis ab incertis Autoribus cõfictis, & sub nomine Sanctorum Ambrosij, Augustini, Valerij, & aliorum in vulgari, de quibus suo loco dicemus. Secundò esto ille sit sermo habitus ab illo Pontifice, respondetur, Sanctos Patres in sermonibus popularibus, ad populos erudiendos, siue ad pietatem hortandos, opinionibus non solum veris, sed etiam quæ pro veris à popularibus habebantur, yfos esse, quando ad populos excitandos ad pietatem iuuabant. Talis erat fortasse temporibus illius Pontificis opinio illa in vulgari sparsa, quod B. Augustinus Mediolano in Africam reuertens, eremitas in Monte Pisano, & in Centum Cellis degentes visitauerit. Et tandem, vt demus, Summum Pontificem ex propria sententia locutum, & opinionem Vulgarium secutum, quid inde? S. Pontifex hoc solū ait, quod B. Augustinus per Tusciam proficiscens eremitarū loca ibidem existentia visitauit: Sed hoc non est, Pontificem Augustinum verum Eremitam veste nigra, & cuculla nigra indutum dixisse. & dato

quod hoc etiam dixisset, tanquā priuatus Doctor, non tanquam Summus Pontifex, & Caput Ecclesie Catholice locutus est: & ideo illius testimonium non maioris auctoritatis æstimandū est quam alia testimonia particularium Doctorum.

**T**ertium Argumentum, B. Augustinus fatetur, quando baptizatus cum socijs in Africam redibat, se fratres sui Ordinis locos habuisse, & cum fratribus in Africa vixisse, prius quam presbyter ordinaretur. Loca Augustini sunt innumera, Primum, in 9. Confess. cap. 12. *Audito autem quid ageretur, conuenerunt multi fratres, & religiosa familia, & de more illi, quorum officium erat, summo curantibus.* Secundum, in libro 1. Retractionum c. 26. *Quoniam ab ipso tempore iuuentutis meæ interrogabar à Fratribus, postquam in Africam venimus, quando me vacantem videbant.* Tertium, in epistola 148. vbi ait, quando à Valerio factus est presbyter, multos ex Fratribus sui Monasterij præsentibus fuisse illius ordinationi, qui cum sentem cum viderent, solari nitentur. *Et hinc erant (inquit) lacryma illa, quæ me fundere in ciuitate ordinationis meæ tempore nonnulli Fratres aduerterunt: & vescentes causas doctorum meorum quibus potuerunt sermonibus, qui omnino ad vultum meum non pertinerent, tamen bono animo consolati sunt.* Monet autē Ioan. Marquez cap. 5. §. 5. vbi hoc argumentum adducit notandam esse dictionem, *Frates*, vel à *Fratribus*, hæc enim dictio indicat, illos, de quibus loquitur, religiosos siue regulares, non simplices laicos fuisse.

Hoc argumentum inferius repetendū est. Nunc quod ad rem attinet, dico, nomen fratris, aut fratrum non esse aliqua lege obnoxium, ad semper portandam significationem Fratrum Eremitarum, etiam si literis maiusculis scribatur. Obseruandum enim est, sex modis posse aliquos appellari fratres.

Primò quis descendunt ab vno principio naturali siue immediate, siue etiam mediatè: & hoc pacto dicti sunt fratres Cain, & Abel, Genesis cap. 4. Esau & Jacob. Gen. 25. Abraham, & Loth. Genes. 13. & omnes Iudæi dicti sunt fratres. 2. Machabeorum cap. 1.

Secundò quia descendunt ab vno, & eodem patre secundum generationem spirituales: sic omnes Christiani dicuntur fratres, quia omnes vnum Patrem agnoscunt, & protestantur in Cælis, Matthæi cap. 6. hoc pacto Summi Pontifices, & Sancti Patres omnes Christianos in suis sermonibus ad populos, nomine fratrum appellare consueverunt. Eleganter de more Chrysostomus homil. 3. in epistolam ad Hebræos: *si enim quis frater (inquit) nominatur in vobis; fratrem in hoc loco omnem fidem simpliciter intellige, non monachum tantum. Quid autem est, quod facit fraternitatem, nisi lacrum regenerationis, quod facit posse vocari Deum Patrem? Vide reliqua, quæ etiam referuntur in c. ad mensam 11. quæst. 3.*

Tertiò quia conueniunt in eodem ordine. hoc pacto Episcopi ad inuicem vocantur fratres, imò

etiam dicuntur fratres Domini Papae c. fratrem. 86. d. c. quia fratres. 7. q. 1. c. frater. 16. q. 1. & filius Cancellarie Apostolicæ est, vt in literis Pontificijs, quæ Episcopis dirigitur, Episcopi vocentur fratres.

Quarto, quia participant in eodem officio. Sic Pontifex Romanus, quando loquitur de toto Collegio Cardinalium, vocat illos fratres, cap. fundamenta. de elect. in 6. & nota gloss. ibidem in verbo fratres. & cap. 1. de officio legati in 6. quia Collegium Cardinalium participat cum Summo Pontifice in eodem officio regendi Ecclesiam.

Quinto ex quadam humilitate, & charitate: sic Saluator noster vocauit Lazarum fratrem. Ioan. cap. 11. sic Clemens Papa vocauit clericos Ierosolymis cum Iacobo de gentes, suos fratres. cap. dilectissimis. 12. quæst. 1. eodem modo loquendi videtur Octaua synodus, cuius verba referuntur in cap. si quis frater. 11. quæst. 3. si tamen est canon illius synodi.

Sexto ex institutione & quia conueniunt in habitatione, & in modo viuendi. sic ab initio nascentis Ecclesiæ consuetudo obtinuit nominandi fratres eos omnes, qui in eodem loco habitarent, quibus esset cor vnum, & anima vna in Deo. vna substantia & vnus mos tendendi in Deum, siue illi clerici essent, siue monachi, siue etiam laici: de qua re elegantissimè & doctissimè Augustinus in Psal. 132. circa illa verba: *Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum.* cuius aurea verba essent hinc transcribenda, maximè propter eos, quibus nomen Fratrum etiam inter relos grauius olet, nisi quod in aliorum libris transcribendis, vt nostros oneremus, longiores esse non possumus. in hoc sensu etiam laici viuentes in eodem Collegio, vel quomodolibet in vno Collegio vniti dicuntur fratres. & multo magis monachi, imò etiam clerici hac ratione dicuntur fratres, & sunt textus expressi non solum B. Augustini in serm. 1. & 2. de Communi vita cler. sed etiam in Decreto c. accusatores, & cap. C. Ierius il. 3. 4. 6. d. & cap. territorial. 12. q. 1. & cap. quæsitum. 13. quæst. 3. & in cap. relatum. de præbend.

Omnibus supradictis modis vsus est B. Augustinus hoc nomine fratrum in suis libris. & primo quidem modo vsus est in lib. de Beata vita, statim post præmium, cum ait. *Erant autem in primo nostra mater, cuius meriti credo esse omne, quod vivo. Nauigius frater meus, Trigeus, & Lucius: tuus, & discipulus meus.* & lib. 9. confessionum cap. 37. cum inquit: *ge si lebam, & steti si creuebam. Frater autem meus quidam locutus est, quo eam non peregre, sed in patria defungi tanquam saluum optaret.* secundo modo vsus est nomine fratrum lib. 9. confess. cap. 12. in fine eum ait: *pro peccato meo sicut ipse ad te Patrem omnium fratrum Christi tui, & cap. 13. in fin. in illis verbis: meminerunt cum assecutu pro parentum meorum in hac luce transitoria, & fratrum meorum sub te patre in matre catholica, & ciuium meorum in aeterna Ierusalem. & supra cap. 7. in*

*princip. non longe coperat Mediolane: sis bislepa genum hoc consolationis. & exhortationis celestis: ut magno studio fratrum concinentium vobis, & cordibus. etque modus vltatissimus, & frequentissimus apud Augustinum, quoscunque baptizatos appellare nomine fratrum, addo etiam Cathecumenos, nam in eodem lib. cap. 4. vocat Alipium fratrem suum, quem tamen subiugit, fuisse tunc cathecumenum, cum ipso Augustino cathecumeno in villa Casiaco nuncupata. Iuxta tertium, & quartum modum vsus est hoc nomine, tum in 9. Confess. cap. 13. vbi vocat omnes sacerdotes fratres suos dicens: *& in ipsa Domine Deus meus, inspira seruis tuis fratribus meis, filijs tuis dominum meum, quibus & vocat, & corde, & literis seruis, vt quotquot has legerint, meminerint ad altare tuum Monica famula tua sum Patreio quondam tuo conuge, & c.* & in epistolis paschim, vbi dum ad Episcopos scribit, cuius semper titulo & nomine fratrum salutare consuevit. Quinto etiam modo ex humilitate, & charitate consuevit omnes fideles subditos, siue clerico, siue laicos hoc nomine amoris, & charitatis pleno vocare; ita paschim in sermonibus ad populum, vt in homil. 9. ex lib. quinquaginta homiliarum in principio, cum inquit: *fratres, interrogamus conscientias nostras.* & in serm. 1. de communi vita cleric. cum inquit, *videbo: quid sit iure, sicut Deum voluerit cum paucis fratribus suis: vobis benedictus, Deo propitio, de numero vestro, id est de pieb. vestra. vltima eiusmodi sexcenta exempla omittamus.* Iuxta sextum modum vsus est etiam hoc nomine pluribus in locis, vt in eodem serm. 1. de communi vita cleric. cum ait: *& quærebam, via construerem monasterium, & viuerem cum fratribus meis.* non quod tunc haberet monasterium, & fratres in ordine regulari viuentes, sed quia illos habere optabat, sicut optabat habere monasterium, & infra. *Cur boni propositi fratres colligere compares meos, & c.* & in serm. 2. cum ait, *Nuncio ergo vobis vnde gaudeatur, quia omnes fratres, & clerici meos, qui mecum habitant, presbyteros, diaconos, & subdiaconos, & Patrum nepotem meum, tales inueni quales desideravi.* & lib. 8. Confess. cap. 9. cum ait: *Et erat Monasterium Mediolani plenum bono fratribus extra Verbum mania.* & in expositione Psal. 132. cum ait: *Ista enim verba Psalterij, iste dolus sonus, ista suauis melodia tam in cantico, quam in intellectu etiam monasteria peperit.* Ad hunc sonum excitati sunt fratres, qui habitare in vnum concupuerunt, iuxta hanc acceptionem Augustinus etiam antequam monasteria fundasset, aut regulare institutum profiteretur, vocabat omnes suos socios & amicos fratres, præsertim illos, qui secum socialem vitam in cõmuniõne ducebant, sicut patet ex 9. Confess. cap. 4. vbi vocat Alipium fratrem cordis sui. & ex lib. 1. Retract. cap. 26. cum ait: *Quoniam ab ipso primo tempore conuersionis nostræ sum in Africam venimus, sicut interrogabar à fratribus, quando me vacare videbant. & in eodem sensu fortassis**

est lo-

est locutus in d. serm. 1. de communi vita, cum dixit, quod quærebatur locum fructu monasterium, & viueret fortassis enim loquebatur non solum quos postea in monasterio collegij qui socialem vitam, & communem proprijs ducebant, qui secum in uolebant. Neque ex hoc potest inferri tunc essent monachi, vel eremiti eorum quod simul viuere, habent animam vnã, & substantiam eammodum tendendi in Deum: sicut fratres, qui numero centum viginti post Christi resurrectionem, in Spiritibus linguis igneis acceperunt, & illi qui am simul vniti Dominum resuscitauerunt, & illi, qui omnia vendentes, & propositorum ponentes, simul viuere laici, de quibus omnibus videas enumerationem eiusdem Psal. 132. & vt vocati fuerint fratres, nõ tamen fuit vide epistolam Augustini 64. ad Agninem, vbi commendatur, & laudatur quod postea quam Augustinus in monasterium instituit, & in eo viuendum modum, & regulam apostolice Alipius in coru societate manere, & vitæ amplecti voluerit. Quod aperte patet, qui vnus erat ex Augustini sociis, vixisset, vt tamen ante extructum illud, liberum illi esset, si voluisset, accedere. A his enim vanè laudatur professus, quod nollet accedere a sociis, & Monachorum.

VI.

Hæc omnia longius fortassis, & profectus sum, vt appareret, & leue sit fundamentum, quod quæritur in hoc nomine, siue prænomine probandum, quod Augustinus habebat, & monachos ante presbyterum patet etiam responsio ad autoritatem Augustini pro illorum sententia allegatam. primo dico, quod nomen fratrum secundo modo, & similiter dico addato quod accipitur sexto modo, quod Beatus Augustinus in Apollinaris fratres secum viuentes in communi detrecto, non sequitur, illos fuisse vel eremitas alicuius certi ordinis reserues, sicut ex hoc, quod v. g. in Collatorij, vel Apollinaris, & alijs Romanis, communis, & socialis vita ducunt inferri, quod illi sint verè regulares tam in eisdem collegijs dicunt: sic inferitur, quod qui sunt de Societate Rosarij, vel Stigmatu, vel Corrigitu, vel Eremitæ regulares, quia non vel fororum sese inuicem compellunt. Ad tertiam verò autoritatem

est locus in d. ferm. i. de communi vita clericorum, cum dixit, quod querebat locum, vbi construeret monasterium, & viveret cum fratribus: fortassis enim loquebatur non solum de fratribus, quos postea in monasterio collegit, sed de amicis qui socialem vitam, & communē eum illo in agris proprijs ducebant, qui secum in monasterio esse volebant. Neque ex hoc potest inferri, quod illi tunc essent monachi, vel eremitæ cucullati: sed solum quod simul vivebant, habentes cor vnum, & animam vnā, & substantiam communē, & vnum modum tendendi in Deum: sicut illi vocati sunt fratres, qui numero centum viginti simul vniti, post Christi resurrectionem, Spiritum sanctum in linguis igneis acceperunt, & illi quingenti, qui etiam simul vniti Dominum resuscitatum viderunt, & illi, qui omnia vendentes, & pretia ad pedes Apostolorum ponentes, simul vivebant, licet essent laici, de quibus omnibus videat Augustinum in enarratione eiusdem Psal. 132. & vt videas illos, etsi vocati fuerint fratres, nō tamen fuisse monachos, vide epistolam Augustini 64. ad Aureliū Chartaginensem, vbi commendatur, & laudatur Alipius, quod postea quam Augustinus factus presbyter monasterium instituit, & in eo viuere cepit secundum modum, & regulam apostolicam, ipse quoque Alipius in eorū societate manens, & illum modum vite amplecti voluerit. Quod aperte indicat, Alipium, qui vnus erat ex Augustini socijs, ita cum illo vixisse, vt tamen ante extractum illud monasterium, liberam illi esset, si voluisset, ab illa societate recedere. A his enim vanē laudaretur monachus professus, quod nollet recedere a societate sui Abbatis, & Monachorum.

VI. **H**æc omnia longius fortasse, quam par esset, profectus sum, vt appareret, quam frigidū, & leue sit fundamentum, quod quidam constituunt in hoc nomine, siue prænominē Fratrum, ad probandum, quod Augustinus habuerit monasterium, & monachos ante presbyteratum, per quæ patet etiā responsio ad autoritates ex eodem Augustino pro illorum sententia allegatas. Nam ad primam dico, quod nomen fratrum ibi accipitur secundo modo, & similiter dico ad secundam: & dato quod accipitur sexto modo, & inde sequatur, quod Beatus Augustinus in Africa habuerit fratres secum viuentes in communi, quod minime detrecto, non sequitur, illos fuisse verē monachos, vel eremitas alicuius certi ordinis regularis professores: sicut ex hoc, quod v. g. in Collegio societatis Oratorij, vel Apollinaris, & alijs Romæ existenti- bus, communis, & socialis vita ducitur, non potest inferri, quod illi sint verē regulares, qui talem vitam in eisdem collegijs ducunt: sicut etiam non inferitur, quod qui sunt de societate sanctissimi Rosarij, vel Stigmatij, vel Corrigij, sint verē Monachi, vel Eremitæ regulares, quia nomine fratrum, vel sororum sese inuicem compellere consueverunt. Ad tertiam verō autoritatem sumptam ex

epist. Augustini 148. dico, salua reuerentia, falsum esse illum sensum, quem Marquez tribuit verbis D. Augustini, quod videlicet fratres illi, qui ordinationi Augustini interfuerunt, & illam, quibus poterant, verbis consolari styduerūt, essent fratres de monasterio ipsius B. Augustini; quod probō euidenter ex Possidio, qui cap. 4. idem factum recensens ita scribit: *Eum ergo tulerunt, & vt in talibus consuetum est, Episcopo ordinandum intulerunt, omnibus id vno consensu, & desiderio fieri, persequi, potentibus magnoque clamore, & studio flagitantibus. Vbi enim eo stente, nonnulli quidem lachrymas eius vt nobis ipse reculit, tunc superbe interpretantibus, & tanquam eum consolantibus, ac dicentibus, quia locus presbyterij, licet ipse maiore dignus esset, appropinquaret tamen Episcopatus. Cum ille homo Dei, vt nobis reculit, maiori consideratione intelligeret, ac generet, quam multa, & quam magna sue vite pericula de regimine, & gubernatione Ecclesie impenderet, & prouenire speraret, atque ideo sciret. F. si ergo fratres illi erāt, qui eum flere videntes, consolati sunt, illi inquam, qui eum apprehensum Episcopo ordinandum intulerunt, non eremita ex monasterio adducti, quod Augustinus nullum tunc temporis habebat: quorum nonnulli eius lachrymas deteriorem in partem accipientes, per simulationē, & sub specie consolationis illum subsannabant, quamquam non videā, quomodo sine manifesta iniuria sui Ordinis, & sanctissimi Patris dici possit, illum in suo Monasterio, ac præsertim in illius primordijs, tales alumnos temerarios, simulators, & tanti Parentis irrisores habuisse, & si Sanctissimus Pater in dicta epist. 148. profumma, quæ illius erat religio, & modestia, illorū temeritate dissimulare, ac etiam pie interpretari voluerit, cum dixit: *Nescientes causas dolorum meorum, quibus poterant sermionibus, qui omnino ad vultum meum nō pertinuerunt, tamen bono animo consolati sunt.**

CAPVT VNDECIMVM.

*Alia argumenta contra eandem veritatem excogitata referuntur, & solvuntur.*



**V**artum argumentū, quo nonnulli recentiores, & præsertim Ioan. Marquez cap. 5. §. 10. & 11. vtuntur, sumitur ex verbis Possidij cap. 2. ita scribentis: *Moxquæ ex miram cordis medullis ad Deum conuersus, spem omnē, quam habebat in saeculo dereliquit, iam non uxorem, non filios carnis, non diuitias, non honores saeculi quærens, sed solum Deo seruire statuit, in illo, & ex illo passillo grege esse studens, quæ Dominus alloquitur dicens: Nolite timere passillus grex, quoniam complacuit Patri vestro dare vobis regnum. Vendite, quæ possidetis, & date elemosinā. & c. & illud, quod iterū dixit Dominus, idem vult sanctus sacre copie: si vult esse perfectus, vide omnia, quæ habes, & c. & erat tūc*

pagena  
igno su-  
ctique  
is apud  
pellare  
os, nam  
in suum,  
menum,  
satisfaco  
modum  
cap. 13.  
dicens:  
tuo fa-  
& voce,  
legerint,  
tua som-  
epistolis  
cos sem-  
confuc-  
, & cha-  
os, siue  
& chari-  
tibus ad  
quaginta  
fratrum,  
de com-  
fit iure,  
bono  
de pie,  
omittat-  
iam hoc  
rm. 1. de  
viam, &  
fratrum  
rium, &  
quia illos  
monasteri-  
gere com-  
uicio 179  
& alios  
aconus, &  
ales inu-  
cum ait:  
na fratri-  
one Psal-  
ipse dicit  
nam in in-  
sonum ex-  
concupis-  
linus eti-  
regulare  
suos soci-  
secum so-  
patet ex  
trem cor-  
ait: Quoni-  
sum in  
ibus, quan-  
u fortassis  
est lo-

174

annu maior triginta. sola superstitie matre nomine Man-  
ta, sibi adhaere. & de suscepto eius proposito seruiendi Deo  
amplius, quam de carnis nepotibus exultante. Similia fe-  
re verba habet idem Augustinus lib. 9. Confess. c. 8.  
& sequentibus. Ex istis verbis recte ponderatis  
multae rationes deducuntur ad suadendum, quod  
B. Augustinus simul cum baptismo vitam monasti-  
cam assumere statuerit. Prima sumitur ex perfe-  
ctissima renuntiatione omnium bonorum tempo-  
ralium, & proposito seruiendi Deo in numero il-  
lorum, de quibus scriptum est, nolite timere pusillus  
grex, &c. hoc enim nil aliud est, nisi propositum ser-  
uendi in monasterio, & inter monachos, qui tria  
consilia profiterentur, in quibus summa perfectio-  
nis Euangelicæ consistit.

Secunda sumitur ex illis verbis: Et de suscepto  
eius proposito seruiendi Deo amplius, quam de carnis ne-  
potibus exultante. Nam propositum apud graues  
autores, praesertim antiquos, significat professio-  
nem monasticam, vt videtur potest apud D. Augu-  
stinum li. 2. Retractionum cap. 21. & apud Possi-  
dium in Prologo, cum ait: Memor propositi mei. Id  
est, vt glossat Marquez, monachus mei. & apud  
Hieronymum in Epistola ad Nepotianum.

Tertia deducitur ex eo, quod ait Possidius, il-  
lum vt Deo liberius posset inferuire, Scholasticis  
renunciasset, quos Rhetoricen docebat, quod indi-  
cat, illum simul cum baptismo vitam monasti-  
cam animo concepisse: nam aliis ob soli Christia-  
nam professionem necesse non fuerat Scholasti-  
cis renuntiare.

Quarta deducitur ex proposito seruiendi Deo,  
& ex hoc Epiteto, serui, aut seruorum Dei, quod  
Epiteton à sanctis Patribus consuevit tribui per-  
sonis regularibus, quales sunt monachi, vt probat  
Marquez dicto cap. 5. §. 10. ex Dionysio, Possidio,  
Saluano Massiliensi, Gregorio Romano, & mul-  
tis alijs.

**E**T hæc omnia confirmantur ab illo §. 11. per  
autoritatem D. Thomæ in 2. 2. quæst. 189.  
art. 10. vbi proposita questione, an liceat religio-  
nem ingredi absque multorum consilio, & matura  
deliberatione, Respondet affirmatiue, quia non  
opus habemus consilio ad deliberandum, an ingres-  
sus religionis sit melius bonum: sed solum potest  
cadere sub consilio, an quis sit aptus religioni, vel  
an melius sit ingredi hanc religionem, quam illam.  
& ad tertium ait, quod sub deliberatione cadere  
non potest, vtrum aliquis debeat renuntiare om-  
nibus, quæ possidet, vel si hæc faciëdo, ad perfectio-  
nem peruenire possit: sed hoc cadit sub delibera-  
tione, vtrum hoc, quod facit, sit abrenunciare om-  
nibus, quæ possidet; quia nisi abrenunciauerit,  
non potest Christi esse discipulus. & subiungit,  
quod timor eorum, qui trepidant, an per religio-  
nis ingressum possint ad perfectionem peruenire,  
est irrationalis ex multorum exemplo conuin-  
citur: vnde Augustinus dicit in 8. Confess. c. 11.  
*Aperiebatur ab ea parte, qua intenderam faciem, & quo*

*transire cogitabam, casta dignitas spontentia, bonelli-  
blandiens, vt venirem, neque dubitarem, & extenden-  
ad me suscipiendum, & amplectendum piæ manuum, p-  
gregibus bonorum exemplorum. ibi tæ pueri, & puella,  
ibi iuuentus multa, & omni ætas, & graues vidua, &  
virgines, anus, & in omnibus ipsa cõmentia nequaquam  
herilis, sed secunda mater gaudiorum de marito re do-  
mine: & irridebat me irrisione exhortatoria, quasi dice-  
ret, tu non poteris, quod isti & istæ an vero isti, & ista in  
semetipsis possunt, & non in Domino Deo suo? Dominus  
Deus eorum me dedit eis, &c. Hoc Augustini exem-  
plum ex sententia D. Thomæ indicat, illum simul  
cum baptismo vitam Eremiticam proposuisse, in-  
quit Marquez, alioquin D. Thomas extra rem il-  
lud adduxisset, ad eos redarguendos, qui ad religio-  
nis ingressum pauerent. Hunc illius viri discursum  
ita summam perstringere volui, ne si præter-  
ijssim, præcipuè illius opinionis argumentum  
data opera à me distimulatum inlamar.*

**A**D totum istud discursum posset vnica respon-  
sione satisfieri, si diceremus, ex eo solum con-  
cludi, quod B. Augustinus cum baptismo simul  
proposuerit diuino seruitio deinceps torus in-  
cumbere & omnibus mundi curis, carnis illecebris, di-  
uitiarum cupiditatibus, & alijs diaboli laqueis vale-  
dicere, & ex animo firmiter renuntiare, quæ à di-  
uino seruitio illum auertere aliquo modo posset,  
non tamen quod per hoc vitam Monasticam, vel  
Eremiticam profiteri voluerit. Quoti enim fue-  
runt, & nunc sunt, qui corpore in seculo degentes,  
& laici cum laicis viuentes, vtuntur hoc mundo,  
tamquam nõ vtantur, & in carne ambulantes non  
secundum carnem viuunt, vt Apostolus ait: Quoti  
etiam Clerici omnibus mundi cupiditatibus depo-  
sitis in seculo viuentes, ad summam Christianæ per-  
fectionis perueniunt absque eo, quod vitam mo-  
nasticam, vel eremiticam assumant? Ecquis, obse-  
ro, summam totius perfectionis Euangelicæ Au-  
gustinianis Eremitis solis credidit, vt nullus perfe-  
ctè mudo renuntiare, aut Deo seruire poterit, ni-  
si inter Augustinianos Monachos, aut Eremitas?  
An non perfectus Abraham, cui dictum ambulat  
coram me, & esto perfectus? An non perfectus A-  
postolus? An non perfectus Paulus, qui dixit, volo au-  
tem omnes homines esse sicut me ipsum? An non  
perfectus Paulus, & Hilarion, qui licet Eremitæ,  
non tamen Canobites, sed Anachoritæ fuerunt?  
An non perfecta Maria Egyptiaca, Alexius Ro-  
manus, & alij innumeri, quorum animi gaudent in  
Cælis, & nomina, ac reliquæ venerantur in Ec-  
clesia, quorum tamen nullus fuit Eremita, vel Mo-  
nachus Ordinis D. Augustini?

**N**Eque verò ponderationes Marquez tanti  
ponderis sunt, vt magnoperè elaborandum  
sit pro illarum dissolutione, nam ad illud, quod Pri-  
mo loco obijctor, propositum seruiendi Deo cum  
abdicatione omnium bonorum temporalium esse  
propositum vite monasticæ, vel eremiticæ, & si vt  
in pluribus, non tamen est vniuersaliter, & abso-  
lute

lute verum: infiniti enim sunt, qui  
Deum pauperibus distribuant, &  
stium nudi sequuntur, & tamen no-  
chi, neque Eremitæ.

Ad Secundum respondeo, propo-  
di Deo per quamdam excellentiam,  
stiam à Patribus usurpatum pro statu  
tamen in eo sensu, quod nullus extr-  
verum propositum Deo seruiendi h-  
de proposito esse, & verè manere po-  
dicere non solum falsum puto, sed  
um, cum multi in seculo sint in ve-  
uendi Deo, & verè seruientes sine pe-  
ligionis. Quare voluntaria omnino  
Ioan. Marquez, quæ verba Possidon  
libri de vita Augustini memor propo-  
nachari sic interpretatur, memor propo-  
monachus mei.

Ad Tertium dico, multas fuisse ca-  
quas B. Augustinus ante baptismum  
luis renuntiare voluit, quæ ex eodem  
vix fieri posset, hanc rationem assigno  
Prima quod exercitium illud videret  
natio verborum, & mendaciorum, &  
inanem gloriam acquirendas, & ad  
excitantia, quæ tuta conscientia, &  
9. Confess. cap. 1. & 2. vocans ca-  
cathedram mendacij. *Peccasti me, inq-  
quam seruorum tuorum fratrum meorum  
an pleno corde milita tua passus me  
bona sedere in cathedra moysi. Sequi  
pectoris, ob quem, vt ibidem cap. 2.  
ir magisterij illius sarcinam aut om-  
re, aut sic curari, & conualescere pot-  
intermittere. Tertia quia totus diuini  
meditationi diuinarum scripturarum  
creuerat, à qua summopere exerciti-  
tebat: quæ ratio passim habetur ex  
mum quia post baptismum ad patrici-  
iam decreuerat. Sed Ioan. Marquez  
istas rationes distimulauit, vt vel no-  
non adæquatam rationem introduce-*

Ad Quartum admitto, epiteton s-  
personis regularibus tribui consuevit  
ad eò illorum proprium censeatur, qu-  
rus Dei seruus censendus sit præter A-  
Monachos, vel Eremitas, vel quod  
aliquem hoc titulo decoratum legit-  
nachos, vel Eremitas referre necessar-  
Nam & Paulus seruus Dei se nomi-  
nus Pontifex seruus seruorum Dei  
in frontibus suarum epistolarum, &  
Paulus Augustinus Eremita fuit, &  
Pontifices Eremitarum mancipia se f-  
Et Augustinus vocat Simplicianum  
lib. 8. Confess. c. 1. qui non monachus  
fuit, quicquid Eremitæ remurmur-  
cap. 7. vocat Ambrosium seruus Dei  
Sacerdotes, & ministros altaris lib. 9.

lute verum: infiniti enim sunt, qui omnia propter Deum pauperibus distribuunt, & nudum Christum nudi sequuntur, & tamen non sunt Monachi, neque Eremitae.

Ad Secundum respondeo, propositum seruendi Deo per quamdam excellentiam, & anthonomastiam à Patribus usurpatum pro statu religionis, non tamen in eo sensu, quod nullus extra Religionem verum propositum Deo seruendi habere, & in eodem proposito esse, & verè manere possit. hoc enim dicere non solum falsum puto, sed etiam erroneum, cum multi in seculo sint in vero proposito seruendi Deo, & verè seruientes sine professione Religionis. Quare voluntaria omnino est illa glossa Ioan. Marquez, quae verba Possidonij in proemio libri de vita Augustini memor propositi mei de monachatu sic interpretatur, memor propositi mei, id est monachatus mei.

Ad Tertium dico, multas fuisse causas, propter quas B. Augustinus ante baptismum Scholasticis suis renunciare voluit, quae ex eodem accipiuntur. Prima quod exercitium illud videretur sibi nundinatio verborum, & mendaciorum, ad pecunias, & inanem gloriam accipiendas, & ad belle forensia excitanda, quae tuta conscientia, & sine peccato vix fieri possent. hanc rationem assignat illemet lib. 9. Confess. cap. 1. & 2. vocans cathedram illam cathedram mendacij. *Peccasse me inquit, in hoc quodquam seruum tuorum fratrum meorum dixerit, quod non pleno corde multia tua passus me fuerim vel una hora sedere in cathedra mundicia.* Secunda fuit dolor pectoris, ob quem, vt ibidem cap. 2. ait, cogebatur magister illius sarcinam aut omnino deponere, aut si curari, & conualescere potuisset, saltem intermittere. Tertia quia totus diuino seruitio, & meditationi diuinarum scripturarum vacare decreuerat, à qua summo opere exercitium illud auerterebat: quae ratio passim habetur ex toto lib. 4. demum quia post baptismum ad patrios lares redire iam decreuerat. Sed Ioan. Marquez ex industria istas rationes dissimulauit, vt vel non veram, vel non adequatam rationem introduceret.

Ad Quartum admitto, epiteton seruorum Dei personis regularibus tribui consueuisse, ita vt non ad eorum proprium censetur, quod nullus verus Dei seruus censendus sit praeter Augustinianos Monachos, vel Eremitas, vel quod statim, atque aliquem hoc titulo decoratum legimus, inter Monachos, vel Eremitas referre necessario debeamus. Nam & Paulus seruus Dei se nominat, & Romanus Pontifex seruus seruorum Dei se proficitur in frontibus suarum epistolarum, & tamen nec Paulus Augustianus Eremita fuit, nec Romani Pontifices Eremitarum mancipia se facere volunt. Ex Augustinus vocat Simplicianum seruus Dei lib. 8. Confess. c. 1. qui non monachus, sed clericus fuit, quicquid Eremita remurmurent. & lib. 9. cap. 7. vocat Ambrosium seruus Dei, & omnes Sacerdotes, & ministros altaris lib. 9. cap. 13. in fine

& omnes de statu peccati ad penitentiam conuersos eod. lib. 9. c. 2. ac demum seipsum nondum baptizatum, sed tamen cathecumenum eod. lib. 9. cap. 4. in princ. vt planè videas, quid viriū habere possit istud epiteton seruorum Dei, ad Augustini, vel suorum Eremiticam probandam.

Ad postremam confirmationem ex D. Thomae petitam respondetur, mentem D. Thomae esse ibi loci ostendere, quod non debet aliquis propter impedimenta, quibus Diabolus, Mundus, & Carnos ab ingressu Religionis auertere nituntur, ab illius ingressu retardari; quia etsi non possumus illa propria virtute vincere, possumus tamen cum diuino auxilio, quod Deus paratum nobis offert, quod confirmat testimonio, & exemplo D. Augustini, cui de abrenunciando Satanæ, & de baptismo suscipiendo apud se recogitanti, cum Diabolus impedimenta prauæ consuetudinis cum famina prius habitæ, & alia multa objiceret, Spiritus sanctus ex aduerso innumera non solum virorum fortium, sed puerorum, & puellarum, & omnis ætatis, & sexus virorum, & mulierum exempla apponebat, qui carnis illecebras repugnantes vicerunt, & virginalem continentiam vsque ad senectam, & senium seruantes, cum diuino auxilio gloriosissimos triumphos de hostibus retulerunt. & hæc est summa verborum Augustini, & D. Thomae, ex quibus non colligitur, quod B. Augustinus tempore baptismi sui monasticam vitam animo conceperit, sed solum perfectam renunciationem mundi, & Diaboli, & illecebrarum carnis, & occasionem labendi rursus in peccata, quod vt quis ad baptismum bene dispositus accedat, firmiter statuere debet. Nec propter hoc, quod cum voto baptismi simul votum vite monasticæ non habuit, sequitur, illius testimonium, vel exemplum malè fuisse à D. Thomae allegatum; sufficit enim quod hoc testimonio, vel exemplo probetur, nullum propter metum impedimentorum, quæ nobis obijciuntur ab hostibus, debere ab ingressu Religionis retardari: quia etsi non possumus illa propria virtute vincere, possumus tamen cum auxilio diuino superare.

**E**T hæc, quæ hæctenus diximus, sufficiunt, nisi fallimur, ad totius discursus vim enervandam, sed nihilominus secundo loco respondetur, ex hoc discursu satis probabiliter elici, B. Augustinum vnà cum baptismo ipsam vitam regularem in votis habuisse, non tamen post baptismum immediate, vel etiam ante presbyteratum habitum, vel institutum religionis assumpsisse. Quoti enim sunt, qui religionem ingredi firmiter statuerunt, & vouerunt, nec tamen ipsum votum opere secuto statim impleuerunt? & sanè propositum seruendi Deo, si verborum vim, & efficaciam attendamus, non semper, neque frequenter significat statum religionis, sed desiderium ipsum religionem ingrediendi, vt satis patet. & re vera iste videtur esse planus, & germanus sensus illorum verborum Possi-

dij: Et de suscepto eius proposito sententiā Dno amplius quam de carnis neportibus exultante. Quae verba eundem sensum redolent, quem alia eiusdem Augustini ser. i. de com. vita Clericorum, cum ait: Cognitio instituta, & voluntate mea beata memoria senex Valerius dedit mihi hortum illum, &c. Quae verba non significant statum vitae regularis iam inchoatum, & formatum, sed propositum desiderio, & voluntate conceptum. Adde etiam, hoc nomen propositum, apud Augustinum significare votum continentiae perpetuae, cum abdicatione rerum temporalium, abstrahendo tamen ab ingressu religionis: & in hoc sensu dixit Augustinus scribens Bonifacio Comitum epist. 70. Cum ergo te esse in hoc proposito gaudeamus, nauisq; viros omnes duxisti. Et hoc fuisse propositum Augustini ante presbyteratum, indicant verba Possidij cap. 2. & 4. & ad omnem dubitationem tollendam adde tex. in cap. si quis virorum 30. d. ubi declaratur, nonnisi propositi, intelligi votum continentiae.

Dices, saltem ex hoc sequitur, quod si statim post baptismum non fuit monachus, tamen cum baptismo ipsam vitam monasticam, vel eternitatem in votis habuit, quam. n. aliam vitam religiosam in animo habere poterat cum ipse non optaret fieri clericus, sed multo magis clericatu relinqueretur? Respondeo, mihi certissimum videri, illud vitae genus cum in animo habuisse, quod se Romae, ac Mediolani vidisse faceret, quodq; summo opere laudauit in 1. lib. de moribus Ecclesiae cap. 33. illud verò non erat genus monachorum, vel eremitarum, sed genus quoddam religiosorum, qui in Ciuitatibus à conuersatione hominum remotissimi, in vna domo plures simul viuentes communem vitam simul ducebant, quibus praclarissimum elogium ibi recinunt: ex quo etiam loco habemus verum intellectum eorum, quae de monasterio Mediolanensi pleno bonis fratribus sub Ambrosio Nutritore scribit libro 8. Confess. cap. 6. vel si concedamus, B. Augustinum ab initio suae conuersionis vitam eremiticam animo concepissem, illud pro comperto tenendum est, eam non fuisse vitam eremiticam, canonicam, siue monasticam, sed solitariam, siue anachoriticam. ita enim de se ipso fatetur ipsemet lib. 10. Confess. cap. 43. Conuersus peccatis meis, & mole peccatorum, & miseria mea egerantem in corde, meditatiq; suam fugam in solitudine, sed prohibuisti me. & confirmasti me, dicens, ideo pro omnibus Christus mortuus est, ut qui viuunt, iam non sibi viuant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est. Quod tamen desiderium opere non compleuit, vt ex eisdem verbis apparet.

VI. Non me fugiant alia dicta huius auctoris innumera, quibus suam opinionem suadere nititur, sed triplici de causa illa omitto. primo ne praecipuum Aristotelicum transgrediar, quo monemus, non esse disputandum contra quamlibet opinionem sermonis gratia dictam, nec oportere laborare ad soluendam quamlibet litigiosam ratio-

nem. Secundo, quod illa ex testibus D. Augustini, vel aliorum Doctorum falso, vel perperam allegata magna ex parte desumpta fuerint, de quibus inferius peculiaris tractatio nobis habenda erit. Tertio, ne iuxta regulam traditam à D. Augustino lib. de Bono perseverantiae cap. 10. eiusmodi rationes alicuius momenti asserere videremur, quas maluerim disputatione cohibere, quam silentio praeterire. Praesertim quod ex dictis satis patet, B. Augustinum ante presbyteratum, vel monachatum, vel eremitam nunquam fuisse: sed inter laicos vitam laicalem, licet communem cum socijs, & amicis apud agros proprios in Tagastensi comitatu vixisse.

CAPVT DVO. DECIMVM.

Primum monasterium in horto Valerij à B. Augustino presbytero institutum, non Monachorum, aut Eremitarum, sed Clericorum extitisse.

**C**ogitauerat ergo sanctissimus Pater ab initio conuersionis suae ad Deum, firmiterq; apud se seruauerat ad apicem Evangelicæ perfectionis per omnimodam rerum secularium renunciationem, & consiliorum obseruantiam contendere, cum trium votorum professione. Verum rem ipsam ante presbyteratum opere nullatenus compleuerat: sed factus Presbyter monasterium intra Ecclesiam, (inquit Possidius) mox instituit: & cum Dei seruis viuere cepit secundum modum, & regulam sub sanctis Apostolis constitutam. De hoc nulli dubitant id omnes pro comperto habent. Ceterum cuiusnam instituti illi essent, quos in eo monasterio instituit, & cum quibus vixit secundum modum & regulam Apostolicam, an monastici, vel eremitici, an verò Clericalis, non est vna omnium sententia, nec defunt, qui pro viribus contendunt, illos Dei seruos, cum quibus Augustinus factus Presbyter in eo monasterio vixit, non clericos, sed eremitas, vel monachos fuisse: quamquam qui hoc affirmant, addo inter se discordes sint, vt non solum de numero monasteriorum à B. Augustino extructorum, sed etiam de loco, ubi illud monasterium extructum fuerat, apud illos necdum satis conslet. Nam Autor sermonum ad eremitas sermon. 5. & 14. tria monasteria à B. Augustino constructa asserit, primum in nemore à Ciuitate remotissimo pro eremitis. Secundum in horto Valerij ab ipsa Ciuitate aliquantum remoto pro ipsis etiam eremitis. Tertium, quod fundauit factus Presbyter in Ciuitate pro Clericis. Sigibertus verò in Epistola ad Macedonium è contrario vult,

pri-

Primum monasterium adificatum in horto Valerij pro eremitis in loco secreto ciuitate. Secundum, adhuc magis distans inter rupes, & saxa item pro eremitis in ciuitate, postquam factus esset Clericus. S. Antoninus, siue Frater Saxonia ait, Primum monasterium adificatum in nemore pro eremitis, antequam Presbyter. Secundum in horto Valerij in Ciuitate, quum factus esset Presbyter, in quo monasterium factum est, cum quibus habitum regulam scripsit. Tertium verò in horto Valerij, postquam ordinatus est Episcopus, cum quibus in Episcopatu vixit. Frater Iordan. de Saxonia lib. 1. in cap. 7. & 13. quamquam dicit, horto extructum postquam extra Ciuitatem, sed in loco quo satis commodum illi erat curam exercere. Azorius tom. 1. Institutio in lib. 12. cap. 23. dicit, Primum monasterium fuisse in nemore pro Eremitis in Ciuitate, & horto Valerij in Ciuitate. Tertium in domo Episcopi quamquam fateatur, se potius ex rebus Eremitarum, quàm ex propria fuisse, nec dicit, an Monasterium inuenit extructum ante Augustini Praesbyteratum. Volaterranus duo tantum Monasteria Augustino extructa affirmat, alterum in quo dicit, Augustinum ante Presbyteratum cum Eremitis vixisse: alterum postquam factus est Presbyter, in quo Clericos posuit, quibus in presbyteratu copatu conuixit. Nouissimè Ioan. in cap. 5. & cap. 6. in princ. & cap. 7. in princ. cap. 8. in principio, & alibi totis viribus probet, Monasterium, quod Augustinus Presbyter in horto Valerij instituit, fuisse, non autem Clericorum. Quam inconstantia, & si sola sufficere possent, sitatem ostendendam, & conuincendam non scribunt ex certa notitia contradiant, nihilominus vt veritas certumunita, & firmata apud omnes consensibus assertionibus declaratur.

II. Prima assertio. B. Augustinus ante Presbyteratum nullum Monasterium fundauit, sed factum probata, & firmata relinquuntur precedentibus cap. 9. 10. & 11.

Secunda. Primum Monasterium non extructum in horto à B. Valerio institutum postquam illum presbyterum fuit: haec assertio euidenter deducitur cap. 5. ubi ait: Factus ergo Presbyter Monasterium instituit, & cum Dei seruis secundum modum, & regulam sub sanctis Apostolis constitutam. Quod autè Augustinum institutum intra Ecclesiam, idem fuisse institutum in horto B. Valerij, decl-

Primum monasterium ædificatum fuisse in horto Valerij pro eremitis in loco secreto, & remoto à ciuitate. Secundum, adhuc magis distans à ciuitate inter rupes, & saxa item pro eremitis. Tertium verò in ciuitate, postquam factus est presbyter pro Clericis. S. Antoninus, siue Frater Iordanus de Saxonia ait, Primum monasterium ædificatum fuisse in nemore pro eremitis, antequam esset presbyter. Secundum in horto Valerij in Ciuitate, postquam factus est presbyter, in quo positi sunt viri religiosi, & docti, cum quibus habitauit, & quibus regulam scripsit. Tertium verò in domo Episcopi, postquam ordinatus est Episcopus pro Clericis, cum quibus in Episcopatu vixit. Consentit Frater Iordanus de Saxonia lib. 1. in Vitis fratrum cap. 7. & 13. quamquam dicat, hortum illum fuisse positum extra Ciuitatem, sed in loco vicino, ex quo satis commodum illi erat curam animarum exercere. Azorius tom. 1. Institutionum moralium lib. 12. cap. 23 dicit, Primum Monasterium ædificatum fuisse in nemore pro eremitis. Secundum in Ciuitate, & horto Valerij, item pro eremitis. Tertium in domo Episcopi pro Clericis, quamquam fateatur, se potius ex relatione ipsorum Eremitarum, quàm ex propria sententia scripsisse, nec dicat, an Monasterium in horto Valerij fuerit extructum ante Augustini Presbyteratum, an post. Volaterranus duo tantum Monasteria ab Augustino extructa affirmat, alterum in nemore, in quo dicit, Augustinum ante Presbyteratum triduo cum eremitis vixisse: alterum in ciuitate, postquam factus est Presbyter, in quo Canonicos Clericos posuit, quibus in presbyteratu, & Episcopatu conuixit. Nouissimè Ioan. Marquez cap. 5. §. 8. & cap. 6. in princ. & cap. 7. in princ. & §. 1. & cap. 8. in principio, & alibi totis viribus defendit, vt probet, Monasterium, quod Augustinus factus Presbyter in horto Valerij instituit, Eremitarum fuisse, non autem Clericorum. Quæ opinionum inconstantia, & si sola sufficere possit ad illarum falsitatem ostendendam, & conuincendum, quod non scribunt ex certa notitia eorum, de quibus tractant, nihilominus vt veritas certis rationibus munita, & firmata apud omnes constet sequentibus assertionibus declaratur.

**I** Prima assertio. B. Augustinus ante presbyteratum nullum Monasterium fundauit. hæc assertio probata, & firmata relinquatur ex dictis in præcedentibus cap. 9. 10. & 11.

Secunda. Primum Monasterium à B. Augustino extructum in horto à B. Valerio donato, fuit institutum postquam illum presbyterum ordinauit hæc assertio euidenter deducitur ex Possidio cap. 5. ubi ait: *Factus ergo Presbyter Monasterium intra Ecclesiam mox instituit, & cum Dei seruis viuere cepit secundum modum, & regulam sub sanctis Apostolis constitutam.* Quod autè Augustinus instituisse Monasterium intra Ecclesiam, idem fuerit, atque illud instituisse in horto B. Valerij, declarat ipse Au-

gustinus in serm. 1. de communi vita Cleric. dicens: *Cogitate instituta, & voluntate mea boni nomen. Senex Valerius dedit mihi hortum illum, in quo nunc est monasterium, cæpi boni propositi fratres colligere comparare meos, &c.* Neque lapsus est memoria Possidius, ponens secundum Monasterium in domo Episcopi extructum loco primi, vt putauit Card. Baronius: sed dixit, illud primum monasterium extructum intra Ecclesiam, quia extructum fuit in horto Ecclesie vicino, aut etiam Ecclesie contiguo, vt statim dicemus. neque ante illud B. Aug. aliud monasterium ædificauit: quia si illud instituisset, cum fundatio monasteriorum sit res grauis, & notabilis, non illam Possidius omisisset, cum aliorum monasteriorum meminerit, & aliarum rerum, quæ minoris ponderis videbantur. nec etiam illud prætermisisset ipse Augustinus, sicut nõ prætermisit duo monasteria fundata in horto Valerij, & in domo Episcopali.

**I** Tertia assertio. Monasterium in horto Valerij institutum, non fuit fundatum in solitudine, aut in loco ab ipsa ciuitate longinquo, sed vel in ipsa Ciuitate Hipponensi, aut certe in suburbio eisdem ciuitati propinquo ad eò, vt ex eo facilis esset accessus ad curam animarum exercendam in ciuitate. quæ assertio probatur testimonio euidentissimo Possidij cap. 4. scribentis, quod cum B. Valerius Episcopus flagitante Ecclesiastica necessitate de prouidendo, & ordinando Presbytero ciuitatis, plebem Dei alloqueretur, iam scientes Catholici S. Augustini propositum, & doctrinam. manu iniecta eum tenuerunt, & Episcopo ordinandum obtulerunt. quæ verba indicant, B. Augustinum non qualitercunque fuisse ordinatum presbyterum, sed eo sine, vt ciuitatis plebem regeret. & curam gereret animarum ipsius Ciuitatis. Porro si eidem factò presbytero B. Valerius statim dedit hortum, ad construendum ibidem monasterium, & ille ibi loci monasterium mox instituit, ibique cum Dei seruis habitauit, ac vixit, nullus nisi in hoc stupidus, vel obstinatus, affirmabit, illud hortum non ad eò propinquum Ciuitati, & parochiali Ecclesie fuisse, quin ex illo ad curam animarum in Ciuitate exercendam accessus commodus haberi potuisset. Quod tali ratione sic declaratur.

¶ B. Augustinus ante presbyteratum inter eremitas in nemore, vel in solitudine degisset, postquàm presbyter, & Parochus Ciuitatis est ordinatus, eremitis vale facere, & ad parochiam accedere, ibique suam diurnam habitationem sibi constituere debuisset. quanto minus credendum est, quod postquam fuit ordinatus presbyter, & constitutus Parochus ad regendam plebem Ciuitatis, relicta illatim Ecclesia, & parochia, ad eremum conuolare, ibique monasterium extruere, & suam diurnam habitationem constituere voluerit? Hanc rationem confirmo euidenti autoritate eiusdem Possidij infra cap. 7. cum prius dixisset, B. Valerium dedisse ipsi Augustino potestatem in Ecclesia prædicandi

Euangelium ac frequentissime tractandi, & quod lucerna accensa, & ardens, eleuata super candelabrum, omnibus, qui in domo erant, lucebat, & quod omnes Christiani, tam Catholici, quam Donatistae, qui erant in ciuitate, Augustinum adierunt, rogantes, vt Fortunatum Manichaeorum presbyterum, qui plurimos in illa ciuitate seducebat, suis disputationibus cōpesceret, & alia multa, concludit tandem his verbis: *Et docebat ille, ac predicabat priuatim, & publicè in domo, & in Ecclesia saluta verbis, cum omni fiducia aduersus Africanas hereses, maximeque contra Donatistas, & Manichaeos, & Pelagianos &c.* Quae verba cum scribat de Augulino presbytero, & nondum Episcopo, indicio sunt, quod tūc temporis, non in eremo, non in solitudine, non in loco à Ciuitate remoto manebat, sed in ipsa ciuitate, vel in loco ad eam propinquo, vt facillimum esset illi accessus ad suam Ecclesiam, & ad clericum ad illius domum, & è contrario omnibus ciuibus ad illius domum, in qua docebat. Et confirmatur secundo eadem ratio apertissimo testimonio, & suscriptione etiam aduersarij, duobus, vel tribus exceptis. Omnes enim ab hac ratione conuicti, concedunt, monasterium à B. Augulino extructum, postquam factus fuit presbyter, vel in ciuitate institutum, vel in loco ciuitati propinquo, & ad munera parochialia obcunda idoneo, ita enim affirmant Vincentius Beluacensis lib. 17. cap. 51. & ex illo D. Antoninus in 2. p. tit. 10. cap. 8. §. 2. & 3. p. tit. 24. cap. 14. §. 2. Frater Iordanus de Saxonia lib. 7. cap. 7. & 13. Volaterran. lib. 21. & Azorius to. 1. liber. 11. cap. 22. quæst. 1.

IV. Quarta assertio. Primum monasterium à B. Augulino in horto Valerij fundatum, non fuit monachorum, aut eremitarum, sed Clericorum, qui vel actu, vel saltem aptitudine proxima tales erant. Hæc assertio prius explicanda est, & deinde probanda. Dixi enim notanter, religiosos illos viros in primo Augulini monasterio constitutos, & institutos, aut actu, aut saltem aptitudine clericos fuisse: quia nō crediderim, eos, qui monasterium illud ingrediebantur, in ipso statim ingressu omnes clericos fuisse, vel vt tales essent, aliqua certa lege ab Augulino constitutum: sed quod illud monasterium collegium esset religiosorum virorum, ex quo iuxta varias ecclesiarum indigentias ipsi clerici sumerentur, sicut modo sumuntur ex seminarijs, & collegijs in omnibus ferè ciuitatibus ad hunc eundem finem institutis, qualia præsertim Romæ plura videmus, vt Seminarium Romanum, Collegium Germanicum, Græcorum, Anglorum, & alia. Et hinc obiter habes, vnde colligas differentiam, qua vsus est Augulinus in dicto serm. 1. de com. vita clericorum, cum de primo monasterio verba faciens, vocat illud simpliciter monasterium: de secundo verò loquens, appellat illud non simpliciter monasterium, sed monasterium Clericorum. Ratio enim differentia non est, quod primum monasterium esset domus eremitarum, aut mona-

chorum, vt aliquis fortasse meditabitur, vel quod non esset Collegium, & Seminarium clericorum, hæc enim imaginationem falsam esse, conuincit illa verba Possidij cap. 11. *Ex monasterio, quod per illū venerabilem virum & esse, & crescere caperet magno desiderio poscere, atque accipere Episcopos, & clericos pax Ecclesie, atque vnitas & cepit primo, & postea constituta est.* Sed ratio differentia existit, quod in 2. monasterio degentes, Ecclesie Cathedralis, Canonici cum essent, non nisi clerici esse poterant, in sacris, vt plurimum constituti, nimirum presbyteri, diaconi, & subdiaconi: nam in 2. sermone de communi vita clericorum B. Augulimus omnium illorum nomine referens, omnes, vno excepto Patricio, qui illius nepos erat, in sacris constitutos fuisse monstrauit. Verum qui in primo monasterio manebat, & si ex illius monasterij instituto clerici esse possent, & ad clericatum assumi consueuissent, non tamē erant actu clerici in sacris constituti, sed ad summum in minoribus, excepto Preposito, vel presbytero: nam per illa tempora ad sacros ordines non nisi pro Ecclesiarum indigentijs admitti consueuerunt.

Hæc præmissa declaratione probatur assertio, primum autoritate Ecclesie, quæ in officio D. Augulini in tertia Antiphona in Laudibus canit: *Factus ergo Presbyter, monasterium Clericorum maxime instituit, & cepit viuere secundum regulam sub sancto apostolo constitutam.* Quod officium licet non sit in vsu per omnes Ecclesias, est tamen probatum ab Ecclesia Romana per bullam Pij V. editam anno Domini 1570. quæ incipit: *Licet Ecclesia Dei.* Et illius vsus est antiquissimus in multis Cathedralibus, tum in Italia, vt in Ecclesia Perusina, & Eugubina, & extra Italiam in Ecclesia Casaraugustana, & Valentiana, referente Trullo lib. 1. de Canonis cap. 3. & non solum inter Canonicos Regulares, sed etiam apud venerandos Eremitas Augulinos: nam dicta Antiphona reperitur in illorum Breuiarijs editis Venetijs anno 1587. & in Breuiario edito Augulitaurinorum anno 1520. Et dicebatur ab illis in diuino officio ante annos 300. Nam frater Iordanus de Saxonia, qui fuit circa annū 1320. fatetur lib. 2. in Vitis fratru cap. 14. illam suo tempore recitari solitam, ita scribens: *Licet enim etiam prius vixerit secundum modum Apostolicum, non tamen secundum regulam: quia uandem erat factus, quod etiam ibidem dicit Possidius, & cantatur in Antiphona, quod factus Presbyter monasterium Clericorum maxime instituit, non dicit monachorum, sed Clericorum: hoc etiam referri debet ad secundum Monasterium suum, quod fecit in horto, in quo, vt plurimum, locauit Frater Clericos. In primo autem Monasterio, quod erat in Eremo, multis poterunt esse Laici. Hæc Frater Iordanus quem Ioan. Marquez non solum pro Beato nobis tribuit, sed pro teste omni exceptione maiore, qui, vt vides, Monasterium in horto Valerij ab Augulino factum presbytero extructum clericis Canonis libentissimè concedit, quos ab Eremitis, & Monachis*

apoc.

apertissime distinguit.

V. Et licet hoc testimonium Ecclesie, quæ ad hanc veritatem probanda debet, confirmatur nihilominus hæc nostra assertio autoritate Doctorum, vt Canonicos Regulares omittendo adduco Vincentium Beluacensem eiuslibi Historialis cap. 51. hæc ad verbum *Factus presbyter statim Monasterium constituit, & cepit viuere secundum regulam, solum constitutam.* Hic Autor floruit Thomam Aquinatem circa annū quem tunc cruditionis fuisse constitutus in mentem venerit, ipsum D. Thomam multa accepisse ex his, quæ in 1. 2. & quibus videtur Cardinalis Bellarmus Ecclesiasticis in D. Thom. obsequio adduco ipsum D. Thom. quem Felix praxitara dicit, ordinasse ipsum Officiū Augulini, quo hæc Antiphona notus ergo Presbyter, &c. Tertio adducendum in 2. par. Historialis tit. 10. cap. 8. Beluacensis trās scribens ait: *Comperimus B. Valerium Hipponeus Episcopum eum fuisse, & licet inuitum, presbyterum ordinatum inter clericos. Factum ergo Presbyterum Monasterium maxime instituit, &c.* Nec dissimiliter tit. 24. cap. 14. §. 2. quamquam non extepta loquatur, sed solum referendo Iordanus de Saxonia.

Et quo multis alijs vnum tandem dinale Bellarmum in libro de Seruile ecclesiasticis in Augulino, in consuetudine sub nomine B. Augulini ad Eremitam ait: *Sermones ad fratres in Eremo videlicet parte consistit: dicit enim autor illorum sermonum dixisse in solitudine cum monachis sermones istos habuisse: At constat ex Possidij Augulino, Augulino post baptismum datum redisse in Patriam, ad propriam domum, tres annos cum pauca amicis suis in ciuitate. Deinde factum presbyterum Hipponeus habuisse in ciuitate Eccl. suam, ibique vitam apostolicam duxisse, non vtrique in Eremo. Denique factum Episcopum cum domino Episcopo vitam communem egisset, tunc duo sermones eius de communi vita facti inter sermones ad fratres in Eremo quos secundo, & quinquagesimo tertio, quæ siue iudicio collati inter sermones ad fratres, aut alios habitos esse: inde enim in Augulino monachum quidem fuisse, siue dicit cum Eremitis, sed in ciuitate & Episcopo Clericum suum monasticam vitam duxisse. Minus, ex cuius sententia primò habet non eremitam aut monachum nunc accepto nomine monachi, vt contra Augulino factum presbytero edificata, non fuit monachorum, vel ere-*

apertissime distinguit.

V. **E**t licet hoc testimonium Ecclesie satis, superque ad hanc veritatem probandam sufficere deberet, confirmatur nihilominus secundo loco hac nostra asserio autoritate Doctorum, ex quibus, ut Canonicos Regulares omittam, primo loco adduco Vincentium Beluacensem lib. 17. Specul. historialis cap. 51. hac ad verbum scribentem: *Factus presbyter fuit in Monasterio Clericorum institutum, & caput vniuersitatis regulam sub sancto Apostolo constitutam.* Hic Autor floruit ante Diuum Thomam Aquinatem circa annum Domini 1250. quoniam tunc traditionis fuisse constat, ut nonnullis in mentem venerit, ipsum D. Thomam ex illo multa accepisse ex ijs, quae in 1. 2. & 2. 2. scribit: de quibus videtur Cardinalis Bellarmi, de scriptoribus Ecclesiasticis in D. Thom. obseruat. 3. Secundo adduco ipsum D. Thom. quem Pius V. in Bulla praecitata dicit, ordinasse ipsum Officium B. Patris Augustini, in quo haec Antiphona reperitur: *Factus ergo Presbyter, &c.* Tertio adduco D. Antonium in 2. par. Historial. tit. 10. cap. 8. §. 2. vbi verba Beluacensis transcribens ait: *Comperita autem eius facta sunt. V. Arim Hippoensis Episcopus eum ad se accersit, & licet multum, Presbyterum ordinauit, & paucis interitus, factus ergo Presbyter Monasterium clericorum mox instituit, &c.* Nec dissimilia scribit in 3. par. tit. 14. cap. 14. §. 2. quanquam non ex propria sententia loquatur, sed solum referendo verba Fratris Iordani de Saxonia.

Et pro multis alijs vnum tandem adduco Cardinalis Bellarminum in libro de Scripturis Ecclesiasticis in Augustino, in censura sermonum sub nomine B. Augustini ad Eremitas, ita scribentem: *Sermones ad fratres in Eremitis videntur magna ex parte conficti: dicit enim autor illorum sermonum, Augustinum degressi in solitudine cum monachis, ibiq. ad eos sermones suos habuisse: At constat ex Possidio in vita S. Augustini, Augustinum post baptismum daedolani susceptum residisse in Patriam, ad propriam domum, & apert. ibiq. tres annos cum paucis amicis suis in commune vixisse. Deinde factum presbyterum Hippoensem, monasterium habuisse intra ipsam Ecclesiam, ibiq. cum nonnulla vita apostolica duxisse, non yunque in Eremitis, sed intra Urbem. Demique factum Episcopum cum cler. & suis in domo Episcopali vitam communem egisse: De qua etiam duo sermones eius de communi vita Clericorum, qui sunt inter sermones ad fratres in Eremitis quinquagesimus secundus, & quinquagesimus tertius, qui duo sermones sunt indico cellae: uti inter sermones ad fratres in Eremitis, argunt alibi sicuti episc. inde enim intelligi potest, S. Augustinum monachum quidem fuisse, sed non in solitudine cum Eremitis, sed in ciuitate, & Episcopali domo cum Clerico sua monasticam vitam duxisse. Hac Bellarminus, ex cuius sententia primò habes, B. Augustinum eremitam aut monachum nunquam fuisse, accepto nomine monachi, vt contra distingo à B. Augustino facto presbytero adificatum in Ciuitate, non fuit monachorum, vel eremitarum, sed*

collegium virorum religiosorum, qui ab Eremitis, & Monachis distincti erant, tertio manifestas esse impossuras illorum, qui autoritate Cardinalis Bellarmini probare contendunt, B. Augustinum vel eremitam, vel monachum fuisse, cum ille expressè neget, alia ratione fuisse monachum, nisi quia in ciuitate, & in Episcopali domo cum clericis monasticam vitam duxit.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

Eadem asserio autoritate Possidij confirmatur.



**P**rofirmatur eadem asserio testimonio apertissimo superius allegato ex Possidio in vita Augustini cap. 4. & 5. cuius verba & si superius recitata, non piget iterum ad pleniorè notitiam veritatis explicare: *Eodem, inquit tempore in Ecclesia Catholica Valerius Sanctus Episcopatum gerebat, qui cum stigaret Ecclesiastica necessitate de prouidendo, & ordinando Presbytero Ciuitati plebem Dei alloqueretur, & exhortaretur, iam scientes catholici Sancti Augustinum propositum, & doctrinam, manu iniecta, quoniam, & idem in populo se curus, & ignarus, quid futurum esset, allabat remouente, & vt in talibus consuetum est, Episcopo ordinandum intulerunt, & intra factus ergo Presbyter monasterium intra Ecclesiam mox instituit, & cum Dei seruiui vivere cepit, sicut in eadem, & regulam sub sancto Apostolo constituta, &c.* Ex quibus verbis quoniam deprompta est antiphona illa, qua Ecclesia in officio B. Augustini recitatur, factus ergo Presbyter monasterium Clericorum mox instituit, & Coriolanus in suo defensorio cap. 2. in 2. parte pag. 10. dicit, quod qui composuit illam antiphonam, certauit aut per malitiam, aut per inaduerentiam. Vt appareat non errasse, qui illam antiphonam composuit, sed verum sensum verborum Possidij assecutum, tria circa supradicta verba diligenter ponderanda sunt. Primum est, Augustinum non qualemcunque, non simplicem presbyterum postulatum fuisse, vel ordinatum, sed presbyterum Plebanum, qui plebem regeret, & curam animarum Ciuitatis exerceret. Hoc patet per prima illa verba: *Qui tam de prouidendo, & ordinando presbytero ciuitati plebem Dei alloqueretur, & exhortaretur.* Secundum est, quod subiungit Possidius: *Iam scientes catholici sancti Augustini propositum, & doctrinam, manu iniecta, &c.* Quae verba indicant, Augustinum tunc neque monachum, neque eremitam fuisse, neque illius propositum fuisse ad eremum proficisci, & cum eremitis viuere, sed illius propositum fuisse continentiam, & vitam coelibem seruare, quod propositum omnibus Occidentalis saltem Ecclesiae sacerdotibus necessarium erat. Alioquin si cognouissent, illum fuisse monachum, vel illius propositum fuisse vitam eremiticam du-

cam du-

vel quod  
ricorum,  
nunciat  
ad per illi  
ad magno  
& clericis  
posse con  
quod in 2.  
lis) Cano  
cerant, in  
presbyta  
rione de  
omnium  
cepto Pa  
nstitutus  
monaste  
instituto  
ni confue  
ris confi  
to Prepo  
ad sacros  
entij ad  
  
r asserio,  
to D. Au  
canit: Fa  
um mox in  
s sanctu a  
non sit in  
batum ab  
anno  
dei. Et illi  
edraibus,  
ugubina,  
ana, & Va  
onicis cap.  
res, sed e  
stianos:  
im Breui  
ario eidi  
dicebatur  
Nam fra  
nnu 1320.  
in suo tem  
enim etiam  
non tamen  
quod cri  
Antiphona,  
um mox in  
vbi etiam  
quod fecit  
es Clericos.  
eno, multi  
nem Ioan  
tuit, sed  
ve vides,  
lino facto  
s libentis  
Monachis  
apert.

LAH

cam ducere in solitudine, quorum dixisset, quod quia sciebant illius propositum, ideo apprehenderunt eum, & Episcopo ordinandum intulerunt? Videretur enim Possidius omnino præter rationem, & repugnantia locutus, tanquam si dixisset, quod quia cognoscebant, eum velle vivere in solitudine, obtulerunt ordinandum presbyterum, vt viveret in medio Ciuitatis, deinde si cognouissent, illum fuisse tunc profectum vitam monasticam, non illum apprehendissent, neque B. Valerio ordinandum obtulissent, eo præsertim tempore, quo monachi non nisi ex maxima Ecclesie necessitate, & dispensatione Pontificia ad Sacros Ordines promoueri soliterant. Tertio notandum, quod subiungit cap. 5. in principio: *Falsus ergo Presbyter non instituitur intra Ecclesiam, mox instituitur.* Intelligit prope, vel iuxta Ecclesiam, non intra parietes Ecclesie, vel in horto Valerij, vt Augustinus ipse exponit, qui erat vicinus Ecclesie. At cuiam Ecclesiam, intra quam Ecclesiam? certe non intra aliam Ecclesiam, quam Parochialem, prope quam reside- dere necesse erat eum, qui Parochus fuerat ordinatus. Porro si in Ecclesia parochiali, vel prope illam monasterium instituit, certe non in Eremo, vel in nemore, vel in solitudine, non monachoru, non eremitarum. Quid enim monachis, & eremitis cum ciuitatibus, quid cum Ecclesijs parochialibus? Ergo Clericorum. Ergo verum dixit, qui illam antiphonam composuit: *Falsus ergo Presbyter non instituitur Clericos, mox instituitur.* &c.

**H**uius argumenti vis, quam aliquis fortasse contemnet, quia non intelligit, tanta semper exitit, vt nonnulli etiam ex ijs, qui eremitarum Augustini cucullam prædicant, à veritate coacti ingenuè fassi fuerint, monasterium, quod S. Pater factus Presbyter instituit, non monachorum, sed clericorum extitisse, vt sanctus Antoninus, siue frater Iordanus de Saxonia, Volaterranus, & Autor sermonum ad eremitas ser. 7. & 14. & autor epistolæ sub nomine Sigiberti. Alij vero id concedere nolentes, dixerunt: Possidium cum hæc verba scriberet, memoria lapsus, primi monasterij in horto Valerij instituti oblitum, pro illo secundum in domo Episcopali fundatum posuisse: quia, inquit, verba illa intra Ecclesiam, non qualicumque Ecclesiam, sed Cathedralē, quæ per antonomasiam Ecclesia absolute dicta est, designant. At monasterium intra Ecclesiam Cathedralē institutum, non fuit illud, quod mox factus presbyter instituit, sed quod post promotionē ad dignitatem Episcopalem edificauit. Ita Card. Baronius, vir a loquin admirandæ eruditionis, tomo 4. sub anno 391. num. 25.

Verum quis B. Augustini vitam, & res gestas accuratus, fidelius & copiosius scripserit, Possidius, qui Augustini discipulus quadragenarius fuit, & Augustiniani instituti professor, & omnium Augustini gestorum testis oculatus, an Baronius, qui annis mille, ac ducentis post Augustinum exortus

fuit, nec plura de illius vita & moribus scire potuit, quam quæ à Possidio vel ab ipso Augustino accepit, sub prudentum virorum censura relinquatur, quemadmodum etiam, an Possidius in B. Augustini vita scribenda circa rem tanti ponderis, quantum est monasteriorum fundatio, vel Ordinum institutio dormitauerit, & primi monasterij oblitus, pro primo secundum posuerit.

Dices: Augustinus duo monasteria fundauit, alterum in horto Valerij, alterum in domo Episcopi, at Possidius vnus tantum meminit, ergo alterius oblitus. Respondeo, illum vtriusque meminisse, primi quidem d. cap. 5. alterius vero cap. 15. sub specifico nomine monasterij, & cap. 25. cum inquit, *Cum ipso semper Clerici, vna etiã domus ac mensa, suopitibus, communibus alebantur. & vestiebantur.* Replicabis, At Possidius dicit, illud monasterium institutum fuisse intra Ecclesiam, B. vero Augustinus dicit, primum monasterium fundatum non intra Ecclesiam, sed in horto à Valerio sibi donato. Respondeo, si verborum rigorem attendamus, nec primum, nec secundum intra Ecclesiam fuit institutum: quia sicut primum fuit institutum in horto Valerij, ita secundum in domo Episcopi, non autem in Ecclesia. Et mirum est, Baronium tam leui fundamento nixum, tam nouum commentum, & contra communem sententiam omnium Doctorum adstruere voluisse. Si autem sensum attendamus, vtrunque potuit dici institutum intra Ecclesiam: quia vtrunque prope ipsam Ecclesiam, & intra illius septa fuerat fundatum, alterum quidem iuxta Ecclesiam parochialem, alterum prope ecclesiam Cathedralē.

## CAPVT DECIMVM QVARTVM.

*Quorundam euasio, & verborum Possidij minus legitima interpretatio reuocatur.*

**H**ic Oan. Marquez cap. 7. §. 1. videns refugium à Baronio excogitatum ad verborum Possidij vim effringendam, & fugiendam satis tutum non esse, suum Coriolanum ex parte secutus in 1. par. defensorij cap. 2. duplicem aliam interpretationem eorundem verborum excogitauit. Prima est, B. Augustinum instituisse illud monasterium intra Ecclesiam, quia instituit illud in fundo, qui spectabat ad Ecclesiam, & inter illius bona censebatur, videlicet in horto à B. Valerio sibi ad cum finem donato, licet ille hortus in loco à Ciuitate valde remoto, & solitario existeret. sed hæc responsio non est in se vera, neque nodum difficultatis soluit, nec etiam attingit. Quod non sit vera, patet, quia si propterea diceretur illud monasterium institutum intra Ecclesiam, quod esset institutum in

fundo

fundo Ecclesie, licet valde remoto a pari cum Magnus Constantinus & res, & Principes multa prædia non solum in Africa, & Asia sacrosanctæ Barnefi concesserint, sequeretur, quod illis prædijs extracta, etiam si fuissent in Africa, dicerentur instituta in Lateranensem: quod si quis diceret, idus esse, quam redarguendus. Quod difficultatis non soluit, neque a do, quia nodus difficultatis, & vis arguendi, quod cum B. Augustinus monasterium, postea quam factum Ciuitatis Hipponensis ad curam addidit, & in eodem monasterio vixit, illud monasterium in loco solitario, longe remoto extitisse: quem nodum non soluit, sed fortius stringit.

**A**ltera illius responsio est, verbum *intra Ecclesiam*, idem profus significare disciplinam Ecclesiasticam, vel subiectiua, vel in statu clericali, quia in eiu, & Eremitæ ante illud tempus non tunc clerici, & ideo dicebantur extra Ecclesiam, & illorum monasterium fundatum, tunc vero ceperunt potius clericam, & ad regimen Ecclesiarum, & dum Dei verbum admitti, & semel B. intra Ecclesiam monasterium instituit, atque instituta vitæ monasticæ cum clericali tunc primum coniunxisset.

Hæc responsio duplicem sensum habet, primus, quod B. Augustinus primum Hipponense Clericos ad instituta vitæ duxit, & cum institutis Clericalibus instituta monachorum, sicut de Beato celsenti Episcopo scribit Ambrosius, & serm. 59. de obitu ipsius Beati Eusebii fecerunt idem Ambrosius, & Hilarius Tarontensis in suis Ecclesijs, & alij: verissimus est, quem solum in hoc didimus, sed neque ab Authore verbis etiam intentus. Secundus sensus, quod Augustinus dicitur instituisse illud intra Ecclesiam, quia tunc primum Eremitæ ad sacros ordines, & ad regimen, & predicationem diuini veritate ceperunt admitti, cum antea & ab ordinibus Clericalibus arce- sensam author intendit, sed quam falsum, & glossa huius Viri in hoc sententiam, & predicationem diuini veritate hoc dicitur Augustinus primum institutum intra Ecclesiam, aut si tunc Eremitæ dicuntur instituti intra Ecclesiam, ex dispensatione sacris ordinibus instituti, & Ecclesiastica disciplina in- runt. Ergo ante illud tempus, & monachi ad munerum Clericalia nondum

lib. 1.

fundo Ecclesie, licet valde remoto ab Ecclesia, a pari cum Magnus Constantinus & alij Imperatores, & Principes multa prædia non solum in Italia, sed in Africa, & Asia sacrosanctæ Basilicæ Lateranensium concesserint, sequeretur, quod monasteria in illis prædijs extructa, etiam si fuissent extra Italiam, & in Africa, dicerentur instituta intra Ecclesiam Lateranensem: quod si quis diceret, potius ridendus esset, quam redargendus. Quod autem nodum difficultatis non soluat, neque attingat, offendit, quia nodus difficultatis, & vis argumētī in hoc consistit, quod cum B. Augustinus instituerit illud monasterium, postea quam factus fuit parochus Civitatis Hipponensis ad curam animarum gerendam, & in eodem monasterio vixerit, non potuit illud monasterium in loco solitario, & a Civitate longè remoto extitisse: quem nodum hæc responsio non soluit, sed fortius stringit.

II. **A**ltera illius responsio est, verba illa *intra Ecclesiam*, idem prorsus significare, quod intra disciplinam Ecclesiasticam, vel sub disciplina Ecclesiastica, vel in statu clericali, quia inquit, Monachi, & Eremitæ ante illud tempus non ordinabantur clerici, & ideo dicebantur extra disciplinam Ecclesiasticam, & illorum monasteria extra Ecclesiam fundata, tunc vero ceperunt primitus ad Ecclesiam, & ad regimen Ecclesiasticum, & ad prædicandum Dei verbum admitti. & semel B. Augustinum intra Ecclesiam monasterium instituisse, idem est, atque instituta vitæ monachicæ cum institutis vitæ clericalis tunc coniunxisse.

Hæc responsio duplicem sensum habere potest, primus, quod B. Augustinus primus fuerit, qui Hipponensium Clericos ad instituta vitæ regularis addidit, & cum institutis Clericalibus adiunxit instituta monachorum, sicut de Beato Eusebio Vercellensium Episcopo scribit Ambrosius epistola 82. & serm. 59. de obitu ipsius Beati Eusebii, & sicut fecerunt idem Ambrosius, Hilarius, Martinus Turonensis in suis Ecclesijs, & alij: Et hic sensus verissimus est, quem solum in hoc discursu intendimus, sed neque ab Authore verbis expressus, nec etiam intensus. Secundus sensus, quod Beatus Augustinus dicatur instituisse illud monasterium intra Ecclesiam, quia tunc primum Monachi, & Eremitæ ad sacros ordines, & ad regimen Ecclesiasticum, & prædicationem divini verbi ex dispensatione ceperunt admitti, cum antea Laici essent, & ab ordinibus Clericalibus arcerentur, quem sensum author intendit, sed quam falsa sit responsio, & glossa huius Viri in hoc sensu intellecta, non erit difficile monstrare. Primo namque si ob hoc dicitur Augustinus primum instituisse monasterium intra Ecclesiam, aut si tunc Monachi, vel Eremitæ dicuntur instituti intra Ecclesiam, quia ex dispensatione sacris ordinibus initiati, & in Clericali, & Ecclesiastica disciplina instituti ceperunt. Ergo ante illud tempus, & quando Monachi ad munera Clericalia nondum assumi con-

fecerunt, extra Ecclesiam erant instituti, quod puto nemis Catholicorum ritè affirmabit: nam Ecclesia duobus modis accipitur, vel pro lapidum structura, vel pro fidelium Congregatione, & hoc secundo modo nullus dicitur esse extra Ecclesiam, saltem Catholicam, nisi vel Hæreticus, vel Infidelis, & omnes Catholici, siue Clerici, siue Monachi, siue laici dicuntur instituti, & constituti intra Ecclesiam. Nec possumus verè dicere, quod aliquod Collegium de novo incipiat institui intra Ecclesiam, nisi quia illud antea nihil erat, vel erat Collegium infidelium, vel hæreticorum. Quare si tunc primum monasteria monachorum, vel eremitarum ceperunt institui intra Ecclesiam, sequitur, quod antea monachi, & eremite essent extra Ecclesiam Catholicam, quod confutatione non eget.

Secundo, rejicitur hæc responsio ex communi consensu, & interpretatione Ecclesie, & Doctorum. Nam Ecclesia, & Doctores ita interpretantur hæc verba Possidij, ut idem sit, D. Augustinum monasterium intra Ecclesiam mox instituisse, & monasterium clericorum fundasse, ut patet ex antiphona in officio B. Augustini recitata: sed illi per clericos non intelligunt monachos, aut Eremitas ex dispensatione ordinatos clericos, sed clericos canonicos, siue canonicos communiter viuentes, qui nunc vocantur Regulares, ut videtur testis apud Authorem serm. ad eremitas, Sigbertum, Volaterranum, & Iordanum de Saxonia lib. 2. cap. 14. qui expressè notat, nomen clericorum contra distinguere à monachis, qui Author contra Marquez vnus pro omnibus sufficere nobis debet.

Tertio, rejicitur responsio, quia falsum est quod tempore B. Augustini ceperint monachi ex dispensatione admitti ad ordines sacros, & ad dispensandum Dei verbum in Ecclesia, quia hæc dispensatio generaliter facta non est nisi à Gelasio I. in cap. Priscus 55. d. 1. post Gelasium multo tempore etiam manserunt sine sacris ordinibus, ut apparet ex cap. generaliter. 16. quæst. 1. qui est textus Iustiniani Imperatoris. Et D. Benedictus nihil legit in sua Regula de clericis ex ordine monachico assumptis, neque de eorum officijs, quia usque ad illa tempora necdum usus obtinuerat, ut ad ordines, nisi ex maxima necessitate, & paucissimi promoverentur. Et quod caput est, talis dispensatio ad Augustinum non pertinebat, sed ad Romanum Pontificem.

Quarto, licet successu temporum postea dispensatum fuerit, ut pro necessitate suarum Ecclesiarum ordinarentur clerici, nunquam tamen legitur dispensatum cum illis usque in hanc diem, ut in clericos siue Canonicos Cathedralium passioni assumere, neque ad prædicandum Dei verbum, neque ad Parochias regendas, & curam animarum exercendam, quod plus clarum est quam ut probatione indigeat, cum potius infiniti sint canones antiqui, & noui, qui hæc munera ipsi monachi ex-

presbiteri interdicitur. At ex monasterio illo Augustini Canonici Cathedralium, & Rectores aliarum Ecclesiarum, & etiam Episcopi sumebantur pro Ecclesiarum indigentibus, absque aliqua dispensatione, quoniam vt Possidius c. 1. ait: *Ex monasterio quod per illum venerabilem virum, & esse, & crederi cuperat, magno desiderio poscere, & accipere Episcopos, & clericos pax Ecclesia, atque vniuersis, & vixit primo, & postea consecuta est. Nam sermē decem, quos ipse noui, sanctos, & venerabiles viros, continent, & doctissimos Beatus Augustinus diuersis Ecclesijs, nonnullisque eminentioribus rogatus dedit: similiturque & ipsi ex illorum sanctorum proposito venientes, Domini Ecclesijs propagati, & monasteria instituerunt, & studuere adificationi verbi Dei ceteris Ecclesijs promotos fratres ad suscipiendum sacerdotium praestiterunt. Hac ille, vt videtur, an illi monachi, an clerici fuerint, qui ad sacerdotia, & ad regendas ecclesias certatim petebantur.*

IV. Quid, Esto aliqui monachi ex dispensatione ad sacerdotium, & ad regimen animarum fuerint assumpti: id tamen nunquam factum est, nisi ob grauissimam necessitatem, & ob defectum & penuriam clericorum, ob quam solum talis dispensatio concessa intelligebatur, vt habes ex epistola Innocentij I. qui Beati Augustini contemporaneus extitit, in c. de monach. 16. qua l. 1. & ex Gelasio Augustini discipulo d. cap. Priscis. 55. d. at in Ecclesia Hipponensi nulla talis erat necessitas clericorum, vel defectus, vel inopia, imo plures ibi erant clerici, quamquam laxioris vitae, vt habes ex ser. 2. Augustini de Communi vita cleric. Vanum igitur, & sine probabili fundamento esse videtur argumentum illud de cremitis ad clericatum ex dispensatione promotis, & de alijs clericis locutus est Possidius, cum ait, Augustinum factum presbyterum monasterium clericorum mox instituisse quam de clerico eremitis.

Sexto, qui ex monachatu ad ordines clericales, & ad episcopatum admittuntur, habitum monasticum non deserunt, nec habitum clericalem assument, quod etiam temporibus Augustini indispensabiliter seruatum fuisse contendit Marquez c. 7. §. 6. 7. & dicens, B. Augustinum in Episcopatu cucullam eremiticam, & habitum a clericali distinctum necessario induisse. Verum clerici Ecclesie Hipponensis ex illo Augustini monasterio assumebantur ex Possidio c. 1. in princip. & illi omnes habitum clericalem induebant ipsi Augustino, & omnibus clericis Hipponensis Ecclesie communem, ex eod. Augustini. serm. 2. de commun. vit. cleric. quod inferius ex instituto etiam ostendemus. Ergo religiosi illius monasterij in horto Valerij fundati non erant eremita, non monachi, sed clerici eiusdem naturae cum cathedralibus, aut tales, qui sine dispensatione tanquam ex Seminario, in clericos assumi possent.

Septimo, cum tot sint anni, ex quibus cum monachis, & eremitis dispensatum est, ut illi ad sacros or-

dines assumerebantur, nunquam tamen vsus adhuc in Ecclesia obinuit, vt monachi in clericos ordinati passim & absolute vocentur clerici. aut illorum monasteria vocentur monasteria clericorum. Certē D. Hieronymus quamquam efficit sacerdos, sese monachum, non clericum vocabat. imo à clericis distinguebat, vt habes in epist. 1. ad Heliodorum, & refertur in Epist. 16. q. 1. Petrus etiam Damiani cum esset non solum sacerdos, sed etiā Episcopus, & S. R. E. Cardinalis nunquam se clericū, sed semper monachum vocauit, nullumq; vsque in hanc diem exemplum authenticum afferri poterit, vnde constat, monasteria monachorum, vel domus eremitarū absolute & simpliciter monasteria clericorū appellata. Cum ergo dicatur in officio B. Augustini ab Ecclesia probato, quod factus presbyter monasterium clericorum mox instituit, non de monasterio monachorū, aut eremitarum, sed clericorum canonicorum exponendum erit.

O Ctauo, potest haec veritas argumento ad hominem validissimo confirmari, fatetur enim Marquez c. 6. §. 2. & alibi saepius, eremitas ab Augustino in horto Valerij locatos, in paupertate adeo profunda vixisse, vt nihil bonorum temporalium possiderent etiam in communi, praeterim stabulum: at religiosi in illo monasterio degentes, est nihil tanquam proprium, & peculiare haberent, multa tamen bona etiam stabilia in communi habebant. Quod non solum colligitur ex Regula, cui loquitur de illis, qui cum in seculo diuites essent, monasterium ingressi, sua bona eidem contulerūt, & suas diuitias in monasterio partiebantur, sed conuincitur manifestē, ex eodem Augustino in epistola 64. quam adhuc presbyter Aurelio Carthaginensi Episcopo scribit. In ea siquidem epistola inter alia pro agro fratribus collato illorum nomine gratias agit, cuius verba praestabit fidei in hoc loco recensere. *Omnia (inquit) fratrum caritas, qui apud nos cepit coalescere, tanta tibi praerogativa oblectus est, vt loca terrarum tam longe distans in iracundia consuleret, tanquam praesentibus spaciis: & in fine epistolae, agrum fratribus datum provisione, & liberalitate tua didicimus ante epistolam tuam per sanctum fratrem, & consuetum nostrum partem. Viderit ergo Marquez, qui inter alia signa distinctiua inter clericos, & eremitas hoc praecipuum ponit, quod eremita nihil bonorum, siue in particulari, siue etiam in communi possiderent, qua ratione illud monasterium, quod agros habebat, inter domos eremitarum iure valeat numerare.*

T Andem vt rem exemplo ab eodem Augustino desumpto concludamus, illud certissimū est, monachos, qui olim ad ordines ex dispensatione promouebantur, non nisi prouecti aetatis ad illos confueuisse promoueri. Id namq; apostolico decreto signanter cauebatur, vt patet ex epistola Siricij Papae I. cap. 13. qui primus cum aliquibus monachis ob maximam penuriam clericorum dispensauit, vt possent in defectum clericorum promoueri,

moueri, cuiusq; decretum referuntur ehos. 16. quae l. 1. & confirmatum suum Lin cap. Priscis. 55. d. Verum per B. Augustinum constituto etiam ordines saltem minores promouebantur colligitur ex epistola illius riam narrat cuiusdam iuuenis non qui à paruula aetate in eodem monasterio, & in ordine Lectorum verba illius sunt: *Obtuli quendam adolescentium, qui mecum erat, in monasterio paruula aetate nutritum, sed praeter nullum clericatum gradibus, & laboribus tem monasterium, in quo idem aduula aetate fuerat nutritus, non fuisset episcopale, sed in horto constitutum. Marquez cap. 5. §. 7. & deditur ex domo episcopali non nutribantur, triebantur aut. in primo monasterio nutritus fuerat Ianuarij Presbyteri ex l. scem. de communi vita clericorum.*

Ex quibus omnibus certissimē de monasterio illud à Beato Augustino bytero in horto Valerij institutum, non eremitarum, sed religiosorum, extitisse, in quo illi iuxta vitam apostolici uiuerent, ac veluti in Seminario influerentur, qui ad clericatum regendas verbum Dei Populis & curam animarum exercendam referent. Quod magis perspicuum erit argumentorum, quae contra hanc veritatem nullis afferuntur, vt in sequenti cap.

CAPVT DECIMVM QVINTVM.

Quorundam obiectionum assertionem capitibus firmatam expone et tolluntur.

**H**anc veritatem tamen solidissimis firmatur quidam non bus oppugnare, Ioanne Marquez num collegit cap. 7. in principio, hunc duceus, & soluenus. Primum hunc argumentum. Possidius cap. 11. tanquam & ante illud tempus inuisum refert, illius monasterij ab Augustino instituti ex privilegio, & dispensatione clericos Ecclesie Hipponensis ordinari: *Profecte vero ducti in a diuina sub S. Augustino, in monasterio Deo seruiente pontifici clerici ordinari ceperunt. Ergo*

moueri, cuiusq; decretum refertur in cap. Monachos. 16. quæst. 1. & confirmatum fuit per Gelasium Lin. cap. Priscis. 55. d. Verum in monasterio per B. Augustinum constituto etiam iuuenes ad ordines sacre minores promouebantur, quod euidenter colligitur ex epistola illius 161. ubi historiam narrat cuiusdam iuuenis nomine Antonij, qui à paruula ætate in eodem monasterio fuerat nutritus, & in ordine Lectoratus constitutus, & verba illius sunt: *Obruli quendam adolescentem Antonium, qui mecum erat, in monasterio quidem à nobis à paruula ætate nutritum, sed prater Lecturæ officium, nullo clericali gradu, & laboribus notum, illud autem monasterium, in quo idem adolescens à paruula ætate fuerat nutritus, non fuisse monasterium episcopale, sed in horto constitutum, fatetur ipse Marquez cap. 5. §. 7. & deducitur ex facto: nam in domo episcopali non nutricebantur paruuli, nutricebantur autem in primo monasterio, ubi etiam nutritus fuerat Ianuarij Presbyteri filius, vt habes ex i. serm. de communi vita clericorum.*

Ex quibus omnibus certissime constat a bitror monasterium illud à Beato Augustino factum presbytero in horto Valerij institutum, non monachorum, non clericorum, sed religiosorum virorum existisse, in quo illi iuxta vitam apostolicam in communi viuerent, ac veluti in Seminario quodam tales instituerentur, qui ad clericatum, & ad Ecclesiasticas regendas verbum Dei Populis prædicandum, & curam animarum exercendam ritè assumi possent. Quod magis perspicuum erit ex solutione argumentorum, quæ contra hanc veritatem à nonnullis afferuntur, vt in sequenti capite patebit.

### CAPVT DECIMVM QVINTVM.

*Quorundam obiectiones contra  
assertionem capitibus præcedē-  
tibus firmatam expenduntur,  
& tolluntur.*



**H**anc veritatem tot fundamentis solidissimis firmatam nituntur quidam nonnullis rationibus oppugnare, quas ex eodem Ioanne Marquez, quæst. in vnum collegit cap. 6. §. 2. & cap. 7. in principio, hic breuiter adduceamus, & soluemus. Primum huius auctoris argumentum. Possidius cap. 11. tanquam rem nouam, & ante illud tempus inuisam refert, quod religiosi illius monasterij ab Augustino in horto Valerij instituti ex privilegio, & dispensatione ceperint in clericis Ecclesiæ Hipponensis ordinari. sic enim ait: *proficiente vero doctrina diuina sub Sancto. & cum S. Augustino, in monasterio Deo seruientes Ecclesia Hipponensis clericis ordinari ceperunt.* Ergo illi religiosi nõ

erant clerici canonici, siquidem illi non ex privilegio, vel ex dispensatione ad ordines clericales assumendi erant, sed ex propria illorum natura.

Respondeo, quod illi religiosi in monasterio B. Augustini degentes, Ecclesiæ Hipponensis clericis ceperint ordinari, verissimum est: at quod ceperint ordinari clericis ex privilegio, & dispensatione, falsissimum, & inter ea multa numerandum, quæ hic Author doctoribus imponit, de quibus inferius suo loco dicemus. Nam quod clericis alicuius Ecclesiæ incipiant assumi de aliquo Collegio, vel Seminario, non satis est ad probandum, quod persone de illo Collegio, vel Seminario non nisi ex privilegio, & dispensatione valeat ad clericatum promoueri. Exempli gratia, decreuit Concilium Tridentinum, vt in singulis Ciuitatibus instituerentur Collegia adolescentum, quæ modò seminaria clericorum vocamus, in quibus promouendi ad sacros ordines, in disciplina ecclesiastica optime instituerentur: & præcepit, quod exinde promouendi ad sacros ordines, & præficiendi præferretur Ecclesijs parochialibus; & ex huiusmodi collegijs potissimum assumi deberet. Pariter Gregorius XIII. Romæ multa collegia instituit Germanorum, Anglorum, & Græcorum, & ead iuuenes in Fide Catholica in sacris literis, & ecclesiastica disciplina instituendos, qui postea ad partes Germanorum, Anglorum, & Græcorum mitti consueuerunt, & Ecclesijs præfici, qui in illis regionibus existunt, post eiusmodi Seminaria & Collegia instituta, verissimum est dicere, quod ex illis clericis Ecclesijs Parochialibus, ac etiam Cathedralibus quæ plures ordinari ceperunt: nec tamen dicemus, illos ex privilegio, vel ex dispensatione clericos ordinari. Ita de Religiosis in monasterio B. Augustini degentibus dixit Possidius, quod ex illo monasterio clericis Ecclesiæ Hipponensis ordinari ceperunt, tanquam ex Collegio quodam, & Seminario Clericorum. Et hoc est, quod tanquam rem nouam, & in illis regionibus inuisam recenset, quod cum antea clericis ex laicis, siue ex populo passim, & sine defectu assumerentur, instituto per B. Augustinum illo Collegio, paulatim dimissis secularibus ceperunt ordinari ipsi Ecclesiæ Hipponensis clericis regulariter viuentes: & sic paulatim illa Ecclesia ex seculari regularis est effecta: & ad illius imitationem alie certatim suos Episcopos, & clericos ex illo Seminario Augustiniano assumentes, successiuè ex secularibus factæ sunt regulares, ita demum, vt ad exemplum Ecclesiæ Hipponensis omnes ferè Ecclesiæ non solum per Africam, sed per Italiam, Hispaniam, Galliam, & per totum orbem cum incomparabili diuini cultus, & animarum profectu fuerint reformatæ. Et hoc vnum est ex maximis beneficijs, quæ per illum sanctissimum virum Ecclesia Catholica à Deo est consecuta. Vel vt breuiter dicam sensus verborum Possidij est, quod post extractum ab Augustino illud monasterium, ex illo Hipponensi Eccle-

sue clerici ordinari ceperunt, id est instituta regularia monasteriorum in Ecclesiam, & inter clericos Hipponenses inuehi, & cum institutis clericibus iungi ceperunt, sicut de clericis Vercellenibus sub B. Eusebio S. Ambrosius scribit.

II. **S**ecundum Argumentū. Idem Possidius in eodem loco dicit, quod Religiosi in illo monasterio degentes in paupertate profundissima vivebant. Quod de clericis canonicis dici nō poterat, qui bona Ecclesie etiā stabilia saltem in communi possidebant.

Resp. Paupertatem profundam, de qua Possidius loquitur, eam esse, quæ in abdicatione rerum temporalium non solum quoad effectum, sed multo magis quoad affectum consistit, quæ in dies magis ac magis crescit, quemadmodum affectus rerum temporalium in dies magis decrevit: cum qua paupertate profunda, & profundissima stat possessio bonorum temporalium saltem nomine monasteriorum, & in communi, qualis erat paupertas profundissima illorum religiosorum, qui tamen bona etiā stabilia in communi habebant, vt ex epistola Augustini 64. ostensum fuit. Paupertas verò secundū effectum ex se non est perfecta, neque meritoria; & propterea cum Abraham exisset de terra sua, & omnia, quæ in patria habebat, reliquisset, nihilominus iterum dictum est illi à Deo, vt exiret de terra sua, & de cognatione sua. Gen. 12. quia etsi reliquisset Patriam quoad effectum, nondum tamen illum reliquerat quoad affectum, vt B. Augustinus lib. 16. de Ciuit. c. 15. notauit: & monachi olim habebant bona in communi, & tamen vivebant in paupertate profundissima.

III. **T**ertia Obiectio. Si Possidius sciuisset, illud primum monasterium clericorum fuisse, non infra c. 25. tanquam rem nouā, & insolitam notasset quod cum illo semper clerici communi etiam domo, & mensa alerentur, & vestirentur.

Respondeo, falsum omnino esse, quod Possidius tanquam rem nouā, & insolitam referat, quod Augustinus factus Episcopus communem vitam cū clericis agere cepisset, nisi omnes libri, quos vidi, mendosi sint & corrupti. Refert sanè Possidius inter alias eximias huius viri laudes hanc præcipuam, quod euectus ad fastigium episcopalis dignitatis, regularia sui monasterij instituta deserere non voluit, tum quod in ea Ecclesia nouum id esset, tum quod non omnes Episcopi ex monasterio assumpti illius instituta in episcopali dignitate seruent. At hoc non est Augustinum cum clericis communem vitam primum ducere cepisse, vt cuiusuis intelligenti satis patet.

Quarta Obiectio: Monasteriū, quod erat in domo Episcopi Possidius nunquam nomine monasterij vocauit, sed solum monasterium. quod erat in horto Valerij monasterium simpliciter, & absolute nuncupatū fuit; quæ res indicio est, quod religiosi in illo monasterio degentes asperiores vitam ducerent, quam clerici regulares.

Respondeo. Et hoc falsum esse, quod non meminert Possidius monasterij existentis in domo episcopali, vel quod illud non vocauerit monasterium: quia monasterium vocauit c. 15. per hæc formula verba: *Et intra monasterium sedente Augustino Sancto coram nobis.* Et esse Possidius domum clericorum monasterium non vocasset, nihil referret, satis enim esset, quod re teneremus: et non vocasset Possidius, vocauerat ipse Augustinus dicens in serm. 1. de com. vit. cleric. *Valis habere mecum in domo episcopi monasterium clericorū.* Non negauerim, primum monasterium aliquo strictioris, & rigidioris obseruantie fuisse, quam secundū, id enim satis constat ex eodem sermone: non quod primū esset monasterium eremitarum, secundum verò clericorum, sed quia primum erat veluti Seminarium, & domus quædam nouitiorum; secundum verò sacerdotum, diaconorum, & subdiaconorum prouectioris ætatis; nullus in regulari disciplina vel minimum instructus nescit, apud omnes religiosorum ceteris bene institutos domus nouitiorum sub strictiori disciplina custodiri.

Quinta Obiectio Possidius c. 15. refert de quodā mercatore prius Manichæo, sed ad prædicationem B. Augustini ex Manichæismo ad fidem Catholicam conuerso, quod ille homo proposito seruo Dei ad hærens negotiatoris dimisit actiones, & proficiens in Ecclesie membris, in alia religione ad presbyterij quoque Dei voluntate petitus, & coactus officium accessit. si in alia religione, certe non in alia, quam eremitarum, inquit Marquez, quæ tunc in partibus Africæ celebris erat, ac nouissima.

Respondeo. textus non dicit, in alia religione, sed in alia regione, quod etiam innuunt verba sequentia: *Et forte adhuc vsque nunc viuit trans mare constitutus.* Neque temporibus Augustini in vsu erat hoc nomen Religionis acceptum pro ordine regulari, sicut nunc dicimus, Religio S. Augustini, benedicti, Francisci, Dominici: & dato quod textus diceret in alia religione, ex quam Logica deducere Marquez, quod ille homo fuisset de Ordine eremitarum, quia ingressus esset aliam religionem diuersam à religione clericorum regularium? An non erant tunc temporis monachi in partibus præsertim Ultramarinis in Gallijs, Hispanijs, Egypto, Palestina, & in toto Orbe Christiano, qui non erant Eremitæ Augustiniani? qui forsitan illo tempore nusquam, vel nihil erant.

Sexta obiectio. Primum illud monasterium extra Ciuitatem, & in horto institutum fuit, & nō ex accidenti, sed quia sic illius instituti ratio postulabat. non ergo fuit monasterium clericorū, quod extra ciuitatem extruere opus non erat, imò intra ciuitatem erat necessario construendum.

Respondeo. neque monasterium illud extra ciuitatem erat, neque illius instituti ratio ita requirebat, neque Autor id probat, & sufficit, quod in ciuitate Hipponensi propè parochiale in esset hortus capax vnus monasterij, quales innumeri in

mul-

multis ciuitatibus cernuntur. ne *Cognita instituta, & voluntate mea Valerius dedit mihi hortum illum, in quo monasterium, habent hunc sensum, quod cognouerit, illum fuisse institutum eremitarum gratis hic Autor affirmat quod B. Valerius cognita mente monasterio ædificando, dedit ei ad illud contiguum, & miror inconstantiam, cum ille met dicitur. cip. pag. mihi 21. col. 1. in fine illius monasterium ab Augustino institutum ædificatum.*

IV. **S**eptima obiectio. Vero simile Augustinum in illo primo monasterio plantasse, quale mente genitum ad Ciuitatem Hipponensem venit ad illum amicum, vt secum esset. At tunc ille nō solum de clericatu, sed potius à populo apprehensus, vt pro viribus reluctatus fuit, quia laici posuerat. non ergo vero simile fuerit presbyterum monasterium clericorum, vel illis, sed laicorum, quales tunc monachi, vel eremite.

Respondeo. Cum ex consensu iam constat, quod qui in illo monasterio erant, & in hoc solum sit diffinitio, illos ex natura clericos fuisse dispensatione, illa obiectio, in qua virum suorum neruum ponit, & quæ sicut aduersarium, sed hic Autor in hoc principio, & pro fundamento illi probandum erat, nempe B. Augustinum certi alicuius instituti presbyterum extitisse, quod falsum est, & per se monstratum fuit. Dicendum Augustinum, quando à populo fuit apud presbyter ordinatus, alicuius regis professorem nondum fuisse, sed tamen ædificandi, ac in eo viuendi proposito, & illius propositum Hipponensi populo, & respectum fuisse. Dices, & institutum mente gerebat, si clericus. Respondeo, illum tale institutum in Mediolani, ac Romæ viderat, ac diuino quo ipsemet erat, nempe B. Augustino. Nec ideo tamen laudabile Christianorum exemplum, eorum scilicet, qui in ciuitate vulgari viua remouissent. vidi ego diuersos Mediolani non paucorum hominum, qui tunc præerat, vt optime, & doctissime. B. Augustinus, in quibus singulis gratitate ad diuina scientia præpales ceteris seculi præfuit, Christiana charitate, sanctitate viuens, ne ipsi quidem cuiquam onerarentur more, & Pauli apostoli autoritate præsignant, ieiunia etiam profus incredulitate crederet didici. &c. Quod non erat institutum

multis ciuitatibus cernuntur. neque verba illa: *Cogitate instituto, & voluntate mea beat. mem. Senes. Valerius dedit mibi hortum illum, in quo nunc est monasterium.* habent hunc sensum, quod B. Valerius cognouerit, illum fuisse institutum eremitici, hanc enim omnia gratis hic Author affirmat: sed sensus est, quod B. Valerius cognita mente Augustini de monasterio edificando, dedit ei ad illum finem hortum Ecclesie contiguum, & miror valde huius yri inconsistentiam, cum illemet dicat cap. 7. in principio pag. mihi 81. col. 1. in fine illud fuisse primum monasterium ab Augustino in Ciuitate Hipponensi edificatum.

IV. **S**eptima obieccio. Vero simile omnino est, B. Augustinum in illo primo monasterio tale institutum plantasse, quale mente gerebat, quando ad Ciuitatem Hipponensem venit, propter lucrandum illum amicum, vt secum esset in monasterio: Attunc ille non solum de clericatu nihil cogitabat, sed potius a populo apprehensus, vt clericus fieret, pro viribus relictus fuit, quia laicus manere dispulerat. non ergo vero simile fuerit, illum factum presbyterum monasterium clericorum instituere voluisse, sed laicos, quales tunc temporis erant monachi, vel eremitæ.

Respondeo. Cum ex consensu vtriusque partis iam constet, quod qui in illo monasterio degébant, clerici erant, & in hoc solum sit dissentio, quod nos dicimus, illos ex natura clericos fuisse, alij verò ex dispensatione, illa obieccio, in qua arguens omnium vitium suum necruum ponit, & quæ illum premit, sicut aduersarium, sed hic Autor in argumento petit principium, & pro fundamento supponit, quod illi probandum erat, nempe B. Augustinum ante presbyteratum certi alicuius instituti regularis professorem extitisse, quod falsum prorsus esse superius monstratum fuit. Dicendum itaque, B. Augustinum, quando a populo fuit apprehensus, & presbyter ordinatus, alicuius regularis instituti professorem nondum fuisse, sed tamen monasterij edificandi, ac in eo viuendi propositum habuisse, & illius propositum Hipponensi populo bene notum, & perspicuum fuisse. Dices, & quale nam institutum mente gerebat, si clericus fieri volebat? Respondeo, illum tale institutum dilexisse, quale Mediolani, ac Romæ viderat, ac didicerat, & de quo ipsimet lib. de mor. Eccles. c. 33. scribit, cum ait: *Ne ideo tam in laudabile Christianorum genu contempserim, eorum scilicet, qui in ciuitatibus degunt a vulgari vita remotissimi. vidi ego diversa Sandorum Mediolani non paucorum bonorum, quibus vnus presbyter preerat, vt optimus, & doctissimus. Romæ etiam plura cognoui, in quibus singuli grauitate, atque prudentia, & diuina scientia prepollentes ceteris secum habitantibus presunt. Christiana charitate, sanctitate, & libertate viuunt. Ne ipsi quidem cuiquam onerosi sunt, sed oriente more, & Pauli Apostoli auctoritate manibus suis se trahunt, remissa etiam profus incredibilibus multos exercere dicitur.* Quod non erat institutum mona-

chorum, aut eremitarum, quibus & ciuitatibus tunc temporis nihil commune, aut commercij erat, vt Hieronymus ad Ruflicum, & ad Paulinum scribit, cum B. Augustinus illud data opera ab institutis monachorum, & eremitarum distinguat ibidem cap. 31. & 32. sed erat genus religiosiorum in medijs etiam ciuitatibus degentium, quibus clericatus, nec necessario competebar, nec etiam repugnabat, sicut repugnabat monachis, & erat illorum status ad vtrumque indifferens. Et quod tale genus vitæ B. Augustinus, quibusdam tamen causa melioris frugis superadditis, in illo primo monasterio instituerit, plerique ante nos docuerunt, dicentes B. Augustinum illud vitæ regularis institutum in Africa inuexisse, quod in Italia, præsertim Romæ, & Mediolani didicerat, inter quos non est omnitendus Cardinalis Baronius tom. 4. sub anno 391. nu. 23. Et satis aperte colligitur ex Regula, in qua fit mentio vnus presbyteri, qui omnium illorum curam gerebat, & exercitij, ac laboris manuum, quo illi operabantur omnia in communi, maiori studio, & frequentiori alacritate, quam si sibi singuli propria fecissent.

**D**ices: Si B. Augustinus tale institutum mente habuisset, cui clericatus minimè repugnaret, cur ipse suo clericatu tantopere repugnavit. Respondeo. ex ima cordis illius humilitate, qua se tanto munere indignum reputabat. secundo ex grauissimis periculis, quæ subeunt, qui curam animarum gerendæ onus assumunt. Primam causam assignat ipse in serm. 1. de communi vita Clericorum, in illis verbis. *Ne in conuiuio Domini mei superiorum loci elegi, sed inferiorum & abiectionum &c.* secundam in epist. 148. ad Valerium dicens, eam fuisse causam lachrymarum, quas tempore ordinationis suæ fuderat. Adde etiam, quicquid B. Augustinus ante presbyteratum in animo habuisset, tamen vt vidit, se a populo apprehensum, & presbyterum ordinatum, & ad plebem regendam deputatum, intellexisse, vocationem suam non fuisse ad vitam monasticam, aut eremiticam, quæ homo quantumcumque perfectus, sibi soli consultat: sed ad vitam clericalem, qua non sibi soli viuere, sed docendo, scribendo, disputando, & alia Clericorum munera exercendo, aliorum salutem procuraret. Id enim aperte habes ex illomet in 10. Confess. cap. 43. in verbis supra citatis. *Contra peccatum meum &c.* Et ob eam causam, cū factus presbyter de monasterio instituenda deliberaret, institutum illud sibi, & suis amplectendum proposuisse, per quod vtilitati totius Ecclesie Catholice plurimum consuleretur, quale fuit institutum illud, in quo regulas monasteriorum institutis clericibus adiunxit, vt rei euentus demonstrant.

Dices tandem, institutum illud, cuius meminit D. Augustinus in lib. de mor. Ecclesie cap. 33. non erat Clericorum, imò a clericali distinctum, sicut patet ex antecedentibus: nam ibi distinguuntur quatuor genera religiosorum. Primum Eremitarum, secundum Monachorum, tertium Clericorum, quar-

tum Eorum, qui in Ciuitatibus remotissimi ab hominum conuersatione viuerebant. quare sicut hoc quartū genus distinguebatur ab Eremitis, & Monachis, ita & à Clericis.

Respondeo. Nihil obflare, quo minus B. Augustinus in suo monasterio fundando illum modū viuendi ibi constitueret, & noua instituta super adderet, & Clericatum illi adiungeret, vel saltem tales in eo monasterio poneret, qui ad clericatum pro locorum, & temporū indigentis eligibiles essent: sicut etiam fortassis vtorū professione, & obseruantiam adiunxit, de qua dubium est, an religiosi illi in diuersorij Mediolani, ac Romæ degentes vota emitterent, cum ex verbis Augustini contrarium potius colligi videatur, quod videlicet in libertate sine vtorum emissione communem vitam ducerent.

VI. **O**ctaua obiectio sumitur ex verbis D. Augustini in Psal. 99. vbi de monasterio in horto ædificato scribit. *Sic & in illa vita communi fratrum, quæ est in monasterio, magni vni sancti quotidie in hymno, & orationibus, in laudibus Dei inde viuunt, cum laudibus illa res est, laborant manibus suis, inde se transigunt, non aures aliquid petunt, quicquid eis inferitur à ppi fratribus, cum sufficientia, & cum Charitate vtuntur, nemo sibi usurpat aliquid, quod alter non habeat: vniuersi se diligunt, omnes inuicem se sustinent &c.* Cū dicat in illa vita, & non in illa, in illo monasterio, & non in illo, plane indicat, illud monasterium longè à Ciuitate remotum fuisse, & consequenter non Clericorum, sed Eremitarum.

Resp. Augustinus dixit, in illa vita, quæ est in monasterio non quod monasteriū longè abesset à Ciuitate, sed quia seculares in Ecclesia alloquebatur, quorum vita, quam cum vita religiosorū comparabat, ab illa vita communi fratrum, quæ erat in monasterio plurimum distabat. & dato quod etiam illud monasterium à Ciuitate plurimū distasset, non ex hoc inferri posset, quod esset Eremitarum, innumera enim ipsi clerici Canonici olim habuerunt, & etiam nunc habent monasteria à Ciuitatibus remotissima, & in solitudinibus posita, vt in secundo & tertio libro dicemus.

**N**ona obiectio sumitur ex eisdem verbis Augustini in eodem loco dicentis. *Cum laudibus illa res est, laborant manibus suis, inde se transigunt.* Nam si illi religiosi ex labore manuum viuerebant, non erant clerici, quos Ecclesiarum redditus alebant.

Resp. Si Autor librum Actuum Apostolorum, aut B. Pauli Epistolam, aut saltem Augustini librum de opere monachorum attentè legisset, vidisset vtique, B. Petrum, & Paulum, & ceteros Apostolos, qui vitæ necessaria à populis petere, & accipere poterant, maluisse nihilominus labore manuum sibi victum comparare, ne alios grauarent. At omnis Epistolam Pauli, & Actus Apostolorum, saltem legere debuerat canones Concilij 4. Chartagenensis, cui Beatus Augustinus subscripsit, clericorum Ecclesiarum Africane vitæ normam describentis, in qui-

bus, canone 51. ita cauetur. *Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus, bono artificio vitium querat, & can. 52. Clericus vitium, & vitium sibi artificio, vel agricultura absque officij sui detrimento parat, & can. 53. omnes Clerici, qui ad operandum validiores sunt, & artificiosa, & litera discant.* Vides ex his, quibus modis tempore B. Augustini Clerici Hipponenses, & totius metropolis Chartaginensis labore manuum sibi ipsi victum compararent, confimiles canones multos congerit in suo Decreto Gratianus dist. 91. & in cap. cauendum io. q. 3. & cap. 1. 21. q. 1. & licet B. Augustinus dicat, religiosos illius monasterij manibus suis se transigisse, non negat tamen, illos bona stabilia in communi possedisse, imò hoc expresse docet in Epistola 64. superius allegata.

**V**ltima obiectio sumitur ex verbis Augustini in eodem loco, vbi dicit, illos religiosos elegisse vitam quietam, remotos à strepitu popularium, & à turbis inquietis, & à magnis fluentibus seculi. Quæ omnia indicia sunt vitæ Eremiticæ. Audit Marquez, D. Augustinum ibi loci tria hominum genera distinguere, Primum Secularium, Secundum Clericorum. Tertium illorum in monasterio B. Augustini degentium, & multa alia inculcat, quæ ad rem non faciunt, & nihil concludunt.

Respondeo. B. Augustinum ex mea sententia in toto illo Commentario non loqui specialiter de suo monasterio, sed in vniuersum de statu vitæ regularis degentium in monasterijs, & de illius quiete, ac tranquillitate. Sed vt demus, illum etiam in particulari de suo monasterio verba facere, nego ista indicia esse vitæ Eremiticæ, potius quam vitæ Clericalis: Nam per hoc, quod quis in monasterio tranquillam vitam ducit à strepitu popularium, & à magnis fluentibus seculi remotam, non inferatur, illum Eremitici ordinis, potius quam Clericalis esse professore, & Augustinus similia proferunt scribit de religiosis illis, qui Mediolani, & Romæ plurimū simul viuerebant in diuersorij ab omni secularium conuersatione remotissimi, quos constat Eremitas minimè fuisse, saltem est etiam, quod hic autor fingit ex sententia D. Augustini de triplici illo statuiarum, Clericorum, & religiosorum, qui in illo monasterio debebant. Non enim hoc dicit Augustinus, sed in vniuersum omnes fideles in tres ordines distinguit, primum piorum seculariū laicorum. 2. secularium Clericorum. 3. Regularium, sub quo comprehendit omnes siue Clericos, siue Monachos, & etiam conuersos: Monachi enim tempore Augustini Clerici non erant, nec tamen inter laicos comprehenduntur, sed potius cum Clericis connumerantur, vt habes ex D. Hieronymo in e. duo. 12. q. 4. Vnde per vitam illam, quæ erat in monasterio, non accipit vitam, quam ducunt religiosi in suo monasterio, sed in vniuersum omnium regularium in monasterijs degentium, vt dictum fuit, posito singulari pro plurali.

✠

CAPVT

CAPVT DECIMVM  
SEXTVM.

Beatum Augustinum fuisse  
Clericum Canonicum  
suis Canonici professorem  
in Episcopali domo



Vm boni Pastoris uide, sit, proprium non solum vult, seipsum exhibere pastores, quos Sa- Iesus Christus instituit ad pasce- quem acquisit sanguine suo, istud indicium euidentissimè omnibus Augustinus eo potissimum tempore, lio Episcopo plebis Hipponensis parochus fuit ordinatus. Instructo nam monasterio, quod breui tempore Secularium, Sacerdotum, & Episcoporum curam euasit, non satis se fecit: existimans regularis obseruantia iugum super eorum imposuisset, quod plerique faciem regularis discipline onus primus, non portaret. Non est institutum nostrum Erasmus, & alios notatores Augustinum, & Clericos Canonicos, aut tria vota Castitatis, Obedientia, & vite solenniter professos fuisse, dicitur ipsum Augustinum scrib. 1. & 2. de vita Clericorū, locupletissimè, ac solenne egregius Theologus facultatis Patris Charles Cenomanus in proprio libro edito, cuius est titulus, Antidotum contra Consuram in regulam B. Augustini, quæ primi tomus D. Augustini cum ipsa B. Augustini regula reperitur. Verū quod docere, & loco intendimus id est, B. Augustinum byterum Clericorum Canonicorum laicum, quos in suo monasterio institutum, & normam tenuisse etiam cum missione, & idem vitæ genus in Episcopo Clericis secum communitur viuissimè. Et quanquam supposito semel illud monasterium à D. Patre in hortum, non Monachorum, aut Eremitarum Clericorum existisse, per necessariam inferatur, illum instituto & proficuum, non Monachum fuisse, cum illum secundum eas regulas in monasterio in domo Episcopali vixisse, quas eodem monasterio degentibus obseruandas Nihilominus abundantioris doctrine petendo, quæ superius diximus, Probat hæc veritas testimonio D. Augustini de vita instituto, & vult ut ita mea bo. memor

CAPVT DECIMVM SEXTVM.

Beatum Augustinum fuisse verum Clericum Canonicum, & institutum Canonicum profectorem etiam in Episcopali domo extitisse.

Ubi boni Pastoris indicium euidet sit, proprii gregis ducem non solum verbo, sed exemplo seipsum exhibere, inter alios pastores, quos Saluator noster Iesus Christus in Ecclesia constituit ad pascendum gregem, quem acquisiuit sanguine suo, illud veri Pastoris indicium euidetissime omnibus monstrauit B. Augustinus eo potissimum tempore, quo a B. Valerio Episcopo plebis Hipponensis sacerdos, & parochus fuit ordinatus. instituto namque statim monasterio, quod breui tempore Seminariu Clericorum, Sacerdotum, & Episcoporum feracissimum euasit, non satis se fecit: exillimauit, si regularis obseruantie iugum super collum discipulorum imposuisset, quod plerique faciunt, nisi eiusdem regularis discipline onus primis ipse suis humeris portaret. Non est instituti nostri in hoc loco iudiculus Erasmus, & alios nouatores probare, B. Augustinum, & Clericos Canonicos ab illo institutos tria vota Castitatis, Obedientie, & communis vite solemniter professos fuisse, de qua re preter ipsum Augustinum serm. 1. & 2. de Comuni vita Clericoru, locupletissime, ac solidissime scripsit egregius Theologus facultatis Parisiensis Richardus Ctenomanus in proprio libro de hac re edito, cuius est titulus, Antidotus contra Erasmi Censuram in regulam B. Augustini, qui ad calcem primi tomi D. Augustini cum ipsa B. Augustini regula reperitur. Veru quod docere, & probare hoc loco intendimus id est, B. Augustinum factu presbyterum Clericorum Canonicorum siue Regularium, quos in suo monasterio instituit, vite modum, & normam tenuisse etiam cum votorum emissionem, & idem vite genus in Episcopali domo cum Clericis secum communiter uiuentibus retinuisse. Et quanquam supposito semel, primum illud monasterium a D. Patre in horto Valerij institutum, non Monachorum, aut Eremitarum, sed Clericorum extitisse, per necessariam consequentiam inferatur, illum instituto & professione Clericum, non Monachum fuisse, cum certum sit, illum secundum eas regulas in monasterio, & etiam in domo Episcopali uixisse, quas ceteris in eodem monasterio degentibus obseruandas tradiderat. Nihilominus abundantioris doctrine gratia ca repetendo, que superius diximus. Probatum primo hac veritas testimonio D. Augustini dicentis: Cogitauo institui, & uoluntate mea bo. memoria s. uex. V. ale-

ria dedit mihi ueritatem, in quo nunc est monasterium. Cuius boni propofitis fratres colligere, comparet meos, & imitantes me. Hæc uerba indicant, B. Augustinum eandem uitam cum ceteris in suo monasterio degentibus tenuisse. Quod adhuc magis exprimit Possidius, dum inquit: Et cum Dei seruo uiuere cepit secundum uiam, & regulam sub sanctis Apostolis constitutam, At superius ostensum est, illos fuisse Clericos communiter uiuentes ad normam regulæ Apostolicæ. Ergo B. Augustinus uere fuit professor instituti Clericorum Apostolicorum, qui Clerici Canonici nunc dicuntur.

Et confirmatur secundo loco eadem ueritas auctoritate Ecclesiæ in officio D. Augustini, & Doctoru dicentium, quod B. Augustinus factus presbyter monasterium Clericorum mox instituit, & cepit uiuere secundum regulam sub sanctis Apostolis constitutam.

Tertio addere possumus alios Doctores, qui expressè fatentur, B. Augustinum Clericum fuisse, non Eremitam, nõ Monachum. Primus est Paschalis Papa huius nominis Secundus in literis Priori Sancti Frigidiani directis, in quibus de B. Augustino ita scribit. Vita regulari propofitum in primitiua Ecclesia cognofcitur ab apostolica institutione, quam B. Augustinus tam constant et amplexus est, ut eam suam regulam uocauerit. Secundus Robertus Fioleot in libro Sapientie cap. 7. lect. 95 ubi hæc ait: Omnes isti in uerbo, quam scripto docuerunt, quod etiam religiosi fuerunt, Hieronymus monachus, Augustinus Canonicus, Canonici uero in canone uocantur Clerici ab Augustino 12. q. 1. cap. uol. ut aliqui. Unde regula de conuincit uita Clericorum, que uocatur Regula B. Augustini, quam multi alij religiosi sumpferunt postea, inter quos sunt Prædicatores, Carmelita, & longe postea Eremita Sancti Guillelmi, & Sancti Augustini, & multi alij conuenienter in unum collegium facti sunt ex Eremita Verbanæ, & assumpferunt S. Augustini regulam, qua Eremitica uita omnino repugnat, & uocatur modo in d. illo Ordo Eremitarum S. Augustini, de quorum numero nunquam fuit Augustinus, quia nunquam fuit Eremita, sicut patet per uerba etiam decimo Confess. in fine, ubi loquens ad Deum, sic dicit, Conteritum peccatum meum, & mole peccatorum, & miseria mea &c. Hæc ille, propter quæ non me latet, nonnullos illi diras peccatos, Sed Author non suspectus, quod talia scripserit, ut sibi Clericos Canonicos gratificaret, tertius est Cardinalis Bellarminus de scriptoribus Ecclesiasticis in Augustino, cuius uerba superius recitata omittimus, ne superflua repetitione legentibus fastidio simus.

Quarto confirmatur eadem ueritas euidenti ratione, quia credendum est, Beatum Augustinum illorum institutum tenuisse, & profectum fuisse, quibus ipse primo regulam scripsit, & tradidit, cum Possidius, & Ecclesia in officio B. Augustini hæc uerba saltem iungere uideantur, nimirum institutionem monasterij, & traditionem regulæ Apostolicæ: uerum Regulam a B. Augu-

II.

III.

CAPVT

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

174

hino non Eremitis, sed Clericis traditam, etiam totius Ecclesie consensione intra cap. 18. ostendimus.

Quinto, Beatus Augustinus in Episcopatu habitum Clericorum Canonicorum, ac omnibus Clericis Canonicis communem semper gestauit. non ergo ante Episcopatum fuerat Monachus, sed Clericus. sequela ad hominem necessaria est, ac incurtabilis, cum scribat Ioannes Marquez cap. 7. §. 7. & sequentibus, Augustinum non potuisse in Episcopatu clericalem habitum deferre: quia ante Episcopatum fuerat Monachus, nec poterat proprium habitum dimittere, etiam in Episcopali dignitate constitutus. Ergo si ab opposito ostensum fuerit, illum in Episcopatu non monasticum, sed clericalem habitum communem ceteris Clericis secum uiuentibus induisse, consequens erit, illum ante Episcopatum Clericum Canonicum, & non Monachum, vel Eremitam extitisse. Induisse uero B. Augustinum in domo Episcopali habitum clericalem ceteris omnibus Clericis communem, probandum erit inferius cap. 24. ne quæstiones præueniendo materias ex eodem Autore cap. 5. §. 3. At Beatus Augustinus epistola 76. ad Aurelium Carthaginensem aperte fatetur, se esse in numero Clericorum, & se à Monachis distinguit, cuius hæc inter alia sunt uerba relata in cap. legi Epistolam 16. q. 1. Nihil ualentius si ad tam ruinofam superbiam monachos ferrigamus. & tam graui contumelia Clericos dignos putemus, in quorum numero sumus: cum aliquando certam bonum Monachis uix bonum Clericum faciat, si ad se sit sufficiens continentia, & tamen desit instructio necessaria, aut persona regulari integras.

IV.

Non me latet, Coriolanum in defensorio cap. 5. in fine multum laborare, & multa dicere ad huius rationis vim eneruandam contra Canonicos Frisonarios. Primo quod B. Augustinus fuit fundator plurium monasteriorum Monachorum, & Eremitarum, quod dictum non probat. secundo quod Monachi illi, de quibus in ea epistola agitur, erant de illis institutis à D. Augustino, quod summi liter non probat neque deducitur ex illa epistola. tertio quod omnes Monachi primitiue Ecclesie proprie sumpti erant laici, quod falsum esse superius demonstrauimus. quarto quod Clericus proprie sumptus debet esse in sacris ordinibus constitutus, & habere curam animarum, cuiusmodi sunt Episcopi & presbyteri, quod est absolute falsum, & contra sacros Canones, nã Clericus est ille, qui in sortem Domini uocatus est, & renunciatis omnibus uisibilibus solum Deum sortem suam elegit, & est ordinibus Ecclesiasticis initiatus. cap. Clericus 12. q. 1. & hoc siue habeat, siue non habeat curam animarum. quod si mens illius uiri sit, uelle dicere,

Episcopos & presbyteros curam animarum habentes, dicendos esse Clericos proprie, id est, magis principaliter, fortasse indulgendum est, sed tamen modus loquendi proprius non est, nec admittendus, ut dicamus solos Episcopos, & Sacerdotes animarum curam habentes esse proprie Clericos. quinto inquit, quod Clericus communiter dicitur ille omnis, qui est constitutus in ordine sacro, siue habeat, siue non habeat curam animarum, quod etiam improprie dicit, nam quid est, dicit Clericum communiter ipsi enim uirum termino communiter. ut opponitur huic termino proprie, & sic esse Clericum communiter, idem erit, quod esse Clericum improprie, utrum autem in sacris ordinibus constituti sint Clerici improprie, si curam animarum non habeant, peritis in Theologicis relinquitur decernendum. sexto dicit, quod Monachus proprie dicitur ille, qui professus est aliquam regulam monachalem ab Ecclesia approbatam. Communiter autem dicitur Monachus quilibet religiosus cuiuscunque ordinis Regularis, & sic appellatione Monachi ueniunt etiam Eremitæ, quod dicitur præter quod est contra illum, nam eo admissio, corrumpunt omnia, que dicit de monachatu D. Augustini, potest enim dici, quod fuit Clericus Regularis, sed quandoque appellatus est monachus, & communiter, est etiam absolute falsum; Nam Eremitæ Cenobitæ antiquitus erant monachi uere, & proprie, ut patet ex Cassiano, Hieronymo, & alijs sexcentis. septimo dicit, quod accepto nomine Clerici proprie nullus Clericus, est monachus, sed nec ullus monachus est uere Clericus, adeo quod quod monachus sit sacerdos, uel Episcopus, & accipit curam animarum, perdit nomen monachi, & retinet nomen Clerici, ita ut non dicatur amplius frater talis, & monachus talis, sed talis Episcopus, uel Archiepiscopus. Quod dictum est similiter falsum, & absurdum, & contra consuetudinem Ecclesie, nam assumpti ad Episcopatum, & etiam Cardinalatum retinent nomen, & habitum suæ religionis, & se in Epistolis subscribunt, frater talis, uel talis monachus. Videantur epistola, & tractatus Humberti de Silua Candida, Sanctæ Romanæ Ecclesie Cardinalis, & Episcopi, & Nicetæ Pectorati in 10. & 11. tom. Annal. Baronij. Videantur Epistola B. Petri Damiani, qui cum esset Episcopus, & Sanctæ Romanæ Ecclesie Cardinalis, nunquam se Clericum, & semper monachum uocauit. Sed quid opus est abundare probationibus in re notissima. octauo dicit, Beatum Augustinum in illa Epistola uocare se Clericum, quia erat Episcopus, cum quo stat, quod antea esset Eremita, uel Monachus, & in summa responsio illius est, B. Augustinum se denominasse Clericum, quoniam prius fuisse Eremita, & etiam teneret habitum Eremiticum, quia habebat curam animarum, & quia uoluit denominari à nobilitate, quia non erat de numero monachorum proprie sumptorum, qui ab initio erant laici. Quam responsionem sub alijs uerbis probat

Mar-

Marquez dicendo, nomē Clerici ab loci accipi, non quatenus est nomen dñis, sed quatenus est nomen officij quo pacto etiam monachi, quando uoces promouentur, dicuntur Clerici.

V.

Erūm ut ostendamus, quænam difficultatem minuere, nec ratio Primo aduerto, hanc epistolam Augustini, in quo à Canonicis Frigidicriolani uocabulo utar) adducta fuit quingentesimo & quinquagesimo, allegatissimo uero, & omnium Doctoris facillè Principe Iuone Carnotensi in quadam sua Epistola, quam scripsit ueniens Episcopo in causa cuiusdam nunciū Abbate Sancti Cypriani, cuius precium duxi hic transcribenda, ut gentia uerborum B. Augustini in illo testimonio huius Authoris apud ostentare possit: si fraternitatem, inquit, uere possidemus, quantum saluo charitatis fieri, iure à uobis multum ex postulo. Læremus communiter, partim proprias, quia Clericus noster Deo militauit. & pro pulchritudine uere contemplatiuae, sicut totus desiderium uobis uideri, quietem suam interruerunt, ueritate, ueritate a ueritate compulsi sunt, ut ad uestrum cuiusdam regularis Ecclesie a uestris Epistolis crebro compulsi concitè, lectum ab ipsa Ecclesia transmissimus, tam à uobis passus est repulsum, qui pro peccatis capisset, quando iam saltà à fratre laici a uobis eius electione in Prioratus uocare uoluitis, in quo & illi fratri non mouere uoluit, & amico uestro non minimum amicum enim erat tanta precum instauratio, qui ad inuicem non, & donum ueritate sententia fuerat uelut audire. Ne fraternitatem uestram literæ Domini Papæ ad altari inter fuissem, que confirmant Abbatiani in illud prædictæ Ecclesie, quod se ex legitima conceptione quorundam monachorum uocatum quietem possessionem Clericorum monachorum uere S. Cypriani intrusionem probant. Ad hoc prædictus Abbas modum oritur, ut prædictæ Ecclesie Prioratus ei à Deo cederetur, quod Dominus Papa nobis reuelauerat. Clericorum pro posse nostro desecere uoluit, præcauens, ut ipse dicebat, ne per prædictum Abbas Clericos moliretur ex eorum uere Ordini publicam infertur iniuriam, & ibidem ad tam ruinofam superbiam Clericos eum subiugare studeat, quorum tunc uoluit, ut secundum B. Augustinum uere monachum bonum Clericum faciat. hæc illi uides, uerba Augustini ab Ioone mutata sensu allegata, ut non opponantur officiorum officijs Clericorum, sed ordini Clericali, & clariùs Monachus

Marquez dicendo, nomen Clerici ab Augustino ibi loci accipi, non quatenus est nomen regularis Ordinis, sed quatenus est nomen officij Ecclesiastici, quo pacto etiam monachi, quando ad sacros ordines promouentur, dicuntur Clerici.

V. Verum vt ostendamus, quatenus responsonem difficultatem minuere, nec rationem soluere Primo aduerto, hanc epistolam Augustini in eodẽ sensu, in quo à Canonicis Frigidionarijs (vt Coriolani vocabulo vtar) adducta fuit, ante annos quingentos & quinquaginta, allegatam fuisse ab eruditissimo viro, & omnium Doctorum sui temporis facillè Principe Iuone Carnotense Episcopo in quadam sua Epistola, quam scripsit Petro Pictauiensi Episcopo in causa cuiusdam Clerici Canonici Abbate Sancti Cypriani, cuius verba operæ precium duxi hic transcribenda, vt de vera intelligentia verborum B. Augustini in illa Epistola ex testimonio huius Authoris apud omnes facile cõstare possit: *si fraternitatem, inquit, vestram in suo vocare possemus, quantum salus charitatis vinculo, posset fieri, iure à vobis multas expositiorem iniurias, partim communes, partim proprias; quia Clericum in diocesi vestra Deo militantem, & pro palebritudine, & dulcedine vite Contemplatiua fontis totius desiderij hiantem, ad publicam redire, quietem suam interumpere, vestra aduocacione, vestra auctoritate compulsi, quem cum vobis ad regimen cuiusdam regularis Ecclesie diocesis vestra vestra Epistola crebro compulsi concessimus, & canonicè lectum ab ipsa Ecclesia transmissimus, non satis apertè à vobis passus est repulsam, qui pro episcopo ordine disceptare coepisset, quando iam facta à fratribus, & collata à vobis eius electione in Prioratus sui sede eum sublimare noluisse, in quo & illi fratri non modicam iniuriam intulisset, & amicus vestro non minimam scissuram intulerat: non enim erat tanta precum instantia ab amico postulanda, qui ad iniuriam doni, & donanti tam facile mutata sententia fuerat resutandus. Nec satis tueretur fraternitatem vestram litera Domini Pape, quibus dicta aduocacione vestra, qua confirmant Abbati Sancti Cypriani illud prædicta Ecclesia, quod se habere dicebat ex legitima concessione quorundam monachorum, qua videri videmus quietam possessionem Clericorum approbant, monachorum verò S. Cypriani intrusionem prorsus improbant. Ad hoc prædictus Abbas modò omnibus nitetur, vt prædicta Ecclesia Prioratus et à Domino Papa cõcederetur, quod Dominus Papa nobis reclamantibus, & libertatem Clericorum pro peste nostro descenditibus, facere voluit, præcauens, vt ipse dicebat, ne per hanc occasionem prædictus Abbas Clericos moliretur excludere. Clericorum verò Ordini publicam iniuriam, qui monachorum ordinem ad eam ruinofam superbiam erigirũ, vt Clericos cũ subingate studeatũ, quorum tanta debet esse excellentia, vt secundum B. Augustinum vix etiam bonus monachus bonum Clericum faciat. hæc ille, in quibus vides, verba à Augustini ab Iuone mutuata, & in eodẽ sensu allegata, vt non opponantur officia Monachorum officijs Clericorum, sed ordo Monasticus ordini Clericali, & clarior Monachus Clerico, &*

Canonico Regulari, & vt nomen Clerici accipatur, non vt significat personam in officio Ecclesiastico positam, sed certi Regularis Ordinis à monastico distincti.

VI. Et quod illa sit germana, & legitima verborum D. Augustini interpretatio, & intelligentia, probatur, quia licet Monachi olim ex dispensatione, & ob penuriam Clericorum, admitterentur ad Clericatum, & nunc passim absque necessitate admittantur, non tamen propter hoc, quod efficiuntur Clerici, amittunt nomen monachi, neque se à monachis contra distinguunt, vt putent se in ordine superiori constitutos, sed passim monachi, & de ordine Monachorum tum à se ipsis, tum ab alijs vocantur, quia Clericatus inest illis quasi ex accidenti, & vnusquisque non secundum illa, quæ ex accidenti sed que substantialiter illi insunt, denominari solet. Et è contrario quando Clericus transiit ad monasticam, non amplius vocari solet Clericus, sed monachus. Cum vero Beatus Augustinus se absolute vocet Clericum, & reponat in numero clericorum, & contradistinguat à monachis, indicium manifestum est se nomen clerici non, vt est nomen officij Ecclesiastici, sed vt est nomen Ordinis à monastico distincti accepisse; alius si prius fuisset Monachus etiam ad Presbyteratum, & Episcopatum assumptus, monachus se fastus fuisset, neque vnquam à monachis distinxisset, sicut nec etiam nunc, qui ad Episcopatum, & Cardinalatum ex monachis assumuntur, se monachos, & de Ordine monachorum esse negant, vel de Ordine clericorum videri volunt. Et tandem esse per hanc rationem, & ex hoc loco præcisè sumpto non conuinceremus, hanc esse legitimam, & necessariam intelligentiam istorum verborum Augustini, conuincitur tamen ex alijs adiunctis, quæ superius adduximus: quia communis est sententia Doctorũ, imò & ab Ecclesia probata, quod factus Presbyter monasterium Clericorum instituerit, quod cum clericis tum in presbyteratu, tum in Episcopatu communem vitam duxerit, quod clericalem habitum etiam Episcopus gestauerit, quod Regulam clericis traderit, quibus omnibus si hoc etiam addideris, quod se clericum nominare, & in numero clericorum reponere, & è monachis distinguere voluit, quod ex dicta epistola habes, necessarium dicendum videtur, illum professione clericum Canonicum, & non Monachum extitisse.



CAPVT DECIMVM  
SEPTIMVM.

*Quenam causa Clericorum Canonorum, siue regulariter, & communiter uiuentium in Ecclesia Hipponensi instituendorum potissima fuerunt, declaratur, & causa non vera exploduntur, quas Marquez excogitauit.*



**I**nter alia argumenta clericatus B. Patris Augustini, hoc efficacissimum uideretur, quod non solum in presbyteratu cum clericis communem vitam egerit, sed quod in Episcopatu monasterium clericorum statim instituerit, & quod usque in extremum diem cum clericis communem vitam ducere uoluerit. Sic enim ipse de seipso ait in serm. 1. de com. vita Cleric. Porro in ad Episcopatum, uidi necesse habere Episcopum exhibere humilitatem assiduam quibus suisque uenientibus, siue transeuntibus, quod si non fecisset, Episcopus in manu diceret, si autem consuetudo ista in monasterio permisa esset, indicens esset. & ideo uolui habere mecum in domo Episcopi monasterium clericorum. Hinc quomodo hic uiuimus, nulli licet in societate nostra habere aliquid proprium, sed si forte aliqui habent, faciunt quod non licet. Hoc testimonium B. Augustini tam apertum nonnullos male torquet, ita ut in omnibus se uertant, si quo modo hac ratione postposita, quae sola clericorum Canonorum in domo Episcopali instituendorum uera causa extitit, alias non ueras adiuuere possint, inter quos iure merito numerandus est Ioan. Marquez. cap. 6. §. 1. in fine, & §. 2. & seq. ubi de suo duo producit. Primum est, germanam, & ueram causam institutionis clericorum Canonorum in domo Episcopi per B. Augustinum factae, eam extitisse, ut testes propriae conuersationis, & uitae apud omnem populum haberet: ne quis putaret illum Episcopalis honoris sedem per ambitum quaeuisse, ad monasticam disciplinam inuigilandum, cui ex sua professione obstrictus manebat. Quam ob causam cum non posset diutius in primo monasterio commorari, ad ciuitatem transiit, & in domo Episcopi monasterium clericorum edificauit. Porro hanc huius institutionis ueram causam extitisse, pro comperto, inquit, habebunt, qui B. Augustini uerba proxime citata cum uerbis Concilij Toletani secundi, cap. 1. & Concilij Toletani quarti cap. 22. conferre uoluerint.

Alterum est, quod §. 4. subiungit, & longo satis

discursu persequitur etiam in §. sequenti, B. Augustinum post assumptionem ad dignitatem Episcopalem absolutum fuisse à legibus suae religionis, quia in monacho extinguitur per assumptionem ad Episcopatum obligatio uotorum, & potest testari, & est dominus suorum bonorum, & manet solutus ab obedientia.

**Q**uæ doctrina, uero ad utrumque dictum salua reuerentia falsa est, ne plus aliquid dicam, nam ut ordine praeposito à secundo dicto incipiam, quod in monacho per assumptionem ad Episcopatum extinguitur obligatio uotorum, tum ad hominem, tum secundum rei ueritatem falsum esse ostendo. Primo ad hominem, fatetur idem Autor, B. Augustinum in Episcopatu obnoxium fuisse ad gestandum habitum suae religionis, ob quam causam, quia putat illum ante Episcopatum monachum fuisse, & habitum monasticum induisse, contendit, illum in Episcopatu habitum Clericorum uti minime potuisse, sed eundem habitum monasticum etiam in Episcopatu retinuisse cap. 7. §. 7. & 9. Caterum monachum magis teneri ad obseruantiam regulæ & uotorum, quam ad delationem habitus, nullus nisi in hac parte ignarus negare potest, cum regulæ & uotorum obseruatio professioni monasticae intrinseca, & essentialis sit, delatio uero habitus extrinseca, & accidentalis, & apud omnes pro tritum uetustate procerbum, quod monachum non facit habitus, sed regulam obseruantiam, & profectio, quod etiam refertur in cap. Porrectum de Regul. Videtur ergo, an consequenter loquatur, cum dicit, B. Augustinum post assumptionem ad Episcopatum obnoxium fuisse ad ferendum habitum monasticum, & tamen absolutum mansisse ab obligatione regulæ, & uotorum. Deinde secundum rei ueritatem hanc doctrinam falsam esse, conuincunt, quæ de hac rescribunt Innocentius primus B. Augustini contemporaneus, in cap. de Monachis 16. q. 1. & D. Thomas cum tota Theologorum Schola in 2. 2. q. 185. art. 8. nimirum, quæ monastica institutio compleretur, in duplici esse differentia, alia quæ ordinis Episcopalis exercitio repugnant, & illud impediunt, qualia sunt clausura, & silentij custodia, & ab ijs per assumptionem ad dignitatem Episcopatus monachum absolui, iuxta textum in c. statutum, 18. q. 1. Alia uero quæ exercitium Ordinis Episcopalis non solum non impediunt, sed potius ualde inuuant, & conferunt ad perfectionem ipsius status Episcopalis, ut delatio proprii habitus, & tritum uotorum custodia, & ab huiusmodi promotionem ad dignitatem Episcopalem monachum nullatenus dispensari. De qua re praeter decisionem Papalem in dicto cap. de monachis, uideendus omnino D. Thom. loco proxime allegato, ubi etiam rationes quæ Marquez contra communem sententiam Doctorum producit, examinat, & dissoluit. Neque uerum est, quod hic Autor gratis assumat, Summum Pontificem, quando aliquem Regularium

gularum Episcopum creat, facultate ut bona temporalia uti propria possidetarium illum facere: solum enim rem, & non dominum eorundem sum instituit. At si Azorius, aut alius hoc Autore aliter sentit, non bene decretum Innocentij allegatum, contentorem facit expressa definitio Alex. cap. cum ad monasterium de statu decernentis, custodiam castitatis, & proprietatis regulæ monasticæ ita se, ut nec etiam Summus Pontifex aliquid indulgere. Vide glossam super illam allegatam. Neque D. Thom. Si tamen ex concessione Papa testatur non intelligitur ex proprio facere testatur aliquis Apostolica auctoritate esse sua sua dispensatione, ut eius dispensatione post mortem, ad eum rudis, & igitur crederet, monachum factum dispensatione Pontificia posse bona administrare etiam post mortem, dum idem Author D. Thom. imponit: quod dispositio seu testamentum monacho Episcopo ex concessione robur & vim habet etiam post mortem.

Dices, in monacho per ordinationem extinguitur obligatio ad obediendum superioribus, siue extinguitur uotum ergo idem dicendum de alijs uotis. per assumptionem ad Episcopatum factum in illo obligatio, seu uotum ob eadem ratione extingueretur uotum. Nam quæ maior est ratio de uno quodammodo, & de alio. Dico igitur, in monacho factum extinguitur uotum obedientie, sed solus in exercitio propter defectum quod longe diuersum est. Nam quæ dicitur Generalis sui Ordinis, & in ea ceteris, non exercet uotum obedientie præcipientis, & tamen per assumptionem generalium ipsius uotum obedientie extinguitur. Quæ res pluribus exemplis illustrari, nam per hoc, quod rhabarbarum stomacho ab humore colerico amittit vim purgandi humorem colerico, quod aqua linum candidum à flegmate non potest, non extinguitur in animalis abluendi sordes, quia hæc omnia ex defectu obiecti, non autem ex defectu agentis.

**III.** Verum hæc obiter dixerim, Multis falsum est, quod primo loco causam institutionis Clericorum Canonorum in domo Episcopi fuisse ut illi testes essent uisæ & conuersationis ipsius Doctorum & aliorum Episcoporum. Causa uero potissima talis institutionis duplex est

gularum Episcopum creat, facultatem illi tribuere, ut bona temporalia vi propria possideat, vel proprietarium illum faceret solum enim administratorem, & non dominum eorumdem bonorum illum instituit. At si Azorius, aut alius ex allegatis ab hoc Autore aliter sentit, non bene sentit & præter decretum Innocentij allegat, contra hunc Autorem facit expressa definitio Alexandri III. in cap. cum ad monasterium de statu monachorum, decernentis, custodiam castitatis, & abdicacionem proprietatis regulæ monachicæ ita coniunctum esse, ut nec etiam Summus Pontifex super his valeat aliquid indulgere. Vide glossam ibidem, & iura per illam allegata. Neque D. Thom. cum inquit: *Si tamen ex concessione Pape testamentum faciat, non intelligitur ex proprio facere testamentum, sed intelligitur Apostolica auctoritate esse ampliata potestas sua dispensationis, ut eius dispensatio possit valere post mortem.* addo rudis, & ignarus fuit, ut crediderit, monachum factum Episcopum ex dispensatione Pontificia posse bona suæ Ecclesiæ administrare etiam post mortem, quemadmodum idem Author D. Thom. imponit: sed solam inquit: quod dispositio seu testamentum factum à monacho Episcopo ex concessione Pontificia, robur & vim habeat etiam post mortem ipsius testatoris.

Dices. in monacho per ordinationem Episcopalem extinguitur obligatio ad obediendum suis superioribus, siue extinguitur votum obedientiæ, ergo idem dicendum de alijs votis. Nego, quod per assumptionem ad Episcopatum extinguitur in illo obligatio, seu votum obedientiæ: nam eadem ratione extingueretur votum castitatis. Nam quæ maior est ratio de vno quam de altero? Dico igitur, in monacho factò Episcopo non extingui votum obedientiæ, sed solum illud non poni in exercitio propter defectum præcipientis, quod longe diuersum est. Nam quando quis efficitur Generalis sui Ordinis, & in ea dignitate moritur, non exerceat votum obedientiæ ex defectu præcipientis, & tamen per assumptionem ad Generalatum ipsum votum obedientiæ in illo non extinguitur. Quæ res pluribus exemplis posset illustrari, nam per hoc, quod rhabarbarum propinat stomacho ab humore colerico purgato, non amittit vim purgandi humorem colericum, & per hoc, quod aqua linum candidum à sordibus purgare non potest, non extinguitur in aqua vis naturalis abluendi sordes, quia hæc omnia eueniunt ex defectu obiecti, non autem ex defectu virtutis agentis.

Verum hæc obiter dixerim, Multo autem magis falsum est, quod primo loco asserit, veram causam institutionis Clericorum Canonicorum in domo Episcopi fuisse ut illi testes essent ad populos vitæ, & conuersationis ipsius Diui Augustini, & aliorum Episcoporum. Causa verò præcisa, & potissima talis institutionis duplex exitit: Altera

particularis, quæ ipsius beatissimi Patris spiritualium profectum respiciebat, quam ille dicto sermone de comm. vita Cleric. conceptis verbis explicauit, nimirum ut non solum in presbyteratu, sed etiam in Episcopatu Apostolicæ vitæ formam, & regulam teneret. Hic enim germanus, & legitimus est sensus illorum verborum: *Et quia hæc dispositio, esse in monasterio, cognito instituto, & voluntate mea beatæ memoriæ senex Valerius dedit mihi in uisum illum, in quo nunc est monasterium, capsi boni propoliti fratres colligere &c.* & infra: *Perueni ad Episcopatum, vidi necesse habere Episcopum exhibere humanitatem, si diuam quibusque venientibus siue transeuntibus, quod si non facerem, Episcopum inhumanum diceret. Si autem consuetudo ista in monasterio permixta esset, indecens esset. Et ideo volui habere in ista domo Episcopi necum monasterium clericorum, ecce quomodo viuimus &c.* Altera verò communis, quæ totius Ecclesiæ Catholice profectum, & commodum respiciebat, videlicet communis & regularis vitæ præcorum clericorum à sanctissimis Apostolis institutorum nimia vetustate labentis, & cadentis instauratio, quam etiam expressit eod. sermone, cuius verba sic referuntur cap. certè. 12. q. 1. *Certe ego sum, qui statueram, sicut nolui, nullum ordinare clericum, nisi qui necum veller manere, aut si veller discedere à proposito, rectè illi retulerem clericatum quia desereret sanctæ societatis promissum, captumque confortium. Ecce in conspectu Dei, & vestro iurato consilium. Qui valent habere aliquid proprium, quibus non sufficit Deus, & Ecclesiæ suæ, maneat ubi voluit, & ubi possunt, non eum aufero clericatum. Nolo habere hypocritas, malum enim est quæ nesciat? Malum est eideri à proposito, sed peius simulare propositum. Ecce dico, audite, qui societatem communem vitam suscepit, qua laudatur in scribibus apostolorum deserit, à voto suo cadit, &c.* Et totus sermo ille cum sequenti in eodem argumento versatur. Et hæc potissima causa exitit, quæ Augustinum ad Clericos communiter viuentes influendos mouit, ut Summi Pontifices, Concilia, Canones, & omnes Catholici passim affirmant, dum ipsum Augustinum Apostolici Ordinis Clericorum Canonicorum Reparatorem prædicant, & miris encomijs extollunt. Et quanquam in ser. 2. de communi vita Clericorum in Episcopo non solum bonam conscientiam propter semetipsum, sed etiam bonam famam apud populum necessariam esse affirmet, non tamen deduci hinc potest ex sententia B. Augustini primum, & præcipuam causam institutionis Clericorum Canonicorum fuisse, ut illi testes essent vitæ, & conuersationis ipsius Beati Augustini ad populum Hippo-nensem, & ut demus, nonnullos Episcopos ob hanc etiam causam Clericos Canonicos in suis Ecclesiis instituisse, non tamen concedo, eiusmodi causam adæquatam fuisse, sed nec etiam præcipuam nec textus ex Concilio Toletanis secundo, & quarto allegati, vel vnum iota habent, quod huic sententia vel in specie quidem fauere possit. Quod quia Marquez contendit, ut quæ

fide

fide Autores referat, facilius conflare possit, verūque aspillum hic fideliter exhibeam. Concilium secundum Toletanum capite primo allegato sic habet: De his, quos valentis parentis à primis infantia annis in Clericatus officio, vel monachali posuit, pariter statim observandum, mox cum decenti, vel ministerio clericum contradii fuerint, in domo Ecclesie sub Episcopali presentia à Præposito sibi debeant erudiri. At ubi octavum decimum ætatis sue compleverint annum, coram totum Cleri, plebis, conspectu voluntas eorum de expediendis coniugio ab Episcopo perferatur: quibus si gratia castitatis, Deo inspirante placuerit & promissionem castimonie sua absque conjugali necessitate responderint servaturos, hi tanquam appetitores archidiaconi vel presbiteri Dominico subdantur, ac primo subdiaconatus ministerium probatione habita professionis sue à vigesimo anno suscipiant: quod si culpabiliter, ac insensite vellent, & quicquid ætatis peregerint, ad Diaconatus officium, si sciens implere possit, ab Episcopo comprobentur: promoveri debent, cavendam tamen est his, ne quando sua ipsorum in memores ad terrenas nuptias, aut abortivos concubitus ultra recurrant. Quod si forte fecerint, ut sacrilegi rei, ab Ecclesia debentur excommunicari. His autem, quibus voluntas propria interrogati in tempore desiderium nubendi permiserit, concessam ab Apostolo sententiam auferre non possumus, ut a vi cum procul ætatis in coniugio postea renunciaturos se pariter consensu operibus carnis spondiderint, ad Sacros Ordines spectent. Similiter verba Concilij Quarti Toletani in c. 22. allegato hæc sunt: Similiter placuit, ut quemadmodum Antistes, ita Presbyteri, atque Levites, quos forte infirmitas aut ætatis gravitas in Conclavi suo (alia lora, spiritus) manere non sinit, ut eisdem in cellulis suis testes vitæ habeant, vitæque suam sicut & nomine, ita & meritis teneant, &c. Vtrum verò, ex prædictis capitulis habeatur, veram & potissimam causam institutionis clericorum Canoniceorum in Ecclesijs, seu domibus Episcopalibus fuisse, ut Episcopi sue ipsorum vitæ, ac conversationis testes ad populos habere possent, alij iudicent, cum primum caput nihil omnino ad rem, secundum verò id solum præcipiat, quod canonici, siue illi Sacerdotes, siue Levites fuerint, siue in conclavi degentes, siue alibi, testes sue conversationis, & custodes habeant, quod & D. Augustinus in Regula, & omnia Regularium Ordinum instituta virorum, & mulierum expresse iubent, & in cunctis religiosorum familiaribus benè institutis ininvocabiliter servatur.

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

*Beatum Augustinum suam regulam Clericis Canonicis, non Monachis, vel Eremitis scripsisse, ac tradidisse.*



Qvod superius clericale. b. ac si mi Patris nostri Augustini institutum ex duplici capite, nimirum ex regula ipsius clericis, non autem Eremitis, vel monachis tradita, & ex illius habitu clericali, non autem monastico probandum spondimus, nunc breviter quantum amplitudo materis concesserit, præliandum erit. Et primo de regula, consequenter de habitu dicemus. Circa regulam tria dubia occurrunt. Primum, an Beatus Augustinus plures Regulas scripserit, an vnam tantum, & quanam illa sit. Secundum, an viris illam, an foeminis tradiderit. Tertium, An illam tradiderit clericis, an Eremitis, vel monachis. Quod ad primum attinet, Paulus Begeometris in Apologia, & Coriolanus in defensiono cap. 2. in secunda parte capitis pagina vnde cetera, docent, non vnam, sed tres regulas scripsisse. Verba Coriolani sunt. Secundo nota, quia Augustinus tres regulas composuit. Prima fuit ista, quam composuit in monte Pisano anno ætatis sue 31. sub anno Domini 408. secunda fuit illa, quæ incipit, Ante omnia fratres charissimi diligatur Deus, deinde proximus, vbi autem istam composuerit, certam bucalque non habeo. Nam aliqui volunt, quod composuerit eam in Centum Cellis in Conventu Sanctissime Trinitatis, qui adhuc extat, & à vestro habitatur fratribus, & sic inveni in Libraria Crimonensi in volumine quadam vetustissimo sub illo titulo, s. Regula Beati Augustini, quam fecit fratribus eremitis in loco Centum Cellis anno ætatis sue trigesimo secundo sub anno Domini 410. aliqui verò dicunt, quod composuit eam in Africa, siue in primo monasterio, quod ex suo patrimonio fecerat, siue in certo monte altissimo per duo millia ab illo loco distante. &c. aliqui volunt, quod fecerit eam etiam in Monte Pisano, & hoc insinuare videtur verba prælati sermons. Tertia regula fuit illa, quam composuit facti Episcopus, quam voluit esse communem, & fratribus, & canonicis, & eam Speculum appellavit. Habes istas regulas inter opera Divi Augustini ad finem tomi primi. Verum quæ præter tertiam, ab omnibus viris doctis, & prudentibus pro confictis, & fabulosis, & à lillo, & doctrina Divi Augustini alienis, pro suis rejiciantur, & non solum ab Erasmo verum etiam à Catholicis, ut videre est apud Censores Louanienfes, & apud Cardinalem Bellarminum in censura primi voluminis operum D. Augustini, præter quod si regula illa ab Augustino edita fuerunt anno ætatis sue 31. & 32. vt Coriolanus fingit, cum tunc temporis Augustinus adhuc vel Catechumenus esset, vel etiam in luto vitiorum hæretet, vt supra cap. 4. probatum fuit, illa regula non hominis Christiani, & monasticis institutis addicti, sed concubinaris, & infidelis, aut saltem catechumeni fuerunt. Omitto quæ Coriolanus dicit de mansione Augustini in monte Pisano, & Centum Cellis, de quibus superius dictum fuit, vbi ostensum, Beatum Augustinum anno ætatis sue 33. baptizatum, Mediolano statim profectum, ad

Offia

Offia Tiberina contendisse, & ibi a primis Aprilis eiusdem anni, & ceteris. Omitto etiam absurditates, & errorum Coriolani in ratione temporum habentem. Beatum Augustinum anno Domini 38. fuisse ætatis annorum 31. & anno sum fuerit, illum anno Domini 38. illis baptizatum fuisse, cum esset ætatis triginta trium, & alia multa præterea eodem libro castigatione opus habere vilius verbum sine offensione scribam igitur, ex dictis regulis solum Speculum Clericorum, vel Sermo vita clericorum nuncupatur, quæ in qua vt observat præcipuum in monasterio veram germanam, & legitimam Beatus Augustini sobolem esse, & pro tali ab orthodoxis pijs, & Doctis agnoscitur, cuius regulæ dignitate, vtilitate, & superfluo esse nunc plura committimus solis luce clarior sit, & vinum per suspensa hedera opus non habeat. Illa est toti mundo notissima, sub clarissimi Religiosorum cœtus altantur, non solum ex clericis canonice aliorum Ordinum, vt sunt Orationum, Cruciflorum, Scholarium Trinitatis, seu Redemptionis captivitatum, Imbonitarum, Eremitarum Augustini nuncupatorum Scrutorum, De Mercede, Equitum etiam Sancti Iacobi de Spata, & aliorum, de rursus sermo erit. Hæc regula illa est, istes viri suis commentarijs effecerunt Sancto Victore, Augustinus Ticinensis Trullo Aragonensis, Regularis Humbertus Ordinis Prædicatorum Magister, Robertus Riccardinus, & alij plures.

II. De hac ipsa Regula, vt ad secundum veniamus, Erasmus, damnate noster, in propria censura sic ait: Hæc tenentis, & dictionis figura refert Augustini pietatis, humanitateque præfertur, quamquam probabile est, eam non clericis esse scriptam, quæ in vnum collecta sub nomine Augustini videntur, eam Præpositum nimum summa potestas erat penes Presbyterum, in autem immutatis accommodatis, eam illud Erasmi commentum non tantum ris, vt non posset silentio à nobis præ magis admiratione dignum, quod in eos nonnulli alioqui cum primis pijs Erasmi ratiunculas in eius sententiam adduci, & propter quas obscuro rationem regulæ paucis mutatis reperitur edita, quæ in monasterio sub fororis cura Augustini cura & regimine degentibus

Lib. I.

Offia Tiberina contendisse, & ibi ante vigesimum primum Aprilis eiusdem anni. & mensis constituisse. Omnia etiam absurditates, & errores eiusdem Coriolani in ratione temporum habenda, cum ait. Beatum Augustinum anno Domini 408. fuisse ætatis suæ annorum 31. & anno Domini 410. fuisse ætatis annorum ætatis 32. cum superius ostensum fuerit, illum anno Domini 388. & Idus Aprilis baptizatum fuisse, cum esset ætatis suæ annorum triginta trium, & alia multa prætermitto, quæ in eodem libro castigatione opus habent, in quo vix viliam verbum sine offensione scribit. Concludendum igitur, ex dictis regulis solam tertiam, quæ Speculum Clericorum, vel Sermo de communi vita clericorum nuncupatur, quæ incipit: *Hæc sunt, quæ vobis obseruanda præcipimus in monasterio constituti.* veram germanam, & legitimam Beati Patris Augustini sobolem esse, & pro tali ab omnibus Catholicis pijs, & Doctis agnosci, ac teneri. De cuius regulæ dignitate, vtilitate, & præstantia superius est nunc plura comminisci, cum ea solis luce clarior sit, & vinum per se vendibile suspensa hedera opus non habeat. Hæc regula illa est toti mundo, notissima, sub quæ tot præclarissimi Religiosorum cætus altissimo famulantur, non solum ex clericis canonicis, verum etiam aliorum Ordinum, vt sunt Ordines Prædicatorum, Cruciferorum, Scholarium Sanctissimæ Trinitatis, seu Redemptionis captiuorum, Gulielmitarum, Imbonitarum, Eremitarum Sancti Augustini nuncupatorum Seruorum Beatæ Mariæ, De Mercede, Equitum etiam Rhodiorum, Sancti Iacobi de Spata, & aliorum, de quibus infra scribitur. Hæc regula illa est, quam tot illustres viri suis commentarijs efferunt, Hugo de Sancto Victore, Augustinus Ticinensis, Ioannes Trullo Aragonensis, Regulares Canonici, B. Humbertus Ordinis Prædicatorum Generalis Magister, Robertus Riccardinus, siue Riccardinus, & alij plures.

II. De hæc ipsa Regula, vt ad secundum dubium veniamus, Erasmus, damnatæ memoriæ hæreticus, in propria censura sic ait: *Hæc regula, & sententia, & dictio figuratæ refert Augustinum. Quia, & præcualitas, humanitateque præfert auctorem suum, quamquam probabile est, eam non clericum, sed feminam esse scriptam, quæ in vnum collecta sub moderatione fororæ Augustinæ vinebant, eam Præpositam vocat, sed omnium summa potestas erat penes Præbyterum. Nonnulla autem immutatis accommodant eam viri. Verum illud Erasmi commentum non tanti erat ponderis, vt non posset silentio à nobis præteriri: illud magis admiratione dignum, quod inter Catholicos nonnulli alioqui cum primis pijs & doctis, ob Erasmi ratiunculam in eius sententiam fuerint se adduci, & propter quas obsecro rationes? Quia eadem regula paucis mutatis reperitur feminis tradita, quæ in monasterio sub fororis eiusdem Beati Augustini cura & regimine debebant, vt in Epi-*

stola eiusdem Augustini 199. videre licet. Sed esto illis feminis tradita fuerit, quid obstat etiam clericis in monasterio cum eodem Augustino, & sub illius cura degentibus prius traditam fuisse? Certè ipse Augustinus fatetur, se ipsam clericis secum viuentibus leges nonnullas præscripsisse. Hoc enim verba eius redolent in 1. serm. de Communi vita clericorum exarata: *Novam enim, & nouam enim, qui mecum viuerent, vobis præpositum nostrum, nosse legem vite nostræ.* Et Possidius c. 25. cum ait, quod indisciplinationes suorum, & transgressiones à regula arguebat & tollerabat, quantum decebat, & oportebat, & supra c. 5. cum ait, quod cum feruis Dei cepit viuere in monasterio secundum regulam sub sanctis Apostolis constitutam. Quid enim est aliud ipsa B. Augustini regula, nisi eadem regula Apostolica, quæ ante sine scriptura seruabatur, in scriptis redacta? Et sanè quis credat B. Augustinum, qui paucis feminis in monasterio degentibus regulam scribere voluit, suos clericos, cum quibus 40. circiter annis in communi vixit, quorum instituendorum, siue potius ad exemplar vite Apostolicæ, reformandorum curam præcipuam mente gerebat, quorum plures adhuc viuēs Ecclesijs regendis, & monasterijs instituendis in diuersis locis presbyteros, & Episcopos dedit, sine regula scripta relinquere voluisse?

V Erum obijcit Erasmus, quod aspectus feminarum in regula canonicorum prohibeatur. Secundo, quod bini & bini per Civitatem incedere iubeantur. Tertio propria vestimenta laure. Quarto, quod in communi operari præcipiantur, & nonnulla, quæ in clericis illorum temporum parum quadrabant, quorum maior tunc erat auctoritas & libertas. Quinto, quia in calce eiusdem regulæ Augustinus meminit speculi, & odorum, quæ feminarum potius quam virorum sunt oblectamenta. Sexto, quod in ipsa regula officia Presbyterorum, Diaconorum, & Hippodiaconorum minime describantur, quæ sanè describenda erant, si dictam regulam clericis scripsisset.

Sed hæc leuissima sunt, quia quod ad primam obiectionem attinet, propter maiorem libertatē, & auctoritatē clericorum illius temporis, nō debebat immoderatus feminarum aspectus nō prohiberi, quem diuinæ scripturæ tot grauissimis exaggerationibus interdicit, ob grauissima damna quæ illum sequuntur, & à quibus clericorum licentia, vel auctoritas illos minime tutos, & immunes reddit. Nec diuinæ scripturæ clericos excipiunt ob illorū licentiam, & auctoritatem, cum iubet viros auertere oculos à muliere compta, & non conspiciere speciem alienæ mulieris. Eccl. cap. 9. & 25. nec concupiscentia carnis, & oculorum, quam damnat Ioannes Apostolus in sua Epistola Canonica, in antiquis clericis minus damnabilis erat, quam in alijs ob illorum licentiam, & libertatem. Neque verò libertati antiquorum clericorum repugnabat, binos vel ternos, per vires, & alia loca incedere.

dere. Alioquin Saluator noster discipulos suos, quorum vitam clericis imitantur, binos, & binos non misisset, nec etiam docuisset sapiens, melius esse duos simul, quam unum, propter emolumentum societatis, multo minus repugnabat licentia vel libertati, vel etiam auctoritati, ac dignitati presbiterorum clericorum, propria vestimenta lavare, & proprijs manibus in communi operari, quos sacri canones, presertim Concilij 4. Carthaginensis, tempore ipsius B. Augustini celebrati, iubebant, ad exemplum Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & aliorum aliquo artificio & labore manuum sibi ipsis victum comparare. Neque verò speculum, & odores, de quibus B. Augustinus in fine regule scribit, solius faminei sexus oblectamenta dici debent, cum non de solis feminis, sed multo magis de viris, & presertim de clericis dicat Apostolus: *Christi bonus odor sumus*. Et B. ipse Augustinus speculum aliud ex varijs diuinae scripturae sententijs constat, quod pro viris, sicut etiam pro feminis scripserit, ut etiam regula clericis tradita illorum speculum iure merito dici poterit. Ac demum quod in eadem regula clericis tradita singulorum Ordinum officia distincta Presbyterorum, Diaconorum, & Subdiaconorum non descripserit, illud in causa fuit, quod non Ecclesiae regimen, siue gubernatio, sed communis, & regularis vitae ratio in illa tradebatur.

IV. **H**Ac igitur sententia tanquam falsa, & non solum contra rationem, sed contra communem omnium Catholicorum consensum reiecta, solum tertium dubium discernendum nobis remanet. An supposito, quod B. Augustinus non solis feminis, sed etiam viris ipsam regulam scripserit, & tradiderit, illa clericis canonicis tradita fuerit, an monachis, vel eremitis. Nam Coriolanus, Paulus Bergomensis, & quidam alij, quos nouissimè scutus est Marquez c. 7. & 5. 3. nullum non mouent lapidem, ut illam eremitis traditam, & pro illis scriptam probent, & suadent: etsi postea ad clericos canonicos extensam fuisse non negent. E contrario canonici Regulares illam suis clericis canonicis traditam contendunt, & Speculum clericorum exinde appellatam. Cuius sententiae veritas etsi per necessariam, & inuitabilem sequelam ex haecenus dictis resultare videatur, neque qui contra sentiunt, alia ratione doceantur, nisi quod putent B. Augustinum ante presbyteratum verum monachum, & regulariter professum extitisse, ut nihilominus illius veritas etiam lippis, & excrucientibus euident, ac palpabilis fiat. octo praedictamentis, siue generibus argumentorum illam euidentissimè demonstro. Primo ex tempore, quo B. Augustinus illam scripsit. Secundo, ex traditione Ecclesiae Romanae Catholicae & Apostolicae. Tertio, ex Bullis Romanorum Pontificum. Quarto, ex sacris Concilijs. Quinto, ex libris iuris Canonici per censores Gregorianos correctis. Sexto, ex Historicis. Septimo, ex autoritate Doctorum. Octauo, ex repugnancia, quam cum vita eremitica habet ipsa regula Augustini.

Ex primo capite sic argumentor: Regula B. Augustini non fuit scripta, nisi post institutionem clericorum canonicorum. Ergo non pro eremitis, vel monachis, sed pro clericis fuit scripta. Sequela huius rationis euidentis est, quia si pro eremitis illam scripserit, non opus habuisset ad illam scribendam institutionem canonicorum expectare, imò ratio & rei natura postulabat, ut eremitis statim institutis (ad hominem loquor) illorum viuendi normam certa regula designaret: at verò ipsam regulam non nisi post institutionem canonicorum scriptam fuisse, probatur, tum ad hominem, tum etiam secundum rei veritatem. Ad hominem quidem, quia id aperte fatetur Coriolanus in defensorio c. 5. pag. 11. & testis quem Marquez omni exceptione maiorem producit, Frater Iordanus de Saxonia lib. 2. in vitas fratrum c. 14. secundum autem rei veritatem, quia regula B. Augustini vocatur 3. sermo de communi vita clericorum ita enim citatur in iure, ut statim apparebit: quare necesse est, illam post primum, & secundum sermonem scriptam fuisse, tertium enim primo, & secundo posterius est. Sed secundus sermo de communi vita clericorum ab Augustino scilicet, & canonicis per se est habitus, ut illa eiusdem sermonis verba indicat: *Non decet hanc professionem, haec membra, haec canos*. Igitur regula, quae tertius sermo de communi vita clericorum, vocatur, non solum post canonicos tum in primo, tum in secundo monasterio institutos, sed etiam ab ipso Augustino senio iam confecto scripta fuit.

Secundo probatur eadem veritas ex traditione Ecclesiae, quae in officio B. Augustini ab eadem Ecclesia probato, & non solum inter Canonicos Regulares, sed etiam inter eremitas ante annos circiter 400. usitato in hymno ad Vesperas de B. Augustino canit:

*Tu de vita Clericorum sanctam scribis regulam, Quam qui amant, & sequuntur viam tenent regiam, Atque tuo sancto iudicio redeunt ad patriam.*

Quod officium Pius V. in bulla edita anno 1570. per quam officia Congregationis Lateranensis, probauit à D. Thoma Aquinate ordinatum affirmat, & ante annos 300. illius usum in Ecclesia receptum fatetur Fr. Iordanus de Saxonia lib. 2. in vitas fratrum c. 14.

Neque satis facit, quod ait Io. Marquez c. 7. §. ultimo post suum Coriolanum, regulam B. Augustini vocari Regulam clericorum, quod eremitis ex dispensatione ad clericatum assumptis tradita fuerit. Quia nunc monachis, ex dispensatione Apostolica, omnes sunt clerici, nec tamen illorum regula dicitur regula clericorum, sed monachorum, quia nomen clericorum absolute prolatum intelligitur de clericis, qui sunt tales propria natura, non autem de monachis factis clericis ex dispensatione; alijs D. Benedictus diceretur modò scripserit regulam de vita clericorum, quia monachi D. Benedicti modò sunt clerici, quod nullus vit cordatus dicit, & sicut monachus factus clericus non amittit naturam

& ha-

& habitum monachi, ita etiam non. Quare si regula B. Augustini pro monachis dispensatione factis clericis scripta fuit, Thomas, neque aliquis eruditus, & set absolute, B. Augustinum scripsit vitam clericorum, sed dixisset monachos, quod sacri canones, etiam postquam dispensatione facti sunt clerici, distincti nem clericorum ab Ordine monachorum clericorum absolute prolatum, non canonico ipsi monachi. Quare quae clerici sunt interpretanda iuxta ea, quae canonice habemus, nusquam legitimum Ecclesiam nomine clericorum absolute intellexisse, vel monachos, vel eremiticos ex dispensatione.

V. **T**ertio probatur eadem veritas testimonio Summorum Pontificum, quorum res sunt antiqui ante quingentos annos Primus est Paschalis secundus in quo septimo concessit Priori & Canonicis Regaliani Ciuitatis Lucensis, cuius in Archivo illius Ecclesiae adseruatur nonicam institutionem commendatam. *Vita regulari professum in priuilegio dicitur ab apostata institutum, quam B. Augustinus ante apostolum est, ut eam sui regulam*. Secundus est Innocentius huius nominis, qui in Concilio Romano cap. 9. *Quia autem conuersus ad primum acceptum non mouit, quod & monachi, & regulari professum habitum, & professionem salutarum Magistrum Benedicti, & Augustini temporales, & medicinam gratia laici tenent, & infra: Vt ergo Ordo Monasticus Deo placens in sancto proposito inuolabitur, nec hoc vitiosius praesumatur, authoritate interdicimus.* Ex hoc aureo decreto dummodò Beatum Augustinum fuisse Magistram Canonice, sicut B. Benedictum, & legislator monachorum iuxta sanctos Patres, & antiqua Concilio Augustini esse regulam canonicam distinctam à monastica, sicut ipse Ordo monasticus semper fuit distinctus. Ex tertio, videlicet falsam esse in doctrinam Coriolani asserentis, Innocentium in cap. periticio iam 18. quae Regulam Augustini Regulam monachorum in dicto cap. quod acceptum est ex Concilio Romano, & est in ordine vigesime expressè numeret tres regulas, Benedicti Augustini, & illarum professores dicendos, & canonicos, neque vllibi vocari Augustini regulam monasticam, & sic 9. expressè declarauerit, illam esse Regularium, non monachorum: cum quoniam nasticus ab Ordine canonico sit distinctus sequenter hi Ordines debeant habere

& habitum monachi, ita etiam non amittit nomē. Quare si regula B. Augustini pro monachis ex dispensatione factis clericis scripta fuisset, neque D. Thomas, neque aliquis eruditus, & doctus dixisset absolute, B. Augustinum scripsisse regulam de vita clericorum, sed dixisset monachorum. Adde, quod sacri canones, etiam postquam monachi ex dispensatione facti sunt clerici, distinguunt Ordinem clericorum ab Ordine monastico, & nomine clericorum absolute prolato, non veniunt in iure canonico ipsi monachi. Quare cū locutiones Ecclesie sint interpretandæ iuxta ea, quæ in iure canonico habemus, nusquam legitime dici poterit, Ecclesiam nomine clericorum absolute prolato intellexisse, vel monachos, vel eremitas factos clericos ex dispensatione.

**V.** Tertio probatur eadem veritas testimonijs triū Summorum Pontificum, quorum duo priores sunt antiqui ante quingentos circiter annos. Primus est Paschalis secundus in quodam privilegio septimo concessio Priori & Canonicis sancti Frigidiani Civitatis Lucensis, cuius authenticum in Archivo illius Ecclesie adseruatur, in quo Canonicam institutionem commendans, ita scribit: *Vita regularis propositum in primitiva Ecclesia cognoscitur ab Apostolo institutum, quam B. Augustinus tam gratanter amplexus est, ut eam sui regulam informaret.* Secundus est Innocentius huius nominis secundus, qui in Concilio Romano cap. 9. ita decernit: *Præterea autem consuetudo (pro ut accepimus) & detestabilis inuoluit, quod & monachi, & regulares canonici post se habent, & professionem factam in scripta beatorum Magistrorum Benedicti, & Augustini regulæ, leges temporales, & medicinam gratis lucri temporali addiscunt.* & infra: *ut ergo Ordo Monasticus, & Canonicus Deo placeat in sancto proposito inuolabitur, conferuetur, nec habere ulterius profectatur, auctoritate Apostolica interdicitur.* Ex hoc aureo decreto duo habes. Primo Beatum Augustinum fuisse Magistrum, & Legislatorem Canonicorum, sicut B. Benedictus fuit Magister, & legislator monachorum. Secundum, iuxta sanctos Patres, & antiqua Concilia regulam D. Augustini esse regulam canonicam, contradistinctam à monastica, sicut ipse Ordo Canonicus à monastico semper fuit distinctus. Ex quibus sequitur tertium, videlicet falsam esse in iure canonico doctrinam Coriolani asserentis, Innocentium secundum in cap. perniciosam 18. quæst. 2. appellare Regulam Augustini Regulam monasticam, cum in dicto cap. quod acceptum est ex eodem Concilio Romano, & est in ordine vigesimum sextum, expressè numeret tres regulas, Benedicti, Basilij, & Augustini, & illarum professores dicat esse monachos, & canonicos, neque vllibi vocet regulam B. Augustini regulam monasticam, & supradicto cap. 9. expressè declarauerit, illam esse Regulam canonicorum, non monachorum: cumque Ordo monasticus ab Ordine canonico sit distinctus, & consequenter hi Ordines debeant habere regulas di-

stinctas, quænam erit regula, secundum quam iuxta dictum Concilium viuere debeant ipsi canonici? Nam Concilium tres tantum numerauit, primam Diui Basilij, secundam Diui Benedicti, tertiam Diui Augustini. Si enim canonici sub aliqua ex istis tribus regulis viuere debebant, & regula Augustini erat regula monastica, ergo regula canonica erat regula Diui Basilij, vel Diui Benedicti, quod an sit verum, tu cogita. & hinc habes vnde leuitatem illorum redarguas, qui vt Augustini euellam popularibus suadeant, vetustum officium Beati Augustini deprauantes, loco huius versiculi: *Tu de vita clericorum sanctam scribis regulam.* eo sublato istum reponere voluerunt, *Tu de vita monachorum sanctam scribis regulam.* Quod an bona fide actum sit, mei non interest iudicare. Tertius est Eugenius Quartus in Bulla per quam Canonicos Regulares Congregationis de Frisonaria nuncupatæ Sacrosanctæ Basilicæ Lateranensis, vti veros clericos originarios illius Ecclesie restituit, in qua ita ait: *tuum profecto sancti Orini, & sacri propositi post sanctos Apostolos primum in Alexandria Ecclesia Marcus Petri discipulus fuit institutor, & conditor, ac gloriosus Augustinus Episcopus diuina regulo, & doctrinâ decorauit.* Dies, supradictis auctoritatibus probari, quod Beatus Augustinus suis Clericis aliquam regulam tradiderit, non tamen probari, hanc regulam præ manibus habitam, illam esse, quam Augustinus ipsis clericis descripsit. Respondeo. si hæc illa non est, ostendatur alia, & illam à B. ato Augustino clericis traditam probetur.

CAPVT DECIMVM  
NONVM.  
*Doctrina capituli præcedentis auctoritate Conciliorum, & S. Canonum comprobatur.*



Onfirmatur quarto loco eadē veritas auctoritate Sacrorum Conciliorum, quorum primum est Concilium Romanū sub Eugenio II. celebratum, in quo totius Ordinis Canonici generalis reformatio est attestata, & pro eadem reformatione libellus editus quinque capitulorum, siue liber Canonicus nuncupatus. Ex quo libello depromptus est textus capituli in omnibus de conseruatione. d. 5. In eo siquidem libello sunt tres sermones B. Augustini de comm. vita Cleric. Primus incipit: Propter quod volui. Secundus: Charitatis vestre. Tertius: Hæc sunt, quæ vt obseruetis, præcipimus, in monasterio constituti, & est ipsamet Regula Augustini, quæ vocatur Speculum Clericorum. Secundum est Concilium Rhemense sub eodē Eugenio II. celebratū cap. 3. vbi sic habet: *Statuimus, vt sancti monales,*

174

*Et multiter, qua Canonica non uantur, & irregu-  
lariter uiuunt, iuxta Eustorium benedicti, & Augustini  
Regulam, vitam in melius corrigant, & emendent. Et  
licet Concilium non loquatur de Canonicis uiris,  
sed de Canonicis, sufficit tamen, quod usque ad  
illa tempora Regula B. Augustini censebatur Regu-  
la Canonica, non autem Regula Monastica.  
Non me laet dubium esse, an illud Concilium sub  
Eugenio II. celebratum fuerit, an sub Eugenio III.  
& non deesse, qui sub tertio censant. Verum in  
tertio volumine Concilium ponitur celebratum  
sub Eugenio II. tertium est Concilium Ticinense  
celebratum anno Domini 855. quod iubet omnes  
Regulares uiuere, vel secundum Regulam B. Be-  
nedicti, vel secundum Regulam Canonicam, & si-  
cet non meminerit Regulam B. Augustini, tamen  
nomine Regule Canonice intelligendam esse Re-  
gulam B. Augustini, quae per antonomasiam Can-  
onica dici consuevit, tum ex haecenus dictis, tum  
ex dicendis apertissime constabit, quartum est Co-  
cilium Romanum sub Innocentio II. celebratum,  
quod explicite uocat Regulam Canonicam Regu-  
lam B. Augustini, cuius decreta referuntur à Car-  
dinali Baronio tomo 12. sub anno 1139.*

II.

**Q**uinto loco probatur eadem ueritas ex iure  
Canonico, circa quod unum supponendum  
prius est, nempe Summum Pontificem Gregorium  
XIII. accitis uariisque uiris doctissimis, & in arte pe-  
nitissimis, conuictis etiam vetustissimis exemplaribus  
integris, & incorruptis, Gratiani decretum  
tam quoad textum, illos cum legitimis, & ueris au-  
toribus conferendo, & ab illegitimis, & spuris uin-  
dicando, & legitimis reddendo, quam quoad glos-  
sas, & notas marginales, illas ab erroribus, quibus  
passim asperse fuerant, repurgando, suae puritati &  
integritati restituendum, & corrigendum curauit.  
Absoluta uero ipsa correctio, ad quorundam  
nimiam licentiam in libris pro illorum comodo  
alterandis coercendam, sequens decretum condi-  
dit, quod statim in fronte ipsius Decreti impre-  
mendum mandauit: *Emendationem decretorum huius  
ratione, à Gratiano collectorum (erat enim u liber menda-  
tor, & testimoniorum deprauationibus plenissimus) à no-  
nullo Romano Pontifice uis praedecessoribus nostris optimo  
consilio susceptam, sed etiam ad id negotium S. R. E. Car-  
dinalibus, & alijs eruditissimis uiris ashibitis commis-  
sam, multa autem uariisque impedimentis haecenus re-  
tardatam, nunc tandem uetustissimo Codicebus uideque  
conquisitis, autoribusque ipsi, quorum testimonij uis  
erat Gratiano periculis, quaque perperam posita erant,  
suis locis restituti, magna cum diligentia absolutam, at-  
que perfectam edidit mandauimus. In quo magna ratio ha-  
bita est operis huius dignitatis, & publicae uocum, praeser-  
tim, quia in hoc studio versantur, uisitati, tabernaculi  
tutur, ut qua emendata, & reposita sunt, omnia quam dili-  
gentissime retineantur, ita ut nihil addatur, mutetur,  
aut immutetur. Hoc supposito, probatur euiden-  
ter, Regulam B. Augustini clericis Canonicis tra-  
ditam esse, non Eremitis, vel Monachis. Nam in*

Decreto allegantur quatuor textus ex Regula B.  
Augustini, uel ex sermone 3. de communi uita cleri-  
corum, qui cum alia alicuius partium fluctuati  
loco moti essent, & sub titulo sermonum ad Ere-  
mitas inuulgati per Correctores Gregorianos de-  
lectis titulis sermorum ad Eremitas, suis locis, &  
suis ueris titulis restituti fuerunt. Primus textus est  
cap. quando necessitas disciplinae 26. d. qui textus  
allegatur sub hoc titulo: *Vnde Augustinus de uita cleri-  
corum.* Secundus est cap. Non vos iudicatis 5. q. 5.  
qui textus sic allegatur: *De hoc scribit B. Augustinus  
sermone 3. de communi uita clericorum, seu Regula  
tertia sic dicens &c.* Et aduerte quod Correctores  
Gregoriani uocant hanc Regulam Augustini ter-  
tiam regulam, non quod probent primam, & se-  
cundam superius refutatas, sed per comparationem  
ad primam & secundum sermonem de com-  
muni uita clericorum, qui in Concilio Romano  
sub Eugenio Secundo, & in Concilio Aquisgran-  
te celebrato referuntur inter Regulas clericorum  
Canonicorum. Tertius textus est cap. non dicatis  
12. q. 1. qui similiter allegatur sub titulo, ex sermo-  
ne 3. de communi uita clericorum. Quartus textus  
est. c. nec solo. 32. q. 5. qui pariter sic allegatur: *Ubi  
Augustinus sermone 3. de communi uita clericorum. & in  
epist. 109. ad Monachos. Ubi uides distinctum esse hunc  
sermonem, qui est Regula clericorum ab epistola,  
quae est Regula ad Monachos.*

**N**on me laet, lo. Marquez c. 7. §. fin. & c. 8. §.  
quinto respondere, nullum ex praedictis textibus  
sumptum esse ex Regula Augustini, sed accep-  
tum fuisse ex quodam sermone, qui inter opera  
B. Augustini uagabatur sub tit. de communi uita cleri-  
corum tertius in ordine, quod dupliciter suaderi  
potest. Primo ex cap. non dicatis 12. q. 1. qui al-  
legatur ex sermone 3. de communi uita clericorum  
nam in illo textu sunt multa, quae non reperi-  
untur in Regula B. Augustini. Secundo ex Au-  
gustino Zarabita in additionibus ad cap. quan-  
do necessitas 26. dist. ubi nota, nullum extrinsecum  
Regulae, quae Gratianus allegauit, accep-  
tum fuisse ex ipsa Regula, sed ex epistola 109.  
uel ex sermonibus de communi uita clericorum.  
Verum ut bona uenia tanti uiri dixerim, sic res-  
pondens, plane indicat, quae ex Doctoribus re-  
fert, in fontibus non uidisse, aut si uidit, non  
aduertisse, aut quod suspicari noluit, minus fi-  
deliter exscripsisse. Nam in Codice per Conso-  
res Gregorianos repurgato, ac restituito (siue in-  
ter illos fuerit Augustinus Zarabita, siue non, ni-  
hil ad rem attinet.) Primus ille textus cap. quan-  
do necessitas sic formaliter, & uerbaliter (necio  
alijs uerbis melius hoc exprimere) allegatur: *Pa-  
le Augustinus de uita clericorum.* In additionibus uero  
sic legitimus inter opuscula B. Augustini anno Domini  
1481 Parma impressi, sunt tres sermones de communi  
uita clericorum, ex quibus in uulgatae tomis epi-  
stolarum D. Augustini tomo decimo referuntur duo sermones  
quinquagesimus secundus & quinquagesimus tertius

ad fra-

*ad fratres in Eremo. Tertius autem sermo  
quinto continetur, sed quae in epistola dicitur  
nihil in sermone dirigitur ad uiros. et  
monibus de communi uita clericorum me-  
tiamus, ut sua loca notabit, & hoc q.  
Et similiter secundus canon allegatur  
tertio de communi uita clericorum  
laertia Augustini. pariter in additionibus  
non dicatis 12. q. 1. ita habes: *Hoc ca-  
p. ex sermone 3. de communi uita clericorum  
B. Augustini continetur, ac reperitur in  
ca ad Monachos oratio conuertitur.**

Ex his, quatuor maximi momen-  
tum est, pro uno eodemque tu-  
tum à Confessoribus Gregorianis habi-  
monem B. Augustini de communi  
& tertiam Regulam eiusdem Augu-  
la illa est, de qua nunc agitur: & per  
tur effugium à Marquez excogitatus  
ctos canones ex Regula B. Augustini  
ptos fuisse, sed ex tertio sermone de  
ta clericorum Secundum est, B. Au-  
lam primo uis traditam, & exinde  
stea adaptata. Tertium, Regulam  
pro clericis Canonicis prius fuisse  
alij Religiosorum ceteros illam post  
& seruandam susceperint. Quartum  
nino esse, nullum ex fragmentis à G.  
ris acceptum ex ipsa Regula, sed uel  
uel ex tertio sermone de communi  
illos omnes depromptos fuisse. N.  
Gregoriani, quorum censuram Su-  
fex probauit, pro eodem acceperunt  
monem de communi uita clericorum  
Regulam B. Augustini: & si tertius si-  
gula diuersus est, eius erit illum no-  
B. Augustini monstrare. Nam non  
Gratiani habemus, beatum Augu-  
mones de communi uita clericorum  
pro tertio nihil praeter Regulam ha-  
ctiam, illi textus ex tra omnem conti-  
peritur in Regula B. Augustini.  
gatur, nullum illorum ex ipsa Regu-  
fuisse, uerum omnes depromptos ex  
de communi uita clericorum, qui prae-  
gulam nusquam reperitur?

Dicit, tunc ille cap. non dicatis 12.  
tus non est ex Regula Augustini, quod  
bet, quae in Regula Beati Augustini  
niri possunt. Sed facilius est responsum  
non ex uno tantum Augustini loco  
sed ex uarijs locis collectus, & confa-  
freques est in eodem autore. uide  
Clericus 91. d. quod nec ipsos Corre-  
rianos latuit, ut ex additionibus sati-  
dem correctores illos uarios textu-  
re noluerint, ne cogercntur glossas  
re, uel delere, quod alibi non se-  
imò notauerunt eisdem correctore

ad fratres in Eremito. Tertius autem cum epistola 109. omnino conuenit, sed que in epistola diriguntur ad Monachos, in sermone diriguntur ad viros. ex istis tribus sermonibus de communi vita clericorum multa accepit Gratianus, ut suis locis notabitur. & hoc quidem ex tertia. Et similiter secundus canon allegatur ex sermone tertio de communi vita clericorum, siue ex Regula tertia Augustini, pariter in additionibus ad cap. non dicatis 12. q. 1. ita habes: Hoc caput sumptum est ex sermone 3. de communi vita clericorum, in quo Regula B. Augustini continetur, ac reperitur in epistola 109. sed in ea ad Monachos oratio conuertitur.

Ex his, quatuor maximi momenti habemus. Primum est, pro vno eodemque tum à Gratiano, tum à Censoribus Gregorianis haberi tertium sermonem B. Augustini de communi vita clericorū, & tertiam Regulam eiusdem Augustini, quæ regula illa est, de qua nunc agitur: & per hoc præcluditur effugium à Marquez excogitatum, cum ait, dictos canones ex Regula B. Augustini minimè sumptos fuisse, sed ex tertio sermone de communi vita clericorum. Secundum est, B. Augustini Regulam primo viris traditam, exinde monialibus postea adaptatam. Tertium, Regulam B. Augustini pro clericis Canonice prius fuisse scriptam, licet alij Religiosorum cœtus illam postea imitandam, & seruandam susceperint. Quartum, saluum omnino esse, nullum ex fragmentis à Gratiano allegatis acceptum ex ipsa Regula, sed vel ex epist. 109. vel ex tertio sermone de communi vita clericorū illos omnes depromptos fuisse. Nam Censores Gregoriani, quorum censuram Summus Pontifex probauit, pro eodem acceperunt tertium sermonem de communi vita clericorum, & tertiam Regulam B. Augustini: & si tertius ille sermo à Regula diuersus est, eius erit illum nobis inter opera B. Augustini monstrare. Nam nos ex Decreto Gratiani habemus, beatum Augustinum tres sermones de communi vita clericorum scripsisse, & pro tertio nihil præter Regulam habemus. Adde etiam, illi textus ex tra omnem controuersiam reperitur in Regula B. Augustini. Vnde ergo negatur, nullum illorum ex ipsa Regula acceptum fuisse, verum omnes depromptos ex alio sermone de communi vita clericorum, qui præter ipsam regulam nusquam reperitur?

Dicit, text. ille cap. non dicatis 12. q. 1. depromptus non est ex Regula Augustini, quia multa habet, quæ in Regula Beati Augustini minimè reperiuntur. Sed facilis est responsio. Textus ille non ex vno tantum Augustini loco est acceptus, sed ex varijs locis collectus, & confarctatus quod frequens est in eodem autore. vide textum in cap. Clericus 91. d. quod nec ipsos Correctores Gregorianos latuit, vt ex additionibus satis patet, licet ijdem correctores illos varios textus loco mouere noluerint, ne cogentur glossas vel loco mouere, vel delere, quod alibi non semel fecerunt. imò notauerunt ijdem correctores, quædam es-

sein eodem capite, quæ apud Diuum Augustinum nullibi reperiuntur: quædam etiam ex prima regula inter regulas B. Augustino attributas, quam vt dictum est supra, omnes tanquam spuriam ab illo reieciunt.

IV. Sexto loco probatur eadem veritas testimonio Historicorum, ex quibus, vt recentiores omitamus, primus sit B. Antoninus Florentinus in 2. p. Summæ historialis tit. 10. cap. 8. §. 3. vbi de Sancto Augustino scribit. Et ab eo dicitur Ordo Canonice Regularium habuisse initium, quibus & Regulam scripsit, quam hodie plurimi religiosi profitentur, vt Prædicatores, Eremitæ, Seruici, Canonici Regulares omnes, licet diuersarum religionum, & alij. Hoc Beati Antonini testimonium non potest Marquez rejicere, qui ad secundum verbum eiusdem Antonini testimonio abutitur contra Canonicos Regulares, quod & Ludouicus de Angelis, & frater Cornelius Lancillottus, & alij eiusdem instituti antillum fecerant. Neque Diuus Antoninus propter hoc in poenam contradictionis incidit, propter illa, quæ in 3. parte tit. 24. cap. 14. de Ordine Eremitarum scribit, vt idem Marquez cap. 7. §. 15. contendit. Primum, quia, quæ scribitur in secunda parte, ex propria sententia scribit, ac etiam in proprio loco tractandi de vita & rebus gestis Beati Augustini. Ceterum quæ in tertia parte tit. 24. cap. 14. habet, non ex propria sententia scribere fatetur, sed ex sola relatione fratris eiusdem Ordinis Eremitarum, quod statim in initio eiusdem capituli admonuit dicens: De sacro Ordine Eremitarum Sancti Augustini, qui in privilegijs inter Mendicantes computantur, quæ in nona. hoc resero. Quibus Religiosis dicti Ordinis sic scribit. Reuelatum fuit propheticis spiritu Abbati iacobimo &c. Ecce vides, quantæ authoritatis esse debeat testimonium Diui Antonini ex eo loco sumptum, ad Beati Augustini cucullam eremiticam probandam, quod nihilominus prædicti authores per omnes paginas tam frequenter inculcant. Secundo quia in eod. tit. 24. cap. 14. idem Antoninus statim in principio postquam Eremitarum sententiam retulit, qui Ordinem Ermiticum non solum à Beato Augustino institutum, sed etiam omnibus alijs Ordinibus mendicantium, & Monachorum, & Canonicorum antiquiorem esse contendebant, illam sententiam tanquam fallam illis formalibus verbis sic reiecit. Sed declaratio ista non sufficienter probat propositum, nam si Ordo Eremitarum, & in Eremito viuendum cepit à Paulo Eremita, non sequitur, quod talis modus viuendi esset Ordo B. Augustini, vel quod viuerent secundum regulam B. Augustini, qui adhuc non erat in mundo, sed postea plus quam per centum annos. Nec legitur alicubi, quod aliquam communem Regulam illi Eremita haberent, nec tunc aliquis ordo vel religio erat ab Ecclesia approbata, vt postea fuit. Quod Beatus Benedictus, & eius religio secundum Regulam eius fuerit post Augustinum, certum est; vnde & Canonici Regulares, qui profitentur Regulam Augustini, vix



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

174

fuerunt ante Monachos Benedictinos, & etiam aliqui Eremitae viuentes religiosi in locis solitarijs potuerunt esse, qui viuerent secundum regulam Augustini, & forte illi, ad quos sermones editi dicuntur ad Eremitas. Sed non erant illi proprie loquendo illius Ordinis, & modi vitae, ut nunc sunt, qui dicuntur Eremitani, & habitant in Ciuitatibus, Villis, & Castris. Similiter & si fuerunt aliqui ante ordines Mendicantium, qui viuerent in Eremita secundum Regulam Augustini, non tamen erant tales Ordinis, nec habebant vnum caput, nec illas ordinationes, quas habent Eremitani nunc. Vnde potest dici, quod, qui dicuntur Eremitani, non fuerint ante Mendicantes, sed postea, ut patet infra. Hecille, quae si Venerandi Patres Eremitae perpenderent, cessarent tot conuersiones fundatae in hoc testimonio, quod nihil eis prodest, plurimum autem obest, utpote per quod ea omnia, quae illi de institutione, habitu, Regula ab Augustino acceptis tradunt, funditus euerterentur, & tolluntur, quae necessario animaduertenda esse duxi propter alia multa quae inferius repetere necessarium erit. Ex quibus etiam D. Antonini verbis quatuor corollaria magni ponderis inferuntur, Primum, quod tempore Augustini Eremitae nullam certam Regulam habebant, nec erat aliquis certus Ordo Eremitarum ab Ecclesia approbatus. Secundum, quod licet post Augustinum potuerint esse aliqui Eremitae in solitudine degentes sub Regula B. Augustini, illi non erant eius Ordinis, cuius nunc sunt, qui vocantur Eremitani Ordinis Sancti Augustini, & de conuerso ordo Eremitarum D. Augustini, qui nunc est, nihil commune habet cum antiquis Eremitis. Tertium, quod illi antiqui Eremitae in solitudine degebant, non in Ciuitatibus, Villis & Castris. Vnde Religiosi illi in horto Valerij a B. Augustino constituti prope Ecclesiam parochialem ciuitatis Hipponensis, Eremitae nullo modo esse potuerunt. Quartum, quod Ordo Eremitarum, qui nunc est, post Ordinem Mendicantes D. Dominici, & D. Francisci fuit institutus, vel saltem approbatus, de qua re inferius dicemus.

**S**ecundus igitur testis sit Lucidus Historicus lib. 10. de Rebus gestis post Christi aduentum cap. 17. vbi ait: Rubrica de ordine religiosorum restatur communem Clericorum Ordinem a B. Petro, & alijs Apostolis fuisse institutum, qui deinde a B. Augustino insignem, & singularem regulam accepit. Tertius est autor Fasciculi temporum fol. 54. vbi ait: Ordo Canonicus cepit florere in Beluacensi Ecclesia, qui primò ab Apostolis, postea a B. Augustino regulariter institutus fuit. Idem autem sunt regulariter institui, & regulam accipere. Quartus Vincentius Beluacensis lib. 18. cap. 54. vbi catalogum librorum D. Augustini recensens, numerat Regulam de institutione Clericorum librum vnum. Quintus Author, qui vitam S. Norberti Ordinis Praemonstratensis fundatoris descripsit, & illius discipulus fuit, Hugo appellatus, in vita eiusdem Sancti Norberti: quae legi potest apud Surium tomo 3. sub die 6. Maij. scribit enim

hic autor, cum B. Norbertus de ordine fundando apud se recogitaret, apparuisse sibi B. Augustinum, & ostendisse regulam, ac dixisse: Augustinus ego sum Hipponensis Episcopus: ecce habes regulam, quae ego scripsi, sub qua si bene militaueris confiteres tui filij mei, ad stabant securi in extremum iudicij terrore. Aduertendum est autem, B. Norbertum tunc de instituendo Ordine Canonicorum, non Eremitarum cogitasse, quem de facto talem postea instituit. Sextus est Antonius Historicus Francorum antiquus ante annos septingentos, nam vixit anno Domini 840. hic Autor duobus in locis meminit Regulam Beati Augustini lib. 5. historiae de rebus gestis Francorum cap. 10. & 17. & reddit causam, ob quam in Concilio Aquilgrani sub Ludouico Pio congregato non fit mentio de Regula B. Augustini, cum agitur de reformatione Canonici Ordinis, quia, inquit, Concilium illam supponebat tanquam notissimam, sub qua omnes Canonici tunc viuerent, sed quasdam institutiones super addere volebat, quae totius vitae Canonice perfectionem comprehenderent, quae non ita distincte in ipsa regula designabantur, sicut designantur, quae spectant ad Monachos in regula B. Benedicti. Septimus est Venerabilis Beda lib. 4. historiae Gentis Anglorum cap. 4. vbi meminit monasterij in Iugeto nuncupati, sub Regula, & Abbate Canonico degentis. eius verba sunt: ipsum nauoque est, quod nunc grande de miraculo effectum in Iugeto vocatur, & conuersis tantum ad meliora instituta omnibus, e gregium ex amens continui monachorum, qui de provincia Anglorum ibidem collecti, ad exemplum Venerabilium fratrum sub Regula, & Abbate Canonico, in magna continentia, & sinceritate proprio labore manuum viuunt. Siue autem illi Religiosi in Iugeto constituti essent verè Canonici, degentes sub regula, & Abbate Canonico, siue illi essent Monachi reformati ad exemplum Canonicorum degentium sub Regula, & Abbate Canonico, utriusque enim sensum haec verba referunt, nihil interest. Satis est, ex hoc loco haberi, apud Bedam mentionem heri tum Regulam, tum Abbatis Canonici Regula autem Canonica est Regula Augustini, neque enim alia Regula Canonica monstrari potest. Et quod de Regula B. Augustini autor intelligere velit, illa eius verba satis aperte indicant: sub Regula, & Abbate Canonico in magna continentia & sinceritate proprio labore manuum viuunt. Nam in Regula B. Augustini specialiter cauetur, ut clerici horis constitutis aliquid in communem operentur, maiori studio, & frequentiori alacritate, quam si sibi ipsaeque propria faceret. Et videtur Augustinus in ipsa Regula consuetudinem, & statuta Ecclesiae Africanae inserere voluisse, quae iubebat, ut clerici quantumcunque docti aliquo honesto artificio victum sibi ipsis compararent, ut patet ex Concilio 4. Carthagini, cap. 57. & duobus sequ. de quibus supra dictum fuit.

**S**eptimo probatur eadem veritas testimonij Doctorum, & sanè pro omnibus Doctoribus

VI.

fuit.

fufficere potest ipse Augustinus, in reperitur ipsa regula, & etiam ferme muni vita clericorum, qui cum reque regula cum tot saeculis ab Ecclesia Speculi clericorum, vel de communium, vel Regulae Canonicorum turperantonomasia regula Canonica clijs nuncupata, nescio quam ob licentia nunc sint, qui negare audeant Canonice traditam fuisse. Nam mittatur, pari modo licebit alia titissimi Patris scripta in dubium aperte negare. Adde secundo loco in lib. de precepto, & dispensatione meminit Regulam D. Augustini, & C in epist. 2. & 3. vbi per Ordinem D. Augustini Regulam tanquam Canonice acceptam refert. Et factum Praedicatorum Regulam B. Augustini, sed clericis Canonice traditam autus est Robertus Holcot in c. 7. lib. 35. cuius verba superius sunt recitata bertus Arboricensis lib. 2. de Coelibatim canonice Augustinianum Praeiole Regula, & Legibus descripti liber in tomo 2. operum eiusdem A. Robertus Riccardinus in commentum D. Augustini. Septimus Riccardinus in Annoto ad censuram Erasmi Parisiensem probata anno Domini ad calcem libelli hae habet. Denique in multis tam multi Doctores, & Praeclarissimi Regulam Augustini traditam videntur, & illi iustitiam simul, & Sedem probauerunt. Nescio si ex Ecclesia, proceribus inuenerunt usque adeo infanti cordum monachorum nomen tam grauoiter infestum. Quae responsio & approbatio praecedente deliberatione facta fuit a Facultate studentibus Canonicis regularibus S. Augustini, & fratribus eremitis, ut etiam vides, illos Facultatem Parisiensem interpellare, ut decerneret an regulae ipsius Eremitis fuerit scripta. Nec te m Riccardus Cenomanus in progressu Monachorum nomine vtatur, ita vt ture, ipsam Regulam ab Augustino traditam fuisse, quia ex contextu habet, ne monachorum, clericos Canonice nec vis facienda est in nomine, cuius constat. Alios plures Doctores & proautores omitto, Hugonem de Sancto annem Mauburnum Belgam, Martinetum Naaurum, Augustinum Nanciensem, Viros toti Orbi cognitorum testimonio in causa notissima in-

sufficere potestiple Augustinus, inter cuius opera reperitur ipsa regula, & etiam sermo tertius de cōmuni vita clericorum, qui cum regula coincidit: quæ regula cum tot feculis ab Ecclesia sub titulo Speculi clericorum, vel de communi vita clericorum, vel Regule Canoniorum fuerit recepta, & per antonomasiam regula Canonica passim in Concilijs nuncupata, nescio quam ob causam, & qua licentia nunc sint, qui negare audeant, illam clericis Canonice traditam fuisse. Nam si illa licentia admittatur, pari modo licebit alia multa huius Sanctissimi Patris scripta in dubium reuocare, aut etiã aperte negare. Adde secundo loco D. Bernardum in lib. de præcepto, & dispensatione cap. 3. & 7. vbi meminit Regule D. Augustini, & Ordinis illius, & in epist. 2. & 3. vbi per Ordinem D. Augustini intelligit Ordinem Canoniorum. Tertius est B. Vmbertus S. Ordinis Prædicatorum Generalis magister in commento eiusdem Regule. Ille enim Augustini Regulam tanquam Canonice traditam, & a Canonice acceptam refert. Et sanè totus Ordo Prædicatorum Regulam B. Augustini non Eremiticam, sed clericis Canonice traditam agnoscit. Quartus est Robertus Holcot in c. 7. lib. Sapientie lect. 95. cuius verba superius sunt recitata. Quintus Robertus Arboricensis lib. 2. de Cœlibatu, vbi ait: Ordinem canonicum Augustinianum ab ipso sancto Prædicate Regule, & Legibus descriptum. Habetur liber in tomo 2. operum eiusdem Autoris. Sextus Robertus Riccardinus in commentario ad Regulam D. Augustini. Septimus Riccardus Cœnomanus in Anidoto ad censuram Erasmi per facultatem Parisiensem probata anno Domini 1539. vbi ad calcem libelli hæc habet. Denique cum tot retro seculis tam multi Doctores, & Prælati vni hæc crediderint Regulam Augustini traditam vni, quoniam & Conuentus ipsi iustauerint simul, & Sedes Apostolica approbauerit. Nescio si tot Ecclesia, proceribus neglectu quisquam inueniatur vsque adeo insani cordis, vt vni Erasmo monachorum nomen tam graue in seculum adherent. Quæ responsio & approbatio præcedente matura deliberatione facta fuit à Facultate Parisiensi instantibus Canonice regularibus S. Victoris, non autem fratribus eremitis, vt etiam ex hoc capite videas, illos Facultatem Parisiensem minimè ausos interpellare, vt decerneret an regula B. Augustini ipsi Eremitis fuerit scripta. Nec te moueat, quod Riccardus Cœnomanus in progressu ipsius libelli Monachorum nomine vtatur, ita vt videatur sentire, ipsam Regulam ab Augustino monachis traditam fuisse, quia ex contextu habes, illum nomine monachorum, clericos Canonice intelligere, nec vis faciendus est in nomine, cum de re nobis constat. Alios plures Doctores & probati nominis auctores omitto, Hugonem de Sancto Victore, Ioannem Mauburnum Belgam, Martinum Azpillicetam Nauarrum, Augustinum Nouellum Ticcenensem, Viros toti Orbi cognitos, ne nostrorum testimonio in causa notissima indigere videamur.

Hoc solum pro colophone præsentis capitis annectam, licet dubitatum sit à plerisque, an B. Augustinus auctor fuerit Ordinis Eremitarum, nūquam tamen dubitatum in Ecclesia Dei, an idem Augustinus Canonice Ordinis vel Autor fuerit, vel saltem reparator, ac insignis reformator. Vnde consequenter loquentes dicere oportet, non posse in dubium reuocari an B. Augustinus Clericis Canonice regulam tradiderit, esto de eremitis in dubium id reuocetur: à quo argumento conuictus Coriolanus in suo defensorio pag. mili 2. ausus nō fuit negare, Hanc tertiam Regulam, de qua solum hic loquimur, & quam ab Augustino Episcopo scriptam verissime fatetur, Canonice traditam, sed solum contendit, illam Canonice & Eremiticam communem fuisse, quod etiam dixerat frater Iordanus de Saxonia loco sepe citato ex lib. 2. in Vitae fratrum cap. 14. hoc solo ab illo discrepans, quod Coriolanus ipsam Regulam non nisi ab Augustino Episcopo scriptam asserit, & verum dicit, frater Iordanus ab eodem presbytero post fundatum monasterium in horto Valerij editam assernat.

## CAPVT VIGESIMVM.

*Probatu eadē veritas ex repugnantia, quam cum vita Eremitica habet ipsa Regula B. Patris Augustini.*

**R**ostremum argumentum ad eadem veritatem confirmandam sumi potest ex repugnantia, quæ habet cum vita eremitica ipsa Regula B. Augustini. quæ repugnantia duobus vijs ostendi potest, nempe ratione quadam vniuersali, & comparatione inter ipsam Regulam Augustinianam, & vitam Eremitarum per singula capita facta in particulari. Ratio vniuersalis est, quia quemadmodū Ordo Clericalis ab initio nascentis Ecclesie vsque in præsens semper à monastico, & multo magis ab eremitico, si Ordo Eremiticus à monastico seceratur, distinctus fuit & pro distincto est habitus, ita vt ex vno ad alium ordinem transitus fuerit nō semel interdictus, vt superius dictum fuit ita etiam regula monastica, v. l. eremitica, & regula canonica pro distinctis sunt habitus, quod etiam ex varijs testimonijs summorum Pontificum, & Conciliorum superius deductum est. Cum itaque ex omnium sententia nomine regule canonice semper veniat regula B. Augustini, omni probabilitate carent, qui illam eremitis, & monachis, & non clericis traditam affirmant. Alioqui si Regula B. Augustini pro eremitis, siue pro monachis ab initio condita fuisset, & regula verè monastica ex ipsa institutione esset, cur potius illam, quam Regulam B. Benedicti vel Basilij canonicam dixissent? Cur canoni-

cis sub regula Augustini de gentibus ad ordinem D. Benedicti transitum prohibuissent? Quod tamen prohibuerunt cap. mandamus cum seq. 19. q. 3. Cur demum ipsis monachis sub regula D. Benedicti d. gentibus curam animarum personarum secularium interdixissent, clericis verò canonicis concessissent, eò quod regula laxiori inferuiant? vt dicitur in c. quod De timore. de Statu monach. si æquè esset regula monastica, imò etiam eremitica regula B. Augustini, sicut regula D. Benedicti?

II. **V**erùm hæc ratione omiſſa, quæ sanè introspecta vicium plena est, & magni ponderis apud omnem esse debet, operæ pretium erit, vt propius ad rem accedentes, ipsam regulam cum institutis vite eremiticæ per singula capita pedetentim conferre incipiamus: ita enim fiet, vt nulli dubium relinquatur, omnia ferè in eadem regula contenta cum vita eremitica è diametro pugnare, & è contrario in clericis canonicis optimè quadrare, & illis conuenire. Prima igitur repugnantia notatur in illis verbis eiusdem regule cap. i. *Qui aliquid habebant in seculo, quando ingressi sunt monasterium, libenter velint illud esse commune & infra, nec extollantur si communi vita aliquid de suis facultatibus contulerunt, nec de suis diuitijs magis superbiunt, quia eas in monasterio parturunt, quam si in seculo fuissent.* Hæc verba indiciunt, religiosos, quibus Augustinus Regulam tradidit, bona etiam stabilia, & diuitias in communi habere potuisse, & habuisse, quæ eremitis in tugurijs, & in solitudinibus degentibus omnino conuenire non possunt, imò nec etiam in ciuitatibus habitantibus, si tales erant, quales illos fuisse contendit Marquez in cap. 6. §. 2. & alibi, adeo scilicet pauperes, & in paupertate adeo profunda viuentes, vt nihil omnino temporalium bonorum, præsertim stabiliam possiderent, etiam nomine totius monasterij, & in communi. Quadrant verò in clericos canonicos, qui bona etiam immobilia in communi habebant, vt patet legenti primum & secundum sermonem de communi vita clericorum, ex quibus habes eos, qui monasterium clericorum ingrediebantur, diuitias in seculo habentes, partem pauperibus erogare, partem parentibus relinquere, partem verò in communi conferre solitos fuisse.

III. **S**ecunda repugnantia notatur in illis verbis: *Nō sit notabilis habitus vestis, nec affectus vestibus placere sed meritis.* Hæc nescio quid commune habeant cum cuculla nigra eremitica, vnica zona succinea, quam teste Marquez ipsi eremite, nec etià dormitori soluebant. Vtrum autem quadrent in habitum canonicum, non est præsentis loci proflixius probare, vel explicare.

Tertia repugnantia notatur in illis verbis: *Oculi vestri estis iactantur in aliquam seminarum, in nullam fingantur: neque enim quando proceditis, feminas videri prohibemini, sed appetere, vel ab ipsis appeti velle, criminosa sum est.* Quæ verba superflue ad eremitas dirigi

videntur, qui in solitudinibus ab humana conuersatione remotissimi viuebant, secundum Marquez cap. 8. in prime magnopere verò ad clericos spectabant, quos necesse erat ob curam animarum, & alia clericorum munera obeunda frequenter in populis, & in locis, vbi erant scemina, conuersari, quorum virtus, vt idemmet Augustinus lib. de moribus Ecclesie cap. 32. scribit, tanto mirabilior, maiori prædicatione dignior videtur, quo difficilius est, cum in multiplici hominum genere, & in ista vita turbulentiore seruare.

Quarta repugnantia notatur in illis verbis: *Quando ergo simul estis in Ecclesia, & vbiunque vobis semina sunt, in vocem vestram pudicitiam custodite.* Nam ista verba de Ecclesijs eremitarum illorum temporum omnino intelligi non possunt, cum ille esset in solitudine, & in locis ab omnium conuersatione remotis, quod etiam fatetur Marquez de monasterio à B. Augustino in orto Valerij ædificato, quod in loco à Ciuitate longè distanti extructum fuisse contendit, vt supra visum fuit. Conueniunt autem Ecclesijs clericorum, & præsertim in Parochialibus, vel etiam Episcopalibus existentium, quales erant clerici ab Augustino tum in primo, tum in secundo monasterio instituti.

Quinta repugnantia notatur in illis verbis: *Vestes vestras in vnum habeatis sub vno custode, vel duobus, vel quot sufficere possint ad eas excutiendas, ne à tinea ledantur, nisi fieri potest, ad vos non peruenias, quo vobis indumentum pro temporum congruentia profertur, vestram hoc recipiat unusquisque, quod deposuerat, aliud quod alter habuerat, dum tamen vni uique, propriæ cuique opus est, non negetur.* Quæ verba in eremitas illorum temporum, tales præsertim, quales monachi secundum Baronium, & Marquez ab Augustino in Africa fuerant instituti, omnino quadrare non possunt, qualis exempli gratia fuit D. Fulgentius, quem isti Auctores pro discipulo D. Augustini nobis obijciunt: illi enim mutatorias vestes non habebant, quas deponerent, vt loco illarum alias acciperent, vtque propterea inter eos contentiones, & murmura orirentur, quod non acciperet quisque, quod deposuerat. Nam vnica tunica contenti erant, quam semel indutam siue per ælatem, siue per hyemem, non amplius exuebant, quam zona pellicea præcinctam, nec etià dormitori soluebant. Ita enim expressè fatetur Marquez de habitu prætorum eremitarum ab Augustino institutorum cap. 8. §. 4. & alibi non semel, & ante illum Cardin. Baronius tomo 6. Annalium sub ann. 504. num. 34. Quadrant autem optimè in clericis canonicos, sicut patet ex ijs quæ de illorum communi vestuario scribit ipse D. Augustinus serm. 2. de communi vita clericorum.

Sexta repugnantia notatur in illis verbis: *Indumenta vestra secundum arbitrium Præpositi lauantur, siue à vobis, siue à sollicitis, ne interiores anima sordes contrahat mundæ vestis nimis appetitus.* Quæ verba cum habitu eremitico, tali præsertim, qualem habitum

illo-

illorum eremitarum Augustiniano tenentur idem Auctores, nihil communi sunt: ille enim erat vnica tunica nigra succinea, quam nunquam soluebant. Dicitur, quòd lauabant alia indumenta. Respondet primò D. Augustinus in tu superiori, qui omnibus conspicuus etiam supra dixerat. *Non sit notabilis affectus vestibus placere, sed moribus interiori, quem nemo videt, nimius appetitus interioris animi, here non solent: nimium enim fluidius non ponitur circa habitum interiori, videtur ab alijs, & multi sunt interiori didi, qui tamen exterius nitidi videntur de sili eremite vestes internas habere ipsi, vel fallones lauarent, illorum erat talis, qualis erat habitus Pauli per Hilariis, Antoni, Fulgentij, & quem Marquez, & illius similes cuncta videlicet tunica quam nunquam siue per hyemem, siue per ælatem.*

Dicit, quòd illorum habitus erat vel lactineus non artificialis, sed naturalis qualem natura præbebat, qualem habuit Beatus Fulgentius, de quo ait, quæ scriptis. *Subito casulam nigellam, vel lactineam misit.* Vtrum hæc qualis diffinitio tollit, nam neque D. Fulgentius, nec totorum Monachorum, vel Eremitarum quam semel induit, vniquam lauit, imò de S. Hilario infigitur eremite legitur, illum facci, quo semel nunquam aut mutasse, aut lauisse, cur neum esse diceret, munditias in ciliis. Deinde si habitus illorum eremitarum tunica nigra, sed vel nigra, vel alba, per naturam concedebat. Non ergo habitus quos ab Augustino institutos fatentur, siue cuculla nigra zona pellicea per tunica, vel nigra, vel alba, quam naturalis color tribuebat. Vt quid ergo pro colorere decertant? Certè si hæc respectatur, fallitatis apertissima conuincitur ipsa cuculla nigra scribuntur in sermone brofij in Epistolis Valerij, & Sigibea monibus ad Eremitas.

Septima repugnantia notatur in illis verbis: *erum etiam corporis, cum infirmitatibus nimium denegatur, sed sit sine vniuersa dicere. & infra neque eam ad balnea, sine necesse fuerit, minus quam duo, vel tres.* Hæc crediderim antiquis eremitis in solitudine degentibus vnica tunica siue per ælatem hyemem indutis, parum affabre contentis de B. Fulgentio, quem vix eremiticus fimo instituit verum exemplar producit Autor illius vite Anonimus, qui illius extitit c. 30 quod persuadentibus

illorum eremitarum Augulimanorum fuisse fa-  
tentur idem Autores, nihil commune habere pos-  
sunt. Ille enim erat vnica tunica nigra zona pellicea  
fuccincta, quam nunquam soluebat, nec lauebat.  
Dicitur, quod lauabant alia indumenta interna.  
Respondeo primò D. Augulimum loqui de habi-  
tu superiori, qui omnibus conspicuus est, de quo  
etiam supra dixerat. *Non sit notabilis habitus vestis,*  
*nec affectus vestibus placere, sed moribus.* Non de ha-  
bitu interiori, quem nemo videt, cuius munditiei  
nimius appetitus interiores animae sordes contra-  
heret non solent: nimium enim studium munda ve-  
stis non ponitur circa habitum internum, qui non  
videtur ab alijs, & multi sunt interius nimium sor-  
didi, qui tamen exterius nitidi videri volunt. Deinde  
si illi eremita vestes internas habebant, quas vel  
ipsi, vel fullores lauant, illorum habitus non er-  
at talis, qualis erat habitus Pauli primi Eremitae,  
Hilarionis, Antonij, Fulgentij, ac demum talis,  
qualem Marquez, & illius similes contendunt, v-  
nica videlicet tunica quam nunquam deponerent  
sive per hyemem, sive per aestatem.

Dicit, quod illorum habitus erat, vel nigellus,  
vel lactineus non artificialis, sed naturalis, & talis,  
qualem natura praebebat, qualem legimus tulisse  
Beatum Fulgentium, de quo ait, qui eius vitam  
scripsit, *Sulco casulano nigello, vel lactineo pallio circū-*  
*dato iniegit.* Verum hae euasio difficultatem non  
tollit, nam neque D. Fulgentius, nec aliquis San-  
ctorum Monachorum, vel Eremitarum vellem,  
quam semel induit, vniquam lauisse repertus est,  
imò de Sancto Hilarione insigni eremitarum pa-  
rente legitur, illum sacculi, quo se mel indutus fuit,  
nunquam aut mutasse, aut lauisse, cum superuaca-  
neum esse diceret, munditias in cilicio quærere.  
Deinde si habitus illorum eremitarum non erat  
tunica nigra, sed vel nigra, vel alba, prout vellerum  
natura concedebat. Non ergo habitus eremitarum,  
quos ab Augulino institutos fatentur, erat tuni-  
ca, siue cuculla nigra zona pellicea praecincta, sed  
tunica, vel nigra, vel alba, quam naturalis velleris  
color tribuebat. Vt quid ergo pro cuculla nigra tā-  
topere decertant? Certè si hae responso admitta-  
tur, falsitatis apertissima conuincuntur, quae de  
ipsa cuculla nigra scribuntur in sermone D. Am-  
broij, in Epistolis Valerij, & Sigiberti, & in ser-  
monibus ad Eremitas.

Septima repugnancia notatur illis verbis: *Lana-*  
*rum etiam corpori, cum infirmitate necessitas cogit,*  
*minime denegatur, sed sicut sine murure de consilio me-*  
*dicinae, & infra neque eam ad balnea, siue quocumque*  
*necessitas fuerit, minus quam duo, vel tres.* Hae etiā ver-  
ba crederem antiquis eremitis in solitudinibus  
degentibus vnica tunica siue per aestatem, siue per  
hyemem indutis, parum affabre conuenire. sanè  
de B. Fulgentio, quem vitæ eremitæ à B. Augu-  
stino institutæ verum exemplar producant, scri-  
bit Autor illius vitæ Anonimus, qui illius discipu-  
lus extitit c. 70 quod persuadentibus medicis, vt

lauacris balnearibus vteretur. *Nam quod balnea, re-*  
*spondet, facere poterunt, ne homo mortali explorata vita*  
*sua tempore moriat, si vero proximam mortem nec a-*  
*quarum calidarum possunt sumentia repellere, cui in illi*  
*obscuro persuaderi, vt rigorem dei seruata praesens in*  
*sine dissoluam?* Hæc sanctus ille Episcopus, qui cum  
morti esset vicinus, ne rigorem suæ professionis  
dissolueret, aquis balnearibus vti noluit.

Nec sufficere videtur ad has difficultates coi-  
tandas, quod inquit Marquez, Eremitas à B. Au-  
gulino institutos Cenobitas fuisse, non Anacho-  
ritas: siue enim Anachoritas, siue Cenobitas fue-  
rint, si tales erant, quales illos fuisse, tum ipse cap.  
2. §. 4. tum alij passim affirmant, præcipuè Author  
ille sermonum ad eremitas serm. 5. 14. 27. & 28. Fra-  
ter Iordanus lib. 1. cap. 1. Paulus Bergomensis, Ce-  
riolanus, & alij, nempe in solitudinibus viuentes,  
cuculla nigra, eaque zona pellicea nonquam sol-  
uenda induti, eadem prorsus difficultates manent,  
& non tolluntur repugnancia, si dicatur, illos fuisse  
Cenobitas, & non Anachoritas, vt conferenti  
patet.

## CAPVT VIGESIMVM PRIMVM.

*Contraria sententia rationes af-*  
*feruntur, & soluntur.*



Contra sententiam tribus capi-  
tibus proxime antecessentibus  
firmatam producit Ioan. Mar-  
quez. cap. 7. §. 13. leuissimas no-  
nullas coniecturas, ad sua ten-  
dum, B. Augulinum suam Re-  
gulam non clericis canonicis,  
sed etiam eremitis primitus scripsisse. Prima con-  
iectura est. In editione Plantiniana Operum D. Au-  
gulini edita est ipsa regula sub hoc titulo: *Regula*  
*B. Augulini ad seruos Dei.* Certum verò est, illum  
fuisse titulum fratrum illorum temporum, quod  
mille testimonijs posset probari.

Respondeo, quid si pro vna Plantiniana editio-  
ne sexcentas alias proferamus, quibus eadem re-  
gula edita fuit sub titulo vel Speculi clericorum,  
vel Regula de communi vita clericorum, vel Ser-  
monis de communi vita clericorum? Præterea, yn-  
de constat fratres illorum temporum omnes fuisse  
eremitas Augulinos? Vel vnde constat ero-  
mitas, qui nunc sunt, fuisse temporibus diu-  
Augulini? Vnde etiam habent eremita, vel diuino,  
vel humano iure, vel Christi, vel Papæ, vel Impera-  
toris, vel alterius Principis priuilegio, quod ipsi so-  
li nomine seruorum Dei nuncuparentur, vt cum  
audis seruum Dei, statim eremitam Auguliniānū,  
necesse sit intelligere? Ego enim fateor meam ig-  
norantiam, istiusmodi priuilegia nunquam vidi.

Secunda coniectura, licet clerici canonici etiam  
ipsi inter seruos Dei computari possent, tamen

verus

verus, & proprius illorum titulus erat, quo illos compellant Valentinus Abbas in epist. 256. Dominos suos clericos illos vocans.

Respondetur Clerici D. Augustini iure merito vocari poterant Domini, & nihilominus à confortio seruorum Dei non excluderentur, nec confectur à nomine. Nam & Augustinus vice versa vocat ipsum Valentinum dominum, & tamen à confortio, & nomine seruorum Dei non excludit. videatur epist. 46. & 47.

Tertia Coniectura. B. Augustinus fundauit suam Regulam in Actis Apostolorum, praesertim in 3. c. ubi de communi vita Christianorum primitiua Ecclesiae sermo habetur, quam vitam agebat Augustinus, prius quam clericos institueret.

Respondetur, in primitiua Ecclesia omnes fideles communem vitam ducebant tam clerici, quam laici, & multò magis clerici, inter quos tale institutum per aliquot saecula durauit; & re vera tale institutum praesertit ipsum nomen clerici, vt habes ex cap. duo. 12. quae 1. Ceterum vt haec ratio sapret, multò salu opus esset. Nam cetero B. Augustinus suam regulam in Actis Apostolorum fundauerit: Esto etiam antequam esset clericus, vel clericos institueret, communem vitam cum socijs & amicis apud agros proprios duxerit, quid inde? Num ex hoc sequitur, quòd vel fuerit eremita, vel quòd eremitas instituerit, vel quòd hanc regulam illis tradiderit, quae toto Caelo ab illorum instituto distat, vel quòd eam non dederit clericis? minime gentium. neque vllus licet acutissimus Logicus illiusmodi sequelas per veram artem sillogisticam deducet.

III. **Q**uarta coniectura. Iubet Augustinus fratres suis manibus laborare, & lucrum in commune conferre, & de eo viuere. Hoc in eremitas optime quadrat, non in clericos, qui de redditibus Ecclesiarum alebantur.

Respondetur. B. Augustinus in regula iubet, vt nullus sibi aliquid operetur, sed vt omnia opera nostra in communi fiant, maiori studio, & frequentiori alacritate, quam si nobis singuli propria faceremus. Quòd verò operemur manibus ista, vt aliquid lucreretur, & lucrum in commune conferamus, vt inde sumptus pro victu, & vestitu necessarios nobis faciamus, in regula nostra, non legitur; sed etsi legeretur, quam optime in clericis illorum temporum quadraret, colligitur ex Actis Apostolorum, & ex epistolis Pauli, in quibus Petrus & Paulus, qui erant Apostoli, nihilominus leguntur proprio labore manuum sibi ipsis victum comparare voluisse, vt B. Augustinus notauit in lib. de Opere monachorum. Colligitur etiam ex Decretis Concilij IV. Carthaginensis cap. 51. & duobus sequentibus, cui B. Augustinus interfuit, antequam regulam scriberet, & ex alijs, quae videri possunt apud Gratianum in suo Decreto 91. d. Esto etiam clerici Hispanenses ex redditibus Ecclesiae alerentur, vtile tamen erat, illos ad ocium fugiendum, &

bonam valedudinem seruandam, aliquid manibus suis operari.

Postrema coniectura deducitur ex diuersis modis, quibus B. Augustinus vtunque Ordinem instituit, eremitarum, & clericorum, quae coniectura quoniam nullo solido fundamento subnixta est, silentio praetermittitur, ne tempus conteramus. Hoc vnum aduertentes, falsum omnino, & contra omnem veritatem esse, quod idem Autor pag. 109. & 104. scribit, in reformatione Ordinis Canonici per Concilium Aquisgranum habitum facta, ad firmitationem Regulae B. Augustini, quia Ordo Canonicus, de quo in eodem Concilio agebatur, supponebatur à Concilio diuersus ab Ordine per D. Augustinum instituto, quando Regulam scripsit. Hoc inquam falsissimum est, nam si illi diuersi erant à canonicis per D. Augustinum institutis, cur pro illorum reformatione recitati sunt à Concilio sermones ipsius B. Augustini de communi vita clericorum. & in libello pro eadem reformatione edito registrati, nimirum cap. 112. & 113. Dices, at licet tibi registrati fuerint duo sermones priores, non tamen registrata fuit Regula Respondetur, Regula non fuit registrata, quia supponebatur tanquam notissima, secundum quam omnes canonici passim confluuerant proficere, quoniam ob causam vocabatur per anthonomasiam regula canonica: sed nihilominus cum fuerit scripta post primum, & secundum sermonem, & dicatur sermo tertius in ordine de communi vita clericorum, fuisse ad conuincendum, quòd Ordo ab Augustino institutus, siue rectius restitutus, non fuit diuersus ab Ordine canonicorum, de quibus in Concilio Aquisgranum habito mentio habetur. Porro in hoc verò dicitur, cum ait, causam, ob quam Concilium dicta regula non meminuit, fuisse, quia mens concilij erat, exactam quandam viuendi normam ex dictis Sanctorum Patrum, & sacris canonibus collectis, ipsis canonicis praebere, quae non ita exacte in ipsa Regula B. Augustini habetur, sicut habetur in Regula B. Benedicti: & ideo supposita ipsa Regula tanquam notissima Concilium in colligendis Canonibus, & dictis Sanctorum Patrum laborauit. Quòd praeterquam ab Aymonio Historico illorum temporum lib. 5. de rebus gestis Francorum cap. 10. & 17. notatum fuit, colligitur satis euidenter ex alio Concilio Aquisgranum habito cap. 15.

## CAPVT VIGESIMVM SECVNDVM.

*Quis nam fuerit Clericorum Canonicorum à D. Augustino institutorum verus habitus, & quale indumenti genus esset,*

quod

*quod Birrum vocabatur.*

I. **R**ater ea, quae profectissimi Patris institutio haec tenet deducit eadem veritas alia steriori, & à signo fa delatione clericorum constimari. Nam estum, & proitium veltate proterum, non facit monachum, sed professum, & Regularibus, Nihilon tera delatione habitus regularis ad gularis instituti professionem legitimum, nullus sciens, & prudens negabit. quam probemus B. Augustinum etiam piscopali positum communem habitum clericorum cum ipso viuentium praepretium erit, quoniam fuerit clericorum proprius, & verus habitus, per quem B. Augustinus serm. 2. de clericorum satis sufficienter his veris visus fuit, cum ait: Nemo det Birrum, vt non vel aliquid aliud, nisi in commune. I verbis colligimus, duo exterium vel genera habitum clericorum canonico gulfino conuientium constituisse, (nisi nunc non querimus,) Quorum Birrus, alterum tunica lineae, quibus tertium genus mea opinione ad dencet talaris tunica. Nam illos sub tunica aliquid indumenti oblongi & talaris ferationi, & veritati consentaneum quale indumentum esset Birrus, quale tunica lineae, cuiusue forma, aut materius illorum vltus, explicare, hoc oportet. Dicemus primo de Birris in hoc capitulo de de tunica lineae & alijs indumentibus verba faciemus.

II. **C**irca Birros sex inquiremus. Primum genus veltis illud esset, quod obicebatur. Secundò, quae illius esset forma ex qua materia conlici consueuerit. Tertio, quae coloris. Quarto, quae personae esset. Sextò, quo tempore, & quibus is portaretur. Circa primum quaesitum censura ad Regulam B. Augustini censuram Birrum idem fuisse, quod birrum, quod crederet nomen Birrus, v nomine graeco piron deductum, quod vel igneam, siue quod idem est, color ignis, in qua sententia fuerunt etiam in tholici. Coriolanus referente Marquetur in initio dixit, Birrum Augustinianum retum clericale, quo etiam Episcopi clericis, verum etiam ex Monachis affertur, & citat in eadem sententiam Luth Angelis lib. quarto, de Vita Diui Au

quod Birrum vocabant, explicatur.

**P**Ræter ea, quæ pro clericali Sanctissimi Patris instituto probâdo hæcenus deduximus, potest eadem veritas alia ratione à posteriori, & à signo sumpta ex ipsa delatione clericalis habitus euentissime confirmari. Nam etsi iuxta vulgatum, & prostratum vetustate proverbum, Habitus non facit monachum, sed professio regularis, cap. porrectum. de Regularibus, Nihilominus ab externa delatione habitus regularis ad internam regularis in virtuti professionem legitime inferri potest, nullus sciens, & prudens negabit. Verum priusquam probemus B. Augustinum etiam in sede Episcopali positum communem habitum ceterorum clericorum cum ipso viuientium detulisse, operæpretium erit, quinquam fuerit eorundem clericorum proprius, & verus habitus, prius explicare. Quem B. Augustinus scrm. 2. de communi vita clericorum satis sufficienter his verbis explicare visus fuit, cum ait: *Nemo det Birrum, vel lineam tunica, vel aliquid aliud, nisi in commune.* Ex istis enim verbis colligimus, duo externum vestimentorum genera habitum clericorum canonicorum B. Augustino conuentionum constituisse, (de interno enim nunc non querimus.) Quorum alterum erat Birrus, alterum tunica linea, quibus nihilominus tertium genus mea opinione addendum; videlicet talaris tunica. Nam illos sub tunica linea genus aliquod indumentum oblongi & talaris non induit, rationi, & veritati consentaneum non est, sed quale indumentum esset Birrus, qualis etiam esset tunica linea, cuius sùe formæ, aut materiæ, coloris, quis illorum vsus, explicare, hoc opus, hic labor, Dicemus primo de Birris in hoc capite, ac subinde de tunica lineis & alijs indumentis in sequentibus verba faciemus.

**C**irca Birros sex inquiremus. Primò, quodnâ genus vestis illud esset, quod olim Birrus dicebatur. Secundo, quæ illius esset forma. Tertiò, ex qua materia confectus fuisset. Quartò, cuius esset coloris. Quintò, quæ personæ Birris vterentur. Sextò, quo tempore, & quibus in locis birros portarent. Circa primum quæsitum Erasmus in censura ad Regiam B. Augustini censuit; Augustinianum Birrum idem fuisse, quod pileum rubrum, quod crederet nomen Birrus, vel Birreum à nomine greco *birron* deductum, quasi flammæ, vel ignem, siue quod idem est, coloris rubri, vel ignis, in qua sententia fuerunt etiam nonnulli catholici. Coriolanus referente Marquez cap. 7. §. 6. in initio dixit, Birrum Augustinianum fuisse Birretum clericale, quo etiam Episcopi non solum ex clericis, verum etiam ex Monachis assumpti vtuntur, & citat in eandem sententiam Ludovicum de Angelis lib. quarto, de Vita Diui Augustini cap.

decimo quinto. & sanè ipse Ludovicus de Angelis duplicem Birrum distinguit, alterum amicarum: alterum quod est capitis tegumentum. & infra dicit, quod Fratres Eremitani Parisijs, birretum gestare consueuerunt. Verum hi omnes à veritate longè aberrant: etsi enim non negem ab hac voce birrus, vel birrum deriuare birretum, quod paruum est capitis operimentum, postea quam antiquorum Birrorum vsus sublatus fuit, tamen vox ista birrus apud veteres nec pileum, nec quod nunc vocamus birretum, siue rubrum, siue nigrum, siue alterius coloris, vilo modo designabat. nam vsus birreti, ac etiam pilei ex Polidoro Virgilio lib. 4. cap. 18. de Rerum inuentoribus, recens admodum est, veteres enim omnino caput non velabant, vt ille ait, idque præsertim de rubro pileo, siue birreto profus affirmari oportet, quæ neque apud Episcopos, neque etiam S. R. E. Cardinales sed apud solos Romanos Pontifices olim in vsu erant, sicut ex lib. 1. cæremoniarum cap. 6. habes, & Innocentius huius nominis IV. Romanus Pontifex primus fuit, qui, Platina referente, ipsos S. R. E. Cardinales rubro pileo ad dignitatem Cardinalitiam decorandam donauit.

**C**ardinalis Baronius tom. 2. Annal. sub anno 261. num. 90. & seqq. suspicatur, Birrum Augustinianum idem fuisse cum amictu illo, quo nunc etiam Episcopi, & clerici canonici multis in locis vtuntur, quod almutiam, siue mozzettam nuncupamus. Hunc enim amictum in vsu apud regulares canonicos fuisse non solum constitutiones pro generali totius Canonici Ordinis reformatione à Benedicto XII. editæ in cap. de forma & honestate habitus & vestimentorum, sed multorum etiam collegiorum vsus antiquissimus in Hispanijs, Gallijs, Italia, & alijs in locis ostendit. & canonici Congregationis nostræ Lateranensis, ante annos circiter 25. almutijs in Ecclesijs cum diuinis intererant, semper vti consueuerant, & ego tunc temporis, cū necdum sacerdos existerem, tali habitu in choro vtebar; Nec satis adhuc exploratam habere potui causam legitimam, ob quam illarum vsus ad solos Prælatos ex omnibus canonicis nunc restringatur. Ab hac sententia non multum distare videtur Coriolanus in defensorio cap. 7. ad tertium argumentum, cum ait, Birrum secundum famosiores Vocabulistas, & Decretistas esse caputium illud intus foderatum (verbis illius vror) pendens à collo per humeros ad brachia, quasi per cubitum. quo adhuc in Ecclesijs Cathedralibus canonici saculares vtuntur. etsi non satis explicet, an illud caputium sit almutia, an cappa, an cappuccium de pellibus, quas forcaturas vocant. Hac Baronij sententia nonnullis satis plausibilis videtur. Sed esto sub nomine Birrorum etiam ipse almutiæ quadantenus comprehendantur, non est tamen hoc istius nominis propriû, & solum, & adæquatû significatû.

**Q**uo circa resolutè dicendum est, birros olim maxime circa tempora B. Augustini non fuisse

III.

se bir-

id manibus  
tueris mo-  
Ordinem in-  
e coniectura  
bnixa est, in-  
conteramus.  
ro. & contra  
tor pag. 109.  
is Canonici  
acta, no he-  
no agebatur,  
Ordine per  
gulam scrip-  
h illi diuersi  
stuntis, cur  
t Concilio  
nunt vita cle-  
ratione e-  
Dices, at li-  
prios, non  
deo, Regula  
tur tanquam  
anonici pas-  
causam vo-  
anonica: sed  
primum, &  
no tertius in  
y, sufficit ad  
stino institu-  
actus ab Or-  
ncilio Aquil-  
o in hoc verû  
cil. um dictæ  
ns concilij-  
nam ex dictis  
ibus collectis,  
exactè in ipsi  
abatur in Re-  
osa Regula re-  
gendis Cano-  
portauit. Quod  
illorum tem-  
um cap. 10. &  
enter ex alte-  
15.  
MVM  
rum Ca-  
ustino in-  
bitus, &  
us est,  
quid

174

se birreta, n. c. rubra capitis tegumenta, n. c. solas  
almutias nomine birrorum comprehensas, sed ves-  
tes amplas & longas fuisse, quæ totum corpus ita  
contegerent, vt etiam caput possent operire, quæ  
que pilorum nostrorum, & capparum officio tunc  
temporis fungerentur, & non solum apud Episco-  
pos, & clericos, verum etiam apud monachos, im-  
mo & laicos siue nobiles, siue ignobiles, siue Chris-  
tianos, siue etiam Paganos in vsu essent. Hanc verò  
ipsissimam fuisse huius nominis acceptionem,  
& significationem pluribus antiquorum, & quo-  
ad hoc probatæ fidei Autorum testimonijs  
statim adducendæ constat. Horum Primus est  
Ioannes Cassianus lib. 1. de Institutis renouantijs  
cap. 7. Vbi de habitu religiosorum primitiæ Ec-  
cl. sic in Egypto degentium verba faciens inquit:  
*si hoc ang. si palli, tam amictu humilitatem, quam  
vilitatem precij. non pendunt, sedantes, colla perierit  
que humeros tegunt, quod maiores tam nostros, quam  
plurimum nuncupatur eloquis, & ita planctuarum ut qui  
birrorum pretia simul ambit, onenque declinat. Hinc  
habemus primò, apud veteres eundem fuisse vsum  
birrorum, & planctuarum, planctua verò cappam  
longam significat & amplam, 2. habes, birros an-  
tiquorum velles non solum vulgares, sed etiam  
pretiosas extitisse. Secundus, est Clemens Alexand.  
lib. 2. Pedagogia c. 4. vbi inquit: *Clamy, que dicitur  
ephebe, aut birrus, quia corpus complectitur.* Ter-  
tius, est Pontius Diaconus, qui vitam B. Cypriani  
scribens ait: *in agrum sexti perditus est. & ibi si ha-  
cerno birro expositus, & genua in terram stetit.* Porro  
lacernum, siue lacernam non breuem amictum  
est, qualis est, quem almutiam vocamus, sed longam  
v. st. in amplam & fluentem, habes ex Cice-  
rone in Scipia Philippica, Sidoro lib. 19. c. 24.  
Suetonio in Claudio c. 6. & in Augusto c. 40. Plin.  
lib. 18. c. 25. Aulo Gellio lib. 13. c. 20. & ex Iuuenali  
Satyra 9. vbi notat, lacernam vestem fuisse, quæ  
togæ superaddebatur: ad aeris iniuriam repellendi-  
dam. Quartus est canon. 11. Concilij Gangrensis re-  
larus in c. si quis virorum 30. diu quo damnantur  
hæretici Eustathiani, & illorum Sectarij, qui puta-  
bant proposito, id est sanctæ continentie conuenire,  
vt pallio vterentur, tanquam ex eo iustitiam  
habitu, & reprehendebant, vel iudicabant eos,  
qui cum reuerentia birris utebantur, & alia veste  
communiquæ in vsu erat. Ex quo canone pariter  
habes, birrum tempore illius Concilij vestem com-  
munem fuisse, quæ passim in vsu erat, sicut palli-  
um. Quintus est Celsus Odiginus, qui lib. 6. antiquo-  
rum lectionum ita scribit: *Birrum fuisse Romanorum  
vestem Græci scribunt, & improbat lib. 4. Martianus,  
birrus inquit, & tunica non vna vestis habent. Memini  
enim vocari Seruum Grammatum in decimo. Bædrom  
sed non expliat eam.* Hinc etiam habes, nomen birri  
ex Latinis ad Græcos profectum, non ex Græcis  
ad Latinos derivatum. Habes etiam birrum vestem  
fuisse tum Paganis, tum Christianis communem.  
Sextus est Flavius Vopiscus in Carino, ad librum*

Suetonij additus, qui Gallorum Atrebatensium  
prodigaliter & luxum exaggerans, quòd birros  
pretiosos comitis, & scencis donarent: *Donati inquit,  
inquit, b. atrebat. n. hinc birri per uis, birri canis, hinc  
Septimus Gregorius Turonensis lib. 2. Historie  
Francorum cap. 4. vbi de Sancto Brixio, siue Brixio  
inquit. quod prunas ardentem in suo birro  
portauit per ciuitatem ad suam innocentiam  
demonstrandam. Octauus est Codex Theodosianus  
lib. 14. l. 2. sub titulo de Vestibus oloeris, siue  
olofleris, vbi ait: *verus sine ornamentis (quoniam ta-  
men Dominus iuuit admodum in hinc non tenet) sine  
birro ut per uis in, aut in hinc. Vbi vides, eundem  
ferè apud veteres etiam Paganos birrorum, & eu-  
cullarum vsum extitisse. Non ob hoc tamen Theodo-  
sium paganum fuisse affirmauerim. Nomen est Vin-  
centius Beluacensis, qui in speculo historiali lib.  
23. c. 4. de S. Deicola scribit: *Birrum suum, quem Gre-  
ci amphibalum vocant, ad ponere voluit, respicit ad gra-  
tia.* Porro nulli dubium est, indumentum quod  
Græci amphibalum vocant, idem esse c. eo quod  
nos pallium, siue cappam nuncupamus. Decimus  
est Ioannes Diaconus, qui lib. 4. Historie Longo-  
bardorum, c. 6. de Longobardis ita scribit: *Longo-  
barde super equos equantibus rebibus birros mittebant,  
sed de Romanorum consuetudine traxerant.* Ex quibus  
omnibus apparet, birrum apud veteres non fuisse  
pileum, aut aliud capitis tegumentum, quod bir-  
retum vocamus, sed genus vestis exteæ ample,  
& longa, ac fluentis, quæ non solum Episcopis, vel cle-  
ricis, sed monachis, laicis, nobilibus, vulgares, liberi, ac  
serui, Christiani, & pagani promiscuè utebantur.**

Vnus verò formæ istud indumentum esse nō  
est facile iudicare: nam vel de omnibus birris  
generaliter, & vniuersaliter firmum est: vel solum  
de birris ecclesiasticis, quales clericorum canoni-  
corum Augustinianorum erant, etiam si de omni-  
bus generaliter sit factum, fateor me certam, ac de-  
terminatam formam antiquorum birrorum apud  
nullum probatum. Autorem hæcenus deprehendi-  
dis: hoc tamen certum, & constans, illas talis for-  
mæ extitisse, quæ non solum ad humeros, & totum  
corpus, verum etiam ad caput tegendum, si opus  
foret, & ad iniurias aeris arcendas apta esset. Vnde  
mihi probabile, ac certum est, antiquos birros vel  
eucullatos fuisse, vel caputatos. Id enim deducit-  
ur primò ex ipso nomine birri, à quo nulli dubi-  
um, nomen birreti deductum, quo homines capita  
contegunt. Secundò, quia ex Codice Theodosia-  
no habemus, vsum birrorum, & eucullarum eun-  
dem ferè extitisse, euculle verò capiti tegendo in-  
seruiebant: atque ita necessario etiam dicere de-  
bent, qui pro eodem accipiunt birrum, & almutiam.  
Nam almutiam, siue almutium olim in vsu ad ca-  
put tegendum fuisse, probat Molanus lib. 3. de ca-  
nonicis c. 7. si autem de birris clericorum, & Epif-  
coporum in specie loquamur, distinctione vtendum  
est: Nam vel loquimur de birris, quos illi fere-  
bant super vestibus lineis in Ecclesijs, cum diuina

officij

officij celebrandi aderant, vel de  
tra claustra incedentes per ciuitates  
ca gelabant: neque enim credendum  
sola tunica linea, siue aliqua superio-  
& talari per ciuitates incesse, id. n.  
tatem, & grauitatè minimè decuisse  
Synodus c. 18. & Zacch. Papa in syn-  
& Leo IV. & alij relati à Gratiano, 2.  
omnibus clericis, præsertim verò Epif-  
cerdotibus, interdixerunt. Quorum  
ipso Augustino posteriores sint, osten-  
in Ecclesia Dei semper custoditum,  
sacerdotes sine decenti habitu, &  
longa, & talari, quam stolam, siue ca-  
d. loco vocat, in publicum non prod-  
dem si de birris Ecclesiasticis, siue q-  
Ecclesijs vsus erat, loquamur, prob-  
rim, eos illius formæ, plus minus e-  
nunc sunt, vel quales olim erant cap-  
ci tum regulares, tum seculares in E-  
bant, ac nunc etiam gerunt, vel claus-  
teriori aperte. Mos enim erat olim  
vt clericis etiam seculares cappas à  
aperatas, & nigras deferret à celo om-  
rum vsque ad festum Paschæ Refu-  
clusus, quod præsertim Romæ seru-  
clesia Lateranensi, & D. Petri, & S. G-  
salem, & ab omnibus clericis camer-  
latis Curie Romanæ: quæ ob causam  
nium Sanctorum vocabatur festum  
tradit Augustinus nosse Ticinensi  
cio. p. 4. præfa. 29. aut fortasse conce-  
nio illos talis formæ extitisse, qualem  
almutiam, quas Episcopi, & etiam ne-  
nici, tum seculares, tum regulares in-  
runt licet probabilis sit, almutias lo-  
tus, quam olim mafortem vocabat,  
liolum successe, quod multipliciter  
Primò ex forma illius habitus  
scripta lib. 1. de institutis renouant  
omnino eadem cum forma almutiæ  
ait enim mafortem fuisse breues, &  
liolum, quo solum collum, & humer-  
Seruus in 1. Aneidum dicit, illum re-  
nis vocatum, quia sub gula à parte an-  
tur, & post tergum reieciabatur, quo-  
optime quadrare nullus non videt. S-  
videamus, in more positum fuisse  
vt eius modi palliolum tum monachi-  
tum etiam Episcopi vterentur. Qua-  
de S. Germano Parisiensi Episcopo  
tius Fortunatus, quod Clodouizus  
rum, cum ad illum visendum accessit  
palliolum allambit, et si diuinare lice-  
sis acceptum, vt licet nō omnes Epi-  
laribus assumpti tunica linea vtantur  
almutia vt consueuerint, quod almu-  
cullaris habitus clericorum, sed e-  
rum, tum monachorum, sicut è e-

Lib. 1.

officij celebrandis aderant, vel de birris, quos extra claustra incedentes per ciuitates, & loca publica gestabant: neque enim credendum est, illos cum sola tunica lineæ, sine aliqua superiori veste longa, & talari per ciuitates incedisse, id, illorum dignitatem, & grauitatem minimè decuisset, quod, & sexta Synodus c. 18. & Zach. Papa in synodo Romana, & Leo IV. & alij relati à Gratiano. 21. q. 4. expressè omnibus clericis, præsertim verò Episcopis, & sacerdotibus, interdixerunt. Quorum canones licet ipso Augustino posteriores sint, ostendunt tamen, in Ecclesia Dei semper custoditum, vt Episcopi, & sacerdotes sine decenti habitu, & superiori veste longa, & talari, quam stolam, siue cappam glos. in d. loco vocat, in publicum non prodirent. Et quidem si de birris Ecclesiasticis, siue quorum in solis Ecclesijs vsus erat, loquamur, probabile crediderim, eos illius formæ, plus minus extitisse, cuius nunc sunt, vel quales olim erant cappæ, quas clerici tum regulares, tum seculares in Ecclesijs gestabant, ac nunc etiam gerunt, vel clausæ, vel à parte anteriori apertæ. Mos enim erat olim in Ecclesia, vt clerici etiam seculares cappas à parte anteriori apertas, & nigras deferret à festo omnium Sanctorum vsque ad festum Paschæ Resurrectionis exclusæ, quod præsertim Romæ seruabatur in Ecclesia Lateranensi, & D. Petri, & S. Crucis in Ierusalem, & ab omnibus Clericis cameralibus, & Prælati Curie Romanæ: quæ ob causam festum Omnium Sanctorum vocabatur festum capparum, vt tradit Augustinus noster Ticinensis in Dilucidatio. p. 1. præfa 29. aut fortasse concedi posset Baronio, illos talis formæ extitisse, qualem nunc habent almutiæ, quas Episcopi, & etiam nonnulli Canonici, tum seculares, tum regulares in Choro deferunt licet probabilis sit, almutiæ loco illius habitus, quam olim maiortem vocabant, seu breue palliolum successisse, quod multipliciter suaderi videtur. Primum ex forma illius habitus à Cassiano descripta lib. 1. de institutis renunciantium c. 7. quæ omnino eadem cum forma almutiæ fuisse videtur: ait enim maiortem fuisse breue, & angustum palliolum, quo solum collis, & humeros tegebant. & Seruius in 1. Aneidum dicit, illum recinum à Latinis vocatum, quia sub gula à parte anteriori ligabatur, & post tergum rejiciebatur, quod in almutiæ optimè quadrare nullus non videt. Secundo, quod videamus, in more positum fuisse apud veteres, vt eiusmodi palliolum tum monachi, tum clerici, tum etiam Episcopi vterentur. Quam ob causam de S. Germano Parisiensi Episcopo scribit Venantius Fortunatus, quod Clodouæ Rex Francorum, cum ad illum visendum accessisset, viri sancti palliolum allambit. et si diuinare liceat, hinc fortassis acceptum, vt licet non omnes Episcopi ex regularibus assumpti tunica lineæ vtantur, omnes tamè almutiæ vt consueverint, quod almutiæ non sit peculiaris habitus clericorum, sed eòs tum clericorum, tum monachorum, sicut è contrario vsus

Lib. 1.

F.

con-

birrorum monachis quandoque fuit interdictus, vt colligitur non solum ex Cassiano loco citato, sed ex Isidoro in sua Regula monastica.

**D**enum si quaratur forma birrorum, quos antiqui clerici Augustiniani extra claustra deferrebant, Augustinus Ticinensis non vulgaris cruditiois auctor loco proxime citato cõten dit, eandem formam illos habuisse, quam nunc habet cappæ, quibus nonnulli canonici regulares, ac inter eos Lateranenses vtuntur, quam opinionem sicut pro certa non vendito, ita nec detrecto. Hoc mihi certissimum, vsus capparum iuxta formam, quæ nunc Lateranenses vtuntur, antiquissimè esse, nec Canonicos Lateranenses eiusmodi formam à Carthusianis, vel à Fratibus Ordinis S. Domini mutasse: quin potius fratres S. Domini, & Carthusianos à Canonicis regularibus desumpsisse. Et quod illarum vsus vetustissimus sit, colligitur ex Io. And. in Clem. 1. in verb. habitus de electione, & ex picturis vetustissimis antiquorum canonicorũ, quas idem Ticinensis fatetur se vidisse Papæ in templo D. Petri in Cælo aureo, & Luæ in Ecclesia S. Frigidiani, antequam illi canonici reformatione Frigidianam suscipientes nostræ Congregationi essent vñiti. Quod etiam fratres Ordinis S. Domini à canonicis regularibus eiusmodi habitum acceperint, facile suadet, quia illi ex canonicis regularibus, non ab illis canonici regulares ortũ habuerunt. Ac tandem, quod Carthusiam eiusmodi formam habitus à Canonicis regularibus, potius quam canonici regulares ab illis acceperint, præter rationem proxime dictam, nimirum quia illi etiã ex canonicis regularibus ortum habuerunt, colligitur ex eodem Io. And. in c. innotuit de elect. vbi expressè dicit, Canonicos regulares similes fuisse Carthusiensibus, quoad formam cappæ, sub qua tunicam lineam deferrebant. loquebatur autem Io. And. non de canonicis in monasterio Frigidiano reformatis, quippe qui reformationem illam multis annis antecessit. sed de antiquis illis canonicis regularibus, qui passim in Gallijs, Italia, & in Anglia degebant: nam & textus illius c. innotuit, de canonicis Anglicanis loquitur, qui cū Carthusianis antiquiores essent, non potuerunt formam habitus ab illis accepisse. Illorum omnium birrorum, & illorum formæ sub nomine almutiorum, vel capparum meminit Benedictus XII. in reformatione generali canonici Ordinis c. de forma, & honestate habitus, & vestimentorum.

**Q**uod atinet ad materiam birrorum, videntur veteres sensisse, birrorum materiam lancam, sed vilem, & asperam fuisse. & sanè Birrus apud Seuerum Sulpitium Dialogo 1. pro Endromide hirta, & villosa accipitur, qua viles homines utebantur, & Aufonius Drepario scribens ait.

*Nobilis burrisiungatur purpura birra.*

Papæ quoque birrum amphibalum villosum esse dixit, & cum esset habitus quo serui, & viles persone utebantur, consequens est, vt ex vili materia

VI.

VII.

174

conflaret, idque praefertim, si idem erat birrus, & lacerna: Etenim lacernam ex crassa & vili materia confectam, illi versus Iuuenalis satyra nona indicant.

*Pingues aliquando lacernas  
Mammanta toge, duri, et aspig, caloris,  
Et male percipias textorum pellice Galli.*

Verum quemadmodum non eadem erat omnium illorum conditio, qui birris utebantur, sed erant alij nobiles, ac diuites, alij plebei, & pauperes: ita non eadem omnium birrorum erat materia, sed erant alij lanci viles, & asperi, alij verò ferici, nobiles, & nitidi, alij etiam medioeris pretij. Constat id praefertim ex verbis Flauij Vopisici supra allegatis, in quibus birrorum Attrebatensium meminit, quos preciosos Comiciis donauerant. Et testimonio Cassiani allegato scribentis, antiquos monachos a fortibus vsos, ad birrorum pretia simul, & ambitionem declinandam: sed maxime omnium constat ex D. P. Augustino serm. 2. de Communi vita clericorum, vbi inter vestes pretiosas numerat birrum: *Nolo (inquit) ista offerat sanctitas vestis, quibus quasi ego solus decentius utar, offeratur mihi v. g. birrum pretiosum, forte decet Episcopum, quamuis non deceat Augustinum, id est hominem pauperem, de pauperibus narium, & infra talem debet habere vestem, qualemi possim, si non habuerit, fratri meo dare.* Sentit ergo Augustinus, suo tempore fuisse in vsu birros preciosos, & birros medioeris valoris, quemadmodum erant etiam infimi.

VIII. **D**E birrorum colore Festus scribit: *Birrum dicebant antiqui, quod nunc dicimus rusum.* Quae sententia placuit Erasmo, qui putauit, birrum dici à voce graeca pyrron, quasi igneam, vel flammicam. Conscierunt nonnulli ex Catholicis, inter quos Eusebius Corradus nosser. Sed decipiuntur, quia birrus, siue birrum nomen graecum non est, neque ex graeco deductum, vt Suidas, & Caius Rodiginus supra notatus animaduertunt: imò potius ex Latinis ad Graecos profectum. Vnde nõ debet scribi cū y, sed cum i, & licet apud antiquos fortasse magis essent in vsu birri flammei, vel rubri coloris, praefertim apud Gallos, vel Germanos, qui etiam nunc frequentius eodem colore in suis vestimentis vti consueverunt: erant tamen alterius etiam coloris, & D. Gregorius in Registro lib. 7. epist. 5. meminit cuiusdam Christiani, qui de sacro fonte susceptus, birro albo indutus fuit. Et quicquid esset de birris laicorum, tamen birri clericorum, maxime Augustinianorum, mea opinione, rubri non erant, quia si tunc rubeas vestes detulissent, nunc etiam deserrent, sicut deserunt tunicam lineam, neque fuisset illis color rubeus in vestibus interdictus, quem tamen ferè solum, alijs omnibus concessus, Benedictus XII. interdixit: exceptis tamen illis, qui S. Theologiam, vel Ius Canonicum in studio Parisiensi publice profiterentur.

IX. **Q**uod spectat ad personas quae birris utebantur, quamquam illorum vsus iam apud mul-

ros aboleuerit, & à solis Episcopis, & clericis retentus fuisse videatur, tamen certum est, apud antiquos, non solum Episcopos, & clericos, sed fortasse etiam monachos, & laicos, siue nobiles, siue ignobiles, siue Christianos, siue etiam Paganos, vsu birrorum habuisse. Et quidem antiquos Episcopos birris vsos, constat non solum ex dicto serm. 2. Augustini de communi vita clericorum, sed etiam ex martyrio D. Cypriani, ac etiam ex vitis Sanctorum Athanasij Alexandrini per Palladium in Lausiaca cap. 51. & Britij, siue Brixij Turonensis per Gregorium Turonen. lib. 2. Historiz Francorum cap. 1. descriptis.

Demum circa tempus vtendi eisdem birris hoc solum dicendum videtur, laicos pro libito in omnino loco, & quouis tempore birris vti consueuisse: sicut & modò pallijs, vel cappis vtuntur: Clericos verò birris Ecclesiasticis solum in Ecclesijs, & inter diuina celebranda, vsos: alijs verò in foro, & alijs locis vsos, cum claustra exire oportuisset, quemadmodum & nunc faciunt.

CAPVT VIGESIMVM TERTIVM.

De tunica lineae Clericorum Canonice cum D. Augustino in Monasterio degentium.



**A**Lterum vestimenti genus clericorum canonicorum, cum Augustino in monasterijs commorantium, erat tunica lineae, de qua breuiter videndum, quodnam vestimenti generis illa esset, quae illius formae, quae personae, quo tempore & loco lineis tunicis uterentur. Quodnam indumenti genus esset tunica lineae, cuius Beatus Augustinus meminit, cum ait: *Nemo det birrum, vel lineam tunicam, nisi in commune.* Cortolanus cap. 5. ad 3. in omne latus se vertit vt suadeat, non fuisse vestem lineam, quam nunc canonici regulares Lateranenses gestant, rochetum nuncupatam, sed illam, quam sacerdotes, vel alij clerici in sacris peragendis deserunt, quae coeta, siue superpelliceum dicitur. Verum tunica lineae, cuius ibi Diuus Augustinus meminit non erat vestis sacra ex sacristia accepta, vel in sacristia seruari solita, sicut coeta & superpellicea, accipiuntur, ac seruantur, sed vestis communis vsualis, quae ex communi vestuario omnibus dabatur, & omni tempore ferrebat, quod negare nihil aliud est, nisi negare principia, & veritatem textus Diui Augustini, quae supponenda est, non in discrimen reuocanda: neque recentiores hoc negare audent, praefertim Marquez capite 7. §. 6. in principio. Pro istius itaque primi dubij resolutione duo resolu-

lute

lute dicenda sunt. Primò tunicam vestimentum clericorum Augustinianorum stantiam, eandem fuisse, cum illa, quam clerici canonici multarum Conciliorum in primis Lateranenses deserunt, Romana, siue rochetum vulgo nunc hanc vestem eandem essentialiter esse fororum canonicorum, ab Augustino Quae assertio post longam concertationem canonicos Lateranenses, & monachos decreto inappellabili Summi Pontificis probata, quod habetur const. 95. dem Pontificis, per quam constitutum est definitiuum iudicium de clericis regularibus Congregationis esse de illis veris antiquis clericis, à seu verius à sanctissimis Apostolis in eorum identitate cum dictis antiquis claritate habitus fuit deducta, qui habitus, quam sub cappa deserunt, vt Clem. de electione in verbo habitus cause cum allegationibus hinc inde, & relationibus trium Illustrissimorum Cardinalium, & sententia definitiuo liario Canonice regularium Lateranensium pag. 509. vsque ad 533. & in libro de eadem causa edito Cremonae, a tium Comitem anno Domini 1567. que de habitu canonicorum regularium eruditissimum Zacharias Ferrerius S. grae Doctor, & Iurisconsultus suo testimonio, quem habes cum predicto 436. & seq.

II. **S**ecundò dicendum videtur, etsi canonici Lateranenses in publicis praesentibus, & in sacris peragendis tunica lineae, superpelliceum, siue coeta superinducunt, tamen erga diuinam reuerentiam, nihil aliud quam lineam vsualem rochetum esse verum & proprium habitum clericorum, & eiusdem naturae cum superpelliceo, & eius aequiualem, ita vt tunc cum sola quam cum superpelliceo addito dicantur, & proprie in habitu clericali. Hanc vestem definitiuè pariter Romani Pontifices XII. in dicta Bulla Reformationis canonicorum regularium in cap. de fortitate habitus, vbi pro tunica lineae, quae sententialem, & proprium habitum clericorum, & in illius sententia inter canonicos, & monachos Cassinenses, in illius vestis lineae, clerici alique habitus incidentes, verborum sensus verus, & legitimus esse Lateranenses remanentes in veste lineae rochetum, siue superpelliceo addere in habitu clericali, & sic incidentes

lute dicenda sunt. Primò tunicam vsualem, & cõmunem clericorum Augustinianorũ, quoad substantiam, eandem fuisse, cum illa, quam nunc etiam clericus canonicus multarum Congregationum, ac in primis Lateranensium deferunt, quæ camisia Romana, siue rochetum vulgò nuncupatur, & hanc vestem eandem essentialiter esse cum illa priorum canonicorum, ab Augustino in lauraturũ. Quæ assertio post longam concertationem inter canonicos Lateranenses, & monachos Cassinenses decreto inappellabili Summi Pontificis Pij IV. fuit probata, quod habetur const. 95. inter bullas eiusdem Pontificis, per quam constitutionem, & sententiam definitiua iudicialiter decisum exitus, canonicos regulares Congregationis Lateranensis esse de illis veteris antiquis clericis; à B. Augustino, seu verius à sanctissimis Apollolis institutis; & illorum identitas cum dictis antiquis clericis ex identitate habitus fuit deducta, qui habitus est tunica lineæ, quam sub cappa deferunt, vt notat gloss. in Clem. de electione in verbo habitus. seriem totius causæ cum allegationibus hinc inde productis, & relationibus trium Illustrissimorum S. R. E. Cardinalium, & sententia definitiua habes in Bullario Canonicorum regularium Lateranensium pag. 509. vsque ad 533. & in libro Allegationum in eadem causa edito Cremonæ, apud Vincen- tium Comitem anno Domini 1567. Edidit quoque de habitu canonicorum regularium librum eruditissimum Zacharias Ferrerius Sacre Theolo- giæ Doctor, & Iurisconsultus suo tempore claris- simus, quem habes cum prædicto Bullario pag. 436. & seqq.

II. Secundo dicendum videtur, etsi canonicus regu- laris Lateranensis in publicis processibus, & in sacris peragendis tunicæ lineæ, & vsuali, superpelliceum, siue cottam superinduant, ob maio- rem erga diuinam reuerentiam, nihilominus tuni- cam lineam vsualem rochetum nuncupatam, esse verum & proprium habitum clericalem, vnius & eiusdem nature cum superpelliceo, & ei in omni- bus æquivalentem, ita vt tã cum sola tunica lineæ, quam cum superpelliceo addito dicantur esse verè & propriè in habitu clericali. Hanc verò assertio- nem definiuerit pariter Romani Pontifices Bene- dictus XII. in dicta Bulla Reformationis Generalis canonicorum regularium in cap. de forma & hone- state habitus, vbi pro tunica lineæ, quam vocat es- sentialem, & proprium habitum canonicorum, confuse, & indistinctè accipit superpelliceum, cot- tam, rochetum, seu camisiam Romanam, vt vi- deri potest, & Pius IV. in eadem sententia diffinitiu- a in causa præcedentis inter canonicos Latera- nenses, & monachos Cassinenses, in illis verbis: *In veste lineæ, clericali quæ habitu incedentes*. Quorum verborum sensus verus, & legitimus est, canonicos Lateranenses remanentes in veste lineæ, quæ dicitur rochetum, siue superpelliceo addito, esse verè in habitu clericali, & sic incedentes, vel stan-

tes præcedere posse, & debere ipsos monachos in quibuscunque actibus publicis, & priuatis. Et ita occasione cuiusdam controuersie in Congrega- tione Patauina Sapientie nuncupata exorta, cui ego intereram, me instantè, ac procurante. S. Congregatio Illustrissimorum Cardinalium super ne- gotijs Regularium declarauit, & pronunciauit per suum Decretum promulgatũ anno Domini 1603. die 1. Septemb. cuius tenor ex Authentico exscrip- tus hic tibi subijcitur.

Decretum Sacre Congregationis Illustrissi- morum DD. Cardinalium super negotijs Episco- porum, & Regularium. Cum superioribus diebus die videlicet 4. Augusti præsentis an. 1603. S. D. N. Clemens Papa VIII. in Congregatione Illustrissimorum DD. Car- dinalium super negotijs Episcoporum, & regularium, & ex voto eiusdem Congregationis super controuersia inter canonicos regulares Lateranenses, & monachos Sancti Benedicti congregationis Cassinensis occasione præ- cedentia in congregatione nuncupata Sapientie, quæ in ciuitate Patauy celebratur coram Episcopo, interuenien- tibus in ea vno ex canonicis, & vno ex monachis prædi- ctis, mandauerit obseruari sententiam alias inter eosdem canonicos, & monachos latam à sel. rec. Pio Papa IV. prout iacet. Cumq; deinde alia differentia in eadem con- gregatione Patauina inter eosdem orta sit, præeulens monachum Cassinensem, vt non solum canonicus regularis Lateranensis ad hoc, vt iuxta dictam sententiam sit præ- ferendus, & anteposendus in digniori loco, teneatur di- mittere superiorem vestem pallium, seu cappam nigram, sed etiam induere super lineam vestem, quam rochetum vocant, aliud superpelliceum lineum, vulgò cottam nuncupatum, quem admodum solet fieri ab ipsis canonicis Re- gularibus in publicis processibus, Eadem Sacra congre- gatio negotio mature discusso declarauit, sufficere, vt ipsi canonicos regulares Lateranenses in omnibus actibus publicis, & priuatis, & sic etiam in eadem Congregatione Patauina remaneant dimissa tantummodo superiori ve- ste nigra, in linea veste, videlicet in rochetto, ab ipse alio superpelliceo, & tunc intelligantur esse in habitu clericali iuxta eandem sententiam Pij IV. & ita obseruari man- dauit. Rome die 1. Septemb. 1603.

Alexander Cardinalis Florentinus. loco sig. ✠  
Hieronymus Aguilini Secretarius.

Et per hanc declarationem cessant omnia quæ Co- riolanus cap. 5. ad tertium argumentum more suo effundit de tunica lineæ, quam Augustinus portabat in Ecclesijs, cum diuinis faciendis interesset, quæ non erat rochetum, sed cotta, & de Episco- pis, Patriarchis, & canonicis secularibus, & alijs etiam Religiosis Ordinibus Mendicantium, qui in Ecclesijs, & in processibus portant cottas, imò etiam quidam illorum portant rochetum, & ta- men non sunt canonicos regulares. Hæc enim omnia non tollunt, quin habitus clericorum à D. Au- gustino institutorum, & cum quibus Augustinus vivebat, non esset tunica lineæ, siue illa eandem esset cum cotta, siue non, & quòd per hoc, quòd illam portabant in Ecclesia, non esset illorum habi-

tus quotidianus. Neque etiam tollitur, quod nunc non sit verus habitus clericorum canonicorum, & quod clerici conuenientes in hoc habitu cum antiquis clericis Augustinianis, non conueniant etiam in essentia, nisi aliud indumentum superadditum obset, quod vel canonicis secularibus, vel monachi, vel alij vtantur cotta, vel etiam rochetto. Nam isti omnes catenus vtuntur velle linea; quatenus aliquo modo conueniant cum antiquis clericis, plus minus, quorum institutum propriè, & principaliter seruatur in Ordine Canonicorum Regularium, tanquam in primo analogato, ac deinde in alijs clericis secularibus, qui propius ad primum analogatum accedunt, & demum in monachis, qui naturam clericatus per accidens adiunctam habent: vnde fit vt habitus clericalis, qui est tunica linea, in canonico regulari fit quotidianus, & vltimus, in alijs non item.

III. **V**trum verò tunica linea, qua clerici canonici ab Augustino restituti vtantur, idem vestis genus esset cum eo, quod colobium vocabatur, non facile asseruerim, primò quia et si non lateat, prius ante D. Augustinum colobijs lineis vsos fuisse, de quibus statim dicemus, tamen neque omnia colobia, neque fortassis maior illorum pars, linea erant, sed lanæ, vel serica: eratque habitus, quo Senatores Romani intra vrbs Mænia vtantur, vt notat Codex Theodosianus in titulo de habitu, quo intra It. dicens: *Senator intra mænia chlamydu terrore deposito, quæ a colobiorum, ac penularum induat vestimenta.* & Seruius lib. 9. *Æneidum* Secundò quia colobium genus vestis omnino sine manicis erat ex Seruio ibidem, Ammiano lib. 14. & liber, qui dicitur Gemma animæ, cap. 211. ait: *Colobium erat cucullata vestis, sine manicis.* Quod si verum est, non video, quomodo colobium idem esse posset cum tunicis lineis clericorum Canonicorum. Tertio quia etiam colobia candida plagulis purpureis notabantur, vt Dorotheus Græcus à Iulio Cæsare Bulengero lib. 1. de vestibus sacris cap. vigesimo secundo relatus, & Photius ibidem citatus testantur: & de Sancto Dionysio Areopagita scribit Stephanus Papa huius nominis Tertius, cuius epistolam refert Baronius tomo nono, sub anno 754. num. quarto, quod cum oraret in æde Sancti Dionysij apud Parisium, apparuit eidem Sanctus colobio candidissimo indutus, purpura clauato, quanquam notè ille purpureæ martyrium forsan denotabant. Quarto demum, quia in vita Sancti Syluestri Papæ legitur, quod ille primus fuit, qui colobium in dalmaticam mutauit, porro tunica linea clericorum canonicorum nunquam legitur in dalmaticam mutata. Hæc autem obiter notare volui propter nonnullos, qui cum legunt, vel Diuum Iacobum, vel alios Sanctos Patres, vel Apostolos colobijs vsos, de tunicis lineis clericis

libus necessarid intelligi volunt, quod minimè necessarium esse reor, propter supradicta; et si fortasse apud nonnullos reperiri possit colobium pro tunica linea, quæ clericorum proprius habitus est, aliquando usurpatum.

IV. **P**er hæc facile responderetur ad secundum questionem, quod circa formam tunicarum linearum veterum illorum Augustini clericorum testatur. Formam eandem cum forma superpelliceorum, seu cotarum, aut camisæ Romanæ, quam rochetto vocamus, fuisse crediderim. Quare quemadmodum superpelliceorum non vna est forma, alia enim cum manicis fuit, alia sine manicis: ita vt antiquis clericis in habitu conformemur, sufficit altero istorum modorum conformari, quod etiam ex Bulla Benedicti XII. superius citata non obscure elici potest. Paulinus tamen in epistola septima ad Scuerum innuere videtur, tunicam lineam prescorum clericorū ad instar chlamydis curæ formatam, cum ait: *Monachos non chlamyde curtalini, sed sagulo palliatis inuestisse.*

V. **D**e personis verò, quæ vestibus lineis olim vtantur Gratianus d. 21. in principio. Gulielmus Durandus in Rationali diuinarum officiorum lib. 2. cap. de Sacerdotibus, & Albertus Troutus in lib. de perfectio clerico cap. 16. & 17. affirmant, vsu tunicæ lineæ fuisse antiquissimum apud Sacerdotes & Leuitas antiquæ legis Moysicæ, in quibus sacerdotes, & leuitæ Legis Evangelicæ præfigurabantur: nam legitur in lib. Exodi cap. 28 & 39. & alibi sæpius, illos ex præscripto Legis ad sacra perficienda lineis vestibus indutos. Verum an illæ eiusdem essent formæ cum superpelliceis, siue rochetis nostrorum clericorum, nihil certum apud autores probatos reperij vnde nec de recto, nec affirmo. Quidquid sit de Moysicis sacerdotibus, siue leuitis, hoc certum, & constans, vsu tunicæ lineæ, qui nunc in Ecclesia custoditur, antiquissimum etiam inter ipsos sanctissimos Apostolos; & clericos ab illis institutos fuisse, quod sufficientissimè indicat habitus Domini nostri Apostolici, in quo quemadmodum recte fides, & successio dignitatis Apostolicæ, sic etiam verus habitus Apostolicus seruatur. Præter ea, quæ in confirmationem huiuscè veritatis ex probatis, & vetustissimis Authoribus adduci possunt, reperit ex Lyrano in sexto capitulo Apocalypsis circa illa verba. *Et ecce equus albus, vbi ait. Videtur alij melius dicere, quod per equum album intelligitur iocus Apostolorum dealbatus sanctitate vite, & quæ Beatus Iacobus ierosolymitana Ecclesie Episcopus, vt dicit Hieronymus in lib. Illustriam veterum, dicitur vsu fuisse tunc non vestibus lanæ, sed lineæ, & per consequens albi. Et idem estimari potest probabitur de omnibus alijs Apostolis. Vnde & Mahometus vs. at corpus dealbatur. Itè ex Chrysostomo, qui homilia octuagesimatercia in Mattheum. Clericos alloquens, inquit: *Itac est dignitas vestis, hæc stibitas, hæc corona,**

non quæ tunicam induit candidissimam ambulat. Item ex Hieronymo libro Pelagianos post medium, vbi ait: *Quæ immittit contra Deum, si tunicam habent, si Episcopus presbyter, & Diaconus, de Ecclesiasticis in administratione Sacramentis vestes processerint.* Et clarius in Episcopatum de institutione clericis, vbi habitu clericorum illius temporis inter alia hæc habet. *Non absque amictu sed pretium vestium linearum non habent.* Per quæ verba intelligis, tempore Eusebii vestem lineam fuisse communem, & vestem clericorum, non solum in Ecclesia una peragenda, sed etiam in alijs locis. Hieronymus, laudabile esse, clericis vestem lineam incedere. Ex quibus omnibus, cum vsus lineæ vestis sit communissimus apud clericos in Ecclesia, & primus illius autor monstrari possit, itè de traditione apostolica vt ad rem vestis formæ latentiam, quæ de lineis Colobium scribit Cassianus lib. 1. de institutis cap. 5. ac etiam lib. 4. c. 10. de quibus lineis tantum vestibus videntur Colobio Episcopali scribit Pius Papa Iulianum Viennensem Archiepiscopum genus plura. Verum vt dixi, in eo genus vestis esset cum eo, de quo mihi valde dubium est, propter superius alia quæ ex Sozomeno, Amelmo, & tantum in additionibus ad libros Caeditis anno 1588. in verbo colobium, & rari possunt.

VI. **V**trum autem præter Episcopos, & alios vestes lineæ in vsu essent Virgilius lib. 4. de Rerum inuentoribus Herodoto, & Philostrato ait, *Ægyptio cunctis eiusmodi etiam vestibus vsos, hoc genus vestis numerat inter habitus & Philosophorum.* Et sanè Romanis colobijs vsos ostendit Codex Theodosianus legata l. 1. tit. de habitu quo intra. Rostinus vsos tradit Seruius lib. 9. *Æneidus* nus quoque epist. 7. ad Scuerum inter alias videtur recensere chlamydem cum ait: *Non alicui, & reuolunt conseruati, non vestibus pidiis superbi, sed horribilibus, nec chlamyde curta lini, sed sagum etiam Ambrosius in sermone de inuentoribus Geruasij & Protasij narrat, illi vestibus lineis candidissimis indutissimam quoque picturam imaginum Papæ, & Beatorum Gordiani, & Syluestri, quæ Romæ in sacello Sancti*

non quia tunicam induti candidissimam, per Ecclesiam ambulato. Item ex Hieronymo libro primo contra Pelagianos post medium, ubi ait: *Qua sunt, rogo, iunctura contra Deum, si tunicam habueris mundiorum, si Episcopus, presbyter, & Diaconus, & reliquis Ordo Ecclesiasticus in administratione sacrificiorum cum cetera veste processerint. Et clarior in Epistola ad Nepotianum de institutione clericorum, ubi de communi habitu clericorum illius temporis verba faciens inter alia haec habet. Non absque amictu lineae incidere, sed pretium vestium linearum non habere laudabile est. Per quae verba intelligis, tempore B. Hieronymi vestem lineam fuisse communem, & vsualem omnium clericorum, non solum in Ecclesijs, & ad divina peragenda, sed etiam in alijs locis, cum dicit Hieronymus, laudabile esse, clericos non absque veste lineae incidere. Ex quibus omnibus deducitur, cum vsus lineae vestis sit communis, & antiquissimus apud clericos in Ecclesia Catholica, nec primus illius auctor monstrari possit, illum non nisi de traditione apostolica venisse, iuxta Regulam B. Patris Augustini lib. 3. de Baptismo contra Donatistas cap. 24. scribens: *Quod vniuersa tenet Ecclesia, nec Concilij institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate apostolica, & auctoritate vestisse creditur. Non me latet etiam, quae de lineis Colobijs monachorum scribit Cassianus lib. 1. de institutis renunciantium cap. 5. & etiam lib. 4. c. 10. de quibusdam monachis lineis tantum vestibus vtentibus, & quae de Colobio Episcopali scribit Pius Papa in epistola ad Iulium Viennensem Archiepiscopum, & alia id genus plura. Verum vt dixi, an colobium idem genus vestis esset cum eo, de quo nunc agimus, mihi valde dubium est, propter superius dicta, & alia quae ex Sozomeno, Anselmo, & Isidoro notantur in additionibus ad libros Cassiani Romae editis anno 1528. in verbo colobium, quae ibi videri possunt.**

VI. **V**trum autem praeter Episcopos, & clericos apud alios vestes lineae in vsu essent, Polidorus Virgilius lib. 4. de Rerum inventoribus cap. 7. ex Herodoto, & Philostrato ait, Aegyptios in sacris faciendis eiusmodi etiam vestibus vsos esse, & alibi hoc genus vestis numerat inter habitus Senatorum, & Philosophorum. Et sane Romanos Senatores colobijs vsos ostendit Codex Theodosianus in allegata L. tit. de habitu quo intra. Romanos etiam lineis vsos tradit Seruius lib. 9. Aeneidum. Paulinus quoque epist. 7. ad Severum inter vestes praeclearas videtur recensere clamydem curtam lineam cum ait: *Non adeant, & reuoluant conferui, & compallidi nistri, non vestibus pida superbi, sed horrentibus cilicis homines, nec clamyde curta lini, sed sagulo palliati.* B. etiam Ambrosius in sermone de inuentione Sanctorum Gervasij & Protasij narrat, illos sibi apparuisse vestibus lineis candidissimis indutos. In antiquissima quoque pictura imaginum D. Gregorij Papae, & Beatorum Gordiani, & Syluiae illius Parentum, quae Romae in sacello Sancti Andreae a-

put D. Gregorium conspicitur, cuius etiam meminit Ioannes Diaconus in vita B. Gregorij lib. 4. cap. 89. & ex illo Baronius tom. 8. sub ann. 604. num. 30. tam Gordianus, quam illius mater veste lineae subter planeticis induti apparent.

VII.

**E**x quibus etiam facile fuerit respondere ad vltimum quaesitum, quod spectat ad tempus & locum, in quibus veteres lineis vtentur. Nam si de clericis sit sermo, regulares omnes clericos, ac etiam Episcopos, cum in publicum prodibant, nunquam sine tunica lineae incidebant, ijs dumtaxat Episcopis exceptis, qui ex monachatu assumpti fuissent. Quam ob causam de D. Cypriano legitur, illum in sua confessione birro, & dalmatica exutum, & in veste lineae manentem, spiculatoris ictu excerpisse. Clerici vero saeculares in solis Ecclesijs, dum sacra fierent, lineis vestibus vtentur, quemadmodum & monachi, quibus extra ecclesiastica officia linearum tunicarum vsus fuit interdictus, quod etiam colligitur ex praecitata epistola septima Paulini ad Severum. De laicis vero quoniam tempore, quibus in locis lineis vestibus vtentur, diuinare non possum, nec mea interest scire. Sufficit, vidisse, quodnam indumenti genus esset, & cuius formae, quod Augustinus suorum clericorum habitum describens, lineam tunicam nuncupauit, & ostendisse, vsualem habitum illorum clericorum fuisse, quo non solum in Ecclesijs, sed in Claustro, & extra illud vtentur.

VIII.

**P**raeter birrum, & lineam tunicam, non dubium, quin aliam tunicam talarum longam sub tunica lineae iisdem Augustiniani clerici deferret, et illius B. Augustinus non meminerit, cum eiusmodi vestis omnibus clericis semper in vsu extiterit, & per sacros canones illis praescripta in cap. licet. 23. d. qui est canon antiquissimus Martini Papae I. & alijs allegatis 11. quae 4. Hanc vestem lineam, & albi coloris fuisse existimo propter ea, quae in Regula de vestibus excutiendis, ne à tinea laedantur, & laundis ad arbitrium Praepositi B. Augustinus scribit. Vtunque res fuerit, parum retulerit, quippe quod neque quoad materiam, neque etiam quoad colorem spectet ad substantiam habitus clericorum canonicorum, & in diuersis regionibus diuersus sit illius color. Nam in Italia omnes Canonici Regulares lanceis supparis albis vtuntur. In Belgio Canonici S. Auberti Cameracensis violaceo vtuntur, & eodem colore vtentur omnes Canonici Regulares Ecclesiae Anglicanae, ex Zaccaria Ferrerio in lib. de habitu canonicorum Regularium §. consuetudo itaque versis. idem in Anglia, in Gallijs, Hispanijs, & Germania, quidam albis, quidam nigris, & quidam griseis supparis vtuntur, de quibus omnibus Benedictus X. II. in Bulla generalis reformationis cap. de forma habitus, & c. ita disponit: *Statutum est insuper, quod Canonici dictae Religionis capiti, & vestibus, albi, blauci, nigri, vel quasi nigri coloris duntaxat vtantur.*

«(†)»

174

CAPVT VIGESIMVM QVARTVM.

B. Augustinum tam in secundo, quam in primo monasterio clericalem habitum caterorum Clericorum Canoniceorum secum degentium induisse.

I.



Onstio ex superius dictis de vero, & proprio habitu clericorum canonicorum, qui cu Augustino in monasterio Episcopali communem vitam ducebant, difficile non erit ostendere, B. Augustinum etiam in Episcopali dignitate constitutum, communi habitu ipsorum clericorum usum fuisse, sicut communi in casa, cibo, ac potu cum illis utebatur. Nam ipsemet Augustinus de suo & suorum clericorum habitu differens, ita ad verbum scribit in ser. 2. de comm. vit. cleric. Nemo det birrum, vel lineam tunicam, nisi aliquis, nisi in commune, de communi accipiam mihi, nisi cum sciam, communi me habere velle, quidquid habes. Nolo talia offerat sanctitas vestra, quibus quasi ego solus decerim utar. Offeratur mihi v. g. birrum pretiosum, si te decet episcopi, quamvis non deceat Augustinum, ad illi hominem pauperem, & de pauperibus natum. Ad id dicitur sunt homines, quia inveni pretiosas vestes, quibus non poteram habere, vel in domo patris mei, vel in illa seculari professione mea. Non decet, talem debere habere, qualem possum, si non habuerit, fratri meo dare, qualem potest habere presbyter, qualem potest habere decenter Diaconus, & subdiaconus, talem volo habere, quia in commune accipio si qui meliorem desidero, vendendo, quod & facere soleo, ut quanto vestis non potest esse communis, pretium sit commune. Hec Augustinus, quae qui legit, & non intelligit, illum in Episcopatu nullam propriam vestem habuisse, quae non esset communis omnibus Clericis, Presbyteris, Diaconis, & Subdiaconis, textum Augustini percipere non videtur. Et nihilominus non desunt, qui in omne latius se vertant, si quomodo valeant a germano, & legitimo sensu in contrarium, & a veritate prorsus alienum eadem verba detorque, inter quos iure merito numerari potest Ioan. Marquez cap. 7. §. 9. ubi suum Coriolanum secutus, duo dixit: Primum est, B. Augustinum birro peculiari, & sibi proprio, non autem birro communi clericorum, in Episcopatu usum fuisse, quod sine vlla probatione, sermone gratia scribit. Secundum est, Beatum Augustinum in Episcopatu, etsi usum fuerit birro, non tamen usum fuisse veste lineae, neque vestes suas cum clericis communes habuisse, neque de communi accepisse, cui si obijciantur statim verba ipsius Augustini dicentis: Nemo det birrum, vel lineam tunicam, nisi in commune. Respondet, Beatum Augustinum

in illa communione non se ipsum, sed solos clericos concludere voluisse, nam laicos alloquebatur, ac moncbat, ne clericis aliquid in particulari tribuerent, sed omnia in commune conferrent, non quidem in commune sibi, sed solum suis clericis.

Hae responsio, vt liberè dicam, absurda est. Primo namque si B. Augustinus, quando seculares monuit, ne aliquid suis clericis, nisi in commune conferrent, ab illa communitate seipsum discevit, quae obsecro erat communis vita, quam in Episcopatu cum ipsis clericis ducebat, & quam ob causam factus Episcopus voluit habere secum in domo Episcopi monasterium clericorum, vt communem vitam Apostolicam etiam in Episcopatu teneret, & quid plus habuisset in Episcopatu cum illo monasterio clericorum, tanto labore, & studio erecto, tanta diligentia custodito, vt non solum clericos ad communem vitam cogeres, sed etiam laicos, ne aliquid nisi in communi offerrent, publice in Ecclesia obsecraretur, quam sine huiusmodi monasterio, si communi vita alijs communita, seipsum ab illa secerne, & nihil cum illis commune habere voluisset? bellum sanè signentium, sanctissimo illo Episcopo dignum, in quem illud Euangelium quadrasset: *Aligatus onera grauis, & importabilia, & imponunt eam humeros filiorum: ipsi autem digiti suo nolunt ea portare.*

Secundo, B. Augustinus dicit: *Talem volo habere vestem, quia in communi accipio.* Ergo falsum est, quod soli clericis in communi acciperent vestes, non autem ipse Augustinus, nam illa duo sunt contradictoria in commune accipere vestes, & in commune non accipere, & inter ista non datur medium. S. Augustinus dicit, quia in commune accipio. Marquez dicit: Augustinus vestem in commune non accipiebat. Credamus igitur Augustinum.

Tertio, accipere dicitur relatiuè ad dare, B. Augustinus inquit: *talem volo habere vestem, quia in commune accipio.* Ergo quando dixit: *Nemo det birrum, vel lineam tunicam, vel aliquid, nisi in commune.* Ab illa communitate non excludit seipsum, vt hic autor de suo fingit. Alias quid, vel à quo accipiebat in commune, si nemo illi dabat in commune, sed soli clericis in commune dabatur, ipsi autem dabatur in particulari?

Quarto, si vestes non erant communes cum vestibus suorum clericorum, cur exhortans laicos, ad conferendum in commune, quidquid conferebatur, exemplificauit de suis vestibus, cum subiunxit, *de communi accipiam mihi ipsi, & iterum, quia in commune accipio?* Respondet Coriolanus, aut respondit pro eo Coriolanum defendentes, qui iurunt: canonicos regulares obsecatos in suo sensu, & ignaros dictorum non solum Aristotelis, sed etiam Augustini, & omnium Philosophorum dicentium, exempla enim ponimus, non vta sint, sed vt sentiant addiscentes, falsò interpretantur, quod ibi B. Augustinus voluerit aliquid de suo habitu determinare.

nare. Nam prater quod illa verba sunt exemplificatiua, sed specificatiua, quod Coriolanus ignorare se finxit, ficandi gratia dixisset: *v. g. offeratur birrum, &c.* Vnde accepit Coriolanus, vel alto quouis Philosopho, quod exemplificare in vno contrario ad alteram naturam explicandam, vt v. g. excentricam ad declarandam naturam aquae? Illius vestes communes non habere in commune, neque de communi modo de proprijs vestibus exemplificandum, quod non deberent daretur, sed solum in communi? nam sent laici illi respondere, secundum hunc, satis esse discipulis, si sint scilicet.

III.

Quinto, si vestes Augustini non communes, sed illius tantum peculiari, dixit: *Nolo, alii mihi offerat sanctitas vestra, quibus ego solus decerim utar?* Nam daretur opinio, contrarium & abfolute debet, bapticeo, nimirum voluerat sanctitas vestra, quibus ego solus decerim illam opinionem, quae defendere nititur, omnes vestes Augustini, vt illis ipse solus suè decerimus, suè per impossibile in decerere vt potest, nihil commune haberent cum vestibus Augustini.

Sextò, si vestes Augustini non erant communes caterorum clericorum, *si vestem volo habere, qualem possum, si autem daret, qualem potest habere presbyter, qualem potest habere Diaconus, & Subdiaconus, quia in commune accipio?* Quae sunt haec conciliari, vestes Augustini, quales decenter ferre potuissent sui Diaconi, & Subdiaconi, quia in commune accipiebantur, & vestes Augustini ita fuisse prias vt nihil commune cum habitibus clericorum haberent, neque decerere potuissent?

Septimò, si birrum Augustini ita esse proprium, vt nihil commune haberet cum clericorum Canoniceorum, cur dixit, se nollet, rum illi offerret, quo ipse solus deceret, quia & si forsitan decuisset Episcopi, neci decebat Augustinum? Per quam sententiam deducit Marquez, birrum Augustini proprium fuisse, vt cum birris clericorum nihil commune haberet.

Octauò, B. Augustinus dicit: *Si quis vestem (qua scilicet ego solus utar) desidero, vestem facere soleo, vt quando vestis non potest esse precium sit commune.* Quae igitur confessione negari potest, illius vestes fuisse caterorum clericorum communes.

Nonò, Frater Iordanus de Saxonianne Marquez pro teste irrefragabili, exceptione maiore nobis opponit libro

nare. Nam præter quod illa verba Augustini non sunt exemplificatiua, sed specificatiua, ut patet, quod Coriolanus ignorare se finxit, esto exemplificandi gratia dixisset: v. g. offeratur mihi pretiosum birrum. &c. Vnde accepit Coriolanus ex Aristotele, vel alio quouis Philosopho, quod licitum sit exemplificare in vno contrario ad alterius contrarij naturam explicandam. ut v. g. exemplificare in igne ad declarandam naturam aquæ? sane si Augustinus vestes communes non habebat, neque in commune, neque de communi accipiebat, quomodo de proprijs vestibus exemplificauit, ad suadendum, quod non deberent dare vestes in particulari, sed solum in communi? nam statim potuissent laici illi respondere, secundum illud Euangelicum, satis esse discipulis, si sint sicut magister?

III. Quid, si vestes Augustini non erant communes, sed illius tantum peculiariter, cur quædam dixit: Solum, alia mihi offerat sanctitas vestra, quibus quasi ego solus decetius vtar? Nam data veritate contrarie opinionis, contrarium & absolute, & simpliciter debet barthieros, nimirum volo talia mihi offerat sanctitas vestra, quibus ego solus vtar. Si quidem secundum illam opinionem, quam Marquez defendere nititur, omnes vestes Augustini tales erant, ut illis ipse solus decetius, huc decetius, sine perimpossibile in se teneret uti posset: cum nihil commune haberent cum vestibus clericorum. Sexto, si vestes Augustini non erant communes cum vestibus ceterorum clericorum, cur dixit: Tale vestem volo habere, qualem possidem, si non habuerim. & armo dicit, qualem presbiter presbyter, qualem diaconi decetius habere. Diuinus, & Subdiaconus, eadem volo habere, quia in commune accipio? Quomodo possunt hæc conciliari, vestes Augustini tales fuisse, quales decetius ferre potuissent sui Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, quia in commune accipiebantur, & vestes Augustini ita fuisse illius proprias, ut nihil commune cum habitu suorum clericorum haberent, neque decetius ab illis ferri potuissent?

Septimo, si birrum Augustini ita erat illius proprium, ut nihil commune haberet cum birris aliorum Canonicorum, cur dixit, se nolle, ut talem birrum illi offerret, quo ipse solus decetius uti posset, quia & si forsitan decuisset Episcopum, non tamen deceret Episcopum, cuius officio diaconicum deducit Marquez, birrum Augustini ita illius proprium fuisse, ut cum birris aliorum clericorum nihil commune haberet.

Octauo, B. Augustinus dicit: Si quis meliorem vestem (qua scilicet ego solus vtar) uideris, uendo, quod & facere soleo, ut quando vestis non potest esse communis, precium sit commune. Qua igitur conscientia, qua fronte negari potest, alius vestes fuisse eum vestibus ceterorum clericorum communes?

Nono, Prater Iordanus de Saxonia, quem Iohannes Marquez pro teste irrefragabili, & omni exceptione maiore nobis opponit libro quarto, cap.

deci mo quarto de communitate vestium inter alia hæc scribit: & quibus expresse apparet, quod de intentione præceptorum nostri est, quod in vestitu prouid. ut debet fratribus de communitate, sic enim & idem in scripto seruauit, sicut ipse in serm. de communi vita clericorum, qui incipit: Charitati vestra dicit. Nemo, inquit, est birrum, vel lincam in vestem, vel tunicam, nisi in commune. De communi accipiam & mihi, cum sciam me commune habere uelle, quidquid habeo. Nolo tunc offerat sanctitas vestra, quibus quasi ego solus decetius vtar. Hæc ille.

Denum si Augustinus in Sede Episcopali cutella nigra zona pellicea præcincta utebatur, quid commune habebat in domo Episcopi cum suis Clericis?

IV. Verum præter hanc primam rationem ex supradicto textu Augustini deductam, quæ demonstratiua est, & insolubilis, potest alia ratione ex alijs Augustini verbis deprompta eadem ueritas confirmari. Nam B. Augustinus factus, se factum Episcopum, cum non potuisset in primo monasterio consuetudinem uitæ communis retinere, ob frequentiam secularium, qui ad illum accedebant, uoluisse habere in domo Episcopi monasterium, ut cum clericis uitam communem retineret. Possidius quoque scribit cap. 25. Cum ipse semper clericus uita esset uolens, ac mensa, sumptibusque communibus utebatur. Hinc uero argumentum efficax deducitur, ad probandum, quod uel habitus Augustini in Episcopatu esset eadem cum habitu eorundem clericorum illi conuenientium, uel quod habitus clericorum eadem esset cum habitu Augustini, quod in idem omnino recidit. Et se quæda deducitur ex generalis, & uetustissima quadam regula Sacrorum Canonum, quæ iubet eos, qui Episcopis in suis domibus Episcopalibus sociantur, eisdem professionis, & habitus cum eisdem Episcopis esse oportere, quæ regula generalis est, ut dixi, & uetustissima in Concilio Chalcedonensi actione 9. promulgata, & refertur à Gratiano cap. in nona 16. q. 7. & licet Concilium Chalcedonense paulo post mortem B. Augustini fuerit celebratum, tamen cum fuerit œcumenicum, indicat, fuisse morem uetustissimum totius Ecclesiæ Catholice, ut qui cum Episcopis morabantur, eisdem habitus, & professionis cum illis essent. Omitto Innocentium III. in cap. Deus qui de communi uita clericorum, ubi hanc regulam etiam ad monachos cum Episcopis morantes extendit, quos uult saltem in habitu exteriori cum illis conformari, quoniam dici posset, huc canonem multis seculis post ipsum Augustinum conditum fuisse. Quapropter cum ex allegato serm. 2. de communi uita clericorum apertissime constet, habitum yualem clericorum cum Augustino in Episcopali domo commorantium fuisse birrum, & lincam tunicam, conficiens est, ut dicamus, eundem fuisse habitum illorum clericorum, & ipsius D. Augustini. Quæ ratio potest ab opposito magis declarari, & robotari. Si enim B. Augustinus professione, & habitu fuisse mona-



174

chus, vel eremita, & in domo Episcopi cucullam nigram zona pellicea præcinctam induisset, fundaturus in domo Episcopali monasterium Religioforum secum uiuentium, ut prioris uitæ institutum etiam factus Episcopus teneret, non monasterium clericorum, sed monachorum, vel eremitarum instituendum curauisset. Verum Augustinus factus Episcopus monasterium clericorum, non monachorum, vel eremitarum instituit, ut illemet in serm. 1. & 2. de communi uita clericorum fatetur. Ergo Augustini habitus non monasticus, non eremiticus fuit, sed clericalis.

**V.** **S**CIO, respondere Ioannem Marquez, & alios nonnullos, clericos illos cum B. Augustino in domo Episcopali uiuentes magna ex parte fuisse Eremitas, quos B. Augustinus ex dispensatione ad clericatum promouit, & cum alijs clericis in domo Episcopali locauit, quemadmodum & D. Fulgentius in Sardinia monachos simul cum clericis nuntiavit. Sed hæc uoluntariè dicuntur, & contra rationem, & contra uisum B. Augustini, & cõtra usum Ecclesiæ. Primò, quia à seculo non est auditum, quòd monachi uel eremite, etiam postquam ex generali dispensatione omnes facti sunt clerici, consueuerint assumi in Canonicos cathedralium clericorũ siue regularium, siue secularium, nec contrarium dicentes aliquod exemplum pro illorum sententia proferunt, nec proferre possunt. Dixi autem notanter non consueuisse monachos, multò minus eremitas assumi in Canonicos cathedralium clericorum regularium, siue secularium, propter duo. Primò, quia licet in quibusdam Ecclesijs cathedralibus olim legamus adiunctos monachos Canonicos, ut in Lateranensi, & in Ticinensi D. Petri in celo aureo, & in Mediolanensi D. Ambrosij, & Cantuariensi S. Saluatoris, tamen illi monachi nõ assumebantur in Canonicos. Secundò hoc dixi propter quendam monasteria monachorum, quæ autoritate Pontificia erecta fuerunt in Cathedralibus, ut Conuentrense in Anglia, in ijs enim perierauerunt Monachi loco Canonicorum. Ceterũ in cathedralibus clericorum, qualis erat Ecclesia Hipponensis, non legitur vnquam consueuisse monachos, uel eremitas assumi in Canonicos dictarum ecclesiarum cum clericis siue regularibus, siue secularibus, ita ut faceret vnum collegium cum illis. Secundo principaliter, quia siue in illo collegio Augustiniano essent clerici ex eremitis assumpti, siue non essent, B. Augustinus illorum habitus non meminit, sed solum birri. & tunice lineæ, qui erat habitus clericorum Canonicorum. Quare aut in illo collegio nulli clerici eremite erant, uel deferebant communem habitum aliorũ clericorum. Quod etiam afferunt de D. Fulgentio, ad rem non facit: quia aliud est Episcopum exilio damnatũ clericos, & monachos profugos, & exules in vna & eadem domo colligere; aliud est Episcopum in sua Ciuitate monachos, & clericos diuersorum institutorum in eodem monasterio, ac

etiã collegio suæ cathedralis simul iungere: quod, ut dixi, à seculo nunquam fuit auditum.

**T**ertio principaliter confirmatur eadem ueritas alio testimonio eiusdem D. Augustini in epist. 248. ad Sapidam virginem sanctimonialem, in qua fatetur Augustinus, se tunicam ab illa domo transmissam accepisse, & in diuise, quam cum ipsa Germano suo Diacono ecclesiæ Carthaginensis fecisset, & ille morte præuentus eam accipere non potuisset, B. Augustino transmissit, rogans, ut loco fratris defuncti eam indueret. Libet illius epistolæ primordia hic describere, quòd ad hanc ueritatem illustrandam mirificè iuuent. Exemplum epistolæ est. *Domina religiosissima, & sancta filia Sapida Augustinus in Domino salutem. Accepi, quod de tuius, & ppi laboribus manuum tuarum me accepisse uoluisse, ne te grauius contristarem, quam potius consolandam uiderem: prosertim quia hoc tuum non paruum deputasti esse solatum. si eam, quam Germano tuo sancto Dei ministro seceras tunicam, ego indueret, cum iam à terra meritorium recedens, nullum rebus corruptibilibus indigeret. Feci ergo quod desiderasti, & qualescunque hoc existima ueris, uel quantuncunque solatum, tu erga fratrem peritorum non negaui. Misam abs te tunicam accepi, & quando hac ad te scripsi, eam me uisitare iam speram. Bona animo esto, sed multo melioribus, multaq; maioribus consolationibus utere, ut nubilum tui cordis humana infirmitate contrallum sereneret auctoritate diuina, & perseveranter ita uiuas, ut cum fratre uiuas: uicium sic mortuus est tuus frater, ut uiuas. Est quidem materia lachrymarum, quòd Germanum dilectorem tuum, & teque plurimum pro tua uita, & sacra uirginitate professionem reuerentem Diaconum Carthaginensis Ecclesiæ non uides, si cuius solebas, iuramentum, exeuertem, & in sui Ecclesiastici officij strenuitate versantem &c.* Hæc Augustinus, quæ nostram assertionem de clericali habitu illius, & cum habitu cæterorum clericorum communi extra omnem dubitationem ponunt. Si quidem constat, quæcunq; fuerit, illam tunicam pro clerico, & diacono Ecclesiæ Carthaginensis factam, & nihilominus B. Augustinum illam accepisse, & induisse sine scrupulo, uel hæsitatione. Vnde necesse est dicere, B. Augustinum nõ cucullis monasticis usum, sed tunicis, & uelibus communibus, quibus ceteri clerici non solum Hipponensis, uerum etiam Carthaginensis Ecclesiæ uti consueuerant.

**P**ostremo loco confirmari potest eadem ueritas VII ex Decreto fel. record. Sixti IV. in præfatione relato, in quo prohibet disputare, an præter habitum dignitatis Episcopalis B. Augustinus alienum habitum gestauerit, uel alienæ professioni se subiecerit. habet enim hæc uerba maximi ponderis in causa, quam agimus. *Nos attendentes, quòd dicitur in Ecclesia lumen Augustinum præter Episcopali dignitatis habitum, alium gestasse, aut aliena professioni se subiecerit, aut affirmare, aut negare ad rem non pertinet, nisi quantum &c.* In his uerbis Pontifex duo proccertis, & ueris supponit, & vnum prohibet. Primò, quòd supponit, est, esse in Ecclesia Catholica cer-

VI.

VII.

tum habitum ordinariũ dignitatis Episcopalis. Secundum est, B. Augustinũ esse professioni ordinariæ dignitatis & gestasse habitum ordinariũ dignitatis. Quod autem prohibet in disputare, est, an B. Augustinus alienum gestauerit, uel alienæ professioni se subiecerit tertium, quòd habitum clericorum ordinariũ gestauerit, & clericus Canonicus fuerit. Nam ordinariũ dignitatis Episcopalis est habitus linethetum: unde Episcopi cum de dignitate inuestiuntur, rochetum induunt etiam ordinariã dignitatis Episcopalis in primitijs Ecclesiæ, & temporibus erat professio clericorum Canonicorum Episcopi olim erant Clerici Romanus cap. dilectissimi, & tota causa fessio uero eremitica, & monastica a professione Episcopali, ex sua institutione quænter habitus monasticus extrahitur Episcopali: quòd si aliqui Episcopi cum habitu induunt, hoc est ex dispensatione, sicut ex accidenti, & ex hoc est, ut monachi assumantur in clericos, & ex ijs, quæ conueniunt Episcopali solum per accidens, & ex dispensatione inserti, quòd professio dignitatis Episcopalis, qui tali dignitati proprie, & nit, sit professio monastica, uel habitus. Et quod hæc fuerit mens Pontificis potest ex eo, quia ex vna parte interdicitur Eremitis Ordinis D. Augustini in generalibus, contendere, an B. Augustinus professioni se subiecerit, uel habitum induerit. Verum ex parte Canonicorum non omnibus Canonicis Regibus habitus disputare, an B. Augustinus pro nis clericis extiterit, uel an habitum Canonicorum portauerit, hoc enim incerto supponebat, sed solum Canonicis in his hoc interdixit, ad occasionem inter personas ecclesiasticas, & regandas.

CAPVT VIGESIMVM QVINTVM.

Ostenditur, B. Augustinum quam Eremitam suum habitum Eremitarum & primus aut or habitus Eremitarum indic

tum habitum ordinariū dignitatis Episcopalis, & certam professionem ordinariā dignitatis Episcopalis. Secundum est, B. Augustinum se subiecisse professioni ordinariā dignitatis Episcopalis, & gessisse habitum ordinariū dignitatis Episcopalis. Quod autem prohibet in disputationem reuocare, est, an B. Augustinus alienum habitum gesserit, vel alienā professioni se subiecerit. Ex duobus verò, quæ Pontifex pro veris supponit, sequitur tertium, quod habitum clericorum Canonicorum ordinariū gesserit, & professione clericus Canonicus fuerit. Nam ordinariū habitus dignitatis Episcopalis est habitus lincus, seu rochetum: unde Episcopi eam de dignitate Episcopali induunt, rochetum induunt: professio etiam ordinariā dignitatis Episcopalis præsertim in primitiua Ecclesia, & temporibus B. Augustini erat professio clericorum Canonicorum, quia omnes Episcopi olim erant Clerici Regulares cap. scimus cap. dilectissimis, & tota causa 12. q. 1. Professio verò eremitica, & monastica aliena est à professione Episcopali, ex sua institutione, & consequenter habitus monasticus extraneus est ab habitu Episcopali: quod si aliqui Episcopi monasticum habitum induunt, hoc est ex dispensatione, & ex accidenti, sicut ex accidenti, & ex dispensatione est, ut monachi assumantur in clericos, & Episcopos, & ex ijs, quæ conueniunt Episcopali dignitati solum per accidens, & ex dispensatione, non potest inferri, quod professio dignitatis Episcopalis, & habitus, qui tali dignitati proprii, & per se conueniunt, sit professio monastica, vel habitus monasticus. Et quod hæc fuerit mens Pontificis, colligi potest ex eo, quia ex vna parte interdixit omnibus Eremitis Ordinis D. Augustini in generali, & vniuersali, contendere, an B. Augustinus monasticæ professioni se subiecerit, vel habitum monasticum induerit. Verum ex parte Canonicorum Regularium non omnibus Canonicis Regularibus prohibuit disputare, an B. Augustinus professor Ordinis clericalis extiterit, vel an habitum clericorum Canonicorum portauerit, hoc enim implicite pro certo supponebat, sed solum Canonicis Lateranensibus hoc interdixit, ad occasiones iurgiorum inter personas ecclesiasticas, & regulares amputandas.

CAPVT VIGESIMVM  
QVINTVM.

*Ostenditur, B. Augustinum nunquam Eremitam fuisse, nec habitum Eremitarum induisse: Et primus autor habitus Ordinis Eremitarum indicatur.*



**V**od in hoc capite asserimus, & probare intendimus, non est, B. Augustinum Ordinis, Eremitici autorem, vel fundatorem non fuisse, nam de hoc nihil nunc asserimus, vel negamus: sed hoc solum intendimus, B. Augustinum professioni Eremiticæ, aut alij cuius, præter clericalem, se minime subiecisse, & consequenter nullum habitum regularis Ordinis præter habitum clericalem villo vquam tempore induisse. Non enim hæc duo se inuicem necessariò consequuntur, fundare aliquod monasterium, vel Ordinem instituire, & illius institutum profiteri, & potuit B. Augustinum, aut quibus alius illorum temporum Episcopus monasteria fundare, & Ordines monasticos instituire, & leges illis præscribere, nec tamen necesse erat eiusmodi institutum illos profiteri. In nostra verò assertionem probanda supposita veritate eorum, quæ hæctenus dicta sunt multo labore opus non erit. Nam si fuit cremita, vel monachus, vel talis fuit ante presbyteratum, & hoc dici non potest, quia ostensum est, B. Augustinum vsque ad presbyteratum laicalem vitam inter laicos duxisse: vel in presbyteratu, & hoc etiam tingi non potest, quia factus presbyter seminariū clericorum instituit, & nõ in Eremito, sed intra Ecclesiam parochialem, siue in orto illi conuoguo cū Dei seruis vixit secundum modum, & regulam sub Sanctis Apostolis constitutam, vt Possidius cap. 5. scribit. Neque tandem in Episcopatu, quia factus Episcopus, statim voluit habere in domo Episcopi monasterium clericorum, cum quibus communẽ vitam duxit, ex serm. 1. de communi vita clericorum, neque vllus est, qui asseret, B. Augustinum, postquam factus fuit Episcopus, alienæ professioni se ipsum subiecisse.

**E**t ad hominem potest ratio confirmari ex Iohanne Marquez cap. 7 § 4. vbi ait, nullum Episcopum posse alicuius regularis ordinis institutum assumere, vel profiteri, quod quanquam non sit vniuersaliter verum, & contrarium suadeant exempla S. Thomæ Cantuariensis, & S. Hugonis Episcopi Gratiopolitani, quæ referunt Eduardus in vita eiusdem S. Thomæ apud Surium sub die 26. Decembris, & Baronium tomo 12. sub anno 1162. & 1164. & D. Antoninus 3. par. Historiali tit. 18. in principio: tamen sufficit ad firmandam hanc veritatem, quod B. Augustinus eremiticam professionem non potuit post suam assumptionem ad Episcopatum.

De habitu verò eadem ratio militat, quia si habitum eremiticum induit, vel ante presbyteratum, vel in presbyteratu, vel in Episcopatu: & non potest dici primum, quia ante presbyteratum cum esset laicus, nullum regularem habitum induit: neque secundum, quia factus clericus, & presbyter induit habitum clericorum, nõ monachorum, vel eremitarum: multò minus potest dici tertium, vt patet.

Sed

Sed ne videamur gratis, & sine euidenti ratione hoc affirmare, formemus argumentum in hunc modum: Si B. Augustinus alienum habitum prater habitum clericalis Ordinis, & professionis gestauit, vel talis habitus fuit vagus, incertus, & indeterminatus, vel fuit habitus certus, & determinatus. Primum dici nequit, nec ab illo viro cordato asseritur. Si dicatur secundum, ostendendum est, quoniam, & qualis eiusmodi habitus existerit. Dicent, prout de facto asserunt, Augustini habitum fuisse cucullam nigram zona coriacea præcinctam, qualem nunc Venerandi Eremitæ Ordinis D. Augustini nuncupati deferunt. Nullus enim est, quod videre hæc tenus poterim, qui præter habitum clericalem, alium habitum religiosum, seu regularem illi tribuerit. Quapropter si ostendero, B. Augustinum eiusmodi habitum non solum non tulisse, sed ne per somnium quidem vnquam vidisse, firma, & constans manebit hæc veritas, quod B. Augustinus præter clericalem, alium institutum habitum non gestauerit. Id verò facillimum erit probare. Nam quæ nunc Venerandi Patres Eremitæ habitum gerunt, nempe cuculla nigra zona coriacea fuscincta, recens est, nec ante annos circiter quadringentos in Orbem visus, & partim ab ipsis Eremitis electus, partim à Romanis Pontificibus Gregorio Nono, & Alexandro Quarto illis præscriptus. Ergo nõ fuit habitus ab Augustino institutus, & multo minus ab Augustino presbytero, vel Episcopo delatus. Quod verò hic habitus, quem nunc Venerandi Eremitæ portant, sit nouus, & partim ab ipsis Eremitis sponte electus, partim verò per Sedem Apostolicam illis determinatus, & præscriptus, ostendo ex bullis eorum dem Summorum Pontificum, quibus Eremitas ptem incerti habitus, nominis, & professionis (quod etiam in progressu monstrabimus) in vnum certum Ordinem regularem, sub certa regula, & habitu, & titulo Eremitarum Ordinis S. Augustini reducerunt, quas bullas, quia ad hanc veritatem, & alias multas materias, quas nunc tractandas suscepimus, illustrandas, maxime conferunt, & vt aiunt, digito rem ipsam demonstrant, operæpretium duxi ex libro Ioannis Marquez, & alijs locis fideliter acceptas, hic rescribere.

Exemplum Bullæ Gregorij IX. sumptum ex lib. Io. Marquez de origine fratrum Eremitarum pag. 13 col. 2.

*Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabilibus fratribus Episcopis per Anconitanam Marchiam constitutis. Dudum apparuit in partibus Lombardie Religio, cuius professores vocati Eremitæ fratris Iohannis Boni Ordinis S. Augustini, nunc succincti tunicas cum corrigiis, baculos gestantes in manibus, nunc verò dimisso baculo incedebant, potuniam pro elemosinis, aliquique subsilijs depolentes, & adeo variantes Ordinis sui substantiam, vt dilecti filij fratrum Minoribus, vsiformes in derogationem multiplice ipsorum Ordinis crederentur, eisdem propter hoc minorem apud fideles sententibus in suo opere unitaribus charitatem. Sanè cum per Venerabilem*

*fratrem nostrum Hostensem Episcopum, & bona memoria N. tituli S. Sabinae presbyterum Cardinalem, tunc in partibus illa legatione fungente, bousmodi præsumptio ad nostram auertentiam peruenisset, Noi ne identitas vestium in Ordinibus ipsis confusionem pareret, & inde scandala grauiora consergerent, ad vtiorumque quietem prouidimus, statuemus, vt Prior, & vniuersi, ac singuli fratres prædicti Ordinis S. Augustini in exterioribus vestimentis, quæ nigri, vel albi debebant esse colorem, quorum altero videlicet nigro iam electo ab eis ipsos volumus manere contentos, largas, & protensas manicas, quasi ad instar cucullarum, & desuper ipsa deserant per amplas corrigias, & patenter omnibus apparentes, ita quod omnes cincti desori ea vestibus nequaquam contigant, & patentes in manibus baculos quinque palmorum grandium, ac expresse in elemosinarum petitione, cuius sint Ordinis, declarantes, ad esuuarum vestium longitudinem temperent, quod à quibusque ipsorum calcamenta liberè videantur: vt sic habitus confusione semota, & sublata materia scandali, à prædictorum Ordinum fratribus possit vt ut in Domino liberius, & gratis deserui. Vt hinc cum quidam Eremitæ præfati Ordinis S. Augustini, ac alij Religiosi prædicti Eremitæ conformes habitus, in eadem Marchia constituti, formam prædicta identitatis prædictam gestare dicantur, in eorundem fratrum Almaru i famiam, & scandalum plurimorum, fraternitatis vestri mandatum, vt vniuersi, & singuli Eremitarum, ac Religiosorum prædictorum districtius iniungatur, vt circa præmissa memorata provisionis statutum manubus, liter obseruantes, eum, qui montus non respiciat, donec redeat ad mandatum, à suo consortio excludere non possint. Ceterum, quia pietas persuadet, vt ipsi ex obedientia studio pretium honoris, & gratia consequantur, eos prædictam provisionem laudabiliter obseruare intendentes, cunctis benigno favore prosequi, & tanquam Catholica Ecclesia filias faciat ab alijs conserui. Si vero sua voluntatis arbitrium preferendo iudicio vestro contrauenire præsumpserint, in eos excommunicationis sententiam promulgetur, quam per vestras Ciuitates, & Dioceses publicari solemniter, & eisdem tanquam excommunicationis vsque ad satisfactionem condignam appellacione remota archus cutari ab annis factis. Dat. Lateran. ix. Cal. Aprilis Pontificatus nostris anno decimo quarto.*

**E**X hac bulla habes Primo, illos Eremitas, qui in progressu vocantur absolute Ordinis S. Augustini, in principio vocari Eremitas fratris Iohannis Boni, quod memorix tenendum, propter multa inferius dicenda de origine Eremitarum Ordinis S. Augustini nuncupati. Nunc indicasse sufficiat, eandem fuisse Congregationem, quandoque Eremitarum Ordinis S. Augustini, quodque verò fratris Iohannis Boni nuncupati. Quomodo verò Eremitæ fratris Iohannis Boni, qui sine certo titulo, & habitu, & Regula primùm fuerant instituti, postea ex concessione, & largitate Apostolica donati fuerint Regula B. Augustini, ac deinde titulo Eremitarum D. Augustini, ac demum habitu, quem nunc etiam gerunt, ne questionem

import-

importunè præueniamus, & materius, inferius dicendum erit. Secundum bulla, quod cum isti Eremitæ fratris qui tamen primi saltem post Gulielmum qui Eremitæ Ordinis D. Augustini sunt, vt infra ostendemus, cum habu Marchiam Anconitanam, & Lombardiam, in multiplex detrimentum Ordinibus B. Francisci Assisij, summum Pontifici confusione semota, in habitu cuius distinctio appareret, præcepit, vt infra certam tempus nigrum, vel album proprio habitu portandum sibi de nigrum eligissent, idem Pontifex hoc habitus determinauit, præcipiens, vt gratias & amplas deferret cum manibus tenentis, & desuper cucullas amplas contingerent, patenter omnibus apparentes, sicuti foris, nequaquam vestibus eas non etiam portant in manibus baculorum grandium, vt sic expressè naram petitione, cuius essent habitus. Et quod ad eos suorum vestimentorum nec temperarent, vt illorum calcamentibus liberè videri possent. Quæ omnia formaliter in bulla. Et hæc fuerunt cunctis, & zonæ coriaceæ prima incunabulum nullum probatum autorem proferent habitus meminere, vt infra probabit dictam bullam promulgatam, quæ ante 1247. emanauit, prodicerit statim epistolam mones de cuculla nigra, & zona pellicea eremiticis multa continentes, nec verba liqui magni inter Eremitas nominis, quæ ante hic Gregorius Nonus de baculibus gestando præcipit, D. Gregorio a fidem conciliandam, vt videre potes a Iordano de Saxonia lib. 1. in vitas fratrum in fine, ita scribentem: Vnde etiam olim vnum Papam statutum fuerat, quod fratres que plimorum in manibus portare deberent modum per Alexandrum Papam IV. tanquam præfati tempore extitit reuocatum. Sicundam ad Eremitici Ordinis antiquitatem, concessiones ab Innocentio Tertio nullis Eremitis factas, Innocentio Tertio Primo tribuere non timent.

**I**V. Exemplum Bullæ Alexandri IV. Archiepiscopi Monasterij Bononici Minoru folij, quod etiã refert Marquez. Alexander Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis fratribus Archiepiscopo, & Episcopo Tuscani, & Romanodiolanis, ac Tarunsi, & Anconitanis Marchibus, Ducatum Spoletanum, Beatis Petri in Tuscia, Campaniam, & Regnum Sicilia constitutis, salutem, & benedictionem. Recordamur liquido, & memoriam, quod dudum apparuit Religio in partibus, cuius professores vocati Eremitæ

importune praenentiamus, & materias confundamus, inferioris dicendum erit. Secundo habes ex hac bulla, quod cum isti Eremitae fratris Iohannis Boni, qui tamen primi saltem post Guallemitas fuerunt, qui Eremitae Ordinis D. Augustini vocari ceperint, ut infra ostendemus, cum habitu incerto per Marchiam Anconitanam, & Lombardiam vagarentur, in multiplex detrimentum veraphici Ordinis B. Francisci Assisii, Summi Pontifex, ut omni confusione remota, in habitu cuiusque Ordinis distinctio apparet, praecipit, ut ipsi Eremitae infra certum tempus nigrum, vel album colorem in proprio habitu portandum sibi deligerent. Qui cum nigrum elegerint, idem Pontifex formam ipsius habitus determinavit, praecipiens, ut cucullas nigras & amplas deferret cum manicis largis, & protensis, & desuper cucullas amplas corrigias portarent, patenter omnibus apparentes, ita quod cincti foris, nequaquam vestibus eas contegerent: nec non etiam portarent in manibus baculum quinque palmorum grandium, ut sic expressè in elemosynarum petitione, cuius essent habitus, declararet. Et quod ad id suorum vestimentorum longitudinem temperaret, ut illorum calcamenta ab omnibus libere videri possent. Quae omnia habentur formaliter in bulla. Et haec fuerunt cucullae eremiticae, & zonae coriaceae prima incunabula, ante quae nullum probatum autorem proferent, qui huius habitus meminerit, nec veriti fuerint a liqui magni inter Eremitas nominis, & autoritatis, quae hic Gregorius Nonus de baculo in manibus gestando praecipit, D. Gregorio adscribere, ad fidem conciliandam, ut videre potes apud fratrem Iordanum de Saxonia lib. 1. in vitas fratrum cap. 15. in fine, ita scribentem: Vnde etiam olim per B. Gregorium papam statutum fuerat, quod fratres baculos quinque palmorum in manibus portare deberent. Sed hoc postmodum per Alexandrum papam IV. tanquam abusu iam profecti tempore extitit renovatum. Sicut & alij quidam ad Eremitici Ordinis antiquitatem infinuandam, concessionem ab Innocentio Tertio, ac etiam Primo tribuere non timent.

IV. **E**xemplum Bullae Alexandri IV. sumptum ex Archiep. Monasterij Bononiensis Fratrum Minorum sola, quod etiam refert Marquez pag. 41. Alexander Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopo, & Episcopo per Lombardiam, Tusciam, & Romandiolam, ac Tarusianam, & Anconitanam Marchias, Ducatum Spoletanum, Patrimonium beati Petri in Tuscia, Campaniam & Maritimam, ac Regnum Siciliae constitutis, salutem, & Apostolicam benedictionem. Recordamur liquido, & memoriter retinemus, quod dudum apparuit Religio in partibus Lombardiae, cuius professores vocati Eremitae Ordinis S. Au-

gustini, nunc sicut in unice iam corrigis, baculos gestantes in manibus, nunc vero distincti baculo micedebant, pecuniam pro elemosinis, alijsq. subsidijs desipientes, & alio variantes habitus sui formam, ut dilecti filij Fratrum Minoribus visis, in derogationem multiplicem ipsorum Ordinis crederentur, quod propter hoc minorem apud fideles sententiam in suo opportunitate charitatem. Sanè cum per nos tunc in minori officio constitutos, & bo. mem. N. Tituli S. Sabinae Presbyterum Cardinalem, tunc in partibus illis legatione fungentes, huiusmodi variationis praesumptio ad se, recor. Gregorius Papa praedecessor noster audentiam peruenisset, ipse ne identitas vestium in Ordinibus ipsi confusione pareret, ac inde scandala graviora confurgerent, ad utrumque quietem statuendum prouidit, ut Priores, & vniuersi, ac singuli Fratres praedicti Ordinis Sancti Augustini in exterioribus vellimentis, quae nigri vel albi debebant esse coloris, quarum altero, videlicet nigro, tam electo ab eis, ipsos idem praedecessor voluit manere contentos, largis, & protensas manicas ad instar cucullarum, & desuper ipsas deferrent per amplas corrigias, & patenter omnibus apparentes, ita quod omnes essent deorsus eas vestibus nequaquam contegerent, & portantes in manibus baculos quinque palmorum grandium, ac expressè in elemosynarum petitione, cuius sint Ordinis declarantes, ad id suarum vestrum longitudinem temperarent, quod à quibusvisque ipsorum calcamenta libere viderentur, ut sic habitus confusione remota, & sublata materia scandali, à Praedictarum Ordinum Fratrum possit virtutum Domino liberius, & gratis deserviri. Cum autem dilectus Frater noster Ricardus S. Angeli Diaconus Cardinalis vniuersas Domos, & Congregationes Eremitarum praedictarum, quarum quaedam Sancti Augustini, quaedam S. Gualtheri, nonnullae autem Fratrum Iohanni Boni, aliqua de Fabali, aliqua vero de Bistrino confederant, in vnam Ordinis Eremitarum Sancti Augustini professionem, & regularem obseruantiam perpetuè de mandato nostro duxerit vniendas, & Nos dilecti Cardinalis propositum convenientem cum voluntate nostra propositis approbantes praemissa omnia duxerimus confirmanda, statuente, ut vniuersi Priores, & Fratres in professione praedicti Ordinis Eremitarum S. Augustini taliter conuerti nigri duntaxat, & nulli alij coloris alterum cucullo aliquatenus utorerent. Nos volentes praenissa, quae de vestimentis exterioribus à praedictis praedecessore nostro circa praefatos Eremitas statuta fuerunt, salubriter, & ab ipsis, ut reuolimus, acceptata vbiq. & ab omnibus Eremitis vniuersi rati, & alijs vniuersis inuoluntate obseruari, fraternitati vestrae per apostolica scripta in virtute obedientiae districte praecipiendo mandauimus, quatenus praedictos Priores, & Eremitas, ac alios, qui nigras penitus, seu albas cucullas non portant, quod vsque ad finem omnium SS. proximè venturorum nigri profusioris coloris cucullas assument, ab electis alijs, deferendas, & firmiter praedictum statutum de cetero studeant obseruare, singulis vestrum per suas Ciuitates, & Dioceses sublato cuiuscumque appellationis, & contradictionis obstaculo, & Literis apostolicis impetratis, vel etiam

imp

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

174

imperandū per eos nequaquam obstantibus monitione  
præmissa per censuram ecclesiasticam districtius compellatū,  
& in eos qui contra fecerint, excommunicationis  
sententiam promulgatū, quam per vestras Ciuitates, &  
Dioceses singulis diebus Dominicis, & festiuis publicari  
solemner, & eos tanquam excommunicatos vsque ad  
satisfactionem condignam, appellatione remota, euitari  
arctius ab omnibus faciatur. Dat. Anagnina viij. Calend. Iulij  
Pontificatus nostri anno secundo.

Ex bulla ista habes primo, eosdem fuisse Eremitas, quos Alexander IV. vocauit absolutē Eremitas Ordinis S. Augustini, cum illis, quos Gregorius IX. vocauit Eremitas fratris Ioannis Boni: quia uterque Pontifex idem factum narrat, & de eiusdem loquitur. Nam tempore Gregorij IX. idem Alexander IV. in minoribus constitutus, in partibus Lombardie nomine Pontificis legatione fungebatur, & ille ex primis fuit, qui Romanum Pontificem de huiusmodi Ordine eremitarum in partibus Lombardie primitus viso certiore fecerunt, ut patet conferenti utramque bullam simul.

Secundō habes, hunc Ordinem Eremitarum S. Augustini nuncupatorum circa tempora Gregorij IX. & Alexandri IV. primitus videri cœpisse. Nam Alexander IV. fatetur, se liquidō recordari, & memoriter tenere, quando talis Ordo in partibus Lombardie primitus apparuit, & ante Gregorium IX. nullus auctor idoneus reperitur, qui se huiusmodi eremitas vidisse fateatur.

Tertiō notandum, quod per hanc bullam non fuit facta vno Ordinis Eremitarum sub vno capite, & vno titulo, & habitu, sed illam supponit absolutam per aliam bullam eiusdem Pontificis, cuius meminit Marquez cap. 4. §. 1. de qua inferius dicemus.

Quartō notandum, licet Pontifex multas eremitarum Congregationes recensere videatur, dū ait, quasdam S. Augustini, alias de Fabali, alias de Brittinis, alias fratris Ioannis Boni, & alias D. Gulielmi nuncupari consueuisse: non tamen dixisse Pontificem, quod omnes dictæ Congregationes re ipsa essent distinctæ ab inuicem, sed solum, quod Congreg. Eremitarum prædictæ quasdam S. Augustini, quasdam S. Gulielmi, nonnullæ autem fratris Ioannis Boni, aliquæ de Fabali, aliquæ de Brittinis confabentur: hæc enim sunt formalia illius verba. Et in quadam alia bulla Riccardo S. Angeli Diacono Cardinali, & Ordinis Eremitarum primo Protectori directæ, idem Pontifex eadem verba repetens, subiungit, quod dictæ Eremitarum Congregationes apud homines ambiguis interdum nuncupationibus vacillabant: ut vides, hæc non tam variarum Congregationum nomina fuisse, quam diuersarum domorum eiusdem Congregationis. Nam secundum rei veritatem aliquæ illarum Congregationum in idem conueniebant: Et enim Congregatio D. Augustini nuncupata, & Congregatio fratris Ioannis Boni vna & eadem erat, quæ prius fratris Ioannis Boni dicebatur, po-

litica à Gregorio IX. Regula D. Augustini donata, cepit Congregatio D. Augustini nuncupari, ut ex dictis bullis Gregorij IX. & Alexandri IV. colligitur, & ex alijs infra dicendis. Quod etiam Congregatio de Brittinis nuncupata, & Congregatio fratris Ioannis Boni eadem esset, & solis nominibus distinguerentur, multo certius est, nec Venerandi Eremitæ negare possunt, præsertim Marquez, qui cap. 21. §. 5. Fratrem Iordanum, & Iacobum Philippum Bergomensem, & alios nonnullos secutus, assertionem defendere nititur, scilicet B. Franciscū Assisium, priusquam sui instituti Seraphici auctor esset, eremitici Ordinis D. Augustini institutum profectum fuisse in manibus fratris Ioannis Boni, in monasterio Brittinensi, prope Pensaurum, & ab illo habitum Eremiticum sumpsisse, cuius color adhuc in habitu fratrum minorum per D. Franciscum institutorum retinetur, quem idcirco Beretinum vocamus, à loco de Brittinis, vbi B. Franciscus habitum cum illo colore accepit. Quod ne gratis illis imponere quis putet, profero testimonium Cardinalis Egidij de Viterbo Ordinis Eremitarum, ab eodem Marquez acceptum loco proximè citato. Hoc tempore (inquit Egidius Cardinalis) Ioannes Bonus Mantuanus, qui in Flaminia Cæsennæ Deo ita se iunxit, ut sui saculi gloria diceretur, accitit Dni Augustini Eremitæ: ut enim olim Gulielmus Gallicus, ita ipse Ordinem numero Fratrum, & monasteriarum aduocet in Italia, & ad humanarum rerum contemptum, & diuinarum amorem mirum in modum influmant, ut veluti à Gulielmo Gulielmitæ, ita à Ioanne Domino Lambona, & à loco, quem incolebant Brittinenses nominati sint. Habeo auctores, qui scribunt, huius viri sanctitate, & sana intellectum Franciscum Assisium magno Ordinis Minorum auctorem, habitum induisse, hactenus gestasse, Eremitam egisse, lignis calceis vsam ipse, quem rem nec Vincentius quidem scriptor historicarum accuratissimus inficiatur. Argumento sunt, quod Mantua Chirographum quandoque lectum auit, quod in Ioanne Boni manu profectus Ordinem sit. Namque in color, qui posteri eius vsi sunt, adhuc hodie Beretinum vocatur, à Brittinis loco non procul a Pensaurum, quem Ioannes Bonus incoluerat. Hæc ille, ex quibus vides, eandem fuisse Congregationem Ioannis Boni, & de Brittinis nuncupatam, & distinctionem solum fuisse in nomine, non in re ipsa: dicebatur enim Congregatio Ioannis Boni ab Autore, & de Brittinis à loco incolatus.

Idem dicendum videtur de alia Congregatione de Fabali nuncupata, quæ eadem fuisse videtur cum Congregatione Ioannis Boni, & de Brittinis, nam locus de Fabali iuxta Pisaurum est, vbi etiam locus de Brittinis, ut ex libro taxarum Apostolicarum habes, in verbo Pensauri. Ecclesia, vbi notatur monasteriū Sanctæ Mariæ aliàs Sanctæ Crucis de Fabali, quamuis ponatur monasterium Ordinis S. Benedicti, neque alium locum sub hoc nomine reperire potui, nec ipsi Venerandi Patres Eremitæ alium indicant.

Es

V. Ex quibus tandem omnibus inferre prædictas omnes Congregationes, ex quibus Ordo Eremitarum esse secundum rem ipsam ad duas, vel tres, nempe ad Congregationem Gulielmi Congregationem fratris Ioannis Boni hæc secunda coincidebant Congregatio Augustini, & de Brittinis, & de Fabali. Dixi autem notanter ad duas, vnde propter aliam Congregationem Eremiticam, quam Innocentius IV. ex varijs locis certi habitus, & Regule per Tuscaniam vagantibus, in vnam Congregationem capite, Regula, & titulo Beati Augustini redigere, de qua inferius dicetur. Secundo quod cum Gulielmitæ hunc habitum dō Venerandi Patres Eremitæ gerunt, nem non haberent: nam illi colorem a sibus ferebant: vnde & mantelli albi cupabantur, ex Renato Choppino in scripto lib. 1. Et lambonitæ, ac alij partim electione, partim ex præscripto Sedis non per assumptionem, nec talis habitus a rium IX. in Orbe vilis fuerit, multo m esse habitus Regularis Diui Patris Augustini, nec per somnium quidem talem habere quam vidit, ut hic ostenditur. Nec ob id Marquez comminiscitur, ad probandum ante vnum Congregationem fratris Ioannis & Congregationem Eremitarum Sancti essent Congregationes tum nomina, tum inuicem distincta: quia inquit, habebat etiam Protectores: Nam Protector Coenobii S. Ioannis Boni vocabatur Gulielmus nalis Diaconus tituli Sancti Eustachij verò Congregationis, & Ordinis Eremitarum Ricardus Cardinalis Diaconus tituli Sancti Angeli, quod Marquez affirmat cap. 1. sic. Nam ista imaginatio non solum di non euerit, sed maxime nostram sententiam, quod nulla fuerit Congregatio Augustini nuncupata, quæ Gregorij IX. præcesserit. Quod ex concessis euidetior: quia si illa erat vera Congregatio Sancti Augustini, cui ceteræ Congregationes vnitæ, cuius Protector erat Ricardus Cardinalis tituli Sancti Angeli, si non fuerit, hæc Congregationem Gregorij non præcessisset, in concessis erit affirmatum, Ordinem Eremitarum S. Augustini tempore minimè præcessisset, & conueniat cum Marquez Frater Iordanus xona lib. 1. cap. 16. in principio, vbi de Cardinalis Ricardus confirmatus fuisse nem Generalem in protectorem Ordinis Augustini, quem antea Innocentius IV. eum nem Sancti Augustini nuncupatam, centius IV. Richardum Cardinalem Pr

Lib. I.

V. **E**X quibus tandem omnibus inferitur primo, prædictas omnes Congregationes Eremitarum, ex quibus Ordo Eremitarum est constitutus secundum rem ipsam ad duas, vel tres solas deducuntur, nempe ad Congregationem Gulielmitarum, & Congregationem fratris Iohannis Boni, nam cum hæc secunda coincidebant Congregationes Sancti Augustini, & de Britannis, & de Fabali nuncupate. Dixi autem notanter ad duas, vel tres propter aliam Congregationem Eremitarum Tusciæ, quam Innocentius IV. ex varijs Eremitis incerti habitus, & Regule per Tusciam sine capite vagantibus, in vnam Congregationem sub vno capite, Regula, & titulo Beati Augustini donatam redigere, & quæ inferius dicitur. Secundo inferitur, quod cum Gulielmitæ hunc habitum, quem modo Venerandi Patres Eremitæ gerunt, ante vniõnem non haberent nisi illi colorem album in vestibus ferebant, & mantelli albi vulgo nuncupabantur, ex Renato Choppino in suo Monastico lib. 1. Et lambonitæ, ac alij partim ex propria electione, partim ex præscripto Sedis Apostolicæ nuper assumserint, nec talis habitus ante Gregorium IX. in Orbe visus fuerit, multo minus potuit esse habitus Regularis Diui Patris Augustini, qui nec per somnium quidem talem habitum vquam vidit, vt hic ostenditur. Nec obstant, quæ Marquez comminifit; ad probandum, quod ante vniõnem Congregatio fratris Iohannis Boni, & Congregatio Eremitarum Sancti Augustini essent Congregationes tum nomine, tum re ipsa ab inuicem distinctæ: quia inquit, habebant distinctos Protectores. Nam Protector Congregationis S. Iohannis Boni vocabatur Gulielmus Cardinalis Diaconus tituli Sancti Eustachij: Protector vero Congregationis, & Ordinis Eremitarum erat Ricardus Cardinalis Diaconus tituli Sancti Angeli, quod Marquez affirmat cap. 1. §. 18. in fine. Nam ista imaginatio non solum difficultatem non euerit, sed maxime nostram sententiam confirmat, quod nulla fuerit Congregatio Sancti Augustini nuncupata, quæ Gregorij IX. tempora præcesserit. Quod ex concessis euidentissimè probatur, quia si illa erat vera Congregatio Eremitarum Sancti Augustini, cui ceteræ Congregationes sum vnitæ, cuius Protector erat Ricardus Diaconus Cardinalis tituli Sancti Angeli, si monstratum fuerit, hanc Congregationem Gregorij IX. tempora non præcessisse, in confessis erit apud Aduersarium, Ordinem Eremitarum S. Augustini Gregorij IX. tempora minimè præcessisse, cum in hoc conueniat cum Marquez Frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 16. in principio, vbi dicit, quod Cardinalis Ricardus confirmatus fuit post vniõnem Generalem in protectorem Ordinis S. Augustini, quem antea Innocentius IV. eidem Ordini Protectorem dederat. Verum Congregationem Sancti Augustini nuncupatam, cui Innocentius IV. Ricardum Cardinalem Protectorem

Lit. I.

G

solutè

dederat, non antiquam, sed nouissimam fuisse, & post Gregorium IX. institutam, constat euidenter ex bulla Innocentij IV. data 17. Ianuarij anni 1244. Ex qua habemus, tempore istius Pontificis extitisse in Tuscia multos Eremitas incerti habitus, & Sedum, sine Regula, titulo, & habitu. Et Innocentium IV. opera, & prudentia dicti Cardinalis Riccardi Diaconi S. Angeli illos in vnum corpus Congregationis vniuisse sub vno capite, & illos Regula, ac etiam titulo Eremitarum S. Augustini donauisse: nec non ipsum Riccardum Cardinalem Diaconum tituli S. Angeli Correctorem, & Protectorem illis præfecisse. Quod ne quis me de meo cerebro confingere arbitretur, subiungo hic exemplum bullæ ipsius Innocentij ab eodem Marquez acceptum cap. 3. §. 3. pag. 20.

VI.

**I**nnoCentius Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs vniuersis Eremitis, exceptis fratribus S. Gulielmi, per Tusciam constitutis salutem & Apostolicam benedictionem. Insumbit nobis ex officio debitis Pastoralis, & plantare sacram Religionem, & sũnera plantata, & quantum in nobis est, vniuersos, & singulos in proposito consistere, ne si sauar fuerint apostolice instituti, non proficiant in incepto, sed desistant potius, vel recedant, cum enim per dilectos filios fratres Stephanum, & Vgenem Eremitas propositum vestrum fuerit nobis expositum diligenter, non nolentes, vos sine pastore sicut oues errantes post gregem vestrum vagari, vniuersi et vestra per Apostolica scripta mandamus, quatenus in vnum vos Regulæ propositum conformantes, Regulam S. Augustini, & Ordinem assumatis, ac secundum eam prædicamini, de cetero vos vitæ, salutis obferuantis, seu constitutionibus faciendis a vobis, dummodo eiusdem Ordinis non obtinent instituti. Prouisum vobis nihilominus de Priore idouo per electionem Canonice, cui præsertim obedientiam, ac reuerentiam debitam impendatur. Si vero super præmissis aliquid difficultatũ emerit, ad dilectum filium nostrum Riccardum Diaconum Cardinalem S. Angeli, quem vobis Correctorem, & Prouisorem deputamus, recurratur. Dat. Laterani xvij. Ianuarij Pontificatus nostri anno primo.

Ex hac bulla habes, Primò, quæ fuerit Congregatio eremitarum S. Augustini nuncupata, cui ante vniõnem generalem Innocentius IV. Riccardum Diaconum Cardinalem S. Angeli protectorem dederat, an à D. Augustino propagata, an ab Innocentio IV. instituta post Gregorium IX. Neq; enim legitur dictus Ricardus alterius Congregationis ante generalem vniõnem Protector extitisse, neq; Marquez, neque alij aliam monstrant.

Secundò habes, nullos Eremitas vsque ad tempora Innocentij IV. in Tuscia fuisse, qui sub Regula B. Augustini viuerent, & Eremitæ S. Augustini vocarentur, exceptis forsitan eremitis S. Gulielmi.

Tertiò, istos eremitas S. Augustini dictos, non tales nuncupatos fuisse, quod à B. Augustino fuissent instituti: sed quia ex concessione Pontificia tales dici obtinuerant: & nihilominus illos ab-

174

solute Eremitas Ordinis Sancti Augustini nuncupatos.

Quarto istos Eremitas S. Augustini illos fuisse, qui ante vnionem generalem Richardum Diaconum Cardinalem Protectorem habebant, & ad illos referenda esse verba alterius Bullae Alexandri IV. per quam ipsum Richardum Cardinalem toti Ordini post generalem vnionem in Protectorem praefecit, cum ait. Nos istaque considerantes, quod ipsi fratres ab olim in Patrem beneuolum habuerunt, tuq; ipsos amplexatus fuisse sincera in Domino charitate, quodque Fratres, & Ordo praedicti sub tua protectione poterunt Deo propitio salutaris suscipere incrementa &c. Quam bulla refert Marquez cap. 3. §. 3. Quinto infertur, Cardinalem Gulielmum, qui ante vnionem generalem erat Protector Congregationis Eremitarum P. Ioannis Boni, tempore vnionis, & post illam, vel vita functum fuisse, vel Protectioni cessasse. Demum quod ad rem attinet, sequitur, siue Congregatio ante vnionem S. Augustini nuncupata, cuius erat Protector Cardinalis Richardus, eadem esset cum illa Ioannis Boni, siue non, non habuisse certum, & determinatum habitum, quem nunc Eremitae portant, imò nec titulum, & regulam D. Augustini, nisi post Gregorium IX. quod solum in hoc capite contendebamus.

CAPVT VIGESIMVM SEXTVM.

Refugium Ioannis Marquez, & aliorum nonnullorum praesudatur.

I. **V**im rationis superiori capite explicatae senserunt Azorius, & Io. Marquez cap. 4. §. 3. vbi ad illam infringendam multa dicit. Et primo ait, electionem nigri habitus non sub Alexandro IV. sed sub Gregorio IX. ab Eremitis Augustinianis factam: sed quia hoc illius causam non iuuabat, secundo loco addit, Patres Eremitas colorem illum habitus nigrum elegisse, quia B. Augustinus in ipsa fundatione Ordinis Eremitici colorem habitus minime determinauerat, sed in eorum optione illius determinationem reliquerat: hoc vnum cauens, vt praeter naturalem vellere colorem, nullum alium arte superinducerent? Quod confirmare nititur primo autoritate D. Antonini 3. partit. 24. cap. 14. §. 5. secundo exemplo B. Fulgentij quem citra omnem difficultatem Eremitam Augustinianum fuisse constat ex Baronio tom. 6. annal. sub 504. & Ioanne Molano, qui, vt in eius vita à quodam illius discipulo scripta legitur. *Casalam praesens iam vel superbi coloris, nec ipse habuit, nec suos monachos habere permisit, subter casalam nigello, vel lillineo pallio circumdatus inestit.* Ex quibus verbis Cardinalis Baronius deducit, apud Eremitas Augusti-

nianos nullam fuisse discriminationem colorum, num albo, vel nigro pallio vterentur: dummodo, quem exhiberet in vellere natura colorum, cum absque delectu in vellibus recinerent.

Verum haec responsio non solum rationem superiori capite allatam non euerit, sed omnia, quae de cuculla Augustini eremitica ab autoribus sermonum ad eremitas, & de baptismo Augustini, necnon Epistolaram, sub nomine Valerij, & Sigiberti, & à fratre Iordano, D. Antonino, & Corolano & alijs traduntur, in discrimen apertum deducit, neque cum D. Antonino, neq; cum praedictis autoribus sed nec cum Baronio, multo minus cum veritate consentit. Primo namq; sic respondente D. Antonino, cuius auctoritati nititur, manifeste contradicere, apparet ex verbis eiusdem D. Antonini in princillius cap. quibus docet, & dicit, quod licet potuerint olim fuisse aliqui Eremitae sub Regula Augustini in solitudinibus degentes, tamen illi eius Ordinis non erant, cuius nunc sunt, qui vocantur Eremitae Ordinis S. Augustini, quos dicit post fratres Mendicantes institutos: & verba illius sunt posita superius cap. 19. ad quem locum remittit. Confirmatur etiam ex alijs eiusdem Antonini verbis positis infra §. 5. vbi de habitus Eremitici determinatione per Gregorium IX. & Alexandrum IV. facta sic subiungit. *Et quantum inter illos simplices fratres dubitabatur, qui esset verus habitus eorum, hinc est, quod Sedes Apostolica ad primarias Ordinis originem, habitum superiorem eius determinauit imò verum per S. Augustinum determinatum eius delectant, statueno videlicet, quod eorumdem Fratrum Ordinis Eremitarum S. Augustini habitus exterior esset cuculla nigra, & nullus alterius coloris, cuius longum, & praesens manuum, desuper corrigia ampla cuculla. Quae verba & si re ipsa fidem non faciunt, quia B. Antoninus in principio procellatur, se non ex propria sententia illa scribere, sed referendo ea, quae religiosus quidam dicti Ordinis scribit, sufficienter tamen ad ipsius Marquez inconstantiam in autoribus referendis monstrandam, qui dicit, ex sententia B. Antonini Augustinum colorem habitus sui Eremitici non determinauisse, cum è contrario B. Antoninus scribat, nigrum colorem ita ab Augustino determinatum, vt nullus alterius coloris esse possit.*

Secundo, data veritate istius responsionis, conueniunt, & falsitatis conuincuntur omnia, quae de nigra Augustini & suorum Fratrum cuculla, & zona coriacea traduntur ab Autore sermone B. Ambrosio adscripti, & sermonum ad Eremitas, praesertim serm. 5. 27. & 28. item Epistola sub nomine Valerij, & alterius Epistola sub nomine Sigiberti, & à D. Antonino ex relatione ipsorum Eremitarum d. cap. 14. §. 2. & ab alijs, qui eiusmodi cucullas, & zonis libros complent. Nam si B. Augustinus colorem nigrum cucullae Eremiticae minime determinauit, sed in eorum electione, vel albo, vel nigro reliquit, cur illum cuculla, & zona nigra induit, &

cinctum pingunt? Dicent, prout Marquez loco citato, B. Augustinus dem induisse nigrum, sed eiusmodi Eremitis minime praescripsisse. Verum praedictos Autores, qui vnionem vnionem non solum B. Augustinum, sed discipulos Eremitas nigras cucullas tulerunt serm. 27. ad Eremitas, quem ad partem notauit, & allegauit frater Iordanus legatur etiam B. Antoninus d. cap. 1. & 2. bens, ex persona eiusdem Augustini sermone ad Eremitas. *Duo decem fuisse habitus cucullam nigram, calceamentum ad differentiam Monachorum.* Quae figmenta esse non negem, sufficienter ostendendum, assertores Augustini nullo sunt amato probabili subnixere, modo negare, & non minus cum alijs, cum argumentorum molendinaria Praeterea si Augustinus habitus cucullam nigram zona coriacea etiam siue à B. Ambrosio, siue à Simplicio religio sum, & regularem habitum a quo per totam vitam suam etiam in Ierde portauit, nec ab illo portando penem ad ordinem Episcopalem dispensare non dispensari potuit, vt idem Autor loqq. contendit, vnde probabitur, illius habitus ad eundem habitum portari non potuisse, aut in illorum optione eligi, vel albi coloris reliquisse? Sanè conueniunt ad vim argumentorum fugienda ditata, nec vilis autor & fundator Ordinis inuenitur est, qui colorem habitus eiusdem Ordinis in electione suorum reliquerit, vt vel nigro, vel albo libito vterentur.

III. **T**ertio, contra eandem responsionem quod B. Antoninus, seu verius Baronius ait, tempore vnionis Generalis, & vnionis habitus Eremitici per Greg. IX. & Alexandrum IV. factae dubitatum, quoniam habitus Eremitarum, & idem fuisse eundem per Sedem Apostolicam determinatum, vel Ordo Eremiticus, cui Summi Pontificis D. Augustini institutus, & in aliquibus temporibus, ac seruat. Si est Ordo nouus, cuius nonus, neque ex illo sciri potest, quibus fuerit D. Augustini, vel suorum Si Ordo antiquus, & à B. Augustino coquo, vel fuit continuatus cum diuersis, & hoc dici non potest, quia ex diuersis bitus à posteriori infertur diuersitas Ordinis d. T. ho. 2. 1. q. 85. art. 8. vel vnus cum identitate habitus, & hoc non potest, quomodo enim dubitatum quoniam esset verus habitus Eremitarum

cinctum

cinctum pingue? Dicent, prout de facto dicit Marquez loco citato, B. Augustinum habitum quidem induisse nigrum, sed cuiusmodi colorem suis Eremitis minime præscripsisse. Verum hoc est contra prædictos Auctores, qui vnanimi consensu fatentur, non solum B. Augustinum, sed omnes illius discipulos Eremitas nigras cucullas induisse. Legatur serm. 27. ad Eremitas, quem ad præfens institutum notauit, & allegauit frater Iordanus lib. 1. c. 1. §. legatur etiam B. Antoninus d. cap. 14. §. 2. sic scribens, ex persona eiusdem Augustini in quodam sermone ad Eremitas. *Duodecim fratres, qui induunt cucullam nigram, calceamenta, & zonam nigram ad differentiam Monachorum.* Quæ omnia et si figmenta esse non negem, sufficiunt tamen ad ostendendum, assertores Augustinianæ cuculle nullo fundamento probabili subnixos modo asserere, modo negare, & non minus cum scriptis, quam cum alijs, cum argumentorum mole premuntur, digladiari. Præterea si Augustinus statim baptizatus cucullam nigram zona coriacea desuper cinctam sive à B. Ambrosio, sive à Simpliciano, veluti religiosi sum, & regularem habitum accepit, illumque per totam vitam suam etiam in Episcopali sede portauit, nec ab illo portandum per assumptionem ad ordinem Episcopalem dispensatus fuit, sed nec dispensari potuit, vt idem Auctor cap. 7. §. 7. & seqq. contendit. vnde prohibetur, illum suos Eremitas ad eundem habitum portandum non adstrinxisse, aut in illorum optione electionem nigri, vel albi coloris reliquisse? Sanè commenta hæc sunt, ad vim argumentorum fugiendam gratis meditata, nec vllus auctor & fundator Ordinis hæcenus inuentus est, qui colorem habitus essentialis eiusdem Ordinis in electione suorum discipulorum reliquerit, vt vel nigro, vel albo pro eorum libito vterentur.

III. Tertio, contra eandem responsonem facit, quod B. Antoninus, seu verius frater Iordanus ait tempore vniouis Generalis, & determinationis habitus Eremitici per Greg. IX. & Alexandrum IV. factæ dubitatum, quoniam esset verus habitus Eremitarum; & ideo fuisse eiusmodi habitum per Sedem Apostolicam determinatum: nam vel Ordo Eremiticus, cui Summi Pontifices habitum nigrum cucullatum cum zona pellicea decreuerunt, erat Ordo nouus, vel Ordo antiquus à D. Augustino institutus, & in aliquibus saltem continatus, ac seruatus. Si est Ordo nouus: ergo habitus nouus, neque ex illo sciri potest, quod talis habitus fuerit D. Augustini, vel suorum Eremitarum. Si Ordo antiquus, & à B. Augustino continuatus, quæro, vel fuit continuatus cum diuersitate habitus, & hoc dici non potest, quia ex diuersitate habitus posteriori inferret diuersitas Ordinis, iuxta doctrinam D. Tho. 2. 2. q. 185. art. 8. vel fuit continuatus cum identitate habitus, & hoc etiam dici non potest, quomodo enim dubitatum fuisset, quoniam esset verus habitus Eremitarum, si illi cu

eodem habitu à B. Augustino instituto, vsque ad tempora Greg. IX. Alex. IV. fuissent continuati? Neque obstant, quæ subiungit idem Antoninus, sive frater Iordanus, quod Sedes Apostolica aspiciens ad primam originem Ordinis, habitum superiorum eis determinauit, imò verius per S. Augustinum determinatum declarauit. Primo namque vnde habet hic autor, quod Summi Pontifices talem habitum ita Eremitis determinatum declarauerint, aspicientes ad primam originem d. Ordinis, aut quod per S. Augustinum ipsis determinatum declarauerint? cum in dictis bullis de hac re ne verbum quidem habeatur. Ad hæc, vnde scire poterunt Summi Pontifices, talem determinationem à B. Augustino factam, cum in omnibus libris authenticis Augustini, vel Possidij, vel in probatis Auctoribus antiquis, ne verbum quidem de illo habitu reperitur? Rursus si Summi Pontifices talem habitum per B. Augustinum determinatum declarauerunt, cur illum in optione fratrum Eremitarum reliquerunt, vt ipsæ Pontificum bullæ adiungunt dicit Marquez, B. Augustinum illius colorem minime decreuisse, sed in illorum arbitrio reliquisse? Videas quæ lo, in quantas angustias sese coniungunt, qui non veras causas tueri volunt.

IV. Quarto, contra eandem responsonem maxime arguet exemplum ex D. Fulgentio allatum, in quo Io. Marquez firmissimum præsidium sibi ponit. Dato enim sed non concessio, quod B. Fulgentius Augustini discipulus, & Augustiniani instituti professor, & amulator fuerit, quod Baronius gratis, & sine fundamento asserit, de qua re inferius, consequens erit, talem fuisse habitum monachorum sive Eremitarum Augustinensium, qualis eiusdem B. Fulgentij fuit. Verum B. Fulgentij habitus siue quod ad formam, siue quod ad colorem attinet, cum habitu ipsis Eremitis per Summos Pötes. determinato nihil prorsus, atque prorsus commune habet: nam quod ad colorem spectat, ille D. Fulgentij naturalis erat, quem velleribus natura præbuisset, nigellus, siue lactineus ille verò per artem superadditus, & à naturali vellere multum distans, vt patet. Deinde quoad formam, habitus Eremitarum, quæ Greg. IX. & Alex. IX. decreuerunt, est cuculla nigra cum amplis manicis, zona pellicea ampla, & omnibus patente desuper cinctæ, sua longitudine temperans, adeo vt calceamenta ab omnibus videri possint, quam cucullam B. Fulgentium nunquam induisse legitur. Legimus verò illius habitum fuisse casulam, sub qua pallio nigello, vel lactineo circumdatus incessit, & vt integrum illum habitum, pro quo nonnulli tantopere, & tam perperâ strepserunt, tibi ob oculos ponam accipe illi ex eius discipulo Anonimo in ipsius vita cap. 18. ita depictum: *Nūquam, inquit, præiussa vestimenta que sunt, aut quotidiana vestimenta prætermisit, aut conditos suauiter cibos vel tæteribus hupis manducauit, aut discumbendo saltem requiescere, & resolueri rigidum propositum voluit, sed vna tantum visibilia tunica, siue per astatem, siue per hycem, & a-*



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

174

tenter indutus, gratia quidem, sicut omnes episcopi, nūquam utebatur, cingulo pelliceo, tanquam monachus, cingebatur. Sic studio humilitatis ambitionem vestium fugiebat, ut nec ipsa calcamenta a suscipiens clericorum, aut vicinis caligin in tempore hyemum, aut caligula in tempore aestatis uteretur. Intra monasterium sanè interdum soleas accipiebat, frequenter nuda pedibus ambulabat. Casulam pretiosam, vel superbi coloris, nec ipse habuit, nec monachos suos habere permisit. Subtus casulam nigello, vel lactineo pallio circumdatus incescit. Quando tēperies aëris inuitabat, solo pallio intra monasterium est cooperatus. Scapula vero nuda nunquam à nobis visus est, nec deposito saltem cingulo somnum petiuit, sua autem conscientia, Deo teste, fiduciam gerens, in qua tunica dormiebat, in ipsa sacrificabat, & tempore sacrificii mutanda esse corda potius, quam vestimenta dicebat. Hæc ille, ex quibus habet totam rem vestiliariam B. Fulgentij in tribus constituisse, nimirum in tunica vilissima, cingulo pelliceo cincta, in pallia nigello, vel lactineo, & in casula, quam super pallio ferebat. Conferamus modò hæc eadem vestimenta cum habitu D. Augustini, & videbimus hæc ab illo toto caelo distulisse, ut mirum sit valdè viros ingenio præclaros repletos, qui affirmare non dubitauerint, B. Augustinum talem habitum gessisse, qualis fuit, quem B. Fulgentius gerebat; B. enim Augustinus factur se birrum, & tunicam lineam, & alia clericorum indumenta communia, & ex communi vestuario accipere voluisset. At de B. Fulgentio dicitur, quod nec calcamenta quidem clericorum, aut illorum caligas in hyme, aut caligulas per æstatē accipere volebat. De B. Augustino ait Possidius cap. 22. *Vestes eius & calcamenta, & lectuala ex moderato, & comperenti habitu erant, nec nitida nimium, nec absita plurimum, quia hu plerunque vel iactare se insolenter homines solent, vel abicere, ex viroque non sua resu Christi, sed qua sua sunt, ydem querentes.* De Fulgentio verò illius item discipulus. *Sed vnicatantum vilissima tunica, sine per æstatem sine per hyemem &c.* De Augustino Possidius. *Menja vsus est frugalis, & parca, qua quidem inter olera, & legumina, etiam carnes aliquando propter hospites, & propter infirmos iocundabat, semper autè vinum habebat &c.* & infra: *cochlearibus tantum argenteis utens, cetera vasa, quibus mensa inferebantur cibi, vel testea, vel lignea, vel marmorea erant.* De Fulgentio idem illius discipulus. *Nunquam denique pretiosa vestimenta quaesuit, aut quotidiana in unia prætermisit, aut conditor suauiter cibos, vel inter hospites manducauit, aut discumbendo saluè requiescere, & resoluere rigidum propositum veluit. Conferatur modò idem habitus eum habitu Eremitis per Gregorium IX. & Alexandrum IV. præscripto. Primus habitus D. Fulgentij erat tunica vilissima cingulo pelliceo succincta. hæc verò, quæ sola cum habitu Eremitarum aliquid commune habere videtur, nihil tamen commune cum illo habet. Primò, quia tunica Eremitarum est habitus exterior, & superior omnibus alijs indumentis, qui omnia tegit, & à nullo tegitur, at tunica D. Fulgentij*

erat habitus interior, & inferior, qui pallio & casula tegebatur. Secundo, quia tunica Eremitarum est cuculla ampla, & amplas habens manicas. Tunica verò D. Fulgentij talis non erat, nec esse poterat, cum esset vellus inferior, quam pallium, & casula tegebant. Tertio, tunica Eremitarum necessario debet esse nigri coloris; at tunica D. Fulgentij talis coloris non erat, aut saltem in eius vita hoc non legitur, & contrarium potius suadet, cum de pallio dicitur, illud vel nigellū, vel lactineū fuisse, quod valdè probabiliter etiā de interiori tunica dici potest, & debet. Secundus habitus D. Fulgentij erat pallium nigellum, vel lactineum. Et Baronius hinc deducit, quod non solum ipse, sed etiā illius Monachi eiusmodi habitu utebantur. At Eremitæ ex præscripto Summorum Pontificum palliū siue nigellum, siue lactineum non deferunt, sed nec deferre possunt; quia vestis illorū superior debet esse cuculla desuper cincta corrigia ampla, & patente, quæ ab omnibus videri possit, nec vilo modo tegatur. Nec dici potest, pallium, & cucullam idē esse, quia patet esse habitus distinctos, & vt distinctos illos etiā numerat B. Hieronymus in vita Hilariōnis dū ait: *Omnes diuitias suas ei relinquens, Evangelij faceret, & tunicam laneam, cucullam, & palliū.* Adde quod cuculla est habitus Monachorū proprius cap. m. d. damus 19. q. 3. & Concilium Aquiligrani cap. 125. Pallium vero est commune, tam Clericis, quā Monachis, vt notat gloss. in cap. Episcopi, in verbo operimento 27. q. 4. Tertius habitus D. Fulgentij, & suorum Monachorū, erat casula, hæc etiam i cuculla distinctam ostendit Baronius tomo 1. anal. sub anno 38. nu. 69. vbi, auctoritate Hieronij Episcopi Constantinopolitani, probat casulā fuisse habitum sacerdotalem. Quare vt re concludamus, si B. Fulgentij habitus, cum habitu Eremitæ per Gregorium IX. & Alexandrū IV. determinato, conferamus, imò etiā cum habitu D. Augustini, videbimus, hunc cum illis nihil prorsus commune habuisse, vt vanissima lint nugamenta, velle ex illo affirmari, quod Summi Pontifices eiusmodi habitū Eremitis decreuerint, quia talis fuerit habitus D. Fulgentij, vel D. Patris Augustini, vel habitus D. Fulgentij fuisse habitum eiusdē D. Augustini. Quarto, determinatio habitus monastici non solum quoad colorem, verum etiam, quoad materiam, & formam attendi debet, alias ipsi Eremitæ, qui conueniunt cum Seruitis, & alijs in colore, & materia habitus, conueniret etiam in eodē Ordine, quod falsum est. At habitus per Greg. IX. & Alexandrū IV. Eremitis determinatus, neq; in colore, neq; in forma, cum habitu D. Fulgentij, & suorum Monachorū conuenit, nam quoad colorem, ille naturalis erat, ille vero per artem inductus, quoad formā neq; Fulgentius, neq; sui Monachi à Baronio descripti, cucullā leguntur induisse: hic vero est cuculla amplas habens manicas, zona ampla, & patente desuper cincta. Ergo hic Eremitarū habitus ab illo est omnino distinctus, & diuersus.

Vlterius

Vlterius Si Eremitæ, quibus G. Alexander IV. habitum huiusmodi crediderunt Summos Pontifices in do ad primæam Ordinis institutio se, & declarasse, istum fuisse habitum non institutum, cur opus fuit ad id referendum, penis, & censuris Ecc. compellere, vbi præsertim cum re Marquez simplicissimos fatetur, aguisse verò censuris, & penis illorum ferendum compellere, ipsa Pontificiarum indicant, præsertim dum ait: *Fraternitati vestra per Apostolice obedientia districtè præcipiendo tenet prædictos Priores, & Eremitas, ac penitus, seu alias, cucullas non portant, quod sicut omnium Sanctorum proxime veniens sui coloris cucullas assumant, ab illis alij formiter prædictam statutum de cetero servent, singuli vestrum per suas Ciuitates, & lato cuiuslibet appellations, & court radia, & iterum ipsalibus imperatibus, vel du per eos nequaquam obstantibus, mon per censuram Ecclesiasticam districtius cœcos, qui conuenerint, excommunicati pronuntietur &c.*

VI. Adlo. Si Venerabiles Eremitæ cucullam nigram zona coriaceam fuisse habitum à Beato Augustino esse de numero Eremitarum à institutorum: cur post Decretum de cucullis nigris cum zona pellicea mulgatum, tot precibus se à corrigia nigra ferenda per Sedem Apostolicam postularunt, & obtinuerunt, quantū dispensatio postea fuerit illis reuocata? credat, illos à ferenda corrigia dispensati fuisse credidissent? Postulasse veritas, & obtinuisse dispensationem à tēpore, ostendit bulla Alexandri IV. VIII. Calend. Martij, Pontificatus suodo, cuius Exemplum ex Archivonorum Bononiæ degentium, & ex giorum fol. 72. extractum hic etiam emplum est.

Alexander Episcopus servus servorum dei Fratribus Episcopi, & Archiepiscopis, &c. Sequuntur omnia sicut in aliorum cap. præcedenti recitata, vsque liberius, & gratis deferri, postea si velientes verò Frater Andreas tunc Gerensius Ordinis supra scripti, & alij Fratres ad illa servanda, sicut & ceteri, cogere dem prædecessorū præsentium accesserunt, inter præfatos humiliter supplicantes, vt eare distictis, quod ipsi facillime existimabatur dignaretur, mandato de cuius illi nigri ser

Vltimus Si Eremita, quibus Gregorius IX. & Alexander IV. habitum huiusmodi decreuerunt, crediderunt Summos Pontifices in eo determinando ad primarium Ordinis institutionem aspexisse, & declarasse, illum fuisse habitum à B. Augustino institutum, seu opus fuit ad dictum habitum ferendum, pennis, & censuris Ecclesiasticis illos compellere, vbi præsertim cum religiosis, quos Marquez simplicissimos fatetur, agebatur: Oportuissimè verò censuris, & pennis illos ad talem habitum ferendum compellere, ipsa verba bullarum Pontificiarum indicant, præsertim Alexandri IV. dum ait: *Fraternitati Vestra per Apostolica scripta, in virtute obediencie districte precipiendo mandamus, quatenus predictis Prioribus, & Eremitis, ac alijs, qui nigras pennis, seu abas, cucullas non portant, quod vsque ad festum omnium Sanctorum proxime venturum, nigri proferant coloris cucullas assuuant, abieciunt alijs deferendas, & firmiter prædictum statutum de cetero studeant obseruare, singuli Vestrum per suas Ciuitates, & Dioceses, sublato cuiuslibet appellationis, & contradictionis obstaculo, & litteris apostolicis impetratis, vel etiam impetranda per eos nequaquam obstantibus, & monitione præmissa, per censuram si eisdem districte compellatis, & in eos, qui contra fecerint, excommunicationis sententiam promulgati &c.*

VI. **A** D. Si Venerabiles Eremitæ credidissent, cucullam nigram zona coriacea desuper cinctam fuisse habitum à Beato Augustino institutum, & esse de numero Eremitarum à B. Augustino institutorum: cur post Decretum Gregorianum de cucullis nigris cum zona pellicea ferendis promulgatum, tot precibus se à corrigia super cuculla nigra ferenda per Sedem Apostolicam dispensari postularerunt, & obtinuerunt, quamquam talis dispensatio postea fuerit illis reuocata? Profectò quis credit, illos à ferenda corrigia dispensari voluisse, si S. Augustinum ipsam corrigiam tulisse, & instituisse credidissent? Postulasse verò ipsos Eremitas, & obtinuisse dispensationem à ferendis corrigijs, ostendit bulla Alexandri IV. data Laterani VIII. Calend. Martij, Pontificatus sui anno secundo, cuius Exemplum ex Archiuo Fratrum Minorum Bononiæ degentium, & ex libro Priuilegiorum fol. 12. extractum hic etiam subiicio. exemplum est.

*Alexander Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabilibus Fratribus Episcopo, & Archiepiscopo per Lombardiam &c. Sequuntur omnia sicut in alia bulla superioris cap. præcedenti recitata, vsque ad illa verba, liberius, & gratius deseruit. postea subiungit: Instigentes verò Frater Andreas tunc Generalis Prior dicti Ordinis supra scripti, & alij Fratres sui, quod ad prædicta seruanda, sicut & ceteri, cogrentur, ad eiusdem prædictorum præsentium accesserunt, pro se, & Eremita præfati humiliter supplicantes, vt eis cucullas portare distictas, quod ipsi facilius existimabant, concedere dignaretur, mandato de eis, nulli nigris ferendis circa eos*

*imponerentur, &c. &c. &c. quod talis vsus cucullarum, ad distinctionem prædictorum habituum satis sufficere videbatur. Quarum supplicacionibus iam prædecessor in hac parte doctè liberaliter annuendum. Verum non sic accipimus, ipsi Eremita de Britannis, obienta quorundam literarum super hoc à Sede Apostolica obtentorum, ac etiam alij Eremita iam dicti, contra statutum iam dictum, & prouisionem ad communem pacem prouidendam, & in eorumdem statum minorum infamiam, & scandalum plurimorum, iam in pluribus venite præsumperunt: & nos pro us vel inuis prædicta, quæ salubriter statuta fuerunt, à supra dicto prædecessore nostro, vbi que, & ab omnibus Eremitis, siue Religiosis, cuiuscunque sint Ordinis, in exteriori habitu Fratrum Minoribus antedictis conformibus inuolubiter obseruari, Fraternitati Vestra per Apostolica scripta firmiter precipiendo mandamus, quatenus predictos Eremitas de cetero statutum prædictum firmiter obseruare, ac illos de Britannis, cucullas, prout ipsi, vt supra dictum est, tunc acceperunt, gestare distictas, ac alios omnes, qui nigras non portant, seu abas singul. vestrum per suas Ciuitates, & Dioceses, sublato cuiuslibet appellationis, & contradictionis obstaculo, & litteris apostolicis, de corrigijs cinctis super cucullas non portantibus, per eos impetratis, nequaquam obstantibus, monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam districte compellentes, & in eos, qui contra aueruerint, sententiam excommunicationis promulgati, quæ per vestras Ciuitates, & Dioceses publicari solent, & solent, tanquam excommunicatos, vsque ad satisfactionem condignam, appellacionem remota, cuiuslibet ab omnibus articulis faciat. Dat Laterani VIII. Calend. Martij, Pontificatus nostri anno secundo.*

**D**icent, Summos Pontifices vsos non fuisse censuris ad cogendos Eremitas veri Ordinis D. Augustini ad ferendas cucullas nigras zona pellicea desuper cinctas, sed ad cogendos alios, qui cù aliorum essent ordinum, & diuersi habitus, & instituti, agrè ferebant, proprium habitum relinquere, & alienum assumere. Verum hæc responsio nihil eos iuuat: nam Ordo Eremitarum, qui nunc est, ex quinque solis Congregationibus, siue re, siue solo nomine distinctis constitutus fuit; quarum vna S. Augustini vocabatur, alia de Britannis, alia S. Gulielmi, alia Fratris Ioannis Boni, alia de Fabali, si præter prædictas erant alie Congregationes, præter quod nullus dicit, quæ essent, vel ubi essent illæ, neque ipsi Ordini Eremitarum fuerunt vnitz, nec aliquid cum illo commune habent, nec dicitur Ordo cum illis. Ceterùm ex supra dictis quinque Congregationibus nulla fuit, cuius vel institutio, vel habitus in B. Augustinum veluti autorem reduceretur. Et quidem de Congregatione Gulielmitarum hoc patet, & etià ipsi Patres Eremitæ hoc concedunt, & de Congreg. fratris Ioannis Boni, & de Britannis, & de Fabali, idem prorsus dicendum est, & inferius monstrabimus, illorum primæ institutionem, sine certo habitu, sine regula, & sine titulo. Congregatio verò, quæ absolute D. Augustini

VII.

174

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

nuncupabatur, vel erat eadem cum Congregatione fratris Iohannis Boni, vt fatis euidenter colligitur ex bullis Greg. IX. & Alexandri IV. ad iniuicem collatis: vel si erat distincta, dicendum est, illa fuisse Congregationem Eremitarum Tusciae, quam Innocentius IV. opera Riccardi S. R. Ecclesiae Cardinalis ex Eremitis incerti habitus, iniuicem sub vno capite vnitis constituit, cui Regulam, & titulum Eremitarum S. Augustini donauit, & dictum Cardinalem Riccardum Protectorem dedit, & hanc fuisse Congregationem Eremitarum S. Augustini absolute nuncupatorum, sentit Frater Iordanus lib. 1. cap. 16. & ex illo, D. Antoninus dicto cap. 14. §. 6. dum ait, quod Alexander IV. facta generali vniōe Eremitarum confirmavit illis in Protectorem Riccardum Cardinalem S. Angeli, per praedecessorem suum Innocentium primitus constitutum: Innocentius enim non dederat Riccardum Cardinalem Protectorem Ordini S. Augustini, nisi quia dederat illum dictae Congregationi Eremitarum Tusciae, quos Eremitas S. Augustini appellari mandauit. Quare omnibus ponderatis apparet, non posse aliquo documento authentico probari, hunc habitum nigrum, & cucullatum zona pellicea desuper cinctum, quem Venerab. Patres Eremitae ferunt, Gregorius IX. tempora praecessisse, multo minus monstrabitur, B. Augustinum, aut illum tulisse, aut alijs ferendum dedisse, & praescriptisse.

CAPVT VIGESIMVM SEPTIMVM.

*Confirmatur eadem veritas ex fundamentorum contrariae assertionis euersione, & sermo de Augustini baptismo, & conuersione B. Ambrosio falso adscriptus reprobatur.*

**R**ostremum, illudque non leve argumentum, ad supradictam veritatem monstrandam, sumi potest ex infirmitate fundamentorum contrariae sententiae illorum, qui contendunt B. Augustinum Monasticam, vel Eremiticam professioni addictum, habitum monasticum, & cucullam eremiticam zona praecinctam induisse, & alijs portandam tradidisse: quorum sane opinio si vera esset, non opus fuisset tot commenta meditari, quot ad eandem sententiam firmandam, & suadendam nonnulli finxerunt: Veritas enim quae pulcherrima est Dei filia, nec fucō, nec purpurisso indiget, nec mendacis fulciri appetit, sed nec patitur, sicut nec Deus ipse indiget nostro mendacio,

vt pro illo dolo loquamur. Verum, quod pace contrarium sententiam dixerim, si omnia fundamēta, quibus Augustinianae cucullae assertores nituntur, ad veritatis radios suspensa diligenter expendamus, & testes vctulos ante annos quadringentos, quos ad hanc sententiam probandam profertur, ad tribunal ipsius veritatis in iudicium vocemus, omnes suspectos apertissime conuincemus, quod ne per calumniam, & gratis affirmare videar, proferatur nunc, & examinentur testes, super quorum dictis assertio Augustinianae cucullae Eremiticae potissimum fundatur. Hi sunt, Primus, sermo sub nomine B. Ambrosij de Augustini baptismo, & conuersione. Secundus, Epistola sub nomine Valerij Hipponensis ad Augustinum. Tertius, Epistola sub nomine Innocentij Primi ad Valerium Episcopum Hipponensem. Quartus, Epistola sub nomine Sigiberti ad Macedonium. Quintus, liber sermonum sub nomine B. Augustini ad Eremitas. Sextus, liber sub nomine eiusdem Augustini de vita Eremitica ad sororem. Septimus, Epistola sub nomine eiusdem Augustini ad Presbyteros, Clericum, & Populum Hipponensem, quae incipit: *Ueniam propter scelera etc.* Octauus, Epistola sub nomine Petri Damiani ad Clericos, & Canonicos, iam singulos aduocemus, examinemus, & videamus, an veridici, an falsi sint, & autoribus, quorum nomina praeseferunt, per imposturam attributi.

**P**rimus itaque testis cucullae Eremiticae profero sermo sub nomine Beati Ambrosij de Augustini baptismo, & conuersione. Hic sermo, habetur inter sermones Beati Ambrosij ordine nonagesimus secundus, & vitimus. in hoc sermone pro Augustini cuculla, & Monachatu ita legitur: *Novum Christianum, noui vestimenti cuculla nigram induimus, angulo ex corio nosse praecinximus, quod simplicianus noster ingenti letitia donauit.* De hoc sermone proferam, quae duo Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales Baronius, & Bellarminus scripserunt, ne de meo supercilio censere videar. Baronius tomo 4. sub anno 382. num. 77. ita scribit: *Fertur Ambrosij nomine sermo de baptismo S. Augustini, sed qui ut apertem quidem habeat Ambrosij. Multa sane admodum imperitus scilicet, nam vt de dissimilitudine sibi dicere praetermittamus, quisquam ille fuerit, impostura per facile arguitur, cum ait, Augustinum Carthaginensem fuisse, atque ex gentium cultu factum Christianum. Ipsum namque patria Tagastensem fuisse, nec coluisse aliquando idola, licet sectator fuerit Manichaeorum, cum ipse testimonio, cum Possidij, luce clarius saepe demonstratur. Impositura quoque ea ex parte autor arguitur, dum habet, ipsum Augustinum cum Ambrosio de pluribus questionibus prolixè saepe disputasse: cum tamen ipse Augustinus de se testetur, nunquam toto illo tempore, quo fuit Mediolani, inuense Ambrosium negotij vacuum, & frequentia accedentium solitarium, quo cum de animo suo longioribus potuisset misere sermonem: adeo vt non dicam disputandi, sed nec, vt ait, daretur copia scribendi. Sunt omnino haec Augustini verba. Certè mihi nulla debeat*

*capia scribendi de tam Sancto Graualo lino, nisi cum aliquid breuiter esset audientium illi meo ososum cum valde, cui resuquirebant, nec vquam inueniebant. & c. ubi quaeretur, quando quaeretur? & c. f. Et vnde illud figmentum concinnatum baptismo. Nouum Christianum nomine cuculla nigram induimus, cum moru esse mactatum quemlibet albu induere vestimentum quoque in lib. de Scripturis in Ambrosio huc ait: Sermo quoque in candus de Baptismo scilicet Augustini locustis, & c. autate Ambrosij: neque vlla mactatum quod in eo sermone dicitur, Ambrosij sepe ad captiuitatem Augustini liberaret: Augustinus autem cum Ambrosio, sed eum concionando, ad fidei Catholicam conuersus est, vt in lib. 3. Conf. c. 13 & lib. 6 c. 1. Omitto graues innumeros, idem censentes, xus, nam in ore duorum, vel trium omne verbum.*

**R**ATIONES praecipuae, quae illum adserunt, prima, quae sumitur a diuersis sermonibus, & aliorum sermonum, & o. D. Ambrosij. Est enim filius adeo liber demissus, vt ne vnum quidem iota in monum D. Ambrosij redeat. Nec ferere, B. Ambrosium alio dieci genere in sermonibus popularibus, alio in tractandis. Nam omnes alij sermones sunt, & ad populos habitus, & tamen hunc filium redeat, imò omnes quae hoc vno distant, vt vel ex hoc solo capitis contineri possit.

Secunda ratio. Autor sermonis Augustinum Carthaginensem, cum tamen patria Tagastensem fuisse, quod simile, B. Ambrosium ignorasse, qui nouerat, & illius matrem, parentes, & secum Mediolani debebant, & cum Aritizati fuerunt neque enim probabatur tam viri, & publici tum Mediolani Scholastici ignotam fuisse: aut si alij set, non certe illam ignorasset Ambrosium sacro fonte baptismatis abluere de se verò Tagastam à Carthagine longinqua, & Regni etiam distitam, cum ex vniuersali cosmographia, sed stola Augustini 76. ad Aurelium ferè supposito quod Tagasta Hipponensis pinqua esset. Per quae cessat responsio dicentium, Ambrosium vocasse Augustinensem, sicut exteri vocant o Romanos. Ello enim ita vocasset plures, alias Africae vrbes, & regiones ignota illum vocasset Ambrosius, qui non illius adeo ignarus.

Tertiaratio. Autor huius sermonis

*copiam sciscitandi de tam Sancto Oraculo non petere quod nisi cum aliquo breuiter esset audiendum. Eius autem illi mei oculos cum valde cui resunderentur, requirerent, nec vquam inueniebant. Et in scriptis. Sed ubi quaeretur, quando quaeretur? Non vacat Ambrosio. Et vnde illud signentorum concinatoris, cum egit de eo baptismo. Nouum Christianum nouum vestimentum cuculla nigra induimus, cum mora esset inuolubiliu baptismatum quemlibet aliu induere vestimentu. Bellarminus quoque in lib. de Scripioribus Ecclesiasticis in Ambrosio huc ait: Sermo quoque nonagesimus secundus de Baptismo scilicet Augustini longissime distat a fide. Et grauius Ambrosio: neque vlla modo credibile est, quod in eo sermone dicitur, Ambrosiu sepe Deu orasse, ut eu a captiuitate Augustini liberaret. Augustinus autem non distat cum Ambrosio, sed eum concionantem ead tenet. ad fidei Catholicam conuersus est, ut ipse idem testatur lib. 3. Conf. c. 13. Et lib. 6. c. 1. Omitto alios auctores graues innumeris idone consententes, ne sim prolixus, nam in ore doerum, vel trium testium flat omne verbum.*

III. **R**ationes precipuas, quae illum adulterinum & D. Ambrosio suppositum esse conuincunt, sunt, prima, quae sumitur ad diuinitatem suam huius sermonis, & aliorum sermonum, & operum ipsius D. Ambrosij. Est enim stilus adeo lulentus, & demissus, vt ne vnum quidem iota ipsius suu sermonum D. Ambrosij redoleat. Nec sufficit respondere, B. Ambrosium alio dicendi genere vsam fuisse in sermonibus popularibus, alio in alijs negotijs tractandis. Nam omnes alij sermones populares sunt, & ad populos habiti, & tamen nullas alius hunc stilum redoleat, imo omnes quam maxime ab hoc vno distant, vt vel ex hoc solo capite illius falsitas conuincitur possit.

Secunda ratio. Auctor sermonis huius vocat Augustinum Carthaginensem, cum tamen constet illum patriam Tagastensem fuisse, quod non est verisimile, B. Ambrosium ignorasse, qui illum optime nouerat, & illius matrem, parentes, & amicos qui secum Mediolani debebant, & cum Augustino baptizati fuerunt: neque enim probabile est patriam tantum vni, & publicum Mediolani, tum Romae Scholasticum ignotam fuisse: aut si alijs ignota fuisse, non certe illam ignorasset Ambrosius, qui illum sacro fonte baptismatis abluere debebat. Fuisse verò Tagastam à Carthagine longis terrarum spacijs, & Regnis etiam distitam, constat non solum ex vniuersali cosmographia, sed etiam ex epistola Augustini 76. ad Aurelium ferè in principio, supposito quod Tagasta Hipponensi Ciuitati propinqua esset. Per quae cessat responsio nonnullorum dicentiu, Ambrosium vocasse Augustinum Carthaginensem, sicut exteri vocant omnes Italos Romanos. Elio enim ita vocasset plebei, & idiotae, alias Africae vrbes & regiones ignorantes, non ita illum vocasset Ambrosius, qui non erat patriae illius adeo ignarus.

Tertia ratio. Auctor huius sermonis dicit, Au-

gustinum contempto Gentilium cultu ad veram Christianam religionem diuino tandem nutu peruenisse. Et infra, dimidium ferè vitæ inter Gentilium mores, & varias disciplinas, mundanosque errores consumpsisse. At B. Augustinus, esse aliquando fuerit Manicheis seductus, nunquam tamen in errore Paganorum, siue Gentilium verus fuit, nec idola vnquam coluit.

IV. **Q**uarta ratio. Auctor ex nomine, & persona Diui Ambrosij Augustini ingenium, & acumen in disputando extollens, inquit: Quo Aristotelica institutio, in disputando simulationes, difficultates tendebat, versutas, contentiones, & astutia, quibus maxime erat insidiu, argumentaque contra sacrarum literarum scripturas, cum vna essentia, in quibus diuino quando, que implorabamus auxilium? Quo tanta in dicendo hominum gratia, tanta in dicendo copia, atque fauenda, ut non in eorum dicta dissolui peruissem? Ad hoc vt fides Christi stabiliretur, sepe me cum tentasse intellegitur, quo inter dyserfiones robustas virtus diuina operaretur. Verum hæc omnia falso dicta esse ostendunt verba ipsius Augustini à Baronio allepata ex libro 5. Confess. cap. 13. & lib. 6. cap. 1. sed clarissime cap. 3. ubi fatetur, sepe se ad B. Ambrosium accessisse animo sciscitandi ex illo solutionem quaerentem, quæ illius animoangebant, & nunquam illum oculos inuenisse, & tacitum in silentio discessisse, & nullam illi datam copiam sciscitandi, quæ cupiebat, de illo sancto Oraculo, nisi cum aliquid breuiter esset audiendum, neque vnquam illum oculos inuenisse, cui æstus mentis eius resunderentur. Confer textum textui, & videbis, quæ de Augustino auctor huius sermonis affirmat, illum de se ipso loquentem negare, & B. Augustinum cum Ambrosio nunquam disputationes habuisse, sed nec alios sermones, nisi quàm breuissimos, & illius publicis in Ecclesia concionibus, non priuatis colloquutionibus ad fidem Catholicam perductum fuisse.

Quintò. ait Auctor, nouum in Christi fide militem habemus, acerrimum contra Gentiles hostem, contra hæreticos inuictissimum Imperatorem. At Augustinus contra Gentiles, & contra Hæreticos, nec calamum, nec linguam tunc temporis mouerat. Sed Auctor prophetam agens nomine D. Ambrosij Virgiliano more Augustini contra Paganos, & hæreticos victorias, & triumphos octingentis annis post factum diuinavit, quemadmodum & Virgilius aduentum Teuerorum in Italiam, & victorias contra Turnum trecentis annis post eiusmodi aduentum Anchisii genitoris nomine prophetauit.

V. **S**exto. ait Auctor: Nouum Christianum nouum vestimentu cuius lanigra induimus. cum ex antiquissima Ecclesia Catholice traditione, autoritate ipsiusmet Ambrosij confirmata in cap. accepisti. de Consecrat. dist. 4. & Augustini sermone 157. de tempore & fideles de fonte nuper suscepti non nigris, sed albis induantur. Nec sufficit, quod ait Mar-

quod pace omnium fundam. Effertores nituntur. Expensio quadringentam professio iudicium vocat. Conuincunt, affirmare vilear, tur testes, iuper ane cuculla Ere. sunt, Primus, ser. Augustini baptis. oisola sub nomi. stinum. Tertius, Primi ad Valeri. rtus, Epistola sub m. Quintus liber lini ad Eremitas. Augustini de vi. us, Epistola sub resbyteros, Cle. quæ incipit: Quo. Epistola sub no. s, & Canonico, nensis, & videat. toribus, quorum turam attributi. Eremiticæ profes. Ambrosij de Au. Hic sermo, ha. brofij ordine no. in hoc sermone chatu ita legimus: tu cuculla nigra m. aximus, quod Sim. ur. De hoc sermo. Romane Ecclesie inus scripserunt, ear. Baronius to. scribit. Fortur em. ogustini. sed qui ut ulti sanè admisiut udine stilo dicere pra. doctura per facile ar. aginensem fuisse, or. istianum. Ipsum nã. tuisse aliquando idã. tum ipsius resisti. e demonstratur. Im. gatur, dum habet, e pluribus quæstion. en ipse Augustinum de re, quo sunt Mediu. acuum, & frequen. um de animi suslan. e adeo vt non dicam copia sciscitandi. Sunt mibi nulla debarat



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

JFH

quæ cap. 5. §. 2. Augustinum non statim post baptismum, sed post Octavas Pasche nigra veste à B. Ambrosio indutum: quia Auctor non dicit, indutum cuculla nigra post Octavas Pasche, sed in ipsa hora, in qua de sacro fonte leuatus est, vt supra monstrauimus: vbi etiam ostendimus, Augustinum statim baptismum Mediolano discessisse, vt in Africam remearet.

Septimò monet hic Auctor, agendas esse gratias Deo, qui Religioni Christianæ talem, ac tantum Principem inlituit. At quo tempore B. Ambrosius Augustinum baptizauit, ille vix Christi miles esse cœperat, ne dum, vt Princeps Christianæ religionis (quod Epiteton solis Apostolis ab Ecclesia conceditur) merito possit vocari.

Octauò, inquit, Deum ad conferendum hominibus subsidium creasse, & illuminasse Augustinũ, à quo tanquam Religionis exordio Christiani auxilium caperent, & suffragium, quæ verba necessariò explicacione opus habent: nam vel nomine Religionis intelligit Religionem Christianam, & sic auctor impietatis conuincitur, tribuens Augustino exordium Religionis Christianæ, quod nec Apostolis tribuitur, nec tribui potest. Vel nomine religionis intelligit instituta regularia in vniuersum, & sic mendax: quia Augustinus non fuit primus, à quo Regularis Ordines exordium acceperint, licet hoc illi Donatistæ, quasi per calumniam, imponerent vel tandem nomine Religionis intelligit peculiarem Religionem, siue Ordinem, vel Eremitarum, vel Clericorum Canonicorum, & sic nihilominus falsitatis, & mendacijs reuincitur quia siue Augustinus fuerit, siue non fuerit Auctor Ordinis Eremitarum, pro quo suadendo auctor hunc sermonem sub nomine Ambrosij excogitauit, certum est, nondum fuisse institutum, quo tempore fingitur B. Ambrosiũ hunc sermonem ad populũ Mediolanensem habuisse, videlicet ipsa die, qua Augustinum baptizauit, aut demum etiam in Octaua Pasche.

Demum hic Auctor spiritu suo prophætico Augustinum non solum Religionis fundamentum, sed etiam Religiosorum legislatorem prædicit: à quo denique Religionis constitutiones arri: poterit. Quæ verba satis, superque sufficiunt, ad indicandum, quis huius sermonis auctor fuerit, & quo sine illo sub nomine B. Ambrosij diuulgauerit.

### CAPVT VIGESIMVM OCTAVVM.

*Examinantur, & falsitatis conuincuntur Epistola sub nomine Valerij Episcopi Hipponensis ad Augustinum, & Innocentij Papæ ad eundem Valerium.*



Secundus testis productus est, epistola quædam sub nomine Valerij Episcopi Hipponensis, quæ fingitur Augustino Neophito Mediolani degenti, ex Africa missa. Primus huius epistolæ inuentor asseritur fuisse quidem Gabriel Sfortia Archiepiscopus Mediolanensis. Frater Ducis Francisci Sfortie, Eremita Ordinis S. Augustini, quæ Fr. Cornelius Lancillottus lib. 1. de Vita Augustini, cap. 1. dicit illam in bibliotheca Ducum Mediolani reperisse, & latinitate donatã fertur enim græco idiomate prius scripta) ex tenebris eruisse. Hanc epistolam Coriolanus cap. 2. §. tertio decimo. Patet per epistolam B. Valerij pag. milii 15. Fatetur, primum ex græco in latinum tradidit, per quemdam Iulianum Pomerium Tolotana Sedis Episcopum, deinde per Franciscum Philiphũ, cuius Francisci traductionem, vti clariorem, & elegantiorẽ ille ibidem sequitur, vbi exemplum ipsius epistolæ refert Habebatur olim eadem Epistola, veluti quædam lectio sacra, in Breuiarijs Ordinis Eremitarum, legebaturque in officio D. Augustini tertia die infra illius Octauam pro tribus lectiõibus primi nocturni, necnon in festo Sancti Simpliciani pro tertia lectiõne. Habeo ego Breuiarium cum eiusmodi lectiõibus, typis editum Augusti Taurinorum anno 1520. Verum remeius considerata, Religiosissimi Patris Eremitæ illam prudentissimè ex suis Breuiarijs abstulerunt nimis quippè iudecens erat, Beatum Augustinum, & sanctos mendacijs tam luculentis honorari. Exemplum epistolæ est. A tergo, siue in principio epistolæ: Valerius Hipponensis Episcopus seruo Dei Dignitate Augustino compatriotæ suo. Quamquam Coriolanus translationem Philiphũ, vt fatetur, secutus, ita hunc titulum ponat: Valerius Hipponensis Episcopus auctore Augustino in Domino salutem. Sed prior titulus circumferebatur tempore Augustini Ticinensis, cuius exemplum concordat etiam cum lectiõibus dicti Breuiarij, à quibus epistola, quam refert Coriolanus, in aliquibus discrepat. In tus verò sic habet ex Breuiario: *Litteris tuis, & Andromacho Cuius Filio, & Mediolanense iure referente, conuersionem tuam opera Ambrosij eiusdem Vrbis Archiepiscopi, & piensissimi Simpliciani, qui te predicacionibus, dissolutionibus, & exemplis à Manichæorum errore conuertunt, saltem didicimus. Cum, te Catechumenum adisset Simplicianus, mox ex monasterij pecunijs empto anno tunicas, vnam pro filio Deodato, vnam pro te, vna pro Eucro, vel Alpio Hipponensi matris tuae Monica transmissit lucidat, super quibus plus lacrymarum præ gaudis fudit, quam panis confecerit. Et ad Deodatum inquirens Deum misericors te cum patre tuo Augustino seruis suos efficit. Tu acceptis à Simpliciano tunicis à matre transmissis in sui monasterij templo affirmasti, nisi Pasche die baptismum velle suscipere. Et triduo panem, & aquam tantum degustans, aduentanti Pasche die antelucanus surrexisti, hu verbis Deodatum alloquens,*

adertu ne vquam ille dies: ac rursus vocat antestrem Ambrosium ad eam. Deinde Fatemur, aduersus nonnullos Manichæorum statum inuenisti, qui mox celebratissimus, te exutum habitu sacrali sacro baptizasti, & Te Deum laudamus, non respondente, Te Dominum constitemur, & pater: statim, talarem nigram tunicam etiam omnes te monachum existimarent, nisi quædam ciuitas fuisset ob tunicæ longitudinem, viderentiam Monachorum. Praesul cum populo matre tua Monica profusissimè exultaret, pariter, exultantes. Hac, & multa regularunt Andromachum, & Eneam gratulantes, qui ibidem inter fuerunt. Ex quibus pia benedictio, apud Ambrosium Auri, acceptus et iucundissimè. Et ante lectissimè profert, de rebus à te gestis literas de gratia tui calicis collata, quam D. al. & pro me ora.

II. In hac epistola plura sunt mendacia. Primum est in titulo, dum fecerit Neophito; neophiti enim die baptizati. At quomodo potuit Valerius exultens, tam breui temporis intervallo habere nunciũ, qui Augustinum referret, & eidem adhuc Neophito referberet? Sed hoc mittamus. Secundo eodem titulo, cum vocat Augustinum patriotam. Nam Augustinus fuit a Tagastensis, Valerius autem erat Græci sermonis penitus ignarus ex Possidonio etiam ob causam fingitur hæc epistola sed græco idiomate ab ipso Valerio postor stolidus magis suam fraudem Tertium in illis verbis: Tu acceptis à Simpliciano matre transmissis, in sui monasterij mastr. Quia Simplicianus, quantum mitæ refragentur, nunquã fuit Eremita, nec pater Monachorum, ne habuit, sed fuit Clericus, & Presbyter contus, deinde Episcopus Mediolanensis, quibus tabulis illius Ecclesie habitum in verbis immediate sequentibus nisi Pasche die baptismum velle suscipere, nim errorem Beato Augustino impsciet optime baptismum solemnem Pasche die secundum morem Ecclesie sed in die immediate præcedenti solitari. Quintum in illis verbis: Opera Archiepiscopi. Nullibi enim legitur Episcopos Mediolanenses vti Archiepiscopos, nam simpliciter Episcopi bantur. Sextum, cum ait Beatum Augustinum die Pasche baptizatum, hoc enim lucmendacium, nullus nescit: nunquã illa tempora baptismum solemnem dari consuevit. Septimum cum ait: Serem nigram tunicam te induit. Quod

adertu ne vquam ille dicit: ai tu sis voca tyrones tuos, ve Antistitem Ambrosium adamas. Deinde profectus ad Euenum, aduersus nonnullos Manicheorum Ambrosiu dissputantem inuenisti, qui mox celebrata sacrosan. myste...

II. IN hac epistola plura sunt mendacia apertissima. Primum est in titulo, dum scribit Augustino Neophiti, neophiti enim dicuntur nuper baptizati At quomodo potuit Valerius in Africa existens, tam breui temporis intervallo ex Mediolano habere nuncium, qui Augustini baptismum referret, & eidem adhuc Neophito Mediolanum referberet? Sed hoc mittamus. Secundum est in eodem titulo, cum vocat Augustinum suum compatriotam. Nam Augustinus fuit Africanus, & Tagastensis, Valerius autem erat Græcus, & Latini sermonis penitus ignarus ex Possidio cap. 5. quæ etiam ob causam fingitur hæc epistola non latino, sed græco idiomate ad ipso Valerio scripta, vt im-

contra vium Ecclesie, que nuper baptizatos albis, non nigris induit ex ipsiunct Augustino, & Ambrosio supra monstratum fuit, & ipsius Ecclesie vltus nunc etiam seruatus indicat. Octauum cum ait: Augustinum se cingulo pelliceo cingere voluisse, ad differentiam monachorum, cum potius cingulum pellicum monachatus signum esset, vt habes in vita sancti Fulgentij cap. 18. in illis verbis: Pelliceo cingulo tanquam Monachus utebatur. Et ex Cassiano lib. 1. de Institutis renunciantium cap. 1. Baronio tomo 6. sub anno 504. num. 34. & alijs. Nonnum. cum ait: Hæc, & alia multa retulerunt Andromachus, & Eneus, siue Eudiu. Cum Eudius ex latere Augustini nunquam discesserit, & cum illo simul in Africam redierit, ex libr. 9. Confess. capit. 8. præter quod, quem in fine vocat Eudium, scribens: Hæc, & multa alia retulerunt Andromachus, & Eneus græce, latine Eudius. Supra vocat Alipium, scribens: Vnam scilicet tunicam pro Eneco siue Alipio Hipponensi. Vt videas imperitiam, & inconstantiam intolerabilem hominis, modo Eneum pro Alipio, modo pro Eudio vertentis: quia reuera nec Eudium, nec Alipium sonat, nec apud Græcos fortasse est hoc nomen Eneus, auditum. Decimum est Coriolani fingentis, hanc epistolam per Franciscum Philephum Rethorem sui temporis clarissimum, ex græco in latinum traductam, cui referente Augustino Ticinensi, qui tunc cum primùm illa Epistola fuit inuulgata, in visis agebat, cum nostri illam obtulissent, vt suam operam agnosceret, miratus est, & ingenue falsus, se illam nec traduxisse, sed nunquam alias vidisse.

III. Tertius, qui pro Augustini monachatu producit, est epistola quadam sub nomine Innocentij I. Valerio Hipponensi Episcopo transmissa, in qua illius autor fingit, Innocentium Papam ad preces Beati Valerij Ordinem Eremitarum ab Augustino institutum, autoritate Apostolica probasse, & confirmasse. Huius epistolæ exemplum reperire non potui, neque venerandi Patres Eremitæ illud in suis libris ponunt, & prudentissimè, nimis enim graue esset si falsitatis conuinceretur. Meminerunt tamen eiusdem Epistolæ in summario facultatum, gratiarum, & in dulgentiarum typis edito, ad finem libelli diuinorum officiorum Ordinis Eremitarum, edito inquam Venetij, anno Domini 1587. apud Ioannem Variscum, in quo hæc habentur: Beatus Innocentius huius nominis Primus anno Domini 406. audita summa doctrina, ac sanctitate Beati P. Augustini, cum de Albano iuxta Romanam esset oriundus, plenus etiam odore optima fame, quam S. Augustinus primò in Italia, scilicet Mediolani, Roma, Centum Cellis, & agrum Tuscia, vbi Ordinem Fratrum Eremitarum instituerat, reliquerat, postea in Africa vbi nonnulla Fratrum Eremitarum monasteria construxerat, atque cum eis viuere cœperat secundum regulam Apostolicam, sicut prius in Ita-

lia cum fratribus in suis Eremitis fuerat, ad preces B. Valerij Hippouensis Episcopi, prefatus summus Pontifex non solum regulam, atque Ordinem à B. Augustino institutum approbavit; et auctoritate Apostolica confirmavit, verum etiam omnibus fratribus existentibus, tam in Italia, quàm in Africa dillam Regulam B. Augustini obseruantibus, in scripta concessit, videlicet licentiam adificandi facellas, oratoria, & domicilia, in nemoribus, & syluis, & alijs locis conuenientibus illis; facultatem concessit etiam licentiam in commune retinendi hortos, agros, vineas, prata, nemora, pasua, viuaria, & quacumque eis vtiliter iudicet donata. Et rursus eorum Ecclesijs, & oratorijs, capitis, & capiendis, in omnibus seculis titulos Ecclesiarum, & Oratoriorum, vniui anni, & quadragesima dierum, omnibus vere pijs contentibus, & consensu, & manus suas porrigentibus adiutrices, iudicentiam largitus est. Similiter & Zosimus Græcus, qui fuit immediate post Innocentium super ad eum anno 46. &c. Quæ verba ex Chronica Ambrosij Coriolani in fine sui defensionis addita, fuerunt descripta. vbi multa alia privilegia iilem Ordini Eremitico concessa per Romanos Pontifices eiusdem Innocentij I. Successores, videlicet Zosimum, Bonifacium I. Sixtum III. Leonem I. Gelasium I. Gelasium I. Simachum, Gregorium II. Benedictum III. & alios refert.

IV. De hac epistola nihil in particulari affirmari, vel negari potest, quia illius exemplum non habetur, eam verò fuisse ab aliquo impostore confictam, multa ostendunt. primò narrata illa, & cause in ipsa explicata, ob quas idem Pontifex dicitur mortuus fuisse ad Ordinem Eremiticum probandum, & tot priuilegijs, & gratijs decorandum, quæ sine dubio falsissima est, præsertim quoad ea, quæ de Eremitarum institutione tum in Italia, in Tuscia, & in Centum cellis, tum in Africa per B. Augustinum facta narrantur; vnde suspicio cuiusdam oritur ipsam etiam epistolam, & concessiones in illa factas, fectas & falsas fuisse, & esse. Secundo, quia neque in Pontificali Romano, neque in voluminibus Conciliorum, neque in Actis Conciliorum Carthagenensis, & Mileuitani, neque inter epistolas Augustini quibus in locis epistolæ, & acta eiusdem Pontificis habentur, vlla proferuntur mentione huius epistolæ, vel confirmationis Ordinis Eremitici. Tertio, quia neque Baronius, neque aliquis alius antiquus Autor meminit eiusmodi approbationis, vel confirmationis, vel concessionis, siue per Innocentium, siue per alios Pontifices illius Successores factæ. Quæ si vera fuisset, probabile non est illos eam silentio texisse, tum propter rei magnitudinem, tum etiam propter rei ipsius nouitatem: nam illa fuisset prima confirmatio Ordinum Regularium per Pontificem Romanense non fuit mos in Ecclesia, vt Ordinum, seu monasteriorum Fundatores à Sede Apostolica confirmationem peterent, neque D. Benedictus, neque alij ante annum circiter millesimum centesimum leguntur confirmationes suorum Ordinum à Summis Pontificibus accepisse: nam Regularium Ordinum tacite approbari ex sola permissione olim consuebantur, vt notat in glossa in cap. parimoniam, & ibi Geminianus, Turrecremata, & Præpositus 4. d. & alia glossa in c. si quis clericum 11. quest. 1. & text. in l. 1. §. sed religionis, & ibi Bartholus de Collegijs, & certe si tot confirmationes, & concessiones Pontificias tam antiquas habent, cur illas non proferunt eum sepius cum alijs medicantibus de antiquitate contenderint. Quinto, quia quæ ex eadem epistola narrantur, non concordant cum ijs, quæ Marquez de profundissima paupertate suorum Eremitarum cum Augustino degentium scribit, qui non solum in particulari, sed nec etiam in communibus bonis præsertim stabilia habere poterant Sexto, non concordant etiam cum ijs, quæ Frater Iordanus lib. 1. cap. 14. & ex illo D. Antoninus d. cap. 14. §. 3. scribit, se in aliquo scripto authentico non inuenisse, quid egerint sui Fratres à tempore dispersionis ex Africa vsque ad Innocentium III. & idè de hoc nihil scribere voluisse. Nec sufficit dicere, quod Innocentius I. præcessit dispersionem illam ex Africa, quia in eadem chronica, & serie verborum non solum narrantur confirmatio facta per Innocentium I. sed multa alia facta post dispersionem ex Africa, nimirum per Innocentium I. Gelasium I. Gregorium III. Benedictum III. Gregorium V. Ioannem XIII. quas si falsas, & confictas esse conspiceret, vt de facto constat, ex testimonio eiusdem Fratris Iordanus, etiam confirmatio per Innocentium I. facta figmentum esse conuincitur. Quæ enim maior ratio de hac, quam de illis eum præsertim iuxta Regulam B. Augustini superius relictam, semel mendacij conuictus, omnem fidem sibi abroget, vt tunc maxime suspicemur, illum mentiri, cum se vera dicere affirmauerit.

V. Vespicio tamen, quæ Innocentius IV. nonnullis Eremitis legitur concessisse, Coriolanum ad sui Ordinis dignitatem extollendam, & antiquitatem commendandam in Innocentium I. referri. Nam de Innocentio IV. scribit Frater Iordanus loco proxime citato. Postmodum Innocentius Papa IV. vir vtiq; magna scientia & industria, qui sedit anno Domini 1240, considerans ordines Prædicatorum, & Minorum nobiliter crescere, & fructus suos Libris in Ecclesia Dei proferte, Fratres vero Eremitarum Sancti Augustini sibi solum per bonam vitam protegere, cupit velle agere, vt ipsi sicut Prædicatorum, & Minorum, suum salubrem, & fructum in Ecclesia Dei producere possint. Et ante autem tunc temporis in diuersis mundi regionibus, & præcipue in partibus Tuscia diuersi alij Eremitæ sub diuersis titulis diuersimodè viuentes, quos omnes idem Innocentius Eremitæ Sancti Augustini cognouit, reduci eos ad vnum vult, sub vno pastore, scilicet Priore Generali, mandans, vt omnes sub vna Regula, scilicet S. Augustini, vno modo presbendi, vno habitu, vno titulo, vno officio, & eisdem constitutionibus vti deberent, munusque cui

pluribus priuilegijs, & gratijs. Quorum & nonnulla originalia sub Bulla vidi. Hæc ad verbum transcripta leguntur apud Minum 3. par. tit. 24. cap. 14. §. 3. Aliud exemplum habemus apud eundem Minum cap. immediate sequenti in fine Gregorius IX. præcepit, ipsos Fratres eleemosynas querentes, baculos quorum grandium longitudinis in manibus ad sui Ordinis antiquitatem eandem illud decretum in B. Gregorium referre Gregorium IX. annis sexcentis cessit. nam B. Gregorius fuit circa an-

CAPVT VIGESIMVM NONVM.

Epistola sub nomine Sigiberti Macedonium expendendam esse comprobata.



Virtus telis proposita, sub nomine ad Macedonium. Epistola à Corio senforio pag. mihi scriptissima in eodem gatatur, quinimo, dam lectio, posita fuerat in Breuiarijs recitatum, die 4. infra octauam D. Augustini in Breuiario Augustæ Taurinorum 1520. eandem Patres Eremitæ imprimere runt tom. 10. operum D. Augustini mones ad Eremitas, cum quibus rationibus eiusdem profus odoris & facti deti potest in eodem volumine decimo D. Augustini, Parisijs edito anno D. Allegatur passim testimonium eiusdem non solum à Coriolano, & Paulo Beronum etiam à recentioribus Cornelio lib. 2. de vita Augustini cap. 13. & Ludogelis lib. 4. de vita Augustini cap. 13. illam, non solum suo Autori præclarè canit, verum etiam citat alios quosdam dem epistolæ testimonio vti fuerunt, Sigibertum Augustino notissimum fuissimè Ioanne Marquez cap. 6. §. 1. & capibus in locis vocat Sigibertum Historiologum. Præstat verò exemplum eius le hic recensere, tum quòd modò eadem ex libris B. Augustini, cum alijs eius generis narrationibus, fuerit abrafa, tum quoniam lectio sufficere possit ad planè illius falsitatem. Exemplum est: Tempore Theodosij senioris Aug. vir acutus libris Carthaginensibus ortus natalibus, vbi ibique scholæ liberalium artium annu feraxit. Denique Mediolanum venit, & dan-

pluribus privilegijs, & gratijs. Quotumvis exceptio, & nonnulla originalia sub Bulla vid. Hæc ille ibi, quæ ad verbum transcripta leguntur apud D. Antoninum 3. par. tit. 24. cap. 4. §. 3. Aliud simile exemplum habentur apud eundem Fratrem Iordanum cap. immediate sequenti in fine, nam cum Gregorius IX. præcepisset, ipsos Fratres Eremitas elemosynas quærentes, baculos quinque palmorum grandium longitudinis in manibus portare, ille ad sui Ordinis antiquitatem commendandâ, illud decretum in B. Gregorium refundit, qui ante Gregorium IX. annis lxxcentis, & amplius excessit, nam B. Gregorius fuit circa annum 600.

CAPVT VIGESIMVMNONVM.

Epistola sub nomine Sigiberti, ad Macedonium expenditur, & mendax esse comprobatur.

Virtus testis productus est Epistola, sub nomine Sigiberti ad Macedonium. refertur hæc Epistola à Coriolano in Defensorio pag. mihi 87. eaque supersumme in eodem libro allegatur, quinimò, vt supra quædam lectio, posita fuerat in Breuarijs Ordinis Eremitarum, die 4. infra octavam D. Augustini pro tribus lectionibus primi nocturni, vt videri potest in Breuario Augusti Taurinorum edito anno 1520. eandem Patris Eremitæ imprimendam curauerunt tom. 10. operum D. Augustini post sermones ad Eremitas, cum quibusdam alijs narrationibus eiusdem profus odoris & saporis, vt videri potest in eodem volumine decimo Operum D. Augustini, Parisijs edito anno Domini 1541. Allegatur passim testimonium eiusdem epistolæ, non solum à Coriolano, & Paulo Bergomeni, verum etiam à recentioribus Cornelio Lancillotto lib. 2. de vita Augustini cap. 13. & Ludouico de Angelis lib. 4. de vita Augustini cap. 13. vbi propter illam, non solum suo Autori præclarum elogium canit, verum etiam citat alios quosdam, qui eiusdem epistolæ testimonio vti fuerunt, & fatetur Sigibertum Augustinum notissimum fuisse, & notissimè Ioanne Marquez cap. 6. §. 1. & cap. 8. §. 7. quibus in locis vocat Sigibertum Historicum, & antiquum. Præstat verò exemplum eiusdem epistolæ hic recensere, tam quòd modò eadem epistola ex libris B. Augustini, cum alijs eius generis falsis narrationibus, fuerit abraça, tum quòd vel sola eius lectio sufficere possit ad planè monstrandam illius falsitatem. Exemplum est:

Tempore Theodori senioris Aug. vir acutissimus, nobilibus Carthaginensibus ortus natalibus, venit Romam, ibique scholas liberalium artium annis fere sex gloriare rexit. Deique Mediolanum venit, & dum esset annorum

triginta, filioq. su anteriori ordo, aduentus eius diebus Paphlagonibus, merito matris, & prædicatione Ambrosij, mater eius regenerauit Augustinum, cum filio Decodato, & multo alijs fere XLII. quibus per artem Augustinus mox ad vitam Simplicitatem perrexit, cuius nomen celeberrimum apud Fideles erat, qui etiam habebat mansuetam seminatam, & à gentibus separatam, cum quo Augustinus fere per annum cum domicilio permansisse videt, & oculatâ fide probant, Et quoniam erant in libertate quasi viuentis. Hæc probatissimi viri essent, atque perfecti, tandem ex præcepto tanti Patris Simplicitatis, Augustinus post inter eos instituit, vt vitam apostolicam omnes pariter tenerent, & nihil inter eos proprium diceretur. Completo vero anno, Matre Augustini infirmante, ad propria veniit, & moritur hæc Mater Augustini apud Ostia Tiberiana Filii autem apud Carthaginem annozatu sui XIX. Cum autem esset Augustinus cum amico in Africa, videtur ibi in Lega Domini die, ac nocte, scribens libris, & docebat indultor. Hoc autem Valerius Hippocensius audientis pro gaudis laudabat, & statim eum ad se accersit, & horum secretum, & remotionem à Ciuitate Augustino donauit, ibique pater Augustinum cum ceteris amicis, & fratribus in deserta habito, & cum incredibili humilitate annis tribus mansit. Deinde cum iniquitatem venientiam ferre non posset, duobus fere mensibus à prædicto loco secessit, & ad montem quendam altissimum abiit, ad quem per viam valde arduam, & paensam adiri potest, ibique Augustinus habitationem ex lapidibus cunctis construxit, & si homines fugiens habitabat, ibique composuit libros de Meditacione anime, & de Vita monastica, de Innocentia Ioanni Baptistæ, & Helie. Multi quidem ex Fratribus infra saxa, vel fissuras montium, receptacula sibi fecerant, & ibi prope Patrem Augustinum per idem balneum in omni sanctitate habitabant. Erant autem fere CXXXII. qui sub obedientia Augustini concorditer vivebant, omnia reputantes esse communia. Vinum nemo nouerat, nisi quando infirmitas cogeret, aut Valerius Episcopus Sanctus ad eos visitandos venisset. Cum autem appropinquasset festum Pentecostes, Sanctus Episcopus Valerius inquit pro Augustino, & inuitum presbyterum ordinauit. Factus presbyter monasterium clericorum instituit in domo Episcopi, & infra annum ibidem vivere cepit, secundum regulam apostolicam, vt hactenus fecerat. Hoc autem Valerius Episcopus fecit, quia ipsi Græcuserat, & indolens, maxime in respondendo hereticis in eorum erroribus: idè Augustino Episcopo potestatem plenam dedit prædicandi, quotiens necessarium fuisset. Nam multi iam heretici surrexerant, contra quos Dominus Augustinum instituit, & ordinauit. Pondera obsecro te. Lector singulas huius epistolæ clausulas, & meniar, si tantam impostoris licentiam in mentiendo patenter fecas.

Primò videndum, quisnam fuerit Sigibertus, quem huius epistolæ autorem aiunt, Coriolanus, Marquez, Lancillottus, & quotquot illius epistolæ meminerunt, Sigibertum Historicum fuisse tradunt, & de illo vt autorem notissimo loquuntur. At quemnam leuitas est, fingere Sigibertum B. Augustino

notif.

M. nes suorum Ordine accepisse: nam Re... in glori. in cap... Turrecornata, ... si quis clericum ... ligionis, & ibi Bar... confirmatione, ... antiquas habent, ... pius cum alijs mē... derint. Quinto, ... rantur, non con... e profundissima ... m cum Augustino ... dum in particulari, ... præsertim stabili... concordantiam ... b. i. cap. 14. & exil... scribit, se in aliquo... se, quid egerint sui... ex Africa vsque ad... nihil scribere vo... d Innocentius I. ... Africa, quia in ca... non solum nar... nocentium I. sed... nem ex Africa, in... asium I. Gregoriu... V. Ioannem XIII... onfiterit, vt de fa... nem Fratræ Iorda... nocentium I. facta... que enim maior ra... præsertim iuxta Re... atam, semel men... sibi abroget, vt tr... tiri, cum se vera di... entius IV. nonm... se, Coriolanum ad... andam, & antiqui... nocentium I. refudil... sit Frater Iordanus... in Innocentio Papa... dustria, qui sedis an... prædicatorum, &... ctus scilicet in Er... mitarum Sancti au... deffo, cepit velle... stiores, suam sola... ducere possit. Erant... ondi regionibus, &... alijs eremita sub d... quos omnes idem in... ut copiat, & edicent... licet Priore Genera... la, scilicet S. Augusti... nono titulo, vno offi... vent, vno vniuersi...

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

notissimum, & Augustini gestorum tellem oculatum, qualem illum Ludouicus de Angelis, & Coriolanus, imò verò ipsiusmet epistolæ autor se fingit, cum ait, se oculata fide probasse, B. Augustinum cum Simpliciano ferè per annum cum dimidio mansisse. Nam Sigibertus Historicus suam historiam vsque ad annum 1111. perduxit, & eodem anno ex hac vita migravit: Augustinus verò circa annum 431. de corpore mortis huius solutus in æternam requiem concessit, ante Sigibertum anno 700.

II. Secundò, ait hic Autor, Augustinum ex nobilibus Carthagenisibus ortum. At quomodo hoc dicere potuit homo Augustino tam benè notus, cum Tagaste natus fuerit, homo pauper de pauperibus natus, vt ipsemet fateatur de se ipso serm. 2. de communi vita clericorum. Tertiò, fatetur hic Autor, Augustinum sex annis scholas liberalium artium Romæ rexisse, lege eundem Augustinum lib. 5. contra Faustum Manichæum cap. 5. & inuenies, illum annum ætatis vndecimium agentem Carthagine fuisse, lege deinde librum sextum confessionum cap. 6. & vndecimo. & librum tertium contra literas Petilianæ cap. 15. & illum ætatis anno trigesimo in Ciuitate Mediolani Rethoricam profitentem inuenies, vbi vsque ad reditum in Africam mansisse, nullus dubitat. Quarto, ait autor, Augustinum anno ætatis suæ 30. baptizatum. At Augustinus lib. 3. contra Academicos cap. 20. & lib. 2. Soliloquiorum cap. 10. ætatis suæ 33. illos libros scripsisse fatetur, quos ante susceptum baptismum scripsit lib. 1. Retractat. cap. 2. 4. 6. scribit: Quintò fatetur hic Autor, cum Augustino baptizatum fuisse Adeodatum eis filium, cum esset annorum octo. Verùm Augustinus dicit libro nono Confessionum, capite sexto, illum fuisse tunc ætatis annorum circiter quindecim. Sextò, ait Autor B. Monicam non solum ipsum Augustinum, & eius filium Deodatum ad Fidem perduxisse, sed alios plures circiter quadraginta duos. Verùm B. Augustinus in eodem libro illius vitam describens, tanti operis non meminit, quod si verum esset, nullatenus omisisset. Septimo, ait hic Autor illos omnes aduentibus festis Paschalis simul cum Augustino baptismum suscepisse. Verùm Augustinus eodem lib. 4. cap. 6. solum Alipium, & Deodatum filium in ipso baptismo socios habuisse fatetur, nec alios siluisset, si cum illo baptizati fuissent. Octauo ait Augustinum baptizatum Mediolani apud Simplicianum ab hominibus sequestratum per annum ferè cum dimidio mansisse, idque se oculata fide probauisse. Verùm ad hanc impudentiam reuincendam, sufficit testimonium ipsius Augustini scribentis lib. 9. Confessionum eodem cap. 6. Adeodatum, qui secum baptizatus fuerat, cum esset in annis circiter quindecim, in Africa mortuum fuisse, cum esset in annis sexdecim: & cap. 11. ad finem, vbi ait, se fuisse in Osijs Tiberiois, cum esset ætatis suæ annorum

triginta triu, quem constat eodem anno baptismum suscepisse. Nono, ait Augustini post annum in Africam cum Adeodato, & socijs reuersum, ibiq; apud Carthaginem Adeodatum obiisse, cum esset ætatis annorum decem & nouem. At Augustinus loco proximè citato dicit, illum mortuum fuisse, cum esset in annis sexdecim. Decimo, ait, Adeodatum mortuum Carthagine. Verùm non ibi, sed Tagastæ mortuum videbis, si conferas, que Augustinus de illo scribit lib. 9. Confess. cap. 6. vbi ait, illum fuisse interlocutorem libri de Magistro, cum ipse, que scribit lib. 1. Retractat. cap. 12. ex quo loco habes, illum librum non Carthagine, sed apud agros proprios Augustinum scripsisse. Vndecimo ait Autor, cum Augustinus apud agros proprios cum amicis degeret, Valerius Episcopus eum accerseri fecit, & dedit ei hortum ad monasterium edificandum. Verùm aliter rem se habuisse, tu Possidius cap. 4. & 5. tum ipse Augustinus serm. 1. de Communi vita Clericorum factum recensens narrat: neque enim Augustinus accersitus, sed alios ipse accersens, Hippomem accerserat, & præter omnem opinionem illi accidit, vt à populo apprehensus, & Valerio oblatum presbyter ordinaretur, & tunc Valerius comperta illius voluntate, dedit ei hortum ad construendum monasterium. Duodecimo ait, id euensse triennio antequam presbyter ordinaretur. At Augustinum non nisi presbyterum factum, monasterium in horto sibi à Valerio concesso exstruisse fatetur ipsemet cum Possidius loco proximè citatis. Tertiodecimo ait Autor, Augustinum edificasse illud monasterium in loco valde remoto ab humana conuersatione. Verùm Possidius factum referens ait, intra Ecclesiam Parochialem, id est propè illam, fuisse inditutum. Quarto decimo ait, illum elapso triennio, cum multitudinem, & frequentiam aduentantium ferre non posset, aliud monasterium in loco per duo miliaria remoto inter rupes, & saxa, de lapidibus exstruisse, ibique cum socijs ferè ducentis viginti duobus in scissuris petrarum degentibus visisse. At Augustinum triennio post exstruatum primū monasterium in horto Valerij, ab ipso Valerio episcopalis dignitatis, & muneris coadiutorem factum, & Prosper in Chronico, & Baronius sub anno 391. n. 25. fatentur, & ex supputatione temporis totius vitæ B. Augustini à Possidio cap. 31. facta euidenter colligitur. Quintodecimo ait, Augustinum in illa rupe morantem libros de Medicinam, & de Vita monastica, & de Innocentia Ioannis Baptistæ, & Elie scripsisse. Verùm istorum librorum neque Augustinus in libris Retractationum alios libros ante Episcopatum editos retractans, neque Possidius in Indiculo, neque Beda, neque Cardinalis Bellarminus, neque alij probati Auctores in libris B. Augustini recensendis meminerunt. Sextodecimo ait, B. Valerium circa festum Pentecostes pro Augustino misisse, & illum presbyterum ordinasse, quod falsum esse constat ex al-

legato

legato sermone primo de Communi vita Clericorum, & Possidio cap. 4. Decimoseptimo, illum consentientem, & volentem ordinatum fuisse. Verùm, illum & lachrymas fundentem ordinatum Possidius d. cap. 4. tum ipse Augustinus ad Valerium Episcopum. Decimo octavo factum presbyterum monasterium in seopi instituisse, quod falsum esse, memba eiusdem Augustini sermone 1. de Clericorum dicens, se monasterium presbyteri non nisi factum Episcopum esse esse Auctor probatus, & antiquissimus Ianus, & alij pro teste veracissimo, vt & Augustino familiarissimo ad ipsi Eremiticam probandam exhibent. Certe intelligens hæc? vt ab vno omnium canus.

## CAPVT TRIGESIMVS

Sermones ad Eremitas eorum, & à legitima D. L. sine sobole reuertuntur

**M**enio nunc ad quod monium ex autorum sub nomine I. ad Eremitas peti quos sermones, vt suram omniam, hinc rejiciendâ, & tore damnata apud Catholicos memrit, ac etiam censuram Theologorum sum, & ipsi sermonibus in recentioribus, & præsertim nouissimæ ex Ossij Hierat Agrippinensis Bibliopola quod Ioannes Marquet cap. 8. s. 2. & 3. potè à peruersis Censoribus, scilicet Regularibus Martinensibus factam esse. Quæ peruersi, inquit, quidam censuræ illi calumniantur. Quasi censura Martini anni Mauburni Regularium Canonica facultate Louanienis diligenter examinata, & communi calculo probata.

Profero Iudices non suspectos, & quiores, simulq; doctores, & mea opiniores, Illustrissimos videlicet Cardinalem, & Bellarminum, quos cum ipsi testes omni exceptione maiores ad Augustinum probandum contra nos peruenissent, & calumniatores contra nos non debet. Cardinalis Baronius tom. 2. 382. num. 26. hæc habet. Sed contra ipsi Hieronymi sermone autor illorum sermonum Augustino suppositi, & ad fratres in Eremita que ille fuerit, erit in hac parte non nisi imitatio, cum multo vni mendaciorum sanctissimorum

Lib. 1.

legato sermone primo de Communium vita Clericorum, & Possidio cap. 4. Decimo scilicet primò ait Autor, illum consentientem, & volentem presbyterum ordinatum fuisse, Verum, illum reluctantem, & lachrymas fundentem ordinatum, testantur tñ Possidius d. cap. 4. tum ipse Augustinus epist. 148. ad Valerium Episcopum. Decimo octavo ait, illu factum presbyterum monasterium in domo Episcopi inlittuisse, quod falsum esse, monstrant verba eiusdem Augustini sermone 1. de Comm. vita Clericorum dicentis, se monasterium in domo Episcopi non nisi factum Episcopum crexisse. Hic ille est Autor probatus, & antiquus, quem Coriolanus, & alij pro teste veracissimo, vt pote oculato, & Augustino familiarissimo ad ipsius Augustini Eremiticam probandam exhibent. Quis sapiens, & intelligens hæc? vt ab vno omnia facile discernamus.

CAPVT TRIGESIMVM.

*Sermones ad Eremitas expenduntur, & à legitima D. P. Augustini sobole reijciuntur.*

**V**enio nunc ad quintum testimonium ex autoritate sermonum sub nomine D. Augustini ad Eremitas petitorum. Circa quos sermones, vt Erasmi censuram omitam, hoc solo nomine reijcienda, quod ab Autore damnata apud Catholicos memorie prodicit, ac etiam censuram Theologorum Louanienfium, & ipsi sermonibus in recentioribus editionibus, & præsertim nouissimæ ex Officina Antonij Hierat Agrippinensis Bibliopole præfixam, quod Ioanna Marquez cap. 8. §. 2. & 3. illam vt potè à peruersis Censoribus, scilicet Canonicis Regularibus Martincnsibus factam calumniatur. Quæ peruehit inquit, quidam censores illi supposita esse calumniantur. Quasi censura Martini Lipsi, & Ioannis Mauburni Regularium Canonicorum à tota facultate Louanienfi diligenter examinata non fuerit, & communi calculo probata.

Profero Iudices non suspectos, & censores æquiores, simulq; doctiores, & mea opinione leuiores, Illustrissimos videlicet Cardinales Baroniũ, & Bellarminum, quos cum ipse Marquez testes omni exceptione maiores ad Augustini monachatum probandum contra nos proferat, vt peruersos, & calumniatores coacta se repellere non debet. Cardinalis Baroniũ tom. 4. sub anno 382. num. 26. hæc habet. *Sed contra ipsam eiusdem Hieronymi assertionem autor illorum sermonum, quos Augustinus supponit, & ad fratres in Eremitis scripsit, quisque ille fuerit, certè in hac parte non nisi impostor dicendum, cum multorum mendaciorum sanctissimum, & de-*

*ceptissimum verum constituerit assertorem, vt in notis ad Romanum Martyrologium demonstramus. bis inquit, aduersus Hieronymi assertionem hæc habet. Legimus enim fratres charissimi Sanctum patrem Hieronymum Cardinalem fuisse in Ecclesia S. Laurentij Martyris, &c. At quam perspicue se detegit recentiorum autorum, cum ait, Legimus? Et sub anno 385. num. 12. Caterum quò equo animo ferat impostoribus absurda mendacia, quibus et addiderunt Hieronymum muliebri indotum veste ab vrbe expulsum sub Augustini falso nomine scriptis illis scilicet ista commentus est, qui cum in alijs sermonibus multa deliria, vana, & fabulosa sub S. Patris nomine imprudenter effusit, in eo ipso vbi ista somnia, qualia, quomoue portentosa mendacia blateret, superius dictum est. In notis quoque ad Romanum Martyrologium sub die quinta Ianuarij sub initium ita scribit. *Et huius omnibus hæc clariùs cognosces, cuius fides sit sermo ille, qui nomine Augustini ad fratres de Eremitis circumfertur, quem cum alijs schola Louanienfi in hac recentiori editione rececit in angulum. Hæc Baroniũ.**

**C**ardinalis verò Bellarminus de Scriptoribus Ecclesiasticis in Augustino in censura decemtomis Sermones, inquit, ad fratres in Eremitis videtur magna ex parte conficti: dicit enim autor illorum sermonum, Augustinum de ipse in solitudine cum monachis, ibique ad eos sermones ipsos habuisse. At constat ex Possidio in vita Sancti Augustini, Augustinum post baptismum ad adolentem suscepit rediisse in patriam ad propriam domum, & agros, ibique tres annos cum paucis amicis suis in commune vixisse; deinde factum presbyterum Hippousensem, monasterium habuisse intra ipsam Ecclesiam, ibique cum nonnullis vitam apostolicam duxisse, non vtiq; in Eremito, sed intra vrbem: denique factum Episcopum, cum clericis suis in domo Episcopali vitam communem egisse: de qua re extant duo sermones eius de communium vita clericorum, qui sunt inter sermones ad fratres in Eremito 52. & 53. qui duo sermones sine iudicio collocati inter sermones ad fratres in Eremito, arguunt, alios scilicet esse: inde enim intelligi potest, Sanctum Augustinum monachum quidem fuisse, sed non in solitudine cum Eremitis, sed in Civitate, & Episcopali domo cum clericis suam monasticam vitam duxisse. Adde, quod inter sermones ad fratres in Eremito multi sunt leues, & fabulosi, vt est sermo vigesimus quartus, in quo narratur Sanctum Hieronymum Cardinalem fuisse in Ecclesia Sancti Laurentij, & veste muliebri indotum trisum à Romano, quæ sunt omnia falsa, & conficta. Adde etiam, quod phrasibus horum sermonum excepta duobus de communium vita clericorum, qui verè sunt Augustini, est incepta, impropria, & vtiliter, vt mirum sit potuisse eiusmodi sermones. Sancto Augustino ab aliquo viro prudente tribui. Hæc Bellarminus. Excet nunc quis Madurus, vel Eremita, & dicat, hos duos Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales peruersos censores, & calumniatores, quod sermones ad Eremitas veros Augustini factos esse negent. Et ne existimentur hi præclarissimi viri sine cogente ratione in hunc modum de predictis sermonibus censuisse, ad-

II.

legato

187.

H

dam

III.

dam hic eorum rationes summam perscrutatus quæ illorum animos ad eiusmodi factus adulterinos, à legitimis Augulini partibus excludendos adduxerunt.

Prima ratio sumpta est ex diuersitate phrasium, ac stili horum, & aliorum sermonum, & tractatum, qui pro legitimis Augulini scribis ab omnibus agnoscuntur. Quam regulam ad veros cuiusque auctoris factus ab adulterinis fecerendos tradidit idem Augulinus lib. 3. contra Faustum Manichæum cap. 6. de quibusdam libris Hippocrati Medicorum principi falso attributis loquens Nam si phrasium istorum sermonum cum aliorum sermonum, tractatum, librorum, & operum eiusdem Augulini conferatur, toto caelo istos ab illis distare videbis. ad eò abiecta, lutulenta, & factulenta est, & barbaris, ac solæcis vbi que locorum sciatens. Accipe hic exempla paucissima de multis, vt intelligas, autorem istorum sermonum, nedum virum doctum nõ fuisse, qualem Augulinum scimus, sed ne quidem in grammatice mediocriter rectius sufficienter versatum, & in regulis grammatice turpiter peccantem. ser. 3. auaritam Monachorum exaggeras, inquit: Nam mercantiam in Mona. habueram occultam existimauimus. Ser. 4. Non est etiam episcopi & infra, fauoratus non modicum a predicto Episcopo sene Valerio Ser. 15. Quæstiones in diuino, vos qui grossi estis multiplicati non debetis. Ser. 21. Licet fauoratus a sancto Episcopo Valerio. Ser. 26. Studio asserere me in nulla mutatum fuisse, omnia contemnuens, multa, qua promiserant spernens, diuitias abhorrens &c. Ser. 39. Segregauit vos a seculo isto maligno, & eduxit vos per singula vrbium loca, per speluncas, & cellas, vt velut apostoli ipsi medicos contemni pabulo demoretis. Nota dictiones, mercantiam, fauoratus, episcopi, grossi estis, demoretis, & alias similes, quibus ij sermones vndique sciant, intelliges enim hunc autorem, aut Longobardum, aut Gallum semilatinum extra omnem dubitationem existisse.

IV.

Non me latet Ioannem Marquem dupliciter huic rationi occurrere. Primò obijciendo nobis personarum, quibuscum Augulinus loquebatur, simplicitatem, & ruditatem, quorum non pauci literas, & præsertim linguam latinam profus ignorabant, quam ob causam ipsum Augulinum, vt illorum se captui aptaret, proprium stilum demittere cogebat. Verum euasio est nullius momenti: nam aliud est phrasium demissa, simplici, & nuda vt, aliud est sermone barbaro, solæcis, & erroribus sciatente vt: quare cessi Augulinus ob illorum simplicitatem, quos alloquebatur, stilo demisso, & simplici vt debuisset, non tamen barbaris: nam hoc nullus, nisi ignarus, quantumcunque demissa oratione viciis efficit. Deinde centenos, & millenos sermones ad populum Hipponensem habuit, in quo plebei, rudes, ignari, lanifices, lanij, portitores, & faminz nume-

rabantur innumerum, nunquam tamen vt sese suorum audierum captui accommodaret, eiusmodi barbaris, & solæcis vt conseruit, quem admodum ex lectione tom. 8. 9. & 10. apparet. Non igitur ob audientium, sed propriam imperitiam hic auctor sermone ad eò barbaro vsus fuit. Præter quod esto nonnunquam Augulinus, vt se audientium captui accommodaret, orationis stilum demittere consueuerit, illius tamen demissio non in barbaris ad eò grossis, vt huius auctoris vocabulo vtat, sita erat, sed in nouis quibusdam vocabulis fingendis, quæ à rudioribus facilius intelligi possent, cuiusce rei exemplum ipse ponit in expositione Psalmi 136. circa illa verba: Non est curatum os meum à te, quod fecisti in osculo. Quod, inquit, valde dicitur ossum, latine os dicitur, quia possumus hic putare os esse ab eo, quod sunt ora, non os corruptum ab eo, quod sunt ossa. Non est ergo ascendendum, inquit, os meum à te, quod fecisti in ascendente, habere in ascendente quoddam ossum, sic enim potius loquamur. Mithi est vt reprehendant nos Grammatici, quam vt non negligant populi. Hunc stilum obseruauit Augulinus in eo præsertim libello de Agone Christiano, quem quia nonnulli idiotis, & in lingua latina minus versatus scripsit, stilo plano, & peruito vsus fuit, vt ipsemet lib. 1. Retractionum cap. 3. notum, non tamen in toto illo libro, vel vnus barbaris reperitur, vt hoc solo exemplo ab Augulino digito monstrato refugium Ioannis Marquem præcidi possit. Demum cum ad stilum demittendum nouis nominibus, aut verbis vt oportet, ea vocabula fingenda sunt, vel assumenda, quorum litvulus familiaris apud populos, ad quos concionem habere volumus: alia quid proderit me in Italia Italos alloquentem nominibus Gallicis, Punicis, vel Teutonicis vt, vt me facilius populi intelligant? Ita si Augulinus ob audientium ruditatem stilum demittere, & vocabulis barbaris vt cogebatur, certè illis vocabulis vt debebat, quæ ipsi audiente familiaria habebant, non Longobardicis, aut Semigallicis, cuiusmodi sunt vocabula ista, mercantia, fauoratus, episcopi, demoratus, grossus, & similia, quæ nec punica sunt, nec latina.

Secundò, respondet. Augulinum nonnunquam coactum stilum demittere, ob temporaria penuriam, & angustias, quòd sæpe sæpius contingeret: illum primo mane concionari incipientem, in ipsa concione ab hora prandij deprehensum, vt ille ait sermo. 43. de Verbis Apostoli. Sed præter quod falso imponit Augulino, illum dixisse in loco allegato, se primo mane concionari incipientem vsque ad horam prandij sermonem perduxisse, cum illius verba sint: Suscepi hæc verba, & postoli adiuuante Domino exponere vestra charitate. Vicit nobis, matutina capimus, hora prandij non viger. Quæ verba contrarium potius indicant. Hæc responsio difficultatem non tollit, nam esto in Ciuitate ad populum conciones habendo sermo-

VI.

reddidit, est, quia in illorum non sententiam ex lib. D. Gregorij Papa, I. rum etiam Augulino posteriorum fiunt. Exempli gratia, sermone quod ferè capitulum ex lib. 13. Moralium cap. 35. exseribit, quod cum apud Corinthe sub nomine Augulini adferretur, mo allegatū cap. sciendū 8. q. 1. Corinthe delecto nomine Augulini D. Iulianus sermone item vndecimo sententiam inserit ex D. Gregorio I. Euangelia acceptam, & aliam ex Iudæo Summo bono cap. 16. quas Corinthe rani cap. 1. & cap. Penitentiam, & Penit. dist. 3. delecto nomine Augulini auctoribus reddiderunt. Sermonem 24. in enim Fratres charissimi Sanctum Hic Quod est non dicat, ex quo libro leguntur tamen ad ostendendum ipsum auctorem conyomo, tum Augulino posteriorum item vigesimo sermone, meminit præcedi baculos in manibus, quod præceptum IX emanauit, quantum Pr. Jordanus Gregorio huius nominis I. emanatum sententiam nostram non in firmat, sed confecto cum ipsi Eremitæ ab eius gestando se humiliter dispensari impudicio est, neque Augulinum, neque sum de baculis gestandis aliquid statuit.

VII.

Accedit, quòd plerique de istorum communes sunt declamationes alicuius declamatoris in arte conelofum exercens, quæ ad Eremitas nihil cuiusmodi sunt exempli gratia sermo alio est nihil nisi inuestina in Clericis eos, maledictis, & probris vndique sermonem 35. 36. 37. & 38. 42. 43. 46. 51. 52. & 53. quorum duo posteriores sines de communi vita Clericorum ac Hippouensem habitu, nec cum Eremitæ ne aliquid habent plus, quam habeantibus olores, & tamen incepte, & sine iudicium ad Eremitas locati, omnes alij suspectos reddunt, vt rectissime Carolinus aduertit: vt planè videas non sermone perperam D. Augulino adferretos reijci, quem admodum iniuste Iosepho citato quæritur: sed pro multis, q

nem aliquando vsque ad horam prandij protraxisset, tamen hi sermones, qui in Eremo habiti finguntur, non ad eò prolixi sunt, vt horæ vnus, aut etiam diuina intervallo quilibet ipsorum comode expleri non potuissent. Deinde quid prolixitati cum tot barbaris, & ineptis? Egebatne Augustinus sermonem præmeditari, vt latinè loqui disceret, vt ab erroribus caueret? certe parum dignè de tanto viro sentiant, qui talia sentiant. sed missis nugis ad alia properemus.

VI. **S**ecunda ratio, quæ istos sermones suspectos reddit, est, quia in illorum nonnullis integræ sententiæ ex lib. D. Gregorij Papæ, Isidori, & aliorum etiam Augustino posteriorum insertæ reperiuntur. Exempli gratia, sermone quinto integrè ferè capitulum ex lib. 12. Moralium D. Gregorij cap. 35. exseribit, quod cum apud Gratianum reperiretur sub nomine Augustini ad fratres in Eremo allegatū cap. sciendū 8. q. 1. Correctores Gregoriani delecto nomine Augustini D. Gregorio restituerunt. sermone item vndecimo aliam quandā sententiā inserit ex D. Gregorio homilia 4. in Euangelia acceptam, & aliam ex Isidoro lib. 2. de Summo bono cap. 16. quas Correctores Gregoriani cap. 1. & cap. Poenitentiam, & cap. Irrisor de Poenit. dist. 3. delecto nomine Augustini suis veris autoribus reddiderunt. serm. item 24. inquit, *Legimus enim Fratres charissimi Sanctum Hieronymum. Ex.* Quod etsi non dicat, ex quo libro legerit, sufficit tamen ad ostendendam ipsam autorem, tum Hieronymo, tum Augustino posteriore esse. serm. item vigesimo septimo, meminit præcepti portandi baculos in manibus, quod præceptum à Gregorio IX. emanauit, quamuis Pr. Iordanus dicat à B. Gregorio huius nominis I. emanatum, quod sententiā nostram non infirmat, sed confirmat. Ex profecto cum ipsi Eremitæ ab eiusmodi baculo gestando se humiliter dispensari impetrauerint, iudicio est, neque Augustinum, neque Ambrosium de baculis gestandis aliquid statuisse.

VII. **A**ccedit, quod plerique digitorum sermonum communes sunt declamationes contra vitia alicuius declamatoris in arte coniectionandi scriptum exercere, quæ ad Eremitas nihil spectant, cuiusmodi sunt exempli gratia sermo quintus, qui aliud est nihil, nisi inuestiua in Clericos Canonice male dicitis, & probris vndique scatens. Sermonem item 35. 36. 37. & 38. 42. 43. 46. 47. 49. 50. 51. 52. & 53. quorum duo posteriores sunt sermones de communi vita Clericorum ad populum Hipponensem habitus, nec cum Eremitis communè aliquid habent plus, quam habeant cum cornicibus olores, & tamen ineptè, & sine iudicio inter sermones ad Eremitas locati, omnes alios meritò suspectos reddunt, vt rectè summè Cardinalis Belarminus aduertit: vt planè videas non pro vno sermone perperam D. Augustino adscripto alios veros reijci, quemadmodum iniuste Io. Marquez loco citato queritur: sed pro multis, quos neque

cum Augustino, neque cum Eremitis commune aliquid habere conuincimus, etiam veros, si forte inter eos aliqui essent, meritò suspectos haberi.

CAPVT TRIGESIMVM PRIMVM.

*Idem sermones examinantur sigillatim, & multiplicis erroris conuincuntur.*



**S**emma rationum, quibus digitorum sermonum falsitas probatur, hæc est, quia illorum plerique erroribus grauissimis, vel contra historiam, vel contra naturalem philosophiam, vel etiam contra rectam fidem sciant. Quod vt planum fiat, operæ pretium erit, singulos, aut saltem præcipuos illorum sigillatim expendere, & errores in eis contentos in particulari demonstrare. sermone primo fingit illius autor, Augustinum vitam Eremiticam in nemore cum Eremitis ducentem, & Regulam Clericis scriptam illis adaptantem, contra veritatem historię à Possidio exaratae dicentis, Augustinum post baptismum in Africam ad patriam domum, & agros reuertum, ibi ferè triennio eum amicis in commune vixisse. Deinde factum Presbyterum, mox Episcopum in Ciuitate mansisse, nec vnquam in nemore vitam cum Eremitis duxisse.

Serm. quarto ait, Serpentes ad bibendum properantes, venenum ponere, ne aquam inficiant. Quod fabulosum, falsum, & ridiculum est, quasi timeant serpentes suo veneno necari, vel quasi possint venenum ponere, & non sit illis naturaliter inditum iuxta Poeticam sententiā Virgilij scribentis.

*Ille malum virus serpentibus abdidit atru, Prædator que lupos iussit, pantum quem conueri.*

Sermone quinto ait, Beatum Augustinum post suum ad Ciuitatem Hipponensem accessum, tria monasteria exstruxisse, primum in Eremo, secundum in horto Valerij, tertium in domo Episcopi, contra expressum testimonium Possidij cap. quarto, & ipsius Augustini sermone primo, de Communi vita Clericorum, scribentium, primū Monasterium in horto Valerij extructum. In eodem sermone referens factum Ianuarij proprietarij, inquit, inuentos post eius mortem centum vndecim siclos, ab illo in pariete cellæ defossos, quos Augustinus cum illo sepeliri mandauit. Nihil tale dixit Augustinus in sermonibus de Communi vita Clericorum ea de causa editis, sed ex alio capite illum proprietarium mortuum deplorat. Quia, inquit, *testamentum fecit Presbyter, socius noster, nobiscum manens, de ecclesia viuenti, communem vitam pro-*

habetis, testamentum fecit, ut odes instituit. O dolo illius Societati! Meminit etiam pecunie apud illum inuenire. Remanet, inquit, illi quedam pars pecunie, id est, argentum, quod dicitur esse filia sua. filia ipsius Deo propitio in monasterio seminarum est. & infra, & quia infra annos erat, & de sua pecunia nihil facere poterat: quamuis si fideremus fulgorem professionis, tamen lubricum timebamus atati. Ecce quid factum sit de pecunijs apud lanuarium inuentis, non in pariete defossis, sed palam seruatis, non cum illo sepultis, sed filix custoditis. Præterea nomen Sicli neque punicum, neque latinum, neque græcum est, sed hebraicum. Nec vnquam tale nomen ad pecunias numerandas in vsu fuit, & multo minus esse poterat apud simplices, & rudes Eremitas, quos Marquæ etiam latine, necum hebraicæ linguæ ignarus facit. Stater, inquit, Budæus lib. 4. de Afic, & partibus eius, pondus est drachmarum quatuor, quod hebraei siculum dicebant. Demum totus ille sermo aliud nihil est, nisi satyra quædam in Canonicos Clericos tot conuictijs, & probis onusta, & ornata, vt facillè suum autorem prodat, in ea præsertim elegantissima antithesi Canoniorum, & Eremitarum ab ipso autore his verbis facta. *Ergo dicitur foras (scilicet vas Canonice) pergit ad fratres suos, diserte ab eu, quia miles suus, & humiles corde, pauperes spiritus. & filij obedientie. Ergo dicitur foras, & quid est, & quid ipse sit, considerate vos volo. nunquid & vos estis, quales & ipsi sunt? Vos n. voratotes estis, & ipsi summa sobrietate. Vos discursantes Ciuitatis, & ipsi vsus bonitatis fugiunt. Vos impudici, & ipsi casti. Vos derisorij, & ipsi seruentur sum orator. Vos pelibus cuniculorum, vel variorum ornati inceditis, & ipsi otino colore nigerrimo. Stertunt in modis suis, præter ea, quæ intrinsecus latent. Vos delicias passim sumite curati, carnes varias assilant, & ipsi postquam cremin intrauerunt, nunquam carnes suscipiunt. Vos vina electa, & inebriantia queritis, & ipsi paucillum aqua recipiunt. Vos balneum milium mundo apparere desideratis, & ipsi zonis camelorum renibus iusculi more Etra, & Ioannis sunt decorati. Hi honoris sunt tituli, quibus, si diuis placet, Sanctus Augustinus suos Clericos, quibus cum viuabat, & vsque ad finem huius vitæ mansit, multipliciter exornauit. Voratotes illos, vagos, impudicos, derisores, vanos, epulones, vini potatores, ebriosos, & gloriosos vocans, quæ quantum conueniant cum ijs, quæ tum de Clericis cum Monachis in vniuersum comparatis, tum in specie de suis Clericis secum in monasterio degentibus scribit in epistola septuagesima sexta ad Aurelium Carthagenensem, & in sæpè citatis sermonibus de Communi vita Clericorum, vbi illos apud Populam Hipponensem miris encomijs extollit, legentes facillè iudicabunt. Omitto, quæ de pelibus cuniculorum, & variorum nebulo impudens fingit, à quo doceri vellem, an tempore B. Augustini apud Clericos Hipponenses essent in vsu cappæ Canonicales cum pelibus variorum, siue cuniculorum, & vnde hoc*

habuerit? Illud etiam non prætereundum, quod circa finem sermonis de Simpliciano verba faciens, ligurum illum vocat, scilicet homo rudis, & signatus, nec sciebat Simplicianum presbyterum Romanum fuisse; Roma educatum, & Ambrosio Mediolanensi nuper ex laico ad Episcopatum assumpto veluti coadiutorem à Damaso Papa transmissum. Illud tandem non ferendum, quo veluti portento ipso autore digno sermonem concludit, fingit impostor, Augustinum Episcopum sus Clericis offensum illos tempore Pasche cum Ecclesia, & populo deseruisse, & ad cremin contempsisse, ibique cum Eremitis non solum festa Paschalia, verum etiam alios multos dies transessisse: eo nimirum tempore, quo probique Episcopi Deum timentes, & salutis animarum zelum habentes ad suas Ecclesias ex remotissimis etiam regionibus contendunt: negligentes verò edictis etiam Pontificijs accedere compelluntur. **S**ermo vigesimus primus, qui est de triplici genere Monachorum multa falsa continet. Primo ait autor, se literas a Beato Hieronymo accepisse, in quibus de triplici genere monachorum Ægypti certiorum illum reddat. ista epistola inter epistolas D. Augustini à B. Hieronymo scriptas nullatenus habetur: reperitur verò hæc ratio de triplici genere Monachorum Ægypti in Epistola ad Eustochium, vnde illam autor sine dubio accepit. Secundo ait, Simplicianum Augustino in Africam redeunt duodecim socios Eremitas ex suo monasterio dedisse, quos singulos ex nomine vocat. Verum in tabulis Ecclesie Mediolanensis Simplicianus nunquam inter Eremitas numeratur, neque à Baronio, neque ab alio quouis probato autore. Neque Augustinus, qui in suis Confessionibus tum Simpliciani meminit, tum sociorum in Africam remeantium, illorum meminit: vt videas, hoc signum esse, sicut cætera omnia, quæ dicunt de vita Eremitæ Mediolani sub Simpliciano ducta. Tertio inter illos duodecim socios recenset Pofscholum illum pauperem, qui faculo pecuniarum inuento Mediolani, pitacium publicè expofuit, vt qui pecuniam perdidisset, ad talem locum pergeret, ipsa recepturus, quem Vitalem nominat. Contrarium habes ex eodem Augustino ser. 21. de verbis Apostoli, & homil. 9. ex lib. quinquaginta homiliarum, vbi eandem rem narrans, hominis illius meminit vt non solum scie, sed etiam nomine apud Afros penitus ignoti. *Dixit, inquit, quid fecerit homo quidam pauper in meo tempore, quo sanctus Ambrosius Mediolani erat Episcopus, &c.* Certè non dixisset, quid fecerit homo quidam, si illius nomè sciuisset, vel si ille inter suos Eremitas secum in illis partibus morantes ex titulis, neque enim illud videbatur, vt autor operis tam clari ex proprio etiam nomine notus non esse. *Ve-*

rum ille homo quidam, qui sermone cito nomine Augustini finxit, vt falsa fiducia conciliaret, nomine à se confictum illum appellauit. Quarto, idem autor in no in clariorum intolerabilem imponit hunc modum suos Eremitas alloquitur: *dicite enim videri, quia ante me multos, quos sequi, & imitari debemus, non tantum secundum apostolicam vitam alios vivere de pot. ergo, & principium omnium vestrum postulatio vitam me ipsam dicere non erubescit talia horribilia? & quid docuerunt ciuitate Alexandria, Antonius in Thebais, Hilarion, Pachomius, Magnus Ambrosius Mediolanensis, Eutychius V. Martinus Turonensis, & alij, ex quibus Augustinus Apostolicæ vitæ normam didicimus secundum vitam à pollicentem vivere? Quinto ait, quod cum non sufficiens facultas propriæ ad monasterium, beatus Valerius ex reddidit illum ad tam pium opus persiciendum non legerat impostor, Augustinum sermo de Communi vita clericorum dicebat ad ciuitatem Hipponensem accessit à populo apprehensus presbyter est orationum monasterium a discere cepit, se iam o fix vendidisse, & pauperibus erogasse: *non propositi fratres colligere, compares inuenientes, sicut nihil habebam, imitantes me, nosum ego tenam paupertatem meam venerebus erogari &c.* **I**V. **S**ermone 24. inquit. *Legimus S. Patrum monachum Cardinalem fuisse in Ecclesia Sancti martiri.* Verum quisnam autor ante Augustinum hoc scripsit, vnde Augustinus hanc fabulam potuerit? Certè D. Hieronymus à Patriarcha Antiocheno Presbyter ordinatus annorum triginta, postquam orationem Romam, & Damasum Papam in Epistolis triennio adiunxit. Deinde in reuerfus, ibi vsque ad senium, & obitum nec ante aduentum suum Romam, nec sum, alicui titulo vnquam obligari se potestatem scribit, & ex illo Baronius totum sub ann. 178. num. 66. & 67. & sub ann. 26. notauit quod solum sufficit ad exortatis conuincenda, quæ de Cardinalatunym, tum hic autor, tum alij nonnulli, men nominis scripserunt. Quamquam Laurentij, sed S. Anastasie Cardinalis firmant, vt etiam ex hoc capite illorum deprehendas. Præter quod si D. Hieronolofus Laurentij, vel sanctæ Anastasie dicitur fuit, quis eum ab illo titulo liber namque Sanctæ Romanæ Ecclesie constitutum, proprium titulum relinquere in monasterium detrudat, & perpetuo*



rum ille homo quidam, qui sermonem sub in-  
 cito nomine Augustini finxit, vt falsæ narrationi  
 fidem conciliaret, nomine à se confictio, Vitalem  
 illum appellauit. Quartò, idem autor D. Augusti-  
 no in istationem intolerabilem imponit, cum illū  
 in hunc modum suos Eremitas alloquentem in-  
 ducit: *Sic enim videtur, quia ante me multi fuerunt Pa-  
 tres, quos sequi & imitari debemus, non tamen sicut ego,  
 secundum apostolum vitam alios viuere docuerunt. Ca-  
 pui ergo, & principium omnium vestrum secundum A-  
 postolum vitam meipsum dicere non erubescit. Quis au-  
 dit talia horribilia? & quid docuerunt Marcus in  
 ciuitate Alexandria, Antonius in Thebaida, Pau-  
 lus, Hilation, Pachomius, Magnus Basilius, Am-  
 brosius Mediolanensis, Eusebius Vercellenis,  
 Martinus Turonensis, & alij, ex quibus ipse Au-  
 gustinus Apostolicæ vitæ normam didicit, si alios  
 secundum vitam Apostolicam viuere non docue-  
 runt? Quintò ait, quòd cum non sufficerent Au-  
 gustino facultates propriæ ad monasterium con-  
 struendum, beatus Valerius ex redditibus Ecclesiæ  
 illum ad tam pium opus perficiendum iuuat. At  
 non legerat in postor, Augustinum sermone pri-  
 mo de Comuni vita clericorum dicentem, quòd  
 ad ciuitatem Hipponensem accessit, vbi etiam  
 à populo apprehensus presbyter est ordinatus, &  
 in monasterium edificare cepit, se iam omnia bona  
 sua vendidisse, & pauperibus erogasse: *Capit, inquit,  
 vni proposui fratres colligere, compares meos nihil ha-  
 bentes, sicut nihil habebim, imitantes me, vt quemad-  
 modum ego tenui paupertatem meam vendidi, & pau-  
 peribus erogavi &c.**

IV. **S**ermone 24. inquit. *Legimus S. Patrem Hierony-  
 mum Carinalem fuisse in Ecclesia Sancti Laurentij  
 martyris. Verùm quænam autor ante Augustinum  
 hoc scripsit, vnde Augustinus hanc fabellam lege-  
 re potuerit? Certè D. Hieronymus à Paulino Pa-  
 triarcha Antiocheno Presbyter ordinatus fuit æ-  
 tatis annorum triginta, postquam ordinationem  
 vicit Romam, & Damasum Papam in scribendis  
 Epistolis triennio adiuuit. Deinde in Palastrinam  
 reuersus, ibi vsque ad senium, & obitum vixit, sed  
 nec ante aduentum suum Romam, nec post recessum,  
 alicui titulo vnquam obligari se passus fuit, vt  
 idemmet in Epistola 61. ad Ioannem Ierolymita-  
 num scribit, & ex illo Baronius tomo quarto,  
 sub ann. 378. num. 66. & 67. & sub anno 382. nu-  
 26. notauit: quòd solum sufficit ad ea omnia falsi-  
 tatis conuincenda, quæ de Cardinalatu D. Hiero-  
 nyimi, tum hic autor, tum alij nonnulli, incerti ta-  
 men nominis scripserunt. Quanquam illi non D.  
 Laurentij, sed S. Anastasie Cardinalem fuisse af-  
 firmant, vt etiam ex hoc capite illorum falsitatem  
 deprehendas. Præter quòd si D. Hieronymus titu-  
 lo sancti Laurentij, vel sanctæ Anastasie semel ad-  
 dictus fuit, quis eum ab illo titulo liberauit? semel  
 namque Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem  
 constitutum, proprium titulum relinquere, vt se  
 in monasterium detradat, & perpetuo ibi viuat,*

vtus Ecclesiæ Romanæ non permittit. Secundo  
 ait autor, B. Hieronymum, cum Romanos de auri-  
 ritia, & fœtida luxuria grauius obiurgasset, ab eis  
 veste muliebri indutum illisum fuisse. Hoc etiam  
 ex quibus scripturis accepit? cum notissima sint  
 gesta ipsius D. Hieronymi præsertim in Vrbis Ro-  
 mana. Tertio inquit, Hieronymum Roma cressum  
 cum Paula, & Eustochio, quas in fide Christi  
 nutrierat, rogante illarum patre, sicut ipse Hiero-  
 nyimus Augustino per epistolam scripsit. Verùm  
 ista epistola vbi inuenitur, cum tamen inuenian-  
 tur alia à Hieronymo B. Augustino scripta? sed  
 quomodo potuit Hieronymus Augustino scrip-  
 sisse, cum Paula, & Eustochio illarum patre rogan-  
 te se Roma discessisse, cum ex eodem Hieronymo  
 Eustochium sanctæ Paulæ filia fuerit, & non so-  
 ror? Lege epistolam Hieronymi 27. ad Eustochium,  
 in qua illam super morte ipsius sanctæ Paulæ ma-  
 tris consolatur.

V. **S**ermo 25. grauissimos errores continet. Pri-  
 mus, S. Cyprianum suum compatriotam vo-  
 cat. Secundus, ait de eodem Cypriano: *Ceteri omni-  
 bus compellor credere, quia per Spiritum sanctum ap-  
 pte locutus est.* An verò B. Augustinus Cypriano  
 per omnia credere compulsus fuerit, & an D. Cy-  
 prianus omnia in instinctu Spiritus sancti dixerit, vi-  
 de illius errores ab Augustino notatos, licet eum  
 excusatione, & summa, quæ illius propria fuit mo-  
 destia, in epistola 28. ad Hieronymum, sub finem,  
 & Epistola 48. ad finem. & lib. 1. contra Cresconium  
 Grammaticum cap. 32. & lib. 2. cap. 32. & lib. 1. e-  
 tra Donatistas cap. 18. & lib. 2. cap. 7. & lib. 3. cap. 4.  
 & lib. 3. de Peccatorum meritis, & remissione cap.  
 5. & cui nota non est Cypriani sententia de rebap-  
 tizandis ijs, qui ab hæreticis essent baptizati?  
 quos tamen errores dubium non est, B. Cyprianū  
 martyrio, & igne charitatis purgasse. Tertius er-  
 ror in eo, quòd ait: *Sed sitote, fratres mei, quòd anti-  
 quitus fratres nostri fideles ieiunare consueverunt in vi-  
 giljs magnarum solemnitatium vsque ad noctem, quòd  
 laudandum erat. & non homini.* Vbi enim reperit,  
 quòd non est bonum ieiunare vsque ad noctem?  
 cum olim ieiunium quadragesimale vsque ad ves-  
 peras duraret: vnde & in Ecclesia vsus obtinuit,  
 vt in quadragesima prius dicantur vespere, quàm  
 prandeatur. cap. solent de Consecrat. dist. 1. Quar-  
 tus error, ait hic autor, B. Ambrosium Mediolani  
 insigante illius matre Monica nocturnas vigi-  
 lias, quæ in Ecclesia à fidelibus agebantur, casta-  
 uisse ad tollendos ludos, & saltationes, quæ in Ec-  
 clesia fiebant, & quòd solum ieiunium mentis, &  
 corporis cum elemosyna Mediolanensis Ecclesia  
 fidelibus reliquit. Lege Augustinū lib. 9. Conf. c.  
 7. de vigilijs Ecclesiæ Mediolanensis, & videbis, il-  
 lius matrem in eiusmodi vigilijs celebrandis po-  
 tiores partes habuisse: *Excubiabat, inquit, pia plura in  
 Ecclesia mori parata cum Episcopo suo seruo tuo. Vbi ma-  
 ter mea ancilla tua saluata uidens, & vigiliam primas  
 partes tenens, orationibus viuere. Sed quòd caput est*

& nebulonis impudentis impolluram reteggit, vt videas non Ambrosium Monica infligante vigiliis abstulisse, ad saltationes, & commensationes ab Ecclesia tollendas, sed potius Monicam Ambrosio corrigente abulum, quem ex Africa Mediolanum illa aduexerat, emendasse; vide eundem Augustinum lib. 6. Confess. c. 2. hęc de illa, & de vigilijs in Ecclesia Mediolanensi fieri consuetis scribentem: itaque cum ad memorias Sanctorum, sicut in Africa solebat, pulces, & panem, & merum attulisset, & ab offitio prohiberetur, vbi hoc Episcopus veruissimè cognouit, tam pie, & obediens amplexa est, vt ipse mirarer, quod tam facile accusatrix consuetudinis suę, quã discipulæ illius prohibitionis effecta sit. Lege alia loca ex D. Ambrosio, & Augustino adnotata à Baronio in notis ad Martyrologium Romanum sub die 5. Ian. & videbis, temporibus beatorum Ambrosij, & Augustini, in Ecclesia Mediolanensi, & Africana non solum non fuisse sublatas sacras vigilijs nocturnas, propter choreas, vel alios abusus, vt potius contrarium profus acciderit, nimirum sublatis choreis, & abusibus, qui irreperant, ipsas vigilijs per ea tempora sanctius, religiosius, & frequentius celebrari cepisse.

VI. **I**N sermone 27. dicit Autor ex nomine Augustini, S. Ambrosium quando illum in Christo regenerauit declarasse sibi interroganti mysterium vestis nigre, & zonę pellicęe & rasurę capillorum capitis, inueniens implicitè, se fuisse à B. Ambrosio veste nigra indutum & zonę pellicęe desuper cinctum, & in modum Clericorum in vertice capitis attonsum, contrarium ostendimus supra in censura sermonis sub nomine Ambrosij de baptismo Augustini, ex ipso Augustino, Ambrosio, & ex vsu Ecclesię. Ibidem ait ex persona Augustini: Quando me regenerauit in Christo anno atatis meę 20. Contrarium iam ostensum est pluris, & ex ipsomet Augustino, illum anno ætatis 33. adhuc Catechumentum extitisse: vt nulli dubium esse possit, hunc non esse sermonem Augustini.

In serm. 28. præter solitos barbarissimos, cuiusmodi est ille: Vadebatur denique quibusdam, sicut fuit martyr ille sanctissimus, & Doctor Cyprianus, ante Petrum Iudam lausse, volens Dominus prædillum discipulum reuocare, Inferius circa medium præcipit suis Eremitis senibus & debilibus, vt saltè diebus dominicis, & solennibus vinum, vel ceruissiam bibant. At Regio Africana vsu ceruissię non habet, cum maximè abundet vino, & eget frumento. Videtur Autor Germano, vel Anglico, vel Belgico latinus, in quibus Regionibus frequens est vsus istius potationis.

VII. **S**ermone 37. Autor fingit, Augustinũ in Æthiopiã ad prædicandum Euangelium profectũ ubiq; monstra hominum varij generis vidisse, aliorum vnũ tantum oculum in fronte habentium, aliorum sine capite oculos in pectore gestantium, lege ipsũ Augustinum lib. 16. de Ciuitate Dei, cap. 8. de istis monstris differentem, an sint re vera

in rerum natura, & an fuerint ex stirpe Adę propagata: & tandem propositam quæstionem in hũc modum solucentem. *Quæritur etiam, vtrum ex his Noë vel potius ex illo vno homine vnde etiam ipsi exierunt, propagata esse credendum sit quadam monstruosa hominum genera, quę gentium narrat historia, sicut perhibentur, quidam vnũ habere oculum in fronte mita, quibusdam plantas esse versus post crura, quibusdam vtriusque sexus esse naturam, & dextram mammam virilem, sinistram muliebrem, vicibusque alterno cęcitate gignere, & parere, alij era non esse, setique per nates tantummodo suscepro, & emissio halitus viuere, alios natura esse cubitales, quos pigmas à cubito Græci vocant, alibi quinq; uenies concipere feminas, & oclauis annuum non excedere. Item serunt, esse gentem, vbi singula crura in pedibus habent, nec poplitum stellant, & sunt mirabilis celeritatis, quos sciopodas vocant, quod per astum in terra iacentes respiciunt, vmbra se pedum protegant, quosdam sine ceruicibus, & oculis habere in humeris, & cetera diuinum, vel quasi hominum genera, quę in maritima platea Carthaginiensis iuxta pilla sunt, ex libris de prompta velut curiosorum historia. Quid dicam de cino cephalo, quorum canina capita, atque ipse latratus magis bestias, quã homines consistit. Sed omnia genera hominum, quę dicuntur esse: credere non est necesse, verum quisque ipsi nascitur homo. Hęc Augustinus, ex quibus habes: vbi nam ille hęc monstra viderit, an in Æthiopia, an in libris historicorum, & in platea maritima Carthaginiensis. Quę gentium, inquit, narrat historia, sicut perhibentur quidam, &c. item serunt esse gentem, &c. & in maritima platea Carthaginiensis depilla, & ex libris de prompta velut curiosorum historia, & genera hominum, quę dicuntur esse. Quorum nullum se vidisse Augustinus fatetur, nec omisit dicere, si vidisset in re, sicut non omisit dicere, quę vidit in imagine, & in libris historicorum: & tamen quando libros illos scribebat septuagesimum ætatis suę annum iam excefferat, vt ex lib. 18. cap. fin. habes, vt etiã non possit Augustinum suam profectiõnem in Æthiopiã post scriptos libros de Ciuitate distulisse. Præter quod quis credat, Augustinum in tantis Africanę Ecclesię necessitatibus, periculis, vexationibus, & persecutionibus hæreticorum suam Ecclesiã deserere voluisse, aut si profectus fuisset, Possidium, & alios eiusdem profectiõnis non meminisse?*

In eodem sermone sæpius repetit, & inculcat nomen præbendę ad sæcularium auaritiã exaggerandã, qui opulentes præbendas Ecclesiasticas suis procurant, vt ipsi cum vxore, & familia de bonis Ecclesiasticis gaudere valeant. Verum vbi erant præbendę in Ecclesia Hipponensi, cuius Clerici Canonici in communi cum Episcopo viebant, vt opus fuerit præcipere laicis, ne bona Hipponensis Ecclesię tangerent. addo vbi etiam, & apud quem probatum auctorem reperit impostor in crudicis, nomen præbendę temporibus B. Augustini, & ducentis annis post Augustinum in vsu apud Catholicos fuisse de præbendis ecclesiasticis

sticis

sticis loquor, non enim me latet non dicit antiquitas fuisse: non erant tunc ecclesiasticę, quia Clerici Canonici in communi, vel saltim bona Ecclesiasticos dispensabantur, præbendę vero postquam Canonici ex regularibus fuerunt, in Ecclesijs institui ceperunt, vt Autor Rationalis diuinarum officiorum passim animaduertunt. In eodem sermone non sicere sacerdotibus manibus operare, ferrum fabricare, & similia. Conuenit Concilium IV. Carthaginense, cuius subscripti, c. 51. & 53. præcipiunt clericis, vt quamuis docti aliquo articulo parent, videatur idem Augustinus de Opere Monachorum. Sed Autor factem indicat: Canones enim, qui sacrorum cetera quædam viliora prohibent, recitari colligi potest ex Gratiano 91. dist.

VIII. **S**ermo 48. inter alia portentosa suo redita in Africam loquens: ita sermo Romanum ad inueniendum diligentiussimè Africa, & opera peganorum, & ductu suum ad videndum cadaver Casari in sepulchro, omnino estis huius colore ornatum, putredine tuam, ventrem tuum disruptum, & verum in terras transuolens prostratus, atque semel in colubum passibantur, cuius eum non adherentes eius apparuit labijs consimilis, & erat verum fundamentum. & inueniens simillimum dicit, vbi nam est Casari corpus, & hæc discretissimus, & sanctissimus quibus sanè præclarissimum suum in perre monstrat. Quod attinet ad Casariam, puto etiam pueros, & vetulas non ignoigni combustum, cineresque in vna regione temporis moris erat, sed etiam dicitur Casari in sepulchro conditum fuisse solidus fuit, vt suadere posse putaret, & Iudannis quadringentis, & amplius adibus palestensis aptum, aut bufonibus non adhuc in morem in cute reuiuissit: quod idem fictor. Cuius effemus apud Ostia Tiberina sociari, expectantes temporis ritum, causa remeandi in Africam &c. compulsi Præfidi vno clarissimo, qui de Roma ad nuntiat, cum redire iterum reuerfi sumus, & subiungit, se cum Matre Monica Romam Tiberinis rediisse. Vtrum verò Beata Monica Ostiæ Tiberinis Romam redierit, lege Augustinum lib. 9. Confess. cap. 8. de suo reuocant hęc scribentem. *Quærebamus, quæ nauitibus haberes, seruientes tibi, pariter in Africam, & cum apud Ostia Tiberina esset desinita est. Et cap. 10. Imminente autem hac vita erat exitura, & c. Alie apud Ostia Tiberina à turbis post longi itineri laborem sustinuit nauigationis. Ecce ille fuerat primus aduentus ad Ostia Tiberina pollongu*

sticis loquor, non enim me latet nomen præbendæ antiquitus fuisse: non erant tunc præbendæ ecclesiasticæ, quia Clerici Canonici vivebant in communi, vel saltem bona Ecclesiarum per Episcopos dispensabantur, præbendæ verò non nisi postquam Canonici ex regularibus seculares facti sunt, in Ecclesijs institui ceperunt, ut Abbas, & Autor Rationalis diuinorum officiorum, & alij passim animaduertunt. In eodem sermone inquit, non licere sacerdotibus manibus operari, lignizare, ferrum fabricare, & similia. Contrarium statuit Concilium IV. Carthaginense, cui Augustinus subscripsit. c. 51. 52. & 53. præcipiens omnibus clericis, vt quamuis docti aliquo artificio sibi viduum parent, videatur idem Augustinus in lib. de Opere Monachorum. Sed Autor satis se recentem indicat: Canones enim, qui sacerdotibus exercitia quædam viliora prohibent, recentiores sunt, vt colligi potest ex Gratiano 91. dist.

VIII Sermone 48. inter alia portentosa inquit, de suo reditu in Africam loquens: *terram reuersi sumus Romanam ad intuentum diligentius magnifica ædificia, & opera paganorum, & ductum sum cum cetero ad videndum cadaver Cesaris in sepulchro, & vidi, quod omnino esset liuido colore ornatum, patre dno circumdatum, vultum eius disruptum, & vermicem per illum carteris transcurrentes prospexi, daog, famelicis in foveis ocellorum pascebentur, vermes eius non adhererant capiti, dentes eius apparebant labijs consumpti, & reuelas un erat verum fundamentum. & intuens matrem christi, vultum eius dixi, vultum est Cesaris corpus præclarum? &c. Hæc disertissimus, & facundissimus Orator in quibus sanè præclarissimum suam ingenium aperit monstrat. Quod attinet ad Cesaris cadauer, potest etiam pueror, & vctulas non ignorare, illud igni combustum, cineresque in vna repositos, vt tunc temporis moris erat, sed etiam daremus cadauer Cesaris in sepulchro conditum fuisse, adeo ne stolidus fuit, vt suadere posse putaret, cadauer illud annis quadringentis, & amplius adhuc vermicibus pascendis aptum, aut bufonibus nutriendis, & adhuc liuorem in cute retinuisse inquit præterea idem fitor. Cum essemus apud Ostia Tiberina matre charitatu sociati, expectantes temporis tranquillitatem, causa remeaudi in Africam &c. compulsi à Pontiano Præfeto viro clarissimo, qui de Roma ad nos videndum venerat, cum eodem iterum reuersi sumus Romanam. Et subiungit, se cum Matre Monica Româ ex Ostijs Tiberinis rediisse. Vtrum verò Beata Monica ex Ostijs Tiberinis Romam redierit, lege ipsam Augustinum lib. 9. Confess. cap. 8. de suo reditu in Africam hæc scribentem. *Quærebamus, qui suam locum nostrum haberet, seruientes tibi, pariter remeabantur in Africam. & cum apud Ostia Tiberina essemus, Mater defuncta est. Et cap. 10. Imminente autem die, quo ex hac vita erat exiura, &c. illis apud Ostia Tiberina, vbi remeati à turbis post longi inieris laborem insinuabantur nauigationis. Ecce ille fuerat primus Augustini aduentus ad Ostia Tiberina post longum, & labo-**

riosum iter. subdit inferius cap. 11. *Ad hoc quid responderim non fati recolo. Tum interea vix intra quinque dies, & non multo amplius decubuit febribus. Et eadem in fine capitis: Ergo die nono agritudine sua, quinqueagesimo & sexto anno ætatis sue, trigesimo & tertio ætatis mee, anima illa religiosa, & pia corpore soluta est. Ex ijs conijce, an illa ex Ostijs Tiberinis cum Filio Romam redierit.*

Sermone 57. docet, sacerdotes proprium habentes, potestatem obfoluendi à peccatis non habere. *Dicit iterum, inquit, Saluator noster inter cetera. Qui non renouciauerit omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Qui dicit omnibus, nihil proprium à suo discipulo possideri voluit, Qui quidquam possidet in terra, remotus est à disciplina Christi, qui autem non est discipulus Christi, quomodo presumit sibi potestatem ligandi, & soluendi? Hæc doctrina an sit tutata in fide, peritis in arte decernendum relinquatur. Hæc verò, & alia innumera, quibus hi sermones sunt exornati, satis ostendunt, quam graue præiudicium Sanctissimo Doctore, & Patri nostro inferamus, si partus hocce nimis certè impuros, & spurios, & tanto homine indignos, à legitima eius sobole profcindamus. Ex vtrum Theologi Louanienfes Cenfores peruersi extiterint, qui illos à veris Augustini facibus discretos in angulum reiecerunt.*

CAPVT TRIGESIMVM SECVNDVM.

Rationes nonnullorum pro dictis sermonibus allata solvuntur.

**V**T nullus sit dubitandi locus, præfatos sermones ad Eremitas B. Augustino falso, & per imposturam adscriptos, proferam nunc rationes, quibus illos Augustini esse legitimos factos, aliqui defendere nituntur. Prima ratio est, quia pro talibus agniti sunt à viris omni fide dignis, quorum primus fuit D. Prosper Augustini coætaneus, ac etiam aliquo modo discipulus. Nam ille in libro Sententiarum ex Augustini libris excerptarum aliquas sententias ponit, quæ non nisi in sermonibus ad Eremitas inueniri possunt. Eiusmodi sunt septuagesima prima, quæ accepta fuit ex sermonibus 50. & 70. tercentesima octuagesima octaua ex serm. 48. excepta. Secundus fuit Autor Cōmentarij in lib. Proverbiorum Salomonis, qui nomine D Hieronymi circumfertur, & communiter creditur fuisse Venerabilis Beda circa illa verba: *Hæc quoque sapientibus. Qui Author refert distichon Augustini vulgatum*

*Quisquis amat dicitis absentem carpere vitam, Hanc mensam indignam nouerit esse sibi.*

Qui verus nominis inter sermones ad Eremitas, apud Augustinum reperiri possunt, & ex quibus necesse est Bedam illos accepisse, ut in annotationibus ad octauum tomum D. Hieronymi in principio Marianus Victorius Reatinus notauit. Tertius fuit Iuo Carnotensis in 3. p. Decreti cap. 177. vbi citat Augustini textum de Communi vita Clericorum, sub titulo sermonis ad Eremitas. Quartus fuit B. Augustinus de Padua in 2. Quadragesimali ser. 6. in capite ieiunij, qui citat sententiam ex sermone 10. Quintus fuit D. Bonauentura in Mediat. de vita Christi, vbi citat sententiam ex serm. 48. His addere possumus alios recentiores innumeros, fratrem Iordanum de Saxonia, Landulfum de Vita Christi, Bartholomaeum Vrbinatem, Ferdinandum Episcopum Tarraconensem, Franciscum Petrarcham, Thomam Waldensem, Dionysium Carthusianum, fratrem Hieronymum Romanum, Martinum Nauarrum, & alios infinitos ex recentioribus. Pro quibus omnibus fusillere potest vnus Ioannes Mauburnus Canonicus Regularis, & Abbas monasterij Liuracensis in libro cuius titulus, Venatorum Canonici Ordinis lib. 1. cap. 22. qui fatetur hos sermones repertos fuisse in libro cuiusdam Ioannis Capellani Sanctorum Geruasij & Protasij, qui illos scripsit circa tempora Caroli Magni Regis Francorum.

Respondeo, nullum antiquorum ante annos quadringentos istorum sermonum meminisse, ne dum pro veris Augustini sermonibus illos non agnouisse. Ad primum testimonium D. Prosperi, fatetur ipsum D. Prosperum Augustini coetaneum, amicum, & illius doctrinae de gratuita Dei Praedestinatione contra Pelagianos, & Semipelagianos acerrimum defensorem extitisse, necnon etiam Regularis vitae Clericorum communiter viuentium ab Augustino reformatorem arduiorem strenuum fuisse, quemadmodum ex illius epistolis ad Augustinum datis, & receptis, & ex libris de Vita contemplatiua, & ex epist. Caeslini ad Episcopos Galliarum habes. Adde, illum ex operibus Augustini librum sententiarum excerptisse, licet hoc ex libri titulo non satis constet, quoniam dici potest, titulum non ab Autore, sed ab alijs praefixum: nam idem liber inter Opera Augustini tomo 3. absque nomine auctoris reperitur, vbi etiam notatur, ipsum librum non ex solis sententijs Augustini, sed aliorum etiam Doctorum collectum. Verum vt concedamus, illum ex libris Augustini exceptum, illud notandum, quod etiam in notis marginalibus eiusdem libri nuper impressi habetur, D. Prosperum non semper Augustini verba in suis sententijs posuisse, sed aliquando ipsa verba accepisse, aliquando vero sensum, non autem ipsa verba. Vnde ad eiusmodi sententias in Augustino inueniendas, necesse non est recurrere ad sermones ad Eremitas, quas si Marquez alibi reperire nesciuit, nihil ad nos attinet.

✠

Ad secundum sumptum ex Commentario libri Prouerbiorum, quidquid sit de autore illius Commentarij, nego illud distichon alibi non reperiri, nisi in sermonibus ad Eremitas, & miror valde, Ioan. n. Marquez illud in vita B. Augustini à Possidio descripta non legisse. Sed hoc illic accidit, qui abiecit aquas Siloe, quae vadunt cum silentio, vt cant in viam Aegypti ad bibendum aquas turbidas: miror etiam illum ausum fuisse imponere Mariano Victorio, quod dixit, Bedam distichon ex serm. 26. ad Eremitas necessario accepisse: nam solum dicit, quod reperitur in illo sermone, quod non detrecto, sed aliud hoc est.

Ad tertium testimonium sumptum ex Iuone Carnotensi, nego in antiquis Codicibus Iuonis haberi illum textum excerptum ex sermonibus ad Eremitas, cum textus ex quo ille est acceptus, sit sermo secundus de Communi vita Clericorum, qui neque de Eremitis agit, neque ad Eremitas est habitus, sed ad populum Hipponensem, sed qui sermonem illum cum antecedenti inter sermones ad Eremitas collocauit, quique Gratiani decreti titulis, & notis sermonum ad Eremitas falso respersit, librum etiam Iuonis illa nota marginali serm. 32. ad Eremitas inficere non timuit.

Ad alios omnes autores citatos, quia longa nimis esset canilena, velle figillatim respondere vnica responsione dico, illos quadringentis circiter annis quo primum tempore hi sermones paulatim prodire in publicum cum ipsis Eremitis ceperunt, antiquiores non esse. Neque curasse de vero, vel falso titulo, quem iidem sermones praeferebant, sed sententias suo instituto accommodatas quemlibet excerptisse ex dictis sermonibus sub eo titulo, quem praemanibus habebat, quod non sufficit ad probandum, illos vere ab Augustino editos. Ad deo etiam nonnullas sententias, quae citantur ex sermonibus ad Eremitas, in veris Augustini libris reperiri, qualis est sententia illa à D. Antonio de Padua allegata. *Quod auro ignis, quod lima ferro, hoc facit tribulatio homini iusto, quae sententia sub illis verbis non habetur in dicto serm. 10. ad fratres in Eremito, in sensu vero habetur non solum ibi, sed alibi saepius apud Augustinum, & alios: est enim metaphora vulgaris adeo, vt nullus de fructu tribulationum discerens, illa non vtiatur. Illud non omittendum, falso affirmari, hos sermones Bartholomaeum Vrbinatem pro veris Augustini scriptis agnosceret: nam vnus ex motiuis, propter quos Censores Louanienses illos reiecerunt, est, quod Bartholomaeus Vrbinate vir alioquin doctus, & ex familia Eremitarum illos non agnoscit.*

Vnus restat Ioannes Mauburnus, cuius tamen testimonium ad eorum sermonum antiquitatem monstrandam parum iuuat, si verba illius ponderemus, quae sunt ista. *Passim in fronte libri sermonum istorum inuenimus, quod illi sermones in Abbata S. Dionysij fuerunt comperti in quodam libro, a quodam presbytero Ioanne Capellano Ecclesiae Sancti Geruasij & Protasij tempore Regis Pipini*

Gerua-

Geruasij & Protasij tempore Regis Pipini. Ceterum non dicit Mauburnus, verum passim in fronte dictorum sermonum cum referentibus Censuris Louaniensibus Mauburnus contra hos sermones ad Eremitas nomine D. Augustini confictos, & à Re Apostolico anno 1414. damnatos tos docere, ac prolixè scripserit in eodem titulum fecit Venatorum Canonico-larum, & vt probe rem assequaris, ad hoc, aliud esse, Mauburnum dicere, passim in fronte istorum sermonum, quod in Abbata S. Dionysij fuerunt inueni quodam Capellano tempore Regis Pipini esse, Mauburnum dicere, verum esse hoc in fronte istorum sermonum passim inueni Mauburnus primum adserit, secundum negat in fronte eorumdem sermonum scriptos illos in Abbata S. Dionysij inuentos tempore Pipini Regis, non conuenit, illorum vere scriptos fuisse alius conuenit, quod fuisse veros sermones D. Augustini sim reperiebantur in Decreto allegati, ne sermonum Augustini ad Eremitas illi Augustini de Communi vita Clericorum non obstantibus Censores Gregoriano titulo sermonum ad Eremitas titulis legitimis reddiderunt. Ex vt exemplo illustremus, en tibi exemplum taxatione Christi à Venerabili Thoma Kantuariensi Canonico editi, quem Constantinus, vt suo cuidam comitibus Abbati Iohannes Gessen, siue de Gessate adscribitur enim de vero auctoris cognomine coaluit, exemplum produxit ex vetustissimo D. Benedicti Bibliotheca olim in S. Gratiano apud Castrum Arone ditior sine familiae Borromeorum, postea probationis Societatis Iesu acceptum, dicti Iohannis Gessen passim in fronte primi libri, sed etiam secundij, tertij, & notatum: & tamen ex confessione illius illuc tulerat, quaeque in humanis adhuc prehensum est, librum non ex antiquarum bibliotheca adseruatum, sed ex patet quando ad fumentum probationis haec accesserat, sicut delatum: de qua re libelli eruditissimi Doctoris Heriberti ex Societate Iesu titulo Vindictarum suum prae notatum.

IV. Secunda ratio pro eisdem sermonibus Augustino adscribendis, sumitur à Notitio Gratiani in cap. si quid 14. q. 5. nus serm. 26. ad fratres in Eremito pro nomine Augustini recognouit monet tam quae, illum canonem non esse acceptum ad Eremitas, sed ex serm. 19. de verbi, quo in loco meminit Augustinus Iohanni, qui Mediolani, cum sacculum p

*Gratianus & Præbatus tempore Regis Pipini con. scripto.*  
 Ceterum non dicit Mauburnus, verum esse, quod  
 passim in fronte dictorum sermonum inuenitur,  
 cum referentibus Censoribus Louanienfibus, id  
 Mauburnus contra hos sermones ad Eremitas sub  
 nomine D. Augustini confictos, & à Conseruato-  
 re Apostolico anno 1414. damnatos & reproba-  
 tos doctè, ac prolixè scripserit in eodem libro, cui  
 titulum fecit Venatorium Canonorum Regu-  
 larium, & vt probè rem affequeris, aduerte de-  
 bes, aliud esse, Mauburnum dicere, passim inueniri  
 in fronte istorum sermonum, quod isti sermones  
 in Abbacia S. Dionysij fuerunt inuenti scripti à  
 quodam Capellano tempore Regis Pipini: aliud  
 esse, Mauburnum dicere, verum esse hoc, quod in  
 fronte istorum sermonum passim inuenitur, Mau-  
 burnus primum asserit, secundum negat: nã quod  
 in fronte eorumdem sermonum scriptum fuerit,  
 illos in Abbacia S. Dionysij inuentos scriptos tem-  
 pore Pipini Regis, non conuincit, illos tunc tem-  
 poris verè scriptos fuisse, alias conuinceremus, il-  
 los fuisse veros sermones D. Augustini, quia pas-  
 sim reperiebantur in Decreto allegati, sub nomi-  
 ne sermonum Augustini ad Eremitas, sermones  
 illi Augustini de Communia vita Clericorum, quibus  
 tamen non obstantibus Censores Gregoriani, ex-  
 puncto titulo sermonum ad Eremitas, suis illos  
 titulis legitimis reddiderunt. Et vt veritatem ex-  
 emplo illustremus, en tibi exemplum libri de Imita-  
 tione Christi à Venerabili Thoma Kempfij Regu-  
 lariano Canonico editi, quem Constantinus Caie-  
 tanus, vt suo cuidam comitico Abbati Ioanni Ger-  
 sen, siue Gessen, siue de Gessate adscriberet, non-  
 dum enim de vero auctoris cognomine apud illum  
 coaluisset, exemplum produxit ex vetusta monacho-  
 rum D. Benedicti Bibliotheca olim in monasterio  
 S. Gratiani apud Castrum Aronæ ditionis Illustris-  
 simæ familie Borromæorum, postea verò domo  
 probationis Societatis Iesu acceptam, cù nomine  
 dicti Ioannis Gessen passim in fronte non solum  
 primi libri, sed etiam secundi, tertij, & quarti præ-  
 notatum: & tamen ex confessione illius, qui librũ  
 istuc tulerat, quique in humanis adhuc agebat, de-  
 prehensum est, librum non ex antiqua Monacho-  
 rum bibliotheca adseruatum, sed ex paterna domo,  
 quando ad sumendum probationis habitum illud  
 accellerat, secum delatum: de qua re videre potes  
 libellũ eruditissimi Doctoris Heriberti Rosweidi  
 ex Societate Iesu titulo Vindictiarum Kempen-  
 sum prænotatum.

IV. Secunda ratio pro eisdem sermonibus D. Au-  
 gustino adscribendis, sumitur à Marquez ex  
 textu Gratiani in cap. si quid 14. q. 5. vbi Grati-  
 anus serm. 26. ad fratres in Eremo pro vero sermo-  
 ne Augustini recognouit, monet tamẽ idẽ Marquez,  
 illum canonem non esse acceptum ex d. ser.  
 26. ad Eremitas, sed ex serm. 19. de verbis Aposto-  
 li, quo in loco meminit Augustinus illius pauper-  
 culi, qui Mediolani, cum sacculum pecunijis ple-

num reperisset, nec sciret, cui reddere deberet, pi-  
 taciũ publicè exposuit, vt qui sacculum perdi-  
 disse, ad talem locum iret, suam pecuniam signis  
 datis accepturus. nam in dicto serm. 26. ad Fratres  
 in Eremo, alterum casum similem, non tamen eũ-  
 dem, narrat cuiusdam nomine Vitalis, qui simili-  
 ter inuenta pecunia, & pari diligentia illius domi-  
 no quæsit, & reperto, strenam ab illo per impor-  
 tunitatem acceptam in pauperes statim erogauit,  
 licet Paganus adhuc ex illeret, quo tempore tam  
 pium, & laudabile opus patrauit. Huic rationi vt  
 satis faciam, si tamen ratio dici meretur, ingenuè  
 fateor, quid ex ea concludere velit, me satis non-  
 dum intellexisse, nam si Gratianus illum canonem  
 ex sermone ad Eremitas non accepit, quomodo  
 illum sermonem pro vero Augustini factum recog-  
 nouit? maxime cum dicat Marquez, alium casum  
 in serm. 26. ad Eremitas, alium verò in serm. 19. de  
 verbis Apostoli narratum, & à diuersis illatio legi-  
 timè fieri non possit. Nihilominus, quia in hoc  
 suo qualicunq; ratiocinio quædam falla, nec fe-  
 renda pro veris venditis, primò animaduerto, ca-  
 nonem illum neq; ex serm. 26. ad Eremitas, neque  
 ex serm. 19. de verbis Apostoli acceptum, sed ex ser.  
 21. de verbis Apostoli, & ex homilia nona in lib.  
 50. homiliarum. Secundò dico falsum esse, diuersos  
 esse casus, qui narrantur in d. serm. 26. & alijs  
 locis proximè citatis. Nec iuuat nomina contin-  
 gere, & imponere ad vnum ab altero distinguen-  
 dum, quod ait Marquez, illum Vitale Mediola-  
 ni existentem sacculum pecuniarum inuenisse, & pau-  
 perculam fuisse, & hippodiscalum, & pitaciũ  
 publicè exposuisse, & reddita pecunia strenam per  
 importunitatem acceptam in pauperes statim ero-  
 gasse, idẽ totidem verbis excepto nomine Vita-  
 lis, narrat Augustinus d. serm. 21. de verbis Aposto-  
 li, & homilia nona ex varijs. Et vt ex ipsomet  
 auctore sermonum ad Eremitas eundem esse, cuius  
 Augustinus tacito nomine mentionem facit, &  
 quem dictus Autor serm. ad Eremitas Vitale vocat,  
 aperte conuincamus, ecce tibi aliud testimoni-  
 um ex serm. 21. ad Eremitas, vbi auctor de eodem  
 Vitali verba faciens inquit. *Et assumptũ mecum A-  
 nastasio, Fabiano, Senere, & c. & Vitali pauperculo, qui  
 pecuniam sacculum apud Mediolanum inuenit, & non rap-  
 puit, de qua iam sermonem fecimus.* Nam si iste ille  
 non est, cuius Augustinus in illis locis meminit,  
 ostendant alium locum in libris Augustini, in quo  
 de illo sermonem habuerit? nam serm. 26. ad fra-  
 tres in Eremo posterior est: alibi verò de illo ser-  
 monem habuisse non inuenitur. Hinc habes, vn-  
 de mendacium aliud huius viri in pauperculum il-  
 lum refutare possis, quo ait, illum quando tam  
 pium opus fecit, non Christianum, sed paganum,  
 Christiani tamen Grammatici hippodiscalum  
 fuisse, & opus ad eò præclarum non Christianæ re-  
 ligiositatis, sed Gentilitatis, siue Paganicæ cuiusdam  
 ciuitatis, & generositatis effectum extitisse eum  
 contra dicat Augustinus, illum fuisse Christianum  
 Paganum

Paganus hominis profcholus, & memorem diuina legis, pitacium proposuisse, pecuniam reddidisse, & strenam per importunitatem acceptam pauperibus statim dedisse. Dicam, inquit Augustinus, quid fecerit pauperimus homo, nobis apud Mediolanum constitutus, cum pauper ut profcholu esset Grammatici, sed plane Christianus, quamuis ille esset Paganus Grammaticus, melius ad velat, quam ad Corbedram, inuenit sacculum, nisi forte me numerus fallit, cum solida serme ducentu, memet legi propofuit pitacium publice, & edendum ferebat, sed cur redderet ignorabat. Qui solidos perdidit, penat ad locum illum, & quareat bonum illum.

Sed replicat Marquez. si Augustinus illius sermonis autor non fuit, quis autem post mille annos illius nomen reuclauit? id enim neque per diuinam reuelationem, neque ex traditione Africanæ Ecclesiæ scire potuit, quia casus Mediolani contigerat, & non in Africa. Respondeo, supponit Autor pro verò id, de quo dubitatur, & absolute tanquam factum negatur, illos sermones in Africa habitos, & pauperulum illum profcholus in Africa fuisse, & Vitalis nomen habuisse, quòd nos negauimus. Quare ad diuinam reuelationem, vel Ecclesiæ traditionem recurrere opus non habemus, quæ veritatem, non figmentum docet. Quis ergo, inquit, hoc nomen auctori reuclauit? Respondeo, illemet, qui reuclauit, Valerium Hipponensem, & Ambrosium Mediolanensem, Innocentium Papam, & Sigibertum Historicum, epistolæ, & sermonem illum scripsisse, de quibus in cap. proxime antecedentibus dictum fuit inquam, qui reuclauit, sermones de communi vita clericorum cum sermonibus ad Eremitas, ad facum faciendum, ponere, textus Gratiani deprauare, Augustinum anno ætatis suæ trigesimo baptizatum, post baptismum vno anno cum dimidio Mediolani cum Simpliciano Eremita egisse, hic inquam ille fuit, qui hæc, & alia id genus plurima reuclauit. At, inquit, hoc non permittebat summa hominum illius temporis simplicitas, & sinceritas Eremitarum, qui ad Vrbes nondum accesserant, præsertim temporibus Pipini Regis Francorum, quibus hos libros inuentos constat illis enim temporibus neque de antiquitate ordinis Eremitici, neque de Augustini monachatu ab illo erudito, & fundato dubitabatur; ut cuiusmodi fictionibus opus nullo modo esset. nam contentiones, quæ nunc sunt, heri nate fuerunt, & ante annos ducentos, priusquam excitarentur, sermones ad Eremitas inter opera D. Augustini vagabantur.

Respondeo, quod ad simplicitatem priorum illorum temporum spectat, illud dicendum occurrere, quod Sapiens in lib. Ecclesiastes cap. 7. admonet dicens. Ne dicas, quid putas causa est, quod priora tempora meliora fuerint, quam nunc sunt? Nulla enim est huiusmodi interrogatio. Quod attinet ad vitam sinceritatem, & simplicitatem Eremitarum illorum temporum, qui ad Vrbes nondum accesserant, ut Sanctis Eremitis illorum temporum vera simpli-

citatis, & sanctitatis illa remaneat, nihilominus homo ille, qui descendebat ad Ierusalem in Ierico, nisi in Ciuitate, sed in deserto incidit in latrones. De Paulo quoque Eremitarum Principe D. Hieronymus in illius vita scribit speluncam, in qua diu latuit, in deserto positam, ubi pecunia ad uitæ custodiam antiquitus tolebant. Erant, inquit, per eam itinonem haud pauca habitacula, in quibus strata sunt incudis, & mallei, quibus pecunia elin signata visabatur. Hunc locum Ægyptiorum litera sermo sarisiani, neca officinam fuisse eo tempore, quo Cleopatra uallata est Antiochia. Et Saluator apud Mattheum 7. iubet cauere à falsis Prophetis, qui veniunt ad nos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. & quamquam falsissimum sit illos sermones Pipini Regis Francorum temporibus adinuentos, nam longè post illa tempora ex aurtis producti tamen ut hoc daretur, quis illa Pipini tempora munivit, ut nullus falsus, & fictus Christianus etià ex Eremitis tunc esset? fateor, per illa tempora, & vique ad annum Christi 1150. de Augustini monachatu, vel de antiquitate ordinis Eremitarum S. Augustini nuncupatorum, nullatenus dubitatum quia nullus de huiusmodi rebus se expleat, necdum non dubitauerat, nam de non entibus non est scientia. Vtrum autem fictio, quæ in dictis sermonibus notatur, sit peruersitas, & vtrum Confessor Louanienses peruersi calumniatores fuerint, quòd hos sermones reiecerint in angulum, sicut Marquez post suum Maturum ait, aliorum erit ex dictis iudicare.

CAPVT TRIGESIMVM TERTIVM.

Liber de vita Eremitica, & alia quadam Epistola Augustino adscripta, illius opera non esse comprobantur.

**S**extus testis pro Augustini monachatu, & cueuilla Eremitica productus, est liber de Vita Eremitica ad sororem, Augustino falso adscriptus, & inter illius opera primo tomo quandoque diuulgatus: licet in dictis

Augustini operibus Lutetia editis anno 1541. non reperitur, & similiter in nouissima impressione Coloniensi extra primum tomum in illius appendicem, cum prima & secunda Regula fuerit reiectus. Verum ut huic testem falsitatis conuincamus, illum ad questionem ponere opus non erit, cum qualis sit, & haberi velit, liber sine notentis prodar. nam cap. 14. idem Auctor meminit Regulae D. Benedicti, cap. 19. meminit eiusdem D. Benedicti. Beatus inquit, sic dicitur liber cum patre. &

eniam potus concedit Monacho, quod non in ceteris non negamus. capite verò 45. inquit dicitur bona voluntate, ut ait quidam Sanctus. Hæc autem sunt verba D. Gregorius c. Romanus. De hoc libro Cenfores Louana scribunt: Librum hunc Augustini non esse multo cap. 19. meminit D. Benedicti cap. 14. meminit D. Benedicti, cap. 45. etiam Gregorium Romanensem, quantum opinor. Habet etiam vocem D. Augustino incognita. Cardinalis Beatus de eodem libro sic ait: Liber de Vita Eremitica esse Augustini, cum in eo nominentur S. Benedictus, & Gregorius.

**II.** Epistula est epistola sub nomine Epistini ad Clerum, & populum Hipponensem Eremito transmissa, cuius exemplum in suo Defensorio pag. 9. sic ponit. Vnde inquit, antequam esset Augustini in epistola ad Clerum, & Populum Hipponensem, ubi dicitur hæc strata Clero senioribus, & vniuersa plebs, cum sermo in dilectione Christi Augustini saluati, quam secundum miseris ordinem. Quoniam propter scelera inuadit, qua non huiusmodi, contra nostram conscientiam, eum perperam, ne participet vobiscum essentia vobis elongam, fugiens cum fratribus meis in vobis, ad vos redire volo, quousque vos esse cognouero. Charitas namque Christi, cui minores, quantum ad suam voluntatem peritiam, idem tacere nobis non permittit. Si a Clero secundum Euangeticam veritatem loquuntur turbati debent, nisi meminerint S. Augustini. Deposita igitur omnia immunditia, nem abundantiam malicie, ut suscipere possit verbum, quod potest saluare animas vestras. S. omnes fratres mei, quos tales inueni, quales in florati.

Circa hanc epistolam nihil de nouo pono, sed sufficere, illam ad lucem euexisse, quæ diximus supra circa sermonem quæ Eremitas: nam in eodem argumento vobis eisdem præcordijs eundem factorem eos Canonicos eruciat, & B. Augustini flores, mercenarium facit, qui videns lupum, & oues rapientem, & dispergens missis ouibus fugiat in solitudinem: nec lupus famem expleuerit, ad oues redire.

**III.** Eisdem farinae censendi sunt alij nonnulli ab eodem Coriolano ad mox partis eiusdem libri relati, qui nequimones ad Eremitas, nec inter alios D. sermones reperiri possunt. Primus de Ane B. Marie Virginis, qui sic incipit: Egredere, qui & liquor volu est. Quem sermonem hinc meminis, & nondum sacerdos ad scriptas se habuisse factur. Hac enim illius ex eodem Coriolano. Vnde ergo tam sumptu, ut in dictum inter sapientes, inueni filium inter patres, leuita inter sacerdotes au-

emiam potius concedi Monachis, quod nra iunctio deli-  
catoribus non negamus. capite vero 4 f. inquit. Nihil  
dicitur bona voluntate, ut ait quidam Sanctus, hanc lau-  
dit. Hec autem sunt verba D. Gregorij Pontifi-  
cis Romani. De hoc libro Confessor Louanicenses  
ita scribunt. *Librum hunc Augustini non esse constat ex  
multis, cap. 19. meminit B. Benedicti cap. 4. meminit Re-  
gula B. Benedicti, cap. 45. et ait Gregorium Romanum  
Pontificem, quantum opinor. Habet etiam vocabula qua-  
dam B. Augustini incognita. Cardinalis Bellarminus  
de eodem libro sic ait: Liber de Vita Eremitica non po-  
tuit esse Augustini, cum in eo nominentur Sancti Patres  
Benedictus, & Gregorius.*

II. Septimustellus est epistola sub nomine Augu-  
stini ad Clerum, & populum Hipponensem, ex  
Eremito translata, cuius exemplum Coriolanus in  
suo Defensorio pag. 9. sic ponit. *Undecima, in-  
quit, autoritas est Augustini in epistola ad presbyteros,  
Clerum, & Populum Hipponensem, ubi dicit, delictissi-  
mus fratibus Clero, senioribus, & vniuersa plebi Hippo-  
nensi, cum seruis in dilectione Christi Augustinus in Do-  
mino salutem, quam secundum misericordiam meremini.  
Quoniam propter scelera inaudita, qua nouissimu die-  
bus, Deo teste, contra nostram conscientiam, & volun-  
tatem perpetrastis, ut participes vobiscum essemus, me ipsum  
a vobis elongavi, fugiens cum fratribus meis mansi in so-  
litudine, ad vos redire volo, quousque vos emendatos  
esse cognouero. Caritas namque Christi, cui omnem ho-  
minem, quantum ad suam voluntatem peruenit, lucrari  
cupimus, idcirco tacere nobis non permittit. Si autem vobis  
Clerici secundum Evangelicam veritatem lucras sum,  
nullatenus in vobis debetis, nisi membrum Sabana fieri  
captata. Depositi igitur omnem immunditiam, & om-  
nem abundantiam malitiae, ut suscipere possitis iustum  
verbum, quod potest saluare animas vestras. Salutant vos  
omnes fratres mei, quos tales inuenit, quales moneat de-  
siderant.*

Circa hanc epistolam nihil de nouo censendum  
puto, sed sufficere illam ad lucem euertisse. Vide,  
quae diximus supra circa sermonem quintum ad  
Eremitas: nam in eodem argumento versatur, &  
ex eisdem precordijs eundem factorem in Cleri-  
cos Canonicos eructat, & B. Augustinum ex pas-  
tore, mercenarium facit, qui videns lupum veni-  
entem, & oues rapientem, & dispergentem, di-  
missis ouibus fugiat in solitudinem: nec prius qua  
lupus famem explicuit, ad oues redire velit.

III. Eiusdem farinae censendi sunt alij sermones  
nonnulli ab eodem Coriolano ad finem pri-  
mæ partis eiusdem libri relati, qui neque inter ser-  
mones ad Eremitas, nec inter alios D. Augustini  
sermones reperiri possunt. Primus de Assumptione  
B. Mariæ Virginis, qui sic incipit: *Ego pulu &  
suis, qui & loquor vobis &c.* Quem sermonem ad-  
huc inuenis, & nondum sacerdos ad suos Eremitas  
se habuisse fatetur. Hac enim illius sunt verba  
ex eodem Coriolano. *Vnde ergo tam superba pra-  
sumptio, ut indocum inter sapientes, inueni inter senes,  
sicut inter patres, leuita inter sacerdotes audeat profer-*

*re? Nonne, ostentis de tanto altitatu superbo,  
et lotum de figulo &c.* Quæ verba suum autorem fa-  
tis produunt: nam si autor huius sermonis inuenis  
erat, & leuita, auditores vero sacerdotes, & senes,  
proculdubio autor dicti sermonis Augustinus nõ  
fuit, nec esse potuit: nam Augustinus vique ad  
tempus sui presbyteratus, laicus cum laicis vixit,  
& repente a populo apprehensus per gradus om-  
nes ordines breui tempore suscepit, nec in ordine  
leuitarum ministravit. E contrario vero Eremita,  
cum quibus vel ante presbyteratum, vel etiam  
in presbyteratu fingitur vixisse, laici erant, & non  
nisi ex dispensatione ad sacerdotium assumpti,  
nec omnes, sed pauci, nec antequam Augustinus  
factus esset presbyter, sed post illius presbytera-  
tum, ut omnes Augustini monachatus assertores  
vniuersimode fatentur, ac præsertim Ioannis Mar-  
quez cap. 7. serè per totum. Vnde Autor huius  
sermonis non potuit esse Augustinus, sicut illi,  
qui ex illius ore sermonem exceperunt Eremita  
ab Augustino instituti nullatenus esse potuerunt.  
Accedit, quod sermo non solum Augustini phra-  
sim non redolet, sed ex varijs fragmentis D. Am-  
broij, & aliorum confarcinatus esse conuincitur:  
nam verba illa. *Quid nobilitas detrahe, quid splendidi-  
dus es, quam splendor Patris elegit, quid castus es, que  
corpus sine contagione corporis penetravit? Virgo quippe  
super omnes virgines fuit, non solum corpore, sed etiam  
mente, que nullo doli ambitu &c.* ex lib. Diui Am-  
broij secundo de Virginitate accepta nullus nescit:  
& qui nesciunt, legant Breuiarium Roma-  
num in officio Conceptionis B. Mariæ Virginis  
in lectionibus secundi nocturni. Alia autem ver-  
ba, quæ habet propè finem eiusdem capituli: *Exper-  
to fratres mei credite, Episcopus liquor coram Deo, &  
vobis, quia non mentior, longas cedros Libani, magnos  
duces regum, sanctissimosque omni sanctitate ornatos  
sub hac peste cecidisse cœlesti, de quorum casu non ma-  
gis suspicabatur, vel tantum, quantum de Ambrosij,  
vel Hieronymi impudica turpitudine &c.* Accepta  
sunt ex quadam epistola, quæ temporibus Vire-  
centij Beluacensis vagabatur sub nomine Augu-  
stini ad Archidiaconum Circeensem, cuius ille me-  
minit in Speculo morali lib. 3. dist. 5. par. 9. vbi lu-  
xuriz vitium exaggerans, eandem autoritatem  
adducit, etsi à barbarie verborum, quibus ab au-  
tore huius sermonis fuit aspersa, magis purgata.

IV. Alter sermo est de Vita actiua, & contempla-  
tiua ad presbyteros Hipponenses, incipit:  
*Legimus fratres charissimi, quod Isaac duas uxores  
habuit, &c. finis. Saltem bona voluntate actius esse de-  
bemus. In eo sermone vocat fratres suos Eremitas  
solitarios, & segregatos à gentibus. Quod si ve-  
rum esset, oporteret dicere, Augustinum Ana-  
choritam fuisse, non Cœnobitum, contra quod Co-  
riolanus, & Venerabiles Patres Eremita fatentur.  
Tertius sermo est de Moribus, & vita Clericorũ  
incipit: *Nolite arbitrari fratres, quod alienam sim-**

pserrim

M.  
mihilominus ho-  
lem in serico, nõ  
in latrones. De  
ncepe D. Hiero-  
cano, in qua diu  
uniz aduiterit  
inquit, per eam  
quibus scabra can-  
signat a. v. l. h. a.  
seruus furiosus.  
Cleopat. a. uallu.  
thærum 7. iubet  
iuit ad nos in ve-  
tem sunt lupi  
fit illos sermones  
ibit adiuuentos,  
antris proderit  
Pipini tempore  
Christianus etiã  
illa tempora, &  
Augustini nomi-  
nis Eremitarum  
latenus dubitã-  
scripserat, nedum  
tribus non est se-  
ni dictis sermo-  
vtrum Confessor  
eres fuerit, quod  
alum, sicut Mar-  
thorum erit ex di-

SIMVM  
M.  
ica, & alia  
Augustino  
era non esse

o Augustini mo-  
uella Eremitica  
liber de Vita E-  
rorem, Augusti-  
ptus, & inter illi-  
tomo quando-  
s: licet in dictis  
is anno 1541 non  
tra impressione  
m in illius appen-  
gula fuerit reco-  
titatis conuincit  
e opus non est  
ere sine tormen-  
e meminit Re-  
mit eiusdem D.  
na, libram paruo. &

UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

LAH

*perem exordium. finis. Senes enim in quibus viget sapientia, & pueri, in quibus viget humilitas. amen.* In hoc sermone inter alia hæc scribit. *De forma viuendi habent regulam, quam in monte Pisano, prout petimus, fratribus nostris primò diligenter condidimus iuxta apostolicam formam. Quæ verbo sola sufficiunt ad probandum, hunc sermonem Augustini nullatenus esse, cum Augustinus Eremitis in monte Pisano Regulas non dederit, sed nec dare potuerit, & Regula illa, quæ Eremitis in monte Pisano fingitur tradita, veluti spuria ab omnibus rejiciatur.*

**CAPVT TRIGESIMVM QVARTVM.**

*Testimonium ex sermone, siue epistola B. Petri Damiani S. R. E. Episcopi Cardinalis de promptum examinatur.*

I.



Ctauum, illudq; non sperendum testimonium, in quo nonnulli magnum sibi præsidium constitutum esse putant, ad B. Augustini monachatum probandum, est asserta autoritas B. Petri Damiani S. R. E. Cardinalis Episcopi Olfientis, in quodam siue sermone, siue epistola ad vniuersos Clericos, & Canonicos. In quo sermone siue epistola (non dum enim satis constat, an sermo fuerit, an epistola) expressè affirmat, B. Augustinum monachum, non autem canonicum extitisse. *Sed quis, inquit, vniuersum periculum est, obmutescere velle, intruducimus & alios testes, Basilium scilicet, Athanasium, & B. Augustinum, necnon & Hieronymum Sacrae Legis interpretem, Mariam quoque Rauennatem Episcopum, & Augustinum Anglorum Praesulem, quos nulli dubium est, monachos fuisse.* Producitur hic testis à Coriolano cap. 3. ad finem sub nomine B. Petri Damiani in sermone quodâ, qui incipit. *Candis amantibus clericis omnes vniuersim Monachi, &c.* Eadem verba sub nomine sermonis allegantur à Marquez. cap. 5. §. 4. in princip. Ceterum Constantinus Caietanus in editione Romana operum B. Petri Damiani eundem sermonem inter epistolas huius autoris rejecit, & est in ordine vltima, in lib. 5. epistolarum B. Petri Damiani.

II.

Circa testimonium huius sermonis, siue epistolæ plura dici possent. Primò B. Petri Damiani nomine monachorum quoslibet regulariter viuentes comprehendere voluisse, & accepisse nomen monachi secundum latam significationem, prout extenditur etiam ad Clericos Regulares, quo pacto dubium non est, à plerisque grauissimis Autoribus, tum recentioribus, tum etiam vetustis hoc nomen usurpatum. Verùm quia textus illius

sermonis, siue epistolæ hanc interpretationem non sine aliqua violentia recipere videtur. Secundo loco dici potest B. Petrum Damiani salua, quæ tanto viro debetur reuerentia, recipiendum non esse, vt pote monachum, & causam monachorum contra Clericos agentem, quibus fortassis aliquantulum indignatus, quod monachos à ministerio Sacramentorum, & exercitio curæ animarum personarum secularium rejicere voluissent, eam epistolam scripsit ad probandum suos monachos æquè, vt clericos, & canonicos ad exercitium curæ animarum habiles esse, in qua nihilominus causa tractanda modum videtur aliquatiter excessisse, dum Sanctos Apostolos, & primos Ecclesiæ Fundatores non clericos, sed monachos fuisse dicit, illosque monachorum non Clericorum Canonicorum more viuisse, quod si de Clericis Regularibus, & communiter viuentibus intelligit, contra scriptum, & contra veritatem loquitur. Contra scriptum, nam in eodem lib. epistola 9. ad clericos fauentes oportet dicit Canonicos, quos ibi docet esse solos clericos communiter viuentes, Apostolorum locum tenere, & officium in Ecclesiâ exercere. Contra veritatem verò, nam certissimum est, Clericos Canonicos ex illis primis clericis esse, qui à Sanctissimis Apostolis fuerunt instituti, & per B. Augustinum reformati, & illorum vitam imitari: in eodem Summi Pontificis Verbanus I. Clemens I. & exinde Paschalis II. Benedictus XII. Eugenius IV. Sixtus IV. & nouissimè Pius IV. conceptis verbis docuerunt. Si autem de clericis, siue canonicis secularibus proprium habentibus loquitur, nihil ad nos, satis enim est, illum sub nomine Monachorum etiam clericos regulares comprehendere, & sic illius testimonio non probatur, B. Augustinum Eremitam, vel Monachum fuisse, accepto nomine Monachi, vt significat personam regulariter viuentem, & à regulari clerico, è regione distinctam.

Verùm licet possemus hoc pacto B. Petri Damiani testimonium interpretari, verior nihilominus responsio est, & mihi quidem verissima, & certissima, sermonem illum, siue epistolam B. Petri Damiani nullatenus esse, sed alicuius impostoris ad inuidiam contra clericos canonicos extandam, & astu sermonibus, siue epistolis B. Petri Damiani iniectam, ad fidem sibi, & autoritatem apud rudes, & indoctos conciliandam, & quam ad fidem illi abrogandam sufficere possit illam à Coriolano in Catalogo suorum testimoniorum productam, quos omnes falsos fuisse, & esse esse illorù depositionibus conuincimus, non desunt nihilominus ad hoc probandum non solum graues coniecturae, verùm etiam euidentissimæ rationes, quarum (vt omitamus stilicet phrasin diuersitatem à communi stilo B. Petri Damiani, tum quoad figuram dictionis, tum etiam quoad vocabula quædam B. Petro Damiani minus familiaria) prima sumitur ex titulo ipsius sermonis, vel epistolæ: nam si sermo est, vbi (quæso) consuevit, vel Petrus Da-

Lib. I.

miani, vel alius declamator non ignarus similes titulos, suis sermonibus præmittit. *De amantibus Clericis, & Canonicis omnes Monachi.* Nam tituli sermonum non esse ad quas habentur, sed ex rebus, de quibus agitur imponi consueverunt. Sin autem cur B. Petrus Damiani suum nomen, fortis omnibus epistolis non præmisit? titulos epistolæ sit: *Omnibus amantissimus Canonicis omnes vniuersim Monachi.* Vt autem auctorem huius epistolæ fuisse B. Petrum Damiani ego tibi asserenti non credam inuenta fuit inter epistolas, vel inter sermones B. Petri Damiani: At hoc leue nimis est, quod testillam astu alicuius impostoris huius epistolæ, vel sermonibus iniectam. Verum mitamus, ex duplici capite idem titulum reuincitur. Primò ex illis verbis: *Candis amantibus Clericis, & canonicis.* nam verba epistolæ omnes clericos, & canonicos dirigitur paucissimos quosdam, qui dixerant, nomen nomen à Monachis recipiendum non probato, sed pro valde temerario esse, qui vniuersos paucorum canonicorum omnibus in vniuersum clerici, & im: on: re: v: luisse. Secundo ex alijs verbis: *De amantibus Clericis, & Canonicis omnes Monachi in ea epistola conscribitur vniuersim præsultisse, quorum pars, an B. Petrus Damiani in mundum foras ignorabat? & quamuis non ignorabat tamen causam, quæ auctorem ad epistolam scribendam excitauit: Cuius, quæ inquit, quidam vesterum ab usum rariore dicit, à monachi nullo modo esse respondendum: in super etiam suscipientes non aut. & in approbationem nostram: imò: u: con: nem suam. & idcirco recitamus: & præcep: illud factum pauci monachorum seueriorum: nam igitur specie veritatis dici potest in*

IV.

Secundario, quæ hanc epistolam Damiani non esse conuincit, hæc est, quæ huius epistolæ B. Petro Damiani contra falsissimè docet: nam auctor epistolæ statim scribit. *Cum confiteor à monacho non à vniuerso Ecclesiæ fundatorem, & gubernatorem esse extantem. Apostoli namque Petrus & Paulus Evangelista in actibus apostolorum, & vbi dicitur: *Primum iudorum, & ceterum quod est fallum, & verissimum lo: & ceteros vniuersalis Ecclesiæ fundatores clericos, non autem monachos quia monachi in primitiua Ecclesiâ ad fidem non admittuntur, & Zofimus Patet qui cum illis dispensauit, vt ad sacros ordines crearetur: est etiam apertissimè contra B. Petrum Damiani lib. 5. epistolæ 9. ad C**

Lib. I.

miati, vel alius declamator non ignarus hunc, vel similes titulos, suis sermonibus præmittere? *Cum in amantibus Clericis, ac Canonice omnes vniuersi Monachi.* Nam tituli sermonum non ex personis, ad quas habentur, sed ex rebus, de quibus in illis agitur imponi conseruauerunt. Sin autem epistola, eum B. Petrus Damiani suum nomen, sicut in ceteris omnibus epistolis non præmisit? Et cum titulus epistolæ sit: *Omnibus amantissimis Clericis, ac Canonice vniuersis Monachis.* Vnde habet, autorem huius epistolæ fuisse B. Petrum Damiani: nam ego tibi asserenti non credam. Dices, quia inuenta fuit inter epistolas, vel inter sermones B. Petri Damiani: At hoc leue nimis est, quia dici potest, illam alicuius in posteris huius auctoris epistolis, vel sermonibus iniectam. Verum, vt hæc mittamus, ex duplici capite idem titulus falsitatis reuincitur. Primo ex illis verbis: *Cunctis amantissimis Clericis, ac Canonice* nam verba epistolæ non ad omnes clericos, & canonicos dirigitur, sed ad paucissimos quosdam, qui diserant, nõ esse communionem à Monachis recipendam: alioquin non pro beato, sed pro valde temerario habendus esset, qui vnus, vel paucorum canonicorum errorem omnibus in vniversum clericis, & canonicis imponere v. lussit. Secundò ex alijs verbis: *Omnibus amantissimis Monachis* nam quomodo potuerunt omnes monachi in ea epistola conferenda consensum vnanimiter præstare, quorum maxima pars, an B. Petrus Damiani in mundo existeret fortassis ignorabat? & quamuis nõ ignorasset, ignorabat tamen causam, quæ autorem ad eiusmodi epistolam scribendam excitauit: Causa enim fuit, *Quæ*, inquit, *quidam vestrorum ausus sunt temerario decrete, à monachis nullo modo communionem esse recipendam: his super etiam suspicientes excommunicauerunt. Et in opprobrium nostrum, in condemnationem suam, & horum reuocantur præcepta.* Certè illud factum pauci monachorum scierunt, quamnam igitur specie veritatis dici potest in titulo epistolæ: *Omnibus vnanimiter monachis?*

IV. **S**ecundatio, quæ hanc epistolam Petri Damiani non esse conuincit, hæc est, quia Autor huius epistolæ B. Petro Damiani contraria manifestissime docet; nam autor epistolæ statim in initio scribit *Cum conficit à monachis non à canonicis vnanimiter Ecclesiam seudatam, & gubernatam, & à diuersis erroribus cribratam.* Apostoli namque Fundatores, & Rectores Ecclesiarum nostræ, non vestro more viuunt, vt Lucas Euangelista in actibus Apostolorum refert, & Philo aseriptus iudeorum, &c. Quod præterquam quod est falsum, & verissimum Apostolos, & ceteros vniuersalis Ecclesie fundatores, & rectores clericos, non autem monachos fuisse, quia monachi in primitiua Ecclesia ad sacros ordines non admittuntur, & Zosimus Papa I. fuit, qui cum illis dispensauit, vt ad sacros ordines promouerentur: est etiam apertissime contra ipsum B. Petrum Damiani lib. 5. epist. 9. ad Canonicos

Fancenses scripta, in qua illos ad communem vitam, & normam Clericorum primitiue Ecclesie reuocare sultens, primo exempla Leuitarum antiquæ legis Mosaicæ, qui clericos legis Euangelicæ præfigurabant, mox ipsos Apostolos Clericos, & ceteros fideles ipsius primitiue Ecclesie illis ob oculos ponit, ostendens canonicos, qui propria habere volunt, nec communem vitam cum ceteris tenere, nec nomen canonicorum mereri, nec etiam primitiue Ecclesie clericos imitari, voluit, inquit, *canon eum hoc est regulare nomen habere, sed non regulariter viuere. Eiusmodi non est hæc primitiua Ecclesie forma, sed exorbitat ab institutione Apostolica disciplina, &c.* Et tandem concludit clericos canonicos Sanctærum Apostolorum, & septuaginta discipulorum locum in Ecclesia tenere. Vnde etiam argumentum sumit, ad suadendum, vt quorundam officium gerunt, illorum mores imitari studeant. Quæ propter, inquit, obsecro sanctitatem vestram Charissimi, expulso pharisaorum sermone, naturalitatis vestre domos cum Abraham Patriarcha relinquite, in vos cœnacula cum Apostolo apud Ecclesiam congregata, propria quæque cum Barnaba, & Stephano veri scilicet renuocati dicitur in commune conseruare, ut in scriptura vos vnanimiter viuente Spiritu sancto meritis dignetur inuisere. Vos enim sal terra. Sed sicut veritas dicit, si sal euanuerit, in quo conseruatur? Exiguus quippe saltus multa dulcescit, & paruo clericorum numero vnica Christiana plebs eruditur, & instruitur multitudo. Sicut enim Episcopi duodecim Apostolorum nos vnice obtinere præcipit, ita & Sacerdotes Ecclesie septuaginta discipulorum ad nomen representant. Et infra *Ceteraque hæc in Ecclesia legitur, nisi hæc ipsa, quæ leguntur operibus impleamus præsertim, qui per suis edentibus vicissitudines temporum, eorum suauitatem officio, coram proculdubio esse est conseruatur exempla. Eecetibi ex sententia B. Petri Damiani, quoniam sint in Ecclesia veri Apostolorum, & discipulorum successores, eorum officio fungentes, illorum vitam imitatio, & ipsi videlicet canonici, id est clerici regulariter, & communiter viuentes, vt vel hoc solo testimonio Autor eius epistolæ turpis imposturæ merito conuincatur, lege ipsum Petrum Damiani lib. 2. epist. 10. ad Petrum Archiepiscopum Canonice Lateranensis, vbi vocat Ordinem Clericorum Principes, qui tenent Ecclesie Principatum, & loquebatur ibi de Conuentu Lateranensi, qui erat clericorum canonicorum, sicut verba epistolæ secundum lectionem, quæ Baronius tom. 12. sub ann. 1064. no. 6. vtitur, satis aperte ostendunt, diu ait: *Porro autem, quia sancti conuentus illi uos situm es, noli distimulare culpam.* Licet Constantinus Caietanus in editione Romana operum Petri Damiani verba immutauerit, fortassis ne institutum Clericorum Canonicorum tunc temporis Laterani degentium agnosceretur.*

V. **T**ertia ratio adhuc magis efficax sumitur ex illis verbis epistolæ: *Manifeste ostendimus antecessoribus nostris præ eminentibus clericis hæc sacra-*



1A4

menta licitum fuisse contingere, & dispensare, nisi in vita Beati Martini legitur, quod de vino à quodam Anachorita consecrato à maximo, & venerabilibus viris: pro benedictione spectabatur. Ante cuius fores Sape, & Episcopi, & Comes benedictionis gratia pernoctarunt. Quæ verba præter barbaricam à stilo Petri Damiani profus alienam, quæ sensum Autoris vix, ac ne vix quidem intelligere permittit, dum ait, quod de vino à quodam Anachorita consecrato, à maximo, & venerabilibus viris pro benedictione spectabatur, manifestum errorem continent in eo, quod ait licitum fuisse monachis præ omnibus clericis Sacramenta contingere, & dispensare. Certum namque est, quod monachi per ducentos ac ferè trecentos annos ad sacros ordines non fuerunt admisi: & postquam ex dispensatione Apostolica permillum est, vt possint ordinari, semper tamen interdictum illis fuit, Sacramenta populis ministrare, saltem generaliter loquendo. Vide Canonem Concilij Niceni relatum à Gratiano in cap. 1. 16. quæst. 1. Et quanquam nonnulli Pontifices, præsertim D. Gregorius, dispensauerint, vt pro Ecclesiis necessitate possent monachi sacerdotes Sacramenta populis ministrare: nihilominus illa dispensatio reuocata est per Summos Pontifices tempore ipsius Petri Damiani, quorum canones vide in cap. iuxta Calcedonensis, & cap. peruenit, & cap. interdicimus. eadem causa, & questione, cum alijs Eugenij Papæ, & Concilij Calcedonensis ibidem relatis, quos verisimile non est ignorasse virum doctissimum, qualis B. Petrus Damiani extitit.

Quarta ratio sumitur ex alijs verbis paulò superius positis: *Contra vos itaque multum conuenimur, quis quidam vestrorum ausu suis temerario ore di. ere: à monachis nullo modo communionem esse recipendam, insuper etiam suscipientes excommunicauit, & in opprobrium nostrum, imò in condemnationem suam, & illorum recomunicare præcepit.* Et paulò post. *Et patentes ostendimus, eum in rebaptizatorum sectam miserabiliter corruisse.* Quæ verba triplicem grauissimam ignorantiam præferunt. Prima est, quia dicit canonicum illum coegisse eos, qui à monachis communionem acceperint, iterum communicare in suam, & illorum damnationem: nam quod ad laicos spectat, qui semel à monachis communionem acceperunt, iterum à suo Parocho Eucharistiã sumere, nullum peccatum est, propter quod damnationem incurrant, imò opus laudabile, & meritum ab omnibus putatur. Quod autem ad ipsum canonicum spectat, quis nesciat, Parochos suos subditos cogere posse, etiam si ab alijs communionem acceperint, saltem tempore Paschatis in propria Ecclesia communionem accipere, & inobedientes pœnis Ecclesiasticis compellere? cum is fuerit vsus antiquissimus Ecclesiæ, nostro etiam seculo seruatus: & cum expressè, & sub pœna excommunicationis interdictum sit monachis Sacramentum Eucharistiæ tempore Paschatis seculari-

bus, qui non sunt de illorum familijs, aut parochijs ministrare, vt habes in Clemen. de Priuilegijs. Secunda ignorantia est, cum ait, canonicum illum, qui suos parochianos compulsi à iterum accipiendum Sacramentum Eucharistiæ, in sectam rebaptizatorum incidisse. Nam secta rebaptizatorum nulla extitit: fuit autem secta Hæreticorum rebaptizantium, sed rebaptizantem cum rebaptizato confundere, stultitia est: potuit enim aliquis esse rebaptizatus, nec tamè sectæ rebaptizantium communicare. v. g. paruuli, vsus rationis nondum adepti. Tertia verò ignorantia intolerabilis est asserere, parochi, qui suos subditos Eucharistiã à monachis sumentes in propria parochia iterum communicare præcepit, incidisse in sectam, vel hæresim rebaptizantium: illi enim pro hæreticis habebantur, quod Sacramentum non iterabile iterabant, & quia extra propriam Ecclesiam vera Sacramenta non confici credebant, quorum neutrum canonicus ille docuerat. Nam Sacramentum Eucharistiæ esse iterabile, nullus nescit: neque dubitari potest, verum sacramentum sumi citius minus dignè illud recipiatur.

Ed aliam adhuc grauiorem ignorantiam in vltimis verbis epistolæ Autor illius prodit, cum ait: *Quos enim sua peccata nullatenus valent purgare, quando possunt aliena dimittere?* Quibus verbis videtur errori Ioannis Wicleffi, & Ioannis Huts per Concilium Constantiense damnato subserbere, quod sacerdos in mortali peccato existens potestatem soluendi, & ligandi amittat, vel quod nulli sint Sacramenta à malis sacerdotibus ab Ecclesia toleratis tributa, qui est error manifestus, & damnatus. Adde locutionum improprietates, quibus Autor passim in epistola vitur, vt exempli gratia cum in principio epistolæ pro verbo dignitatis ponit, digni estis: *Idolum quidem fratres charissimi, digni estis audire, miramur.* Et infra pro secta rebaptizantium ponit sectam rebaptizatorum: *Et patentes ostendimus, eum in rebaptizatorum sectam miserabiliter corruisse.* Et cum pro licitum ponit licite: *Haec Sacramenta licite a suis contingeret.* Et cum pro deluderetur ponit spectabatur: *Et de vino à quodam Anachorita consecrato à maximo, & venerabilibus viris pro benedictione spectabatur.* Et cum pro benedicto ponit consecrato ibidem: *Et de vino à quodam Eremita consecrato.* Et alia similia, quæ si Constantinus Caletanus vir aliqui doctus, & emuncti nulli animaduertisset, mihi dubium non est, quin eodem modo epistolam à legitimis B. Petri Damiani scriptis longè proiecisset: sed de Petro Damiani plura in secundo Libro dicemus.



## CAPVT TRIGESIMVM QVINTVM.

Loca nonnulla indicantur.

Ioannes Marquez in Origine Fratrum Eremitarum pro Augustini monachis scriuendo, aut falso, aut ram ex Augustino, Autoribus allegauit.



Quem semel exceptum testes pro Augustino adstruendo non abs re fuerit monia ex veris quibus Autoribus, sed ac in sensu placet nonnullis recentioribus cõsidenter allegentibus monstrare vel ad credendum testes, vel labori parere volentes, in iudicium veritatis facile decipiuntur. & mire notabimus loca, quæ Ioannes Marquez in suo libro de Origine Fratrum in frequentibus de falso allegatis à de Angelis, & à Fratre Cornelio Latroni fuit libris de Vita, & Laudibus Augustini dicitur.

Ioannes Marquez in dicto libro Fratrum Eremitarum, vel ob imperitiam quorum opera in libro excelsus est, vel quod laboribus in autoritatem ex proprijs fontibus excipere nimis voluit, non solum multa ex libris, & Pauli Bergomensis, & similibus litterallegata collegit verum etiam alia ex probatis, & priscis autoribus allegauerunt libris quæ fieri, aut nullatenus in sensu planè contrario à vero, & legitime Autoribus intento magna confidenter. Neque verò omnia perperam in dicto gata hic notanda sumimus: sed solè aliquibus, quibus inspectis difficile non erit dicere. Capite quinto, §. 3. pag. 48 in nomina Monachi, & Clerici, siue Canonici sunt incompõsibilia: allegat Paschalis in libro Indutorum Canonicorum Romanorum, pag. 451. §. poterat, & c. Molanus libro primo de Canonicis c. Basilium Strenius, siue potius Zacharias ibi allegatus, solum dicit, quod Canonici vocantur Clerici, & illorum domus. Ioannes verò Molanus tum dicto capite præcedenti contrarium longè probat. Ecce tibi illius verba fideliter: *Esti autem, inquit, ex superioribus discamus*

CAPVT TRIGESIMVM  
QVINTVM.

*Loca nonnulla indicantur, quae  
Ioannes Marquez in libro de  
Origine Fratrum Eremitarum  
pro Augustini monachatu ad-  
struendo, aut falso, aut perpe-  
ram ex Augustino, & alijs  
Autoribus allegauit.*

**Q**Uoniam semel ceptum fuerit falsos testes pro Augustini monachatu adstruendo examinare, non abs re fuerit aliqua testimonia ex veris quidem, & probatis Autoribus, sed tamen falsis, ac in sensu plane contrario à nonnullis recentioribus cõsidenter allegata, digito legendibus monstrare, ne vel ad credendum nimis faciles, vel labori parere volentes, in magni præiudicium veritatis facile decipiantur, & in hoc capite notabimus loca, quae Ioannes Marquez allegauit in suo libro de Origine Fratrum Eremitarum, in sequentibus de falsis allegatis à Ludouico de Angelis, & à Fratre Cornelio Lancillotto in suis libris de Vita, & Laudibus Augustini aliqua dicturi.

Ioannes Marquez in dicto libro de Origine Fratrum Eremitarum, vel ob imperitiam amanuensium, quorum opera in libro exscribendo usus est, vel quod laboribus in autoritatibus Doctorum ex proprijs fontibus excipiendis parere nimis voluit, non solum multa ex libris Coriolani, & Pauli Bergomensis, & similibus minus fideliter allegata collegit verum etiam alia quamplura ex probatis, & praeicis autoribus allegauit, quae si in eorum libris quaesieris, aut nullatenus reperies, aut in sensu plane contrario à vero, & legitimo, & ab Autoribus intento magna cõfidentia allegata. Neque verò omnia perperam in dicto libro allegata hic notanda sumimus, sed solum aliqua de multis, quibus inspectis difficile non erit de cæteris iudicare. Capite quinto, §. 3. pag. 48 inquit, quod nomina Monachi, & Clerici, siue Canonici Regularis sunt incompõssibilia allegat Basilium Sirenium in libro Inductorum Canonice Regularium Lateranensium, pag. 451 §. poterat, & c. Ioannem Molanum libro primo de Canonice cap. 12. At Basilium Sirenium, siue potius Zacharias Ferrerius sibi allegatus, solum dicit, quod Canonice regulares vocantur Clerici, & illorum domus Canonice. Ioannes verò Molanus tuum dicto cap. tum in immediate præcedenti contrarium longo discursu probat. Ecce tibi illius verba fideliter exscripta: *Esti autem, inquit, ex superioribus discamus Episcopos*

*lem domum Hipponeusis Ecclesie non tantum fuisse sub Augustino domicilium, & cenobium canonicorum, sed etiam propriam nunc monasterium, eo quod clerici eius domicilia non tantum canonicam, sed etiam monasticam vitam sub eius regula, & obedientia proficere aut in certamen in eius quoque Episcopatu, & sub ipso Episcopo notabile sunt inter clericos, seu canonicos distinctio. & c.* Ex quibus concludit cap. duodecimo, post Archidiaconum in cap. quæsitum 1. quæstione 3. olim in Gallia omnes Cathedrales monasteria nuncupatas.

Ibidem dicit, canonicos regulares necessario ferre oportere birretum clericale: allegat textum in cap. mandamus, 19. quæst. 3. & Cardinalis Bellarminum libro secundo de Monachis, cap. 40. Igitur totum illud caput, & Cardinalem Bellarminum, ac etiam totum Decretum, & omnes libros Cardinalis Bellarmini, fortè nihil tale in ijs libris reperies. Hoc certum, in locis allegatis minime reperiri.

Eodem cap. §. 4. pag. 50. colum. 2. & cap. 7. §. 3. pag. 87. docet, textum in cap. infinuante. Qui clerici, vel vocantes, de Fratibus Eremitis Augustinianis necessario intelligi debere. Allegat pro hac sententia Azorium tomo primo Institutio- num Moralium libro duodecimo, cap. vigesimo tertio, quæstione quinta. lege textum Azorij, & videbis, illam opinionem, & dicta Eremitarum ibi solummodo referre, & in quæstione immediate præcedenti aperte dicere, non fieri mentionem Eremitarum Augustinensium in toto libro Decreti, & Decretalium.

Eodem cap. §. 5. pag. 51. colum. 1. ad probandum, quod B. Augustinus fuerit Autor monachorum, citat testimonium Cardinalis Bellarmini lib. 2. de Monachis cap. 40. lege eundem Auctorem cap. 8. §. 4. docentem Bellarminum contrarium tenere, sicut reuera tenet, & colligitur ex illius censura in sermones ad Eremitas.

**E**odem cap. §. 5. pag. 51. colum. 2. dicit constare, quod Alipius fuerit Eremita Augustinianus: allegat textum Augustini in 8. Confessione cap. 12. lege totum illud caput, & totum librum, & omnes Augustini libros, nihil tale inuenies. Dicit, Augustinus vocat Alipium fratrem suum, & Frater scribitur cum litera maiuscula. Respondet enim nimis numerosus esset Ordo Eremitarum, si omnes, quos Augustinus fratres vocat, essent Eremitæ Augustinenses: nimis etiam facilis esset modus propagandi eremitas, si mutata vna litera de maiuscula in maiusculam statim fierent Eremitæ. Quid enim si ego sublata litera maiuscula minusculum ponerem?

Ibidem pag. 53. colum. 1. docet, quando Augustinus presbyter factus est, multis ex suis fratribus eremitis illius ordinationi praesentes fuisse, qui cum eum lacrymas fundentem viderent, quibus poterant verbis consolati sunt: allegat epistolam Augustini 148. lege illam epistolam, de fratri-

bus eremitis nota vnum inuenies. qui verò fuerint fratres illi, de quibus Augustinus loquitur, lege Possidium cap. 4. expressè dicentem illos fuisse laicos plebis Hipponensis, quorum nonnulli eius lacrymas deteriorum in partem accipiebant.

Ibidem allegat textum ex Augustino lib. 2. Retract. cap. 38. ad probandum, quod Augustinus habebat fratres eremitas. lege illum textum, nihil de Eremitis inuenies, sed Augustinum de quibusdam laicis loqui.

Eodem cap. 5. §. 6. pag. 54. & seq. dicit, Augustinum ex testimonio D. Hieronymi non solum fuisse eremitam, sed Patrem eremitarum, & primum qui vitam eremiticam in Africam inuenerit, allegat epist. Hieronymi 29. quæ est inter epistolas D. Augustini, verum Hieronymus in ea epistola nihil tale dicit, nec verbum habet, quod ad hanc rem aliquo modo spectet.

Eod. e. §. 7. pag. 56. & seq. dicit, Antonium quendam Episcopum Fusalensem fuisse fratrem eremitam Augustinensem: allegat epistolam Augustini 161. ad Cælestinum Papam. Verum Augustinus dicit, illum fuisse clericum secum nutritum in suo monasterio, in Ordine Lectorum constitutum, non autem eremitam. Ibidem dicit, Augustinum imposuisse illi nomen Antonij ob deuotionem erga D. Antonium Patrem Eremitarum. At prater quod voluntariè hoc dicit, sine autoritate, mutatio nominum in ingressu Religionum tunc temporis in vsu nondum erat, sed nec etiam in baptismo, ut patet in Augustino, Alipio, Euodio, Adclaro, qui eadem nomina, quarante habebant, post ipsum baptismum retinuerunt.

Eodem §. cap. 7. pag. 57. col. 2. & §. 8. pag. 59. col. 1. dicit Augustinum nunquam vocare domum Clericorum monasterium contra ipsum Augustinum ferm. 1. de Com. vita Cleric. dicentem, ut idè voluit habere mecum in domo ipsius monasterium Clericorum.

Ibidem pag. 58. col. 2. dicit, nomina Fratris, & Monachi non comprehendere Canonicos Regulares, allegat Augustinum Ticiensem in Propugnaculo p. 4. cap. 12. Trullum lib. 1. de Canonicis cap. 29. num. 10. & Basilium Sirenium in libro Indultorum pag. 450 §. poterat. At Ticiensis ibidem nihil tale dicit, & licet capite immediatè sequenti dicat, quoddam nomen Fratris Canonicis propriè non conuenit: tamen in 3. p. 3. probatione probat, quod quandoque sub nomine Monachorum comprehenduntur Canonici per textum, in cap. post translationem de renunciatione, quamuis modus loquendi sit improprius, Trullus vero, & Sirenus, siuè Zacharias Ferrerius verba Ticiensis transcripserunt.

Eodem cap. §. 11. pag. 63. col. 2. dicit, tempore Augustini fuisse Fratres Eremitas in Ciuitate Carthagine, allegat Augustinum lib. 2. Retract. cap. 21. Verum Augustinus nihil tale dicit, verba verò illa à Marquez allegata: *Vnde etiam inter lat. os*

*inferius proposuit, & idem Marquez supra cap. §. 1. pag. 51. col. 2. in fine de Sa. cularibus Carthaginensibus exposuerat.*

Eodem cap. §. 12. pag. 66. col. 2. dicit, Augustinum sæpè cum Ambrosio disputationes incepisse, ex frequentibus cum eo colloquutionibus ad hunc perductum fuisse. Allegat eundem Augustinum lib. 5. Confess. cap. 14. & lib. 6. in princ. ut Augustinus tum ib. tum d. lib. 6. c. 3. contrarium conceptis verbis dicit, ut supra adnotauimus.

Capit. 6. §. 2. pag. 71. col. 2. docet veram causam, ob quam Augustinus, & alij Episcopi Clerici Canonicos instituerunt, fuisse, ut testes suæ conuersationis ad populos haberent. Allegat textus Concilij secundi Toletani cap. 1. & Concilij quarti cap. 22. quibus in locis nihil tale profus habetur.

Ibidem pagina 73. col. 1. dicit, Eremitas ex monasterio per Augustinum in horto Valerij institutos ex dispensatione cepisse ordinari in Clerico Eeck. sic Hipponensis, allegat Possidium in vita Augustini, c. 11. quod replicat infra pag. 80. col. 1. quod absolute falsum est, nam Possidius nec Eremitarum, nec dispensationis ibi loci, sed nec alibi, villo pacto meminit. Et solum dicit, quod Religiosi ex illo monasterio per B. Augustinum instituti Ecclesie Clerici ordinari ceperunt, etiam ut supra dictum fuit, illud monasterium Seminarium quoddam Clericorum.

Eodem cap. §. 3. pag. 75. col. 1. inquit, repugnare in eodem esse Episcopum, & Canonicum Regularem, allegat textum in cap. penult. de vita, & honestate Clericorum, quod ibi non habetur, sed nec alibi.

Cap. 7. pag. 81. col. 1. dicit Possidium cap. 35. notasse tanquam rem nouam, & effectum dignitatis Episcopalis, quod D. Augustinus factus Episcopus ceperit viuere in Episcopatu cum Clericis, quod nec verum est, neque à Possidio ibi, sed nec alibi notatur.

Ibidem col. 2. ad probandum, quod D. Augustinus prater Clericos Canonicos, alios Religiosos instituerit, affert exemplum illius mercatoris, qui ad prædicationem Augustini abiurato Manichæismo conuersus est ad rectam fidem. Allegat Possidium cap. 35. dicentem illum Prebyteris per vim ordinatum, in alia Religione Deo seruire cepisse. Verum Possidius non dicit, illum mercatorum factum Catholicum Deo in alia Religione seruire cepisse, sed in alia Regione. Poto verò satis intelligere hunc eruditissimum Theologum, & S. Catholice Maiestatis Prædicatorem, quid inuenit inter aliam Religionem, & aliam Regionem. Verba Possidij sunt ista: *Et ex eo homo ille propositi seruum Dei adhaerens negotiationis dimisit altum, profectus in ecclesia nostrum, in alia Regione ad presbyterum quos, Dei voluntate petiuit, & coactum officium suscepit, atq. euadens propositi sanctorum, & forte adhaerens vsq. nunc in rebus humanis vult etiam in se constituit.*

Eodem

Eodem cap. 7. §. 2. & 3. pag. 84. & seq. quociescunque in Concilijs, vel b. sicum, vel in libris Sacrorum Canonum Ordinis Sancti Augustini, ab soluitur Eremitarum non Canonicorum intel. quod falsum esse illius testimonio constat. Nam ille cap. 9. pag. 127. col. 1. ex suo dicit, non inueniri aliquod scriptum cum, in quo dicti Ordinis Eremitarum habetur, à tempore dispersionis illorum ca, vsque ad innocentium huius nominis.

Eodem cap. 7. §. 9. pag. 95. col. 1. dicit, Augustinum nunquam vestem lineam per Clericos induisse. Allegat ipsum Augustinum in ferm. 2. de Comuni vita Clericorum, quæ de hac re notauimus supra cap. 2. §. 4.

VI. Cap. 8. §. 3. col. 2. ex sententia Mar-

rij dicit illud distichon:

*Quisquis amat, illis absentibus videri*

*Hinc motum indignum moueri esse*

ab Autore Commentarij sub nomine

romani in libro Prouerbiorum, ex

ad Eremitas nec esset acceptum fr

Marianus Victorius non dicit, sed hoc

illud distichon in Sermon. 16. ad Ere

mitas, quod aliud longe est, nec negamus

illud veros prout allegatur à Marquez

ab illis, qui leguntur in dicto sermone

tas, ut conferenti patebit.

Eodem cap. 8. §. 4. pag. 117. col. 1. dicit

ob quam Augustinus secundum mon

domo Episcopi habere voluit, fuisse

stantiam primi monasterij ab ipsa do

salis, ob quam non poterat ad se venie

bere humanitatem, allegat Augusti

de Comuni vita Clericorum, lege

sermonem, nullam talem causam al

redditam inuenies, sed aliam longè

nimirum teneret in domo Episcopi

vitam Apostolicam in primo monast

strum. Et profectò si propter hanc

sam voluit monasterium illud in domo

si instituire, quid opus fuisset ad hoc

exhibendam monasteria instituire?

caneris? etsi hæc fuit causa institutio

in domo Episcopi, quare idem Autor

§. 2. aliam causam pro vera, & adnotat

tauit?

Eodem cap. 8. §. 7. pag. 121. probat

frica Eremitas Ordinis Sancti Augu

stini eiusdem D. Augustini, ad quod

primò affert testimonium Salutiani E

stiensis, & Procopis, sed isti de Eremitis

habentibus, ne verbum quidem habent

inde aliud testimonium Possidij dic

stini percepta baptismi gratia ad pe

domum, & agros proprios remeasse,

alienatis à se iam curis secularibus cum

adhærebant, Deo viuebat ieiunij &

Eodem cap. 7. §. 2. & 3. pag. 84. & sequenti dicit, quotiescunque in Concilijs, vel bullis Pontificum, vel in libris Sacrorum Canonum fit mentio Ordinis Sancti Augustini, absolute de Ordine Eremitarum non Canonorum intelligi debere: quod falsum esse illius testimonio conuincitur: nam ille cap. 9. pag. 127. col. 1. ex suo Fr. Iordano dicit, non inueniri aliquod scriptum authenticum, in quo dicti Ordinis Eremitarum mentio habeatur, à tempore dispersionis illorum ex Africa, vsque ad innocentium huius nominis III.

Eodem cap. 7. §. 9. pag. 95. col. 1. dicit B. Augustinum nunquam vestem lineam portasse, vel birrum Clericorum induisse. Allegat ipsum Augustinum in serm. 2. de Communi vita Cleric. Legit quæ de hæcè notauimus supra cap. 24.

VI. **C**ap. 8. §. 3. col. 2. ex sententia Mariani Victorij dicit illud distichon:

*Quisquis amat vitam abstinentiæ rodere vitæ;*

*Nam vitam indignam nouerit esse sibi.*

Ab Autore Commentarij sub nomine Diui Hieronymi in libro Proverbiorum, ex sermone 26. ad Eremitas necessarium acceptum fuisse, quod Marianus Victorius non dicit, sed hoc solum ait, illud distichon in Sermone 26. ad Eremitas repetitur, quod aliud longè est, nec negamus, quamuis illi versus prout allegantur à Marquez, differant ab illis, qui leguntur in dicto sermone ad Eremitas, vt conferenti patebit.

Eodem cap. 8. §. 4. pag. 117. col. 1. dicit, causam ob quam Augustinus secundum monasterium in domo Episcopi habere voluit, fuisse nimiam distantiam primi monasterij ab ipsa domo Episcopali, ob quam non poterat ad se venientibus exhibere humanitatem, allegat Augustinum serm. 1. de Communi vita Clericorum, lege totum illum sermonem, nullam talem causam ab Augustino redditam inuenies, sed aliam longè diuersam, vt nimirum teneret in domo Episcopi communem vitam Apostolicam in primo monasterio iam institutam. Et profectò si propter hanc solam causam voluit monasterium illud in domo Episcopali instituire, quid opus fuisset ad hospitalitatem exhibendam monasteria instituire? quid lux, & caneris? est hæc fuit causa institutionis clericorum in domo Episcopi, quare idem Autor supra cap. 6. §. 2. aliam causam pro vera, & adæquata vendidit?

Eodem cap. 8. §. 7. pag. 121. probat fuisse in Africa Eremitas Ordinis Sancti Augustini temporibus eiusdem D. Augustini, ad quod probandum primò affert testimonium Saluiani Episcopi Maffiensis, & Procopis, sed isti de Eremitis Augustinensibus, ne verbum quidem habent. Profert deinde aliud testimonium Possidij dicentis Augustinum præcepta baptismi gratia ad patriam, & ad domum, & agros proprios remeasse, & quod ibi alienatis à se iam curis secularibus cum ijs, qui ei ad hærebant, Deo vivebat ieiunijs & orationibus,

bonitque operibus vacans, in lege Domini meditantis die, ac nocte, & de ijs, quæ Deus sibi cogitanti, atque oranti intellecta reuelabat, & præfentes & absentes sermonibus, ac libris docebat. Sed neque in his verbis Eremitarum Augustinensium vlla profusio mentio habetur: at inquit, D. Thomas affirmat Augustinum ibi monasterium exstruxisse, nam dicit: *De Augustino enim legitur, posteaquam monasterium instituit, in quo viueret capiti suo regula à sancto Apostolo constituta, scribere libros, & docebat multos.* Fateor, sed vbi dicit D. Thomas monasterium illud in agris Tagasten ab Augustino institutum, nam ipse D. Thom. in Officio D. Patris Augustini per illum ordinato dicit, quod illud monasterium factus Presbyter instituit, non quando vivebat cum amicis apud agros proprios adhuc laicus, sed Possidius dicit, illum scripsisse libros, dū esset apud agros proprios. Concedo, sed dico, multò plures scripsisse, & docuisse postquàm factus est Presbyter & Episcopus, vt ex libris Recitationum habes.

Ibidem pag. 123. col. 1. citat Sigibertum Historicum dicentem, primum Augustini monasterium prope Ciuitatem Tagasten exstructum fuisse. At Sigibertus siue quisquis fuerit Autor illius epistolæ, non dicit primum illud monasterium prope Tagastam, sed prope Ciuitatem Hipponen. in hortu Valerij institutum.

In eodem c. 3. pag. 114. col. 1. dicit 1. textum e si quid inuenisti. 1. 4. q. 5. à Gratiano acceptum ex serm. 1. ad Fratres in Eremito. Secundo dicit, illum textum acceptum ex serm. 19. de Verbis Apostoli, & utrumque falsò asserit, quia textus ille neque ex serm. 21. ad Eremitas, neque ex serm. 19. de Verb. Apostoli est acceptus, sed ex serm. 21. de Verb. Apostoli, & ex homil. 9. in libro quinquaginta homiliarum.

Ibidem ait pauperulum illum, qui Mediolani inuentum sacculum pecuniarum, proposito publicè pitacio, proprio illius dominæ reddendum curauit, quando tam laudabile opus fecit, pagani fuisse, & Grammatici Christiani Hippodidastulum. Contrarium dicit Augustinus illum Christianum fuisse, & Proscholum Grammatici Pagani.

**C**ap. 10. pag. 133. col. 2. inquit Caudiofium Episcopum Bituntensem Neapoli Monasterium Fratrum Eremitarum Augustinensium edificasse. Allegat Baronium in notis ad Martyrologium sub die 14. Decemb. Sed Baronius, nisi omnes Codices, quotquot videre potui mendosi sint, de Augustino, vel de Eremitis Augustinensibus ibi loci, ne iota quidem habet.

Ibidem, & pag. 134. col. 1. magna cum confidentia dicit constare ex Possidio cap. 11. quod B. Augustino adhuc in viuis agente ex monasterio Fratrum Eremitarum exierit viri Apostolici qui monasteria exstruendo ipsum Ordinem in varijs locis dilatauerunt. Verum Possidius ibi de Ordine Eremitarum, vel de Eremitis nihil dicit, sed nec dicere potuit: nam supra cap. 5. dixerat, illud monasterium

rium intra Ecclesiam Urbis Hipponensis, & con-  
sequenter in Ciuitate, non in Eremitio institutum.

Eodem cap. 10. §. 1. pag. 134. & 135 dicit, d. Hila-  
rium Episcopum Arelatensem Eremitam Augu-  
stinensem fuisse. Allegat Epistolam ipsius Hila-  
rii ad Augustinum, & Cardinalem Baronium tom.  
5. sub an. 426. Verum Hilarius in epistola ad  
Augustinum, de vita Eremitica nihil dicit: sed ne-  
que Baronius in loco allegato. Idem verò Baro-  
nius tom. 6. sub anno 445. num. 19. 20. & 21. aper-  
tissime contrarium docet, ostendens Hilarium vs-  
quequò Sanctus Honoratus Insulam Lirinensem  
à serpentibus oblesam primò colere cepit, & ibi-  
dem Monachos congregare, non Eremitas, non  
Monachum, sed secularem vixisse: suadente verò  
ipso Honorato, cum illo ad dictam Insulam pro-  
fectum, ibidem habitum monasticum ab eodem  
Honorato accepisse.

Eodem cap. 10. §. 5. pag. 142. affirmat B. Pauli-  
num Nolanum S. Augustini discipulum, & Ere-  
mitici Ordinis Augustinensem fuisse, & in Hi-  
spaniam profectum multa monasteria Ordinis E-  
remitarum instituisse. Allegat epistolas 31. 32. & 35.  
inter Epistolas Augustini. Vide, obsecro te lector  
beneuole, dictas epistolas; in tantum enim abest,  
vt Paulinus hoc asserat in dictis epistolis, vt ex illis  
solis conuincas, falsissimum esse, quicquid autor  
de ipso Paulino scribit: nam ex epistola 35. q. 3.  
primum fuit ex ijs, quas Alipio misit, quo mediante in  
Scari Augustini amicitiam, & familiaritatem ven-  
nit, factur Paulinus, antequam Augustinus Medi-  
olano discederet, ac fortassis etiam prius quam  
baptizatus esset, iam Hispanias peragrasset, & ibi-  
dem à Lampio Barchinonensi per vim inflamma-  
ta plebis ordinatum sacerdotem in Italiam rediisse,  
& à B. Ambrosio Mediolanensi in numerum suorum  
presbyterorum cooptatum. Proferam illius  
verba ex eadem epistola 35. quæ veritatem Solis lu-  
ce clariùs tibi monstrabunt. *Quod enim, inquit, indi-  
casti iam de humilitate nostra nomine apud Mediolanum  
te didicisse, cum illic initiatus es, fateor curiosius me vel-  
le condiscere, vt ex omni parte te noverim, quò magis gra-  
tularer si à suspiciendo mihi patre nostro Ambrosio, vel  
ad fidem inuitatus es, vel ad sacerdotium consecratus, vt  
eundem ambo videretur habere autorem: nam ego est à  
Delphino Burdigala baptizatus, à Lampio apud Barchi-  
lonam in Hispania per vim inflammata subito plebs sa-  
ceratus sum, tamen Ambrosij semper, & dilectione ad fi-  
dem nutritus sum, & nunc in sacerdotij ordine conso-  
nor. Denique suo me cleuo vendicare voluit, vt est di-  
uerse locis de te, ipsius presbyteri censent, sed de me ne quid  
ignores &c. Alia de suo monachatus initio ibidem  
subdit, ex quibus habes, in tantum abesse, vt medi-  
ante Alipio inter Eremitas ab Augustino coopta-  
tus in Hispanias ad Ordinem Eremitarum plantan-  
dum iuerit, quod hic autor de suo cerebro fingit,  
vt antequam Augustinus Christianus fieret, il-  
le iam sacerdos Monachi vitam ageret.*

☉

Cap. 11. §. 17. 18. & 201. & seq. refert bullam  
quandam Innocentij IV. & aliam cuiusdā  
Cardinalis nomine Gulielmi tunc Protectoris E-  
remitarum fratris Ioannis Boni, ex quibus dicit  
haberi, quòd Sedes Apostolica Eremitis fratris  
Ioannis Boni habitum D. Augustini concesserit,  
& quòd B. Franciscus fundator Ordinis Minorum,  
priusquam dictum Ordinem fundaret, institutum  
Eremitarum Augustinensium fuerat professus.  
Neutrum istorum ex dictis bullis colligitur: neq-  
enim dictum est, vnquam illum habitum D. Au-  
gustini fuisse, sed partim ab ipsis Eremitis electū,  
partim per Sedem Apostolicam determinatum.  
De B. verò Francisco ne verbum quidem.

Cap. 14. §. 3. pag. 219. col. 1. ad probandū, quòd  
Eremitæ Augustinenses in ciuitate Beneuento ha-  
berent monasterium tempore Alexandri Papæ III.  
allegat Priuilegium Gregorij IX. concessum eidē  
monasterio, cum tamen in eodem Priuilegio ha-  
beantur hæc expressa verba: *Cum in Ecclesia vestra  
sui Ordo Canonicus secundum Deum & B. Augustini Regu-  
larium nouiter institutus.*

Cap. 18. §. 3. pag. 263. col. 2. ad probandū, quòd  
sui Eremitæ in Regno Portugallie haberent mo-  
nasterium antiquum monasterio Canoniceorum  
Regularium D. Vincentij Vlyssipponensis, pro-  
fert historiā fundationis dicti Monasterij S. Vin-  
centij, quam dicit, se ex Archiuo illius monaste-  
rij accepisse. Quæ historiā deest in locis fuit ex  
industria corrupta, ne detegeretur, quòd illi, de  
quibus historiā loquitur, essent Canonici Regu-  
lares, nā primò vbi in historiā dicitur, quòd Gual-  
terus natione Flamengus Canonicus Regularis  
Præmonstratensis Vlyssipponam venit comitan-  
bus se quatuor socijs sui Ordinis, Marquez ponit  
hæc verba, *Quidam summa facultatis Abbas nomine  
Gualterus Flamengus natione Vlyssipponam venit comi-  
tantibus se quatuor S. Augustini fratribus.* Secundo vbi  
dicitur inferius: *Sed cum vellet eam subdere Præ-  
monstratensi monasterio Canoniceorum Regularium.* Il-  
le nomen Canoniceorum Regularium ex industria  
omisit.

Eodem cap. 18. §. 4. scribit, reperiri in eodem  
monasterio S. Vincentij Vlyssipponensi Canonice-  
orum Regularium, ac in eius Archiuo Almario  
tertio librum, qui dicitur Ordinarium Congre-  
gationis S. Rufi, in quo libro fol. 84. hæc habetur:  
*Rex Alphonsus capta Vlyssipona, & cogitans de po-  
nendo Religiosis in S. Vincentio, accessit iussit Gual-  
terum, & alios duos fratres Ordinis Eremitarum, & ve-  
lauerunt ibi manere, tunc euocatis Canonicis S. Augusti-  
ni. Verum Ordinarium Congregationis S. Rufi,  
quod Reuerendis. Pater D. Antonius à Cru-  
ce Prior Generalis summa adhibita diligentia cõ-  
quiri fecit, vt de veritate narratorum constaret,  
tandem in eodem monasterio S. Vincentij reper-  
tum, lectum, & sæpius reuolutum, neque in loco à  
Marquez allegato, nec alibi verba citata, sed nec  
sensum, nec aliquid eiusmodi habet. Est aliud Or-*

dina-

dinarium simile in Monasterio S. Crucis Colim-  
bricensis, quòd diligenter inspectum ne verbum  
quidem continet, quòd ad rem spectare possit.

Eodem cap. 18. §. 5. affirmat, reperiri in prædi-  
cto Archiuo S. Vincentij Vlyssipponensis cartam  
donationis factæ eidem monasterio à Rege Do-  
mino Santio primo filio Regis Domini Alphonsi.  
Ide quodam Eremitorio existente in monte, qui  
dicitur Sintra, quòd vocabatur Eremitorium S. Sa-  
turnini Era 1230. quæ fuit annus Christi 1192. præ-  
sentibus testibus fratre Ioanne Priore Eremitarum  
& Ferdinando Canonico S. Vincentij, ex qua car-  
tha colligitur tunc temporis fuisse in ciuitate Vlyssip-  
ponensi fratres Eremitæ, qui ex dicto monaste-  
rio per socios Abbatis Gualteri fundato originem  
habuerunt. Nihil horum reperitur in prædicto ar-  
chiuo S. Vincentij, inuenitur autem charta dona-  
tionis factæ per Regem Dominum Santium Regem  
Portugallie Era 1230. id est anno Christi  
1192. quæ bullam Albertij de Atrines, & de  
quodam cella dicta de Colares. & de quodam Sa-  
tuariolo nuncupato S. saturnini, cuidam Petro  
Eremitæ de Sintra nuncupato, nullius tamen cer-  
te Religionis, qui postea obtulit seipsum mona-  
sterio S. Vincentij, cum omnibus bonis prædictis  
sibi Rege Santio donatis & suscepto habitu  
Religiosorum dicti monasterij post aliquot dies in  
pæce ibidem requieuit, necnon etiam charta obla-  
tionis, & donationis factæ per dictum Petrum E-  
remitam ipsi monasterio S. Vincentij, confirmatæ  
per Dominum Alphonsum III. Portugallie Regem  
Era 1199. id est anno Christi 1261. cuius ex-  
emplum ab authentico manu publici notarij extra-  
cto, & ad me nuper transmissio acceptum, hic fide-  
liter subijcio, vt videas, an Eremitorium S. Satur-  
nini de Sintra, vel an prædictus Petrus Eremita  
fuerit Ordinis, qui nunc Eremitarum S. Augusti-  
ni vocatur, & vtum ex dicta cartâ donationis  
habeatur, tempore prædicti Sanctij Regis Portu-  
gallensis fratres Eremitas Augustinenses habuisse  
monasteria sui ordinis in ciuitate, aut in comitatu  
Vlyssipone. exemplum.

In Dit nomine, & eius gratia, notum sit omnibus, tam  
presentibus, quam futuris, quòd ego Alphonsus Tertius  
Dei gratia Rex Portugallie vnâ cum vxore Regina Dom-  
na Beatrice illustris Regis Castellæ & Legionis, filia, & fi-  
lia nostra Infantis Domina Blanca viduæ, & diligenter  
inspexi cartam donationis, quam auus meus bona me-  
morie Rex Dominus Santius dedit Petro Eremita de Sin-  
tra suo sigillo sigillatam, quam mihi ostenderunt Prior,  
& Conuentus monasterij S. Vincentij desorū ciuitatis  
Vlyssipone. Ordinis S. Augustini, cuius cartha tenor talis  
est. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen.  
Quia seruire Deo est Religiosorum necessitas, prou-  
ideri, eorumque iussu acquirere possessionibus. Idcirco  
ego Sanctus Dei gratia Portugallens. Rex vnâ cum  
vxore mea Regina Donna Dulcia, & filijs, sigillatque  
meis da tuis Petro Eremita de Sintra, & concedo de iure  
hereditario Albertij de Atrines, cum omnibus here-

dinarium simile in Monasterio S. Crucis Colimbricensis, quod diligenter inspectum ne verbum contineat, quod ad rem spectare possit.

Eodem cap. 18. §. 5. affirmat, reperiri in predicto Archiuo S. Vincentij Vlyssiponenfis cartham donationis factæ eidem monasterio à Rege Domino Santio primo filio Regis Domini Alphonfi I. de quodam Eremitorio existente in monte, qui dicitur Sintra, quod vocabatur Eremitoriu S. Saturnini Era 1230. quæ fuit annus Christi 1192. presentibus testibus fratre Iohanne Priore Eremitarum, & Ferdinando Canonico S. Vincentij. ex qua cartha colligitur tunc temporis fuisse in ciuitate Vlyssiponenfis Eremita; qui ex dicto monasterio per suos Abbates Gualteri fundato originem habuerunt Nihil horum reperitur in predicto archiuo S. Vincentij inuentur autem charta donationis factæ per Regem Dominum Santium Regem Portugallie Era 1230. id est anno Christi 1192. de quibusdam Albergarijs de Atrines. & de quodam Sacerdote nuncupato S. naturini, cuiusdam Petro Eremita de Sintra nuncupato, nullius tamen certæ Religionis, qui postea obtulit seipsam monasterio S. Vincentij, cum omnibus bonis predictis ubi à Rege Santio donatus & suscepto habitu Religiosorum dicti monasterij post aliquot dies in pace ibidem requieuit, necnon etiam charta obligationis, & donationis factæ per dictum Petrum Eremitam ipsi monasterio S. Vincentij, confirmata per Dominum Alphonsum III. Portugallie Regem Era 1299. id est anno Christi 1261. cuius exemplum ab authentico manu publici notarij extracto, & ad me nuper transmissio acceptum, hic fideliter subiugio, vt videas, an Eremitorium S. Saturnini de Sintra, vel in predictis Petrus Eremita fuerit Ordinis, qui nunc Eremitarum S. Augustini vocatur, & vtrum ex dicta cartha donationis habeatur, tempore predicti Sanctij Regis Portugallensis fratres Eremitas Augustinenses habuisse monasteria sui ordinis in ciuitate, aut in comitatu Vlyssipone. exemplum.

In Dictione, & eius gratia, notum sit omnibus tam presentibus, quam futuris, quod ego Alphonfus Tertius Dei gratia Rex Portugallie vnâ cum vxore Regina Domna Beatrice illustris Regi Castellæ, & Legion. filia, & filia nostra Infantissa Domna Blanca vidi, & diligenter inspecti cartham donationis, quam auus meus bonæ memoria Rex Dominus Santius dedit Petro Eremita de Sintra suo fratri filio, quam mihi ostenderunt Prior, & Conuentus monasterij S. Vincentij desori ciuitatis Vlyssipone. Ordinis S. Augustini, cuius carthe tenor talis est. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen. Quia seruus Dei est Religiosorum necessitatibus prouideri, etiam quibus iustis acquirere postulationibus. Idcirco ego Santius Dei gratia Portugallens. Rex vnâ cum vxore mea Regina Domna Dulcia, & filijs, filijsque meo do tibi Petro Eremita de Sintra, & concedo de iure hereditario Albergaria de atrines, cum omnibus here-

ditarijs, & pertinentijs suis, quæ sunt determinata per aquas de collibus ad presatum locum desipientibus vndique concurrentes, ab Oriente videlicet, & O. eidente, Septentrione, atque Meridie: Do tibi etiam cellam de Colares, vt est determinata ab Oriente, & Occidente, sicut de sunt aqua ab Aquilone per lapides de portu, ab austro per summitatem collis, & hereditatem de Couom, vt circumstantur aqua, & Sanctuarolum B. Saturnini de monte de Sintra cum pertinentijs suis, quæ habuit à tempore, quo cepit habitari, & quæ demum tibi pro emendo animarum nostrarum, & parentum nostrorum, vt ceteris pro nobis adiunctis hoc prescribis tuis, tibi que possidenda concedimus, libera, integra, & ab omni Regia, & Ecclesiastica exactione immunita ab hac die vsque in perpetuum. Si quis verò tam de nostra progenie, quam de alienigenarum de Laicalibus, quam Ecclesiasticis personis hoc factum nostrum infringere voluerit, omnipotentis Dei maledictionem incurrat, & etiam, & insuper cum iudicatore in inferno durissimam damnationem, & fratribus ibidem commorantibus quingentos s. petet, & damnus quad intulerit, in duplum restituet. facta donationis cartha Era M. CC. XXX. mense Iulio. Ego autem presatus Rex Santius vnâ cum vxore mea Regina Domna Dulcia, & filijs, & filijsque meo tibi Petro supradicto Eremita de Sintra hoc donatum scripsimus loca continentis superiora ad perpetuam sanctionem proprio sigillo munito, & coram bonis, & nobilibus personis roboratum. Gonzalvus Mendis filius Comitis domni Al. Maior domus curia confirmo. Dominus Gonzalvus aqualiter confirmo. Dominus Iohannes Ferdinandus dapifer Regi confirmo. Martinus Bracaren. Archiepiscopus confirmo. Nicolaus Viseu. Episcopus confirmo. Petrus Colimbric. Episcopus confirmo. Suarius Suarij testu. Gonzalvus Leuer testu. Garzia Alsaquique testu. Gerardus Pelay testu. Iulianus notarius Curia scripsit. Ego pradictus Rex alphonfus vnâ cum vxore mea Regina Domna Beatrice illustris Regi Castellæ, & Legion. filia, & filia nostra Infantissa Domna Blanca do, & concedo vobis Priori, & Conuentui monasterij S. Vincentij desori Ordinis S. Augustini ciuitatis Vlyssipon. tam presentibus, quam futuris omnia supradicta loca, aqua superioris, & prescribitis sunt expressa, vt habeatur, & possideatur ea in perpetuum, non obstantes clausula, quæ in cartha pradicti aui mei continetur, quæ talis est. habeas tu, & post te quoscunque volueris, viri religionis, qui semper in eis habitent, & qui nunquam sint subditi alicui Abbatis. Et hanc donationem, & gratiam vobis facio, & concedo ad honorem Dei, & Sanctissime marie sue, & gloriosi martyris Vincentij, & in remissionem meorum peccaminum, & parentum meorum.

Et maxime cum supradictus Petrus Eremita obtulerit se monasterio, & Ordini vestro, & ibidem duxerit vitam sub habitu regulari, ubi etiam impleuit debitum naturale: & quod in vestro monasterio me semper tam in vita, quam in morte, Deo vestris orationibus commendet. Si quis autem tam de meis propinquis, quam extra-

neis, qui hanc donationem meam in aliquo infringere at-  
tentauerit, non sit ei licitum, sed pro sola tentatione, em-  
niparenti Dei malefidiuicium incurrat. Et insuper cum  
lula tradidit in inferno durissimam damnationem in-  
perpetuum patiat. donatione ista nihilominus in per-  
petuum in suo robore permanente, facta donationis car-  
ta ha. apud Vlybonam xij. Kalend. Augusti Rege mandu-  
te Era M. CC. nonagesima nona. Dominus Gonzaluu  
Garzia Alferax Curia confirmo, Dominus Egidius Mar-  
tini Maiordomus curia confirmo, Dominus Martinus  
alphonfi tenens Braganziam confirmo, Dominus Didacus  
Lupi tenens Lamecum confirmo, Dominus Andreas Fer-  
nandus tenens Ripam ming confirmo. Dominus Martinus  
Egidij tenens Brisam confirmo, Dominus Gonzaluu Me-  
nendi tenens Elboram confirmo, Dominus Martinus Ar-  
chiepiscopus Bracharicus confirmo, Dominus Egidius Epi-  
scopus Colimbriensis confirmo, Dominus Vincentius Epi-  
scopus Portugala confirmo, Dominus Rodricus Episcopus  
Agitanensis confirmo, Dominus Petrus Lamacedus, Episcopus  
confirmo, Dominus Mattheus Episcopus Vizim. con-  
firmo, Dominus Martinus Elborensis Episcopus confirmo, Pe-  
trius Martinus Pretor Vlybon. Alphonfus Martini super  
iudex, Fernandus Fernandus cognominus, Fernandus Egi-  
dij testis, Ioannes similiter Decanus Portugala, Marti-  
nus Petri Clericus Regis, Valisim Fernandus Clericus Re-  
gis testis, Dominus Stephanus Ioannes Cancellarius curia  
confirmo, Dominus Petrus Not. curia scripsit.

Cap. 19. §. 1. pag. 273. profert sententiam latam a  
quodam Petro Soula delegato Apostolico anno  
1488 in causa precedentis inter Canonicos Re-  
gulares S. Vincentij ciuitatis Vlyssiponenfis ex v-  
na, & fratres Eremitas Augustinianos monasterij  
Beate Marie de Gratia eiusdem ciuitatis, qui in  
hunc modum pronunciauit. *Ignor declaro, et conu-  
do mea de sententia sententia, Canonicos Regulares S. Vin-  
centij extra muros Vlyssipone commorantes, locum in  
processionibus, & actibus publicis, cum contigerit eas ce-  
lebrari, obtinere, partemq. dextram tantum in eundo, &  
reduendo, fratresque Eremitas S. Augustini B. Mariae de  
Gratia Vlyssipone commorantes aliam sinistram partem  
in eundo, & reduendo, hocque praefatu Canonico, & fra-  
tribus sub excommunicationis pena mando, vt obser-  
uent.* Datum Vlyssipone anno 1488.

Vt omittamus imperitiam historici caecitien-  
tis, dum scribit, dictum Petrum a Soula delegatu a  
Papa Alexandro Sexto eam sententiam tulisse de  
anno 1488. cum Alexander Sextus non ante an-  
num 1492. sub die 2. Augusti Summus Pontifex  
fuerit renuntiatu, vt apud omnes certum est, &  
vel ex suo Onuphrio satis intelligere potuisset, ex  
quo iam habes, quam fidem dicte sententiae meri-  
to adhibere possis. Seriem rei gestae longe aliter  
narrant authenticae scripturae, quas manu publici  
Notarij exceptas, & in publicam formam instru-  
menti redactas ad me nuper ijdem Canonici S.  
Vincentij ac illorum Reuerendiss. Generalis D.  
Antonius a Cruce transmiserunt, quarum summa  
illorum verbis collecta haec est:

anno Domini 1493. moderante huius S. Vincentij

canonibus Priore Domino Diano Ortiz, Canonico nostro  
notitiam reformati continuantes ad huc praedictis pro-  
cessionibus publicis, moribus Archiepiscopo, Sedeque va-  
cante obtinuit Archiepiscopatus gubernaculum Petrus a  
Soula eiusdem Sedis Decanus. Hos autem tempore Gali-  
elnuie vulgo Dni Petri Augustini Eremita vocati, Ca-  
nonico nostro vno in choro compares, sui coequalis ve  
voluerunt, quod agere serentes Canonici nostri, & Gabel-  
mita inualescentes fauore praedicti Decani (sola prius  
pro parte nostri casus reclamacione, & protestacione)  
omnes nostri Canonici in canobium regressi sunt. Deca-  
nus autem, qui omnibus praedictis Gualtelmitis auxilio, &  
adiumento erat aduersus nostros Canonicos sententiam  
injustissimam, & propositam inuenit protulit, de qua conti-  
nua casus noster ad sanctam Sedem Apostolicam pro-  
uocauit simulque de hac illata vi ad Alexandrum VI.  
Summum Pontificem eo tempore D. Petri cathedram go-  
bernantis Prior, & Conuentus conuenerunt, qui ob  
eius Apostolicas commissorias literas hoc negotium Ar-  
chiepiscopo Elborensi detulit, seu delegauit, qui recte ex-  
actam nostrorum Canonico rum iustitiam intulit, ad-  
uersus Gualtelmitas impensis damnatis protulit senten-  
tiam de qua statim appellatus, simulque literas Ap-  
ostolicas ad Decanum, & Cantorem Ecclesiae Vlyssipone-  
nsis impetrarunt, qui praedictam sententiam in parte  
reuocauerunt, statuentes quosdam in vno choro, alios vero  
in altero aequaliter procedere. Vnde pro parte nostrorum  
Canonico rum, qui huc sententiam non adhaerebant, ad  
sanctam Sedem iterum fuit appellatum. Et ad certam Se-  
dem Elborensis dignitatis commissorias sunt adoptati, qui  
vnicuique primam eiusdem ciuitatis Episcopi sen-  
tentiam in Canonico rum nostrorum fauore confirmarunt,  
vt scilicet praedictos Eremitas soluti expensis chori  
vriusque praesent, & quia eas transacta longa tempo-  
ris spatio minime persoluerunt, aduersus illos caribae  
communicationis communitate promulgata fuit, cuius  
obtemporantes, vna cum ipsorum Provinciali in eundem  
Vlyssipone. Patribus stationibus declarati fuerunt,  
atque anathematizati ex quo protestati sunt, & in ma-  
nus Canonico rum nostrorum seu sub potestate eorum tri-  
calices simulque argentum hydnum pensilem eu tra-  
derunt, dicentes tamen se hac omnia in eorum deponere,  
donec nuntius, quem ad Romanam Curiam miserant,  
perueniret. Canonici autem nostri, non vt cautionem, sed  
vt imperfarum solutionem acceperunt, ita vt sibi ad-  
dicatum fuerat, & tandem anno Domini 1499. interces-  
sione Domnae Leonora Reginae Portugala, tale pactum, at-  
que per familiarem compositionem interunt, vt Canonici  
nostri eiusdem vrisque eorum choris, prout ab initio sem-  
per fuerat, & nunc sibi merito, atque optime iure digni-  
tatem erat, procederent, hac tamen condicione, quod si  
aliquando quemcunque clientum huius compositionis  
suae peniteret, & deinde aliquid tentare voluisset, an-  
tequam in iudicio audiret, pro pena auctoris mille le-  
tiganti alteri solueret. De quo exat quadam concordata  
scripta mandata. Ego frater Paulus de Spoletio noster  
Reuerendissimi P. Magistri Generalis de Eug. Apostolica  
auctoritate Generalis Vicarij, & Recl. S. Ord. Eremitarum  
S. Augustini eius vice gerens per praesentem

subscriptam concordiam factam inter R. Patres Canonicos  
Regulares monasterij S. Vincentij extra muros Ci-  
uitatis Vlyssipone, & RR. Patres Monasterij Domine no-  
stra de Gratia eiusdem Ciuitatis Ordinis Eremitarum Ere-  
mit. S. August. cum omnibus conditionibus appensis con-  
firmo accepta, & quatenus opus sit roboro. In nomi-  
ne Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen. Habentque &  
referent Serenissima Regina Donna Leonora, & as-  
sentes, cum virtutibus, & bonitate praefata concordia  
facta est. In quorum fidem hac manu scripsi, & sig-  
quo familiariter vtor communi. Datum Rom. 19. Au-  
gustij 1500.

Supra cap. 2. §. 1. pag. 109. ad probandum, quod  
tempore D. Bernardi Abbatis Clarvall. nis erat  
monasteria Eremit. Ord. S. August. all. gat epistolam  
quandam inter epistolas Petri Cluniacensis lib.  
4. epistola 11. sub nomine Petri Pictauiensis scri-  
bentis nonnullis Eremitis in hunc modum: *Si ad  
neciam Augustino vestro de Acalemico venire dignate-  
ritis, dea cuncta effugerent, & non a strueremus Aca-  
lemico. Vide pictam epistolam in Bibliotheca  
Cluniacensi, inuenies primò illam non esse epistolam  
Petri Pictauiensis, sed cuiusdam Eremitae ad  
ipsum Petrum Pictauiensem, eiusdem tamen in-  
stituti, cuius erat ipse Petrus Pictauiensis. Vide de-  
inde Panagrium eiusdem Petri Pictauiensis, qui  
permittit libris Petri Cluniacensis, & inuenies  
illum fuisse Monachum Cluniacensem. Cur verò  
dixerit ille Eremita a se ad nos cum Augustino vestro  
et ipso causam fuisse, quòd ille Petrus Pictauiensis  
Academix esset addidit sicut erat Augustinus  
ante tamen suam aduersionem vt conque res se  
haberet, omnes illi erant Monachi Cluniacenses,  
qui vocabantur etiam Eremitae.*

CAPVT TRIGESIMVM  
SEXTVM.

Quamplura per Ludouicum de  
Angelis in libris de Vita, &  
laudibus Augustini editis falso  
allegata reteguntur.

**R**ati censura digni sunt libri  
quos Ludouicus de Angelis E-  
remita Augustinensis de Vita,  
& laudibus B. Augustini edidit  
Parisijs euos anno Domini  
1614. Nam vt de multis falso  
perillum allegatis nonnulla ti-  
bi retegam, lib. 2. cap. 4. pag. 29. ad suadendum,  
quod Augustinus, exemplo B. Antonij conuer-  
sus fuerit ad vitam monasticam, citat Augustinum  
lib. 8. Confess. cap. 6. dicentem: *inde sermo eius de-  
uoluitur est ad monasterium S. Antonij eretici, & mo-  
nasterij S. Antonij nihil reperies.* Verba Augusti-



an. 483. sic dicens: Tertio nonas May Mediolani conuerso S. Augustini Episcopi & confessorii sub Ambrosio Episcopo eiusdem Ciuitatis, & ab eodem baptizati, nigrum monachalemque habitum induiti. Verum illud Martyrologium Ecclesia Romana nunquam probauit, sed nec probare potuit, cum ex antiquissima traditione Ecclesia recens baptizati albis, & non nigris induantur. Quare quod Petrus Morfianus de habitu nigro Monachali posuit, ab aliquo Eremita deceptus accepit, & illius Martyrologium perpetam vocatur Martyrologium Romanum.

Eodem loco inquit, *vestis Augustini per vniuersum Catholicum Orbem imagies cum monachalibus vestimentis indurum authenticum testimonio predicant, quod prae datum Ambrosio Corani obtulit ita summo Pontifici Romano Sixto IV. In prima Ecclesia Christianorum Sancti Ioanni Laterani, in capella Domini Pape in suo Palatio, in Ecclesia S. Petri de Roma, in Ecclesia Sanctae Sophiae Constantinopolu. In Ecclesia D. Mariae Maioris de Roma, in Episcopatu Pisano, Lucano, Florentino, Senensi, atque Papiensi imagies Sancti Augustini cum cuculla nigra, atq; scapulari, id est, cum tunica talari, & capite super spatulas eiusdem coloris. Quod ad picturas spectat, inferius tractandum erit. Nunc aduerto duplex mendum in his verbis contineri. Primum est, testimonium Ambrosij Corani, siue Coriolani in libro, quem obtulit Sixto Quarto, authenticum esse. Nam hoc à veritate in tantum abest, vt propter innumera mendacia conuicta, & calumnias in Canonicos Regulares effusa, idem Sixtus Quartus, & illius successor Innocentius Octauus ipsum librum ante expurgationem suspendunt, cuius rei fidem facit etiam Tritheimius in libro de Scripturis Ecclesiasticis, vbi ceteros omnes libros Coriolani recensens huc solum omisit, quem tamen primo loco recensere debuerat, nisi fuisset per Sedem Apostolicam damnatus: nam in editione operum Coriolani Romana, quam solum Tritheimius vidit, & cuius ordinem sequitur, in primo loco ponitur Defensorium, siue Apologia. est liber apud nos in monasterio S. Mariae Pacis de Vrbe, ac etiam Augustinus Ticiensis in libello, cuius est titulus. Clipeus veritatis §. 57. quod necessario monendum duxi, ne legentes illum librum labantur in errorem. Secundum mendum est, in Ecclesia Lateranensi in capella Domini Pape adesse vetustas imagies S. Augustini cum cuculla nigra, & scapulari eiusdem coloris. Nam omnes illius Ecclesie, & hospitalis picturae antiquae ante annos centum, vel ducentos, ipsum Augustinum habitu Clericali indutum referebant, sicut etiam nunc referunt, nimirum cum Rochetto, & tunica alba, & pluuiali, & mitra, vt nunc etiam videri potest in pictura, quae est super altare maius in parte Ciborii, quae respicit versus austrum altare aliud vbi Sanctissimum Sacramentum Eucharistiae seruat, imago vero, quae nunc cum cuculla nigra cernitur, sub Clemente Octauo fluadente Sacrificii Pontificio depicta est, quam*

etiam idem Pontifex deleri, & reformari praecipit, sed pictor tunc temporis Roma discesserat. De alijs inferius dicemus.

**E**odem capite ait: Anno 1084. adificatum est praesertim in D. Marci templum supra quod, vt testimonio constat a iheronimo, ante centum annos factum, & typis commisit in Apologia Coriolani quatuor Dolorum Ecclesie simulachra fuerant erecta, inter quae simulachrum similitum parentis Augustini cum cuculla, seu cappa subtus cum capite, seu pluuiali, & capiteo desuper. Fateor, templum D. Marci anno 1084. inchoatum, & super illo posita eiusmodi simulachra: at non eo tempore quo fuit inchoatum, sed neq; ducentis annis post, neque authenticum instrumentum à Coriolano productum contrarium docet.

Ibidem dicit: in ciuitate Papiam Aula Consistoriali ab antiquissimo tempore depictum fuisse Augustinum cum indumentis monasticis. Sed subscriptio eiusdem picturae, quam ex industria omisit, indicat eandem picturam anno 1503. factam esse. Ostendemus vero inferius publica vexilla ciuitatis Papiensis ante annum 1480. Diuum Augustinum, non Monachico, vel Eremitico, sed Clericali, & Canonicali habitu indutum semper habuisse.

Eodem lib. 4. cap. 4. *Vestem nigrum, atque talari gestabat Episcopus, qualem Monachus veteris ex Erenio Tagasta ad Ecclesiam Hipponensem: inde eam ostendit, & quibus cum diuisis claudis fuerat presbyter, non nisi cum huius vestibus, inquit, quibus illo tempore induitur.* Verum textus emendati Augustini non habent huius, sed cum huius, & sane si quando Augustinus illum sermonem habuit, adhuc habebat vestes, quae ex Tagasta secum tulerat ante presbyteratum, magnum fuit Dei miraculum, quia tunc senex erat, quando illum sermonem ad populum Hipponensem habuit.

Ibidem ait: *Secundinus Haereticus Monasticis vestibus infestissimus, Augustinum dicebat in tenebris infernales ex conuiuio nuptiarum culesium pellendum, nigrum causa vestium.* Citatur in margine Secundinus in sexto tomo Augustini ante librum contra Secundinum. Equidem vt hunc Autorem exculem, nihil aliud dicere possum, nisi somnum illum passum esse, cum Secundini epistolam legebat: vbi enim Secundinus in ea Epistola de vestibus monasticis loquitur? vbi dicit Augustinum pellendum in tenebris exteriores nigrarum causa vestium? Frange ibi Secundinus Manichaeus duas naturas in homine secum pugnantem, alteram boni, alteram mali, quam pugnam dicit in nobis exerceri per actus virtutum, & vitiorum. Subdit deinde: *Illorum in medio posita anima, cui à principio natura sua debet victoriam, haec si vna cum spiritu vitium fecerit, habet cum eo vitam perpetuam, illudque possidebit Regnum, ad quod Dominus noster inuolat: si vero à spiritu vitium incipiat trahi, & consentiat, ac per consensum vitium dimum gerat, habebit harum sortium indulgentia sortem, carnis enim commitione ductus, non propria voluntate. At si cum se ipsam cognouerit, conuertat malis, &*

non se armet contra mundum, voluntate sua peccabit quam si iterum pudeat errasse, paratum inueniet misericordiarum autorem: non enim punitur quia peccauit, sed quia de peccato non doluit. At si cum eo peccato si vna recedat, tunc excludetur à vniuersi stultae comparatur, tunc bar es erit si si stultae manus, tunc à Domino pellatur ex conuiuio nuptiarum, nigrarum causa vestium, vbi erit stultus, & stultus denique, ibique cum Diabolo ad ignem aegrum vestis, quem tua mira prudentia aut ex archangelo factum memorat, aut nihil se fatetur. Haec Secundinus, nihil supra. Vnunc qui fideliter & ingenue autor deducit, Secundinum nigris Monachorum vestibus infestissimum, diuile Augustinum ex conuiuio nuptiarum in tenebras exteriores pellendum nigrarum causa vestium, & quàm apposite nigras anime vestes, quaeque aliud nihil sunt, nisi peccata, ob quae vestes iuxta parabolam Euangelicam à Secundino introductam, mali homines ex conuiuio nuptiarum pelluntur in tenebras exteriores, tum suis Eremitis, tum etiam B. Augustino apta erit.

Ibidem. *Verficulo Pallium ait: Hanc vestem ab Augustino gestari cum viderit Nectarius, Ciceronem vocat non rogatum, sed palliatum, non enim ei conuicti sequi Romam: rerum Dominos, gentemque rogatum, sed Graecos, & polliatos Monachos, vt rogum ipsarum paginam paginam resolutis palliorum imitatus speciem retorqueret huiusque, & bene Nectarius de Augustino Mem. b. & palliato. Citatur Nectarius in margine epistola 153. ad Augustinum. Cogor hic loci proferre veritatis verba ipsius Nectarii ex scribere ex eadem epistola ducentelima quinquegelima tertia, & sunt ista: *in ipso tunc eximerato tuo, quibus illorum curam, & templorum carceronias destruxit, audire mihi visum sum Philosophi vocem, non illum, quem in Academiā memorant centores huiusmodi anulari sententem, ex profunda quadam cogitatione demersum redolentem ad frontem caput implicitum genibus, vt aborum praclara inuenta doctrina egeum quidam alumnorum oppugnet, asseritque praclara, & cum suum nihil defendit, a consuetudine plane excoriatum oratione tua ante oculis stetit Marcus Tullius Consulatu, qui inuenerit eorum capibus conferuatis fore: sitis campi signa vidit: huiusmodi Graecia seculo laeuitas inferret, tuncque illam canora vocis, & linguae, quam in criminum reos, & Republica patri. ita spiritus iusta indignatione flauerat, anhelus inuenteret, rogumque ipsam rugarum paginam resolutis palliorum inuitatus speciem retorqueret. Haec Nectarius Augustini orationem contra idola commendans, cuius vehementiam in exaggerando errores paganorum magnificiens, inquit videre sibi visum in illa oratione Marcum Tullium Consularem, & tubam illam canore vocis, & linguae, quam in criminum reos, & Republica patricias spiritu iustae indignationis flauerat, anhelus inuenteret, rogumque ipsam rugarum paginam resolutis palliorum speciem imitatus retorqueret. Hic auctor Nectarium de Augustino Monacho palliato locutum fuisse con-**

non se armet contra inimicum, voluntate sua peccabit, quam si iterum pudeat errasse, paratum inueniet se resistere, etiam si iterum non enim ponitur quia peccat, sed quia de peccato non doluit, at sic cum eo peccato suis vicia recedat, tunc excluditur, tunc virginis stultia comparabitur, tunc bare erit sinistra manus, tunc à Domino pellatur ex conuiuio nuptiarum, nigrarum causa vestium, ubi erit fletus, & stridor dentium, ibique eum Diabolo ad ignem originis ipsius, quem tua mira prudentia aut ex archangelis factum memorat, aut vult lesse fateretur. Hæc Secundinus, nihil supra. Videtis nunc quã fideliter & ingenue autor deducat, Secundinum nigris Monachorum vestibus inf. flussum, dixisse Augustinum ex conuiuio nuptiarum in tenebras exteriores pellendum nigrarum causa vestium. & quã iam appositè nigras animæ vestes, quæque alibi nihil sunt, nisi peccata, ob quas vestes iuxta parabolam Euangelicam à Secundino introductam, mali homines ex conuiuio nuptiarum pellantur in tenebras exteriores, tum suis Eremitis, tum etiam B. Augustino aptauerit.

**I**bidem. Verliculo Pallium ait: Hanc vestem ab Augustino gestari cum viderit Nectarius, Ciceronem vocari rogatum, sed palliatum, non enim ei contigit siqui Romanos rerum Dominos, gentemque rogatam, sed Græcos, & palliatos Monachos, vt rogam ipsam rogatum paginam resolutum palliorum imitatus specimen retorqueat huiusque, & bene Nectarius de Augustino Monachis & palliato. Citatur Nectarius in margine epistola 153. ad Augustinum. Cogor hic loci pro teste veritatis, verba ipsius Nectarij exscribere ex eadem epistola ducentesima quinquagesima tertia, & sunt ista: *sumptu tunc exornatus tua, quibus staurum cœtium, & templorum ceremonias destruxisti, audire mihi visum sum philosophi vocem, non illum, quem in Academiâ se commemorant ventrosos humo anculi respicentes, ex profunda quidam cogitatione demersam rediit ad frontem caput implerit un genibus, vt aliorum præclariora inuenta doctrina eorum quidam alumnatus opinaret, assertaque præla è, cum suum nihil defendit, a ceteris: sed plane excitatus orationem ante oculis stitit Marcus Tullius Consul tuus, qui inuenerit civium caputibus conseruatis forensi campifigna vitricia suspensibus Græcia seculo lanceatus inferret, tubamque illam canora vocu, & lingue, quam in criminum reos, & Republicæ patri: idæ spiritus iuste indignationis flauerat, anhelus inuenteret, rogantque ipsam rugarum paginam resolutum palliorum imitatus specimen retorqueat. Hæc Nectarius Augustini orationem contra idola commendans, cuius vehementiam in exaggerando errores paganorum magnificens, inquit videre sibi visum in illa oratione Marcum Tullium Consularem, & tubam illam canore vocis, & lingue, quam in criminum reos, & Republicæ patri: idæ spiritus iuste indignationis flauerat, anhelus inuenteret, rogantque ipsam rugarum paginam resolutum palliorum imitatus specimen retorqueat. Hic autem autor Nectarium de Augustino Monacho palliato locutum fuisse con-*

tendit. Et hæc sunt Augustinianæ cucullæ solidissima fundamenta. Ibidem in fine capituli inquit: *Gestavit enim (scilicet baculum) Augustinus, & Ordo eremiticus ad Gregorium Nonum, vt autor est Iordanus de Saxonia.* Tria hic falsa dicit. Primum, quod Augustinus gestauerit baculum Eremiticum. Secundo, quod Ordo Eremiticus gestauerit baculum vltique ad Gregorium Nonum: nam è contrarium res se habet, quia Gregorius Nonus primus fuit, qui Eremitis baculos in manibus ferre præcepit, vt appareret, cuius essent habitus, cum elemosinas petebant. Tertium est, quod hoc dixerit Frater Iordanus: nam ille dicit, Gregorium Primum, siue vt eius verbis utar, beatum Gregorium illum fuisse, qui statutum fuit de baculis portandis ab ipsis Eremitis, & de Gregorio Nono nihil.

**E**odem lib. 4. cap. 7. ad finem, citat D. Antoninum in 3. p. historial cap. 24. in fine dicens: *Dixit Ambrosius huic, si dicit Augustinus in Clitibus genis, & postquam baptizatum eum iudicauit, nullo modo. Verum præter quod male citat cap. 24. in fine, falso etiam hoc imponit D. Antonino sicut & alia multa, quia si caput illud postremum est D. Antonini, de quo probabiliter dubitatur, tamen D. Antoninus in principio illius capituli protestatur, se solum velle referre, quæ religiofus quidam Ordinis Eremitarum scribit, vide illum.*

Eodem lib. 4. cap. 6. contra illos, qui negant Augustinum fuisse Monachum, producit Apologiam, siue Antidotum Riccardi Cenomani contra Censuram Erasmi in Regulam Augustini, sed perperam, quia Riccardus Cenomanus aperte indicat, quo sensu B. Augustinus se, & suos Monachos appellari voluerit, dicens: *D. Augustinus se, & suos non solum Clericos, sed Monachos dixit, & scripsit, diuerso tamen ratione: Nam quando respicit causam, & functionem Clerici, separat à Monacho. Quando vero omnium vitam, & concordiam considerat, confundit.* Vbi vides, ex sententia Cenomani Augustinum se, & suos permittite vocari Monachos, non ratione cucullæ Eremiticæ, vel professionis monasticæ, sed ratione vitæ communis, in qua Clerici Canonici cum Monachis conueniunt.

Eodem lib. 4. cap. 7. dicit S. Antoninum agnoscere sermones ad Eremitas pro veris factibus Augustini. Quod falsum est, quia Antoninus solum refert dicta eiusdem Eremitæ, quæ statim in principio illius capituli acriter impugnat, vt saepe dictum fuit. Hic est frater Iordanus.

Eodem lib. 4. cap. 8. loquens de baptismo Augustini refert eundem lib. 9. Confess. cap. 6. dicens: *Sociuimus enim in gratia tua baptizati, eundem in disciplina tua, nempe monastica.* Deinde citat August. 7. Confess. c. 8. dicens: *Consueuimus enim & Euodiam inuenem ex nostro munusculo quæcum agent in rebus militaret, prior nobis ad se conuersus est, & baptizatus, & rebella militiæ seculari accedens est in tua subiungit: per militiam, in qua post baptismum*

VI.

Vici

M. ...nari præcepti, ...ificierat. Dea ...ficatum est pre ...supra quod, vt ...ntum annos falli ...quatuor Oculi ...inter qua est fi ...cum cuculla, seu ...capit eo desin ...no 1084. incho ...simulachra: ut ...tum, sed nequid ...icum instrumen ...ntarium docet ...ula Confessoru ...fuisse Augustinum ...criptio cuiusdam ...it, indicat eand ...Offendimus ve ...Papiensis ante ...um, non Monac ...li, & Canonici ...atque talis ...reus ex Cerono ...tam ostendit, ...presbyter, nouis ...tempore induit, ...ini non habent ...Augustinus illum ...at vestes, quas ex ...byteratum, mag ...tunc exerat, ...ulum Hippocri ...Monasticis vestiu ...in tenebras inferna ...pellendum, nigr ...rgine Secundinus ...librum contra So ...utorem excusum, ...mum illum pal ...am legebat: vbi e ...de vestibus mon ...linum pellendū in ...a sua vestium? Fin ...donas naturas in ...am boni, alteram ...nobis exerceri per ...dit deinde: *Hoc au ...no natura sua de ...utem securi, habi ...e possidebit Regnam, ...à spiritu vitæ ...consensum paratū ...tam indulgentia san ...ur, non propria viti ...tententis malo, &*

vixit Euodius, Monasticam intelligit. Quae sunt glossae frigidae ab hoc autore de proprio haustae, nosquam enim legimus Augustinum militiam Christianam ad solos Monachos restrinxisse, neque Adeodatum, aut Euodiu, Monachos, vel Eremitas fuisse. **VII.** Ibidem addit: *Ad montes Pisanos deinde venit, & Eremitas illic viuites visitauit, sicut Licentius eiusdem comes itineris in memoriam ei reuocat hoc versu:*

*Omnibus transactis reuocet si pristina foles  
Leticiae auro arare, quos libera tecum  
Otia tentantes, & candida iura bonorum,  
Duximus Italia medio, montesq; per altos.*

Verum errat Autor hoc loco, nam praeter quod falsum est, Augustinum Eremitas in monte Pisano aliquando vidisse, esto verum id esset, tamen ex verbis allegatis, aut ex alijs, quae legi possunt in epist. 39. inter Epistolas Augustini, hoc nec per somnium quidem deduci potest, nisi dicamus, in Italia solum montem Pisanum inueniri. Praeter quod ille non est in medio Italiae positus, vt patet.

Ibidem subiungit: *Hae Baptista Mantuanus, ipsam secutus Augustinum de re monastica scribentem: apud Ostia Tiberina, vbi remoti à turbari quae scilicet in Eremo habitaret, & in cella, de qua Gersonius mentionem facit dicens quod Augustinus suae matris Moni a profectus fuerit publice sic in oculis, oculis lacrymosis, ipse solus in cella. Verum decipitur Autor, nam in textu Augustini de cella, de monasterio, de monachatu nulla prorsus mentio habetur, verba Augustini sunt: imminente iam die, quo ex hac vita erat transiurus, quem diem tu noueris, ignorantibus nobis, prouenerat, vt credo, procurante te, oculis tuis modis, vt ego & ipsa soli staremus incumbentes ad quandam fenestram, vnde hortus intra domum, quatuor habebat, prospicebatur, illic apud Ostia Tiberina, vbi remoti à turbari post longi itineris laborē in illis abbas nos nauigacioni, & c. Haec Augustini Eremita apud Ostia Tiberina, haec illius cella fuit, diuersorium vbi comorabatur, donec tempus opportunum in Africam traiectioni adesset, vbi non solus, vt Autor fingit, sed cum filio, & socijs morabatur.*

In eod. cap. citat epistolam Papae Cyriaci prohibentis, ne saeculares ad dignitates Episcopales eueherentur. At in Catalogo Romanorum Pontificum nullus nomine Cyriacus reperitur. Putarem voluisse dicere Siricij, nisi nomen Cyriaci secundum, & tertium in textu, & in notis marginalibus haberetur, nam verba ex Cyriaco allegata reperiuntur in epistola Siricij, non ad omnes Episcopos, sed ad vniuersos orthodoxos, in cuius 3. c. inquit: *Certe non fuit praetermittendum, quod semel, aut secundo necessitas haereticorum intulit, contra Apostolica praeccepta vel lege licitum praesumi, ne opibus, vel locum, qui nullo Ecclesiastico sanctus fuerit officio inconsiderate vel Diaconum, vel Presbyterum ordinare: quasi meliores Apostoli sint, quorum audent mutare praecceptum: & qui non didicere, iam docere compellitur. Ita nullus reperitur idoneus clericorum. Verum haec verba nihil pro-*

sunt, ad probandum, Augustinum fuisse monachum ante presbyteratum, & contrarium aperte ostendunt, quod non profuit, patet, quia sicut Siricius prohibet, ne laici assumantur in presbyteros, ita prohibet monachos sacerdotes ordinari, nisi prouent, & mature atatis, & in minoribus ordinibus diu exercitatos, in epistola enim ad Himerum Episcopum Tarconensem c. 9. prohibet, ne laici ante annum 30. promoueantur ad Diaconatum, & ante annum 45. ad Episcopatum, & cap. 13. Quam ob causam aequa opus habuit dispensatione, si fuit monachus, ac si fuisset laicus. Obesse autem manifeste sententiae huius Autoris eadem verba, probatur, quia Siricius distinguit laicos à monachis, & distinctos canones de vtriusque condidit. Vnde si Augustinus erat laicus, non erat monachus: & sic falsitatis conuincuntur glossae huius Autoris, quibus auctoritates D. Augustini passim, & praesertim in eodem cap. interpretatur, vt cum legimus Augustinum laicum, monachum interpretemur.

Ibidem citat Cyriacum in epistola ad omnes Episcopos dicentem: *Monachos quoque, quos vix, ac fide instituta sancta commendat, Clericorum officij aggregari, & optamus, & volumus.* Quibus in verbis tres errores committit. Primò, quia citat illa verba ex Cyriaco Papa, qui nusquam fuit: & mirum est hunc Autorem ista notissima ignorare, sunt autem verba allegata non Cyriaci Papae, sed Siricij, non in epistola ad omnes Episcopos, vt Autor allegat, qui est secundus illius error, sed in epistola ad Himerum Tarconensem Episcopum, estque cap. 13. illius epistolae. Tertius error est, quia omittit verba praecedentia ex cap. 9. & 10. in quo atas, & conditiones ordinandorum praescribuntur, obtruncat etiam verba sequentia, quae sunt ista: *Ita vt qui intra trigessimum aetatis annum sunt digni, in minoribus per gradus singulis promouantur ordinibus, & sic ad Diaconatum, vel presbyterij in signa mature aetatis consecratione perueniant: nec statim saltim ad Episcopatum cubilen ascendant, nisi in ipse eodem, quae singulis dignitas superioris praefiximus, tempora fuerint consummata. Quae verba si fideliter posuisset, vt debebat, vidisset eandem, & multò maiorem difficultatem accidisse in ordinando Augustino, siue ex monacho, siue ex laico. Vide epistolam eiusdem Pontificis in primo volumine Conciliorum, quorum fragmenta, quae ad rem faciunt, referuntur in Decreto cap. Quicumque 77. dist. & cap. Monachos quoque 16. quae 11.*

Eodem lib. quarto, cap. nono ait: *Augustinus vero gaudens, à se monachos (ita vocamus nunc Eremitas) Canonicis Regularibus distinctos institutos fuisse, scribat eu si fratres, si filij nostri eius, vel potius in Christi serui vestri sumus, audite, quae inuenimus, agnoscite, quae praecipimus, sumite, quae dispensamus.* Citatur in margine liber de Opere Monachorum cap. 28. Quod hic ait, Beatum Augustinum, haec scribere, quia gaudeat Eremitas, qui distinguuntur à canonicis

regu-

regularibus à se institutos, est commentum de se habuimus. Quae causa Augustinum mouerint, scribendum librum de Opere monachorum, & le cas aperit in initio eiusdem libri de Opere Monachorum & lib. 2. Retract. c. 21. nec opus est vercatius dissimulari nouas non veras fingere. An autem, qui monachi olim vocabantur à canonicis regularibus distincti, nunc sint Eremitae Augustinenses vocati, Benedictinis, & alijs antiquis monachis disputandum relinquo: si non etiam ipsi Eremitas, qui dicuntur, Augustinum velle nigratum zona pellica se se praecingere voluisse, differenciam monachorum.

Eodem lib. quarto, cap. decimo inquit: *Louanenses eandem Regulam Religiosae Monachorum datam agnoscunt, in lucem edentes eam eiusmodi titulo, praebatur in vultu & vestibus Coenobitis. Regula dicitur ad scriptor. D. n. Ceterum Louanienfibus nunquam in mentem venisse, epistolon feruorum. De ad Eremitas restringere, ex hoc elicere potes quod feruones ad Eremitas, & ebrum de Vita Eremitica ex veris Augustini scriptibus reiecerunt in tantum vt propter hoc ipsi Louanienfibus ab Eremitis censores duri, & peruersi calumniatores eocentur.*

Eodem lib. & cap. dicit, Beatum Fulgentium Regulam Monasticam professorem fuisse, & hoc eculius vita per eius discipulum scripta constare quod dicens manifeste indicat, se vel Beati Fulgentij vitam minimè legisse, vel existimare, ceteros illam legere minime potuisse, quomodo enim id dicere potuit, cum in toto libro Vitae Beati Fulgentij ne verbum quidem de Augustini Regula, vel professione monastica habetur?

Ibidem inquit: *Vincenſis etiam in Africa non ignobilis Eremita ad Patrem scribit Augustinum, & circa regulam, si quis inquit, famulus huius sanctitatis frater fugisset in Vltis, & c. Citatur epistola 256. inter epistolas Augustini. Verum epistola Vincenſis non ignobilis Eremita in Africa ad Augustinum, quae est, & vbi reperitur: Certè epistola 256. non est Vincenſis Eremita, sed Valentini Abbatis Augustino familiarissimi, non Eremita, sed Vrbanae, qui pro bono regimine sui monasterij Beati Augustini consilium non raro quaecebat, quod non solum non nego, sed quam maximè affirmo.*

Eodem libro quarto capite vndecimo, inquit: *aliquando nonnulli scilicet, & nouiores dubitant, vt non Eremitam Sancti Patris Augustini, Monachi, & Canonicis Regularibus vota facerent. Cui rei alma Theologorum Academia Parisiensis salubriter occurrit: & tandem, maturae praecedente deliberatione, conclusum, quod Religiosi Sancti Augustini, & Monachi illius temporis vocabantur. Rectè quadrat. Erasmus damnatae memoriae haereticus in sua censura Regulae Augustini dixerat, clericos ab Augustino institutos vota non emisisse, & de solis clericis in censura loquens, quae de Augustini cuculla, & balteo*

lib. 1.

regularibus à se institutos, est commentum de suo haustum. Quæ causæ Augustinum mouerint, ad scribendum librum de Opere Monachorum, ille casu aperit in initio eiusdem libri de Opere Monachorum & lib. 2. Retraçt. c. 21. nec opus est veris causis dissimulari nouas non veras fingere. An autem, qui monachi olim vocabantur à canonicis regularibus distincti, nunc sint Eremitæ Augustinenses vocati, Benedictini, & alij antiquis monachis disputandum relinquo: si non etiam ipsi Eremitæ, qui dicunt, Augustinum veste nigra indutum zona pellicea se se præcingere voluisse, ad differentiam monachorum.

Eodem lib. quarto, cap. decimo inquit: *Louanij* hæc eadem regulam Religiosi Monachis datam asserunt, in lucem edentes eam eiusmodi titulo, prout habetur in *uicibus* & *uicibus* Collicibus Regulata ad *seruos* Dni. Ceterum Louanienfibus nunquam in mentem uenisse, epiteton seruorum Dei ad Eremitas restringere, ex hoc elicere potes, quod sermones ad Eremitas, & librum de Vita Eremitica ex ueris Augustini scriptis reicerunt, in tantum ut propter hoc ipsi Louanienfes ab Eremitis censores duri, & peruersi calumniatores uocentur.

Eodem lib. & cap. dicit, Beatum Fulgentium Regulam Monasticam professorem fuisse, & hoc ex illius uita per eius discipulum scripta constare, quod dicens manifestè indicat, se uel Beati Fulgentij uitam minime legisse, uel exillimare, ceteros illam legere minime potuisse, quomodo enim id dicere potuit, cum in toto libro Uite Beati Fulgentijne uerbum quidem de Augustini Regula, uel professione monastica habetur?

Ibidem inquit: *Vincenij* etiam in Africa non ignobilis Eremita ad Patrem scribit Augustinum, & circa regulam, si quid, inquit, famulus hic tue sanctitatis hæc suggererit *Florus* &c. Citatur epistola 256. inter epistolas Augustini. Verum epistola Vincenij non ignobilis Eremitæ in Africa ad Augustinum, quæ est, & ubi reperitur? Certè epistola 256. non est Vincenij Eremitæ, sed Valentini Abbatis Augustino familiarissimi, non Eremitæ, sed Urbantæ, qui pro bono regimine sui monasterij Beati Augustini consilium non raro quærebat, quod non solum non nego, sed quam maxime assumo.

Eodem libro quarto capite undecimo, inquit: *Alquando* nonnulli scilicet, & nouatores dubitauerunt, uirum Eremitam Sancti Patris Augustini, Monachi, & Canonici Regularis uota facerent. Cui rei alma Theologorum Academia Parisiensis salubriter occurrit: & tandem, matura precedente deliberatione, conclusum, quod Religiosi Sancti Augustini, & Monachi illius temporis uocabantur. Rectè quadrat. Erasmus damnatæ memoriæ hæreticus in sua censura Regule Augustini dixerat, clericos ab Augustino institutos uota non emisisse, & de solis clericis in censura loquentem, quæ de Augustini cuculla, & balteo

coriaco in quibusdam libris legebantur, tanquam fabulosa respiciens, fatetur, Augustinum se, & suos nunquam monachos uocare consueuisse. Canonici Regulares rogauerunt almam Theologorum Academiam Parisiensem, ut hoc dubium matura discussione, ac deliberatione habita resoluere. Edidit ob id Riccardus Cenomanus eruditissimam Apologiam contra Erasmus, Antidotum nuncupatam: in ea Apologia ostendit, Augustinum se, & suos aliquando Monachos uocare: sed aduertit æquiuocationem nominis Monachi opinionis errorem peperisse, & subiungit: itaque Augustinus quando respicit causam, & functionem, separat à monacho: quando uero communem uitam, & concordem considerat, confundit. Eremitarum uero non solum non meminit, sed propter nonnullos, qui æquiuocatione nominis monachi in errorem labebantur, & ipsi alios in errorem traherent, data opera aduertere uoluit, qua ratione Augustinus suos clericos monachos uocauerit, ob uitæ nimirum communitatem. Demum Parisiensis Academia, re mature discussa, si quens Decretum promulgauit, extractum ex registro facultatis Theologicæ in Uniuersitate Parisiensi.

Anno Domini millesimo quingentesimo trigésimo nono, die Sabbati ultima Januarij, fuit congregata sacra Theologia facultas apud sanctum Maturnum per irramentum, post Massam de Spiritu sancto, super difficultate orta circa censuram Erasmi super tertiam regulam Religiosorum sancti Augustini. Dubitabatur autem à plerisque, an Religiosi uocabantur tempore Augustini. & ad supplicatiuem Fratrum Sancti Victoris, qui petebant solutionem illius difficultatis, facultas disputauit de materia illa, non solum per deputatos, sed per totam facultatem disputatum est diligenter. & tandem matura precedente deliberatione conclusum fuit, quod Religiosi Sancti Augustini, & Monachi illius temporis uocabantur: & quod illa censura Erasmi non est probanda, sed est scandalosa: & Apologia Magistri nostri Cenomani contraria illi censura est recipienda, & digna, qua imprimatur. Hinc uidet, neque Erasmus, neque Riccardum Cenomanum, neque Academiam Parisiensem de Eremitis Augustinensibus dubitasse, an illi tempore Augustini uocarent, & tamen iactat confidenter hic Autor, per tandem Academiam definitum esse, quod Eremitæ Augustiniani tempore Augustini uocabantur.

Eodem libro quarto capite duodecimo inquit: *Ita confirmata est Religio Fratrum Eremitarum Sancti Augustini chari, & accepti Romani Fontis scilicet, & specialiter Innocentio Primo, qui constitutionem fecit de omni Ecclesia, & Regula Monachorum.* Citatur in Margine Platina in Innocentio Primo. Lege Platinam, & omnes, qui uitas Romanorum Pontificum scripserunt, nunquam inuenies, ante Innocentium Tertium Religionem Eremitarum confirmatam: sed nec etiam ipsam Augustini regulam, hæc multi Pontifices, & Concilia illam

M. num fuisse monachorum... regularibus à se institutos... regularibus à se institutos, est commentum de suo haustum. Quæ causæ Augustinum mouerint, ad scribendum librum de Opere Monachorum, ille casu aperit in initio eiusdem libri de Opere Monachorum & lib. 2. Retraçt. c. 21. nec opus est veris causis dissimulari nouas non veras fingere. An autem, qui monachi olim vocabantur à canonicis regularibus distincti, nunc sint Eremitæ Augustinenses vocati, Benedictini, & alij antiquis monachis disputandum relinquo: si non etiam ipsi Eremitæ, qui dicunt, Augustinum veste nigra indutum zona pellicea se se præcingere voluisse, ad differentiam monachorum. Eodem lib. quarto, cap. decimo inquit: Louanij hæc eadem regulam Religiosi Monachis datam asserunt, in lucem edentes eam eiusmodi titulo, prout habetur in uicibus & uicibus Collicibus Regulata ad seruos Dni. Ceterum Louanienfibus nunquam in mentem uenisse, epiteton seruorum Dei ad Eremitas restringere, ex hoc elicere potes, quod sermones ad Eremitas, & librum de Vita Eremitica ex ueris Augustini scriptis reicerunt, in tantum ut propter hoc ipsi Louanienfes ab Eremitis censores duri, & peruersi calumniatores uocentur. Eodem lib. & cap. dicit, Beatum Fulgentium Regulam Monasticam professorem fuisse, & hoc ex illius uita per eius discipulum scripta constare, quod dicens manifestè indicat, se uel Beati Fulgentij uitam minime legisse, uel exillimare, ceteros illam legere minime potuisse, quomodo enim id dicere potuit, cum in toto libro Uite Beati Fulgentijne uerbum quidem de Augustini Regula, uel professione monastica habetur? Ibidem inquit: Vincenij etiam in Africa non ignobilis Eremita ad Patrem scribit Augustinum, & circa regulam, si quid, inquit, famulus hic tue sanctitatis hæc suggererit Florus &c. Citatur epistola 256. inter epistolas Augustini. Verum epistola Vincenij non ignobilis Eremitæ in Africa ad Augustinum, quæ est, & ubi reperitur? Certè epistola 256. non est Vincenij Eremitæ, sed Valentini Abbatis Augustino familiarissimi, non Eremitæ, sed Urbantæ, qui pro bono regimine sui monasterij Beati Augustini consilium non raro quærebat, quod non solum non nego, sed quam maxime assumo. Eodem libro quarto capite undecimo, inquit: Alquando nonnulli scilicet, & nouatores dubitauerunt, uirum Eremitam Sancti Patris Augustini, Monachi, & Canonici Regularis uota facerent. Cui rei alma Theologorum Academia Parisiensis salubriter occurrit: & tandem, matura precedente deliberatione, conclusum, quod Religiosi Sancti Augustini, & Monachi illius temporis uocabantur. Rectè quadrat. Erasmus damnatæ memoriæ hæreticus in sua censura Regule Augustini dixerat, clericos ab Augustino institutos uota non emisisse, & de solis clericis in censura loquentem, quæ de Augustini cuculla, & balteo coriaco in quibusdam libris legebantur, tanquam fabulosa respiciens, fatetur, Augustinum se, & suos nunquam monachos uocare consueuisse. Canonici Regulares rogauerunt almam Theologorum Academiam Parisiensem, ut hoc dubium matura discussione, ac deliberatione habita resoluere. Edidit ob id Riccardus Cenomanus eruditissimam Apologiam contra Erasmus, Antidotum nuncupatam: in ea Apologia ostendit, Augustinum se, & suos aliquando Monachos uocare: sed aduertit æquiuocationem nominis Monachi opinionis errorem peperisse, & subiungit: itaque Augustinus quando respicit causam, & functionem, separat à monacho: quando uero communem uitam, & concordem considerat, confundit. Eremitarum uero non solum non meminit, sed propter nonnullos, qui æquiuocatione nominis monachi in errorem labebantur, & ipsi alios in errorem traherent, data opera aduertere uoluit, qua ratione Augustinus suos clericos monachos uocauerit, ob uitæ nimirum communitatem. Demum Parisiensis Academia, re mature discussa, si quens Decretum promulgauit, extractum ex registro facultatis Theologicæ in Uniuersitate Parisiensi. Anno Domini millesimo quingentesimo trigésimo nono, die Sabbati ultima Januarij, fuit congregata sacra Theologia facultas apud sanctum Maturnum per irramentum, post Massam de Spiritu sancto, super difficultate orta circa censuram Erasmi super tertiam regulam Religiosorum sancti Augustini. Dubitabatur autem à plerisque, an Religiosi uocabantur tempore Augustini. & ad supplicatiuem Fratrum Sancti Victoris, qui petebant solutionem illius difficultatis, facultas disputauit de materia illa, non solum per deputatos, sed per totam facultatem disputatum est diligenter. & tandem matura precedente deliberatione conclusum fuit, quod Religiosi Sancti Augustini, & Monachi illius temporis uocabantur: & quod illa censura Erasmi non est probanda, sed est scandalosa: & Apologia Magistri nostri Cenomani contraria illi censura est recipienda, & digna, qua imprimatur. Hinc uidet, neque Erasmus, neque Riccardum Cenomanum, neque Academiam Parisiensem de Eremitis Augustinensibus dubitasse, an illi tempore Augustini uocarent, & tamen iactat confidenter hic Autor, per tandem Academiam definitum esse, quod Eremitæ Augustiniani tempore Augustini uocabantur. Eodem libro quarto capite duodecimo inquit: Ita confirmata est Religio Fratrum Eremitarum Sancti Augustini chari, & accepti Romani Fontis scilicet, & specialiter Innocentio Primo, qui constitutionem fecit de omni Ecclesia, & Regula Monachorum. Citatur in Margine Platina in Innocentio Primo. Lege Platinam, & omnes, qui uitas Romanorum Pontificum scripserunt, nunquam inuenies, ante Innocentium Tertium Religionem Eremitarum confirmatam: sed nec etiam ipsam Augustini regulam, hæc multi Pontifices, & Concilia illam

vti approbatam omnibus canonicis clericis, & etiam Canonis seruandam proponant, de qua re supra dictum fuit. Platina verba sunt: *De Iudae quoque, & Paganis, deque Monachis Regulas quasdam tulit. At si hoc est Ordinem Fratrum Eremitarum confirmare, cur non etiam Ordo Iudaeorum, & Paganorum confirmatus dicitur? Deinde aliud est facere Regulas pro Iudaeis, & Paganis, & etiam pro Monachis: aliud est Regulas Iudaeorum, vel Paganorum, vel Monachorum confirmare. Platina primum dicit, non autem secundum. Dices, apud Anastasium, & Damasum in Innocentio Primo ita haberi: *Hic constitutum fecit de omni Ecclesia, & de Regula Monasteriorum, & de Iudaeis, & Paganis.* Sed hoc non est allegare Platina. Deinde non dicit, quod fecerit constitutum de Regulis Monachorum, sed monasteriorum, & ne te diuini teneam vide hanc flatuta, siue illas regulas ab Innocentio primo factas in epistola illius secunda ad Victricium capite decimo, & refertur in capite de Monachis decimasexta quaestione prima. Sed vt videas, quam falsum sit, quod Innocentius I. vel Ordinem Eremitarum, vel Beati Augustini Regulam confirmauerit, audi hunc ipsum Autorem in eodem capite in verbis antecedentibus hęc scribentem: *Antonius, Basilus, Augustinus Auctores Religionum fuerunt in eam leguntur à Pontifice approbationem quaesuisse, propter ea quod nondum extaret in Ecclesiis istum id praecipuum, Hac Illustrissimus Cardinalis Bellarmio. Unde Ordo Fratrum Augustinensium confirmatus relucet absque solemnè Romani Pontificis approbatione, quod Gesenius ita confirmat. De Religiosis antiquis non legitur aliquam approbationem expressam Sedulo Apostoli à quaesitisse: sed eorum vitam sanctam esse. Ista sciente, & multis & varia privilegia concedente erat eorum plena confirmatio.**

Eodem libro quarto, & capite duodecimo ad finem inquit: *Vnde Innocentius Papa II. ante ipsam Conuentum Lateranensem Vlyssipensium, & Colimbriensem Episcopis praecipiens, vt egerent feminam quandam habitum Ordinis Sancti Patris Augustini resumere, quippe quae in manibus vnus ex illis Ordine Eremitae votum castitatis emiserat. Haec Azorium libro 12. Insuper in eodem moralium cap. 23. Verum illius pace dupliciter dicitur. Primum dum ait, Innocentium III. in ea epistola dicere, illam feminam votum emisisse in manibus vnus ex Ordine Eremitarum S. Patris Augustini. textus praemanibus omnium habetur in capite in sinuante qui clerici vel vouentes. Secundo cum ait, hoc dicere Azorium. Nam Azorius dicit se, quae Eremitani pro illorum antiquitate adstruenda commiscuntur, solum referre: & contrariam sententiam canonicorum probabiliorum sibi videri: neque in Decreto, neque in Decretali huius ordinis vllam profus mentionem haberi, sed solum in duobus locis in sexto libro Decretalium. Vide illum.*

**E**odem libro quarto, capite decimo tertio inquit, B. Augustinum post primum monasterium in Agro Tagastensi exstructum ob multitudinem, & inquietudinem multorum aduentantium, inde ad duo miliaria recessisse ad quemnam montem altissimum, ad quem non nisi per viam valde aridam, & penosam adiri poterat, &c. Haec, inquit, Sigibertus Beato Augustino notissimus in epistola ad Macedonium. Miror huius generalis Chronistae diligentiam, & fidem in testimonij historicorum referendis. Sigibertus, siue quisquis fuerit autor illius epistolae ad Macedonium, scribit, August. primum monasterium apud Hipponem in horto Valerij exstruxisse: hic autem ex Sigiberto in agro Tagastensi exstructum affirmat. Deinde ait, Sigibertum Augustino notissimum fuisse. At Sigibertus, vt supra capite vigesimo nono notandum est, anno Domini 111. latum concessit.

Eodem capite dicit, illum Ciuem Hipponensem Beati Augustini amicum, propter quem herandum ille ex agro Tagastensi Hipponem venerat, cuius meminit Possidius capite tertio, & idem Beatus Augustinus sermone primo de communium vita Clericorum, fuisse Bonifacium Comitem, cui Beatus Augustinus epistolam septuagesimam scribit, idque ex ipsa epistola nititur comprobare. At facilius ignem ex aqua elicere poterit, quam ex illa epistola, quod autor intendit: nam ex illa epistola aperte habes, Bonifacium Comitem, quo tempore Beatus Augustinus Hipponem ierarat, vxorem habuisse ea verò defuncta, ipse Bonifacio monasterium ingredi volenti, Beatum Augustinum, vt in sermone pro Ecclesia defensione contra molestias Barbarorum maneret, scripto proposito calitatis, fuisse. Verba Beati Patris Augustini sunt: *Nempè omnes alius puberos, quibus occupatus eras, reliqueret te optebas, & in vicium satillam conferre, atque in ea vita vivere, in qua Sertius Dei Monachis viuunt. Vt autem non faceres, quid te reuocauit nisi quia considerasti, ostendentibus nobis, quantum prodesset Christi Ecclesiae, quod agebas, si ea sola inueniret ageres, vt defensa ab insellatombus Barbarorum, quietam, & tranquillam vitam agerent sicut dicit apostolus, in omni pietate, & castitate: tu autem ex his modis nihil quaereres, nisi ea, quae necessaria essent huius vitae sustentandae tuae, ac tuorum, accitibus balneo continentis, & inter arma corporalia spiritibus armis tutatis, fortissimè munus. Cum ergo se esse in hoc praesepio gaudentem, nauigasti, vxoremque duxisti, &c.*

**E**odem libro quarto, capite decimo quarto ait: *Satis inde superque notum illud monasterium Hipponense non esse Canonicorum, hoc enim Beatus Augustinus non vbi solus Presbyter, sed Episcopus instituit. Citat Possidium in vita Augustini capite quinto, ipsum Beatum Augustinum epistola septuagesima nona, sed falso, nam vbi habet in epistola septuagesima sexta, Innocentio*

tium primum epistola secunda ad Victricium. Omnia tamen extra propositum, & perperam nullus enim Autorum, quos citat, dicit monasterium illud clericorum non fuisse. E contrario Possidius capite vndecimo dicit, ex illo monasterio consueuisse accipi clericos Ecclesiae Hipponensis, & alij, & capite quinto ait, quod factus presbyter monasterium intra Ecclesiam mox instituit, quod Ecclesia, & etiam ipsi Eremitae interpretantur de monasterio clericorum, cum dicunt in officio: *Factus ergo Presbyter monasterium Clericorum mox instituit.* Nec valent frigida glisfa recens excogitata ad obtundendas nebulae veritati, quod instituerit monasterium Clericorum, quia Eremitae facti sunt Clerici. Nunquam enim Eremitae facti sunt Canonici Cathedralium, quomodo illi Clerici se habent passim Canonici Cathedralis Hipponensis. Lege Iordanum lib. secundo in Vitas Fratrum capite decimo quarto ista commenta vana resistentem, ac scribentem: *Et cantatur in antiphona, Quod factus presbyter monasterium Clericorum mox instituit: non dicit monachorum, sed clericorum.*

Ibidem ait: *Nec de alijs, quam de Eremitis Hipponensibus, & ita iam institutus Tagasta, & Carthagine multaque Africa loci loquitur ad huc monachus ex Campania sanctus Paulinus ad Magistrum suum Alipium, sua salutari iubens: Benedicite sanctitati tuae, & imitatores in Domino Fratres (si dignantur) nostris tum in monasterij Carthagine, Tagastis, Hippo Regis, cum tota Parochia eius, atque omnibus rebus loci Dominus catholice seruantes, multo assiduè, & obsequio salutaris rogamus. At quod Alipius Paulini Magister fuerit, vnde obsecro hauiit? cum quo tempore illam epistolam ab autore allegaram, quae est num. 35. inter epistolas Augustini, scriberet Paulinus, ne dum ipsum Alipium fati nosset, nec vicissim illi notus esset, vt ex serie epistolae patet. Vbi etiam reperit, illos, de quibus Paulinus scribit, non alios, quam Eremitas Hipponem, & Carthagine clericos factos, esse potuisse? Satius fecisset, hoc vel leui coniectura probasset.*

Ibidem. *Multa denique ex istis Eremitis assumebantur ex monasterijs ad seruiendum Ecclesiae cathedralium, prout necessitas postulabat, de qua vt Possidium: Ex monasterio, quod per illum memorabilem virum Augustinum & esse, & crescere & capere, magno desiderio sive, atque accipere Episcopus. Et in verbis praecedentibus ad idem probandum citat verba Possidij capite quinto dicentis: *Bono procedente exemplo accepta ab Episcopo potestate presbyteri nonnulli tractare coeperunt Verbum Dei. Et alia verba Augustini epistola septuagesima septima ad Aurelium. Verum omnia signenta sunt. Lege librum Possidij, lege epistolam Augustini, nihil in locis allegatis de Eremitis reperies.**

X. Lib. 4. cap. 1. dicit Eremitas, vel monachos assumptos ad ordines Clericales, vel ad Episcopatum

tium primum epistola secunda ad Victricium: Omnia tamen extra propositum, & perperam, nullus enim Auctorum, quos citat, dicit monasterium illud clericorum non fuisse. E contrario Possidius capite vndecimo dicit, ex illo monasterio consueuisse accipi clericos Ecclesie Hipponensis, & alij, & capite quinto ait, quod factus presbyter monasterium intra Ecclesiam mox instituit, quod Ecclesia, & etiam ipsi Eremitae interpretantur de monasterio clericorum, cum dicunt in officio; *Falsus ergo presbyter monasterium clericorum mox instituit.* Nec valent frigida glossae recens excogitatae ad obrudendas nebulas veritati, quod instituerit monasterium clericorum, quia Eremitae facti sunt Clerici. Nunquam enim Eremitae facti sunt Canonici Cathedralium, quomodo illi Clerici fiebant passim Canonici Cathedralis Hipponensis. Lege Iordanum libro secundo in *Vitas Fratrum* capite decimo quarto illa commenta vana rescipientem, ac scribentem: *Et cantatur in antiphona. Quod falsus presbyter monasterium clericorum mox instituit: non dicit monachorum, sed clericorum.*

Ibidem ait: *Nec de aigi, quam de Eremitis Hipponensis, & ita iam institutus Tagasta, & Carthagine, multaque Africa loci loquitur adhuc monachus ex Campania sanctus Paulinus ad Magistrum suum Alipium, sociis salutare iubens: Benedicis sanctitatis tuae comites, & imitatoris in Domino Fratres (si dignantur) nostros tum in monasterijs Carthagine, Tagasta Hipponis Regis, cum tota Parachysis tua, atque omnibus tibi locis Domino catholice seruientes, multo affectu, & obsequio salutare rogamus.* At quod Alipius Paulini Magister fuerit, vnde obsecro haussit? cum quo tempore illam epistolam ab autore allegatam, quae est num. 37. inter epistolas Augustini, scribebat Paulinus, ne dum ipsum Alipium satis nosset, nec vicissim illi notus esset, vt ex serie epistolae patet. Vbi etiam reperit, illos, de quibus Paulinus scribit, non alios, quam Eremitas Hipponis, & Carthagine clericos factos, esse potuisse? Satis fecisset, si hoc vel leui coniectura probasset.

Ibidem. *Multis denique ex istis Eremitis assumebantur ex monasterijs ad seruendum Ecclesiae cathedralibus, prout necessitas postulabat, de qua re Possidius: Ex monasterio, quod per illum memorabilem virum Augustinum esse, & crescere coepit, magno desiderio posuit, atque accipere Episcopus.* Et in verbis praecedentibus ad idem probandum citat verba Possidij capite quinto dicentis: *Bono praecedente exemplo accepta ab Episcopi potestate presbyteri nonnulli tractare coeperunt Verbum Dei.* Et alia verba Augustini epistola septuagesima septima ad Aurelium. Verum omnia signenta sunt. Legelibrum Possidij, lege epistolam Augustini, nihil in locis allegatis de Eremitis reperies.

X. *Ib. 4. cap. 1. dicit Eremitas, vel monachos assumptos ad ordines Clericales, vel ad Epi-*

scopatum deposito pallio, & cingulo monachali clericalibus indumentis vt consueuissent, vt essent conformes alijs clericis. Allegat textum Caesellini I. in Epistola ad Episcopos Viennensem, & Narbonensem. *Primo quod ait, Monachos ad sacerdotium assumptos, siue etiam ad Episcopatum, habitum monasticum deponere potuisse, vel consueuissent, & habitum clericalem assumpsisse, falsum omnino est. Nam Pontifices, qui monachis concesserunt, vt pro Ecclesiarum necessitate, vel utilitate, monachi possent ad sacros ordines promoueri, id catenus permiserunt, si salua manerent tum propositum, tum etiam alia monastica instituta. Ita Innocentius I. in cap. de monachis 16. qu. & Gelasius I. capite Priscis, 55. distinctione. Et quia externus habitus signum est internae professionis, vt notat D. Thomas quart. 185. artic. 8. ideo vsus Ecclesiae Catholicae semper obtinuit, vt monachi ad Episcopatum assumpti proprium habitum retinerent. Et miror, hunc autorem contrarium dicere sine teste, contra antiquissimam consuetudinem Ecclesiae, cuius initij non extat memoria, vel notitia apud nos. Sed esse verum id esset, quod tamen falsissimum est, adhuc magis falsum est, quod hoc scribat Caesellinus in epistola allegata. Et mihi quidem videtur haec licentia non ferenda, vt cuius licitum sit literis Pontificum quicquid placuerit, pro eius libito imponere. Referam verba eiusdem Papae ex illius epistola, quae habetur in primo volumine Conciliorum ante Concilium Ephesinum: *Didicimus, inquit, quosdam Domini sacerdotes superstitioso potius cultu inseruire, quam inuentu, vel fidei puritati: sed non mirum, si contra Ecclesiasticum morem faciunt, qui in Ecclesia non creuerunt, sed alio venientes timere scum hac in Ecclesiam, quae in alia conuersatione habuerant, intraverunt. Amittunt pallio, & lumbos praecincti credunt, se scripturae fidem non per spiritum, sed per literam completuros. Nam si ad hoc ista accepta sunt, vt taliter seruirentur, cur non sunt pariter, quae sequuntur, vt lucerna ardentis in manibus vna cum baculo tenentur? Habent suum ista mysterium, & intelligentibus ita clara sunt, vt magis, quam decet, significatione seruentur. Nam in lumborum praecinctione cassitas, in baculo regimen pastoralis, in lucerna ardentibus boni fulgor operis, de quo dicitur, opera vestra luceant, indicantur. Habent tamen istum forsitan cultum, morem potius, quam rationem sequentes, qui remotioribus habitant locis, & procul a ceteris degunt. Vnde hic habitus in Ecclesijs Gallicanis; vt tot antiorum, tantorumque Pontificum in alterum habitum consuetudo vertatur? Discernendi a plebe, vel ceteris sumus doctrina, non veste, conuersatione, non habitu, mentu puritate, non cultu. Nam si studere in ipsam nouitatem, traditum nobis a patribus ordinem calcabimus, vt locum superuacuum superstitionibus faciamus. Rudes ergo fidelium mentes ad talia non debemus inducere, &c.* Vide quare, an de habitu monachorum abijciedo, cum ad Sacerdotia, & Episcopatum assumpti, an potius de habitu superstitioso ab haeretis,*

vel ab his, qui de hæresi ad Ecclesiam veniebant, introducto loquatur, quem omnino abijci Cœlestinus præcipit, & diligenter cauere, ne locum superstitionibus faciamus. Crediderim ego, Cœlestinum de superstitioso habitu quorundam monachorum, hæreticorum tamen Eustathianorum nuncupatorum, locutum, contra quos tempore Syluestri Papæ I. celebratum est Concilium Grangense. Hi enim inter alias superstitiones pallijs omnino vtendum docebant, & à birris, siue alia veste communi abstinere iubebant. Extat Canon dicti Concilij duodecimus in ordine, qui superstitionem illam sub pœna anathematis interdicit: & refertur in decreto cap. si quis virorum. trigesima distinctione. Vt cuique sit, hoc certum, eos, qui superstitionem illum habitum in Gallias introducere volebant, de hæresi ad Ecclesiam venisse, ac fortè de longissimis terrarum spatijs, puta ex Oriente, vbi Eustathianorum Monachorum reliquæ foubantur: nam dicit Cœlestinus, quod illi in Ecclesia non creuerant, sed alio venientes itinere, secum hæc in Ecclesiam, qua in alia consuetudine habuerunt, intulerunt. Et infra. Habent tamen istum forsitan cultum, in quem potius quam rationem sequentes, qui remotionibus habitant locis, & precol à ceteris degunt. Si autem concedat autor Cœlestinum de suis Eremitis loqui, nolo esse obliuiscit in contradicendo, dum tamen illos Beatissimi Patris Augustini familia non adscribat.

XI. **L**ib. 5. cap. 8. inquit: Illustrissimus verò Bellarminus breuem fecit, & doctam dilucidationem, vt germanos Augustini scriptis agnosceremus, sed à Louanicensibus differt solum in sequentibus in primo tono librum de Vita Eremiticâ, & c. Vt qua fide Bellarminum, & alios referat, apud omnes senel conslet, ponam hic illius verba, & è regione verba Cardinalis Bellarmini. Autor ex Bellarmino. In primo tomo librum de Vita Eremiticâ ambigo an sit Augustini, cum nec in Retrallationibus, nec in indiculo reperitur. Bellarminus in libro de Scripioribus Ecclesiasticis in Augustino in Censura operum tomi primi. *Libet de Vita Eremiticâ non potest esse Augustini, cum in eo nominentur Sancti Patres Benedictus, & Gregorius. Autor ex Bellarmino, in secundo tomo item epistola sexdecim ad Bonifacium, nempe centesima sexagesima secunda, & cetera non videntur esse Augustini: non tamen est euidens, non esse Augustini.*

Bellarminus in censura tomi secundi. *Epistola sexdecim Augustini ad Bonifacium, & Bonifacii ad Augustinum, qua interferuntur inter epistolam ad Honoratum de fuga in persecutione, & epistolam ad Eusebium de voto continentie, non videntur esse Augustini: sed breuissima sunt, & non multum refert cuius sint.*

Autor ex Bellarmino in tomo tertio. *Speculum tribuitur à Possidio non solum in indiculo, sed etiam in Vita S. Augustini, tamen si fortè aliqui mutauerit textum scripturæ, vt pro eo, quem Augustinus posuerat, posuerit ipse eum, quem nostræ translationis habet.*

Bellarminus in censura tomi tertij. *Libet, quod dicitur Speculum, quamuis de eius auctore, aliqui dubitauerint, verè S. Augustini est. Nam & habetur in indiculo Possidij, & ipse idem Possidius in vita S. Augustini tradit hunc librum ab Augustino fuisse scriptum.*

Autor ex Bellarmino in tomo sexto. *Libet de Vita contra Manicheos, non videtur esse Augustini, quia non fit eius mentio in Retrallationibus, neque in indiculo Possidij, & quia videtur Theodorus insulit Augustinus, vt est illa cap. 18. Si Deus incorruptibilis est, & c.*

Autor ex Bellarmino in tomo septimo. *Libet contra Fulgentium Donatistam insertum est an sit Augustini, cum non habeat, aliquod testimonium ab aliquo auctore graui.*

Bellarminus in censura tomi septimi. *Libet contra Fulgentium Donatistam dialogus est, & c. & ceteris lib. 1. et in hoc dialogo, vnde probati possit, autorem esse Augustinum, nisi quod eius mentio non habetur in Retrallationibus, neque in indiculo: Sed fieri potest, vt in tanto numero librorum tum ipse Augustinus, tum Possidius vnus libelli oblitus fuerit.*

**L**ib. sexto, dicit corpus Beati Augustini concessum fuisse Eremitis ex quodam Chronico sui Pamphili. Quod in tantum à vero abest, vt Eremitæ Augustiniani vsque in hunc diem, neque Augustini corpus viderint, nec locum, vbi Sanctissimi Patris reliquæ conduntur, illic repositæ ob timorem Gallorum, ne subirentur, antequam Eremitæ ex concessione Ioannis XXII. admitterentur ad Ecclesiam Diui Petri in Cædo aureo.

Eodem libro 6. cap. 7. de Constitutionibus Petri Portiensis loquens, illas cum Augustini regulâ confundit.

Dies deficerent, si omnia huius auctoris mendacia, hic forent scribenda, vnum pro Colophone adnotabo, eodem libro sexto, pagina 171. ex relatione Oldradi Episcopi Mediolanensis scribitur reliquias Beati Augustini ex Sardinia Papiam translatas anno Domini 797. pridie Kalendas Martij. Qua in re manifeste errat. Hæc enim translatio per Luitprandum Regem Longobardorum facta est, quod nullus negabit: Luitprandus verò sub anno 744. extremum diem obiit, quod ex Paulo Diacono Baronius ibidem notauit. Regnum etiam Longobardorum anno 774. extinctum est, vt ibi pariter Baronius ex Annalibus Francorum obseruauit. Sed indulgeo Chronica in historiis Longobardorum minus veritate: Saltem vidisset epistolam Oldradi, quam allegauit, nam illam videre poterat apud eundem Baronio tomo nono, sub anno 725. quod anno eiusmodi translationem Rege Luitprando procurante factam in hunc modum scribitur

Optimo Regum possino Carolo Magno, Petrus Cisterciensis indigne Mediolanensem archiepiscopum, perennem in Christo coronam Opus quod ceteris doctis, & c. E. infra. Vnde Luitprando asserendi filio Longobardorum Rege, qui tempore à die obitus ipsius Sancti Patris, scilicet Augustini ducens, & obijt ante anni deculatus fuerant Rege Longobardorum adpro, & perferuerunt in vero Religiosum proposito, quippe qui prorektor, & defensor fidei Ecclesiarum Dei extitit, & c. infra. Legatus fuit proceres nobiles cum magno pondere aurij, & argentij transfuerit in Sardiniam, & redimentes sanctum corpus à Barbaro, ne cuique illat imponentes, Dei misericordia, & ingenti eorum gaudio plenè vello per tranquillam mare in vnius diei, & noctis spacio peruenit sunt antiporum, & Riuorum Iannoniensem Sintra. Hæc translationis corporis S. Augustini facta fuit pridie Kalendas Martij, sedente in sancta Petri Sede Gregorius 6. me. eius in vni secundo, & c. Vtrum autem Gregorius secundus vixerit anno 727. quo anno hic Autor prædictam translationem factam scribit, non opus est nunc demonstrare. Et demum cum licita Oldradi di sub anno 796. data fuerit, quomodo potuit Chronica non penitus obliuiscit eandem translationem in sequent. in annum rejicere?

CAPVT TRIGESIMVM SEPTIMVM.

Que Cornelius Lancillottus in libro de Vita S. Augustini, ad illius monachatum adstruendum, aut falsò, aut perperam allegauit.

**R**ater Cornelius Lancillottus, qui nuper tres libros de Vita S. Augustini edidit, quos impressores Colonienfes in nouissima librorum Sancti Augustini editione, cum vita ipsius Augustini per Possidium exarata in limine primi tomi imprimendis curauerunt, vt de sua fide, ac diligentia legentes certiores redderet, statim in principio operis epistola sub nomine Possidij ad Macedonium scriptæ fragmentum ponit. Augustinum, inquit, homo celestis, magis diuinitatis, pater Patrum, Doctor Doctorum, abyssus sapientie, & c. Augustinum per Angelum in seruore, par prædictum in absconditis omnium mysteriorum reuelatione, par a Possidio in predicatione, par Martyribus in desiderando passianem par Confessoribus in disciplinarum traditione, & par Virginitatibus in continentia obseruatione, & c. concludit: Si omnia membra verterentur in linguas, adhuc non esset sufficiens ad Laudandum tantum Patrem, & Doctorem. Hæc epistola similis est illi, quæ sub nomine Sigberti Augustino familiarissimi ad Ma-

Dominus Regum p[ro]p[ri]o Carolo Magno, Petrus Oldradus indigenus Mediolanensis Archiepiscopus, pervenit in Christo coronam Opus quod celsitudo vestra, &c. Et infra: Unde Luitprando Afrandi filio Longobardorum Rege, quo tempore a die obitus ipsius Sancti Petri, feliciter Augustini ducenti, & octoginta anni devotuti fuerant Regni Longobardorum adepti, & perseverante in vero Religione proposito, quippe qui procellor, & defensor fidei Ecclesiarum Dei existeret, &c. Et infra. Legatos suos proceres nobiles cum magno pondere auri, & argenti transfussit in Sardiniam, & redimentes sanctum corpus a Barbaris, n[on] tunc illud imponentes, Dei misericordiam, & ingentium gaudium plenius vel per tranquillam mare in vavus dicit, & nullo sp[irit]u perducti sunt ante portum, & statim in lanuonem, &c. infra. Hae translatione corpora S. Augustini facta sunt pridie Calendas Martii scilicet in sancta Petri Sede Gregorio bo. me. eius nomine secundo, &c. Verum autem Gregorius secundus vixerit anno 777. quo anno hic Autor praedictam translationem factam scribit, non opus est nunc demonstrare. Et demum cum litera Oldradi sub anno 795. data fuerit, quomodo potuit Chronista non penitus oblitus eandem translationem in sequentem annum rejicere?

CAPVT TRIGESIMVM SEPTIMVM.

Quae Cornelius Lancillottus in libro de Vita S. Augustini, ad illius monachatum adstruendum, aut falso, aut perperam allegavit.

Rater Cornelius Lancillottus, qui nuper tres libros de Vita S. Augustini edidit, quos impressores Colonienfes in novissima librorum Sancti Augustini editione, cum vita ipsius Augustini per Possidium exarata in limine primi tomi imprimendos curaverunt, ut de sua fide, ac diligentia legentes certiores redderet, statim in principio operis epistolae sub nomine Possidij ad Macedoniu[m] scriptae fragmentum ponit. Augustinus inquit, homo celestis, imaginem dimittit, pater Patrum, Doctor Doctorum, abyssus sapientiae, &c. Augustinus per Angelu[m] in sermone, per Prophetam in absconditis, per Myrtilorum revelatione, per Apostolos in predicatione, per Martyribus in desiderando passionem, per Confessoribus in disciplinarum traditione, & per Virginitatis in continentiae observatione. Et concludit: Si omnia membra vertentur in linguas, adhuc non esset sufficiens ad laudandum tantum Patrem, & Doctorem. Hae epistola similis est illi, quae sub nomine Sigiberti Augustino familiarissimi ad Ma-

cedonium circumfertur, & ex eadem officina edita, hoc vno excepto, quod non ita mendacis scatur, forte quia autor integrum exemplum non possuit, sed illius fragmentum. Stiles omnino diuersus a filio Possidij. Haec epistola nullus Autor fide dignus meminit. Et vbi quales tandem latuit? Vocat Augustinum imaginem diuinitatis, quod etsi aliquo sensu bono, & Catholico admittatur, apud Doctores in vfu non est nam esse imaginem diuinitatis est proprietatis quam Paulus Christo tribuit ad Colossens. 1. Secundo Augustinum Apostolos in predicatione parem facit. Verum neque Possidius in vita Augustini, neque Ecclesia in eius officio tantum illi tribuere audeat. Sed post Apostolos in dispensando Dei verbo illi secundas concedit. 107. quos. 10. quos, secunda dispensatio verbi Dei primo resu[m]pta praeterea. Tertio, inquit illum parem fuisse Virginibus in continentiae obseruatione, quod falsum esse nullus ignorat, nec puto Augustini discipulum, & virum aliqui sanctissimum, Magistrum, & patrem mendacis honorare voluisse, cum non deesset campus feracissimus laudum veritissimarum.

Lib. 1. cap. 38. probat Augustinum, quando in Ostijs Tiberinis morabatur, in Africam rediturus, monachum fuisse, siue Eremitam. Allegat Augustinum lib. 9. Confess. cap. 10. ar. nec ibi, nec alibi hoc dixit Augustinus.

Ibidem dicit, Paulinum Nolanum hortari Vincentium ad vitam eremiticam, citat epistolam 36. inter epistolas Augustini. Vide illam, & omnes Augustini epistolas, nihil tale reperies.

Lib. 2. cap. 1. fatetur, inuentam Mediolani epistolam Valerij Hipponensis Episcopi ex Africa Mediolanum missam, eamque ex Bibliotheca Mediolani Ducum Graeco sermone scriptam, latinitate postea donatam. At de dicta epistola cuius fidei esse possit, dictum est supra capite vigesimo octauo.

Eodem lib. cap. 4. dicit, Augustinum fuisse Monachum, ut contra distinctum a Clerico, citat Possidium in vita Augustini cap. 2. lege illum, nihil inuenies.

Ibidem fatetur seruari in Bibliotheca Vaticana librum vetustum Augull. de Cognitione vera vitae, in cuius fine dicitur, illum scriptum fuisse Eremitis in monte Pisano. Verum de hoc libro diximus capite praecedenti, vel non esse Augustini, vel in monte Pisano ab Augustino scriptum minime fuisse quia monte Pisano non fuit, & forte illum non vidit.

Eodem libro cap. 5. dicit ex sermone 49. de diuersis haberi Augustinum portasse tunicam longam, zona praecinctam cum cuculla. Sermo pra omnium manibus est, videlicet sermo primus de Communi vita Clericorum, in quo de zona, cuculla, & veste longa, nec ioca vnum, nec vnus apex.

M. tertij: Liber, qui eius Auctor, adque nam & habetor in idius in vita S. Augustino fuisse confert. Sexto: Liber de vita Augustini & videri. Sexti: Liber de vita Augustini, qui, neque in lucis insolutu Augustinus est, &c. Septimo: Liber de vita Augustini, qui, neque in lucis insolutu Augustinus est, &c. Septimi: Liber de vita Augustini, qui, neque in lucis insolutu Augustinus est, &c.

Augustini con- quodam Chroni- m à vero abell, vi hunc diem, ne- nec locum, ubi luntur, illic re- p[er]subripentur, ne- e Ioannis XXI. iui Petri in Colo

institurionibus Pe- Augustini regula- us autoris menda- Colophon ad- gina 171. ex reli- anensis scribit, re- nia Papiam trans- Kalendas Martij, ce enim translatio obardorum facta prandis vero sub obierat, quod ex em noatut. Re- anno 774. cur- tus ex Annalibus indulgeo Chroni- um minus verifi- Oldradi, quam oterat apud eun- b anno 735. quo Rege Luitpran- ne modum scribit

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

LAH

Ad idem citat Martyrologium Romanum Petri Morfolini, Verum istud non est Martyrologiū Romanum, neq; in Martyrologio Romano aliquid tale reperitur.

Eodem lib. & cap. ad finem inquit: *Quam rem etiam confirmat istud, quod Augustini sequacibus Eremiticū idem habitus decretus est aliquot ante seculo, ac contra reprehensores fuit pronuntiatum à Leone I. & Alexandro IV. Sedes* (inquit D. Antoninus in fine tertie partis historiarum) *Apostolica officium ad primam Ordinis originem, habitum superiorem eū determinauit, imò verius dudum per S. Augustinum determinatum declarauit, statuendo videlicet, quod eorundem scilicet Eremitarum S. Augustini habitus exterior esset cucullus nigri coloris.*

Hic multa minus vera dicuntur. Primò falsum est, Augustinum cucullam nigram gestasse, aut zonam pelliceam, ex Augustino serm. 2. de comm. vita Clericorum. Secundò falsum est, quòd propter hoc Summi Pontifices hunc habitum Eremiticis decreuerint. Causæ verò, propter quas illum decreuerūt, ex bulla Gregorij IX. Innocentij IV. & Alexandri IV. apparent. Tertio multò magis falsum est, quòd contra reprehensores per Leonem I. & Alexandrum IV. fuerit pronuntiatum. Et quidem Leo I. de hoc nihil statuit, nec Autor illius decretum producit. Alexander verò IV. non pronuntiat contra negantes Augustinum cucullam nigram zona pellicea desuper cinctam gestasse, aut eiusmodi habitum Eremiticis determinasse. absque pronuntiatum contra Eremitas nolentes eiusmodi habitum à Sede Apostolica prescriptum g. stare, quos Ecclesiasticis censuris ad id compellendos esse mandauit, vt sublata eiusdem habitus confusione cessarent scandala, quæ in dies oriebantur in non modicum detrimentum Fratrum Minorum, quos piorū elemosinis per simulationem eiusdem habitus fraudabāt. Quarto adhuc falsum est, hoc dicere D. Antoninum: nā vt sepe aduertimus, D. Antoninus in postremo illo capite non ex propria sententia loquitur, sed cuiusdam Eremitæ verba referendo, quæ acriter impugnat.

III. Eodem lib. 2. cap. 7. inquit: *Hanc ob causam venerabilis ille senex Augustinum rogauit, vt scripto sibi, si iusque traderet aliquam videntem normam, quæ veterum Monachorum consuetudini foret accommodata, quod quidem Augustinus ei libere prestauit. Allegatur Sigbertus in Chronico. Legatur Sigbertus in Chronico, nihil tale inuenitur. Inuenitur verò in Epistola sub nomine eiusdem Sigberti ad Macedonium, quæ cuius sit fidei, & autoritatis, supra dictum fuit. & mea quidem opinione Autor Sigberti Chronicum non vidit: non enim dixisset Sigbertum, qui hæc de Augustino scribit, autorem Chronici fuisse, quod anno M. C. XI. absolutum fuit.*

Cap. 9. dicit, Augustinum Eremitis in Tuscia degentibus Regulam scripsisse: allegat Antoninū,

sed frustra, nam vt dictum est, Antoninus non ex propria sententia loquitur, sed ex relatione Eremitarum.

Cap. 10. dicit, Augustinum fuisse in annis triginta quinque, quando illius mater Monica ex hac vita migravit: citat Augustinū lib. 9. Confess. c. 11. Verum ex Augustino constat, illum tunc fuisse ætatis annorum triginta trium, de quare dictū est supra cap. 4. & 5.

Cap. 11. Allegat Augustinum lib. 22. de Ciuitate cap. 8. sic dicentem: *Venientes enim de transiurmarum, & fratrem meum Alipium, nondum quidem clericos, sed iam Deo per religiosam vitam obseruantiam seruantes, et erat cum tota domo sua religiosissimus, ipse susceperat. & apud eum tunc habitabam.* At hæc verba per religiosam vitam obseruantiam Autor de suo addidit ad vitam Eremiticam insinuandam: quòd tamen frigidum est, nam si per religiosam vitam obseruantiam intelligi deberet vita Eremitica, etiam ille Vincentius, quem textus dicit, fuisse cum tota domo sua religiosissimum, necessariò cum ipsa domo sua fuisse frater Eremita.

Cap. 12. ex Baronio scribit, Augustinum in Eremo apud Tagastam triennio degisset, ibique circa medium triennij librum de Magistro scripsisse Baronus hoc non dicit. Sed quomodo Autor hoc dicere potuit, qui scribit, Augustinum fuisse ætatis annorum 35. quando illius mater corpore soluta est? & tamen Augustinus 9. Confess. cap. 6. scribit, Adeodatum libri illius interlocutorem, qui fuit baptizatus cum illo in annis quindecim, mortuum in Africa in annis 16.

Cap. 13. dicit, Augustinum post primum monasterium Tagastæ exstructum, aliud in monte circiter duo miliaria distanti à primo monasterio exstruxisse. Citat Sigbertum in Epistola ad Macedonium. Verum Sigbertus dicit, primum monasterium iuxta Hipponem in horto Valerij exstructum, non prope Tagastam, idem etiam de secundo in monte illo circiter duo miliaria distante affirmat.

Cap. 15. dicit, Monasterium Hipponense exstructum fuisse in horto illius Cuius Hipponensis, propter quem videndum Augustinus Hipponem iurata. At Augustinus serm. 1. de comm. vita Clericorum dicit, se illud in horto sibi ab Episcopo Valerio ad id donato, inlittuisse. Cognito, inquit, inlittit, & voluntate mea B. memoria senex Valerius dedit mihi hortum illum, in quo nunc est monasterium.

Cap. 16. dicit, Ordinem Eremitarum approbatum fuisse ab Innocentio I. à Sixto III. & Leone I. Puto si Venerabiles Patres Eremitæ istas approbationes haberent, quòd in contentionibus, quas super illorum antiquitate non solum cū patribus Illustrissimi Ordinis Prædicatorij, sed etiam cum Monachis, & Canonicis Regularibus non semel excitauerunt, aliquando illas produxissent, quas tamen nunquam produxerunt, nec producent.

Ibidem

Ibidem subiungit: *Fuit tamen in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. anno 1215. propter eos qui vocantur pauperes de Lugduno, Ordo noster rursus approbatus. Cui dicto fides adhibetur, si locum, & verba Concilij notasset, in quibus eiusmodi approbatio habetur: nam apud Latinos hic locus adhibitoratur, & potò etiam apud Germanos.*

Ibidem subdit: *Ideoque Pontifex Innocentius ante prædictum Concilium Lateranense de hoc ordine approbationem, ac loquens, Priori eisdem Ordinis Augustinorum imperat, vt declaret excommunicationem Archiepiscopi Cantuariensis, & quod Priorem quendam Augustiniani Ordinis post appellationem ad sedem Apostolicam excommunicationi subiecerat. Ego verò sine iactantia affirmare possum, me omnes huius Pontificis Epistolas vidisse, quas etiam apud me teneo, & de Ordine Eremitarum Augustinensi ne vnam minimam syllabam in illis contineri reperitur autem in primo libro dictarum Epistolarum epistola directæ Prioribus Sancti Augustini, & Sancti Hilarij, quibus Innocentius mandauit, Archiepiscopum Cantuariensem excommunicationem denunciare; quòd Priorem monasterij Sancti Saluatoris, & dictæ Ecclesiæ Cantuariensis post interpositam legitimam appellationem à Sede Apostolica, excommunicationi subiecerat. Verum monasterium Sancti Saluatoris Cantuariensis, & similiter monasterium Sancti Augustini, Eremitarum Augustiniani summi doctus vniuersitatis fuisse, illius pace verum non est: fuerunt enim monasteria celeberrima præclarissimi Ordinis S. Benedicti, quod nullus, qui Anglorum historias legerit, ignorat.*

Ibidem subdit: *lib. 2. Epistolarum licet ad Vhsipponem, & Colubricensem Episcopos anno 1199. circa Calendas Decembris data præcipit, vt eorum summi quondam habitum Sancti Augustini resumerent, quòd in manibus eiusdem Eremitæ Augustiniani votum casuatum emisset. Verba huius Epistolæ referuntur in capite insinuante. Qui Clerici, vel vouentes vbi de Eremitis Augustinianis nihil, cuius verò Ordinis illi essent, de quibus textus loquitur, suo loco dicemus.*

Ibidem ait: *D. Antoninus asserit 3. par. tit. 24. cap. 13. hanc propagationem ab ipomet Augustino deducam sine interruptione, in quadam simplicitate permansisse etiam ad hoc vsque Concilium Lateranense, in quo neutiquam fuit Ordo approbatus, vt potè qui iam floretet. D. Antoninus cap. non terdecimo, vt autor citat, sed quaterdecimo in principio, cum hanc sententiam Autoris ex quodam Eremita dicti Ordinis recitasset, illam vt falsam, & impossibilem recitit: Illius verba posuimus supra cap. 19. Si verò dictus Ordo Eremitarum, quòd iam floretet, non fuit approbatus, cur Autor paulò superius in eodem capite dixit, quòd in eodem Concilio sub Innocentio III. propter eos, qui vocabantur pauperes de Lugduno, fuit approbatus? Nam esse, & non esse approbatum ab eodem Concilio, sunt contra-*

Antoninus non ex  
ex relatione Ere.

fuisse in annis tri-  
mater Monica ex  
lib. 9. Confess.  
illum tunc fuis-  
de quare dictū

lib. 12. de Civitate  
de transmarina  
quidem Cleri-  
quantiam servus  
fissimus, ipse susce-  
At hæc verba  
tor de suo addidit  
am: quod tamen  
vitz obferuati-  
mitica, etiam ille  
uisse cum tota do-  
tariū cum ipsa do-

ugustinum in E-  
lepis, ibique  
Agastro scripsisse.  
omodo Autor hoc  
stinum fuisse ex-  
ater corpore solu-  
ouit cap. 6. Scri-  
erlocutorem, qui  
quindecim, mor-

off primum mona-  
stium in monte ca-  
mo monasterio ex-  
Epistola ad Mace-  
t, primum mona-  
to Valerij exstru-  
m etiam de securi-  
tillaria distante af-  
n Hipponense ex-  
uis Hipponensi-  
stinus Hipponem-  
e comm, vita Cle-  
t sibi ab Episcopo  
e. Cognito, inquit  
oria senex Valerius  
oc est monasterium.  
remitarum appro-  
I, à Sixto III. &  
atres Eremitæ illud  
d in contentione  
tate non solum cū  
radicatorij, sed et  
nicis Regularibus  
mando illas produ-  
produxerunt, nec

Ibidem

Ibidem subiungit: *Fuit tamen in Concilio Lugdunensi sub Innocentio III. Anno 1215. propter eos qui vocabantur pauperes de Lugduno. Ordo noster cuius approbatus. Cui dicto fides adhibetur, si locum, & verba Concilij notasset, in quibus eiusmodi approbatio habetur: nam apud Latinos hic locus adhuc ignoratur, & putō etiam apud Germanos.*

Ibidem subdit: *Ideoque Pontifex Innocentius ante supra dictum Concilium Lateranense de hoc ordine approbato sentiens, ac loquens, Priori cuiusdam Ordinis Augustinianorum imperat, vt declarat excommunicatum archiepiscopum Cantuariensem, eod quod Priorem quendam Augustiniani Ordinis post appellationem ad sedem apostolicam excommunicatum subleuerat. Ego verò sine instantia affirmare possum, me omnes huius Pontificis Epistolas vidisse, quas etiam apud me teneo, & de Ordine Eremitarum Augustinianū ne vnam minimam syllabam in illis contineri Reperiuntur autem in primo libro dictarum Epistolarum epistola directæ Prioribus Sancti Augustini, & Sancti Hilarij, quibus Innocentius mandauit, Archiepiscopum Cantuariensem excommunicatum denunciare, quod Priorem monasterij Sancti Saluatoris, & dicte Ecclesie Cantuariensis post interpositam legitimam appellationem ad Sedem Apostolicam, excommunicationi subiecerat Verum monasterium Sancti Saluatoris Cantuariensis, & similitur monasterium Sancti Augustini, Eremitarum Augustinianū domus vniquam fuisse, illius pæce verum non est: fuerunt enim monasteria celeberrima præclarissimi Ordinis S. Benedicti, quod nullus, qui Anglorum historias legerit, ignorat.*

Ibidem subdit: *Et lib. 2. Epistolarum Licerū ad Vlyssiponensem, & Coloniensem Episcopos anno 1199. circa Calendas Decembris datæ præcipit, vt cogant faminam quandam habitum Sancti Augustini resumere, quod in manibus eiusdem Eremitæ Augustiniani votum castitatis emisisset. Verba huius Epistolæ referuntur in capite insinuante. Qui Clerici, vel vouentes, vbi de Eremitis Augustinianis nihil, cuius verò Ordinis illi essent, de quibus textus loquitur, suo loco dicemus.*

Ibidem ait: *D. Antoninus asserit 3. par. tit. 24. cap. 13. hæc propagationem ab ipsemet Augustino deducam sine interruptione in quadam simplicitate permansisse etiam ad hoc usque Concilium Lateranense, in quo nevtiquam fuit Ordo approbatus, vtpote qui iam floretet. D. Antoninus cap. non tertio decimo, vt autor citat, sed quarto decimo in principio, cum hanc sententiam Autoris ex quodam Eremita dicti Ordinis recitasset, illam vt falsam, & impossibilem reciecit. Illius verba posuimus supra cap. 19. Si verò dictus Ordo Eremitarum, quod iam floretet, non fuit approbatus, cur Autor paulo superius in eodem capite dixit, quod in eodem Concilio sub Innocentio III. propter eos, qui vocabantur pauperes de Lugduno, fuit approbatus? Nam esse, & non esse approbatum ab eodem Concilio, sunt contra-*

Cloria, inter quæ medium non datur.

Ibidem subdit: *Ex vetustissimâ, & certissimâ scriptura Ordinis monumentu apparet, huius nonnulla Cænobii ante Innocent. III. fundata fuisse, vt Londoniense in Anglia an. 1059. & in Hispania Burgense an. 1144. Sed Autor pæce illius decipitur, nam Londonij siue Londini ante an. Christi 1150. monasterium Eremitarum Augustinianū nullum omninō erat. Erat verò monasterium Ordinis S. Augustini, sed Canonicorum Regularium S. Trinitatis nuncupatum, illudque præclarissimum, & antiquissimum, de quo sequenti libro dicemus, Scriperunt multi de Ecclesijs & monasterijs Anglicanis, scripsit nouissimè Ioannes Præsius librum de scriptoribus Anglicanis: cæterū ex omnibus, quotquot videre potui, nullū vidi qui huic ordini Eremitarū apud Britannos maiore antiquitatem tribuat, quā trecentorum, & quinquaginta circiter annorum: nec ipsi Ven. Patres Eremitæ aliquem testem fide dignum pro maiori antiquitate hæcenus produxerunt. Editus est anno 1622. Catalogus monasteriorum Angliæ, Autore Ioanne Speed, in quo monasterium S. Augustini Londinense Ord. Eremitarum an. 1257. ponitur fundatum. Idem de monasterio Burgenis, & de alijs assero, quorum fundationes, si annum Christi 1200. præcesserunt, sine dubio illa monasteria vel Canonicorum, vel Monachorum erant, licet fortassis temporum successibus in manus Eremitarum deuenirent.*

Ibidem addit: *Quin & Adelheida soror Hildegarde, que Carolo Magno nupsit, & nupsit à ab Hamis, mariti, & filiarum corpora sepeluit in Bucouienfi Augustiniano monasterio, quod pro suo in Eremitas affectu adificauit. De hoc monasterio, cum titulum non prodatur, diuinare nequē. Cæterum Aubertus Miræus in lib. de Collegijs Canonicorum secularium cap. 76. scribit Adelheidam, siue Adeliandam Hildegardis sororem monasterium in Bucouia Canonicorum sub inuocatione SS. Cornelij & Cypriani fundasse. nō autem Eremitarum. reperi etiam Carolum Magnum, & eius patrem, parentes, & cognatos multa monasteria fundasse, eaq; ingentissimis prædijs, diuitijs & priuilegijs munitissimè illa omnia vel Canonicorum, vel Monachorum erant, quorum tantummodo fit mentio in Concilio Aquisgranis, & Moguntie sub ipso Carolo Magno, & eius filijs celebratis. Neque possunt Eremitæ dicere, se sub nomine Monachorum in dictis Concilijs comprehensos esse: nam Concilia expressè indicant, omnes monachos, de quibus in eis mentio habetur, sub B. Patris Benedicti Regulari institutos fuisse.*

Ibidem: *Martinus quoque Nauarrus prohibet D. Aurelij Augustini tempore Patres Eremitas fuisse, qui institutorij sui regulæ vitæ attemptarunt. Citatur tot. 2. comment. 4. de Regularibus nu. 9. sed hæc manifestissima est impossura. Et mirum valdè est, cum Martini Nauarris nostri libri omnium manibus proterantur, Autorem hæc illi imponere a-*

1A4

lum tulle; sed mihi hinc ita uacuo, cum libros Nauarri, quemadmodum & alios multos, quos citat, non uidisse, cuius rei argumentum euident est, quod pro tomo 2. citat tractatum secundum quamquam Commentarij Nauarri de Regularibus, neque sint in tract. 2. neque in tom. 2. sed in to. 1. operum illius. Omitto, quae ibi dicit de Regulis D. Basilij, & Augustini, non esse certum, quae illarum fuerit prior, eo quod uterque eisdem temporibus vixerit, licet Basilij senior: cum certum sit, Basilium ante Augustini Baptismum ad vitam Beatorum migrasse, quod & Baronius sub anno 378. adnotauit.

VI. **E**odem lib. 2. c. 18. dicit, uideri D. Hilarium Arelatensem fuisse Eremitam Augustinensem, ex illius epistola ad Augustinum, quae habetur ante libros Augustini de Praedestinatione Sanctorum. Sed nec etiam si quis lynceos oculos haberet, in ea epistola hoc uideret: nihil enim de Augustini Eremitis in dicta epistola habetur.

Addit, Verisimile uideri, eiusdem instituti fuisse Paulinum Nolanum, ex epist. 31. & 35. inter epistolas Augustini. sed superius dictum est, ex epist. 35. contrarium haberi, nimirum Paulinum ante Augustini baptismum, & sacerdotem, & monachum fuisse.

Addit, eiusdem instituti fuisse D. Prosperum Regensem, & Fulgentium Ruspensem: citat Baronium tom. 6. sub anno 504. qui de D. Prospero non loquitur, & alibi contrarium aperte docet, illum fuisse pre-byterum, & clericum, non monachum, de utriusque suo loco aliqua dicemus.

Ibidem subdit: *Vnde non ita diu capta Hipponensi Ciuitate multi religiosorum Neapolim profugerunt, monasteriumque Niridanum prope illam ad se auerunt, floruerunt hic inter ceteros Adrianus aser, in Augustian positus missus ad conversionem eius gentis, item D. Agnellus, & Gaudiosus cum sancto Quodvultdeo, & ceteris praesulis fuga ex Africa iuxta hanc Ciuitatem delati. Citantur in margine Beda lib. 5. historiae Anglicanae, cap. 1. Tabulae Ecclesiae Neapolitanae. Faules Regius in Actis, Baronius in Martyrologio die 28. Octobris. Multa paucissimis in uerbis uidentur errata. Primum est, Sanctos illos uiros Agnellum, Gaudiosum, & Quodvultdeum, & alios Africanos ex Africa fugientes Neapolim migrasse: nam illi non fugientes, sed ab impijssimo Rege per vim pulsi, & nauigijs sine uelis, & remigijs ad certum naufragium expositi, diuino miraculo Neapolim sunt delati. Secundum, ex illis profugis fuisse Adrianum a Vitaliano ad Anglos missum, qui annis ducentis Quodvultdeo, & Gaudioso posterior extitit: illi enim sub anno 440. ex Africa pulsus, hic circa annum 660. in Angliam missus. Tertium, monasterium Niridanum ordinis Eremitarum fuisse. Quartum, id haberi ex Autoribus allegatis. Nam ut ad primo incipiamus. Beda lib. 5. historiae Anglorum de Adriano nihil dicit, lib. uero 4. cap. 1. inquit, illum fuisse Abbatem monaste-*

rii sancti Petri in Anglia prope Cantuariam. At lib. 1. cap. 33. dicit monasterium illud a B. Augustino Anglorum Episcopo aedificatum, uel sub illo: unde constat eum ex Beda, tum ex alijs historiis, illud monasterium monachorum Ordinis D. Benedicti, non Eremitarum fuisse. Idem de monasterio Niridano prope Neapolim dicendum, cuius Adrianus Abbas prius fuerat, quod uel solum fuisse ad probandum, non fuisse Eremitam Augustinianum, quia Eremitae nusquam Abbates habuerunt, neque nunc habent. Tabulae quoque Ecclesiae Neapolitanae, Paulus Regius, & Baronius in Martyrologio solum affirmant, Quodvultdeum, Gaudiosum, & alios ex Africa pulsos monasterium prope Neapolim extruxisse, cuius fuit Abbas sanctus Agnellus. De Ordine uero Eremitarum Augustinensium nihil supra. Habetur Martyrologium, habentur alij libri, ad quos remittitur.

Ibidem subdit: *Alj teste D. Antonio de ueneris in Tusciam, ubi Augustinus aliquot monasteria erexit in tempore, quo per ea loca in Africam redijt, &c.* Dicit multa monasteria per illos Eremitas fuisse aedificata in Tuscia, citat Martinum Vin Bulla translationis sanctae Monice, & Franciscum Thomae in historia Senensi. Verum de Diuo Antonio milles dixi, illum frustra allegari, omnino uero non fuisse in Tuscia Eremitas sub Regula Augustini ante Innocentium IV. illa eius Bulla indicat, quam superius cap. 25. reddidimus.

**S**ubdit: *Veneris in Aula Audientiae extitit, &c.* *Primos Venetorum Patriarchas in habitu Augustinianum, cum eiusmodi subscriptione. Anno 917. Dominus Deuid Veneris Ordinis Eremitarum; Patriarcha Venetorum num. 13. quem aliquo post inter uallo sequuntur Benisacrus Valerius, Mihoel Carthago, & ipsi Patruaba. Egregium profecto eremitice antiquitatis monumentum. Primus Venetorum Episcopus, qui dignitatem Patriarchalem ex Ciuitate Gradensis illic translata obtinuerit, fertur Beatus Laurentius Iustinianus, qui cum anno 1432. Venetiarij Episcopus fuisse ordinatus, circa an. 1450. patriarchali dignitate auctus fuit ex Omphreo in Chronicis: & alijs, & nihilominus scribit Autor, reperiri in Aula Audientiae Dominicum Dauid ordinis Eremitarum S. Augustini sub anno 917. Patriarcham Venetiarum in ordine tertium decimum. Verum in quamquam Aula Audientiae hodie uentus fateor in Aula nunc Palatii Patriarchalis, olim Episcopalis, reperiri imagines Episcoporum Venetorum, & inter illos nonnullos nigro habitu indutos uideri, ex quibus est tertius decimus in ordine, quem historiae Venetorum Dominicum Dauid nominant. At neque sub imagine inscriptio reperitur, quam hic Autor fingit, quod maxima diligentia adhibita inspicendum per plures fide dignos curauit, & nunc etiam uideri potest. Neque ex aliquo Autore fide digno ostenditur, solum Eremitam Augustiniani ordinis fuisse: factum*

enim homonatione graecus, & professione monachus. Cuius instituti ignoratur. Fortè ex instructo D. Basilij Superfunt Venetijs ex illius familia uiri nobiles, qui de illius Episcopi Eremitis nihil omnino nouerunt.

Ibidem addit, *In Hispania nostrum institutum propagatum est primum a sancto Paulino, deinde a sancto Donato, qui ritum, moremque clarit miraculis ad aedificasse Era 603. hoc est anno Domini 373. expressè habet Aufonij in epistola ad Paulinum 15. Maximus in Chronica Era 613. illd. sonho Episcopus Tolitanae de illustribus cap. 4. Vide obsecro monstra, uide penta. Aufonius in ej. illola 25. ad Paulinum de propagatum Ordinem Eremitarum sancti Augustini in Hispanijs Era 613. hoc est anno 375 & qui est iste Aufonius? quis Paulinus? Si enim Paulinus ille est, quem Augustini Eremitam Autor fingit, quae ad Augustinum, & Alipium literas dedit, quae sunt inter epistolas Augustini, cui Aufonius familiaris fuit, et si Baronius putet Paulinum, a quem sunt epistolae Aufonij, & illius ad Paulinum alium ab hoc Paulino esse tom. 6. sub anno 412. num. 18. ille ante Augustini baptismum presbyter, à Lampio Barcinonensi Episcopo ordinatus iam in Italiam redierat. Aufonius quoque Gratian Imperatoris magister fuit, qui obiit anno 382. Maximo Tyranno interfectus: & tamen fatetur hic Autor ex relatione Aufonij, Paulinum Ordinem Eremiticum in Hispanijs propagasse Era 613. hoc est anno Christi 375. Porro quòd ad Hidesontum attinet, ex quibusdam uerbis habet illum dixisse, Sanctum Donatum Eremitam Augustinianum fuisse? Nam uerba illius sunt: *Donatus professore, & opere Monachus curiam Eremita in Africa fuisse desepolus: nihil supra. De Historia Marti Maximi dicitur infra cap. 51. & 53.**

VIII. **E**odem lib. 2. cap. 21. inquit: *Quamobrem Innocentius I. hoc institutum magnopere probauit, & Eremitas plurimos sub hac a se confirmata Regula coadunauit. Citatur in margine Platina in Innocentio Iam dictum est cap. praecedenti, Platinam tale nil docere, sed solum dicere, quòd Innocentius fecit quaedam statuta seu Regulas de monachis, de Iudis, & Paganis, quod non est Augustini Regulam confirmare, uel Eremitas Augustinenses coadunare. Constitutiones de Monachis ab Innocentio factas uide in cap. de Monachis 16. qua. 11.*

Ibidem subdit, Ordinem Eremitarum multiprimilegijs auctum per Summos Pontifices Zosimum, Leonem I. Sixtum III. & Gelasium I. & Simachum. Verum istorum Pontificum diplomata nulla ostendit, sed istorum concessiones per uia uocis oraculum factas dicit, quòd credere nemo teneat.

Ibidem de Gelasio Linquit: *Quem in monasterio conuasse uoluit Sancto Augustino, monachum fuisse. Voluit hoc imperiti, nam Gelasius annis circiter quadraginta post persecutionem Wandalarum Romae uixit, toti mundo conspicuus, & illius res*

enim homo natione graecus, & professione monachus. Cuius instituti, ignoratur. Fortè ex inflituro D. Basilij Superflui Vnctijs ex illius familia viri nobiles, qui de illius Episcopi Eremitica nihil omnino nouerunt.

Ibidem addit. In Hispania nostrum institutum propagatum est primum à sancto Paulino, deinde à sancto Donato, qui viuis, mortuusq; claruit miraculis. Id accidisse Era 603. hoc est anno Domini 575. expresse habet Aufonius in epistola ad Paulinum 55. Maximus in Chronico Gotico Era 613. Idem Aufonius Episcopus Toleranus de Vita Illustribus cap. 4. Vide obliuio monstra, vide portenta. Aufonius in epistola 25. ad Paulinum dicit, propagatum Ordinem Eremitarum sancti Augustini in Hispanijs Era 613. hoc est anno 575 & quis est ille Aufonius? quis Paulinus? Si enim Paulinus ille est, quem Augustini Eremitam Autor fingit, quique ad Augustinum, & Alipium literas dedit, quæ sunt inter epistolas Augustini, cui Aufonius familiaris fuit, est Baronijs putet Paulinum, ad quem sunt epistolæ Aufonij, & illius ad Aufoniu, alium ab hoc Paulino esse tom. 7. sub anno 412. num. 18. ille ante Augustini baptismum presbyter à Lampio Barcinonensi Episcopo ordinatus iam in Italiam redierat. Aufonius quoque Gratiani Imperatoris magister fuit, qui obiit anno 383. à Maximo Tyranno interfectus: & tamen fatetur hic Autor ex relatione Aufonij, Paulinum Ordinem Eremiticum in Hispanijs propagasse Era 613. hoc est anno Christi 575. Porro quod ad Ildefonsium attinet, ex quibusdam verbis habet illum dixisse, Sanctum Donatum Eremitam Augustinianum fuisse. Nam verba illius sunt: *Donatus profissus, & opere Monachus cuiusdam Eremitæ in Africa seruis fuisse discipulum* nihil supra. De Historia Marti Maximi dicitur infra cap. 51. & 53.

VIII **E**odem lib. 2. cap. 21. inquit: *Quamobrem Innocentius I. hoc institutum magnopere probauit, & Eremitas plurimos sub hac à se confirmata Regula coadunauit.* Citatur in margine Platina in Innocentio Iam dictum est cap. præcedenti, Platina tale nil docere, sed solum dicere, quod Innocentius fecit quoddam statuta seu Regulas de monachis, de Iudeis, & Paganis, quod non est Augustini Regulam confirmare, vel Eremitas Augustinenses coadunare. Constitutiones de Monachis ab Innocentio I. factas vide in cap. de Monachis 16. quæ st. 1.

Ibidem subdit, Ordinem Eremitarum multis priuilegijs auctum per Summos Pontifices Zosimum, Leonem I. Sixtum III. & Gelasium I. & Simachum. Verum istorum Pontificum diplomata nulla ostendit, sed illorum concessiones per viuae uocis oraculum factas dicit, quod credere nemo tenetur.

Ibidem de Gelasio Linquit: *Quem in monasterio conuoluisse volunt Sancto Augustino, monachumq; fuisse.* Voluit hoc imperiti, nam Gelasius annis circiter quadraginta post perfectionem Wandalorum Romæ vixit, toti mundo conspicuus, & illius res

gestæ omnibus notissima sunt: nec tamen ex omnibus, qui illius vitam, ac gesta scripserunt, vllus dixit, monachum fuisse, nisi pro monacho clericos regulariter, & communiter viucentes accipias.

Eodem libro capite vigesimo secundo inquit, Eremitas Augustinenses à prima illorum institutione per Augustinum facta circa annum 389. solitudines incoluisse vsque ad Innocentium, & Alexandrum IV. Quid ergo Eremitis cum monasterijs Hippone, Tagasta, & Carthagine fundatis? quid illis cum clericis cathedralium, & parochialium Ecclesiarum? in quibus pãstrem Religiosi ex Monasterio Sancti Augustini assumpti ordinabantur ex Possidio cap. 11.

Ibidem ait, Diuum Antoninum ex quadam Abbatis Ioachimi propheta Eremitici Ordinis antiquitatem commendare, & progressum, quem postea fuerat habiturus. Hunc ego, & fratres mei Concanonici longè maiorem, ac sanctissimam precamur, ceterum non tacendum D. Antoninũ illam Ioachimi Propheciam, vt fabulosam, & apocrypham ridere.

Lib. 3. cap. 71. dixit Canutum Regem Danorum, & Anglorum Roma redeuntem Papie brachium Diui Augustini magno auri, & argenti pondere impetrasse, illudque Conuentriã in Anglia misisse, ac tibi ob præcipuum, quem erga Eremitas Augustinenses affectum gerebat, multa Eremitis monasteria edificasse: citat Gulielmum Mallesburiensem libro 2. de rebus Anglorum cap. 11. Baroniũ, Fasciculum temporum Iacobum Philippum Bergomensem, & Polidorum Virgilium, ac suum Pamphilum. Et hic quoque Autor Aelopi corniculam agit: nam monasterium Conuentriense, ad quod Canutus brachium Sancti Augustini misit, Monachorum Ordinis Diui Benedicti erat, postea in Ecclesiam Cathedralẽ erectum. Monasteria quoque per Canutum edificata eiusdem ordinis fuerunt, ex Gulielmo Mallesburienfi, & alijs, nec Auctores citati de monasterijs Eremitarum vllum prius verbum habent, præter Iosephum Pamphili, qui recens est ex ordine Eremitarum, à quo hic Autor, & alij plures erroris occasiones acceperunt.

Ibidem concludit: *Ceterum D. Augustini Corpus Papa in nostro monasterio per hac quoque tempora summo est in honore, & locum aliqui celebrem maxime illustrem reddidit, qui vniversam Italiam, àndeo ditiori, amplius exornat, quam quicquid in ea fuit antiquitas veterum spectabilium admirata.* Quod illius pace æperitissimum est mendum: corpus enim Beati Augustini ob metum, ne Galli illud vi asportarent, à Canonis Regularibus sub terra in Capella, quæ coram Euangelij maioris altaris respicit cum cæteris reliquijs locatum fuit, quod etiam Autor Chronicæ Brixienfis memorat, idq; per centum, & amplius annos antequam Eremitæ, Ioa. xxij. cõcedente, monasterium prope Ecclesiam D. Petri exstrueret: qui eiusdem Beatissimi Patris reliquias

nunquam

M.  
antuarum. At  
illud à B. Augu-  
catum, vel sub il-  
o ex alijs histori-  
orum Ordinibus D.  
se. Item de mo-  
solim dicendum,  
erat, quod vel so-  
fuisse Eremitam  
nusquam Abba-  
ente. Tabulæ quo-  
los Regius, & Ba-  
stiment, Quod  
s ex Africa postea  
extruxisse, cum  
de Ordine verò E-  
nil supra. Habetur  
libri, ad quos re-  
nino deuenit in  
monasteria erecti  
redy, & c. Dic-  
mitas fuisse ædi-  
V. in Bulla trans-  
anciscum Thomæ  
Diuo Antonino  
i. omnino verò nõ  
Regula Augustini  
Bulla indicat, quam  
entia extaret in  
habita augustini-  
o 917. Demum De-  
Patriarcha Venetia-  
uallo sequitur in-  
go, & ipsi Patri-  
niticæ antiquitati  
torum Episcopus,  
a ex Ciuitate Ge-  
erit, fertur Beata  
um anno 1432. Vo-  
natus, circa an. 1451.  
fuit ex Onophrio  
inus scribit Autor,  
Dominicum David  
lini sub anno 917.  
rdine tertium deci-  
Audientiz hodie  
Palatii Patriarchæ  
magines Episcopo-  
nonnullos nigro  
bus est tertius die-  
venetorum Domi-  
neque sub imagine  
Autor fingit, quod  
pictendum per pli-  
ctam videtur posse  
digno ostentari illi  
ordini fuisse: huius  
entum

nunquam viderunt, nec vbi potest sint, licet maxima diligentia conquisitas inuenire vnquam poterunt, & cum suspicarentur a Canonici Regularibus occasione reparationis dicti Sacelli retendas, ne id fieret, Apostolico Decreto impetrato, prohibere studuerunt.

CAPVT TRIGESIMVM OCTAVVM

Primario pro Augustini Monachismo ex nomine Monachi deducit examatur, & soluitur, & quare ratione Clerici Canonici nonnunquam comprehendantur sub nomine Monachorum explicatur.



In memoria tenes, quae haecenus tradidimus, facile tibi restat iter, ac peritum ad soluendas rationes, & tollendas difficultates, quae contra doctrinam de Clericali Sanctissimi Patris Augustini instituto, & habitu tradidimus, a recentioribus quibusdam obtruduntur, cum vel minus probatis testibus, vel testimonijs, ex Augustino, Possidio, & alijs probatis Autoribus minus fideliter allegatis, eorum argumenta fere omnia nitantur, ita vt etiam inutile videri possit illa nunc repetere, quae superius semel, iterum, ac tertio, non solum tetigimus, sed digito pro talibus indicauimus. Nihilominus quia vt est in proverbio, malitiae sola occasione opus est, ne ob penuriam legitimae responsionis, consulto illa dissimulare videamur, ea summam nunc perscringemus, & resoluemus. Prima ratio pro Augustini Monachismo, ex ipso nomine monachi, & monasterij desumitur, & ex repugnantia intrinseca, & essentiali inter statum, seu institutionem monasticam, & clericalem; nam inter monachum, & clericum, est essentialis differentia, & impossibilis repugnantia, ita vt clericus licet vel Canonicus, vel Regularis dici possit, monachus tamen nullatenus dici possit. Hoc deducitur ex sacris Concilijs, & ex textibus iuris Canonici, in quibus semper Monachi, & Canonici ab inuicem distinguuntur. Hoc probant communiter Doctores D. Thomas, D. Bernardus, Antoninus, Azorius, Ioannes Molanus, Basilius Srenius, & alij quos refert Ioannes Marquez cap. 5. §. 3. hoc etiam probatur ex diuersitate habitus clericalis, & monastici, nam clerici birretum deferunt, cucullam ferre non possunt. E contrario monachorum habitus est cuculla, & est textus expressus in cap. mandamus 19.

quasi. 3. quod etiam dicitur probare Cardinalis Bellarminus lib. secundo de Monachis cap. 46. At B. Augustinus fuit monachus, & monachum se fuisse aperte fassus est multis in locis, Primus locus est in libro de Instructione Eremitarum, & Monachorum, vbi ait: *Etiam quoque, & Eliseum filios, Prophetarum vocem meam, quos veraciter conuicti veteri Testamenti monachos fuisse.* Secundus est in libro Supputationum par. 4. cap. 2. vbi ait: *Da mihi gratiam lacrymarum, sicut dedisti patrium meum in deserto, quorum vestigia debeco imitari, vt plangam meam omni vita mea, sicut ipsi plangerunt die nocte, &c.* Haec duo loca citat Coriolanus in Defensorio, Verum hi libri adeo spurij vili sunt, vt neque inter opera D. Augustini imprimi digni fuerint. Tertius est in Manuali, vbi Augustinus dicit: *Concedo mihi Domine fragillissimo Beatorum Monachorum Patrum meorum imitari vestigia.* Citatur hic locus a Coriolano ibidem, & a Fratre Iordano libro 1. cap. 19. quamuis Frater Iordanus dicat hoc asserere Augustinum in Speculo, sicut in Manuali, quasi vnus, & idem sit liber, qui dicitur Speculum, & qui dicitur Manuale, sed neque in Speculo, neque in Manuali haec verba reperi, & si reperirentur, certum est hos libros Augustini non esse. Nam Manuale opus est alicuius Augustini iunioris, qui illum librum veluti Centonem ex varijs Augustini sententijs, & aliorum confarcinauit, adeo vt vix duo sint capita, quae eundem Autorem referant, Speculum vero Augustini, sive sub illius nomine, non vnus, sed multiplex est. Primum, cuius meminit Possidius cap. 28. & istud sine dubio est opus Augustini. Hic liber habetur in tom. 3. Operum D. Augustini. Secundum, quod habetur 9. 10. post librum de Cognitione verae vitae, & hoc Speculum Augustini esse non posse, ostendunt versus Boetij, quos citat cap. 3. Tertium habetur in eodem tom. 3. ad finem, & istud Augustini non esse sibi rusticianus, & ineptia, quibus scateat satis ostendunt. His autem testimonijs omissis. Quartus Augustini locus est in 3. lib. contra literas Petiliani cap. 40. vbi a Petiliano accusatus, quod Monachorum autor esset, non negauit, ergo affirmavit. Alias si accusatio vera non fuisset, negare debuerat se monachorum autorem extitisse. *Demops perrexit, inquit, vt maledico in vituperationem monasteriorum, ac monachorum, at gaens etiam me, quod hoc genus vitae a me fuerit institutum. Quod genus vitae omnino quale sit, nescit, nisi patris toto orbe notissimum ne scire se fingit.* Quo testimonio nixi Cardinalis Baronius, nec non etiam Bellarminus lib. secundo de Monachis capite quinto in fine conceptis verbis affirmant Beatum Augustinum monachum fuisse. Quintus locus est in expositione Psalmi 132. circa illa verba: *Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in monasterio, & quam iucundum habitare fratres in monasterio.* Vbi de nomine, & origine monasteriorum, & monachorum multa scribit, & inter alia sic ait: *Quasi ergo non non appellemus monachos, cum Psalmus dicat: Ecce quam bonum, & quam iucundum, &c.* His Au-

gustini

gustini locis addere possumus testimonia Doctorum, qui apertissime, & sine hesitatione scribunt Beatum Augustinum fuisse monachum, quorum Catalogum refert Ioannes Marquez capite quinto, §. 4. hi sunt: Primus Petrus Damiani in sermone, qui incipit: *Cum de amantibus clericis*: Secundus Cardinalis Osius in confessione Polonica c. 88. Clemens VI. in quodam sermone in laudem D. Augustini, qui incipit, *Nephtalim Cervus Emiffarius*. D. Antonin. in 3. p. tit. 2. c. 14. §. 2. Augustinus triumphans, & alij recetiores, qui apud illum legi possunt.

II. Hic tamen argumento, quod est cardo rotulae, pro Augustini monachatu adstruendo, facillime nec vno, sed duplici modo, ac via responderi potest. Et primo quidem negando, B. Augustinum se, aut suos religiosos se cum viuentibus monachos vnquam nuncupauisse, stricto modo accepto nomine monachi pro persona regulari a Clerico regulari, sive Canonico distincta. Quod licet a contrarium sentientibus constanter asseratur, nullo tamen documento authentico probare possunt: nam quod primo loco obijciunt ex Augustino lib. 3. contra literas Petiliani cap. 40. nullam asserit difficultatem, quia ibi Augustinus de hoc nihil affirmat, sed solum haereticis accusationem, & maledicta refert, & vituperationem monasteriorum, & monachorum. Ex quibus si quis contendat eliceri, Augustinum monachum fuisse, pari ratione eliceri poterit, vitam monasticam vituperatione dignam esse, haereticis, cuius verba Augustinus refert, monasteria, & monachos vituperabat. Secundum, quia si verum esset, quod Petilianus Augustino imponebat, illum vitae monasticae autorem fuisse non ex hoc deduci posset, illum fuisse monachum, sicut nec Marquez, & qui cum illo sentiunt, ex hoc, quod Augustinus in Ecclesijs Africanis autor fuit instituti Clericorum Regularium comuniter viuentium, quod nullus negat, admittit posse deduci, illum fuisse Clericum sive Canonici Regularis. Quos enim sunt, & fuerunt Episcopi, qui nona Regularium instituta in suas dioeceses intulerunt, non tamen ipsi Regulares fuerunt? Petilianus Augustinum vitae monasticae autorem fecit, non professorem, & mirum est, nonnullos etiam viros doctos tantum momenti in hoc Augustini testimonio locauisse, quod vel ipsi non minus, quam Clerici Regulares tenentur, non de professione, sed de institutione tantum Monachorum interpretari, & glossare. Dices, non negat Augustinus, se monachum fuisse, ergo affirmat: nam qui tacet, affirmare videtur. Respondet, hanc regulam haberi in iure capis, qui tacet de reg. iur. in 6. Est autem vniuersaliter vera, quando necessitas loquendi adest, vt cum quis ab infidelibus de propria fide interrogatur, vel cum locus adest de re tractandi, vel disputandi, quorum neutrum tunc occurret: non enim ibi de institutis monasticis agebatur, sed de rebus longe diuersis: & suffici-

Augustini locis addere possumus testimonia Docto-  
rum, qui apertissime, & sine hesitatione scribunt  
Beatum Augustinum fuisse monachum, quorum  
Catalogum refert Ioannes Marquez capite quin-  
to, §. 4. hi sunt: Primus Petrus Damiani in sermo-  
ne, qui incipit: *Contra amantibus clericis*: Secundus  
Cardinalis Osius in confessione Polonica c. 88.  
Clemens VI. in quodam sermone in laudem D.  
Augustini, qui incipit, *Nephtalim Ceruus Emisarius*  
D. Antonin. in 3. p. tit. 2. c. 14. §. 2. Augustinus tri-  
umph. & alij recetiores, qui apud illū legi possunt.

II. **H**ic tamen argumentum, quod est cardo rei  
pro Augustini monachatu adstruendo, facilis-  
sime nec vno, sed duplici modo, ac via responderi  
potest. Et primò quidem negando. B. Augusti-  
num se, aut suos religiosos se cum viuentes mona-  
chos vntquam nuncupauisse, stricto modo accep-  
to nomine monachi pro persona regulari à Cleri-  
co regulari, siue Canonico distincta. Quod licet à  
contrariis sententibus constanter asseratur, nul-  
lo tamen documento authentico probare possunt:  
nam quod primo loco obijciunt ex Augustino lib.  
3. contra Iheros Petilianum cap. 40. nullam assert dif-  
ficultatem, quia ibi Augustinus de hoc nihil affir-  
mat, sed solum heretici accusationem, & maledic-  
ta refert, & vituperationem monasteriorum, &  
monachorum. Ex quibus si quis contendat elice-  
re, Augustinum monachum fuisse, pari ratione e-  
licere poterit, vitam monasticam vituperatione dig-  
nam esse hereticis, cuius verba Augustinus re-  
fert, monasteria, & monachos vituperabat. Secun-  
dò, quia est verum esse, quod Petilianus Augu-  
stino imponebat, illum vitam monasticam autorem  
fuisse non ex hoc deduci posset, illum fuisse mo-  
nachum, sicut nec Marquez, & qui cum illo sen-  
tiunt, ex hoc, quod Augustinus in Ecclesijs Afri-  
canis autor fuit instituti Clericorum Regularium  
còmuniter viuentium, quod nullus negat, admittit  
posse deduci, illum fuisse Clericum siue Canonici  
Regularium. Quot enim sunt, & fuerunt Episcopi,  
qui noua Regularium instituta in suas dioceses  
inuerunt, non tamen ipsi Regulares fuerunt?  
Petilianus Augustinum vitam monasticam autorem  
fecit, non professorem, & mirum est, nonnullos  
etiam viros doctos tantum momenti in hoc Au-  
gustini testimonio locauisse, quod vel ipsi non mi-  
nus, quam Clerici Regulares tenentur, nò de pro-  
fessione, sed de institutione tantum Monachorum  
interpretari, & glossare. Dices, non negat Augu-  
stinus, se monachum fuisse, ergo affirmat: nam qui  
taet, affirmare videtur. Respondet, hanc regulam  
non semper, & generaliter veram esse, & contraria  
regulam haberi in iure cap. is, qui taet de reg. iur.  
in 6. Et autem vniuersaliter vera, quando necessi-  
tas loquendi adest, vt cum quis ab infidelibus de  
propria fide interrogatur, vel eum locus adest de  
re tractandi, vel disputandi, quorum neutrum tunc  
occurrat: non enim ibi de institutis monasticis  
agitur, sed de rebus longè diuersis: & sufficien-

bat Augustino heretici maledicta indicasse, ac pe-  
tefecisse. Adde non potuisse Augustinum vere di-  
cere, se autorem vite monasticæ fuisse in eo sensu,  
quo illum Petilianus eius generis vite autorem fa-  
ciebat, quia hereticus fingebat Augustinum fuisse  
primum inuentorem vite monasticæ in vniuersis  
sumptis, non huius, vel illius instituti particularis:  
fingebat enim hic hereticus, se nescire, quale ge-  
nus vite illud esset, quod monachi profitebantur:  
& fingebat Augustinum eiusmodi superstitionis  
primum autorem fuisse, ad inuidiam, & odium in  
illum concitandum. E contrario verò inquit Au-  
gustinus, institutum vite monasticæ toto orbe no-  
tissimum fuisse. Vbi vides de instituto monastico  
in vniuersum loqui, non de suo instituto peculiari,  
quod limites Africanos per ex tempora fortassis  
nonnumquam exsuperat: & sic non potuit Augustinus  
vere dicere se institutum monasticum autorem exis-  
se: At inquit Marquez d. cap. 5. Ordo monasticus  
toti Orbi notissimus, erat Ordo Eremitarum Au-  
gustinensium: nam Ordo Canonorum Regulari-  
um, etsi ab Apostolis esset institutus, tamen tunc  
temporis vix agnoscebatur. Respondet, quid si è  
contrario dixerim Ordinem Clericorum Cano-  
nicorum ab Apostolis institutum, licet aliquan-  
tum à primo instituto relaxatum, toti Orbi no-  
tissimum fuisse? quod libro sequenti verissimis  
documentis probabo: E contrario verò Ordinem  
Eremitarum Augustinensium ante annū Christi  
millesimum circiter ducentiesimum nunquam in  
Orbe visum? At hunc locum ita intellexerunt Il-  
lustrissimi Cardinales Baronius, & Bellarminus.  
Concedo sed negota necessariò intelligi debere,  
quod nec etiam ipsi affirmant.

II. **A**d alium locum ex Commentario Psalm. 132.  
Adici potest, & vt mea est sententia, valde pro-  
babiliter illum de suo monasterio, aut de mona-  
chis à se institutis nullatenus loqui, sed de vniuerso  
Ordine monastico generaliter sumpto. Confe-  
rebat enim Augustinus totam Ecclesiam catholi-  
corum, cum ecclesia Donatistarum, qui Catholici  
de nomine monachorum insultabant, eosque  
deridebant, sicut & modò Lutherani, Calvinistæ,  
ac alij recentis nouatoris facere solent, quibus  
Augustinus nomine totius Ecclesiæ respondet.  
Vnde verba illa: *Quare ergo nos non appellamus mona-  
chos, cum dicat Psalmus: Vite quàm bonum est non  
demonstrant in particulari Religiosos ab Augu-  
stino, siue ab alio institutos, sed demonstrant to-  
tum corpus Ecclesiæ catholicorum, appellatione  
totius ex parte illius parte desumpta, sicut cū  
homo dicitur crispus, vel claudus, sicut si modò  
Episcopus, vel prædicator in Ecclesijs, aut scholis  
contra hereticos nomen monachorum insectantes,  
& catholicos illorum occasione vituperantes, dice-  
ret, & quare nos non appellamus monachos, esto  
ipse non esset monachus? Et quod hic sit germa-  
nus, & legitimus sensus illorum verborum, patet  
ex illis eiusdem Augustini verbis in eodem loco.*

Ex voce huius plalmi appellati sunt monachi, ne quo robore de isto nomine insultare catholicis, quando vos recte hereticis de Circumcessionibus insultare ceperitis, ut erubescendo saluentur, ubi vobis insultant de monachis. Vide quomodo verbum, seu dictio nos, non monstret totum corpus personarum Regularium, sed totum corpus Ecclesie Catholice, cui heretici propter monachos insultabant.

Ad testimonia verò Doctorum, ad primum dicto, sermonem sub nomine Petri Damiani apocryphum, & fictitium esse, vt monstratum est supra, alij verò recentiores sunt, & ex turbidis fontibus sermonum ad Eremitas, & alijs libris apocryphis suam sententiam hauserunt. Et hic est primus modus non improbabili dissolucendi prædictam rationem.

IV. **A**T secundus modus longè probabilior, & facilior eandem rationem dissolucendi est, vt assumptum illud tanquam falsum absolute negemus, cum ait, inter clericos canonicos, siue regulares, & monachos impossibile esse repugnantiam, ita vt clericus canonicus sub nomine monachorum minimè comprehendi possint. Et si enim stricto modo accepto nomine monachi dubium non sit, quin inter monachos, & clericos canonicos sit specifica distinctio, atque ideo distincti specie sint ordines clericalis, & monasticus, & pro distinctis semper habitus fuerint: tamen lata quadam significatione, & acceptione, vsurpato nomine monachi, vel monachorum pro omni genere personarum regulariter cum emissionem votorum in monasterijs degentium, quam acceptionem non solum apud populares, & indoctos, sed etiam apud doctos, & eruditos quosque frequentissimè esse nullum in historia Ecclesiastica, vel in iure Canonico veritus ignorat, absolute, & sine hesitatione dicendum est, sub nomine monachorum comprehendi clericos canonicos, vsitato nunc vocabulo dictus Canonicos regulares: esseque nuncupationem frequentissimam tum apud recentes, tum apud priores auctores, ac præsertim inter ipsosmet canonicos regulares. Quod ne me gratis dicere arbitretis, proferam tibi nonnulla tum veterum, tum recentiorum testimonia ex innumeris, quæ in huiusce veritatis corroboracionem adduci possunt. Primus, qui sub nomine monachorum clericos canonicos comprehendit, fuit Philo ludæus in libris de Vita supplicum, qui de Ecclesia Alexandrina per B. Marcum instituta loquens, religiosos omnes ibi sub Marco in monasterijs degentes monachos appellauit, referentibus Eusebio lib. 2. historia Ecclesiastica, c. 16. & D. Hieronymo in lib. de Viris Illustribus in Philone, non potest autem negari, inter illos religiosos per D. Marcum in Alexandria institutos, fuisse multos clericos, id enim apertissimè constat tum ex ipso Eusebio ibidem, & ex quamplurimis literis Apollolicis, quas lib. sequenti proferemus. Secundus fuit Ioannes Cassianus, qui libro primo, & toto o-

pere de Institutis renunciantium omnes regulares in Ecclesia Alexandrina olim in Cœnobijs degentes vnicò nomine monachorum comprehendit, inter quos negari non potest, illum multos clericos comprehendisse: quinimò si illorum habitum attendamus, ab eo in lib. 1. præsertim capite 5. & 7. descriptum, putari probabiliter potest, illos non monachos, sed clericos fuisse. Tertius est D. Basiliius: nam inter constitutiones monasticas integrè cap. scribit de canonicis regularem vitam in cœnobio degentibus, & est 19. in ordine. Quartus est B. Augustinus lib. 3. contra epistolam Petilianam cap. 40. vbi sub nomine vite monasticæ comprehendit omne genus vite regularis, etiam clericorum ex Bellarmino lib. 2. de Monachis cap. 5. & clarum de Scriptoribus Ecclesiasticis in Augustino in censura decimi tomi. Quintus fuit Paulus Orobitus Augustini familiaris in suo lib. 7. de Ornesti mod. cap. 19. vbi dicit, monachos olim vocatos fuisse omnes Christianos, qui ad vnum fidei opus, & missa secularium rerum multimoda actione redigebant. Sextus B. Ambrosius in epist. 21. & serm. 69. de natali S. Eusebii Vercellens. quibus in locis dicit B. Eusebium clericis Vercellensibus monachatum adiunxisse, & eisdem monachos instituisse, quos clericos, & alia multa id genus, quæ videntur. Septimus Venerabilis Beda lib. 3. Historie Anglorum, vbi professionem clericorum regularium in Hybernia per S. Patricium institutorum ad partes Occidentales Anglorum recensens, ad prædicandum illis gentibus Iesu Christi Euangelium, necnon Ecclesias in illis regionibus institutas, & monasteria erecta, illos passim monachos vocat: & nihilominus clericos regulares, seu canonicos illos fuisse apertissimè constat, tum ex illorum muneribus, & officijs prædicandi Verbum Dei, Ecclesias parochiales, & Episcopales regendi, sacramenta populis dispensandi, & alia exercendi, quæ semper in Ecclesia Dei non monachorum, sed clericorum munera fuerunt: tum etiam existimet auctore cap. 26. dicti libri, vbi de eisdem, quos supra monachos dixerat, verba faciens, inquit: Nam neque alia ipsi sacerdotibus, & clericis vici ad eundem, quam prædicandi, baptizandi, infirmos visitandi, & vt breuiter dicam, animas curandi causa faciunt, qui in tantum stant ab omni diuinitate posse castigati, vt in territoria, ac possessiones ad construendum monasteria, nisi a potestatis seu coacti acciperent: quæ consuetudo per omnia aliquando post hæc tempora in Ecclesia Nordantimbrigena seruata est. Ecce tibi quales erant, quos Beda in eo lib. Monachos vocauit, iidem præsertim cum illis, quos Ambrosius per S. Eusebium in Ecclesia Vercellensi constitutos dixit, qui scelerant, quod clerici regulariter viuentes, quos modò canonicos regulares vocamus. Et clarior scilicet Beda lib. 4. cap. 4. de monasterio in lugeto per eundem clericos Hybernos in partibus Anglorum instituto, ac reformato verba faciens, ita scribit: Ipsum namque est, quod nunc grande de modico effectum

in lugeto constructe vocatur, & conuersis tantum ad meliora instituta omnibus egregium examen contrinuat: horum, qui de provincia Anglorum ibidem collati ad exemplum Venerabilium fratrum sub regula, & late Canonico in magna continentia, & sinceritate propria labore manuum viuunt. Et adhuc clarior lib. 27. monachos vocat clericos regulares per Augustinum Episcopum Anglorum in Ecclesijs Anglicanis institutos, quos nulli dubium esse potest fuisse clericos canonicos: id enim constat ex textu B. Gregorij Pape in cap. Quia tua fraternitas in q. 1. qui textus ad hoc probandum allegatur ibi à Gratiano, necnon etiam ex bulla Eugenij I. per quam clericos canonicos seu regulares Ecclesie Lateranensis restituit. Nec difficultatem ingerit quòd B. Augustinus in Ecclesijs Anglicanis præfuerit monachos D. Benedicti, quod quidem non aduertentes, putant textum D. Gregorij de monachis non de clericis intelligi debere: nam constat præter monachos, quorum officium erat diuina laudes in Ecclesijs diu, noctuq; persolvere, eisdem Ecclesijs institutos clericos à monachis distinctos, quos patet præsertim de Ecclesia S. Satoris Cantuariensis nam in eadem Ecclesia præter monachos fuisse etiam canonicos vsq; ad tempora Alexandri III. habes ex cap. Relatum de præbendis & ex vita B. Thom. Cantuar. qui prius fuerit Regius Cancellarius, à Theobaldo Archiepiscopo ordinatus fuit Archidiaconus dictæ Ecclesie: quanquam canonicis regulares in seculari tunc temporis essent iam mutati, quod de alijs Ecclesijs conuigat. Octauus fuit Eduardus B. Thomæ contemporaneus, & scriptor eius vite, quam Laurentius Surius abbreviauit, & habetur in 6. tomo dies 4. Decembris, vbi statim fore in principio inquit, B. Thomam electum Archiepiscopum Cantuariensem, priusquam consecraretur, habitum monachorum assumere voluisse, qui vocatur Canonicus regulares. Nonus D. Bernardus in epistola ad Bonifacium Comitem, in qua B. Augustinum monachum appellat, cuius tamen ordinem supra in epistola 2. & 3. vocat Ordinem Canonicorum Regularem, & à monastico distinctum. Decimus Nicolaus Papa huius nominis Primus, qui fuit multo tempore ipso D. Bernardo superior, in cap. Præfens 20. q. 3. vbi inquit: Non putamus Reliquos Canonicos à Sacerdotum monachorum vita, & conuersione separandos. Unde decimus Innocentius III. qui fuit canonicus regularis Lateranensis: & tamen in cap. post translationem. de Renunciatione vocat canonicos S. Frigidiani Lucensis monachos, quos à primarijs illius Ecclesie institutione vsque in hodiernum diem constat, semper canonicos regulares fuisse. Duodecimus Auctor glossæ in cap. Sicut nobis de Regularibus, vbi vocat monachos canonicos Ecclesie Bethlehemiticæ, quia regulares erant. Tertius decimus, Venerabilis Thomas de Kempis, quem constat, canonicum regularem fuisse: & tamen vocat se monachum lib. 3. de Imit-

in iugeto consuevit vocatur, & conuersis sanctorum ad meliora instituta omnibus egregium examen continet monachatum, qui de provincia Anglorum ibidem collati ad exemplum Venerabilium fratrum sub regula, & Abbate Canonico in magna continentia, & sinceritate propria labore manuum viuunt. Et adhuc clarus lib. 1. c. 27. monachos vocat clericos regulares per Augustinum Episcopum Anglorum in Ecclesia Anglicanis institutos, quos nulli dubium esse potest fuisse clericos canonicos: id enim constat ex textu B. Gregorij Papae in cap. Quia tua fraternitas. 12. q. 1. qui textus ad hoc probandum allegatur ibidem a Gratiano, necnon etiam ex bulla Eugenij IV. per quam clericos canonicos seu regulares Ecclesiae Lateranensis restituit. Nec difficultatem ingerit, quod B. Augustinus in Ecclesijs Anglicanis posuerit monachos D. Benedicti, quod quidem non aduertentes, putant textum D. Gregorij de monachis, non de clericis intelligi debere: nam constat praeter monachos, quorum officium erat diuinas laudes in Ecclesijs diu, nocturnisq; persoluere, in eisdem Ecclesijs institutos clericos a monachis distinctos, quod patet praesertim de Ecclesia S. Saluatoris Cantuariensis: nam in eadem Ecclesia praeter monachos fuisse etiam canonicos vsq; ad tempora Alexandri III. habet ex cap. Relatum de praebendis: & ex vita B. Thomae Cantuar. qui priusquam fieret Regius Cancellarius, a Theobaldo Archiepiscopo ordinatus fuit Archidiaconus dictae Ecclesiae: quamquam canonicis regulares in saecularibus tunc temporis essent iam mutati, quod de alijs Ecclesijs contingerat. Octauus fuit Eduardus B. Thomae contemporaneus, & scriptor eius vitae; quam Laurentius Surius abbreviauit, & habetur in 6. tomo die 26. Decembris, ubi statim ferè in principio inquit, B. Thomam electum Archiepiscopum Cantuariensem, priusquam consecraretur, habitum monachorum assumpsisse, qui vocatur Canonici regulares. Nonus D. Bernardus in epistola ad Bonifacium Comitem, in qua B. Augustinum monachum appellat, cuius tamen ordinem supra in epistola 2. & 3. vocat Ordinem Canonicorum Regularium, & a monastico distinctum. Decimus Nicolaus Papa huius nominis Primus, qui fuit melius tempore ipso D. Bernardi superior, in cap. Praesens 20. q. 3. ubi inquit: *Non putamus Religiosos Canonicos a Sanctis monachorum vita, & conuersatione seruari.* Vnde etiam Innocentius III. qui fuit canonicus regularis Lateranensis, & tamen in cap. post translationem. de Renuntiatione vocat canonicos S. Frigidiani Lucensis monachos, quos a primatiua illius Ecclesiae institutione vsque in hodiernum diem constat, semper canonicos regulares fuisse. Duodecimus Autor glossae in cap. Sicut nobis de Regularibus. ubi vocat monachos canonicos Ecclesiae Beelchemiticae, quia regulares erant. Tertius decimus, Venerabilis Thomas de Kempis, quem constat, canonicum regularem fuisse: & tamen vocat se monachum lib. 3. de Imitatione Christi cap. 10. & 56. & inter sua illa aurea opuscula scribit Alphabetum monachi, Epitaphium, siue Enchiridion monachorum, & vitam boni monachi, quae tamen omnia ad suos canonicos dirigit. Quartus decimus est B. Antoninus in 2. parte historiae tit. 16. cap. 11. §. 8. ubi de Gottifredo Ierosolymorum Rege scribit, quod postquam Regni coronam efflucens, statim in Ecclesia Domini Sepulchri & templi Domini canonicos regulares instituit, eisque ampla beneficia assignauit. *Adiuxerat enim, inquit, se iuxta Deo anabitu de claustrum monachos disciplinatos, qui toto itinere horum diuinum pariter, & uocatum diuina illi ministrabant Officia.* Quintus decimus est Ioannes Auentinus, sicut dicitur memorie hareticus, qui in suis annalibus passim canonicos regulares vocat monachos Augustinianos, praesertim lib. 6. ubi de monasterio S. Magni in Suburbio Ratisbonensi loquitur. Vide Hundium in Metropoli Salisburgensi, & Auerbum Miraeum de Collegijs Canonicorum regularium cap. 26. & 68. ex quibus autoribus habet, iam in viua apud Germanos positum esse, ut Canonici regulares nomine monachorum videntur. Sextus decimus est Ioannes de Nigraualle Apostolicus Bibliothecarius in Epilogo Chronicarum 3. cap. 18. ubi vocat Hugonem, & Ricardum Victorinos monachos ordinis canonicorum Regularium D. Augustini: & tamen ille erat canonicus regularis ordinis Praemonstratensis. Decimus septimus est Cardinalis Bellarminus in lib. de Scripturis Ecclesiasticis in Augustino, ubi dicit, illum fuisse quidem monachum, sed non in solitudine cum eremitis, sed in Ciuitate, & Episcopali domo cum clericis suis monasticam vitam duxisse. Decimus octauus est Ricardus Cenomanus in Apologia contra censuram Erasmi, cuius verba superius sunt notata. Quibus omnibus addo nuper de anno 1620 prodijisse Ingolstadt libellum annotationum cuiusdam canonici regularis nomine Simonis Werlmi Praepositi monasterij in Diocesi sub hoc titulo: *S. P. N. Aurelij Augustini regula Monastica.* Vt videas, quam sit modo in vsu apud Alemanos comprehendere canonicos regulares sub nomine monachorum.

Sicutem queras, quam ob causam cum clericis Canonici a monachis in genere Regularium specie distinguantur, atq; ipsi ordines clericali, & monastici pro distinctis semper habitus fuerint, nihilominus tam frequenter sub monachorum nomine comprehendantur, Respondeo duplicem illius denominationis causam potissimum extitisse, altera fuit, quod cum monachis in solemnium rerum temporalium abdicatione, & votorum emissionem ipsi clericis conueniunt. Hanc causam assignat Nicolaus Papa in d. cap. Praesens. 20. q. 3. cum inquit: *Religiosos Canonicos a monachorum vita, & conuersatione non parari seruiatos.* Sicut enim omnia Regularium ordinum instituta in vno quodam generalissimo instituto conueniunt, quod est perfecta

Lib. 1.

L

rum

rerum temporalium abdicatio, cum solemnibus votorum emissionibus; ita omnes Regularium ordines generalissima quadam nuncupatione monachorum nomine appellari consueverunt. Quam ob causam Sixtus IV. in Decreto, quod ad finem prefationis notauimus, ordinem canonicorum, & ordinem Eremiticum, vnum, & eundem ordinem esse dicit. Altera verò ratio, quam eleganter profecquitur D. Augustinus in Commentario Psalm. 132. sumitur ex vita communi; quam Canonici Regulares ducunt in vna domo, communi mensa, victu, & vestitu vtentes. Monachos enim à Monachis græce, quod latine vnus dicitur, deriuat: & ideo quia Canonici Regulares simul in vna domo, & sub vno capite viuunt, habentes eorundem, & animam vnam in Deo, & omnia bona in communi possident, nec quisquam aliquid suum esse dicit: ideo illorum domus, monasteria, & ipsi monachi nonnunquam appellantur. *illa verba p/alteri, inquit Augustinus, iste dulcis sonus, ista suauis melodia, tam in castro, quàm in intellectu etiam monasteria pepitit, ad huius sonum excitati sunt fratres, qui habitati in vnum concupierunt.* & infra: *Quare ergo, & nos non appellemus monachos, cum dicitur Psal. Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum? Monachos enim vnus dicitur, & non vnus quomodoque, nam in turba est vnus, sed vnus cum multis dici potest, vnus non potest, id est vnus, vnus enim vnus vnus est. Qui ergo sic viuunt in vnum, vt vnus hominem faciant, vt sit vnus quomodo scriptum est, vna anima, & vnus cor, multa corpora, sed non multa anime, multa corpora, sed non multa cora, velle dicitur vnus, id est vnus vnus.* & infra: *Merito insubstanti nominantur, qui se ab vnitatis praecederunt, merito ihu dupliciter nomen Monachorum, quia illi nomen habitati in vnum cum fratribus.*

VI. **E**x hac tenus dictis tria collige. Primò, nomen Monachi duobus modis accipi consueuisse, vno modo, vt nomen genericum, & genericè comprehendens quodlibet Regulare institutum, & quascunque personas regulariter viuentes: altero modo, vt nomen specificum pro certa, & distincta specie instituti, & personæ regulariter viuentis ab alijs distinctæ. Secundò collige, licet nomen Monachi Regularibus Canonicis nonnunquàm adaptari consueuerit, diuersa tamen ratione dici de Canonico Regulari, & de eo, qui strictè Monachus vocatur nam Canonicus Regularis dicitur monachus ab vnitatis vitæ communis, quam cum suis fratribus proficitur: at qui strictè, & specificè monachi dicuntur, à singularitate vitæ iugubris, & secundum carnem tristitiæ plene tales dicuntur. Vnde Concilium Nicenum à Gratiano relatum in cap. Placuit, il primo. 16. q. 1. *Placuit omnibus rescriptis in sancta Nicena Synodo, vt Monachorum conuersatio, & vita secundum etymologiam nominis ab omnibus discrepet. Monachus enim græce, latine singularis dicitur. Vnde Monachus per omnia singulariter agere oportet &c.* Et Eugenius II. in cap. placuit, il secundo, eadem causa, & questione inquit: *agnoscat no-*

men suum, vnus enim græce, latine vnus, ab is græce, latine tristis sonat, inde dicitur monachus, id est, vnus tristis. Sicut ergo tristis, & officio suo vacat. Tertiò collige, quam ob causam domus Canonicorum Regularium, monasteria, tum ab ipso Augustino, tum ab alijs vocentur, propter communem felicitatem, & Regulari vitam, quam in illis Canonici ducunt. Et tandem collige solutionem ad aequatam primæ rationis in initio huius capituli propositæ, ad Augustini monachatum probandum: nam admissis, quòd Augustinus in loco allegato ex 3. lib. contra literas Petriani cap. 40. se, & suos, monachos vocari concedat, non inde sequitur, fuisse monachum alicuius Regularis instituti ab Ordine Clericorum Regularium distincti: sed eatenus se, & suos, monachos vocari permisisse, quatenus vel nomen monachi in vniuersum omne genus personæ regularis complectitur, vel quatenus significat personam in communi cum ceteris in eadem domo viuentem. Et quòd hæc sit germana verborum D. Augustini interpretatio, patet ex Cardinali Bellarmino lib. 2. cap. 5. qui cum illa verba Augustini adduxisset ad probandum, quòd Augustinus fuerit monachus, tamen in lib. de Scripturis Ecclesiasticis in Augustino aduertit, illum eatenus fuisse monachum, quia in Ciuitate, & in domo Episcopali cum suis clericis communem vitam duxit. Eodem modo interpretandi sunt Doctores, qui vocant Augustinum monachum, aut absolute negandi, cum recentiores sint, nec tantæ autoritatis, vt merito reijci non possint, vt pote scripturas apocryphas, vel autoris sermonum ad Eremitas, vel aliorum fecerit, errorum ex latulentis, & turbidis fontibus haurientes, & alijs propinantes. Hæc autem omnia prolixius fortasse, quàm oportuerat, summas profecuti, non solum vt rationem solueremus: sed propter nonnullos, qui statim, atque nati fuerint nomen monachi, nihil aliud querentes, personam in suas copias traieciunt, sicque viros illustres, & præclaros ab Ordine Clericorum Canonicorum abigentes suo Ordini perperam adscribunt.

### CAPVT TRIGESIMVM NONVM.

*Aliæ nonnullæ rationes pro Augustini Monachatu adstruendo afferuntur, & soluuntur.*

**S**ecunda ratio pro eodem Augustini monachismo probandum sumitur ex prænomine Fratris vel Fratrum: nam etsi clericus possit dici Regularis, vel Religiosus, non tamen potest, nec solet dici frater, sed clericus Canonici Communitatis siue Domnorum prænomine vocari consueuerit, Dominus Petrus, Dominus Paulus, non frater Petrus, vel frater Paulus. Hoc assumptum

assumptum titur Marquez pluribus vijs probatur in dicto cap. 5. 3. & 8. Primò testimonij 1. p. 1. Canoniorum Regularium, qui sunt, Primus, Ioannes Trullus lib. 1. de Canonicis cap. 29. nu. 10. Secundus, Augustinus Ticinensis in Propugnaculo p. 4. cap. 12. Tertius, Basilius Sirenus in lib. Indulgentiarum pag. 450. §. poterat. Secundò, quia hæc dictio, Frater, absolute prolata non significat, nec significare potest clericum, vt constare dicitur ex cap. nimis iniqua, & cap. nimis praua, de excessibus prælatorum, & ex prima Extra. de Regularibus sub inferit. At B. Augustinus se, & suos, hoc prænomine fratris, vel fratrum frequenter nominare consuevit. Et quidè quòd Augustinus se ipsum fratrem nuncupauerit, probat frater Iordanus testimonio ipsius Augustini hom. 9. ex lib. 90. homiliaribus, quibus Augustini verba non referat. Vide illum in primo lib. cap. 13. quòd à verò suos religiosos secum in monasterio viuentes fratres vocauerit, ex multis locis eiusdem Augustini euidenter monstrari poterit. Primò, ex sermone primo de communi vita Clericorum vbi ait: *Et quia hoc disponebam, esse in monasterio cum fratribus.* Secundò, ex epistola 64. ad Aurelium Carthaginensem, vbi non semel religiosos dicti monasterij appellat fratres. Tertio ex lib. de Bono persecutantibus cap. 15. vbi ait: *Fuit quidam in nostro monasterio, qui corripentibus fratribus &c.* Alia multa occurrere possunt loca in Augustino ad idem probandum, quæ breuitatis causa omituntur.

Huic rationi duobus etiam modis responderi potest: Primò negando Augustinum se, aut suos religiosos secum degentes hoc prænomine fratris aut fratrum inquam vocasse, accepto eodem nomine eo modo, quo nunc accipitur, cum dicimus, Frater Ioannes, Frater Thomas, &c. etsi enim suos clericos fratres sepe vocauerit, vel ob communem religionis, & spiritualis regenerationis parentem, vel ex charitate, aut humilitate, quo pacto ceteros omnes fideles etiam laicos in populis præsertim sermonibus compellere consueuerat, non tamen inde sequitur, illum hoc prænomine fratris, aut fratrum in ea significatione, qua arguens vitæ, illos compellasse, nec loca in contrarium allegata intentum illius probant. Et quidem quod in allegata homil. 9. Augustinus se fratrem appellauerit, falsum est, nec in editionibus, quas videre potui, hoc reperitur, & potuit esse mendum ab aliquo obrutum, quod Correctores deleuerunt. De alijs etiam patet, quòd nihil amplius probant, quàm quòd Augustinus suos clericos eo modo fratres vocauerit, quo alios fideles, & subditos vocare consueuerat.

II. **S**ecundò respondetur, negando prænomen fratris, vel fratrum clericis Canonicis minime conuenire, aut non reperiri in iure Canonico, quòd Canonici Regulares hoc prænomine fratrum absolute prolato nuncupentur, id namque falsum est: nam etsi ex antiquissima consuetudine, cuius

sumptum nititur Marqve pluribus vijs probare in dicto cap. 5. §. 3. & 8. Primò testimonij ipsorū Canonicorum Regularium, qui sunt, Primus, Ioannes Trullus lib. 1. de Canonicis cap. 29. nu. 10. Secundus, Augustinus Ticinensis in Propugnaculo p. 4. cap. 12. Tertius, Basilus Sirenus in lib. Indulitorū pag. 450. §. poterat. Secundò, quia hæc dictio, Frater, absolute prolata nō significat, nec significare potest clericum, vt conflare dicitur ex cap. nimis iniqua. & cap. nimis praua. de excessibus prelatorū, & ex prima Extra. de Regularib. subinfertur. At B. Augustin' se, & suos, hoc prænomine fratris, vel fratrum frequenter nominare consuevit. Et quidē quod Augustinus se ipsum fratrem nuncupauerit, probat frater Iordanus testimonio ipsius Augustini hom. 9. ex lib. 50. homiliarū, quāuis Augustini verba non referat. Vide illum in primo lib. cap. 13. quod verò suos religiosos secum in monasterio viuentes Fratres vocauerit, ex multis locis eiusdem Augustini euidenter monstrari potest. Primò, ex sermone primo de communi vita Clericorum vbi ait: *Et quis hoc disponebam, esse in monasterio cum fratribus.* Secundò, ex epistola 64. ad Aurelium Carthaginensem, vbi non semel religiosos dicti monasterij appellat fratres. Tertio ex lib. de Bono perseuerantie cap. 15. vbi ait: *Fuit quidam in nostro monasterio, qui corripentibus fratribus &c.* Alia multa occurrere possunt loca in Augustino ad idem probandum, quæ breuitatis causa omittuntur.

Huic rationi duobus etiam modis responderi potest. Primò negando Augustinum se, aut suos religiosos secum degentes hoc prænomine fratris aut fratrum vnquam vocasse, accepto eodem nomine eo modo, quo nunc accipitur, cum dicimus, Frater Ioannes, Frater Thomas, &c. et si enim suos clericos Fratres sepe vocauerit, vel ob communem religionis, & spiritualis regenerationis parentem, vel ex charitate, aut humilitate, quo pacto ceteros omnes fideles etiam laicos in popularibus præsertim sermonibus compellare consueuerat, non tamen inde sequitur, illum hoc prænomine fratris, aut fratrum in ea significatione, qua arguens vitur, illos compellasse, nec loca in contrarium allegata intentum illius probant. Et quidem quod in allegata homil. 9. Augustinus se fratrem appellauerit, falsum est, nec in editionibus, quas videre potui, hoc reperitur, & potuit esse mendum ab aliquo obtrusum, quod Correctores deleuerint. De alijs etiam patet, quod nihil amplius probant, quā quod Augustinus suos clericos eo modo fratres vocauerit, quo alios fideles, & subditos vocare consueuerat.

II. Secundò responderetur, negando prænomen fratris, vel fratrum clericis Canonicis minime conuenire, aut non reperiri in iure Canonico, quod Canonici Regulares hoc prænomine fratrum absolute prolato nuncupentur. id namque falsum est. nam et in antiquissima consuetudine, cuius

in iij memoria non extat, honoris gratia quædam modum & alij clerici, Domini, vel Domini vocari consueuerint, de qua re lib. sequenti ex influito dicemus: tamen à Summis Pontificibus in eorum literis Apostolicis non Domini, vel Domini, sed fratres semper vocari consueuerunt, lege textum Innocentij Papæ huius nominis Tertij in cap. quod Dei timorem de statu monachorum. vbi loquitur de fratribus S. Victoris Bononiensis. Et in epistolis datis Priori, & fratribus S. Iuentij Papæ. Item Priori & fratribus de Cimiterio Papæ. Item Priori, & fratribus Ecclesie Sagienfis. Item Episcopo Ecclesie Lebusentis. Item Abbati, & fratribus de Valam. Item Priori & fratribus sancte Crucis Colimbricensis. Item Priori & fratribus sancti Stephani in Brolio Mediolani, & alijs, quæ habentur in primo, & secundo libro epistolarum dicti Innocentij. Lege textum Alexandri III. in cap. 1. de eo, qui mittitur in possessionem causa rei seruandæ, cuius titulus est, Priori, & Fratribus de Guiseburg. Lege alia innumera Pontificum diplomata Canonicis Regularibus, & eorum monasterijs concessa, quæ Basilus Sirenus in eorum volumine collegit, vt Imperatorum, Regum, & aliorum Principum priuilegia omittamus. Adde non solum à Summis Pontificibus hoc prænomine fratrum nuncupari, sed etiam ab antiquis Doctoribus probatis. Sic eos vocat D. Bernardus in epistola 87. quæ est ad Ogerium, & duabus sequentibus, & in vita sancti Malachie §. Malachias factus Dunensis Episcopus &c. vbi meminit Venerabilis, & secundum seculum nobilis viri Wilelmi Prioris monasterij Kimkeam fratrum Regularium. Lege, quæ ad longum profertur Ioannes Molanus lib. 1. de Canonicis cap. 3. ne in aliorum libris referendis sim prolixus. Adde tandem in partibus vtriusque Germaniæ, & Poloniæ, ac forsan etiam Galliarum, nunc quoque Canonicos nostros hoc suauissimo prænomine fratrum sese inuicem appellare, vt ex multorum literis recens ad me datis ostendere possum, quo etiam prænomine ex Italicis plurimos vios esse ante annos ducentos ostendunt authenticæ scripturæ monasteriorum sancte Crucis Mortariensis, quæ præcipue Congregationis caput extitit, necnon sancti Petri in Cælo Aureo Papæ, sancti Frigidiani de Luca, & aliorum, licet successu temporis apud Italos in disuetudinem irerit.

III. Ad ea, quæ in contrarium obijciuntur ex Augustino Ticinensi, Ioanne Trullo, & alijs, quod ad Ticinensem spectat, referam hic illius verba ex propugnaculo parte 4. cap. 13. non duodecimo, vt Marquez scribit, quoniam illa nō nulli recentiores sine causa deteriorem in partem acciperunt. Verba illius sunt: *Et voluerunt inuicem vocari fratres secundum consuetudines prioris Ordinis Eremitarum, quod etiam Canonici Regularibus non conuenit, qui primæua constitutione semper sunt vocati, & inuicem nuncupantur Domini.* Quorum verbo

rum sensum vt intelligas, scire debes Gregorium huius nominis XII. Canonicos Regulares sancti Saluatoris de Sylua lacus prius Eremitas Augustinenses Canonicos Regulares instituisse, qui praeclarissimè apud Italos Congregationis Canoniorum Regularium sancti Saluatoris de Bononia nuncupate prima fundamenta iecerunt: de quibus, siue propter habitum ab alijs Canonicis in aliquibus diuersum, siue quod hęc prænominē fratrum se nuncupari maluerint, cum ceteri Canonici non amplius fratres, sed Domini vocari cepissent, dubium oriri cœpit, an illi veri Canonici essent, licet immeritò. Quis enim iure in dubium vocare poterat, an veri Canonici essent, à Summo Pontifice Canonici creati, & declarati? Porro quod Ticinensis ait, hoc nomen fratrum Canonici minimè conuenire, quia primè illorum institutione vocantur Domini, partim verum est, partim falsum. Verum, quod tunc non conueniebat, vt potè obsoleto, nominibus enim vt nuncupatis vtendum est, qui aliquo tempore, & loco legitimis expenduntur, alio verò tempore adulerini putantur, & reijciuntur. Ita prænomen fratrum apud Italos ferè omnes obsoleuerat, & soli Canonici dictæ Congregationis hęc prænominē fratrum nuncupabantur, vt ex priuilegio illorum Congregationis per Gregorium XII. concessio, & octauo in ordine patet, quod incipit: *Fragrantia sacra Religioni*. Vbi Canonici dictæ Congregationis vocantur Canonici fratres nuncupati, & duodecim vicibus repetitur hic modus loquendi, Canonici fratres nuncupati, Canonicoꝝ fratrum nuncupatorum, Canonicos fratres nuncupatos, & Canonicis fratribus nuncupatis, quod de alijs Canonici dictum nullatenus reperitur: quam ob causam dixit Ticinensis, reuocatum in dubium, an illi veri Canonici essent. Verum etiam dixit Ticinensis, Canonicos Regulares ab illorum institutione vocari consueuisse dominos, vt qui ab illorum institutione clericis essent: de qua re libro secundo dicendum erit. At in hoc fallitur, dum ait hoc prænomen fratrum ipsis clericis Canonicis minimè conuenire. Trullus verò, & Sirenus verba Ticinensis exscripserunt: licet Marquez pro Zacharia Ferrerio iuriconsulto Sirenium nostrum allegauerit, cuius est libellus ille de habitu Canonicoꝝ à Sirenio ibi loci positus.

Porro textus illi in cap. nimis iniqua, & cap. nimis praua. de excessibus prælatorum, & extrauagans prima de Regularibus, perperam, & falsò, vt alia plura, ab autore allegantur: aliud enim est, Religiosos Ordinis Prædicatorum, & Minorum, & aliorum ordinarum Mendicantium vocari fratres, quod solum ex dictis textibus colligi potest: aliud est, non posse vocari fratres clericos Canonicos, siue Regulares, quod illi textus nullatenus dicunt, vt hic autor illis imponit.

IV. Tertia ratio pro eodem Augustini monachismo sumitur ex differentia inter domos Ere-

mitarum, & Canonicorum: nam domus Canoniorum propriè loquendo monasteria dici nõ possunt, vt Ioannes Molanus lib. I. de Canonicis ca. 1. & Basilius Sirenus in lib. indultorum pag. 450. poterat: obseruauerunt, Augustinus verò sua domum monasterium vocat ser. I. de comm. vita Cleric. ibi: *Et quia hoc disponebam, esse in monasterio can fratibus.* in epist. 64. ad Aurelium, in lib. de Bon. perfeu. cap. 15. & alibi. Hanc rationem deducit Marquez cap. 5. §. 7. & 8. quibus etiam in locis aduertit, Augustinum nunquam vocasse suum monasterium, domum clericorum, sed solum domum Eremitarum, & cap. 7. in princ. pag. 8. inquit, Possidium nunquam vocasse monasterium domum clericorum, & alia id genus plura, quæ apud illum videri possunt.

Respondeo, quòd hæc sit differentia inter domos Eremitarum, & Canonicorum, quòd illæ, ad illa monasteria vocentur, aut vocari possint, aut de suo sine probabili fundamento dicunt, neque vero Ioannes Molanus, neque Basilius Sirenus id alserunt, qui oppositum manifestè docent: Molanus enim dicto lib. I. cap. 12. statim in initio hæc scribit: *Ex his autem, quæ diximus, arbitror vobis colligi posse, quæ ratione omnia Canonicorum collegia antiquitus dicta sint monasteria: nam huius rei nouissimi adè sunt imperiti, vt dum alicubi incidunt in locum quempiam apud superiorum ætatem scriptores, in quo Canonicorum Collegium vocatur Monasterium, aut eorum esse, aut monasterium Ordinem antequam Canonici essent, in eo vigiſse putent, non alia ratione, nisi quàm quòd videant monasterij nomen illi aliquando tributum esse, quorum quàm sit infirma illa ex nomenclatura desumpta ratio inuicem ignorare non possunt, qui animaduertunt, ex vſu a quorundam locutione, omnia Canonica Collegia olim dicta esse monasteria, siue Clericorum monasteria, extant ad Gerardum Primum etc.* Et ex Archidiacono in cap. quæsitum prima, quæstione tertia probat, omnes Ecclesias Galliarum olim monasteria fuisse nuncupatas. Vbi vides Molanum non solum non negare domos siue Collegia Canoniorum rectè monasteria vocari, sed dicere, olim omnia illorum Collegia, vel absolute monasteria, vel cum additione monasteria clericorum nuncupari solita, & huius autoris rationationem data opera rejicere, dum ex nomenclatura monasterij nititur probare, quod domus Religiosorum cum Augustino commorantium Eremitarum fuerit, non clericorum Canonicorum. Basilius verò Sirenus, siue Zacharias Ferrerius ibidem relatus non negat absolute domos Canonicorum monasteria dici posse, & nonnunquam tales vocari consueuisse: sed hoc solum concedit, talem nomenclaturam minus propriam esse, & magis propriè Canonicas, siue Canonicas, vel Ecclesias dici, præsertim quòd istis nominibus in Concilijs sacris, & in iure Canonico solent frequentius vocari, sicut etiam ipsi Canonici frequentius, & magis propriè clericis dicuntur. raris

autem, & minus propriè monachi nuncupantur. Putat enim hic autor monasterium quasi monachorum stationem vocari, secutus Ioannem Cassianum collatione 18. cap. 10. ita scribentem: *Lit: à nonnullis solent monasteria indifferenter pro Canobijs appellari: tamen hoc interest, quod monasterium nomen est diuersij, nihil amplius quam locum, id est habitaculum significans monachorum. Canobium verò etiam præfessionis ipsius qualitatem, disciplinamque designat, & monasterium potest etiam vniuersi monachi habitatio nominari. Canobium autem appellari non potest nisi vbi plurimorum cohabitatio: de qua vniuersi canobis. Quamquam vt inueniè dicam, hæc ratio non admodum viget, quia sicut alia ratione vocantur monachi, quos licet tales dicimus à clericis distinctos, alia ratione ipsi clericis in communi viuentibus, vt supra cap. 8. notauimus: ita alia ratione dicuntur monasteria domus monachorum, alia verò domus Canonicorum. Et quidem domus ipsæ Canoniorum monasteria rectè, & propriè dici possunt ab vniuersi, seu vniuersi communis vitæ, quam clericis in communi viuentibus sub vno capite, habentes cor vnum, & animam vnam in Deo, in eisdem domibus dicunt: & hæc est potissima ratio, propter quam B. Augustinus suam domum monasterium vocauit, ab ipso met assignata in expositione Psalmi 132. superius allegata, nec minus propria, quàm illa à Cassiano in collationibus assignata.*

V. Sed etiam dicemus, Molanum, vel Sirenium ita sensisse de domibus Canoniorum, quid opus esset illorum testimonij contra ipsius B. Patris Augustini testimonium apertissimum vt? Nonne ipse Augustinus dicto serm. I. de comm. vita Clericorum ad Canonicorum monasterium vocauit? Et idem, inquit, vult habere mecum in domo Episcopi monasterium clericorum. sed ait Marquez: Augustinus vocauit illud monasterium clericorum, nõ monasterium absolute, vel monasterium nostrum: hæc enim est differentia, quod monasterium Eremitarum absolute, & sine alio addito monasterij vocauit, vel monasterium suum: monasterium autem Canoniorum non nisi cum additione monasterium clericorum, nunquam verò monasterium suum dixit. At ista autor de suo dicit, & non probat, & probanda supponit. Ego enim dico, tam primum, quàm secundum monasterium Augustini fuisse. Quid enim obstabat, quin suum monasterium rectè vocare possit illud, quod in sua domo Episcopali habebat, in quo cum suis clericis per annos circiter septem supra triginta vixit? sed vt constet hunc autorem sermonis gratia locutum, legatur Possidius cap. 15. de monasterio intra domum Episcopi constituto scribens: *Et post hæc, nisi fallor, et cetera alia dicit, vel post biduum venit quidam Firmus nomine, negotiator, & intra monasterium sedente S. Augustino coram nobis, ad pedes eius genibus prostratus sese iactauit. Loquitur ibi Possidius de monasterio Clericorum intra domum Episcopi constituto.*

autem, & minus proprie monachi nuncupantur. Putat enim hic autor monasterium quasi monachorum stationem vocari, secutus Ioannem Cassianum collatione 18. cap. 10. ita scribentem: *Licit à nonnullis soleant monasteria indifferenter pro Canobis appellari; tamen hoc inter se, quod monasterium nomen est dicitur, nihil amplius quam locum, id est habitaculum significans monachorum. Canobium verò etiam professionis ipsius qualitatem, disciplinamque designat, & monasterium potest etiam vnius monachi habitato nominari. Canobium autem appellari non potest, nisi vbi plurimorum cohabitatio degit vnit & communio. Quamquam vt ingenuè dicam, hæc ratio non admodum ygat, quia sicut alia ratione vocantur monachi, quos illicite tales dicimus à clericis distinctos, alia ratione ipsi clerici in communi viuentes, vt supra cap. 3. notauimus: ita alia ratione dicuntur monasteria domus monachorum, alia verò domus Canonicorum. Et quidem domus ipsæ Canonicorum monasteria rectè, & proprie dici possunt ab vniore, seu vnitare communis vite, quam clerici in communi viuentes sub vno capite, habentes cor vnum, & animam vnam in Deo, in eisdem domibus ducunt: & hæc est potissima ratio, propter quam B. Augustinus suam domum monasterium vocauit, ab ipso met assignata in expositione Psalmi 132. superius allegata, nec minus propria, quam illa à Cassiano in collationibus assignata.*

V. Sed et si dixeris, Molanum, vel Sirenium ita sensisse de domibus Canonicorum, quid opus esset illorum testimonijs contra ipsius B. Patris Augustini testimonium apertissimum vti? Nonne ipse Augustinus dicto serm. 1. de comm. vita Clericorum xdes Canonicorum monasterium vocauit? Et idem, inquit, vltimò habere mecum in domo Episcopi monasterium clericorum. sed ait Marquez: Augustinus vocauit illud monasterium clericorum, nõ monasterium absolute, vel monasterium nostrum: hæc enim est differentia, quod monasterium Eremitarum absolute, & sine alio addito monasterijs vocauit, vel monasterium suum: monasterium autem Canonicorum non nisi cum additione monasterium Clericorum, nunquam verò monasterium suum dixit. At ista autor de suo dicit, & non probat, & probanda supponit. Ego enim dico, tam primum, quam secundum monasterium Augustini fuisse. Quid enim obstabat, quin suum monasterium ritè vocare posset illud, quod in sua domo Episcopali habebat, in quo cum suis clericis per annos circiter septem supra triginta vixit? sed vt constet hunc autorem sermonis gratia locutum, legatur Possidius cap. 15. de monasterio intra domum Episcopi constituto scribens: *Et post hæc, ni fallor, et cæ alia dicit, vel post biduum venit quidam Firmus nomine, negotiator, & intra monasterium sedente S. Augustino coram nobis, ad pedes eius genubus prostratus sese iactauit. Loquitur tibi Possidius de monasterio Clericorum intra domum Episcopi constituto,*

vt ex serie verborum apparet, & ipse Marquez cap. 7. in principio, & pag. 80. col. 2. ad finem liberè fatetur, & tamen absolute vocat illud monasterium sine additione, clericorum. Vnde etiam habes, vbi contradictionis illum redarguas, cum in verbis sequentibus pag. 81. col. 1. ad finem inquit. *Et tandem quia si attente inspicatur, scilicet Possidius, nunquam vocauit monasterium domum Canonicorum Regularium, sed solum illud, quod erat in borto Valerij: sed hæc illorum propria est conditio, qui causam minus veram tueri volunt, vt à veritate coacti modò afferant, modò negent.*

CAPVT QVADRA-  
GESIMVM.

*Alia ratio pro Augustini Monachatu ex varijs picturis, & imaginibus cum cuculla Eremitica deducta expenditur, & refutatur.*



QVarta ratio pro eodem Augustini monachatu sumitur ab illius habitu, ex quo veluti à posteriori, & à signo argumentum demonstratiuum, ad verã ipsius beatissimi Patris Regularem professionem probandam sumitur, vt Theologi omnes, ac lure consulti fatentur, post D. Tho. 2. 2. q. 185. art. 2. & post textum in cap. v. de Regularibus, B. Augustinus cucullam monasticam, & cingulum pellicum more antiquorum monachorum portauit: ergo fuit verè monachus, non autem clericus Canonicus. Antecedens siue assumptum probatur multipliciter. Primò testimonijs B. Ambrosij in serm. de Augustini baptismo, & eiusdem Augustini in sermonibus ad Eremitas, Valerij, & Sigiberti in epistolis, qui pro re constantissima affirmant B. Augustinum eiusmodi habitum tulisse.

Secundò, ex habitu D. Fulgentij Episcopi Ruspensis, quem non est dubiũ, B. Augustini discipulum fuisse, & illius habitum induisse, vt docet Baronius tom. 6. sub anno 504. num. 23. & 14. & Ioannes Molanus hb. 1. de Canonicis cap. 2. ille enim vestem monasticam induit, & cingulum pellicum portauit, vt in eius vita per illius discipulum scripta legitur, præsertim cap. 18.

Tertiò, ex ipsomet Augustino serm. 1. de comm. vita Cleric. vbi cum esset Episcopus, & ad populũ sermonem haberet, ostendit, se ilamet indumenta tunc temporis induisse, quæ ante presbyteratum portabat, quæ res indicio est, illum habitum monasticum induisse, quippe qui non alia ratione illũ habitum in Episcopali dignitate retinisset, nisi quia Episcopi ex monachis assumpti priorem ha-

bitum tenere debent, cap. penult. de Vita, & honestate Clericorum. Verba Augustini sunt. *Non attuli aliquid, nec veni ad hanc Ecclesiam, nisi cum his indumentis, quibus illo tempore vestiebar.*

Quarto, ex privilegijs & bullis Summorum Pontificum Iulij II. Leonis X. & aliorum, qui dicunt, Eremitas Augustinenses vocatos B. Augustini Regulam servare, & habitum gerere. Privilegia sunt 44. & 45. in ordine inter privilegia fratrum Eremitarum.

Quinto, ex eo, quod Iudices S. Inquisitionis Hispaniarum quandam notam marginalem Erasmi circa vitam B. Augustini à Possidio scriptam ad cap. 23. deleri voluerunt, quæ talis erat. *Vbi est hic habitus coriaceus & cuculla nigra.* Vbi videntur à contrario probare, habitum D. Augustini fuisse cucullam nigram, & cingulum pelliceum.

Sexto, ex quibusdam apparitionibus miraculosis, quibus B. Augustinus cuculla nigra, & zona pellicea indutus, ac præcinctus diversis personis apparuit. Has apparitiones referunt Coriolanus in Defensorio cap. 4. & Paulus Bergomensis in sua Apologia, Prima facta fuit Alexandro IV. tribus vicibus in somnis, ex qua visione fuit excitatus ad periciendam unionem Ordinis Eremitarum in unum Ordinem sub vno capite, & vno habitu. Secunda facta fuit Beato Nicolao de Tolentino, dū graui aegritudine laboraret. Tertia Francisco Martia Marchioni, qui illi de Ianuensibus victoriam promisit. Has apparitiones Ioannes Marquez c. 7. §. 1. pro omnino certis, ac veris tradit prædictorū Coriolani, & Pauli Bergomatis autoritate fultus, quibus alibi dicit temeritatis indicium esse, fidem non adhibere.

Septimo, ex testimonijs recentium Doctorum, qui unanimi consensu fatentur, B. Augustinū habitum monasticum induisse, vt sunt D. Antoninus 3. par. tit. 24. cap. 14. §. 2. Volaterranus, Azorius, Gregorius de Valentia, & alij.

II. **O**ctauo tandem ex vetustissimis picturis, imaginibus, & simulachris, in quibus B. Augustinus cuculla nigra indutus, zona pellicea desuper cinctus apparet. Hæ sunt referete Coriolano cap. 3. §. 11. patet. Prima in Palatio Lateranensi in Sacello Pontificio. Secunda in Ecclesia D. Petri in Vrbe Roma. Tertia in Ecclesia D. Mariæ maioris. Quarta in Ecclesia Sanctæ Sophiæ Constantinopolis. Quinta in Episcopatu Lucensi. Sexta in Episcopatu Pisano. Septima in Florentino. Octaua in Senensi. Nona in Papiensi. Decima in Porta Cumana Ciuitatis Mediolanensis. Vndecima in capella Sancti Ambrosij Mediolani. Duodecima in Templo D. Marci Venetiarum, quam ante annos circiter 490. Coriolanus erectam affirmat, & probat authentico instrumento Notarij publici manu rogato. Quibus addi possunt alia: non pauca ex Ludouico de Angelis, Cornelio Lancillotto, & nouissimè ex Ioanne Marquez cap. 4. §. 3. & cap. 7. §. 5. & duobus sequentibus. Tertiadecima

eiusdem laminae æreæ, in fundamento cuiusdam ædificij Hipponæ Regio, tempore Caroli V. in expeditione Tunetana reperita, in qua erat Augustinus cum Fratribus coram illo genuflexus, cuculla indutus, & cingulo pelliceo cinctus, quam laminam Eques quidam Parthenopæus, qui eius intentioni affuit, Illustrissimo Cardinali Scripando dono dedit. Quartadecima Imago in libro Historiarum Arabicarum vetustissimo ex Bibliotheca Regis Marocij accepto, qui modò in bibliotheca Regis Catholici seruat, in quo quidem libro in principijs multorum capitum, Episcopus in sede Episcopali positus cernitur, non nullos Religiosos ante se genuflexos habens, habitu Eremitarū Augustinensium indutos, quos Religiosos, qui libris interpretati sunt, dixerunt illius Provincie Manachos fuisse, aut certè exploratores, sub mentio illorum habitu deprehensos. Quintadecima Imago depicta in Templo D. Marci Venetiarum extracto anno Dom. 1084. Decimaoctaua in Bibliotheca Vaticana in pariete, vbi D. Augustini opera seruantur. Decimanona in Ecclesia Sancti Saluatoris in Lauro Urbis Romæ supra sepulchri Eugenij Papæ IV. Vigesima in Aula Consistoriali Ciuitatis Papiæ antiquissima, vbi sunt decem & octo Ciuitatis Decuriones coram Beato Augustino genuflexi. Vigesima prima est statua marmorea supra maiorem Ecclesiam Metropolitanam Mediolani, quam cum Regularis Canonici in habitu canonicali fieri vellent, Alexander VI. cum habitu Eremitico refici mandauit.

**H**ic rationi plenè, & planè, vt satisfaciamus, per partes singulas distinctè respondendum erit. Et primò quidem absolutè negandum est, B. Augustinum cucullam eremiticam cingulo pelliceo cinctam, cum qua nunc à multis pingitur, quam induisse, addo etiam vidisse, est enim nouus habitus partim Eremitarum voluntate assumptus, partim Apostolico Decreto præscriptus, nec ante annos circiter quadringentos in orbem, vt supra dictum fuit, & in sequentibus adhuc clariùs ostendemus. Et ad primam probationem ex autoritate sermonum D. Ambrosij, de Augustini baptismo, & eiusdem Augustini ad Eremitas. Respondet sententia de Augustini cuculla probabilis alia quauis ratione videretur, ex hoc capite potissimum labefactari, & omnino suspecta reddi, quod eius assertio testimonijs non solum apocryphis, sed euidenter falsis nitatur, de quibus quoniam satis in præcedentibus diximus, ad ea legentes remittimus. Videatur cap. 27. & sequentia.

Ad secundam probationem ex habitu D. Fulgentij Augustini discipuli desumptam, pace Cardinalis Baronij, nego B. Fulgentium, aut Augustini discipulum fuisse, aut Augustini habitum ge-

stalis,

stasse, & vt ingenue dicam, in tot valde Barontam asseueranter affirmare, cum tamen fuerit assertio nullam etiam leuissimam coniecturam producat. Nam quòd B. Augustini discipulus non latens fuerit, sed nec quidem esse poterit, res extra omnem dubitationem constituta, cum Augustinus secundum veriorum temporum rationem, quam Baronius sequitur, anno salutis nostræ quadringentesimo, & trigésimo, vel trigésimo primo satis concesserit. Diuus autem Fulgentius vsque ad annum quingentesimum decimum, septimum, & amplius, suam ætatem produxit. Nam circa annum 517. sub Papi Hormisdado Fulgentius librum de Fide ad Petrum edidit eodem Baronio tradente tom. 6. sub anno 517. num. 67. quòd enim B. Fulgentij habitus, illi, quem Augustinus genuit, conformis nullatenus fuerit, adhuc magis clarum, & constans est, nam Augustinus birrum, & tunica linam, & cetera clericis communia indumenta portauit, vt ex illius sermone secundo de communi vita clericorū, & alijs supra cap. 24. deductis probatum reliquit. Fulgentius è contra vna tantum vilissima tunica sine perlatum, siue per hyemem patienter indutus, oratio quidem sicut Episcopi nunquam utebatur, pelliceo cingulo tanquam monachus cingebatur, sic studio humilitatis ambitionem vel hum fugiens, vt nec ipsa calecamentum suscipere Clericorum, aut vltimis caligis in tempore hyemis, aut caligulis in tempore æstatis vteretur. iam vide, quid commune habuerit D. Fulgentij habitus cum habitu Augustini, sed de eodem Fulgentio inferius sermo reddidit, nunc enim de Augustini habitu, & instituto, non D. Fulgentij agendum. Sed et si is fuisse Augustini habitus, quem Fulgentius crebar, quæ obsecro, causa est venerabilibus Eremitis pro huiusmodi habitu tantoperè tumultuari, cum Fulgentij habitus ab eo, quem ipsi nunc gerunt, toto caelo distet, vt supra cap. 26. monstrauimus?

IV. **A**d tertiam probationem ex verbis D. Augustini in sermone allegato de Comuni vita Clericorum dictum est supra, illa verba, nisi cum his indumentis, quibus illo tempore vestiebar, legenda esse cum pronomine relativo, ijs, id est cum illis indumentis, quibus eo tempore vestiebar, nec cum pronomine demonstratiuo, his, id est cum istis indumentis, ne vel miraculum absque necessitate fingere, vel Augustinum mendacem facere cogamur, qui iam senex dixerit, se illa ipsa indumenta induisse, quæ ante Clericatum ad Ciuitatem Hippontensem tulerat, sed quæstiones sunt, quibus diuinus incumbere non vacat.

Ad quartam desumptam ex privilegijs Summorum Pontificum Iulij II. & Leonis X. Respondet mentem illorum Pontificum non fuisse hanc controuerisiam dirimere, sed hoc solum innuere voluisse, quòd cum Venerabiles Patres Eremitarum Beati Augustini Regulam profiterentur, & habitum

stasse, & vt ingenue dicam, inuor vate Baroni, tam asseueranter id affirmare, cum tamen suæ assertionis nullam etiam leuissimam coniecturam producat. Nam quod B. Augustini discipulus nullatenus fuerit, sed nec quidem esse potuerit, res est extra omnem dubitationem constituta, cum B. Augustinus secundum veriorum temporum rationem, quam Baronius sequitur, anno salutis nostræ quadragesimo, & trigésimo, vel trigésimo primo satis concesserit. Diuus autem Fulgentius vsque ad annum quingentesimum decimum septimum, & amplius, suam ætatem produxit. Nam circa annum 517. sub Papa Hormisda idem Fulgentius librum de Fide ad Petrum edidit eodem Baroni tradente tom. 5. sub anno 517. num. 67. quod enim B. Fulgentij habitus, illi, quem B. Augustinus g. stauit, conformis nullatenus fuerit, adhuc magis clarum, & constans est, nam Augustinus birrum, & tunicam lineam, & cætera suis clericis communia indumenta portauit, vt ex illius sermone secundo de communi vita clericorum, & alij supra cap. 24. deductis probatum reliquimus. Fulgentius è contrà vna tantum vilissima tunica, siue per ætatem, siue per hyemem patienter indutus, orario quidem sicut Episcopi nunquam utebatur, pelluceo cingulo tanquam monachus cingebatur, sic studio humilitatis ambitionem velatum fugiens, vt nec ipsa calcamenta suscipies clericorum, aut vltimis calgis in tempore hyemis, aut caligulis in tempore æstatis uteretur. iam vide, quid commune haberit D. Fulgentij habitus cum habitu Augustini, sed de eodem Fulgentio inferius sermo redibit, nunc enim de Augustini habitu, & instituto, non D. Fulgentij agendum. Sed esto is fuisse Augustini habitus, quem Fulgentius ferebat, quæ obsecro, causa est venerabilibus Eremitis pro huiusmodi habitu tantoperè tumultuari, cum Fulgentij habitus ab eo, quem ipsi nunc gerunt, toto celo distet, vt supra cap. 26. monstrauimus?

IV. Ad tertiam probationem ex verbis D. Augustini in sermone allegato de Communi vita Clericorum dictum est supra, illa verba, nisi cum his indumentis, quibus illo tempore vestiebar, legenda esse cum pronominerelatio, id est cum illis indumentis, quibus eo tempore vestiebar, nõ cum pronomine demõstratio, his, id est cum istis indumentis, ne vel miraculum absque necessitate fingere, vel Augustinum mendacem facere cogamur, qui iam senex dixerit, se illa ipsa indumenta induisse quæ ante Clericatum ad Ciuitatem Hippontensem tulerat, sed quæssiones sunt, quibus diuinus incumbere non vacat.

Ad quartam desumptam ex privilegijs Summorum Pontificum Iulij II. & Leonis X. Respondentem illorum Pontificum non fuisse hanc controuersiam dirimere, sed hoc solum innere voluisse, quod cum Venerabiles Patres Eremitæ Beati Augustini Regulam profiterentur, & habitum

sub eadem Regula illis à sede Apostolica præscriptum deferant, eiusdem regule, & institutorum dicti Ordinis diligentes emulatores esse debent. Hoc enim solum innuere videntur verba illa, in quibus illi vim faciunt: *Vt Fratres sub Augustini Regula, & habitu altissimo simulantes, eiusdem Ordinis instituta deferant.* Præter quod est textus in cap. si Papa de Priuilegijs in sexto communiter allegatus, quod verba narratiua Bullarum non probant.

Ad quintam, diei ex hoc, quod Iudices generalis Inquisitionis Hispaniarum illam Erasmi notatiunculam ex lib. Possidij delerunt, non probari quod definerunt habitum Beati Augustini fuisse balteum coriaceum, aut cucullam eremiticam, nimis enim longinqua est deductio: nõ enim ob hanc causam eam delendam censuerunt, sed quod d'esset damnati Autoris, Regularium instituta subsannantis, & carocentis, quam ob causam omnes etiam alias eiusdem Autoris notatiunculas, & censuras tum ad libros D. Augustini, tum aliorum Doctorum omnino delendas sanctissimè decreuerunt.

Ad sextam desumptam ex varijs apparitionibus, primò respondeo, illas apparitiones absque aliqua temeritatis nota liberè negari posse, quante sit temeritatis testimonio Coriolani fidei non adhibere, vt Volaterranum omittamus lib. 21. scribentem: *Eremita in ordine suo à B. Augustino fluxisse dicunt in monte Pisano, dum in africanis vestiret, à Simpliciano prius institutum.* Ediditque Coriolanus eorum paulò ante *Generale super hoc Apologiam: totum tamen apocryphum, nullisque autor idoneis. Itis indicauerunt Summi Pontifices, Sixtus IV. & Innocentius VIII. quorum Decreto eius liber fuit suspensus donec expurgaretur, idem dici potest de Apologia Pauli Bergomatis, quæ eisdem profus figmentis, & Izidorij vbique scaturit. Et sane, quod de Alexandro IV. fingit Coriolanus, & ante illum Frater Iordanus lib. 1. cap. 15. ipsum Pontificem ad congregandos Eremitas in vnum Ordinem sub vno habitu, & vno capite ex quadam Beatissimi Patris Augustini visione excitatum, apocryphum, & suspectum esse ipsiusmet Alexandri, necnon illius prædecessores Gregorij IV. verba indicant, quibus se fatentur ad certum habitum Eremitis præferendum, & varias Eremitarum Congregationes in vnum Ordinem sub vno capite compingendas excitatos, non ob apparitiones B. Augustini illis factas, sed quod idem Eremitæ sub incerto, & vario habitu per Lombardiam, Marchiam Anconitanam, & alias Prouincias vagarentur, ad hoc sui habitus formam variantes, vt interdum fratribus Minoribus vni formes viderentur in derogationem multiplicem dicti Ordinis, pecunias pro cleemosynis polcentes, & alia facientes in grande scandalum, & in infamiam plurimorum. Hæc enim sunt formalia verba diplomatum Pontificiorum, quæ inferius subiiciemus Ad d. B. Augustinum*

num ante annos tringentos, aut quadringentos pluribus vicibus nonnullis cultoribus suis diuina dispensatione se videndum præbuisse, non tamen cuculla nigra indutum, sed habitu vel Clericali, vel certè Pontificali: legitur enim apparuisse apud Papiam ad tria milliaria in vico. qui Caua dicebatur, quadraginta viris Gallicanis Romam petentibus, sed Pontificaliibus indutus: *Viderunt*, inquit, *qui hoc scribit Olatradus Mediolanensis Archiepiscopus egredi hominem habitu pontificali ornatum, qui ipse appropinquans, per cunctatus est, quo pergerent; & infra, quia esset interrogantibus peregrinus, respondit se esse Augustinum Hipponensem Episcopum.* Vide si placet historiam apud Baronium tom. 9. sub ann. 725. nu. 9. Norberto quoque Præmonstratensium Canonicoꝝ auctori de Ordine insinuando, & Regula deligenda apud se cogitanti, ipsum B. Augustinum apparuisse testatur, qui eius vitam scribit, illius discipulus Hugo nomine, à Surio tom. 3. sub die 6. Maij relatus. At non in pullo habitu, zona præincto, alijs cui dubium, quòd D. Norbertus non ordinem candidatorum, vt Surius dicit, sed potius nigrorum sub Augustini Regula insituisse: Tertio quoque Hugoni monacho apud Burgundos in monasterio Fontaneti degenti apparuit, referète Jacobo de Voragine in vita eiusdem Augustini: at non in nigro habitu, sed vestibus pontificaliibus indutus, & magna comitantium caterua candidis indumentis albicantium: *spud Burgundiam*, inquit, *in monasterio, quod dicitur Fontanetum, erat quidam monachus Hugo nomine, Sancto Augustino valde deuotus, qui in eius scriptis miro desiderio persequebatur, quem etiam crebra supplicatione rogauerat, vt ipsum ex hac luce migrare non sineret, nisi in die sua sacrissima solemnitate. Ipse igitur quintodecimo die ante festum eiusdem sic cepit diuisis verbis asserere, vt in vigilia ipsius super humum, tanquam mortuus poneretur. Et ecce plures decorati fulgentes viri amici albis Ecclesiam dicti Monasterij professionaliter intrauerunt, quos sequebatur quidam Reuerendus Pontificaliibus insignitus. Quidam autem monachus in Ecclesia consilium hoc videns, oblitusque, & quinam essent, vel quò pergerent inquisiuit: Cui vnus eorum dixit, quòd Sanctus Augustinus esset cum suis Caenicis, qui ad deuotum morientem pergeret, vt eius animam ad regnum glorie portaret. Post hoc illa reuerenda processio ad infermarium ingressa est, Hæc Jacobus de Voragine Archiepiscopus Ianuensis, qui floruit circa annum Domini 1290. ex Sixto Senensi in sua Bibliotheca Sancta. Qui Auctor aliam quoque apparitionem eiusdem Beatissimi Patris albis vestibus induti sic narrat: *Vt apostolus in eiusdem Ecclesia Beatum Augustinum magnam deuotionem habens, cum per tres annos grauem infirmitatem incurrisset, ita vt de lecto surgere non valeret, adueniente solemnitate Sancti Augustini, cum iam in vigilia ad vestras pulsaretur, ad rogandum Sanctum Augustinum tota deuotione se contulit, cui in albis Augustinus apparet, eadem ter citato proprio nomine dixit: Ecce adsum totus a te invocatus, surge cito, & celebra mihi officium vespertinum. Qui sanne surgens cunctis supplicibus, Ecclesiam intravit, & officium deuotè peregit. Aliam etiam apparitionem eiusdem Beati Patris idem Jacobus de Voragine ibidem narrat. Nec vsquam dicit, illum nigra cuculla indutum, sed semper vel cum Pontificaliibus insignibus, vel albis vestibus, se videndum præbuisse, quas apparitiones cum apud hunc Auctorem viderint, & ab illo excerpserint Ludouicus de Angelis lib. 6. de Vita Augustini cap. 4. & Frater Cornelius Lancillottus lib. 3. cap. 67. nescio cur candidi Augustini habitus, & suorum seruorum, quos Jacobus de Voragine Augustini Canonicos vocat, non meminerunt.**

**C**eterum vt daretur, veras fuisse apparitiones à Coriolano narratas, non inde probari posset Augustinum illum habitum tulisse, cum in humanis hic viveret. sicut enim nec anima, nec Angeli aliquod corpus illis naturaliter videntur habent. sed corpora cum quibus apparent, voluntariè ab illis assumuntur ex aère potissimum constata cum beati illi spiritus diuina dispensatione ad aliquod officium erga sibi deuotos exercendum, vel beneficium præstandum mittuntur, illum habitum assumunt, sub quo præsertim ab illis se agnoscendos intelligunt. Ea propter cum à tercentis circiter annis paulatim vsus inualuerit, vt B. Augustinus cum cuculla eremitica in Ecclesijs, & alijs locis publicis multis pingatur, & opinio apud vulgares iam obtinuerit, illum esse verum Augustinum habitum, hinc fortasse factum est, vt B. Augustinus aliquibus ipsum deuotè colentibus apparens illum habitum assumpserit, non quem viuens portauerat, sed sub quo faciliùs se ab illis agnoscendum intelligebat, quem ad modum ante illud tempus non sub habitu nigro, sed candido, & Canonicali, vel Pontificali apparebat.

Ad septimam probationem ex autoritate Doctorum acceptam, respondeo, nullos ex antiquis ante 350. circiter annos dixisse, cucullam istam nigram cum zona pellicea B. Augustini habitum legitimum fuisse. Recentiores verò decepti sunt, vel opinionem vulgariùm, vel Auctorem feruorem ad Eremitas secuti, præter quod illorum nonnulli ex Eremitarum potius relatione, quàm ex propria sententia id affirmant, vt D. Antoninus, Aretinus ac etiam Volaterranus, qui dicit Coriolani Apologiam apocrypham esse, & nullum Auctorem idoneum ab eo allegatum.

CAPVT QVADRAGESIMVM PRIMVM.

*Prædictæ rationes superiori capite allatæ postremum membrum expenditur, & de vario modo Augustinum pingendi tractatur.*

Vltima



Vltima prædictæ rationis probatio veterem licet excitat, cætera Summorum Pontificum Sixti IV. & Innocentij VIII. exagitatione de legitimo modo pingendi B. Augustini imagines pingendi. Etenim ad illa omnia ex picturis, & simulachris Coriolanus, & recentiores tanto verborum strepitu, & apparatus committuntur, illud dici possit:

Picturibus atque Poëtis

Quid sit et audiendi semper fuit æquis potestas

Et ad figmentum probandū optimum argumentū esse illud, quod sumitur ex testimonio, vel Poëtis, & Poëtarū. Nihilominus quòd aliter legendū sit de prophanijs, alter verò de lacris imaginibus, priusquam ad probationem per singula respondendum, operæ pretium facturum me arbitror, si referam, quæ Ioannes Molanus Doctor Louanienſis, & Theologus suorum temporum clarissimus lib. 4. de Historia sanctarum imaginum cap. 6. scribit in hoc ipso argumento verſans: *Episcopus inquit, aliquando agrata controversia de nigra Di. Augustini cuculla, pro qua Ambrosius Coriolanus Romanus Generalis Augustinensium in eadem Defensoris a Sixto IV. in prima ait Ecclesijs Christianiorum, scilicet S. Ioanni Laterani in capella Domini Pape, in suo Palatio in Ecclesia Sancti Petri de Roma, in Ecclesia D. Maria Maioris de Roma, in Ecclesia sanctæ Sophie Constantinopolitana in Episcopatu Lucano, Pisano, Florentino, Senensi, atque Papiensi, imagines sancti Augustini cum cuculla nigra, atque scapulari videntur &c. Adit ante annos 400. tandem imaginem erectam esse Mediolani super portam Cumanam, cum sancto Galdino Ciuitatis muris in flammis arſerit, & anno ad hinc 397. Venerit ad sanctum Marem, Hac ille. Similia feruntur antea congestisse Paulus Bergomensis; sed uterque aduersarium habuit Eusebium Conradum Mediolanensem, ex autoritate caputis sui Lateranensis, qui multa congestit, vt euincat Augustinum non fuisse Ordinis Eremiticis, nec gestisse, vt Eremiticis Augustinensibus, cucullam nigram. Picturis autem quæ ipsi perseruant opponit alias picturas Romæ, & Mediolani confectas. Similiter Jacobus V. vmbelinguus, ex aduerso vrget multum in locis, vt Romæ in sancta Maria viciuſtuſtica dignissima imagines S. Augustini videri sub Canoniciſſimo specie. Hic accedit quòd Ioannes Maburnus Breviaris in libro, quem sui Ordinis Renatorum inscripsit, multum premit Augustinenses Eremitas hæc descendentes, qui præter dictum Eusebium, sanctam quoque Antoninam, & alios obicit Theologos, & Iuriconsultos. Imò & ratiões ex Possidio, & Augustino petitas. Sed his pato nunc non refragari de illis Augustinensibus. Nemo tamen dicat, quòd aliquando factum est. Ergo mendax, detestabilis, & execranda est dicta pictura. Aliud enim est mendacem esse picturam, aliud vdem: nam si Augustinum pingatur cum habitu non quem gessit, sed quo cum Augustinenses vestire cupiunt, quia patrum eum habent, hic ruditas, & simplicitas admitti potest, quam ego tolerare malim, quam turbare: sed mendacium*



Vltima fupradictæ rationis probatio veterem licet excitat, circa tempora Summorum Pontificum Sixti IV. & Innocentij VIII. exagitatione de legitimo ritu ipsius B. Augustini imagines pingendi. Etenim ad illa omnia, que ex picturis, & simulachris Coriolanus, & recentiores tanto verborum strepitu, & apparatu comminiscuntur, illud dici possit:

Pictoribus atque Poëtis

Quidlibet audendi semper fuit æque potestas. Et ad figmentum probandū optimum argumentū esse illud, quod sumitur ex testimonio, vel Pictorū, vel Poëtariū. Nihilominus quod aliter loquendū sit de prophanijs, aliter verò de sacris imaginibus, priusquam ad probationē per singula respondemus, operæpretium facturum me arbitror, si referam, quæ Ioannes Molanus Doctor Louaniensis, & Theologus suorum temporum clarissimus lib. 4. de Historia sanctarum imaginū cap. 36. scribit in hoc ipso argumento versans: Est, inquit, aliquando agitata controversia de nigra Dni Augustini cuculla, pro qua Ambrosius Coriolanus Romanus Generalis Augustinicum in eodem Defensorio ad Sixtum IV. in prima ait Ecclesijs Christianorum, scilicet S. Iohanni Laterani in capella Domini Pape, in suo Palazzo, in Ecclesia Sancti Petri de Roma, in Ecclesia D. Maria Maioris de Roma, in Ecclesia sanctæ Sophie Constantinopolitana, in Episcopatu Luciano, Pisano, Florentino, Senensi, atque Papiensi, imagines sancti Augustini cum cuculla nigra, atque scapulari videntur &c. Addit ante annos 400. eandem imaginem erectam esse Mediolani super portum Comanum, cum sanctus Galdinus Civitatis muros instaurari fecit, & anno ab hinc 393. Venetijs ad sanctum Marcum, hac ille Similia fecit ante congesisse Paulus Bergomensis, sed veteris adversarium habuit Eusebium Conradum Mediolanensem, ex auctoritate capituli sui Lateranensis, qui multa congescit, ut euincat Augustinum non fuisse Ordinis Eremitici, nec gestasse, ut Eremitæ sui Augustinenses, cucullam nigram. Picturæ autem quas ipsi posuerunt oppositæ alias picturæ Romæ, & Mediolani confictas. Similiter Iacobus Wimphelingius, ex adverso virget multum in locū, ut Rome in sanctæ Mariæ maioris basilica dignissima imagines S. Augustini videri sub Canonis specie. Hu accedit quod Ioannes Mauburnus Breuè scripti in libro, quem sui Ordinis Renarium inscripsit, multum premit Augustinenses Eremitas hæc deserventes, qui præter dictum Eusebium, sanctum quoque Antoninum, & alios obijcit Theologos, & Iurisperitos. Imò & rationes ex Possidio, & Augustino petitas. Sed hic puto necesse non refragari doctos Augustinenses. Nemo tamen dicat, quod aliquando factum est. Ergo mēdax, detestabilis, & execranda est dicta pictura. Aliud enim est mendacem esse picturam, aliud videri: nam si Augustinus pingatur cum habitu non quem gessit, sed quo cum Augustinenses vestire cupiunt, quia patrum eum habere, hic videtur, & simplicitas admitti potest, quam ego tolerare malum, quam turbare: sed mendaciam

non agnosco, Verum alios, qui putarunt, sermones ad fratres in Eremo Augustino esse, asserentes cucullam eam nigram dēfuisse in picturā, ut significarent eum si visum fuisse, putarunt hoc illi, adeoque pictura significationem erroneam habuerunt: sed leuis hic fuit error, ut non debeat vocari detestabile & execrandum mendacium. Nōstra autem sententia ex superioribus intelligitur, eundem esse eam picturam, & nobis minus placere. Si tamen commode tolli non possit, nos corrigere malle significationem, inō etiam eam dissimulare, quam infirmiores ledere. Et hæc sic à nobis dicta accipiantur, ut neque verbum ipsi, ostendere velimus, neque vili causam contendendi præbere. nam in Chronico sancti Augustini, quæ Onuphrius inchoavit, & Signinus Episcopus, perfectus Iosephus Pamphilus, annotatum est, anno 1484. Sixtus Quartus præcepisse sub pena excommunicationis lata sententia, ne fiat contentio, & disputatio inter Augustinianos, & Canonicos Regulares de habitu S. Augustini, sub qua figura debeat depingi. Bullam addit extare in Camera Apostolica lib. 892. fol. 307. quod si Sixtus annulum disputacionem, & contentionem inhibuisset, non incidisset Wimphelingius in eam difficultatem, de qua ad Mattheum Herbornum scribit Ioannes Trithemius, Iacobus Wimphelingius, ait, Argentina est, gravem à fratribus Eremiticis D. Augustini sustinens persecucionem, propterea quod in quodam opere suo de Integritate prænotato, scripsit ipsam Augustinum non exuisse monachum, sine cuculla tam. Comparatur homini penè vltra vires mollellam ferenti, cuius nobile ingenium iam senescenti adurgit, compellitur Iuristarum: nam in propria persona illum citari ad Sedem Apostolicam curarunt, cuius Apologiam in centum versiculis editam cum literis meis ad te. misi. Hæc ibi Molanus, ex quibus vides, quid ille de Augustini habitu sermonibus ad Eremitas, & de picturis sentiat, quibus B. Augustinus cum nigra cuculla pingitur, cingulo coriaceo præinctus, eas quidem rudes esse, minusque sibi placere: sed si commode tolli non possint, potius corrigendam significationem, aut tolerandam, & dissimulandā, quam infirmiores ledendos: quod consilium mihi quoque admodum placet. Putare quoque ipsi, quæ Wimphelingius, & Mauburnus de Augustini habitu pingendo scripserunt, nunc non refragari doctos Augustinenses, quod verum ne sit, eorum libri viginti circiter ab hinc annis in lucem editi ostendunt.

II. POrro, quia hic autor ex Onuphrio, & Iosepho Pamphilo eius censura meminit, quam Sixtus Quartus à nobis in præfatione positam ad lites sedandas promulgavit, scire debes, paulò ante huius Pontificis assumptionem, lite inter Canonicos Regulares Lateran. ex vna, & Eremitas Augustinenses ex altera parte excitata, de B. Patris Augustini habitu, ac instituto, num scilicet clericus Canonici fuerit, an Eremita, vel Monachus cuculla monastica indutus, scripsisse primum pro Eremitis Paulum Bergomensem Apologiam, ac deinde pro Canonicis Dominicum Taruifinum eiusdem instituti, tunc temporis apud Italos concio-

RAGESI- M V M.

perioricapite in membrum e vario modo di tractatur.

Vltima

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

174

natorum præclarissimum libellum satis breuiter sub hoc titulo. *Defensio Canoniorum Regularum contra Eremicas. Liber incipit: Quoniam veritate simplicitate, aut malitia impugnantis iustum est resistere.* Quem librum octo capitulis breuissimis absoluit, sola ratione vtens, & à conuicijs, aut probris in uerfarios conuiciendi calanum omnino cohibens. Verum aduersarios habuit Bartholomæum Patauinum, qui referente Eusebio Corrado in libro statim allegando, Regij Lepidi in Flaminia Pitijs publicè ad ualvas Ecclesiarum, & per angulos platearum cum nonnullis conclusionibus contra eundem Taruisinum, & contra Canonicos Regulares affixis, post Quadragesimales conciones ibidem habitas, cum tubæ, & nolarum sonitu ipsos Canonicos Regulares ad arguendum prouocauit. Quia tamen nec ipsa die ad congressum præfinita, nec aliàs legitimè citatus comparuit, quam ob causam à R. P. D. Iacobo de Romano S. Antonini Placentiæ Præposito Canoniorum Regularum, conferuatore Apostolico sententia excommunicationis contra illum esse promulgata. Edidit uero Eusebius Corradus Mediolanensis pro eiusdem Dominici Taruisini, & canonicorum regularium defensione libellum responsiuum ad maledicta Parauini, & cuiusdam Angeli Cremonensis, dicentis, habitum quem canonici regulares induunt, illum esse, quem farina, & oleum portitores, & uenditores, lanifices, & lanij, atque epuli, & Agalones uellire confueuerunt, illumque B. Augustinum induisse nunquam, nisi eo tempore, quo ad equile, uel ad uindas haras, & pecus suam pergendum esset, in quo libello, ut libere dicam, doctè quidem, & neruose causam promouit: at non ea in dicendo modestia, qua decebat uirum aliqui Religiosum, & eruditum, etsi læcessitum non reddere maledictum pro maledicto, sed ut Apostolus monet in bono malum vincere. Sed reperit potella suum operculum: statim namque aduersus illum, & Taruisinum, quin & contra totam Congregationem Lateranensem edidit Ambrosius Coriolanus Apologiam Sanctiss. Pontifici Sixto Quarto nuncupatam, tot profectò maledictis, probris, scommatibus onuslam, ut pro vna emina modios decem reddiderit. Quod aduertens summus Pontifex perfonis secularibus offendiculo, & graui scandalo esse, ad contentiones, & scandala tollenda, decretum edidit, quod superius adnotauit.

III. **Q**Uæ omnia hic recensere compellor, non quòd delecter recordatione præteritorum iurgiorum: sed quòd uiderim in libris Ludouici de Angelis, & Ioannis Marquez, ac nonnullorum aliorum Apologiam Coriolani apud Hispanos uulgatam in precio haberi ad eò, ut asserant, temerarium esse ipsi Reuerendiss. Coriolano fidè nolle adhibere quis putet, uera esse, quæ ille statim initio eiusdem Apologiz scribit, Dominicū Taruisinum, & Eusebium Mediolanensem, nec Deū

timentes, nec homines uerentes, quàm solidissimis auis conatos esse Eremitarum Ordinem polluto, laceratissimo uocore, ac infamatorijs libellis, nutu, & arte diabolica confectis denigrare: quæ licentia dicendi vna ex potissimis caulis extitit, quòd liber Coriolani per Sixtum IV. & Innocentium VIII. fuerit suspensus. Uiderim etiam Consilium quoddam trium Excellentissimorum Salmanticensis Academiæ Doctorum, & Canonici iuris interpretum, quorum sunt nomina DD. I. Iephonius Guillenen. della Carrera apud Salmanticensis Primarius iuris Canonici interpres, Ioannes Balboa Morgoucia Proprietarius Decretorum interpres, Martinus de Bonilla Vesperarum interpres iuris Pontificij, quod Consilium ad fauorem Io. Marquez Salmantice typis editum Romanam transmissum est anno 1620. & per Romanam Curiam uulgatum, in quo præfati excellentissimi uiri ex Coriolano hauientes inter alia hæc scripserunt: *Ratio est manifesta, quia Summus Pontifex prædictu literis non prohibet in uniuersum simplicem etiam assertionem alterius partis, usque confirmationem, sed in uoluntas, & periculosas alterationes plenas leuitatis, & ineptiarum, quæ iurgij, & scandala uiam aperiant. Tales fuerunt dispositiones Dominici Taruisini, & Eusebii Mediolanensis canoniorum regularium aduersus quos ambrosius Coriolanus Generalis Augustiniorum edidit Apologiam ad eundem Sixtum Quartum sub hoc titulo: *Responsio ad maledicta Canoniorum Regularium Congregationis Erisorianæ. Et statim in limine huius dicendi generis Beatissime Pater hæc uita causa est, quod superioribus diebus Canonici asserunt regulares Congregationis Erisorianæ, & ex his maxime quidam Dominicus Taruisinus, deinde Eusebius Mediolanensis, nec timentes, nec homines reuerentes, quàm solidissimum uis conatos sunt hunc tuum, ac sanctiæ Matris Ecclesiæ precibus Ordinem polluto, laceratissimoque ore, ac infamatorijs libellis nutu, & arte diabolica confectis denigrare. Et talis fortasse fuit eiusdem Coriolani Apologia, cuius etiam occasione prædictæ literæ Apostolicæ ad eundem Sixto Pontifice Maximo emanauerunt. Quibus uerbis, pæc illorum excellentiæ, modum grauius excesserunt: nam uel libellos Dominici Taruisini, & Eusebii Corradi uiderunt, uel non uiderunt. Si non uiderunt, nimirum credulos in suis consilijs sese præfiterunt, ad solam relationem unius partis, altera parte inaudita, tam religiofos, doctos, & suorum temporum præclarissimos uiros, quales Dominicus Taruisinus, & Eusebius Corradus extiterunt, solo testimonio Coriolani sulti, leues, ineptos, iurgiorum, & scandalorum autores. & fautores in eo consilio uocantes. Debeuerant enim Doctissimi Senecæ monitum præ oculis habere, in sua Medæa scribentis: *Qui stat ut aliquid parte inuadita, æquum licet statuerit, haud tamen æquum est.* Si autem eorum libellos uiderunt, & legerunt, certè in suis consilijs minus cauti fuerunt, nam uel dicitur, Eusebium æstu in contradicendo nimium incaluisse, tamen Dominici libellos ne iota uocem**

habet.

IV.

habet, quod leuitatis, aut maledicentiæ notari possit. utiq; uerò tam solidè, & neruose rem agit, ut mihi nullatenus dubium sit, istos excellentissimos Iurifconsultos, si semel eorum libros legerint, illico palinodiam cantaturos.

**H**is prænotatis ad probationem illam, ex uarijs picturis deprimam, in quibus B. Augustinus cuculla nigra, & cingulo coriaceo redimitus uidentur, respondeo, ex eiusmodi picturis, & imaginibus nullatenus probari intentum. Primò quòd rudes sint, & in omnibus angulis pinguntur contra sacros ritus in toto Christianorum orbe receptissimos. Secundo, quia si antiquitate picturarum credenda esset, possemus nos multò uetustiores producere, cum multas Ecclesias in toto orbe anti quissimas ante quingentos, ac sexcentos annos ostendere ualeamus, cum imaginibus B. Patris Augustini uestibus clericalibus induti, antequam de Eremitarum Ordine uerbum haberetur. Tertio, quia imagines, quas arguentes pro antiquissimis nobis uenditant, recentes sunt, & ferè in omnibus locis allegatis uetustiores ostendere possumus, in quibus B. Augustinus uel Pontificali, uel Clericali, non autem monastico habitu indutus cernitur. Quod ne gratis dicere uideamur, singulas eiusdem argumenti particulas ponere. Primò igitur dico, falsum esse, quod inquit Coriolanus, reperiri eiusmodi imaginem in Ecclesia, siue Palatio Lateranensi, in Sacello Pontificio: nam in Ecclesia Lateranensi nulla imago Diui Augustini cum cuculla reperitur, præter illam, quæ picta est sub Clemente VIII. E contrario uero in eadem Lateranensi Ecclesia in Ciborio super altari SS. Apostolorum erecto, ex parte, quæ ad Austrum uergit, & respicit altare, ubi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum seruatur, cernuntur imagines quatuor Doctorum Ecclesiæ; inter quos est B. Augustinus cum mitra, & pluri, & rochetto, & uelle canonicorum regularium. Hæc autem imago ante annos 250. sub Urbano V. uel Gregorio XI. est facta, quo tempore in Ecclesia Lateranensi canonici regulares non erant: ne quis illorum consilio eam factam asserat. De Palatio uero Lateranensi, etsi nihil certi affirmare auisim, quod uetus illud Palatium solo æquatum fuerit, & quod nunc cernitur, nuper sit à fundamentis sub Sixto V. erectum: tamen mihi certissimum est, aut nullam talem imaginem, aut admodum recentem, industria, uel importunitate Sacellarij Pontificis, qui est ex Ordine Eremitarum, admisissam. E contrario uero extitisse in eodem Sacello Pontificio ab antiquissimo tempore Imaginem B. Patris Augustini cum habitu canonicali, si dem facit exemplum ab eodem Sacello Pontificio extraham, &

habet, quod leuitatis, aut maledicentiae notari possit, uterque: verò tam solidè, & neruose rem agit, vt mihi nullatenus dubium sit, istos excellentissimos Jurisconsultos, si semel eorum libros legerint, illico palinodiam cantaturos.

**IV.** His prænotatis ad probationem illam, ex varijs picturis de promptam, in quibus B. Augustinus cuculla nigra, & cingulo coriaco redimitus videtur, respondeo, ex eiusmodi picturis, & imaginibus nullatenus probari intentum. Primum quod rudes sint, & pro voluntate effictæ alioquin asserimus, Beatum Augustinum in Ecclesia cum Sacra faceret ac diuini interesset, cucullam super pluuiale rubrescentia Ven. erandi Eremitæ illum cum mitra, & pluuiali, & cuculla, seu caputio desuper extenso passim, & in omnibus angulis pingunt contra sacros ritus in toto Christianorum orbe receptissimos. Secundò, quia si antiquitate picturatum sit: si cornedæ esset, possemus nos multò retuliosius p. o. ducere, cum multas Ecclesias in toto orbe aut quinquas ante quingentos, ac sexcentos annos ostendere valeamus, cum imaginibus B. Patris Augustini vestibus clericalibus indutis, antequam de Eremitarum Ordine verbum haberetur. Tertio, quia imagines, quas arguentes pro antiquissimis nobis venditant, recentes sunt, & ferè in omnibus locis allegatis vetustiores ostendere possumus, in quibus B. Augustinus vel Pontificali, vel Clericali, non autem monastico habitu indutus cernitur. Quod ne gratis dicere videamur, singulas eiusdem argumenti particulas ponderemus. Primum igitur dico, falsum esse, quod inquit Coriolanus, reperiri eiusmodi imaginem in Ecclesia, siue Palatio Lateranensi, in Sacello Pontificio: nam in Ecclesia Lateranensi nulla imago D. Augustini cum cuculla reperitur, præter illam, quæ picta est sub Clemente VIII. E contrario vero in eadem Lateranensi Ecclesia in Ciborio super altari SS. Apostolorum erecto, ex parte, quæ ad Austrum vergit, & respicit altare, vbi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum seruat, cernuntur imagines quatuor Doctorum Ecclesiæ, inter quos est B. Augustinus cum mitra, & pluuiali, & rochetto, & velle canonicorum regularium. Hæc autem imago ante annos 150. sub Urbano V. vel Gregorio XI. est facta, quo tempore in Ecclesia Lateranensi canonici regulares non erant, ne quis illorum consilio eam factam assermet. De Palatio vero Lateranensi, et si nihil certi assermare auserim, quod vetus illud Palatium solo æquatum fuerit, & quod nunc cernitur, nuper sit à fundamentis sub Sixto V. erectum: tamen mihi ceruissimum est, aut nullam talem imaginem, aut admodum recentem, industriam, vel importunitate Sacellarij Pontificis, qui est ex Ordine Eremitarum, admissam. E contrario vero extitisse in eodem Sacello Pontificio ab antiquissimo tempore imaginem B. Patris Augustini cum habitu canonicali, fidem facit exemplum ab eodem Sacello Pontificio extractum, &

typis aeneis cum, quod non solum per Italiam, sed per Gallias, & Germaniam circumfertur, in quo D. Augustinus videtur cum mitra, & pluuiali, & sub pluuiali habens superpellicum, cum manicis lauisimis, & sub ipso superpellico rochetto cum manicis strictis vsque ad mediam tibiam protensum, cum vno canonico ante se genibus flexo, cui vna manu benedicit, & altera cor sagittis vulneratum gestat, Baculum pastoralem tenens, cum inscriptione: *D. aurely Augustini Hispanensis Episcopi, & Ecclesie Doctoris genuina effigies, ad exemplar, quod est Roma in Sacello Pontificio, obiit annis 430.* Hoc exemplum recusum nuper fuit Leodij 16. 6. Eodem modo de imagine in Ecclesia D. Petri existente dicendum: nam vetusta Basilica penitus destructa quæ nunc cernitur, nuper fuit extructa, vbi nulla imago B. Augustini cum nigra cuculla apparet. In Basilica vero sanctæ Mariæ Maioris olim erat imago D. Augustini cum habitu canonicali, vt Iacobus Wimphelingius in lib. de Integritate cap. 32. à Molano citatus scripsit ante annos 120. ex Cardinali Bellarmino in libro de Scripturis Ecclesiasticis, quæ nunc etiam ibi cernitur in maiori absida dictæ Ecclesiæ Orientem versus, licet renouata, ad antiquam tamen formam imaginis prioris.

**S**ecundo dico, de alijs imaginibus in Ecclesia Sanctæ Sophiæ Constantinopolis nihil posse constare in ciuitate verò Lucensi posse canonicos regulares antiquiores imagines D. Augustini cum habitu canonico monstrare, sicut habent Ecclesias antiquiores, ac inter alias Ecclesiam S. Frigidiani ante Beati Gregorij tempora extructam: alias verò tum in Episcopatu Lucensi, tum in Nisitano, Senensi, Florentino, Papiensi, & Mediolanensi recentes esse, nec arguentem illarum antiquitatem probare, quod facere debuerat, vt ratio intentum probaret. non enim est quæstio, an eiusmodi Augustini imagines cum habitu monastico reperiantur: sed an sint antiquiores ducentis, vel ad summum trecentis annis: hoc enim est, quod negamus, nec arguens probauit. Sed dicit Coriolanus, sanctum Galdinum Mediolani Archiepiscopum eiusmodi imaginem locauisse super portam Cumanam ante annos quadringentos. Sed hoc non probat aliud enim est, Beatum Galdinum eo tempore muros Ciuitatis reparandos curauisse: alius Augustini imaginem cum illo habitu ibi tunc positam fuisse: licet de primo constet, nõ tamen de secundo. At producit Coriolanus Authenticum instrumentum manu publici Notarij roboratum, quò ostenditur Templum D. Marci ante annos quingentos erectum Venetijs, ac in eo locata simulachra quatuor Ecclesiæ Doctorum, & inter illa simulachra D. Augustini cum habitu Eremitico, seu cuculla. Tenor instrumenti est: *In Christi nomine amen. Anno nativitatæ eiusdem millesimo, quadringentesimo, septuagesimo septimo, in die lune decima, die verò quarta decima mensis Iulij. hæc sunt*

V.

qua

174

quidam digna memoria, quae ex quibusdam Annalibus, seu Chronicis ciuitatis excellentissima Venetiarum collecta sunt, ad instantiam Reuerendissimi Patris Sacrae Theologiae professoris Magistri Ambrosij de Cora Generalis Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Augustini, qui quidem Dominus Generalis praesentibus testibus inscriptus Notarium rogauit, ut hoc publicum instrumentum conficeret. Digna memoria haec sunt, quod anno Domini 1084. superbiunt, ac praesentissimum Templum D. Euangelistae Marci in isto artificio, mirabilique textura manu artificum confectum, adificatum fuit, & ex illa tunc, sicut est mansit, ac stetit, supra quod quatuor Ecclesiae Doctorum statuae, seu simulachra fuerunt erecta, inter quae est simulachrum omnium parentu Doctorum Augustini cum cuculla seu cappa subitus, cum pluviali, & capiteo desuper, ut expresse indutum apparet, ac etiam ut ego ipse Notarius vidi, & perspexi, qui ut hoc instrumentum conficere possim, ad hanc statum videndam personaliter accessi. Respondeo, ex hoc publico instrumento nihil haberi, quod Coriolani causam in hac parte iurare possit. Primum quia non dicitur, cuius Auctoris fuerint illi Annales, siue Chronicae, ex quibus illa memoriae digna Notarius extraxit, ut de illius fide apud posteros constare possit. Quid enim si Notarius ex falsis & fictis Annalibus siue Chronicis illa excepisset? Secundum, quia in instrumento multa sunt ambigua dicta, quae in vno sensu sunt vera, in altero falsa. Nam cum dicitur, anno 1084. Templum D. Marci adificatum, hoc duobus modis intelligi potest, vel quod eo anno fuerit inchoatum, & hoc ut verum admittimus; vel quod eodem anno fuerit perfectum cum omnibus ornamentis, cum quibus modo cernitur, & hoc aperte constat esse falsum, & nihilominus hic est punctus, circa quem cardo veritatis. Iacobus Philippus Bergom. lib. 12. sub an. 1082. dicit. Demum hic Princeps, inter cetera sua monumenta Templum D. Marci causa crucis instaurare fecit. Non igitur illo anno fuit Templum D. Marci adificatum, ut illi Annales dicunt. Similiter cum dicit, & ex illo tunc, sicut est mansit, & stetit, verba de parietibus intelligi possunt, & verum dicit, vel de ornamentis statuarum, & simulachris, & hoc constat falsissimum esse, nam simulachra equo, qui supra portam maiorem posita, longe postea ibi locata sunt, & idem de simulachris Doctorum dicendum, maxime de simulachro B. Augustini cum pluviali, & capiteo desuper ante annos trecentos nunquam in orbe viso, quod dubium non est, non antea ibi loci posito, quam cum Eremita Augustiniani Ciuitatem Venetorum sunt ingressi, quod circa annum 1320. sub Andrea Dandolo accidit.

Idem prorsus dicendum de alijs simulachris, & imaginibus, quae Cornelius Lancillottus, Ioannes Marquez, & alij recentiores producent. Nam quod de lamina aerea in fundamento domus Hippontensis Ciuitatis reperta fatetur, apocryphum omnino est, nec fide dignum: quia nec nomen,

nec tempus inuentoris, & inuentoris illius latine signatur, nec etiam nomen illius Neapolitanus, qui eam Cardinali Scripando obtulit, & potius quis vel ad pecunias lucrandas, vel amicitiam cum illo Cardinali, qui erat Ordinis Eremitarum interdam, illam finxisse, quemadmodum conficti sunt sermones sub nomine B. Augustini ad Eremitas, & Ambrosij de Bapicino Augustini, & alia de quibus supra dictum fuit, sed esto lamina illa in fundamento alicuius domus Ciuitatis Hippontensis inuenta esset, quemadmodum Marquez asserit, non ob hoc probaretur illius inuentum, cum nulla in ea esset inscriptio, ex qua constare possit, illam potius D. Augustini, quam alterius cuiquam fuisse, & poterant illae imagines aliquos monachos Africanos, aut Hispanos retulisse ex illis antiquis, qui partes Africae olim incolabant. Praeterea fides faciunt imagines ille monachorum in libro Arabico reperta, nam in eo libro non legitur notatus locus, neque tempus, nec Princeps, nec alia circumstantia personarum, ex quarum obseruatione iudicium de Historijs veris, & fictis possum fieri consuevit, neque illius interpretis concordans fuerunt, ut huiusmodi, & diuinare oportet in historiae sensu eruendo. Et potuerunt monachi in eo libro depicti exploratores Regum Hispaniarum, aut Lusitanorum fuisse, sub habitu monachorum ad illas Regiones missi, aut vni Religiosus Episcopus Lusitanis ad Euangelium illi gentibus praedicandum, destinari.

Quod attinet ad imaginem Beati Augustini in fronte operum D. Augustini editionis Plantiniana, leuissima est coniectura, quae ex illa accipitur, nam Censores Louanienfes de veris, & falsis libris sub Augustini nomine editis censuerunt, non de imaginibus, quibus typographi libros excuti re deberent, eiusdem ponderis est imago depicta in libro in Bibliotheca Vaticana seruato, cum constat de certo tempore, quo aut imago illa picta fuit, aut liber scriptus, aut ibi posita, & cernat sit, Bibliothecam Vaticanam sub Bonifacio Nono primum fuisse constructam. De imagine quoque picta in templo D. Marci Venetiarum dicendum, nam est templum illud circa an. 1084. constructum, seu potius reparatum fuerit, nam tamen necesse est, omnes istius imaginis partes antiquitatis. De imagine autem in noua Bibliotheca per Sixtum Verocca nihil dicimus, neque de alia supra sepulchrum Eugenij IV. in templo Saluatoris Urbis Romae. Solum restat de imagine in Aula Consistoriali Palatii Papiensis, & de lamina Ecclesiae Metropolitanae Mediolanensis aliquid breuiter dicendum.

Et quidem quod attinet ad imaginem D. Augustini in Aula Consistoriali Palatii Papiensis, nego illam vetustissimam esse, cum illius antiquitas centesimum, & vigesimum annum non excedat. Habet illius inscriptionem, siue sub-

ptianens, quae rei fidem adhibet, ea talis est: *Anno M.D.LII. F. b. e. nostra peste laevissima afflicta, desperata, irritaque humano auxilio, Caesari protettori Augustini duo decem annos oblati, nunc cupa vno salubrem statum impetrauerunt. Sed quod reperstringit, habeo, qui probent Ciues Papienses ante annum 1488. Beatum Augustinum in publicis vexillis Canonicali habitu indutum pinxisse. Nam vexillum publicum, quo vsque ad illum annum in publicis processionibus uti consueuerant, & quod vsque in hanc diem in quadam camera Palatii Episcopalis Ciuitatis Papiensis asseruatur, & illius exemplum ex originali fideliter extractum in Sacristia Canonicorum Regularium Sancti Petri in Caesario aereo cernitur, ut authenticum instrumentum per manum Iulij Caesaris de Pellionibus Ciuis Papiensis publici notarij, & Curiae Episcopalis Papiensis Cancellarij, rogati sub die 4. Augusti anni 1616. probatur ipsum Augustinum pluvialium crocei coloris, & mitra redimitum referret, nec non tunica linea rochetto nuncupata, & altera tunica longiori alba sub rochetto indutum. Quae veritate ipsos ciues Papienses impulerint, ut Sanctum Augustinum, quem Clericibus indutum semper coluerant, clericali habitu spoliare, & nigram cucullam induere voluerint, diuinare non possum, nec volo.*

VII. Demum circa simulachrum D. Augustini in Ecclesia Mediolanensi locatum, nego primum simulachrum ducentessimam antiquitatis annum habuisse, nego etiam Alexandrum Sextum eiusmodi simulachrum cum cuculla monastica reficiendum praecipisse, ut veri habitus D. Augustini monumenta instauraret, quemadmodum de suo arguens asserit, sed quod priori simulachro dicto, cum super habitu, cum quo nouum simulachrum reficiendum esset, inter Canonicos Regulares, & Eremitas Augustinenses controuersia oriretur, cum Summus Pontifex sic iussit deridendum censuit, ut cum priori habitu simulachrum illud restauraretur. Quod ne me de meo dicere suspiceris, & ut tam de antiquitate prioris illius simulachri, pro quo renouando tantoper ab Eremitis certatum est, quam de causis, quae Summum Pontificem ad praefatum decretum condendum mouerunt, apud posteros fide certissima deinceps constare possit, ecce tibi ipsiusmet Pontificis editum ab eisdem Venerandis Patribus Eremitis acceptum, & fideliter redditum, huius, qui sequitur tenoris.

*Alexander Episcopus seruus seruorum Dei venerabilis Patri Guidoni Archiepiscopo Mediolanensi salutem, & Apostolicam benedictionem. Iussu penitentium votu, per qua scandalum obuiatur, ac personarum quarumlibet, praesertim sub regulari habitu Altissimo famulantium, quereis consulatur, libenter annuimus, atque fauoribus prosequimur opportunit. Exhibita siquidem nobis pro parte dilecti filij Mariani de Genexano Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Augustini Vicarij Generalis*

ptiancem, quæ rei fidem adhibet, ea talis est: Anno M. D. III. v. rbe nostra posse sanctissima afflictâ, desherato, tritu quæ humano auxilio. Cælesti protelturi Augusti no duobus ingenti faces albas quot annis oblaturi, nunc coparo vire salubrem statum impetraverunt. Sed quod rem perstringit, habeo, qui probent Cives Papienses ante annum 1488. Beatum Augustinum in publicis vexillis Canonici habitus indutum pinxisse. Nam vexillum publicum, quo vsque ad illum annum in publicis processionibus vti consueverant, & quod vsque in hanc diem in quadam camera Palatii Episcopalis Civitatis Papiensis asseruatur, & illius exemplum ex originali fideliter extractum in Sacristia Canoniorum Regularium Sancti Petri in Cælo aureo cernitur, vt authentico instrumento per manum Iulij Cæsaris de Pellizonibus civis Papiensis publici notarij, & Curie Episcopalis Papiensis Cancellarij, rogati sub die 4. Augusti anni 1616. probatur) ipsum Augustinum pluviali crocei coloris, & mitra redimitum refert, nec non tunica linea rochetto nuncupata, & altera tunica longiori alba sub rochetto indutum. Quæ verò causs ipsos cives Papienses impulerint, vt Sanctum Augustinum, quem Clericalibus indutum semper coluerant, clericali habitu spoliare, & nigram cucullam inducere voluerint, diuinare non possum, nec volo.

VII. **D**Emum circa simulachrum D. Augustini in Ecclesia Mediolanensi locatum, nego priuum simulachrum ducentiesimum antiquitatis annum habuisse, nego etiam Alexandrum Sextum eiusmodi simulachrum cum cuculla monastica reficiendum præcepisse, vt veri habitus D. Augustini monumenta instauraret, quemadmodum de suo arguens affirmat, sed quod priori simulachro diruto, cum super habitu, cum quo nouum simulachrum reficiendum esset, inter Canonicos Regulares, & Eremitas Augustinenses controuersia oriretur, eam Summus Pontifex sic iuste derimendam censuit, vt cum priori habitu simulachrum illud restitueretur. Quod ne me de meo dicere suspicetis, & vt tam de antiquitate prioris illius simulachri, pro quo renouando tantoperè ab Eremitis certatum est, quam de causis, quæ Summum Pontificem ad prælatum decretum eondendum mouerunt, apud posteros fide certissima deinceps constare possit, ecce tibi ipsiusmet Pontificis editum ab eisdem Venerandis Patribus Eremitis acceptum, & fideliter redditum, huius, qui sequitur tenoris.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei venerabili fratri Guidoni archiepiscopo Mediolanensi salutem, & Apostolicam benedictionem. Iussu potentium votu, per que scandalu obuietur, ac personarum quarumlibet, præsertim sub regulari habitu Altissimo famulantium quietis consuetudo, libenter annuimus, atque fauoribus prosequimur opportuni. Exhibita siquidem nobis pro parte dilecti filij Mariani de Genexano Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Augustini Vicarij Generalis

petri continebat, quod licet à decem, & octo annis intra quatuordecim annis Sancti Augustini in summitate Ecclesia tua Mediolanensi cum habitu fratrum Eremitarum eiusdem Sancti habitu super hoc rone maturo deliberatione sculpta posita fuerit, & vna cum imaginibus aliorum Doctorum inibi permanserit: quia tamen ad presens agit, quod illa, & alia imagines ibidem existentes propter earum nimiam ponderositatem in minori statua reponantur, nonnulli teneant, quod prædicta imago Sancti Augustini reuincatur in lapide marmoreo cum camisia sine stapulari, & corrigia, quod profecto in non modicum dicti Ordinis scandalum cederet, & detrimentum. Quare pro parte dilecti Mariani asserunt alias vel recordationis Sacrum Caput Quatum prædecessorem nostrum super eorum & personarum contentione inter dilectos filios Caponicos Regulares dicti Ordinis Congregationis Lateran. & fratres Eremitarum Ordinis, super habitu, & statura tun. & ceteras eu, & cubbet eorum sub pena excommunicationis lata sententia inhihendo, & precipiendo mandasse, vt ab eis penitus abstinerent, & ex tunc amplius de illa mentionem facere non auderent, per suas litteras amputasse, & penitus extirpasse. Nobis fuit humiliter supplicatum, vt eidem Ordini in præmissis opportune providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui de præmissis certam notitiam non habemus, huiusmodi supplicationibus inclinati, fraternitatis tua per Apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenus si est ita, per te dictam imaginem Sancti Augustini, prout prius sub eiusdem habitu, modo, & forma remitti, & deinde in eodem loca reponi facias, nec aliquid de super moueri, seu per alium moueri permittas; & si quid circa dictam imaginem Sancti Augustini innotatum est, ad pristinam formam reducat, contra dictores per censuram Ecclesiasticam, omni appellatione postposita compescendo. Non obstantibus præmissis, ac consuevit in omnibus, & ordinationibus, & c. Datum Roma apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominice MCCCCXCVI. 16. Nouembri, Pontificatus nostri anno quarto.

CAPVT QVADRAGESIMVM SECVNDVM.

Cardinalis Baronij sententia de Augustini monachatu reijctur, & plures eius lapsus in Diui Augustini vita scribenda reteguntur.



**N**Recentendis Doctoribus, qui Monachatu B. Augustini ad stipulantur, multos consulto omisimus, tum, quod recentiores sint, tum etiam quod solo numero, non autem pondere fidem augere possint, nec oportet,

teat iuxta sententiam Philolopi libro primo Physicorum Aufcultationum, contra quamlibet opinionem sermonis gratia prolatam disputare, aut in quavis cavillosa ratione solvenda diutius morari. Vnus superest Illustrissimus Cardinalis Baronijs, cuius autoritas in Ecclesia magna est, & magni ponderis esse debet, qui Diu Augustini monachismum tam aperte docet, tam efficaciter confirmat, & tot præconijs extollit, ut non leuem temeritatis notam incurere videri merito possint, qui eius testimonium negare, vel eius sententiam refragari ausi fuerint. Is tomo quarto suorum Annalium sub anno 391. num. vigesimotertio, & sequenti, verba illa Possidij expendens: *Falsum ergo Presbyter monasterium intra Ecclesiam mox instituit, & cum Dei seruo viueret, &c.* In hunc modum de Augustini monachatu subiungit: *Quod igitur Sanctus Augustinus primus fuit, qui monasteria intra Ecclesiam instituit, easque primus servare cepit, aliisque servanda tradidit, inde accedit, ut Donatista putarent eiusmodi vitam ab ipso fuisse excogitatum. Nam sic ipse adversus Petilaaquum: Deinceps perrexit ore ualedico in vituperationem monasteriorum, & monachorum, arguens etiam, quod hoc genus vite à me fuerit institutum, quod genus vite omnino quale sit, nescit, vel potius toto orbe notissimum nescire se fingit. Euxerat ipse ex Italia eiusmodi viuendi formam: viderat enim, quod ipse testatur, apud Aedon-lanensem civitatem nobile monasterium, confpexerat & Roma plura, eaque peregrina, qua tanquam beatorum civium choros laudant, quam quidem disciplinam amulat, in Africana Ecclesia quamprimùm institueret conatus est. Sente verò huius in primo hæreticos aduersarios, nempe Donatistas, de quibus etiam superius dictum est. Caterùm tam ante presbyteratum adhuc Licus vna cum suis socijs, de quibus diximus, idem vite genus in Africa excelsuerat apud Tagastam: sed nondam aliquod ab eo institutum fuerat monasterium, cuius erigendi gratia se Hipponem contulerat, Hipponensem civem agentem in rebus, cuius Possidius meminit, concurruerunt, à quo fuerat acceptus. At erit incundum hac omnia ex ipomet Augustino ad populum pro concione narrante perripere, ut enim: *Quærebam vbi constituerem monasterium, & viverem cum fratribus meis, &c.* Et cum huic suæ sententiæ de Augustini monachatu Possidius sibi aduersarium deprehendisset, illum obliuionis, & oscitantiz accusans, subdit: *Verum quod dicit Possidius, Augustinum factum presbyterum monasterium intra Ecclesiam mox instituisse, aliter se habuisse, cum præcedens Augustini sermo declarat, tum quæ subdit huius verba: Perueni ad Episcopatum, vidi necessitatem habere Episcopum, ex libere humanitatem quibuscumque venientibus, siue transeuntibus, quod si non fecisset, Episcopum inhumanum diceret. Si autem in monasterio ista consuetudo permissa esset, indecens esset: & idè volui habere mecum in domo Episcopii monasterium Clericorum. Hac ipse, quibus declaratur, non nisi factò ipso Episcopo accidisse, quod ait Possidius, construxisse ipsam monasterium intra Ecclesiam.**

ut ex his videas, duo ab ea velle fuisse Hippone monasteria, alterum, cum adhuc presbyter esset, in hortatularum verò, cum factus est Episcopus, in ipsa episcopali domo, quæ iahærens esse solet Ecclesia, &c.

**F**ateor equidem, tanti viri autoritatem tum apud omnes, tum apud me ipsam maximè esse, & estimari. Verum non tanti, ut ob illam sanctissimæ veritati primas non concedamus, aut etià ab iniuria, si eam lesam offenderimus, non pro viribus tueri debeamus? ac in ijs præsertim, in quibus, vel ob communem naturam imbecillitatem, propter quam nullus absque speciali Dei auxilio supernaturali non mentitur, ut Apostolus ad Romanos 3. ait: *Est autem Deus verax; omnia autem hæc mendaxia: sicut scriptum est, ut iustificeris in sermone tuo, & vincas cum iudicaris: vel ob rei tractandam amplitudinem, & historiarum multipliciter, ac varietatem, talis, ac tantus vir manifestè lapsus deprehenditur, inter quæ primum locum sibi vendicant historia, quam exaravit de vita, & rebus præclare gelius D. Augustini.*

Notabo hic breuiter, & fideliter illius in vita B. Augustini describenda assertiones, quæ cum veritate minus consistere videntur: ac exinde quid, vel quantum illius autoritas valeat ad Augustini monachatum probandum, famiori consilio primò decernendum relinquam. Primus igitur huius viri lapsus fuit, quod à apocryphas historias Sigiberti, & autoris sermonum ad Eremitas, cum alijs antiquis oculatis secutus, dixit in Martyrologio primò edito, Beatum Augustinum anno ætatis suæ trigesimo, sacro baptismate regeneratum. Verùm à Georgio Vedano Vercellensi Congregationis nostræ olim Abbate Generali de suo errore testimonijs apertissimis eiusdem Dni Augustini libro tertio de Academicis capite vigesimo, & libro secundo Soliloquiorum, capite 10. certior factus, cum in dictis locis fateatur Augustinus, se quando illa scribebat, in annis triginta tribus exiisse, & in primo libro Retractionum capite secundo, & quarto dicat, se illos libros adhuc Catechumenum scripsisse, in secunda editione Martyrologii errorem correxit, & sub die quinta Maij pro anno trigesimo annum trigessimum tertium restituit, quod etiam in Annal. tomo 4. sub anno 388. num. 71. notauit.

**V**erùm ut est magnorum ingeniorum conditio, proprios errores aut non facile agnoscere, aut rarò fateri, ut primum hunc errorem corripere, vel excusare, alterum addidit. Nam tom. 4. sub anno tercetissimo octuagesimo octauo, num. 71. ita scribit: *Hoc ipso anno Paschali tempore contrigitur Baptismus Magni Patris Augustini, de quo nobis agendum est. Ac primùm, quæ sunt temporis, elucidanda erant, cuius quidem exaditè disquisitionis rationem in astru notu, illi tamen posterius editu, nempe Plantationis typi, in quibus errorem illum emendatum præter editionis, in quem incauti ob textum eiusdem facti*

Augustinus de prauo tempore. Quia enim, dum ipse ager de obitu matris suæ, dicit: Ergo die nono agritudo sua quinquagesimo & sexto anno ætatis suæ, trigesimo, & tertio anno ætatis meæ, quia illa religio, & pia corpore soluta est, quod contrigit, ut dicitur, anno sequenti mensi Maij si verum est, quod ibi dicitur, ipsam fuisse tunc ætatis triginta trium, vique dicendum erit, anno trigesimo secundo baptizatum, conuersum verò trigesimo, ut etiam ille corrigendus est textus, ut loco trigessimæ trigonidæ sit annus trigessimus quatuordecimus, idque ex alijs Augustini locis, ut in primo, cum ita ait libro tertio contra Academicos, cum trigessimum tertium ætatis ætatis ætatis, &c. Verùm errasse in hoc Baronijs, & illius textum, non autem Augustini corrigendum esse, præter vnam tamen concordiam omnium exemplarium, siue exemplorum eius libri, quotquot videre potuimus, siue typis edita, siue manuscripta, in quibus sine ulla hesitatione, aut litura 33. annus ætatis Augustini notatur, non præter hoc inquam, duplici alia ratione ex ipsius Augustini & Possidij verbis deducta euidenter demonstro. Primò fateor Aug. lib. 9. Confess. c. 6. secum baptismatum illius filium Aedonlatum anni 5. eum verò mortuum in Africa cum esset in annis sexdecim. Sic ergo baptismatus fuerit Augustinus anno ætatis suæ 33. siue trigesimo quarto, post integrum annum suam professionem in Africam tidiu dissiulisse non potuit, ut inter illius baptismum, & mortem matris integer annus, & amplius intercederet (post cuius etiam obitum non est dubium, illum Romam reuertum, ibique nonnullos menses subsistisse) si anno sequenti eum puerulo Aedonlatum in Africa fuit constitutus. Secundò Possidius ait, Augustinum annos sex, & septuaginta vixisse, ac ex illis ad quadraginta in Clericatu, & Episcopatu, & ante Clericatum tribus annis vixisse cum suis amicis apud agros proprios in Tagaste nisi Comitatu quare cum Augustinus anno ætatis suæ trigesimo tertio baptizatus fuerit, aut secundum Baronijs trigesimo quarto, & anni triginta tres iuncti alijs quadraginta & tribus, integrum numerum septuaginta & sex annorum perficiant, illi duo anni, quos superaddit Baronijs, dum vult pro anno ætatis Beati Augustini trigesimo tertio ponendum trigessimum quintum, redundant, & vel delendi, vel delendum Possidius, qui capite trigesimo primo scribit: *Sandè ille sanctus in vita sua præter pro vixit, ac factus est Sancta Ecclesia Catholica diuini condonata vixit anno septuaginta sex. Et pro annis 76. ponendi anni 78. aut delendus ipse Baronijs. Vter illorum corrigendus sit, prudentes iudicent.*

**I**tertius lapsus fuit, quia putauit, & asseruit, Beatum Augustinum non anno ætatis suæ trigesimo tertio, sed trigesimo quarto baptismatum: quem errorem ex alio errore hausit, dum credidit, Beatum Augustinum ante idus Nouembris, qui illius dies natalis fuit, libros de Acad-

te Hippone...  
 in ipsa episcopi...  
 autoritatem tum...  
 sum maximi ef...  
 sed illam san...  
 cedimus, aut t...  
 mus, non pro vi...  
 certum, in qua...  
 ob re tractand...  
 Dei auxilio su...  
 solus ad Roma...  
 minis aureu bon...  
 es in sermone...  
 ob rei tractand...  
 sollicitatem, ac...  
 misse lapsus de...  
 ocum sibi vend...  
 a, & rebus prez...  
 er illius in vita B...  
 es, quar cum veri...  
 e eundem quid, v...  
 d Augustini mo...  
 consilio primum...  
 igitur huius v...  
 siffortias Sigib...  
 as, cum alijs m...  
 tyrologio primu...  
 no ztatis suz tr...  
 eratum. Verum...  
 Congregationu...  
 suo errore telli...  
 Augustini libro...  
 simo, & libro fi...  
 o, certior factu...  
 illius, se quano...  
 libus extitisse, & in...  
 apite secundo, &  
 huc Catechum...  
 one Martyrologi...  
 ta Maij pro anno...  
 tertium restitit...  
 b anno 328. num...

Augustini de prauis impugnat. Quia enim, cum ipse  
 agit de obitu matris suae, dicit: Ergo die nono agrum dicit  
 sua quinquagesimo & sexto anno aetatis suae, trigesimo.  
 & tertio anno aetatis suae, anima illa religiosa, & pia  
 corpore soluta est, quod ibi dicitur, ipsum fuisse  
 tunc aetatis suae triginta et trium, vique dicitur etiam,  
 anno trigesimo secundo baptizatum, conuersum vero tri-  
 gesimo. Verum ille corrigendus est textus, ut loco trigesi-  
 mo tertio ponendū sit annus trigessimus quatuor, idque ex  
 alijs Augustini locis, ut in primo, cum ita ait libro tertio  
 contra Academicos, eum trigessimum tertium aetatis an-  
 num agam, &c. Verum errasse in hoc Baronium, &  
 illius textum, non autem Augustini corrigendum  
 esse, praeter unanimem concordiam omnium exem-  
 plarium, siue exemplorum eius libri, quot-  
 quot videre potuimus, siue typis edita, siue manu-  
 scripta, in quibus siue villa illustratione, aut litura  
 33. annus eratis Augustini notatur, non 35. praeter  
 hoc inquam, duplici alia ratione ex ipsius Augusti-  
 ni & Possidij verbis deducta euidenter demonstrat.  
 Primum fatetur Aug. lib. 9. Confess. c. 6. secum bap-  
 tizatum illius filium Adeodatum anni 7. eum ve-  
 ro mortuum in Africa eum esse in annis sexdecim.  
 Siue ergo baptizatus fuerit Augustinus anno  
 aetatis suae 33. siue trigesimo quarto, post inte-  
 grum annum suam profectorem in Africam tē-  
 didi distulisse non potuit, vt inter illius baptismum,  
 & mortem matris integer annus, & amplius in-  
 tercederet (post cuius etiam obitum non est du-  
 bium, illum Romam reuersum, ibique nonnullos  
 menses subsistisse) nisi anno sequenti eum puero Adeo-  
 dato in Africa fuit constitutus. Secundum Possi-  
 dius ait, Augustinum annos 64, & septuaginta vi-  
 xisse, ac ex illis ad quadraginta in Clericatu, & Ep-  
 iscopatu, & ante Clericatum tribus annis vixisse  
 cum suis amicis apud agros proprios in Tagaste nisi  
 Comitatu quarecum Augustinus anno aetatis suae  
 trigesimo tertio baptizatus fuerit, aut secundum  
 Baronium trigesimo quarto, & anni triginta tres  
 iuncti alijs quadraginta & tribus, integrum nume-  
 rum septuaginta & sex annorum perficiant, illi  
 duo anni, quos superaddit Baronius, dum vult  
 pro anno aetatis Beati Augustini trigesimo tertio  
 ponendum trigessimum quantum, redundant, &  
 vel delendi, vel delendus Possidius, qui capite tri-  
 gesimo primo scribit. *Sanē ille sanctus in vita sua pro-*  
*lixo pro vinitate, ac felicitate Sanctae Ecclesiae Catholi-*  
*cae diuini condonata vixit annis septuaginta sex. Et*  
*pro annis 76. ponendi anni 78. aut delendus ipse*  
*Baronius. Vter illorum corrigendus sit, prudentes*  
*iudicent.*

mici absoluti. Cum enim dicit beatus Augusti-  
 nus in fine tertij libri de Academicis, se, cum il-  
 lum absolueret, in annis triginta & tribus con-  
 stitutum, quo tempore nondum baptizatus fue-  
 rat, si liber ille ante idus Nouemb. fuit absolutus,  
 necessario sequitur, illum anno aetatis suae non  
 trigesimo tertio, sed trigesimo quarto baptiza-  
 tum. Hanc rationem illemet tum in notis ad  
 Martyrologium, tum in Annal. tomo quarto, lo-  
 co proxime citato sic explicat: *Cum igitur fate-*  
*tur, se auctorum fuisse triginta et trium, cum scriberet con-*  
*tra Academicos, atque aequē couisset, eos ab ipso elabora-*  
*tor libror, cum Mediolani adhuc Catechumenus esset,*  
*id quidem ipso testante, & ante mensē Nouembri,*  
*quod ipse etiam demonstrat, dum ait, illos scriptos esse,*  
*antequam scriberet de Vita Beata, quam scripturam*  
*habebat praemansur, ut ex ipso apparet, eo anno cen-*  
*tesimo natalis sui idibus Nouembri, vique affirmandum*  
*est, anno superiori ab ipso fuisse conscriptos in fine an-*  
*ni trigessimij tertij suae aetatis, quo priter anno idibus No-*  
*uembri inchoaretur trigessimus quartus. Cum vero dicitur*  
*ius Possidij iustifications liquet, ipsum baptizatum*  
*esse Paschali tempore, vique etiam dicitur etiam non*  
*anno superiori, sed praesenti anno delto tempore sacro*  
*baptismate initiatus fuisse. Verum & in assertione*  
*temporis baptismi Augustini & in fundamento*  
*ipsius assertionis aperte lapsus Baronium vide-*  
*bunt, qui verba Augustini legerint, quae ille scri-*  
*bit in eodem libro de Beata vita, nec non in 1. lib.*  
*Retractation. cap. 2. nam in lib. de Beata vita in princi-*  
*picio fatetur Aug. se occasione diei natalis sui,*  
*qui incidit idibus Nouembri, librum illum*  
*scripsisse: Idibus, inquit, Nouembri mihi natalis dies*  
*erat, post tam tenuis praesidium &c. Verum in lib.*  
*1. Retractationum capite secundo eundem li-*  
*brum recensens ait: Librum de Beata vita non post*  
*libros de Academicis (nota verba) sed inter illos, ut scri-*  
*bentem contigit. Ex ore siue quippi ortus est dies natalis*  
*mei, & ritus disputatione completus, sicut factu ipse*  
*inducit. Ergo si liber de Beata vita non post ab-*  
*solutos libros de Academicis, sed inter illos scri-*  
*ptus fuit idibus Nouembri, qui dies natalis ip-*  
*sius Dni Augustini fuit, cum in fine librorum*  
*de Academicis fateatur Augustinus, quando li-*  
*brum illum absoluebat, se in annis triginta tri-*  
*bus fuisse, per necessariam, & inenitabilem se-*  
*quelam deducitur, quando scripsit librum de*  
*Beata vita, non annum aetatis trigessimum quar-*  
*tum, sed trigessimum tertium inchoasse: & cum*  
*liquet non solum ex Possidij iustifications, sed*  
*ipsiusmet Augustini confessione, lib. 9. Confess.*  
*cap. 6. illum tempore Paschali proxime sequen-*  
*tis sacro baptismi initiatum, necessario etiam se-*  
*quitur, illum anno aetatis suae trigesimo ter-*  
*tio, non trigesimo quarto, ut vult Baronius, bap-*  
*tizatum. Quod ex temporum supputatione pro-*  
*xime facta confirmatur: quia si anno trigesimo*  
*quarto, non autem 33. fuit baptizatus, totus de-*  
*curfus vitae illius erit annorum septuaginta & se-*

IV. Tertius lapsus fuit, quia putauit, & asseruit,  
 Beatum Augustinum non anno aetatis suae  
 trigesimo tertio, sed trigesimo quarto baptiza-  
 tum: quem errorem ex alio errore hausit, dum  
 credidit, beatum Augustinum ante idus Nouem-  
 bris, qui illius dies natalis fuit, libros de Acade-



134

ptem, non autem septuaginta, & sex. Nam ex Possidio habemus, illum in Africa baptizatum annis quadraginta tribus vixisse, scilicet in clericatu quadraginta, & laicum annis tribus. Et ad omnem dubitationem tollendam, vt videas, Baronium quoad hoc in meridiana luce offendisse, vides, quae ille scribit supra sub anno tercentesimo septuagesimo septimo, numero septimo, vbi fatetur, beatum Augustinum natum anno Christi tercentesimo quinquagesimo quinto, Idibus Nouembris, & numera vsq; ad annum tercentesimum octuagesimum octauum, quo anno tempore Paschali ille dicit, beatum Augustinum fuisse baptizatum, & videbis, non potuisse eo tempore esse in annis triginta quatuor, sed solum triginta tribus; nam ab anno quinquagesimo quinto die decima tertia Nouembris, vsque ad annum octuagesimum octauum die quinta Maij, non anni triginta quatuor, sed solum triginta & tres inchoati intercedunt.

V. **Q**uartus eius lapsus fuit, quod in Martyrologio Romano ab illo recognato sub die quinta Maij in fine scripserit: *Mediolani sancti Gerunij Episcopi. Ibidem conuersio sancti Augustini Episcopi, & Ecclesiae Doctore, quem beatus Ambrosius Episcopus fidei Catholicae veritatem docuit, & hac die baptizatus.* In quem errorem nescio quomodo labi potuerit vir doctissimus, non solum in Ecclesiastica historia versatus adeo, verum etiam de Theologia optimè meritis. Certum enim est, beatum Augustinum tempore Paschali ritu solemniter, qui tunc in Ecclesia seruati consueuerat, baptizatum fuisse, quod colligitur non solum ex Possidio dicente: *Vt appropinquanti diebus sancti Pasche salutem aquam perciperet.* Sed eodem Augustino scribente lib. 9. Confess. cap. 6. *inde vbi tempus aduenit, quo me nomen dare oporteret, scilicet vixi, Mediolanum remeuiimus.* Nam qui tempore Paschali baptizandi erant, ante mediam quadagesimam nomina dabant, quibus datis, Catechismi fiebant, ac exorcismi, quibus peractis, sabbato ante Dominicam Resurrectionis viuificè baptizabantur. Eratque mos Ecclesiae tanto rigore seruatus, vt nullus excepto casu necessitatis, extra tempus Paschae Dominicæ Resurrectionis, vel Pentecostes lauacro salutifero ablueretur, vt secus facientes acriter corripentur, quemadmodum Cardinalis Bellarminus lib. de Bapt. cap. 16. ex varijs Summorum Pontificum decretis adnotauit, & colligitur ex ipso met Augustino pro mor. agenda c. 12. Quae cum ita sint, vbi quatenus inuenit Baronius, aut quisquis illius causam tueri velit, diem sabbati proximè præcedentis festum Dominicæ Resurrectionis, aut etiam Pentecostes, in quintum diem Maij vel incidisse, vel incidere vnquam posse, vt dixerit B. Augustinum eo die, scilicet 5. Maij à B. Ambrosio baptizatum? non ergo 5. die Maij baptizatus fuit, sed 8. Aprilis, vt supra dictum fuit.

(S)

**Q**uintus eiusdem viri lapsus fuit, quod idem eodem tom. 4. Annal. sub anno 388. nu. 77. & sub anno 389. num. 1. Beatam Monicam non solum non eodem anno defunctam, quo Augustinus fuerat baptizatus, sed anno sequenti, die quarta Maij, quem errorem esse, conuincitur non solum ex textu ipsius Augustini lib. 9. Confess. cap. 11. in fine, vbi fatetur, se annorum ætatis triginta trium fuisse, quando B. Monica ex hac vix excessit, et si Baronius dicat, textum illum deprauatum, quem tamen ab errore vindicauimus, sed etiam ex temporum supputatione sæpius facta, quia si integer annus inter Augustini baptismum, & matris obitum intercessit, cum certum etiam sit, illum post obitum matris non statim in Africam profectum, sed nonnullis mensibus postea Romæ commoratum, vt statim dicemus, necesse erit credere, aut Augustinum in Africa tribus, & quadraginta annis post illius reditum non vixisse, aut illius ætatem post annum septuagesimum sextum producere, aut illius baptismum ante annum trigagesimum tertium ponere: quæ omnia cum falsum sint, falsum etiam erit illud ex quo sequitur, nimirum B. Augustinum integro anno ante obitum matris Monicæ baptizatum.

**S**extus eius lapsus fuit, quod eodem tom. 4. sub anno 489. in principio docuit, B. Augustinum eo anno Romæ hyemasse, expectata opportuna, ac tuta navigatione: postea verò ad Ostia Tiberina descendisse, inde soluturum in Africam: ibi verò aliquantulum retardatum sanctæ matris ætate, ea verò defuncta, per soluturum illi postremis pietatis officijs vnâ cum socijs in Africam nauigasse. Nam è contrario euenisse, vt Mediolano discedens ad Ostia Tiberina protinus contenderit: exinde matre defuncta Romanæ redierit, ibique illa ætate commoratus fuerit, vixque dum tempus navigationi opportunum adesset, multa Beati Augustini loca ostendunt, & in primis illius verba libro nono Confessionum capite decimo: *imminente autem die, quæ ex hac vixit, exiit, quem diem tu noueris ignorantis, & illuc apud Ostia Tiberina, vbi remoti à turbi post longum iter u labore inflaurabam, nos nauigauimus.* Nam longum illud, ac laboriosum iter, post quod remoti à turbis sese navigationi inflaurabant, primum quâ B. Monica ex hac vita migraret, ex Vrbe Roma nullatenus esse potuit, illud enim non longum laboriosum est, quod trium horarum spatio inter perfluentem delata sine vilo prioris laboris conficitur, sed ex Vrbe Mediolanensium necessitas extitit, vt supra cap. 5. dictum fuit. Quod verba illa capite vndecimo eiusdem libri confirmant, in quibus beatus Pater Augustinus fatetur, annæ ætatis suæ trigesimo tertio religiosam, & pacatam animam corpore solutam fuisse, quod verè dici non poterat, si post baptismum ante ipsius Beatæ Monicæ obitum Romæ hyemasset, vt eodem deduximus. Reuersum potè Beatum Augustinum

stinum in Vrbe post matris obitum, ibique per aliquot menses commoratum, ostendunt primo libri de Moribus Ecclesiae, & Manichæorum, nec non de Quantitate animæ, Romæ post baptismum ab illo absoluti, & libri de Libero arbitrio ibidem inchoati, quorum meminit libro primo Rectoris Stationum capite septimo, octauo, & nono: ac deinde illius verba libro tertio contra literas Petilianæ capite vigesimo quinto, quibus dicit, se ex Italicæ peregrinatione post Maximi Tyranni mortem Africam repetiuisse: nam Maximi Tyranni mortem eodem anno tercentesimo octuagesimo octauo, scilicet Kalend. Septemb. accidisse, idem Baronius fatetur sub anno tercentesimo octuagesimo nono, numero 1. licet tibi quoque in errore labatur affirmans B. Augustinum post mortem eiusdem Maximi Romæ hyemasse, quod habita ratione temporis, quo post reditum suum in Africam vixit, nullatenus esse potest, vt supra dictum fuit.

VIII. **S**eptimus eiusdem Baronij lapsus fuit in eo, quod Possidium oscitantia, & obliuionis redarguit, quod dixerit, beatum Augustinum factum Presbyterum intra Ecclesiam monasterium mox instituisse: *inter enim rem se habuisse tum præcedens Augustinus sermo, inquit, declarat, tum quæ subdit: Veruè ad Episcopatum, vixi necessitatem habere Episcopum, & c. & idè volui habere mecum in domo Episcopi Monasterium Clericorum, & c.* Vide obsecro, quomodo ingenia præclara, dum sibi ipsi nimium placent, in luce meridiana nonnunquam hallucinantur. Possidius quadragenarius Augustini discipulus, omnium eius gloriam non solum obseruato, verum etiam amulator studiosissimus, in re tanti ponderis, quanti erat primi illius monasterij institutio, sua nouitate albis calculis scribenda, præsertim si verum est, quod Baronius fatetur, B. Augustinum primum fuisse, qui monastica vitæ institutio inuexit in Africam, obdormiuit adeo, vt memora lapsus, primi illius monasterij in horto Valerij instituti oblitus, pro illo secundum in domo Episcopi fundatum posuerit. Et quam obsecro oblitusam? quia inquit, quod factus Presbyter monasterium intra Ecclesiam mox instituit, quod non nisi ipso Augustino facto Episcopo accidit: nam primum illud monasterium non intra Ecclesiam, sed in horto Valerij fuerat institutum. Sed quæro, num secundum monasterium fuerit institutum intra Ecclesiam? quia sicut Augustinus in illo sermone non dicit, primum monasterium fuisse institutum in Ecclesia, sed in horto Valerij: ita nec secundum dicit in Ecclesia exstructum, sed in domo Episcopi: *Volui, inquit, habere mecum in domo Episcopi monasterium Clericorum.* Ecce tibi, non dicit in Ecclesia, sed in domo Episcopi. Sed respondeo, illud secundum dicitur institutum intra Ecclesiam, quia domus Episcopi inherens esse solet Ecclesie. At ego dico, quid si etiam horts Valerij Ecclesie parochiali inhereret? nonne pari ratione monasterium in horto illo exstructum poterat di-

stinum in Urbem post matris obitum, ubiq; per aliquot menses commoratum, ostendunt primo libro de Moribus Ecclesie, & Manichæorum, necnon de Quantitate anime, Romæ post baptismum ab illo absoluti, & libri de Libero arbitrio ibidem inchoati, quorum meminit libro primo Retractionum capite septimo, octavo, & nono; ac deinde illius verba libro tertio contra literas Petiliani capite vigesimo quinto, quibus dicit, se ex Italica peregrinatione post Maximi Tyranni mortem Africam repetuisse; nam Maximi Tyranni mortem eodem anno tercentesimo octuagesimo octavo sexto Kalend. Septemb. accidisse, idem Baronius fatetur sub anno tercentesimo octuagesimo nono, numero i. licet ibi quoque in errorem labatur affirmans B. Augustinum post mortem eiusdem Maximi Romæ hyemasse, quod habita ratione temporis, quo post reditum suum in Africam vixit, nullatenus esse potest, ut saepius dictum fuit.

**VIII** Epimus eiusdè Baronij lapsus fuit in eo, quod Possidium obsecrat, & obliuionis redarguit, quod dixerit, Beatum Augustinum factum Presbyterum intra Ecclesiam monasterium mox instituisse. Alter enim vixit se habuisse tum præcedens Augustinus sermo, inquit, declarat, tum que subdit: Verum ad Episcopatum, vixi necessitatem habere Episcopum, & c. id vult habere mecum in domo Episcopi Monasterium Clericorum, & c. Vide obsecro, quomodo ingenia præclara, dum sibi ipsis nimium placent, in luce meridiana nonnunquam hallucinantur. Possidius quadragenarius Augustini discipulus, omnium eius gestorum non solum obseruator, verum etiam amulator studiosissimus, in re tanti ponderis, quanti erat primi illius monasterij institutio, sua nouitate albis calculis scribenda, præsertim si verum est, quod Baronius fatetur, B. Augustinum primum fuisse, qui monastica vitæ instituta inuexit in Africam, obdormiuit ad eò, ut memoris lapsus, primi illius monasterij in horto Valerij instituti oblitus, pro illo secundum in domo Episcopi fundatum posuerit. Et quam obsecro obcausam? quia inquit, quod factus Presbyter monasterium intra Ecclesiam mox instituit, quod non nisi ipso Augustino facto Episcopo accidit: nam primum illud monasterium non intra Ecclesiam, sed in horto Valerij fuerat institutum. Sed quæro, num secundum monasterium fuerit institutum intra Ecclesiam? quia sicut Augustinus in illo sermone non dicit, primum monasterium fuisse institutum in Ecclesia, sed in horto Valerij: ita nec secundum dicit in Ecclesia exstructum, sed in domo Episcopi vult, inquit, habere mecum in domo Episcopi monasterium Clericorum. Ecce tibi, non dicit in Ecclesia, sed in domo Episcopi. Sed respondet, illud secundum dicitur institutum intra Ecclesiam, quia domus Episcopi inherens esse solet Ecclesie. At ego dico, quid si etiam hortus Valerij Ecclesie parochiali inhaerebat? nonne pari ratione monasterium in horto illo exstructum poterat di-

ci institutum intra Ecclesiam, sicut etiam illud institutum in domo Episcopi? quæ enim maior erat ratio de vno, quam de altero, ob quam homo necotericus, qui annis mille, ac ducentis post Augustinum vixit, qui de rebus gestis B. Augustini cætenus aliquid veri scribere potuit, quatenus ei Possidius facem prætulit, Possidium testem oculatū, & quadragenarium in re tanti ponderis, ut mendosum, & obliuiosum redarguere iure merito poterit?

**O**ctauus eiusdem lapsus, fatetur hic Autor, B. Augustinum primum fuisse, qui monastica vitæ instituta inuexit in Africam, ac primus ipse illa seruare cepit, & alijs seruanda tradidit; & tomo sexto sub anno quinquagesimo quarto, numero trigesimo quarto de B. Fulgentio loquens; Sed vnde, inquit, huiusmodi, quam refert, monasti institutio fluxit in Africam? si rellè memoria tenes, non aliam, quam ab ipso scilicet Augustino, qui eandem ex Romana, & Mediolanensi Ecclesia primitus inuexit in Africam inuexit, atq; Latine propagauit, ut plane intelligas, quam S. Fulgentius professus est monasticam regulam, ab ipso S. Augustino derivasse, diuersiq; Ordini ab eo institutas fuisse. Hæc, aliorum vixit, qui in Ciuitatibus degentes eius essent vitæ, atque vestitus, cuius huiusmodi vides Fulgentium esse cultorem. His, & alijs verbis extom. 4. superius narratis hic præclarissimus, & illusterrimus Doctor tria dicit, primum, B. Augustinum primum fuisse, qui monastica vitæ instituta inuexit in Africam, quod non est vndeque; certū, & constans, sed nunc transeat. Secundum, B. Augustinum duo genera Religiosorum, siue Regulariū in Africa instituisse, alterum Clericorum communiter viuentium, & in Ciuitatibus degentium: alterum Monachorum, qui procul à Ciuitatibus degentes, eius essent vitæ, ac vestitus, cuius Diuus Fulgentius erat. Tertium, hoc genus vitæ monastica Beatum Augustinum ab Ecclesia Mediolanensi, & Romana primitus mutuatum fuisse, & in Africam inuexit. Quod euidentius declarat supra citato tomo quarto, sub anno tercentesimo nonagesimo primo, cum ait: euerat ipse ex Italia in Africam inuexit, viderat enim, quod ipse testatur, apud Mediolanensem Ciuitatem nobile monasterium, conspexerat & Roma plura eadem que peregrinia, que tanquam beatorum Ciuium choros laudauit: quam quidem disciplinam & mulatū, in Africana Ecclesia quædam primum instituta conatus est. Hoc autem tertio eius dicto stante, ut videas, quæ in secundo dicto de Monachis à Beato Patre Augustino in Africa instituta à Clericis Regularibus distinctis, & in solitudinibus degentibus, eius vitæ, & habitus, cuius Fulgentius extitit, ille scribit, apocrypha esse, & contra expressam Beati Augustini sententiam voluntariè dicta, pone tibi ob oculos non aliam, quam ipsummet Beatum Augustinum in eo loco, ubi de monasterijs loquitur, quæ Mediolani, ac Romæ viderat, que tanquam beatorū ciuiū choros laudauit. Est is locus in libro de Moribus Ec-

IX.

174

clefiz capite trigesimo tertio, nam alium inter B. Patris Augustini libros non habemus, praeter duo verba, quae de monasterio Mediolanensi sub Beato Ambrosio nutritore scribit octavo libro Confessionum capite sexto. Igitur in dicto libro de Moribus Ecclesiae Catholicae videns, Manichaeos suorum electorum simulatam continentiam, & sanctitatem vanè iactantes, primum quidem capite trigesimo primo, opponit illis perfectam continentiam, & castitatem multorum Catholicorum, quibus Manichaei nullo pacto essent comparandi: tam enim, inquit, accipite Manichaei perfectorum Christianorum, quibus summa castitas non laudanda tantum, sed etiam capessenda visa est, mores & continentiam singularem: ne vos impudenter iactare apud animos imperiorum quasi difficillima rerum abstinentia, si quid in vobis pudori est, audeatis. Exinde quatuor hominum genera inter Catholicos continentiam servantium distinguit, quorum primos recenset Anachoritas, qui seceratissimi penitus ab omnium communitate pane solo. qui eis per certam intervalla temporum affertur, & aqua contenti, desertissimas terras incolunt, perfruentes colloquio Dei, cui parvis mensuris inhæserunt. Secundo loco ponit Monachos, & Cenobitas; qui plures simul in eisdem domibus habitantes, sub Decanis, & Praepositis, & alijs maioribus degunt, quorum mores, vitamque eodem planè modo, quo B. Hieronymus, & Cassinus de Monachis Aegypti loquentes, describit ibidem cap. 31. quem vide, postea cap. 32. tertium genus recollit, nimirum clericorum, quorum virtus, inquit, eò mihi mirabilior, & maiori prædicatione dignior videtur, quòd difficillius est. tam in multiplici hominum genere, & in ista vita turbulenta servari. tandem cap. 33. quartum genus ponit illorum Christianorum, quorum plurima diversoria se Romæ, ac Mediolani vidisse fatetur, quæ tanquam beatorum civium choros laudat, ut rectè Baronius scribit, quorumque institutum emulatos in Africam innoxit. De istis igitur sic scribit D. Augustinus. *Nec ideo tamen laudabile Christianorum genus contempserim, eorum scilicet, qui in Civitatibus degunt, à vulgari vita remotissimi. Videt ergo diversoria Sanctorum Mediolani non paucorum hominum, quibus unus presbyter præerat, vir optimus, & doctissimus (ecce tibi monasterium Mediolanense, de quo lib. 8. Confess. cap. 6. scribit Mediolani positum extra urbis moenia) Romæ etiam plura cognovimus, in quibus singuli gravitate atque prudentia, & divina scientia præpollentes, ceteris secum habitantibus præfunt Christiana caritate, sanctitate, & libertate vivuntibus: ne ipsi quidem cuiquam enervati sunt, sed Orientis more, & Pauli Apostoli autoritate manibus suis se transtinguunt. Ieiunia etiam profusus incredibilia multos exerce-re didici, non quoties semel sub noctem respiciendo corpus, quòd est visque quæque vstiatissimum, sed continuam triduum, vel amplius sapissime sine cibo, ac potu ducere, neque hoc in viris tantum, sed etiam in feminis, quibus item multo viduis, & virginibus simul habitantibus &c.*

Si hoc quartum institutum illud est, quod Augustinus Mediolani, ac Romæ didicit, quòd ipse primus emulatos innoxit in Africam, ut Baronius semper in hoc sibi constans ait, conuincitur plane multipliciter illum decipi. Primum cum dicit, B. Augustinum institutum vite monasticæ, quod Mediolani, ac Romæ didicerat, in Africam innoxit, nam illud quartum institutum Augustinum à monastico data opera distinguit, ut vides. Secundò cum ait, Augustinum duas classes instituisse, alteram clericorum communiter in Civitatibus viventium, alteram monachorum procul à Civitatibus degentium, eius vite, ac vestitus, cuius B. Fulgentius erat: nam B. Augustinus è contrario scribit, illa quidem ab humana conversatione remotissimos, sed in Civitatibus habitare consuevisse, non in cetero, non in solitudine, ut Baronius de suo dicit. Tertio cum ait, Religiosos ad imitationem Mediolanensium, & Romanorum in Africa institutos, eius vite, ac vestitus fuisse, cuius B. Fulgentius fuerat. Vbi enim quæro hoc dicit Augustinus, ubi de habitu eorum qui Romæ, aut Mediolani degunt, vel vnum verbum protulit? Hinc ergo vides Baronium, quæ de monachis à B. Augustino in Africa institutis in locis à Civitatibus longemotis degentibus, & de illorum habitu scripsit, non ex Augustino accepta, ut ille innoxit, etiam locum non designat, sed contra mentem Augustini de suo dixisse, & recentiores in illius autoritate adeo firmum præsidium sibi constituere potuisse, ad D. Augustini monachatum docendum. Dicit Saltem habemus, illud genus vite, quod B. Augustinus primitus instituit ante Episcopatum, non fuisse institutum clericorum, ut Canonici Regulares prædicant, sed ab illo diversum: quòd eodem Augustinus dicto libro de moribus Ecclesiae, quartum illud genus Christianorum in Civitatibus degentium, à Clericis distinguit. Respondens institutum illud à clericali distinctum fuisse, non ut species à specie distinguitur, quo pacto distinguuntur clerici, & monachi, sed ut imperfectum, & perfectum in genere clericorum, & sicut distinguitur collegium Canonicorum à seminario, vel alijs collegijs, ex quibus ipsi Canonici assumuntur, de qua res supra dictum fuit.

Onus eiusdem Baronij lapsus fuit, cum ait, *Quam Beatus Fulgentius professus est monachicam regulam, ab ipso B. Augustino derivasse.* Ex B. Augustino monachos instituisse, qui eius essent vite, & vestitus, cuius ipse D. Fulgentius erat, nempe vitæ contenti tunica, eademque zona pellica castriata, quam nec solerent dormitari, illudque institutum ipsum Augustinum in primis collatissimum ut omittam Baronium gratis hoc dicere sine vilo fundamento, & contra ea, quæ Fulgentij discipulus de illius monachatu scripsit cap. 4. vna eiusdem Fulgentij dicens, illum cuiusdam Episcopi Faustini nomine in monasterio ab eodem Episcopo instituto discipulum fuisse. Deinde verò

Faustino

Faustino ex loco turbato, ad aliud monasterium cui Faustus Abbas erat præfectus, se transtulisset, que nonnullis dies durasse. Si B. Augustinus instituit, ac vitæ, & habitus professor extitit quem B. Fulgentius tenebat, illum utique in Episcopali quadantenus retinisset. Verùm Augustini habitum, & vitæ institutum cum haec instituta D. Fulgentij conferas, nihil communi inter illa interesse videbitur. Sanè B. Augustinus vestes & calcamenta, & lectuala ex modo competenti habitu erant, nec nitida nimis, abiecta plurimum, ut Possidius cap. 22. scribit, faustius frugalis, & parca, quæ quidem inter cetera & legumina, etiam carnes aliquid propter spiritus, vel infirmos continebat. Semper autem num habebat, cochlearibus argenteis utebatur. Habitus illius birtum, & tunica linea, quæ in mune, & de communi accipiebat, nec pretiosius, nec omnino abiecta, sed talia, quæ daretur ceteris clericis si non habuissent, ut illi forma de communi vita clericorum ait: Quæ cum habitu B. Fulgentij, & illius vite institutum illius discipulo cap. 18. descripto conferas, eorum ab invicem distinctis videbis. Suscepit, inquit, B. Augustinus Episcopatum, sine aliqua ambitione, maxima devotione, manente in contradiotione diuina, nec nec ita factus est Episcopus, ut esse desisteret monachus: sed accepta Pontifici dignitate, professionem suam in integritate seruata, vero professus integritas plus ornatus Pontifici dignitatem. Quam denique preciosa vestimenta quæsit, aut quæ hanc vitam prætermissis, aut conditis suauiter ceteris, vel inter hisce manus aut, aut discumbendo sa- riuosere, & resolute rigidam propositum voluit, non tantum vilis tunicæ, sive per astatem, sive hyemem patienter indutus, Quæ quidem sicut on- sponnanquam utebatur, pelliceo cingulo tang- monachus utebatur. sic studio humilitatis ambitio- vestium fugiebat, ut nec ipsa calcamenta suscipiens- riorum, aut vel sumi caligine tempore hyemum, aut c- gulo in tempore æstatis videretur, intra monasterium- ne interdum soleas accipiebat, frequenter nudis ped- subulabat, & solum preciosam, vel superbi coloris, nec- se habuit, nec monachos suos habere permisit, subius- solum nigellus, vel lactine pallis circumdatus iner- Quando temperies aeris mutabat, solo pallio intra- nasterium est cooperatus: scapulis verò nudis nunquam- nobis visus est, nos de postea saltem cingulo somnum per- uit: sua autem consentanea Deo esse fiduciam gerens- quæ tunica dormiebat, in ipsa sacrificabat, & temp- sacrificij mutanda esse corda potius, quam vestime- dicebat. Huius beatissimi sacerdoti nullus aliquando- traxit cuiuslibet generis carnes accipere &c.

Decimus eiusdem lapsus fuit, quod sub an- 377. nu. 7. dixit Augustinum natum anno Chr- 355. Idibus Nouembribus, & postea sub anno 4- nu. 75. ponit illius obitum quinto Kalendas No- tembris: nam Augustinus vixit annis 76. ex Possi- dio, Si autem ab anno 355. Idibus Nouembribus

Fauslo ex eo loco turbato, ad aliud monasterium, cui Felix Abbas erat prefectus, se transfulisset, ibique nonnullos dies duxisset. Si B. Augustinus eius instituti, ac vitæ, & habitus professor extitisset, quem B. Fulgentius tenebat, illum utique in sede Episcopali quadantenus retinisset. Verum si Augustini habitum, & vitæ institutum cum habitu, & instituto D. Fulgentij conferas, nihil commune inter illa intercessisse videbis. Sanè B. Augustini velles & calcamenta, & lectualia ex moderato, & competenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abiecta plurimum, vt Possidius cap. 22. scribit, mēsa illius frugalis, & parca quæ quidem inter ultra, & legumina, etiam carnes al. quando propter hospites, v. l. infirmos continēbat. Semper autem vinum habebat, cochlearibus argenteis utebatur. Habitus illius birrum, & tunica lineæ, quæ in commune, & de communi accipiebat, nec preciosa nimis, nec omninò abiecta, sed talia, quæ dari possent ceteris clericis si non habuissent, vt ille met fecim. 2. de communi Clericorum ait: Quæ si cum habitu B. Fulgentij, & illius vitæ instituto ab illius discipulo cap. 18. descripto conferas, toto celo ab invicem distitisse videbis. Suscepit, inquit, B. Augustinus Episcopatum, sine aliqua ambitione, eam maxime deuitans, manente in contradi. Botes diuina vltioneve ita factus est Episcopus, vt esse desisteret monachus, sed accepta Pontifici dignitate, professionis præsertim seruauit integritatem: seruata vero professionis integritate plu ornauit Pontifici dignitatem. Nunquam denique preciosa vestimenta quæsiuit, aut quotidianam tenuia prætermissi, aut conditus suauiter cibos, vel inter hospites manducauit, aut discumbendo saltem equiescere, & resiliare rigidum propositum voluit: sed vna tantum vilissima tunica, siue per astatem, siue per hyemem patienter indutus, Oratio quidem sicut omnes Episcopos nunquam utebatur, pellico cingulo tanquam monachus utebatur. sic studio humilitatis ambitionem vestium fugabat, vt nec ipsa calcamenta suspiciens clericorum, aut vilis sicut caligine tempore hyemum, aut caligula in tempore æstatis vteretur, intra monasterium sanè interdum solus accipiebat, frequenter nudis pedibus ambulabat, casulam preciosam, vel superbi coloris, nec ipse habuit, nec monachos suos habere permisit, sicut casulam nigellam, vel lallico pallio circumdatus inest. Quando temperies aëris mutabat, solo pallio intra monasterium eil cooperatus: capulis verò nudum nunquam à nobis visus est, nec deposita saltem cingulo sanctum petiuit, sua autem conscientia Deo tulle fiducia gerens, in qua tunica dormiebat, in ipsa sacrificabat, & tempore sacrificationis mutanda esse corda potuit, quam vestimenta dicebat. Hanc beatissimo sacerdoti nullus aliquando extarpsi cunctabat generis carnis accipere &c.

Decimus eiusdem lapsus fuit, quod sub anno 377. nu. 7. dixit Augustinum natum anno Christi 355. Idibus Nouembris, & postea sub anno 430. nu. 75. ponit illius obitum quinto Kalendas Septembris nam Augustinus vixit annis 75. ex Possid. Si autem ab anno 355. Idibus Nouembris nu-

meres vsque ad annum 430. quinto Kalendas Septembris, habebis annos 75. non 76. vnde dicendum est, Augustinum non anno 430 sed 431. ex hac vita migrasse. Habes etiam, vnde multos errores auctoris illius corrigas, qui B. Augustini vitam ex Annal. Baronij consarcinatâ, operibus D. Augustini nuper Colonie impressis præmittendam curauit, in qua præter cæ, quæ ex Baronio malè hauit, plures etiam errores de suo addere voluit, inter quos, quod d. monasteriū ab Augustino Hipponē ædificatum in horto ciuiliam eius fuerit institutum.

Hæc longiori fortassis quàm oportuerat, oratione profectus sum, non vt tanto viro, ac tam præclaro notam aliquam inurerem: sed vt ostenderem, ad Augustini monachatum probandum debile nimis fundamentum in eius auctoritate locari.

CAPVT QVADRAGESIMVM TERTIVM.

Quid Azorius de B. Augustini Monachatu, & de fundatione S. Ordinis Eremitarum senserit fideliter, & summarie declaratur.



Voniæ Iohannes Marquæ cap. 5. §. 4. post multos graues Auctores, quos pro B. Augustini monachatu recensuit, vltimo tandem loco Azorium cõstituit, vt hoc milite postremū agmen clauderet. Quod d. eius li-

bro non omnes ita facile præ manibus habere possint, libet hic eorum, quæ ille de hæc controctia scribit tom. 1. lib. 12. cap. 22. & 23. summam breuiter notare. Primò igitur cap. 22. proponit primam quæstionem, an B. Augustinus siam Regulam in secundo monasterio scripserit, vt docet Coriolanus, an in tertio, vt tradit Augustinus Tincensis: & in solis opinionibus referendis moratur, vbi neque opinionibus fideliter recenset, neque nodum difficultatis tangit, quod opinionibus nõ fideliter referat, patet, quia Coriolanus non dicit tertiam Regulam, de qua solum controvertitur, scriptam fuisse in secundo monasterio. nam in probanda prima veritate cap. 3. & in 7. veritate, vbi ipsam Regulam ponit, expressè fatetur, Augustinū illam scripsisse posteaquam factus est Episcopus, eamq; communè clericis, & eremitis fecisse, quod verò difficultatis nodum non attingat, ex eo conuincitur, quod ait, statum difficultatis, & punctura controvertit in hoc consistere, an B. Augustinus ipsam Regulam scripserit in secundo, an in tertio

D V M. id est, quod Augustinus, quod dicitur, ipse cum, vt Baronius conuincitur plane cum dicit, B. Augustinus, quod Medicam inuenit Augustinus à moribus. Secundo est stituisse, alteram rationibus viuendis, Ciuitatibus deus B. Fulgentius scribit, illam ne remotissimas, non inuenit de suo dicit imitationem Meritum Africæ inflatus B. Fulgentius Augustinus, Mediolani degere? Hinc ergo ratio à B. Augustino rationibus longè non habitu scriptis, le inuit, est locentem Augustinus autoritate nõ institueret potuisset, locendum. Dicitur, quod B. Augustinus Episcopatum, non Canonici Regum: quandoque moribus Ecclesiarum in Ciuitatibus, Respondens, actum fuisse, non quo pacto dicitur, vt imperfectum, um, & sicut dicitur, à seminario, vt Canonici assumunt.

monasterio. Verum non in hoc sit dubium, sed verum B. Augustinus tria monasteria instruxit, vt Coriolanus affirmat, primum antequam factus esset presbyter, secundum postquam factus est presbyter, tertium verò cum factus esset Episcopus: nam rei veritas ita se habet, quod non tria, sed duo tantum monasteria instruit, vt supra probauimus. Deinde dubium est, an monasterium à D. Augustino factum presbytero institutum fuerit clericorum, an eremitarum, vel monachorum: nam si fuit clericorum, vt nos asserimus, siue ipsa Regula in secundo, siue in tertio monasterio sit scripta, nihil refert, quia necesse erit dicere, illam non monachis, sed clericis traditam fuisse.

II. **I**bidem quaest. 2. inquit Azorius, quòd antiquitus Canonici, ceteri Regulam Apostolicam seruarent, non tamen tria vota proficiebantur: & inde orta est distinctio inter Canonicos regulares, & seculares, qui enim tria vota profiteri ceperunt, Canonici Regulares sunt nuncupati. Quare Canonici Regulares ex secularibus per restrictionem orti sunt, & ipsi Canonici secularibus posteriores fuerunt, in qua re toto caelo à vero distat, & errat, nam clerici omnes primitiua Ecclesiae tria vota emittebant, & Regulares erant: & vt omittere ipsos etiam Apostolos substantialia Religiois vouisse iuxta sententiam D. August. D. Thomae, & aliorum, de qua secundo libro dicemus, ipsos clericos Apostolicos tria vota emisisse, textus est expressus Clementis I. in cap. Dilectissimis, & Verani I. in cap. Scimus 12. q. 1. & hic modus viuendi durauit in omnibus Clericis in tota Ecclesia Dei: sive ad tempora B. Syluestri Papae, & Magni Constantini, vt tradit Eusebius Caesariensis lib. 2. Historiae Ecclesiae cap. 16. & 17. Porro post tempora Magni Constantini, cum Ecclesiae magnis redditibus ditari ceperissent, etiam ipsi Clerici à primario illo instituto paulatim relaxari ceperunt, pro quo instaurando strenue certatum est in varijs mundi partibus, in Italia quidem à Sanctis Eusebio Vercellensi, Gaudenzio Nouariensi, & Ambrosio Mediolanensi, in Ecclesia Alexandrina à Magno Athanasio, in Capadocia à Magno Basilio, in Gallijs à Sanctis Hilario Pictauiensi, Martino Turonensi, & Prospero Rhegiensi: at super omnes alios in Ecclesia Africana per Beatum Augustinum Episcopum Hipponensem, cuius reformationem ad eò libenter ceteri omnes Episcopi amplexati sunt, & in suis Ecclesijs instituerunt, vt breui intervallo in tota Ecclesia Catholica obtinuerit. Vnde non Clerici Canonici seu Regulares ex secularibus per restrictionem, sed è contrario seculares à Regularibus per relaxationem originem habuerunt.

III. **T**ertio fatetur ibidem quaestione tertia Eugenium Quartum primum fuisse, qui reformationem Canonici Ordinis in Monasterio Prisonsa anno 1400. factam approbavit, in quo etiam multipliciter errat, primo quia reformatio Priso-

nae facta, nulla Romani Pontificis approbatione opus habuit, cum nulla in ea Canonici Ordinis facta sit immutatio, sed sola reductio ad primum statum per Canonicos eiusdem instituti, & habitus, in monasterio item eiusdem instituti & habitus, ad quòd nulla Romani Pontificis nota concessio necessaria est: neque reperitur aliquis Pontifex, qui dictam reformationem explicitè confirmauerit. Si verò de confirmatione implicita sermo per concessionem gratiarum, in iudicium, & Privilegiorum, longe ante Eugenium Quartum legitur, illam fuisse confirmatam, primò per Gregorium XII. deinde per Martinum V. quorum Privilegia videri possunt in libro Indulgentiarum Congregationis Lateranensis pag. 186. vsque ad 303.

**Q**uarto fatetur ibidem quaestione quarta ex relatione Onuphrij in libello de septem Verbis Ecclesijs, Gelasium Primum illum fuisse, qui Canonicos Regulares in Ecclesia Lateranensi constituit, quorum loco Gregorius Tertius postea monachos Diui Benedicti, quibus de seculis iterum introducti sunt: Canonici Regulares, qui sub obedientia Prioris, loco Abbatis monasterio more viuerebant, in qua re neque cum veritate, neque cum ipso Onuphrio concordat, & satis indicat Onuphrij libellum non legisse, seque quòd ex Onuphrij relatione scribit, ab aliquo ignaro accepisse. Nam Onuphrij in eo lib. llo pagina 118. & sequentibus apertissime dicit, monachos D. Benedicti fuisse quidem Canonicos in eadem Ecclesia ad Dei laudes dicere, nocturne canendi loco, & more laicorum adiunctos, ipsi Canonici interim circa ministerium Sacramentorum, & verbi Dei praedicationem, & exercitium curam suam occupatis. At non dicit, Canonicos illi tempore vsque ad Bonifacium Octauum ab illa Ecclesia electos, quin è contrario dicit, ipsos Canonicos semper in ipsa Ecclesia mansisse, & numero multiplicatos, de his quibus monachos D. Benedicti illorum munera supplere cepisse, officia diuina dicere, nocturne in eadem Ecclesia canendi, quòd munus ipsi monachi ex Gregorij III. & aliorum Pontificum statuto in dicta Ecclesia praestabant Verba Onuphrij referemus lib. 2. cap. 14. quem locum remitto, quae etiam habentur in eodem libro de Ecclesia Lateranensi cap. 3. & alibi. Porro secundum rei veritatem non Gelasius Clericos Canonicos, siue Regulares in Lateranensi Basilica primus constituit, sed Syluester tempore Magni Constantini, vt lib. 2. dicemus.

**Q**uinto ait Azorius ibidem quaestione quinta, a qualiter interdictum esse Clericis Canonici, à monachis officium aduocandi, & procurandi, quòd falsum esse de Canonici, dum modo praedictum gratuitum impendant, notauit Gratianus, & cum illo glossa cap. obseruandum 15. quaest. 2.

**S**exto ait cap. 23. quaestione quarta in toto corpore iuris canonici non fieri mentionem Or-

dinis Eremitarum Augustinensium, nisi duobus vicibus in sexto Decretalium, nimirum in c. Quondam de electione, & in cap. Religionum de religiosis domibus. Hinc habes contra Marquez primò falsum esse, quòd textus in cap. Infirmum qui clerici, vel vouentes, ex sententia Azorij legitur quatuor de Eremitis Augustinensibus, secundò falsum esse, quòd ait, quando in iure canonico non fit mentio Ordinis Sancti Augustini, absolute intelligendum esse de Ordine Eremitarum, cum in toto corpore iuris canonici duabus tantum vicibus illorum mentio habetur.

Demum eodem cap. 23. quaest. 5. ait, & protestatur omnia, quae de antiquitate Ordinis Eremitarum, & illius monasterijs ante Lateranense Concilium existentibus scribit, se ex relatione eorumdem fratrum Eremitarum scribere, ijsque non obstantibus alios probabilibus tenere. Beatum Augustinum Eremitam nunquam fuisse, nec aliquem ordinem Eremitarum particularem instituisse, nisi quòd à aliquos Eremitas in Africa degentes ad meliorem vitam frugem, consilio, & documentis redegit, & cum ante Alexandrum IV. varia essent Eremitarum genera, ipsum Alexandrum omnes in unum ordinem congregatos, alijs omnibus titulis suppressis, Eremitas D. Augustini vocari iussisse. *Es quod, inquit, non Regulam professi, amittunt etiam ac singulorum, quae etiam nunc videntur, delegerunt. Atque ita, vt B. Antonium scriptum reliquit loco citato, vnum è multo S. Augustini nomine constitutus est Ordo, fuerunt igitur longe ante Innocentij Tertij, & Concilij Lateranensis tempora per Occidentem Eremitae, fuerunt canobis Sancti Augustini nomine dicta, vt quae sub eius, vt diximus, Regula militabant, vivebant exemplo eorum, quos praecipit, & verbis informantur: sed nondum Ordo Eremitarum fuerat institutus. Hae ille, ex quibus videre potes, quàm validum, & virum plenum sit testimonium Azorij, quòd Marquez postremo loco ad multum suorum agmen claudendum (vt inquit) referantur.*

CAPVT QVADRAGESIMVM QVARTVM.

*Probabilem esse opinionem, quòd B. Augustinus prater Clericos Canonicos ad normam vitae Apostolica institutos, verius restitutos, nullum Ordinè Regularem instituerit, illum praesertim, qui Eremitarum Augustinensium dicitur.*

dis Eremitarum Augustinensium, nisi duabus vicibus in sexto Decretalium, nimirum in e. Quorundam de electione, & in cap. Religionum. de religiosis domibus. Hinc habes contra Marquez, primo falsum esse, quod textus in cap. infirmante qui clericis, vel vocentes. ex sententia Azorij loquatur de Eremitis Augustinensibus. Secundo falsum esse, quod ait, quando in iure canonico fit mentio Ordinis Sancti Augustini, absolute intelligendum esse de Ordine Eremitarum, cum in toto corpore iuris canonici duobus tantum vicibus illorum mentio habetur.

Demum eodem cap. 23. quæst. 5. ait, & protestatur omnia, quæ de antiquitate Ordinis Eremitici, & illius monasterij ante Lateranense Concilium existentibus scribit, se ex relatione eorundem fratrum Eremitarum scribere, ijsq; non obstantibus alios probabilibus tenere. Beatum Augustinum Eremitam nunquam fuisse, nec aliquem ordinem Eremitarum particularem instituisse, nisi quod aliquos Eremitas in Africa dirigentes ad meliorem vitam frugem, consilio, & documentis redegit, & cum ante Alexandrum IV. varia essent Eremitarum genera, ipsum Alexandrum omnes in unum ordinem congregatos, alijs omnibus titulis suppressis, Eremitas D. Augustini vocari iussisse. *Ex quod, inquit, cum Regulam professi, amittunt etiam ac cingulum, quod etiam nunc videntur, delegerunt. Atque ita, ut S. Antonium scriptum reliquit loco citato, vnum e multo S. Augustini nomine constitutus est Ordo. fuerant igitur longè ante Innocentij Tertij, & Concilij Lateranensis tempora per Occidentem Eremita, fuerunt canobis Sancti Augustini nomine dicti, ut que sub eius, ut diximus Regula militabant, vivebant exemplo eorum, quos præcepit, & moribus informavit; sed nondum Ordo Eremitarum fuerat institutus. Hæc ille, ex quibus videre potes, quàm validum, & virium plenum sit testimonium Azorij, quod Marquez postremo loco ad milium suorum agmen claudendum (ut inquit) referuauit.*

CAPVT QVADRAGESIMVM QVARTVM.

*Probabilem esse opinionem, quod B. Augustinus præter Clericos Canonicos ad normam vitæ Apostolicæ institutos, verius restitutos, nullum Ordinem Regularem instituerit, illum præsertim, qui Eremitarum Augustinensium dicitur.*

**E**Ti daremus Baronio, B. Augustinum primum fuisse, qui vitæ monasticæ instituta inuenerit in Africa, quod tamen gratis asserit; non ob hoc fugeretur, ipsum Augustinum illud vitæ institutum primum coluisse, quod ipse etiã gratis, multo magis asserit. Quot enim sunt, ac fuerunt Episcopi, qui noua Regularium instituta in suas Ciuitates inuenerunt, nec tamen ipsi ea profiterentur? Verum illud etiã addimus, probabilem videri illorum sententiam, qui non solum negant, B. Augustinum monachum fuisse; verum neque aliquem Ordinem Monasticum vel Eremiticum in Ecclesia Africana, vel alibi instituisse, quod de illustrissimo Ordine Eremitarum Augustinensium vocato potissimum intelligimus. Est enim sententia multorum Autorum calculo probata, ac in primis illorum omnium, qui ante annos quadringentos, de vita, & ludibus B. Augustini scriperunt: Illi enim solum dicunt, B. Augustinum Clericos Canonicos instituisse; nullã de Monachis, vel Eremitis mentionem habere, quos non omiserunt, si illos à B. Augustino institutos credidissent: nam fundatio Ordinum inter præcipua illius opera præclarè gesta recenseri debuisset. Quam sententiam ab annis circiter quadringentis plerique alij scriptores cum primis docti, & graues tenuerunt, Vincentius Beluacensis in speculo Historiali vbi plura de Augustino scribit de Clericis ab illo institutis; de Regulã eis tradita, de Eremitis ne verbum quidem. Nauclerus volumine secundo Generatione 40. & 41. vbi primam fundationem Ordinis Eremitarum refert in D. Gulielmum Ducem Aquitanie, & in Ioannem Bonum Mantuanum; Volaterranus lib. 21. vbi scribit: *Demcepti Eremitarum vitæ, qui tertium inter mendicantes obtinent locum. Hi ab initio, ut ait Ioannes Andrea, ex pluribus ordinibus ac Eremitis, simul in vnum coacti, sub Augustini Ordine cum baculo, & zona pellicea; Alexandro IV. ac S. Bonaventura eius Legato probati sunt.* Idem Ioannes Andrea in cap. Religionum de Religiosis domibus, vbi ait, quod Ordo Eremitarum S. Augustini ex pluribus Ordinibus factus fuit, quod accidit sub Alexandro IV. & idem Ioannes Andrea relatus in glossa cap. quorundam in verbo Prædicatorum de elect. in 6. dicit, quod semper Prædicatorum Ordo præmittitur, quia ille antiquior fuit institutio. Robertus Holkot in septimum cap. Sap. lect. 95. vbi scribit: *Et longè post hæc Eremitæ S. Cuthelmi, & S. Augustini, & multitali conuenienter in vnum collegium, facti sunt ex Eremitis Verbanis, & assumperunt S. Augustini Regulam, quæ Eremiticæ vitæ omnino repugnat, & vocatur modò Ordo ille, Ordo Eremitarum S. Augustini, de quorum Ordine nunquam fuit Augustinus D. Antonius part. 2. tit. 10. cap. 8. vbi solum dicit, B. Augustinum Clericos instituisse, & Regulam eis dedisse, nulla facta mentione de Eremitis, vel de Monachis, & 3. par. tit. 1. 4.*

V.M.  
 cis approbatu  
 anonio Ordinis  
 tio ad primu  
 Arcu, & habi  
 stituti & habi  
 stis noua con  
 titur aliquis P  
 xplicite confir  
 que implicite fu  
 in, indultorum  
 gentium Quar  
 primò per Gre  
 dum V. quorum  
 oro indultorum  
 g. 26. vsque ad  
 one quarta exte  
 de septem Viti  
 in fuisse, qui Ca  
 Lateranensi coo  
 Tertius post  
 bus deficientibus  
 ti Regulares, qui  
 bbatis monastic  
 cum veritate neq;  
 , & factis indicat  
 seque quod ex O  
 quo ignaro acc  
 ibi. Ilo pagina mi  
 dicit, monachos  
 anonicis in ead  
 ductuque canend  
 os, ipsi Canonici  
 sacramentorum, &  
 cretium cura an  
 t, Canonicos illi  
 Octauum ab ill  
 cio dicit, ipsos Ca  
 mauisse, & mo  
 us monachis D. B  
 ere cepisse, ostend  
 Ecclesia canonic  
 Gregorij III. & alio  
 Sta. Eccl. sic presu  
 nus lib. 2. cap. 14.  
 iam habet in si con  
 enfi cap. 7. & abbe  
 non Gelasius Cle  
 lares in Lateran  
 Syluester tempore  
 icemus.  
 m questione quatu  
 ericis Canonicis, b  
 ndi, & procurand  
 is, dum modo par  
 t, notauit Gratian  
 andum 15. quæst. 1.  
 e quarta in toto  
 eri mentionem Ch  
 dina



cap. 14. vbi licet referat multa, quae Frater Iordanus de Saxonia scribit de Ordine Eremitarum, quem ex D. Augustino deducere conatur, tamen illius sententiam quoad hoc vti falsam rejicit, cum propheta illa Abbatis Iochimi, cui Frater Iordanus nitebatur. Et post multa sic tandem concludit: *Et etiam aliqui Eremita viuentes religiose in locis solitarijs potuerunt esse, quo viuentes secundum Regulam Augustini, & forte illi, ad quos sermones dicuntur editi ad Eremitas, sed non erant illi proprie loquendo illius Ordinis, & mox vita, cuius nunc, qui dicuntur Eremitani, & habitans in Ciuitatibus, Villa, & Castris. Similiter et si fuerunt aliqui ante Ordines Mendicantium, qui viuerent in Eremitis secundum Regulam Augustini, non tamen erant talis Ordinis, nec habebant vnum caput, nec illas ordinationes, quas habent Eremitani nunc. Vnde non potest dici, quod qui dicuntur Eremitani nunc, fuerint ante Mendicantes, sed postea, ut patet infra.* Cardinalis Bellarminus in lib. de Scripturis Ecclesiasticis in Augustino rejicit tanquam spurios sermones ad Eremitas, & illos, qui dicunt, Augustinum eum Eremitis degisse, & consequenter, quae de institutione Eremitarum per Auctorem illorum sermone finguntur. Azorius loco citato cap. praecedenti ad finem, vbi refert verba ex D. Antonino proxime citata, quem sequitur Arnoldus Wion Belgae lib. Ligni Vitae cap. 9. vbi dicit, quod tempore B. Petri Damiani, qui fuit circa annum Domini 1030, nulli Eremitae Regulam D. Augustini obseruabant, ut ex historijs compertum est. Frater Prudentius de Sandoal Hispanus in lib. de Fundatione Ordinis D. Benedicti, vbi agit de Sancto Ildephonso Toletano, vbi ait, B. Augustinum nullum Ordinem nouum instituisse, sed tantum Regulam pro suis Clericis scripsisse. vltimos omittimus, qui negant, etiam Clericos Canonicos ab illo fuisse institutos, de quibus supra cap. 2 diximus.

II. Neque vero sic dicentes illustrissimo Ordini Eremitarum Augustinensium detrimentum aliquod afferunt, nec afferre intendunt, licet iniuria non sufficiunt monachi D. Hieronymi nuncupati, si dicamus, illos à B. Hieronymo verè non esse institutos, neque Ordini seruorum B. Mariae Virginis, aut etiam Praedicatorum, & alijs multis, qui sub B. Augustini regula militant, & illam profitentur praesertim quòd ita dicentes ore Pontificum, & Ecclesiae Catholicae loquuntur, quae dicit, Eremitas Augustinenses titulum, & regulam B. Augustini ex concessione Apostolica obtinuisse, vt ex Bullis Pontificum statim adducendis patet. Neque tandem sic dicentes, B. Augustini dignitatem se illo pacto laedere arbitrantur, quem scilicet non ficta laude honorare, & colere debemus. Vt non omittam, quod elegenter Baronius tom. 6. sub ann. 494. nu. 76. de D. Benedicto scribit, perperam illos facere, qui ei, quos non genuit, alienos partus supponunt: etenim non fecerunt, sed scilicet supponi aliena soboles conseruit.

¶

**C**AUSE, quae nostram sententiam probabunt reddunt, sunt in primis silentium omnium veterum Pontificum, Conciliorum, Canonum, Doctorem, & Historicorum vsque ad tempora Magni Lateranensis Concilij sub Innocentio III. congregati, quos omnes si diligenter scrutati fuerimus, nullum reperimus, qui de hoc Ordine Eremitarum Augustinensium verba fecerit. Quod ne quis de meo me dicere opinetur, testes profero ab aduersarijs datos. & omni exceptione maioris vocatos, quos respicere nullatenus potuit. Hi sunt, primus Frater Iordanus de Saxonia lib. 1. in vita Fratrum cap. decimo quarto, ita scribens: *Qualiter autem fratres nostri Ordini in illo tempore ad locum temporis, scilicet ad dispersionem suam de Africa vsque ad tempora praedicti Innocentij Papa vixerunt, quidue egerint, scripto authentico non inueni: unde de hoc aliqui scribere narrant, sed hoc vnum certum est, quod illa sancta progenies S. Augustini non omnino exstitit, sed in aliquo bono fratribus, in quadam familia simplicitate vniuersum perdurauit vsque ad annum 1212. quando celebratum fuit praefatum Concilium Lateranense sub praefato Domino Innocentio Papa III. Secundus est D. Antoninus Florentinus, par. tit. 24. cap. 14. §. 3. vbi verba Fratris Iordani repetens inquit: *Denique ab illa dispersione multis fluxerunt anni vsque ad tempora Innocentij Papa III. qui fuit Primus Papa, quem circa ordinem istum aliquid speciale fecisse legi. Quanquam verum, nisi sit, quod ante eum plures Romani Pontifices ipsam Ordinem sacris congruis fauoribus profecuti: licet propter temporum antiquitatem, & fratrum simplicitatem, nihil à nobis de hoc scriptum inueniatur. Nam antiquitus à sanctis Patribus de privilegijs, & gratijs scriptis summe occupabant sed simplicem fauorem Sedis Apostolicae, & Praetorum eum sufficere arbitror sum. Vnde fuit etiam de B. Francisco, quod ipse super gratia indigetia, quam fratres Minores praedicant esse in scriptis, privilegium scriptum à Papa petere non curauit, contentus de oraculo vine vocu. Sic existimo fuisse eos paribus illis in antiquo, qui adhuc in maiori simplicitate viuunt, quam sanctus Franciscus, cuius ipsi in eremo habitant. Qualiter autem fratres dicti Ordini in illo tempore nulla tantum temporum, id est, à dispersione sua de Africa vsque ad tempora Domini Innocentij vixerunt, quidue egerint, scripto authentico non inueni: unde de hoc aliqui scribere narrant. Haec D. Antoninus, quae vt dixi, cum multis sequentibus ex Fratre Iordano lib. 1. in vita Fratrum cap. decimo quarto de verbo ad verbum sunt excepta: ne decipiaris, dum legis illum scribere, se formam privilegij Innocentij III. & aliorum Pontificum Ordini Eremitico indultorum legisse. Hi duo testes, qui ab aduersario negari non possunt, aperitissime fatentur, ante magni Lateranensis Concilij tempora non inueniri aliquo scripto authentico, vbi Eremitae fuerint, quidue egerint quod tam diuturnum silentium iudicio est, illis ante Lateranense Concilium nullatenus fuisse.**

**N**ec sufficit illorum temporum Eremitarum simplicitas ad illud excusandum. Nam quod

¶

uerunt post D. Augustinum vsque ad tempora Concilij Lateranensis vni sanctissimi, simplicissimi, etiam ex eremitis in solitudinibus degentes, ab hominum aspectu, & conuersatione longe remotissimi, quorum gesta Deus toti mundo nouissima esse voluit, quorum pleni sunt omnes libri sacrarum historiarum, quorum monasteria, & familiaritas sine illorum simplicitatis lesione Summi Pontifices, Reges, Principes, priuilegijs, & fauoribus amplissimis profecuti sunt, quorum caemula nunc etiam manent?

Verum vt huius argumenti vires magis sentiantur, non ab re fuerit, eandem rationem inductione facta per singula Summi Pontificum, Conciliorum, & sacrorum Canonum decreta, ac aliorum probatae fidei auctororum testimonia confirmare. Et quidem quòd ad Bullas Pontificum spectat, quae vel in actis Romanorum Pontificum, vel in Regillis Cancelleriae Apostolicae, vel in Bullarijs, vel in libris Conciliorum videri possunt, certo certius est, nullam inueniri, in qua de hoc Ordine vel minimum verbum habetur ante dictum Concilium Lateranense. Et licet scribit Coriolanus, Innocentium I. suis literis ad Valerium Hippocentem datis hunc ordinem confirmasse, aliosque Pontifices ante Concilium Lateranense multis priuilegijs illum auxisse, idque etiam notetur in officio Sanctorum Ordinis Eremitarum, tamen necesse Coriolanus, nec alij exempla dictarum litterarum, aut priuilegiorum vsque in hanc diem produxerunt, quod certe facerent, si illa haberent. Quin potius è contrario scribit Frater Iordanus dicti Ordinis Prior Generalis lib. 1. cap. 19. B. Augustinum in vno solo caeteris Ordinum institutoribus minus fecisse, quòd videlicet confirmationem sui Ordinis à Sede Apostolica non impetravit, contentus autoritate ordinaria in Dioecesi suae. Nec mirum, inquit, non enim illa ad huc tempore vix in otuerat, sedem Apostolicam circa Italia occupari: quia nulla fuit adhuc prohibito, vel restrictio de Ordinibus iustitiam sed quilibet liberè Deo seruiuit, si ut libuit: praesertim cum ante tempora S. Augustini nullus adhuc Ordo regularis fuerit ab Ecclesia solènter approbatus. Quae si vera sunt, vide, quid veritatis habeant quae Coriolanus de Ordinis Confirmatione, Priuilegijs, & concessione per Innocentium facta scribit in sua Chronica Ordinis Eremitarum in principio.

**I**N Concilio etiam siue Generalibus, siue Provincialibus, vel synodalibus, nunquam reperitur facta mentio dicti Ordinis ante Concilium Generale Lugdunense sub Gregorio X. Nam quòd nonnulli dicunt, factam illius mentionem sub nomine monachorum, frigidum nimis est: quia Concilia, quae monachorum meminerunt, omnes monachos sub Regula D. Benedicti, aut D. Basilij concludunt, vt videri potest in secundo Concilio Aquisgranensi celebrato sub Gregorio IV. anno 833. in consultatione secundi capituli, §. siue cap. 15 vbi praecipitur, omnes monachos cuiusque

uerunt post D. Augustinum vsque ad tempora Concilij Lateranensis vni sanctissimi, simplicissimi, etiam ex eremitis in solitudine degentes, ab hominum aspectu, & conuersatione longè remotissimi, quorum gesta Deo toti mundo notissima esse voluit, quorum pleni sunt omnes libri sacrarum historiarum, quorum monasteria, & familias sine illorum simplicitatis lectione Summi Pontifices, Reges, Principes, priuilegijs, & fauoribus amplissimis profecti sunt, quorum exempla nunc etiam manent?

Verum vt huius argumenti vires magis sentiantur, non ab re fuerit, eandem rationem in inductione facta per singula Summorum Pontificum, Conciliorum, & sacrorum Canonum decreta, ac aliorum probata fidei autorum testimonia confirmare. Et quidem quod ad Bullas Pontificum spectat, quæ vel in actis Romanorum Pontificum, vel in Registris Cancellariæ Apostolicæ, vel in Bullarijs, vel in libris Conciliorum videri possunt, certo certius est, nullam inueniri, in qua de hoc Ordine vel minimum verbum habetur ante dictum Concilium Lateranense. Et licet scribat Coriolanus, Innocentium I. suis literis ad Valerium Hippontensem datis hunc ordinem confirmasse, aliosque Pontifices ante Concilium Lateranense multis priuilegijs illum auxisse, idque etiam notetur in officio Sanctorum Ordinis Eremitarum, tamen nec ipse Coriolanus, nec alij exempla dictarum litterarum, aut priuilegiorum vsque in hanc diem produxerunt, quod certe facerent, si illa haberent. Quin potius è contrario scribit Frater Iordanus dicti Ordinis Prior Generalis lib. 1. cap. 19. B. Augustinum in vno solo ceteris Ordinum institutoribus minus fecisse, quod videlicet confirmationem sui Ordinis à Sede Apostolica non impetrauit, contentus autoritate ordinaria in Dicecesi suæ: Nec mirum, inquit, non enim illo adhuc tempore vsus inoleuerat, sedem apostolicam circa talia occupari: quia nulla fuit adhuc prohibitio, vel restrictio de Ordinibus instituentis, quilibet liberè Deo seruiuit, si ut libuit: præsertim cum ante tempora S. Augustini nullus adhuc Ordo Regularis fuerit ab Ecclesia solènter approbatus. Quæ si vera sunt, vide, quid veritatis habeant quæ Coriolanus de Ordinis Confirmatione, Priuilegijs, & concessione per Innocentium facta scribit in sua Chronica Ordinis Eremitarum in principio.

**I**N Concilijs etiam siue Generalibus, siue Provincialibus, vel synodalibus, nunquam reperitur facta mentio dicti Ordinis ante Concilium Generale Lugdunense sub Gregorio X. Nam quod nonnulli dicunt, factam illius mentionem sub nomine monachorum, frigidum nimis est: quis Concilia, quæ monachorum meminerunt, omnes monachos sub Regula D. Benedicti, aut D. Basilij coneludunt, vt videri potest in secundo Concilio Aquilegensi celebrato sub Gregorio IV. anno 833. in consultatione secundi capituli, §. siue cap. 15. vbi præcipitur, omnes monachos cuiusq;

Religionis secundum traditam à B. Benedicto regulam viuere debere, Idem de Monialibus statuitur in Concilio Rhemenſi cap. 3. vbi præcipitur, vt canonicæ viuant secundum regulam D. Augustinialiter verò monialiter secundum regulam D. Benedicti. Idem habetur in Concilio Romano sub Innocentio II. cuius verba refert Gratianus in cap. Pernicioſam 18. quaſt. 2. neque verum est, quod Coriolanus ait, Concilium numerare monachos inter prof. flores Regula D. Augustiniana supra e. 9. Idem Concilium inquit: Præſertim autē conſuetudo. & decretabilis moleſti, quod & monachi, & Regulares Canonici poſt ſuſceptum habitum, & profeſſionem factā, ſpecta Beatorum Magiſtrorum Benedicti, & Auguſtini regula leges temporales, & medicinam gratis lucris remporali addiſcent. Vbi vides, monachos locari ſub magiſtratu & Regula D. Benedicti, & Canonicos Regulares ſub Regula B. Auguſtini.

**N**unc quod spectat ad libros sacrorum Canonum, certum est in 1. volu. quod Decretum nuncupatur, nullibi fieri mentionem Ordinis Eremitarum S. Aug. nam quod ait Coriolanus, illos contineri sub nomine monachorum, & monachos numerari inter professores regulæ B. Augustini, non solum voluntarie, sed falso dictum esse nunc ostendimus. imò si fides adhibenda est glossæ ipsius Decreti, vsque ad tempora autoris eiusdem glossæ, nondum conſtabat, quodnam genus vitæ eſſet illud Eremitarum, c. Qui verè. 1. 6. q. 1. & inter personas regulares nō comprehendebantur, c. ſcriptis. 27. q. 2. & poterant habere proprium, & uxores ducere. ibidem, & c. Perlatum. 19. q. 3. Adde, quod cum nonnulli ſcili quodſā canones ipſius Decreti notauiſſent titulis fermorum ad Eremitas, cenſores Gregoriani illos titulos deleuerunt, proprijs titulis reſtituit, vt ſupra notauiſſimus. De ſecunda verò parte, quæ dicitur Decretale, Azor. tom. 1. lib. 12. c. 23. q. 4. ita inquit: Quæ ſi, vt in toto libro Decretaliū iuſſu Gregorij Noni collectis ſolummodo reſeruantur duo Ordines Mendicantium, Prædicatorum ſcilicet, & Minorum, c. Nimis, de Exceſſibus Prælati, c. in ijs, de Priuilegijs: per eadē enim tempora non dū autoritate Pontificia, & publico ſcripto Auguſtinianorū, & Carmelitarū Ordines confirmati fuerant. Vnde patet etiā, quā ſit à veritate alienū, quod Marquez c. 2. in princ. & c. 7. §. 2. & c. 1. §. 12. affirmat, ex ſententia Azor. rex. illū c. influante Qui Clerici, vel vouentes, de fratribus Eremitis Ordinis S. Auguſtini loqui: nā Azorius dicit, Fratres Auguſtinenſes ita illum locum interpretari, quorum interpretationem nō probat, ſed impugnat, vt merito impugnandam eſſe inferius dicemus, inter ſoluendum contraria argumenta. Porro in tertio volumine, quod dicitur ſextus Decretalium, duabus tantum vicibus huius Ordinis mentio habetur, ſemel in c. Religionū, de Religioſis Domibus, qui eſt textus Concilij Lugdunenſis ſub Greg. X. celebrati, & 2. in c. Quorundam de Elect. qui eſt Canon Bonifacij Papæ VIII. & quāquā in d. c. Religionum dicitur, quod illius inſtitutio

Conci-

V. M. ... am probabiliem ... nentum omnium ... um, Canonum, ... que ad tempora ... Innocentio III. ... ter ſeruatæ fue ... hoc Ordine E ... na fecerit. Quid ... ur, teſtes profero ... ceptione maior ... ſi poſſūt. Hi ſunt ... na lib. 1. in vna ... ſcribens: Quatio ... ter alio ranti rem ... ſiue ad temp ... idue regerit, ſcrip ... aliquid ſcribere na ... ad illa ſancta prop ... ſunt ſed in aliquo ... ſimplicitate vno ... quando celebratum ... ſe ſub præſate Do ... ſi eſt D. Anton ... 14. §. 3. vbi verba ... Denique ab illa ... ad tempora in ... quæ circa Ordi ... Quamquam ſenſ ... ſi Pontifices ipſi ... profecti licet pro ... ſi ſimplicitatem ... tur. Nam antiqui ... ſi ſcripta ſerua ... em Sædis Apoſtolice ... ſi ſunt. Vbi ſunt ... per gratia indal ... eſſe in ſiſto, præ ... curant, contenti ... ſiſſe reo paribus ill ... ſiſſitate vnaſunt ... in eremo habitant ... ſi ſiſto interuallo can ... ſiſſia vsque ad ven ... ſiſſidue egerint, in ſi ... ſiſſa aliquid ſcribere ... ſi dicit, cum mel ... ſiſſano lib. 1. in vna ... ſiſſe verbo ad verbum ... ſiſſe legis illum ſcribo ... ſiſſentij III. & aliorum ... ſiſſiditorem legi ... ſiſſario negari nō poſ ... ſiſſe magni Lateranenſis ... ſiſſentiri aliquo ſcripto ... ſiſſe, quidue egerint ... ſiſſe in iudicio eſſe, illi ... ſiſſe nullatenus fuiſſe. ... ſiſſe orum Eremitarum ... ſiſſe ſandum. Nam quo

174

Concilium Lateranense præcessit: non tamen dicitur, illum ante Concilium Lateranense fuisse approbatum: sed tunc primum ex omnium Doctorum consensu censetur fuisse approbatus, vel paulò ante per Alexandrum Quartum. Et potuit dictus Ordo præcessisse materialiter, sed non formaliter, id est fuerunt ante Concilium Lateranense quidam Eremitæ, ex quibus postea conflatus fuit vnus Ordo Eremitarum, sub titulo S. Augustini: non fuit ipse Ordo Augustinensium formatus, qui nunc cernitur.

VII. Tandem si antiquorum Doctorum, vel Historicorum volumina scrutemur, nullum testem idoneum dabunt ante annum 1200. qui huius Ordinis meminerit. Quod etiam patebit inducentibus per singulos testes, quos producant: nam vetustiores testes, quos proferunt, sunt sermo B. Ambrosij de Augustini baptismo, epistol. Valerij ad Augustinum, epistol. Sigiberti ad Macedonium, sermones ad Eremitas, cum lib. de Vita eremitica, & quibusdam epistolis Augustini, quæ ab omnibus apocrypha putantur, & vt talia rejiciuntur. Proferunt deinde Petrum Damiani, D. Bernardum epistola ad Bonifacium, & Abbatem Ioschimium, & Petrum Cluniacensem. Sed illa epistola, siue sermo sub nomine Petri Damiani, illius esse non potest. B. Bernardus Augustinum largo modo vocat monachum: ceterum sexcentis in locis pro Ordine S. Augustini intelligit Canonicos Regulares. Abbas Ioschimus de Eremitis Augustinianis non loquitur, & ambiguis verbis vtitur, de quo inferius. Petrus Cluniacensis expressè de Monachis Cluniacensibus verba facit. Ceteri omnes, quos afferunt, posteriores sunt, vt videtur, ingenuè dixisse fratrem Iordanum, nullum authenticum testimonium antiquitatis huius Ordinis ante Lateranense Concilium inueniri.

VIII. Otest & secundo loco probabilitas eiusdem sententiæ probari, ex ordine præcedendi inter Mendicantes hæcenus obseruato: ordo enim præcedendi inter Regulares sumitur ex ordine institutionis, & approbationis ipsarum Religionum, vt notat glossa communiter recepta, & probata in cap. Quorundam de electione in 6. & in cap. fin. in verb. Prædicatores de pactis, eod. lib. 6. & Ioannes Andreæ in cap. nims, il secondo, in princ. & ibidem Ostiensis de excessibus Prælatorum. Et hic ordo est fundatus tum in iure Canonico, iuxta quod primo institutus præcedere debet, secundo loco institutum cap. Episcopos 17. d. & ibi post glossam notauit Præpositus n. 2. versiculo nota, quod qui prior, & in cap. Episcoporum 93. d. & qui prior est tempore debet esse potior in iure, cap. renouantes 22. d. cap. qui prior. de Regulis iuris in 6. & cap. antiqua de priuilegijs: tum etiam in iure ciuili, quo cauetur, vt priores tempore sint etiam priores in honoribus, & sessionibus. l. honores de Decurionibus §. finali, & ibi Bartholus C. de tyronibus lib. 12. §. ordinationem authentic: de

monachis: de qua re videri possunt, quæ notantur per Abbatem, & alios Doctores in cap. 1. de maiestate & obedientia, & Decium consil. 61. col. 1. versiculo Dominus. Vnde si Ordo Eremitarum a B. Augustino fuisse institutus, omnes alios ordines saltem monasticos præcessisset, & tunc etiam præcederet, excepto ordine D. Basilij, præsertim si verum esset quod Coriolanus affirmat, dictum ordinem non solum per B. Augustinum fuisse institutum, sed etiam per Innocentium I. auctoritate Apostolica probatum, & confirmatum, quo & priuilegijs auctum & decoratum. Ceterum ipse ordo non solum non præcedunt monachos, sed nec etiam Prædicatores, & Minores, quin potius ab illis præcedantur in omnibus actibus publicis, & priuatis. Ergo probabile est, illorum institutionem satis antiquam non esse, & saltem non esse referendam in B. Augustinum. Quæ ratio confirmari potest, quia si dictus Ordo fuisse per B. Augustinum verè institutus, etiam de illius approbatione minimè constaret: imò constaret nuncquam à Sede Apostolica specialem approbationem obtinuisse, adhuc iure prioris institutionis omnes Ordines monasticos, excepto Ordine D. Basilij, præcessisset, ac nunc etiam præcederet: nam antiquitus præsertim circa tempora B. Augustini, & longè post illa poterant Episcopi in suis diocæbus, monasteria, & Ordines Regularium instituire, eisque Regulas scribere. Et qui ab Episcopo vel instituti, vel probati erant, absque alia Romani Pontificis probatione, vel confirmatione legitime & approbati ab omnibus Catholicis debebantur, vt colligitur ex cap. Parsimoniam, vbi Geminianus, Turrecremata, & Præpositus et dist. & notat idem Geminianus in cap. si quis, extra versic. si autem 30. d. & glo. in cap. si qui Clericus 11. q. 1. & ex cap. religionum de religiosis domibus in sexto, iunctis ijs, quæ traduntur in l. 1. §. sed religionis, de Collegijs, à Bartolo ibidem, & ab Alexandro in 2. volum. consil. quod etiam probant Frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 19. & Iohannes Marquez cap. 14 §. primo.

Necque videtur ratio euacuari, dicendo cum Coriolano, non semper attendi prioritatem institutionis in ordine præcedendi, & potuisse fratres Prædicatores alij de causis præcedere, vt quia fuerant priores in loco, vbi de præcedentia agebatur, vel ex aliqua consuetudine locorum, vel ob suauitatem lite inter dictos Ordines Prædicatorum, & Eremitarum in Hispanijs excitata, ac diu agitata, Summus Pontifex Clemens VIII. eam inuicem, & inappellabiliter terminauit, sententiam ad ipsos Prædicatores omnes Ordines Mendicantis, & specialiter Ordinem Eremitarum præcedere debere, & in Decreto Pontificio notatur, habitam esse rationem antiquitatis, & prioris institutionis vtriusque Ordinis per hæc formalis verba: *Ne considerantes fratres ipsos Prædicatores primos, dignos, & honorabiliores locum inter ceteros quo inique a-*

enim Ordinem Mendicantium Religiosi tenere. & attendentes eum ritum, & ordinem in Vrbe obseruari, quod immediate post antiquos Ordines monachales successerunt fratres Prædicatores, ac lites, causas, & controversias huiusmodi non modicum scandalum generauerunt, ac de antiquitate, & præuentione cuiuslibet Ordinis certiores facti, nec non pacem, & quietem, etc. Videri potest totum illud decretum, quod refertur in nostro Bullario indultorum Congreg. Lateranensis pag. 643. ad quem locum remitto. plura etiam omittere, quæ ad hanc rationem roborandam, & firmandam dici possunt, ne aliorum causas agere videri velim.

## CAPVT QVADRAGESIMVM QVINTVM.

Ad assertionem Capitis præcedentis firmandam alia ratio adducitur, & Eremiticis Ordinis fundamenta, & tempus fundationis reteguntur.

PRima ratio capitè superiori allata ægrè admodum fertur à Coriolano, pro qua in suo Defensorio veritate (vt vocat) sententia ad octauum argumentum, contra Canonicos Frisonarios allatum in modum exagandæ, vocans eos eccos, Dialectice ignaros, & syllogizare nescientes, propterea quod ex illo antecedente, neque in Decreto, neque in Decretali de isto Ordine fratrum Eremitarum S. Augustini fit aliqua mentio, hæc consequentiam deduxerit. Igitur iste Ordo antea non erat, quia ex negatiua, inquit, non sequitur affirmatiua, quod alij alio modo explicant, ex negatiua arguunt non concludere. At immeritò, primò quia in historicis argumentum ex negatiua probat, & quandoque demonstrat, vt quando historici omnes silentia hæc pacto probamus, vnicum tantum mundum creatum, non plures mundos, quia Sacra historia circa mundi pluralitatem silent, nec nisi vnum à Deo creatum tradunt. Eodem modo probamus septem Sacramenta, non autem plura à Christo Salvatore nostro fuisse instituta, quia historia Evangelica plura non numerat. Eodem modo asserimus, vnam personam diuinam incarnatam, non plures, quia Evangelica narratio plures incarnatas fuisse non affirmat. A pari, cum Sacri Canonici de alijs Ordinibus Mendicantium, & non Mendicantium ante Concilium Lateranense probatis verba fecerint, hunc autem silentio tlexerint, probabilis est coniectura, illum ante Concilium Lateranense minimè institutum fuisse, aut saltem non fuisse approbatum, secundò, quia Canonici Frisonarij

non ex solo silentio sacrorum Canonum consequentiam illam deducunt, sed omnium Conciliorum, Pontificum, Historiarum, & aliorum probatae fidei antiquorum Scriptorum ante ipsum Concilium Lateranense, ut videmus: ex hoc enim tam concordi silentio non solum probabiliter, verum etiam demonstratiue sequela deducitur. Alias quam ob causam factum putabimus, ut qui omnes alios Ordines recensuerunt, à Diuis Benedicto, Basilio, Romualdo, Gualberto, Norberto, & Bernardo institutos, siue reformatos, hunc solum emittere voluerint? & ut semel dicam, si omnes de Ordinibus Regularibus scribentes illum omiserunt, unde nam colligi potest, illum ante Concilium Lateranensem tempora extitisse, nisi licet sine probatis testibus id affirmare, cur non licebit etiam alia id genus innumera de proprio ecclesie confingere, & pro veris historijs venditare, & asserere? Viduas itaque Frisnarios non ex ignorantia Dialectices, & clausis oculis sequela illam deduxisse, sed optima ratione Ordinis Eremitici nouitatem, aut probauisse, aut saltem probabilem reddidisse.

CAPVT QVADRAGESIMVM QVINTVM.

*Ad assertionem Capitis precedentis firmandam alia ratio adducitur, & Eremitici Ordinis fundamenta, & tempus fundationis reueguntur.*

**R**ima ratio capite superiori allata egregie admodum fertur à Coriolano, pro qua in suo Defensorio veritate (ut vocat) secundum ad octauum argumentu, contra Canonicos Frisnarios inuenit in modum excandescit, vocans eos cecos, Dialectice ignaros, & syllogizare nescientes, propterea quod ex illo antecedente, neque in Decreto, neque in Decretali de illo Ordine fratrum Eremitarum S. Augustini sit aliqua mentio, hanc consequentiam deduxerint. Igitur iste Ordo antea non erat, quia ex negatiua, inquit, non sequitur affirmatiua, quod alij alio modo explicant, ex negatiua arguentem non concludere. At immerito, primò quia in historicis argumentum ex negatiua probat, & quandoque demonstrat, ut quando historici omnes silent: nà hoc pacto probamus, vnicum tantum mundum creatum, non plures mundos, quia Sacra historia circa mundi pluralitatem silent, nec nisi vnum à Deo creatum tradunt. Eodem modo probamus septem Sacramenta, non autem plura à Christo Salvatore nostro fuisse instituta, quia historia Evangelica plura non numerat. Eodem modo asserimus, vnam personam diuinam incarnatam, non plures, quia Evangelica narratio plures incarnatas fuisse non affirmat. A pari, cum Sacri Canones de alijs Ordinibus Mendicantium, & non Mendicantium ante Concilium Lateranense probatis verba fecerint, hanc autem silentio texerint, probabilis est coniectura, illum ante Concilium Lateranense minime institutum fuisse, aut saltem non fuisse approbatum. secundò, quia Canonici Frisnarij

non ex solo silentio sacrorum Canonum consequentiam illam deducunt, sed omnium Conciliorum, Pontificum, Historiarum, & aliorum probatae fidei antiquorum Scriptorum ante ipsum Concilium Lateranense, ut videmus: ex hoc enim tam concordi silentio non solum probabiliter, verum etiam demonstratiue sequela deducitur. Alias quam ob causam factum putabimus, ut qui omnes alios Ordines recensuerunt, à Diuis Benedicto, Basilio, Romualdo, Gualberto, Norberto, & Bernardo institutos, siue reformatos, hunc solum emittere voluerint? & ut semel dicam, si omnes de Ordinibus Regularibus scribentes illum omiserunt, unde nam colligi potest, illum ante Concilium Lateranensem tempora extitisse, nisi licet sine probatis testibus id affirmare, cur non licebit etiam alia id genus innumera de proprio ecclesie confingere, & pro veris historijs venditare, & asserere? Viduas itaque Frisnarios non ex ignorantia Dialectices, & clausis oculis sequela illam deduxisse, sed optima ratione Ordinis Eremitici nouitatem, aut probauisse, aut saltem probabilem reddidisse.

**V**erum ut de veritate supradictæ assertionis omnis hæsitandi scrupulus in posterum tollatur, probabitur nunc eadem assertio ratione directa, & ut vocant ostensiva, & à priori, veros dicti Ordinis fundatores, & tempus fundationis ipsius producendo, ac digito in luce meridiana indicando. Ait enim Marquez cap. 13. in princ. non posse extra D. Augustinum aliquem dicti Ordinis Eremitarum certum fundatorem monstrari, quod licet non conueniat illius antiquitatè, nec sufficiat ad probandum, illius institutionem in B. Augustinum referendam esse, nam multa sunt recens inuenta, quorum tamen autores ignoramus, ut multis exemplis probat Polidorus Virgilius de regum inuentoribus lib. 3. cap. 18. absolute tamen falsum esse, designatis veris, ac proprijs ipsius Ordinis fundatoribus, conuincemus. Est verò ante omnia obseruandum cum de fundatore dicti Ordinis Eremitici quaestio agitur, distinctione opus esse, ne vocabulorum amphibologijs decipiamur: nà quaestio esse potest de toto Ordine simul collecto, & vnito sub vno capite, vno habitu, ac titulo Eremitarum S. Augustini, ut nunc est, vel esse potest de singulis Congregationibus, seu domibus Eremitarum, ex quibus in vnum collectis, & vnitis, vnus Ordo auctoritate Apostolica fuit conflatus. Et sanè si de toto Ordine quaeratur, non opus est, ut in designandis illius certis, ac veris fundatoribus, & tempore fundationis, diu, aut multum labore mus: nà certo certius est, inchoationem ipsius Ordinis in Gregorium IX. ac etiam Innocentium IV. consummationem verò in Alexandrum IV. Romanos Pontifices, referendam esse: ad enim apertissime constat ex bullis Gregorij IX. & Innocentij IV. quas refert Marquez cap. 3. 4. & 13. & nos infra reddemus, & ex Bulla Alexandri IV. quæ reddidimus supra c. 25.

II.

Lib. 1.

N

Hic

174

Hic enim Pontifex in initio sui Pontificatus, quod fuit xij. Kalen. Januarij 1254. omnes Eremitas per Italiam, & Sicilia constitutos, qui erant diuersi habitus, professionis, titulorum, & congregationum per Riccardum S.R.E. Diaconum Cardinalem tituli S. Angeli in vnum Ordinem collegit, sub vno capite, & sub Regula B. Augustini, certumq; habitum, quem nunc gestant, auctoritate Apostolica eis præfinit. Res est notissima, nec saltem nostris temporibus controuersa. Vide quæ scribit frater Iordanus lib. 1. cap. 19. vbi sui Ordinis fundacionem in Ecclesiam Romanam rejcit. *Ipsa enim, inquit, sacrosancta Mater Ecclesia fratres dispersos in vnum congregauit, quod fuit in Ordinis vnione, de qua supra c. 14. Item regulam eis tradidit, & modum profecti ei determinauit. & Constitutiones authenticas, vt patet ibid. & lib. 2. c. 14. item habitum fratrum specificauit, vt supra cap. 15. Item titulum ei imposuit, vt supra cap. 18. Item officium diuinum ei assignauit, vt supra cap. 14. & eod. lib. 2. cap. 15. item eos ad prædicationem, & confessionem officina deputauit, vt supra c. 16.* Hæc omnia frater Iordanus dicti Ordinis Generalis, qui primus fere de suo Ordine scripsit, quique omnia eiusdem Ordinis Archidiaconus, & monumeta vidisse, & Priuilegia legisse fateatur, vtrò confitens, hunc ordinem Eremitarum, qui nunc est, ante dictos Pontifices, à quibus hæc omnia obtinuit, neq; Augustini Regulam, neque titulum, neq; determinatum modum profecti, neq; constitutiones authenticas, neq; certum ac determinatum habitum habuisse, neq; verò certum modum recitandi officium diuinum, nec ad munus prædicationis, neque ad confessiones audiendas eosdem Eremitas antea deputatos: sed hæc omnia ab Ecclesia Romana in ipsa vnione accepisse. Dixi autem notanter, fundacionem ipsius Ordinis à Gregorio IX. & Innocentio IV. aliquo modo inchoatam: nam Gregorius IX. primus exiit, qui Eremitas fratris Ioannis Boni, alias de Britannis, siue de Fabali nuncupatos, sub certo, ac determinato habitu, quem nunc etiam ferunt, viuere coegit, vt habes ex ipsius bulla supra cap. 25. recitata. Similiter Innocentius IV. omnes Eremitas in Tuscia existentes, exceptis Gulielmitis, siue capite, siue certo habitu, siue Regula, & siue titulo vagantes, in vnum collegit, eosque Regula, & titulo Eremitarum D. Augustini donauit, quibus Riccardum Diaconum Cardinalem tituli S. Angeli, correctorem præfecit, vt habes ex Bulla Innocentij IV. quam supra eodem cap. 25. notauimus. circa quam memorie tenenda sunt, quæ ibid. sunt notata, & quæ etiam infra notabuntur, propter nonnulla, quæ perperam Ioannes Marquez cap. 3. §. 4. & cap. 13. §. 3. & cap. 18. §. 11. & alibi scribit, Innocentium IV. Eremitas in Tuscia degentes alijs Eremitis sancti Augustini, seu illorum Congregationi vnuisse, quod repugnat verbis ipsius Bullæ, in qua iubentur dicti Eremitæ vnum caput sibi deligere, seu vnum Priorem, cui omnes præstent obedientiam, & reuerentiam;

hinc enim sequitur, illos non fuisse vnisse illi Congregationi, sed propriam Congregationem constituisse ab alijs distinctam: alias fuissent duo capita eiusdem Congregationis, quod monstruosum fuisse, nec in alijs Congregationibus habitum visum. Adde etiam, prædictum Innocentium dedisse eisdem Eremitis Protectorem, seu correctorem Riccardum Diaconum Cardinalem tituli sancti Angeli, qui nulli alij Congregationi Eremitarum Protector datus est, antequam vnionem Ordinis, vt apparet ex Bulla protectionis ipsius Cardinalis Riccardi, qua illum Alexander IV. anno tertio sui Pontificatus, toti Ordini Eremitarum Protectorem præfecit, quæ videri potest apud ipsum Marquez cap. 3. §. 3. Nec obstat, quod dicitur in literis eiusdem Innocentij. *Vniuersi vestri per apostolica scripta mandantes, quatenus in vnam vos regulate prepositum formaueris, Regulam Augustini, & Ordinem assumatis, ac secundum eam profectamini. De cetero vos videtur, salua Constitutione faciendus à vobis, dummodo eiusdem Ordinis non obuius institutus: nam per hæc verba solum habetur, quod ante illam vnionem Eremitarum Tuscie in vni corpus, erat Ordo Eremitarum S. Augustini nuncupatus, quod non negatur, erat enim Ordo fratris Ioannis Boni, alias de Britannis nuncupatus, quem Sedes Apostolica Regulam Eremitarum S. Augustini donauerat. At non sequitur, quod Eremitæ in Tuscia degentes, tunc ipsi Ordini fundati Augustini nuncupato fuerint vniti: imò totum oppositum, cum concedatur ipsi Eremitis factis sibi proprias Constitutiones, dummodo dicti Ordinis non obuius institutus: quod non concederetur, si Pontifex illos alteri Congregationi, aut Ordini vnisset.*

**H**is de fundacione totius Ordinis præmissis, nunc vt singularum Congregationum peculiare fundaciones indicemus, ex quibus totus Ordo est conflatus, antequam ad rem ipsam veniamus, duo maximi ponderis notanda sunt. Primum, omnes Congregationes, siue familias, siue domus, ex quibus ipse Ordo Eremitarum Augustinensium est conflatus, ad quinque reduci potest, siue illæ re ab inuicem, siue solo nomine, & vulgi nuncupatione distinguerentur, quarum prima vocabatur Eremitarum S. Gulielmi. Secunda fratris Ioannis Boni. Tertia, de Britannis. Quarta de Fabali. Quinta, S. Augustini: ita enim nuncupantur in bulla Alexandri IV. supra cap. 25. recitata. *Cum autem dilectus filius noster Riccardus sancti Angeli Diaconus Cardinalis, vniuersos domos, & Congregationes Eremitarum prædictorum, quarum quædam sancti Augustini, quædam sancti Gulielmi, nonnullæ autem fratris Ioannis Boni, aliqua de Fabali, aliqua verò de Britanni censebantur, in vnum Ordinem sancti Augustini professionem, & regularem obseruantiam perpetuo de mandato nostro duxerit vnendas: & in alia Bulla eiusdem Alexandri, quæ ipsi Riccardo Cardinali Protectionem*

totius Ordinis committit. *De vno à nobis mandatum apostolicum emanauit, de singulis domibus Eremitarum, quarum quædam sancti Gulielmi, quædam sancti Augustini Ordinem, nonnullæ autem fratris Ioannis Boni, aliqua verò de Fabali, alia de Britanni censebantur, & apud homines ambiguum interdom nuncupationibus uocabantur. Quare si ostensum fuerit, omnes & singulas prædictas Congregationes, suos veros, & proprios fundatores ab Augustino distinctos, multis seculis post Augustinum habuisse, consequenter etiam ostensum erit, totum Ordinem Eremitarum, qui nunc est, alios auctores, & fundatores habuisse, præter, & extra D. Augustinum, ipso Augustino reuocatis, nec opus esse in D. Augustinum eiusdem Ordinis fundacionem refundere. Secundò notandum est, omnes prædictas Congregationes, seu domus, ex quarum collectione, ac vnione idem Ordo fuit conflatus, intra Italia, ac vtriusque Sicilia fines fuisse constitutas, id enim constat ex primis verbis Bullæ ipsius vnionis, quæ sunt illa: *Alexander Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, per Lombardiam, Tusciam, & Romaniam, ac Tarantinam, & Anconitanam, Marobias, Ducatum, Spoletanum, Patrimonium beati Petri in Tuscia, Campaniam, & Maritimum, ac Regnum Sicilia constitutus, salutem, & apostolicam benedictionem. Recordamur liquidè & memoriter & vnam excipio Congregationem Gulielmitarum, quæ extra Italiam per Gallias, Germaniam, & Hispaniam fuerat dilatata, quamquam multa monasteria Gulielmitarum dictæ vnioni non cõfenserint, imò à Sede Apostolica obtinerint in solito statu posse manere sub Regula B. Benedicti, vt cap. sequenti dicemus. Quod notare volui, vt vides perperam, & in cassum laborare Ioannem Marquez ad probandum, quod ante Concilium Lateranense fuerint in Hispanijs, siue in Anglia, siue alibi extra Italiam, & regnum Sicilia monasteria Eremitarum S. Augustini: nam siue id verum fuerit, siue non verum nihil ad rem attinet, illa enim non fuerunt comprehensa in Bulla præfate vnionis, neque ad Ordinem Eremitarum, qui nunc est, vno modo attinet, qui ex solis prædictis Congregationibus, siue domibus intra Italia, ac Sicilia fines existentibus fuit constitutus, excepta, vt dixi, Congregatione Gulielmitarum. His duobus fundamentis iactis consequens est, vt ad singularem Congregationum fundamenta retegendam propius accedamus.**

CAPVT QVADRAGESIMVM SEXTVM.  
Congregationis Eremitarum S. Gulielmi nuncupatorum fundamenta, & primordia retentur.

totius Ordinis committit. De noui à nobis mandatum apostolicum emanauit, de singulis domibus & congregationibus, quarum quaedam sancti Gulielmi, quaedam sancti Augustini Ordinum, nonnulla autem fratris Ioannis Bona, aliqua uero de Fabali, alia de Britanni confectur, & apud homines ambigunt inter eorum nuncupationibus uocabantur. Quare si ostensum fuerit, omnes & singulas praedictas Congregationes, suos ueros, & proprios fundatores ab Augustino distinctos, multis saeculis post Augustinum habuisse, consequenter etiam ostensum erit, totum Ordinem Eremitarum, qui nunc est, alios auctores, & fundatores habuisse, praeter, & extra D. Augustinum, ipso Augustino recentioris, nec opus esse in D. Augustinum eiusdem Ordinis fundacionem refundere. Secundò notandum est, omnes praedictas Congregationes, seu domus, ex quarum collectione, ac unione idem Ordo fuit constitutus, intra Italiam, ac ueriusque Siciliae fines fuisse constitutas, id enim constat ex primis uerbis Bullae ipsius uniois, quae sunt ista: *alexandro Episcopo seruum seruum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopo, & Episcopo, per Lombardiam, Tusciam, & Romanas, ac Tarusinas, & Anagninenses Marobias, Ducatum, Spoletanum, Patrimonium beati Petri in Tuscia, Campaniam, & Maritimam, ac Regnum Siciliae constituto. Salutem, & Apostolicam benedictionem. Recordamur liquida & memoriter & uiam excipio Congregationem Gulielmitarum, quae extra Italiam per Gallias, Germaniam, & Hispanias iam fuerat dilatata, quamquam multa monasteria Gulielmitarum dictae uniois non cõfenserint, imò à Sede Apostolica obtinuerint in solito statu posse manere sub Regula B. Benedicti, ut ex sequenti dicemus. Quod notare uolui, ut uideas perperam, & incassum laborare Ioannem Marquez ad probandum, quod ante Concilium Lateranense fuerint in Hispanijs, siue in Anglia, siue alibi extra Italiam, & regnum Siciliae monasteria Eremitarum S. Augustini: nam siue id uerum fuerit, siue non uerum nihil ad rem attinet, illa enim non fuerunt comprehensa in Bulla praefatae uniois, neque ad Ordinem Eremitarum, qui nunc est, uillo modo attinent, qui ex solis praedictis Congregationibus, siue domibus intra Italiam, ac Siciliae fines existentibus fuit constitutus, excepta, ut dixi, Congregatione Gulielmitarum. His duobus fundamentis factis consequens est, ut ad singularem Congregationum fundamenta reagenda propius accedamus.*

**CAPVT QVADRAGESIMVMSEXTVM.**  
*Congregationis Eremitarum S. Gulielmi nuncupatorum fundamenta, & primordia reteguntur.*

**G**rea originem, & fundacionem Congregationis, siue Ordinis Eremitarum olim S. Gulielmi nuncupatorum duplex dubium oritur. Alterum circa illius autorem: alterum circa primam ipsius institutum: Nã de primo autore dictae Congregationis haec sunt opinioniones. Prima, quae illius fundacionem refert ad Gulielmum quendam Parisiensem, non ad illum, qui Parisiensis Archiepiscopus inter Scriptores Ecclesiasticos recenferur à Cardinali Bellarmino, ut creditur Marquez cap. 14. §. 4. nam hic Gulielmus Archiepiscopus, siue rector Episcopus Parisiensis circa annum salutis 1240. multis annis post dictum Ordinem Gulielmitarum institutum uixit: sed in alterum Gulielmum, qui scholasticus Parisiensis cum esset, diuino numine afflatus, spiritus Mundi illecebris, ut peccata per poenitentiam rediret, vitam Eremiticam magno animi feruore complexus, & praecleara sanctitatis exempla diffundens, plures traxit, cum quibus ipse Ordinis in partibus Galliarum fundamenta iecit, ita autor falsiculi temporum in Innocentio III. Bernardus Varez relatus à Marquez, Augustinus Ticiensis in Dilucidario, & quidam alij. Secunda opinio eiusdem Ordinis institutionem tribuit D. Gulielmo Duci Aquitaniae, & Comiti Picuaniensi, qui aliquando partes Anacleti Pseudopontificis contra Innocentium II. legitimum Pontificem secutus, suadente D. Bernardo Clareuallensi ad sanam mentem, & obedientiam uert Pontificis reuocatus, prioris errati tanta poenitentia ductus fuit, ut non solum longissimas, & laboriosissimas peregrinationes assumpserit, sed etiam vitam Eremiticam in Italiam, ex Ierosolimitana peregrinatione reuersus, aggressus fuerit, & Congregationi praeclearissime nomen, & initia dederit, quae multis monasterijs est aucta, qui tandem post asperam poenitentiam peractam in Tuscia apud stabulum Rodis sancto sine quieuit. Et haec est opinio communior, & probabilior, quam sequitur Theobaldus in uita eiusdem Dni Gulielmi, quam rogante quodam Prouinciali Ordinis Eremitarum scripsit. Nauclerus uolumine Secundo generat. 40. & 41. Volaterranus libro vigesimo primo Antropologiae, Onuphrius in Chronico sub anno millesimo centesimo sexagesimo, & alij, quos refert, ac sequitur Marquez cap. 13. §. 7. Ac praeter illos Gabriel Flamma ex Congregatione Lateranensi Episcopus Clodiensis in uita Sancti Gulielmi ab eo descripta libro secundo, sub die decima Februarij. Tertia est Illustrissimi Cardinalis Baronij tomo duodecimo, sub anno millesimo centesimo trigesimo sexto, ubi contra ea, quae de sancto Gulielmo scripserat in notis ad Martyrologium sub die decima Februarij, reuocat in dubium, an Gulielmus Dux Aquitanie



174

fuerit ille, quem dicunt post suam reconcilia-  
tionem vitam Eremiticam assumplisse, quique per-  
fecta peregrinatione Ierosolymorum in Italiam  
reuerfus, in Tuscia vitam Eremiticam egit, ibique  
in monasterio stabulo Rodis nunc Malaualle nu-  
cupato, sanctissimo sine quicuit. Et partem negati-  
uam defendit: & quamquam non definiat, quis  
fuerit autor Ordinis Guliemitarum nuncupati,  
fatetur tamen, dubitare se, ne plures Gulielmi per  
errorem in vnum conflati sint a recentioribus, &  
pro certo habere, non fuisse illum Gulielmum  
Ducem Aquitanie, quem Diuus Bernardus vero  
Pontifici Innocentio II. reconciliauit. Nam hic  
Gulielmus post reconciliationem, Compofcellam  
ad Diui Jacobi ad eam penitentiae ergo profectus,  
ibidem vita functus, ante altare maius dicte Ec-  
clesiae publicam, & solemnem sepulturam accepit  
ex Suggestio Abbate S. Dionisij, & illorum tem-  
porum autore, qui eidem Gulielmo aliquot annis  
superuixit. Et licet non defuerint, qui dicent,  
Gulielmum tunc reuera minimè defunctum, sed  
rem per simulationem ita cum amicis composita,  
vt mortuus fingere, quò liberior posset, vbi  
vellet locorum peregrinari. Hanc tamen illorum  
stropham ex duplici capite infringere conatur. Pri-  
mò, quia si sic se habuisset, id Theobaldum E-  
piscopum, qui illius vitam scripsit, minimè latuisset.  
At ille huius simulationis non meminit. Secun-  
dò quia Suggestius, qui ipfius Ducis Gulielmi  
obitum scripsit, & multos annos suprauixit, & res  
gestas Ludouici Regis illius generi fuit profectus,  
ipfius Gulielmi non amplius meminit. Tertio  
quia cum post illius obitum à Suggestio descri-  
ptum, Eleonora eius filia Ludouico Francorum  
Regi nupta repudium passa fuisset, si tunc Guli-  
elmus eius pater in viuis egisset, verò consentaneum  
non est, quin ipsi filiae tam grauem iniuriam passae  
opem ferre voluisset, cum rei magnitudo postu-  
laret, vt reuocaretur ad vitam, si fieri potuisset.

II. **N**ec videtur huic rationi satisfactum, si dica-  
tur illos principes ob occultum impedimen-  
tum consanguinitatis, siue affinitatis, quo ad con-  
trahendum inhabiles reddebantur, quod postea  
re fecerunt, ex mutuo consensu ab iniuicem sepa-  
ratos ob conscientiae scrupulum. Quia huiusmodi  
impedimentum post matrimonium bona fide cõ-  
tractum, & consummatum, Pontificis dispensatione  
facillimè tollitur etiam inter plebeios, vt quoti-  
diana experientia ostendit, nedum inter Magnos  
Principes, & Reges, vnde probabile videtur, alias  
ob causas illam à Ludouico Rege reiectam, ob dif-  
fidia potissimum inter illos orta. Nihilominus, vt  
dixi, probabiliorè existimo istam sententiam, quod  
Ordo Eremitarum Guliemitarum nuncupatos  
ab hoc Gulielmo Aquitanie Duce initium habue-  
rit, tum quòd sit opinio communior, quam etiam  
tenuit idem Baronius in notis ad Martyrologium,  
quòd ratio in contrarium licet sit probabilis, non

est tamen necessaria, quia semel apposta perfecta  
seculi abdicatione, magnum non est, quod tantus  
vir, manu ad aratrum missa, retrò aspiciere nolu-  
erit, neque enim res tanti erat, vt propter illam ca-  
litem animae in discrimen adducere deberet, ne-  
dum ex mortuis ad vitam reuocari. hæc circa au-  
torem.

**D**e qualitate verò eiusdem instituti tres etiã  
opiniones circumsferuntur. Prima illorum,  
qui affirmant hunc Ordinem sub Regula Mona-  
stica D. Benedicti institutum, & sub illa vsque ad  
tempora vniõnis generalis facta per Alexandrum  
IV. militasse, cuius sententia fuit: Renatus Chopi-  
nus in Monastico, referente Marquez cap. 1. p. 1.  
§. 11. vbi illam rejicit. Primò, nam constat, inquit,  
Guliemitas ante Alexandrum IV. sub regula B.  
Augustini militasse, ex quadam Bulla Innocentij  
IV. directa Priori, & fratribus Eremitarum Vallis  
Sancti Gulielmi Ordinis S. Augustini, que tamen  
ratio vitari posset dicendo, illos Eremitas non  
fuisse ex ordine S. Gulielmi, licet locus vocaretur  
Vallis Sancti Gulielmi, sicut non omnes, qui de-  
gunt in monasterijs à Sancto Benedicto, vel Au-  
gustino, vel Dominico nuncupatis, sunt ordinis  
D. Benedicti, vel Augustini, vel Dominici. Secun-  
dò, quia Regula B. Benedicti non fuit data Gu-  
liemitis, nisi post vniõnem generalem, quia eor-  
um nonnulli alij noluerunt vniri, quibus idem  
Alexander D. Benedicti Regulam tribuit, vt apre-  
ret ex alia Bulla eiusdem Alexandri, quam referet  
Marquez ibid. cap. 13. §. 14. Verum si ipsam quo-  
que Bullam Alexandri IV. attendamus, illius ver-  
ba oppositum monstrant, nimirum Guliemitas  
ante illud tempus, vel sub D. Benedicti Regulam  
littasse, vel nullam certam regulam habuisse, præ-  
ter Constitutiones D. Gulielmi. Exemplum dicte  
Bullae hoc est: *Alexander Episcopus seruus seruorum  
Dei dilectis filiis Generali, & fratribus Ordinis S. Gu-  
lielmi Salutem, & Apostolicam benedictionem. Licet vobis  
pro vniõne faciendâ inter vos, & alios Eremitas tam  
diuersorum ordinum, fueritis ad presentiam nostram  
vocati, quærit tamen, & saluti vestræ paterno prouidens,  
res affectu, presentium vobis tenore concedimus, vt sub  
Regula S. Benedicti secundam institutiones sancti Gu-  
lielmi remaneat in solito habitu liberè valeatis, nullâ ob-  
stantibus hæreticis, gratijs, vel privilegijs à Sede Aposto-  
lica in contrarium impetratis, vel impetrandis in post-  
erum. Nulli ergo hominum liceat, &c. Datum Anagnini  
vndecimo Kalend. Septembris. Pontificatus nostris anno  
secundo.* Pondera illa verba: *Concedimus vt sub Re-  
gula sancti Benedicti secundam institutiones sancti Gu-  
lielmi remaneat in solito habitu liberè valeatis.*  
nam sensus planus, & peruius verborum est, quòd  
illi antea militabant sub regula Diui Benedicti,  
quibus Pontifex concedit, quòd sub eadem re-  
gula liberè remanere possint. Neque vnquam vi-  
di in bullis, siue literis, siue Privilegijs à Pontifi-  
cis, cum Pontifices aliquem Regularem ab obfer-  
uatione vnus Regule, verbi gratia, D. Augustini

absolunt, & alteri Regula, puta D. Benedicti,  
subijciunt, vt hæc forma verborum: *Concedimus, vt  
sub Regula D. Benedicti remanere liberè valeatis: quem-  
admodum enim quando in aliquo monasterio vnus  
Ordo extinguitur, & alius erigitur, & insti-  
tuitur, semper sit mentio Ordinis, qui supprimitur,  
& extinguitur, & illius qui de nouo instituitur,  
vel erigitur: Ita si Ordo Diui Gulielmi à Re-  
gula Diui Augustini absolutus fuisset, & sub Re-  
gula D. Benedicti constitutus, nõ est credendum,  
quòd vtriusque regule mentio expressa facta nõ  
fuisset. Quocirca hæc Bulla Alexandri IV. in tan-  
tum abest, vt Chopini sententiam infringat, vt il-  
lam potius confirmet, sed quòd easus est, & Gu-  
liemitas ante Alexandrum IV. sub Regula San-  
cti Benedicti militasse planè conuincit, est Bulla  
Innocentij IV. data die 4. Septembris anni 1248.  
quam idem Chopinus referet eodem lib. 1. tit. 1. sub Mo-  
nasterio titulo 1. artic. 5. in qua expressè habes Gu-  
liemitas eo tempore sub B. Benedicti regula de-  
gisse. Secunda opinio docet, B. Gulielmum suum  
ordinem abique aliqua speciali regula instituisse,  
cum solis constitutionibus, siue institutionibus  
ab ipfius Eremitis, & ab ipso D. Gulielmo edi-  
tis, ac cum illis, & sub illis vixisset, & militasse vs-  
que ad tempora Innocentij III. vel secundum  
alios Gregorij IX. qui eis Regulam, & titulum  
Eremitarum sancti Augustini concessit, & huius  
sententiae fuerunt Nauclerus volum. 2. gen.  
40. vbi ait, de Ordine Guliemitarum loquens,  
*idem fuit titulus, persequerantur vsque ad Innocen-  
tium Tertium, & hinc Tertium, qui scilicet Or-  
di sub titulo Eremitarum sancti Augustini appellari ius-  
serit, & confirmatus. Idem repetit generatione  
4. sub anno 1215. & Sanson Haio in lib. quem  
scripsit de hoc ordine, cuius & alumnus extitit,  
in quo fatetur, Guliemitas vsque ad tempora  
Gregorij IX. sine certa regula, solis quibusdam  
Constitutionibus à D. Gulielmo editis, per an-  
nos ferme octoginta militasse: Gregorium verò,  
vt Ordo qui ob nimiam vitæ asperitatem re-  
formidabatur, rigore disciplinae aliquantulum  
mitigato, dilatarî posset, præcepisse, vt Beati Be-  
nedicti regulam vti mitiorem sumeret. Huic  
sententiae adhæret Cardinalis Bellarminus in  
Chronologia, que habetur in fine libri de Scrip-  
toribus Ecclesiasticis sub anno 1241. hæc scribit:  
*Ordo Eremitarum sancti Augustini ab Innocentio Quar-  
to bis nomen accepit, cum antea Guliemitas diceretur.*  
Tertia demum sententia est, hunc Ordinem à  
D. Gulielmo sub B. Augustini regula ab initio  
fuisse institutum. Ita sentit frater Jacobus Phi-  
lippus Bergomen. in suo supplemento lib. 12. sub  
anno 1197. vbi de D. Gulielmo multa, contra cõ-  
muniem Eremitarum sententiam, comminiscit-  
tur, ac in primis, quòd ipse suum Ordinem non in  
Italia, & præsertim in Tuscia, sed in Gallijs prope  
Parisios instituerit. Quam sententiam quoad hoc  
secutus fuerat Baronius in notis ad Martyrolo-**

appolita perfecta  
n est, quod tamen  
ro aspiciere nolue  
propter illam fu  
cere deberet, ne  
ari. hae circa au  
  
instituti tres eti  
Prima illorum  
b Regula Mona  
& sub illa vique  
per Alexandrum  
Renatus Cho  
Marquez cap. 1.  
m constat, in qua  
IV. sub regula B  
Bulla Innocentij  
Eremitarum Valli  
sullini, quae tamen  
os Eremitas non  
er locus vocaretur  
n omnes, quide  
nedictio, vel Au  
patris, sunt ordi  
Dominici. Secun  
on fuit data Ge  
neralem, quia re  
niri, quibus idem  
n tribuit, vt app  
ndri, quam reter  
um si ipsam quo  
damus, illius ver  
urum Gulielmum  
nedicti Regulam,  
m habuisse, pra  
Exemplum dicit  
ous serua serua  
ibus Ordinis S. G  
d. d. d. d. d. d. d. d.  
alios Eremitas r  
oficiam nullo m  
a paterno prelati  
concedimus, vt p  
tiones sancti G  
re valeat, nullu  
ggs a Sede Apost  
poperanda in p  
c. Datum Anagn  
ficatus nostri an  
oncedimus vt sub  
rationes sancti G  
rua libere valeat  
erborum est, quod  
a Dni Benedicti  
od sub eadem re  
neque vngquam v  
iulegij a postoli  
gularem ab obler  
ratia, D. Augustini  
abfol-

abfolunt, & alteri Regular, puta D. Benedicti, subijciunt, vt hac forma verborum: *Concedimus vt sub Regula D. Benedicti rem anere liberè valeatis: quem admodum enim quando in aliquo monasterio vnus Ordo extinguitur, & alius erigitur, & instituitur, semper fit mentio Ordinis, qui supprimitur, & extinguitur, & illius qui de nouo instituitur, vel erigitur: Ita si Ordo Dni Gulielmi à Regula Dni Augustini absolutus fuisset, & sub Regula D. Benedicti constitutus, nõ est credendum, quod vtriusque regulae mentio expressa facta non fuisset. Quocirca hae bulla Alexandri IV. in tantum abest, vt Chopini sententiam infringat, vt illam potius confirmet, sed quod caput est, & Gulielmitas ante Alexandrum IV. sub Regula sancti Benedicti militasse planè conuincit, est bulla Innocentij IV. data die 4. Septembris anni 1248. quam idem Chopinus refert eodem lib. 1. sui Monasticon titulo 1. artic. 5. in qua expressè habes Gulielmitas eo tempore sub B. Benedicti regulae degisse. Secunda opinio docet, B. Gulielmum suum ordinem absque aliqua speciali regula instituisse, cum solis constitutionibus, siue institutionibus ab ipsi Eremitis, & ab ipso D. Gulielmo editis, ac cum illis, & sub illis vixisse, & militasse vsque ad tempora Innocentij III. vel secundum alios Gregorij IX, qui eis Regulam, & titulum Eremitarum sancti Augustini concessit, & huius sententiae fuerunt Nauclerus volum. 2. gen. 40. vbi ait, de Ordine Gulielmitarum loquens. *Idem sine titulo perseverauerunt vsque ad Innocentium Tertium, & Honorium Tertium, qui scilicet Ordo sub titulo Eremitarum sancti Augustini appellari iussit, & confirmatus. Idem repetit generatione 4. sub anno 1195. & Sanson Haio in lib. quem scripsit de hoc ordine cuius & alumnus extitit, in quo fatetur, Gulielmitas vsque ad tempora Gregorij IX. sine certa regula, solis quibusdam Constitutionibus à D. Gulielmo editis, per annos ferme octoginta militasse: Gregorium verò, vt Ordo qui ob nimiam vitae asperitatem reformidabatur, rigore disciplinae aliquantulum mitigato, dilatare possit, praecipisse, vt Beati Benedicti regulam vti mitiorem fumerent. Huic sententiae adhaeret Cardinalis Bellarminus in Chronologia, quae habetur in fine libri de Scripturis Ecclesiasticis sub anno 1241. hae scribit: *Ordo Eremitarum sancti Augustini ab Innocentio Quarta huius nomen accepit, cum antea Gulielmita dicerentur. Tertia demum sententia est, hunc Ordinem à D. Gulielmo sub B. Augustini regula ab initio fuisse institutum. Ita sentiunt frater Iacobus Philippus Bergomen. in suo supplemento lib. 12. sub anno 1197. vbi de D. Gulielmo multa, contra communem Eremitarum sententiam, comminiscitur, ac in primis, quod ipse suum Ordinem non in Italia, & praesertim in Tuscia, sed in Gallijs prope Parisios instituerit. Quam sententiam quoad hoc fecutus fuerat Baronius in notis ad Martyrolo-***

gum primitus editum sub die 10. Februarij, Onuphrij in Chronico sub anno 1160. & Marquez cap. 12. per multos paragraphos, etiam multa dicit, & nihil probet.

**Q**uid tandem sit de veritate opinionum, ex illis habemus, primò fundationem dictae Congregationis, seu potius Ordinis annum 1160. ad summum non excedere posse, si demus illam institutam à Diuo Gulielmo Duce Aquitaniae, aut etiam recentioris esse, si concedamus illam à Gulielmo scholari Parisiensi fundatam circa tempora Innocentij III. & forè si diuinarè liceret, Ordo à Gulielmo scholari Parisiensi institutus, non est ille, de quo loquimur, sed ordo Vallis scholarium nuncupatus, quem quidam Gulielmus Parisiensis scholasticus, cum alijs tribus socijs sub Regula B. Augustini fundauit apud Parisium, sub Innocentio III anno 1201. quem postea Honorius III. confirmauit, ex Renato Chopino in monastico tit. 1. art. 13. Quem Gulielmum, quia multi confundunt cum altero Gulielmo Duce Aquitaniae, labuntur in errores, vt dicant Ordinem Gulielmitarum institutum sub Regula D. Augustini à Gulielmo scholari Parisiensi, & prope Parisium, & confirmatum ab Innocentio III. accipientes hunc Ordinem Vallis scholarium pro ordine D. Gulielmi, vel è contrario, vt velint tribuere Gulielmo Duci Aquitaniae, quae tribuendae sunt ipsi Gulielmo Parisiensi.

**S**ecundò colligitur, hanc Congregationem, non esse propagatam per continuatam successionem à D. Augustino, neq; ab aliquibus Eremitis per illum institutis; nam si dicamus, illam fuisse institutam sub Regula D. Benedicti, res est extra controuersiam: & similiter si dicamus, illam fundatam sine vlla certa regula, & postea Regula & titulo S. Augustini donatam ex concessione Pontificum. Sin autem dicatur, D. Gulielmum illam sub Augustini regula instituisse. Quæro, vel illam assumpsit à se, vel à Sede Apostolica acceptam, vel ab aliquo Eremita sub D. Augustini Regula, & habitu militante: nam si à se illam accepit, vel à Sede Apostolica, idem omnino sequitur: si autem dicatur, illum accepisse Regulam, & habitum ab aliquo Eremita existente sub Regula & habitu Dni Augustini, quisnam ille fuit, & vbi, & in quo monasterio degbat: nullus enim historicus, aut Doctor probatus de hoc aliquid scribit, licet de hoc crebro hoc nonnulli Eremitae confingant, & de habitu Gulielmitarum certum est, si Diuus Gulielmus illum à praedicto Eremita accepit, non accepisse habitum, quem Eremitae praetendunt esse habitum D. Augustini: nam si habitus Eremitarum D. Augustini est ille, quem modo gerunt, patet quod habitus Eremitarum D. Gulielmi longe diuersus erat, tum ex Eremitis dicti Ordinis, qui cum illo habitu permanferunt, qui non erat cuculla nigra, sed tunica alba cum mantello albo: vnde & vo-

174

cati sunt mantelli albi, sicut & fratres D. Francisci vocati sunt fratres Beretini a colore, ex eodem Renato Chopino lib. i. Monalicon tit. 2. artie. 9. & alijs in locis eiusdem libri: tum ex bulla recitata Alexandri IV. per quam conceditur ipsis Gulielmitis, non obstante bulla vnionis, & reductionis omnium Eremitarum, sub habitu, quem nunc ferunt, posse sub Regula D. Benedicti sub solito habitu remanere: vnde qui asserunt, B. Gulielmum sub Eremita Augustiniano Regulam & habitum accepisse, contra ipsos loquuntur, negantes quod affirmare intendunt. Præter quod si B. Gulielmus Regulam, & habitum D. Augustini ab illo Eremita, quem fingunt accepisset, quem, quis tueris, vel ubi fuerit, ignorant, Ordo à D. Gulielmo institutus, non Gulielmitarum, sed D. Augustini ab initio nuncupatus fuisse, contra id, quod omnes communiter affirmant.

**VII.** **H**is omnibus adicio primò, hunc Ordinem Gulielmitarum vsque ad tempora Alexandri IV. magna Sanctitatis opinione in pretio habitum, & multis domibus, ac viris religione, & pietate insignibus non solum in Italia, sed etiam per Gallias, Germaniam, ac Hispanias auctum, & multis priuilegijs per Romanos Pontifices decoratum: nam vt verè dicit Marquez dicto cap. 13. §. 14. præcipua loca, quæ modò Eremitæ Augustinensis per Italiam, Germaniam, Gallias, & Hispanias obtinent. huius Ordinis Gulielmitarum erant imò etiam, quod ego addo, præcipua priuilegia dicti Ordinis, quæ profert Coriolanus in 2. parte sui Defensorij cap. 7. ipsi Ordini Gulielmitarum primitus concessa fuerunt, in tantum, vt sit multorum sententia, Ordinem Gulielmitarum, illum esse, quem Romani Pontifices in suis literis absolute vocant Ordinem D. Augustini, & ab hoc Ordine Gulielmitarum ipsum Ordinem Augustinensium prima initia sumpsisse: ita enim sentiunt Cardin. Bellarminus, Nauclerus, Volaterranus, Wernerus Carthusianus, autor fasciculi temporum, Sabellius, Vargaz, D. Antoninus, Augustinus Tincensis, & Jacobus Philippus Bergomensis, loco proximè citato fatetur, in Gallijs illum institutorem Ordinis Eremitarum Augustinensium communiter putari: licet ad hanc communem opinionem lab. factandam multipliciter: sed tamen inuoluerit laborem.

**VII.** **P**ostremò. Circa istam Congregationem illud etiam aduertendum, est Alexander IV. illam cæteris Eremitis, ac illorum Congregationibus vniri mandauerit, & de facto vnierit, illos tamen supradictæ vnioni totis viribus reluctatos: nam sub eodem Alexandro IV. illorum Generalis, cum cæteris Prioribus licentiam obtinuit remanendi in antiquo statu, & habitu sub Regula D. Benedicti, vt ex literis Alexandri IV. proximè recitatis apparet. Et quoniam cæteri Eremitæ virtute præcedentium literarum eiusdem Alexandri IV. monasteria Gulielmitarum suo Ordini incorporari

per locorum Ordinarios postulabant, hinc non leues contentiones, & dissidia inter hos, & illos exorta, vsque ad tempora Clementis Papæ IV. durauerunt, sub quo Pontifice res tandem ita composita est, vt restituerentur ipsis Eremitis sancti Gulielmi nonnullæ domus, quas alij Eremitæ Augustinenses occupauerant. Et ipsi Gulielmitæ sub suo Generali vsque in hanc diem perseuerant, procedente, & confirmante eodem Clemente IV. per suas literas datas Viterbij quarto Calend. Septembris, Pontificatus sui anno secundo; quas refert Marquez dicto cap. 13. §. 14. Vnde insertur, quod etiam si Gulielmitæ ex veris Eremitis à sancto Augustino institutis descenderent, quod tam fabulosum est, nec ipsi Gulielmitæ iactare audeant, non possent Eremitæ Ordinis sancti Augustini suam antiquitatem ab illis deducere, quia illi non sunt Ordini Eremitarum Augustinensium vniti, & etiam si essent vniti, ex tali vnioe id minime probaretur, quia illi modò dicunt, quod præter Gulielmitas erat vna Congregatio antiqua Ordinis D. Augustini nuncupata, & à veris Eremitis D. Augustino institutis propagata, cui cæteræ Congregationes D. Gulielmi, Ioannis Boni, & aliorum fuerunt vnitæ: & hac sola ratione suam institutionem referunt in D. Augustinum, quæ quanti facienda sit, statim dicemus.

**CAPVT QVADRAGESIMVMSEPTIMVM.**

*Eremitarum fratris Ioannis Boni, de Britannis, & de Fabali nuncupatorum institutio, modus, ac tempus eiusdem institutionis monstrantur.*

**C**irca Congregationem fratris Ioannis Boni illud ante omnia recolendum est, quod supra cap. 25. notauimus, hanc Congregationem vnam, & eandem esse cum Congregatione de Britannis, siue vt alij legunt de Britannis nuncupata, quæ Ioannis Boni ab auctore, & de Britannis à loco præcipuo suæ institutionis nuncupabatur, ac etiam cum alia Congregatione de Fabali, quæ, quod videre potuerim, non fuit Congregatio, sed domus eiusdem Congregationis Ioannis Boni in finibus Pisaurientis, & Fuentis territorij posita, vbi etiam erat monasterium de Britannis, à qua dicti Eremitæ de Fabali nuncupabantur, sicut nunc Romæ vocantur fratres sancti Marix de Populo, vel sancti Augustini Huiusmodi Congregationis auctor, & institutor B. Ioannis Bonus Mantuanus extitit, qui referente D. Antonino 3. par. tit. 24. cap. 13. vixit in Amilia non

magna sanctitatis fama, paulo ante Innocentium III. quam ob causam cum plures eius exemplo fratres seculi vanitatibus sancto illius proposito adhererent, & se illi focios, ac discipulos in via Domini instituendos traderent, vir Deo dilectus Congregationem Eremitarum paulatim instituire cepit, quæ Eremitarum numero in dies aucto, qui sancto viro se adiungebant, mox creuit, & coaruit. Verùm illud obseruandum, istam Congregationem sine certo habitu, & sine speciali Regula primitus fuisse institutam, sed cum progressu temporis, & religiosorum, & monasteriorum numero creuisset, Sede Apostolica largitate, & concessione, Regulam B. Augustini obtinuisse. Deinde in quodam Capitulo Generali statutum fuisse, vt omnes, & singuli Eremitæ dictæ Congregationis fratris Ioannis Boni, tam quoad profectum, quam alia vbiunque, & quoadcunque, vocarentur Eremitæ Ordinis sancti Augustini, & sic paulatim se dilatante Congregatione, ipsum quoque nomen Eremitarum sancti Augustini cepit in populis dilatari, ad eò vt ipsi etiam Romani Pontifices hoc titulo eos nuncupare non renuerint, vt videri potest in literis Gregorij IX. cap. 27. recitatis, in quibus semel vocantur Eremitæ fratris Ioannis Boni, & semel Eremitæ Ordinis sancti Augustini, & etiam in alijs literis Alexandri Papæ IV. ibidem notatis. Cur verò Summi Pontifices hoc titulo Eremitarum sancti Augustini eos appellare voluerint, nulla alia ratio assignari potest, nisi quod iidem Pontifices illis titulis eos nuncupare voluerint, quibus ipsi se nuncupari faciebant, & communiter iam ceperant nuncupari. Cæterum quod ipsi Eremitæ fratris Ioannis Boni prius sine certa regula, & habitu, ac etiam titulo fuerint instituti, & quod Regulam, & certum habitum à Sede Apostolica obtinuerint, & tandem titulum Eremitarum sancti Augustini à se ipsis per Decretum in Generali cap. editum assumpserint, constat euidenter ex literis Innocentij Papæ IV. datis Perusij 17. Calend. Maij, Pontificatus sui anno vndecimo. id est 1253. cù alijs literis insertis Gulielmi Cardinalis sancti Eustachij illorum Protectoris, quorum exemplum à Ioanne Marquez cap. 13. §. 16. acceptum, hic quoque reddendum existimauimus. Exemplum literarum est.

*Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei, vniuersis Prioribus, & fratribus Ordinis Eremitarum salutem, & apostolicam benedictionem. Admonet nos cura suscepi regimini, & auctoris Pontificali induci, vt & plantare sacram Religionem, & plantatam fouere summo pare debeamus. Quod vobis tunc exequimur, si ea, quæ sunt recte nuncupati, & corrigimus que profectum virtutis impedire videntur. Quia verò diuersitas forma, quam fratres vestri Ordinis olim in proficendo, & eligendo sub Priorum Generalium seruabant, diuersitatem inducibat etiam Sumorum, & per consequens scandalum generabat, post diuersas electiones, & concessiones factas de Prioribus in Ordine ipso, & diuersas processus*

magna sanctitatis fama, paulo ante Innocentium III. quam ob causam cum plures eius exemplo spreus seculi vanitatis sancto illius proposito adhereret, & se illi socios, ac discipulos in via Domini instituendos traderent, vir Deo dilectus Congregationem Eremitarum paulatim instituit cepit, quae Eremitarum numero in dies aucto, qui Sancto viro se adiungebant, mox crevit, & coaluit. Verum illud obseruandum, istam Congregationem sine certo habitu, & sine speciali Regula primitus fuisse institutam, sed cum progressu temporis, & religiosorum, & monasteriorum numero creuisset, Sedis Apostolicae largitate, & concessione, Regulam B. Augustini obtinuisse. Deinde in quodam Capitulo Generali statutum fuisse, vt omnes, & singuli Eremitae dicte Congregationis fratris Iohannis Boni, tam quando constituantur, quam alias vbique, & quandoocunque, vocarentur Eremitae Ordinis sancti Augustini, & sic paulatim se dilatante Congregatione, ipsum quoque nomen Eremitarum sancti Augustini cepit in populo dilari, ad id vt ipsi etiam Romani Pontifices hoc titulo eos nuncupare non renuerint, vt videri potest in literis Gregorij IX. cap. 25 recitatis, in quibus semel vocatur Eremita frater Iohannis Boni, & semel Eremita Ordinis sancti Augustini, & etiam in alijs literis Alexandri Papae IV. ibidem notatis. Cur vero Summi Pontifices hoc titulo Eremitarum sancti Augustini eos appellare voluerint, nulla alia ratio assignari potest, nisi quod idem Pontifices illi titulis eos nuncupare voluerunt, quibus ipsi se nuncupari faciebant, & communiter iam ceperant nuncupari. Ceterum quod ipsi Eremitae fratris Iohannis Boni prius sine certa regula, & habitu, ac etiam titulo fuerint instituti, & quod Regulam, & certum habitum a Sede Apostolica obtinuerint, & tandem titulum Eremitarum sancti Augustini a seipsis per Decretum in Generali cap. editum assumpserint, constat euidenter ex literis Innocentij Papae IV. datis Perusij 17. Kalend. Maij, Pontificatus sui anno vndecimo id est 1233 cu alijs literis insertis Gulielmi Cardinalis sancti Eustachij illorum Protectoris. quorum exemplum a Iohanne Marquez cap. 13. §. 16. acceptum, hic quoque reddendum exhibuimus. Exemplum literarum est.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei, vniuersis Primibus, & fratribus Ordinis Eremitarum salutem, & Apostolicam benedictionem. Admonet nos cura suscepti regimini, & auctoritate Pontificali induci, vt & plantare sacram Religionem, & plantatam suauiter summo prece debeamus. Quod vtilius tunc exequimur, si ea, quae sunt velleauerimus, & corrigimus quae profectum virtutis impedit nascuntur. Quia vero diuersae formae, quam fratres vestri Ordinis alim in proficendo, & eligendo sibi Priorem Generalem seruabant, diuersitatem inducebant etiam dnmorum, & per consequens scandalum generabat, post diuersas electiones, & concessiones factas de Prioribus in Ordine ipso, & diuersos processus

super his habitos. Nos ad quos spectat errata corrigere, ac nutrita directis, cupientes, pacis, & tranquillitati vestrae, paterna sollicitudine providere, dilecto filio nostro Gulielmo S. Eustachij Diacono Cardinali, cui dudum Generalem curam Ordinis praedicti commisimus, examinationem electionum celebratae in Generali Priorem eiusdem Ordinis de dilecto filio fratre Lampranq Medialanensi, tunc Priore domus vestrae Bononiensis, & praesentibus corundem diximus committendam. Cuius in eorundem Cardinalis de mandato, & auctoritate nostra, electione de praefato fratre Lampranq, qui eam inuenit electam canonice confirmata, super professione, ac electione, nec non & nominatione Priori Generali ipsius Ordinis faciendum de cetero, ac alijs articulis eadem auctoritate statutum edidit prouidum, & honestum, prout in ipsius Cardinalis literis in hoc conspectu plenius continetur. Nos vestris supplicationibus in hac parte, quod ab eodem Cardinali super his factum est, ratum, & gratum habentes, id auctoritate Apostolica confirmamus, & praesentibus scripti patrocinio communitus: tenorem ipsarum literarum praesentibus de verbo ad verbum inserti faciendo, quita-

lus est. Gulielmus miseratione diuina Sancti Eustachij Diaconi Cardinalis, Religiosus viri, & dilecti in Christo vniuersis Prioribus, & fratribus Ordinis Eremitarum iam praesentibus, quam futuris in perpetuum, vnam Ordinis vestri formam in proficendo, & in eligendo sibi Priorem Generalem seruantes, in vnam inter se diffusionis materiam inciderunt. Propter quod necessariam exitum in hac parte vobis, & eidem Ordini per Apostolica Sede prouidentiam subueniri. Sane ad audientiam D. Papae peruenit, quod bona memoria Frater Iohannes Bonus . . . . . in Ordine vestro, primum apud Badriolum Cefenensis Diocesis de concessione Diocesis loci eiusdem, domum incepit, & dum fama conuersationis eius per loca vicina crebresceret, & plurimi conuerterentur ad eum, Ecclesia in honorem Beatissima Mariae Virginis construxit ibidem crescente autem numero, & merito eiusdem conuersorum, Religio vestra per eos in diuersis partibus, in quibus mansiones construxerant, exitum propagata. Cum autem idem Religiosi aliquam de approbata regulam non haberent, quidam ex eis accedentes ad Sedem Apostolicam, obtinuerunt ab ea Beati Patris Augustini regulam sibi dari, & sic ex tunc ceperunt in regulam Observantiae instrui, & regulariter se habere. Et quia eorum habitus, qui habitus Fratrum Minorum videbatur conformis, apud aliquos scandalum quodammodo suscitabat, de mandato, & auctoritate duorum Cardinalium, qui tunc in partibus Lombardiae legationis fungebantur officio, nigrum, quem gestatis adhuc habitum, elegerunt, qui cum iam vocarentur Fratres Eremitae Iohannis Boni Ordinis S. Augustini, Nonitij, qui recipiebantur ab eis, profitebantur hoc modo: Ego N. facio professionem, & promitto obedientiam Deo, & Beatae Mariae, & tibi Priori Fratrum Eremitarum S. Mariae de Cefena. Inique socijs suis vsque ad mortem secundum Regulam B. Patris Augustini, & constitutiones Fratrum istius loci. In hac vero forma professione, ubi dicebatur istum locum, auctoritate Generalis Capituli eorundem Fratrum istius Ordinis postmo-

V M.  
labant, hinc non  
inter hos, & illor  
entia Papae IV. dis  
s tandem ita com  
sis Eremitis sancti  
s alij Eremitae Au  
si Gulielmiz sub  
m perfeuerant, co  
Clemente IV. per  
o Kalend. Septemb  
undo; quas refer  
de inferitur, quae  
mitis a sancto Au  
quod tamen fuit  
tate iactare audeat  
sancti Augustini  
uere, quia illa non  
ullinensium vni  
vniome id immine  
cunt, quod praeter  
atio antiqua Ord  
& a veris Eremitis  
nis Boni, & ab ali  
ne suam institutio  
m, quae quanti fa  
  
DRAGE  
MVM.  
toannis Bo  
de Fabali  
nstituto, mo  
idem institu  
ur.  
gregationem frat  
oni illud ante omnia  
m est, quod supra  
tauimus, hanc Con  
dem vnam, & eandem  
Congregatione de  
sive vt alij legunt de  
nis Boni ab auctore  
quo fuit instituta  
alia Congregatione  
poterim, non fuit  
idem Congregatio  
sauriensis, & Fanes  
erat monasterium de  
de Fabali nuncupe  
cantur fratres sancti  
Augustini Huius igit  
institutor B. Iohannes  
referente D. Anthonio  
in familia non fuit  
magis

UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

174

dom dicitur fuit, cumque dicitur frater iohannes Bona, qui per plures annos fratribus predictis profuerat. & fratres ipsi eidem tanquam Instructori Ordinis ipsorum reuerenter intendebant, cura ipsorum, que per excre-

pale, a quo idem Ordo profuerat, eligi, & Generali Priori merito esse, & appellari solebat, quam titulum predicti privilegij primo in Ordine ipso obtinuit, in quo predicti Priori de Cesena scribatur: primum taliter inherentes frater Marcus Cesenatem in Priorem dicta domus, & per hoc in Generale Priorem totius Ordinis elegerunt, ac electionem, quam de ipso fecerant, obtulerunt confirmari per Episcopum Cesenatem. Dicitur tunc in Ordine vestro assumpti Generalibus Prioribus, ac ter in illos, qui obdebant alteri, multiplices excommunicationis sententias protulerunt, ex quibus nonnulli libenter auerunt diuina, & excommunicatione taliter ad sacros ordines sunt promoti. Hic autem temporibus predictis frater Vgo propriis nuntius ad Apostolicam Sedem transiit, mutationem professionis predicta, & id quod super electione sua per prefatum Legatum iuramentum extorserat, prout prouide facta fuerant, per eandem Sedem obtinuit confirmari. Quoddam etiam privilegium tunc obtinuit, quod in nullo alio, quam in isto loco erat a prioribus usum, quod autem Ordo vester esse in duas partes diuisus, & inter multiplices contentiones, & discordias in ipso exortas, scilicet per triennium fluctuaret, tandem fratres ipsius Ordinis cupientes unitatem, & pacem in eodem Ordine reformari, quatuor ex scriptis procuratorum constituto, illos ad Curiam Romanam, & ad nos scilicet tanquam patronum sui Ordinis transmissit, ut quia tunc eos per nos commode non poteramus audire, prudentibus viris Electo Paduano, & fratri Simoni Mediolanensi Leuiteri de Ordine Minorum Capellani, & socijs vestris commissimus, ut Procuratores eiusdem loci, in qua uellent proponere, diligenter audirent, & prout iudicassent possent, Ordeuem ipsum ad statum unitatis, & pacis intendere reuocare. Dicitur uero electus, & frater Simon statim, & conditionibus Ordinis per predictos procuratores plenius intellectis, quoad in Ordine ipso prius non statum eiusdem super certis articulis de assensu procuratorum ipsorum pronuntiauerunt seruanda, & eandem procuratores ipsos contorserat ad propria remiserunt. Quibus ita remissus prefatus Vgo, & Marcus, qui per Generalibus prioribus se gerebant, & alij fratres, qui obdebant eisdem, de communis uoluntate omnium Generalis Capitulum apud Bononiam celebrarunt. In quo predicti Capituli ordinatione, qua per predictos Electum Paduanum, & fratrem Simonem tradita fuerat, tractata, & lecta, & diffinitis Capituli Generalis electus, predictus frater Marcus proferant Cesenam, & in omnibus Episcopi Cesenatensis cessit Prioratus loci eiusdem, in quo per ipsum Episcopum fuerat confirmatus, & prout eundem a cura Prioratus ipsius extitit absolutus, facti uero Vgo, qui per Sedem Apostolicam confirmatus fuerat, in manibus Magistri Bernardini Canonici Bononiensis D. Pape Capellani, cui auctoritate Apostolica commissum extorserat, quod recipere electionem eiusdem, administrationi, & officio suo cessit. Cessio uero itaque huiusmodi taliter expedire Priores de ipso Capitulo scilicet credentes in partem, prout spectabat ad eos, ad tractandum de electione futuri Generalis Prioris, in quatuor fratres de ipso Capitulo, qui deberent Generalem Priorem eligere conseruunt. Illi autem Spiritus sancti

tra mouata, fratrem Lamprancum Mediolanensem Priorem domus vestre Bononiensis in Priorem Generalem Ordinis vestri nominatim, & concorditer elegerunt. Electio enim approbata per communem consensum omnium de ipso Capitulo, fuit ad Sedem Apostolicam per Procuratores eiusdem Capituli confirmata, de lata, sicut electionis, & eorum, que superius sunt narrata, processum nobis D. Pape exanimam, & plenius intelligendum commisit, inde nos premisso omnibus intellectis, ea in ipso D. Pape, & fratrum suorum presentibus fideliter retulimus, & restitimus diligenter. Nos itaque de speciali mandato, & auctoritate eiusdem Domini electionem predicti fratris Lampranci, quam inuenimus celebratam canonice, ac ipsam fratrem Lamprancum in Priorem Generalem vestri Ordinis confirmamus; eadem auctoritate nihilominus statuimus, ut idem Prior, & quilibet eius successor in perpetuum, qui quidem cum eligendus fuerit, secundum sanctiones canonicas, & statuta vestri Ordinis eligatur, & electionis sue confirmationem ab Apostolica Sede, seu a legato ipsius duntaxat, recipiat. Generalis Prior Ordinis Eremitarum, sine alicuius certi loci, et proprii nominis expressione de cetero debeat appellari, & si tanquam Priori Generali eorum omnes nuntiet, & fratres ipsius Ordinis, qui etiam nominantur simpliciter fratres Ordinis Eremitarum, in omnibus humiliter obediant, & intendant. Prior quoque S. Marie de Cesena, & alij Priores vestri Ordinis, qui conseruauerunt in Prioribus suis instituta per Diocesanos locorum, per eundem instituantur in eis, & tam Prior Generalis, quam alij Priores, & Conuentuales Priores eiusdem Ordinis, Episcopi, in quatuor Diocesisbus degunt, in hijs, qua ad uisitationem Episcopi palem pertinent, intendant reuerenter, & respondeant prout debent: ita tamen, quod uideat Episcopi contra ipsum Priorem Generalem, inconsulto Romano Pontifice uisibiliter attendent, fratres etiam, qui de cetero in Ordine vestro debuerunt profiteri, eisdem Priori Generali, vel certo eius nuntio profiteantur hoc modo. Ego N. facio professionem, & promitto obedientiam Deo, & B. Mariae, & tibi Priori Generali Ordinis Eremitarum, tunc successoribus usque ad mortem secundum Regulam B. Augustini, & Constitutiones fratrum ipsius Ordinis, non obstantibus professionibus, & consuetudinibus quibuslibet vicinique in Ordine vestro habitentibus alter obsequium, seu privilegium, & Indulgentijs, ac Confirmationibus Apostolicis in cuiusque loco, vel persone ab Apostolica Sede concessa, que caduca, & uana, & nullius esse mouentes de cetero auctoritate decernimus in predicta, seu condicione, quam predictus Episcopus Cesenatensis in consensione quam fecit fratri Iohanni Bono, de loco Ecclesie S. Marie de Cesena predicta, apposuisse reuertitur, quod nec ipse frater Iohannes Bonus, nec aliquis eius successor possit locum, & Ecclesiam predictam alicui loco supponere, vel persona, aut quod Priores dicti loci fuerint in eo per eundem Episcopum aliquando pro Generalibus Prioribus vestri Ordinis confirmati. Cum itaque autem de Ordine vestro, qui alijs Generalibus Prioribus aliter, sine quouisque modo in eodem Ordine habitentibus profectis, & ipsam auctoritate prefata, & decernimus, quod dicti frater Lampranco tanquam Prior

eligi; & Generali  
s, quod tunc pra  
obtentis, in qua  
in ipaliter inha  
Priorem dilecti  
in totum Ordine  
fecerant, abin  
natum. Diversi  
alibus Prioribus, al  
leptores exco  
e quibus non ad  
cari saliter ad sed  
euparibus predict  
felicam Sedem  
ad illa, & id quod  
at um factum ex  
er eandem sedem  
priuilegium tunc  
itilo erat a prior  
et in duas partes  
dones; & discor  
in duas, tandem  
em; & patet me  
fissis procurator  
am; & ad nos  
trari in consuetu  
in poterat nos  
& fratri Simon  
um Capellano, & f  
tores eorum sept  
adirent, & prout  
latum vinctu, & p  
electu, & frater  
per predictos  
Ordine ipsi pri  
ulo de assensu  
seruande, & re  
propria remissio  
, & Marcus qui  
, & alij frater, qui  
unt ate omnium  
alebrant, in qua  
per predictos dilect  
tradita fuerat, rite  
it uli Generali elect  
Cesena; & in  
prioratus loci eius  
e confirmatus, & p  
titur ablatu; fact  
comfirmatus fut  
ni Canonici Bonian  
re apostolica con  
onem visum, alio  
Cesena; & itaque  
de ipso Capitulo  
ad eos, ad tracta  
Priore, in qua  
erent Generalis Pri  
Spiritus sancti

ria inuocata, fratrem Lampbrancum Medulanensem  
tunc Priorem domus vestrae Bononiensis in Priorem Ge  
neralem Ordinis vestri nominatim, & concorditer ele  
gerunt. Electio eius approbata per communem consen  
sum omnium de ipso Capitulo, fuit ad Sedem Apostoli  
cam per Procuratores eiusdem Capituli confirmanda, de  
lata, cuius electionis, & eorum, qua superius sunt narra  
ta, praesens nobis D. Papa examinandum, & plenius in  
tellegendum commisit, inde nos praemissis omnibus intel  
lectu, ea in ipsum D. Papae, & fratrum suorum praesentia  
fideliter retulimus, & recitauimus diligenter. Nos itaque,  
de speciali mandato, & autoritate eiusdem Domini ele  
ctionem praedicti fratris Lampbranci, quam Innocentius  
celebratum canonicis, ac ipsum fratrem Lampbrancum in  
Priorem Generalem vestri Ordinis confirmamus; eadem  
autoritate nihilominus statuentes, ut idem Prior, & qui  
liber itas successerit in perpetuum, qui quidem cum elige  
da fuerit, secundum sanctiones canonicas, & statuta  
vestri Ordinis eligatur, & electionis suae confirmationem  
ab Apostolica Sede, seu a legato ipsius donecaxat, recipiat.  
Generalis Prior Ordinis Eremitarum, sine alicuius certi  
sui, vel proprii nominis expressione de cetero debeat ap  
pellari. Et si tanquam Priori Generali eorum omnes  
vires, & frater ipso Ordinis, qui etiam nominatur  
simpliciter frater Ordinis Eremitarum, in omnibus hu  
manis obediunt, & inter dant. Prior quoque S. Mariae de  
Cesena, & alij Priores vestri Ordinis, qui consueverunt in  
Priorebus suis militari per Diocesanos locorum, per eos  
dem instituantur in eum, & tam Prior Generalis, quam  
alij Praenuntiales, & Conuentuales Priores eiusdem Or  
dinis, Episcopi, in quorum Diocessibus degunt, in his, qua  
ad institutionem Episcopi palam pertinent, intendant re  
nerenter, & respectu prout debent: ita tamen, quod  
quod Episcopi contra ipsum Priorem Generalem, inconsul  
ta Romano Pontifice nihil attemptent, fratres etiam,  
qui de cetero in Ordine vestro debuerint proficere, esse  
Priori Generali, vel certo eius nuncio profiteantur bou  
modo. Ego N. facto professionem, & promitto obedientiam  
Deo, & B. Mariae Virgini, & tibi Priori Generali Ordinis  
Eremitarum, iungit, successoribus usque ad mortem secun  
dam Regulam B. Augustini, & Constitutiones fratrum  
ipso Ordinis non obstantibus professionibus, & consu  
tudinibus quibuslibet vbiunque in Ordine vestro habe  
ntur aliter obseruatis, seu priuilegijs, & Indulgentijs, ac  
Confirmationibus Apostolicis cuiuscunque loco, vel perso  
nae ab Apostolica Sede concessis, quae caduca, & vana, &  
nullius effectus momenti de cetero auctoritate decernimus su  
praedicta, seu conditione, quam praedictus Episcopus Cese  
natis in consuetudine quam fecit fratri Ioanni Bono, de  
leco Ecclesiae S. Mariae de Cesena praedictae, apposuisse re  
feritur, quod nec ipse frater Ioannes Bonus, nec aliquis  
eius successor postea locum, & Ecclesiam praedictam alicui  
fuerunt in eo per eundem Episcopum aliquando pro Ge  
neralibus Prioribus vestri Ordinis confirmati. Cum illi  
autem de Ordine vestro, qui alij Generalibus Prioribus  
aliter, sine quocunque modo in eodem Ordine habitum  
sunt professi, dispensamus auctoritate praefata, & decer  
nimus, quod dicti frater Lampbranco tanquam Priori

Generalis eorum, eiusque successoribus in omnibus ad obedi  
entiam, & reuerentiam teneantur. in privilegio quoque  
Ordinis vestri huiusmodi titulis de cetero apponatur.  
Innocentius Episcopus & c. Dilectio filijs Priori Generali  
Ordinis Eremitarum, & alijs Praenuntialibus, & Conuen  
tualibus Prioribus, Conuentibus quoque, ac alijs fratribus  
vniuersis sibi subiectis, & tam praesentibus, quam futuris  
eremiticam vitam professis in perpetuum. Ad praemissa  
ram autem omnium memoriam, & perpetuam firmitate  
tem, praesentem paginam signis sigilli nostri munimine  
roboraui. Datum Perusij 6. Kalend. Ianuarij anno Domi  
ni 1252. Pontif. D. Innocent. Pope IV. anno x. indil. ij.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam  
nostra confirmationis infringere, vel ei ausu temerario  
contrare: si quis autem hoc attentare praesumpserit, in  
dignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri &  
Pauli Apostolorum eius, se noverit incursurum. Datum  
Perusij 17. Kal. Maij. Pontif. nostri anno 11.

II.

Circa quas literas primò notandum, falsum  
omnino esse, quod scribit Marquez cap. 13.  
§. 18. ex huiusmodi literis haberi. quòd Eremitae  
Ioannis Boni à Sede Apostolica obtinuerint, pos  
se regulam B. Augustini profiteri, & eiusmodi B.  
Augustini habitum deferre, nam de habitu, litera  
Apostolicae contrarium prorsus dicunt, quod vt à  
fratribus Minoribus distincti apparerent, ad tol  
lenda scandala, quae ex habitu similitudine orie  
bantur, Romano Pontifice, ac duobus S. R. E. Car  
dinalibus praecipientibus, dicti Eremitae fratris  
Ioannis Boni nigrum habitum sibi delegerunt, cui  
Romanus Pontifex formam dedit, quod qualiter  
gestum fuerit, habes supra cap. 25. in literis Grego  
rij IX. & Alexandri IV. Ex quibus non solum id  
nò habetur (quod Marquez fingit) quod hi Ere  
mitae à Sede Apostolica obtinuerint facultatem  
ferendi habitum D. Augustini, qui nunquam hu  
iusmodi habitum induit, nec vidit, sed quod cum  
Gregorius IX. electionem coloris albi, vel nigri in  
illorum optione reliquisset, & nigro colore ab eis  
electo formam habitus praescripisset, vt nigras tun  
nicas cum manicis amplis ad instar cucullarum  
ferre deberent, amplis corrigijs desuper cinctas,  
& omnibus patentibus, ita vt eas vestimentis ne  
quaquam tegerent, & à nimia longitudine sic te  
perarent, vt calcamenta ab omnibus videri pos  
sent, ac distinctè praecipisset, vt omnes intra certu  
tempus eiusmodi habitum assumerent, praecipit  
apostolicum alij neglexerunt, alij se ab illius ob  
seruatione dispensari supplices petierunt, ita vt  
opus fuerit censuris, & alijs poenis in dictis literis  
contentis, ad dictum habitum ferendum illos cog  
gere. iam videat bonus Marquez, an hoc fuerit fa  
cultatem portandi habitum B. Augustini à Sede  
Apostolica obtinere.

III.

Secundo aduerte, falsum esse, quod ibidem ad  
dieidem Ioannes Marquez haberi ex hac Bul  
la Innocentij IV. B. Franciscum Assisium prius  
quam sui Ordinis fundamenta poneret, fratris  
Ioannis Boni Eremitae fuisse: id enim in ipsa Bulla  
nulla

174

nullatenus habetur, sed solum cauetur, quod Eremita fratris Iohanni Boni non conueniant in habitu cum fratribus à D. Francisco institutis, quod an sit, B. Franciscum fuisse prius Eremitam Ordinis fratris Iohannis Boni, nullus non intelligit, & dato, quod habitus Fratrum Minorum institutionem illorum Ordinis præcessisset, de qua re disputare non vacat, non hinc sequitur, quod ille esset habitus Eremitarum fratris Iohannis Boni: sed totum oppositum ex prædictis literis habetur. Primo quia constat, fratris Iohannis Boni certum, ac determinatum habitum ante Gregorium IX. minime habuisse: siquidem modò illum, modò illum assumebant cum scandalo personarum secularium, & multiplici eorundem Fratrum Minorum lesione, prout illa Gregorij IX. verba sonant: *verum non quidam eremita presati Ordinis Sancti Augustini, ac alij Religiosi supra dicti Eremitarum conformes habitum in eadem Manibz constituti formam dicti a se tenentur prohibere, & scandalum plurimorum.* Nota infamiam Fratrum Minorum, & scandalum plurimorum. Secundò quia si habitus Fratrum Minorum fuisse verus antiquus habitus fratris Iohannis Boni, & suorum Eremitarum, & S. Franciscum illum à lambonitis fuisse mutuatus, Sedes Apostolica non illos suo antiquo habitu spoliasset, ve Fratres Minores indueret: neque enim iustitiae leges permittunt antiquos, & legitimos possessores exspoliare, ve aduentitios induamus, & parentibus habitum detrahere, vt illum filijs ex benignitate adoptatis tribuamus. Quamòdrem cum Sedes Apostolica dictum habitum fratribus Minoribus confirmauerit, & Eremitis omnino interdixerit, mihi probabile, imò & certum est, habitum, quem nunc fratres Minores deferunt, ab Eremita fratris Iohannis Boni nullatenus mutuatum. Ac vt semel intelligas, quam vim habeat verba istius Bullæ, ad probandum, quod Marquez contempnit, & quam formaliter deducit, B. Franciscum Assisium, priusquam fuit Ordinis autor esset, Eremiticum D. Augustini institutum, & Regulam in manibus fratris Iohannis Boni professum fuisse, expende, obsecro, huius assertionis fundamentum & illud confer cum verbis eiusdem Bullæ. fundamentum huius assertionis est, quia inquit Agidius Viterbiensis Cardinalis, ipso Marquez referente cap. 21. §. 5 Mantuz Chirographum lectum aiunt, quod in Iohannis Boni manu professum Ordinem sit. Dixerat hoc longè ante illum frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 8. in Vitas Fratrum Erat, inquit, quidam frater magna sanctitatis & nomine Iohannes Bonus, qui prius apud Badriolum Cefenatis Diocesis, domum vltimam quandam de consensu Diocesani construxit, & ibi vitam Eremiticam in arctissima paupertate duxit: cumque fama conuersationis eius per loca vicina crebro crearet, plurimi ad eum conuersi sunt, inter quos fuit B. Franciscus, qui Ordinis postea Fratrum Minorum fundator fuit. Sed omnino clarissime rem expreffit supplementum

ti autor frater Iacobus Philippus Bergomensis lib. 12. sub anno 1199. de eodem Iohanne Bono, & B. Francisco Assisio sic scribens: *Huius autem sancti viri, & patris Iohanni Boni, & calabres, professusque discipulus Seraphicum Franciscum de Assisio sanctissimum Ordinis Minorum candidiorem fuisse constat, & infra. Sed hoc in loco vno versissimo probatum testimonia, quod apud Mantuam vbi (vt prædictum est) sacrosanctus sancti exat corpus, & reliqua ipsius vestimentorum reliquia, tabularij etiam inter antiquissimas monasterij scripturas chirographum aliquando visum est, continet B. Franciscum de Assisio professionem Eremiticam iuxta Regulam B. Augustini emississe in manibus fratris Iohannis Boni Eremitæ Mantuani.* Confer nunc istas sententias cum sententijs ipsius Bullæ. Primo ait Cardinalis Agidius, lectum esse chirographum, quod B. Franciscus in manu Iohannis Boni professus sit Ordinem Eremitarum S. Augustini. Addit frater Iordanus B. Franciscum professum fuisse in manibus fratris Iohannis Boni in monasterio Sanctæ Mariæ apud Badriolum, & hoc in initio fundationis ipsius Ordinis. Denique subiungit frater Iacobus Philippus illum professum Regulam D. Augustini. E contrario verba Bullæ testantur, etiam postquam dictus Ordo in diuersis partibus, in quibus domos extruxerant, fuerat propagatus, nullam de approbata Regula ipsos fratres lambonitas adhuc habuisse, sed quosdam illorum ad Sedem Apostolicam accedentes D. Augustini Regulam obtinuisse, & ex tunc Regularibus obseruantijs instrui, & regulariter haberi cœpisse, sed quia eorum habitus, qui habitus fratrum Minorum videbatur conformis, apud aliquos scandalum quodammodo suscitabat, & mandato, & auctoritate etiam duorum Cardinalium, qui tunc in partibus Lombardiæ Legationis fungebantur officio, nigrum habitum elegit, & cum prius profiterentur sub hac forma: *Ego N. factus professionem, & promitto obedientiam Deo, & B. Mariæ & tibi Priori fratrum Eremitarum S. Mariæ de Cefena.* Auctoritate cuiusdam Capituli Generalis fuisse, vt exinde diceretur, Priori Ordinis Eremitarum S. Augustini. Quæ cum circa tempora Gregorij IX. acciderint vt ex Bullis supra cap. 2. §. 5. relatis non obscure habes, vide in tantum abesse, vt B. Augustini Regulam B. Franciscus, & Ordinem Eremiticum profiteri potuerit in manu Iohannis Boni, vt potius sui Ordinis fundator fuerit, antequam Eremitæ Iohannis Boni, vel D. Augustini Regulam à Sede Apostolica obtinissent, vel in regularibus obseruantijs instrui, & Ordinis Eremitarum Sancti Augustini vocari cœpissent: nam Gregorius IX. eius tempore cœperunt primum apparere Eremitæ Iohannis Boni, sub nomine Ordinis Sancti Augustini, fuit circa annum Domini 1227. quo anno ad Pontificatum fuit assumptus. Dicitur autem Franciscus suum Ordinem fundauit anno 1209. Quare puto dicendum de isto chirographo sicut de alijs, de quibus supra cap. 27. vltimo ad 36.

IV. Tertio aduerte, pluraquam saltum etc, quod ibidem tercio loco deducit, fratrem Iohannem Bonum idcirco vocatum restauratorem Ordinis Eremitarum, quia concedente Pontifice Regulam, & habitum, & institutum S. Augustini ab eodem Ordine Eremitarum S. Augustini suscepit nam ex dictis literis Innocentij IV. apparet, lambonitas Regulam D. Augustini à Sede Apostolica accepisse, non autem ab Ordine Eremitarum D. Augustini, vt hic autor fingit: nam hæc sunt verba formalia dictarum literarum: *Cum autem idcirco Religiosi aliquam de approbatis Regulis non haberent, quidam ex eis accedentes ad Sedem Apostolicam, obtinuerunt ab ea Beati Augustini Regulam sibi dari, & sic ex tunc cœperunt in regularibus disciplinis instrui, & regulariter se habere habitum verò, partem illi elegantem, scilicet colorem, partem Sedes Apostolica illi præscripsit, & per censuras Ecclesiasticas ad illam ferendum compulsi, vt ex literis Gregorij IX. & Alexandri IV. habes. Reliqua vel ab ipso fundatore, aut ex Decretis ab ipsis factis in Capitulis Generalibus habuerunt, & hæc omnia patent in dictis literis Innocentij Quarti.* Quod aduerte falsum quoque esse quod ibidem subiungit, quod Cardinalis Gulielmus, de quo in dictis literis, non esset Protector Ordinis S. Augustini, quia inquit, alius erat dicti Ordinis S. Augustini Protector Ricardus Diaconus Cardinalis S. Angeli Gulielmus verò Ordinis fratris Iohannis Boni protector tunc erat. Nam constat Cardinalem Ricardum ante Generalem dicti Ordinis vniouem, non fuisse Protectorem Ordinis Eremitarum, nisi solius Congregationis Eremitarum Tusciae per Innocentium IV. ex varijs Eremitis incerti habitus, & sine regula, titulo, & capite vagantibus collectæ, vt iam scriptis diximus. Quartus Ordo Eremitarum D. Augustini is erat, cuius fuerat Protector Cardinalis Ricardus, iam constat de prima origine dicti Ordinis, sicut de fundatione dictæ Congregationis, cui Cardinalis Ricardus datus fuerat. V. Quinto principaliter aduerte, ex dictis literis hæc omnia distinctè, & conceptis verbis haberi. Primo, quod hæc Congregatio fratris Iohannis Boni ab initio sine certa regula, & titulo fuit instituta. ibi. *Cum autem idcirco Religiosi aliquam de approbatis regulis non haberent.* Secundo, quod Eremitæ Iohannis Boni regulam B. Augustini ex concessione Sedis Apostolicæ obtinuerint, ibi. *Quidam ex eis accedentes ad Sedem Apostolicam, obtinuerunt ab ea regulam B. Augustini sibi dari.* Tertio, quod post acceptam regulam, & non antea cœperunt viuere modo Regularium, ibi. *Et ex tunc cœperunt in regularibus obseruantijs instrui, & regulariter se habere.* Quarto, quod habitus niger, quem nunc gerunt, non fuit eis de licentia Sedis Apostolicæ ab aliquo ex Ordine Eremitarum S. Augustini datus, vt Marquez dicit, sed auctoritate Pontificis præscriptis, & præceptis, censuris, & alijs

**IV.** Tertio aduerte, plouquam fallum esse, quod ibidem tertio loco deducit, fratrem Iohannem Bonum idcirco vocatum restauratorem Ordinis Eremitarum, quia concedente Pontifice Regulari, & habitu, & institutum S. Augustini ab eodem Ordine Eremitarum S. Augustini suscepit: nam ex dictis literis Innocentij IV. apparet, Iambonitas Regularum D. Augustini à Sede Apostolica accepisse, non autem ab Ordine Eremitarum D. Augustini, vt hic autor fingit: nam hæc sunt verba formalia dictarum literarum: *Cum autem idem Religiosi aliquam de approbatis regulis non haberent, quidam ex eis accedentes ad Sedem Apostolicam, obtinuerunt ab eis Beati Augustini Regulam sibi dari, & sic ex tunc caperent in regularibus disciplinis instrui, & regulariter se habere habitum verò, partem illi elegerunt, scilicet colorem, partem Sedes Apostolica illis præscripsit, & per censuras Ecclesiasticas ad illam ferendum compulsi, vt ex literis Gregorij IX. & Alexandri IV. habes. Reliqua vel ab ipso fundatore, aut ex Decretis ab ipsis factis in Capitulis Generalibus habuerunt, & hæc omnia patent in dictis literis Innocentij Quarti.*

Quarto aduerte fallum quoque esse quod ibidem subiungit, quod Cardinalis Gulielmus, de quo in dictis literis, non esset Protector Ordinis S. Augustini, quia inquit, alius erat dicti Ordinis S. Augustini Protector Riccardus Diaconus Cardinalis S. Angeli. Gulielmus verò Ordinis fratris Iohannis Boni protector tunc erat. Nam constat Cardinalem Riccardum ante Generalem dicti Ordinis vniouionem, non fuisse Protectorem Ordinis Eremitarum, nisi solius Congregationis Eremitarum Tuscie, per Innocentium IV. ex varijs Eremitis in eorum habitibus, & sine regula, titulo, & capite vagantibus collectis, vt iam sæpius diximus. Quare hic Ordo Eremitarum D. Augustini is erat, cuius fuerat Protector Cardinalis Riccardus, iam constat de prima origine dicti Ordinis, sicut de fundatione dictæ Congregationis, cui Cardinalis Riccardus datus fuerat.

**V.** Quinto principaliter aduerte, ex dictis literis hæc omnia distinctè, & conceptis verbis haberi. Primo, quod hæc Congregatio fratris Iohannis Boni ab initio sine certa regula, & titulo fuit instituta. ibi. *Cum autem idem Religiosi aliquam de approbatis regulis non haberent.* Secundo, quod Eremitæ Iohannis Boni regulam B. Augustini ex concessione Sedis Apostolicæ obtinuerint, ibi. *Quidam ex eis accedentes ad Sedem Apostolicam, obtinuerunt ab eis regulam B. Augustini sibi dari.* Tertio, quod post acceptam regulam, & non antea ceperunt viuere modo Regularium, ibi. *Et ex tunc caperunt in regularibus obseruantijs instrui, & regulariter se habere.* Quarto, quod habitus niger, quem nunc gerunt, non fuit eis de licentia Sedis Apostolicæ ab aliquo ex Ordine Eremitarum S. Augustini datus, vt Marquez dicit, sed autoritate Pontificis præscriptus, & præceptus, censuris, & alijs

penis Ecclesiasticis adiunctis, ibi. *Et quia eorum habitus, qui habitus fratrum Minorum videbatur conformis, apud aliquos scandalum quodammodo suscitabat, de mandato, & autoritate duorum Cardinalium, qui tunc in partibus Lombardie legationis fungebantur officio, nigrum, quem adhuc gestibus habitum, elegerunt. Iunctis alijs, quæ habentur in dictis Bullis cap. 25. recitatis: Quinto, quod illi Eremitæ, qui primitus fratris Iohannis Boni vocabantur, in quodam Capitulo Generali decreuerunt, quod in posterum vocarentur Eremitæ Ordinis S. Augustini. ibi. *Qui cum iam viderentur Eremitæ fratris Iohannis Boni Ord. S. Augustini, Nouitij qui recipiebantur ab eis proficiantur hoc modo. Ego N. facio professionem, & promitto obedientiam Deo, & B. Mariæ, & tibi Priori fratrum Eremitarum S. Mariæ de Cesena, cuiusque successoribus, usque ad mortem secundum regulam Beati Augustini, & Constitutiones istius loci. In hac vero forma professionis vbi dicebatur, istius loci, autoritate Generalis Capituli eorundem fratrum, istius Ordinis postea d. h. m. f. Sexto, quod Decreto Cardinalis Protectoris, Prior Generalis dicti Ordinis cepit absolute vocari Prior Generalis Ordinis Eremitarum, sine alia additione, ibi. *Eodem autoritate n. h. m. f. h. t. tuentes, vt idem Prior, & quilibet eius successor perpetuum Generalis Prior Ordinis Eremitarum, sine alio cuius certi loci, vel proprii nominis expressione de cetero debeat appellari: Et si tanquam Priori Generali, omnes Priores, & fratres istius Ordinis, qui etiam nominentur simpliciter fratres Ordinis Eremitarum, humiliter obediant, & intendant. Et ibi. Fratres quoque qui de cetero in ordine vestro debebant proficere, eisdem Priori Generali, vel certo eius nuncio proficiantur hoc modo. Ego N. facio professionem, & promitto obedientiam Deo, & B. Mariæ Virgini, & tibi Priori Generali Ordinis Eremitarum, cuiusque successoribus usque ad mortem secundum regulam B. Augustini, & Constitutiones fratrum istius Ordinis, &c. Et ibi. In Privilegio quoque Ordinis vestri huiusmodi titulus de cetero apponatur. Innocentius Episcopus &c. dilectis filijs Priori Generali Ordinis Eremitarum, & alijs Provincialibus, & Conuentualibus Prioribus, Conuentibus quoque, ac alijs fratribus vniuersis sibi subiectis, & tam presentibus, quam futuris Eremiticam vitam professis in perpetuum.***

**VI.** Ex quibus omnibus sequitur, fundationem huius Congregationis anno 1100. circiter non præcessisse, quo tempore floruit Iohannes Bonus, & non esse per continuatam successionem ab aliquibus Eremitis ab Augustino institutis propagatam: sed dictam Congregationem Eremitarum Sancti Augustini, quia Regula B. Augustini ex Apostolica concessione fuerat donata, sequitur etiam nullam aliam Congregationem Eremitarum Sancti Augustini floruisse circa tempora Innocentij IV. antequam supradictæ literæ manarent, quia non est verisimile, quod Summus Pontifex in præiudicium aliarum Congregationum, voluisset hanc congregationem simpliciter vocari Congregationem seu

Ordi.

174

Ordinem Eremitarum. nam sub hoc titulo multo magis debuissent comprehendere Eremitas dicti Ordinis Sancti Augustini, si ille tunc in mundo fuisset. cum nomina absolute prolata, semper intelligantur de digniori.

VII. Idem dicendum omnino de Congregatione de Britannis nuncupata, & de alia dicta de Fabali: quia illa non erant distincte Congregationes, sed distincte domus eiusdem Congregationis, siue Ordinis Eremitarum Sancti Iohannis Boni, vt cap. 25. dictum fuit, hoc enim est totum fundamentum, cui nituntur frater Iordanus de Saxonia, Philippus Bergomensis, Agidius de Viterbio Cardinalis. Marquez, ac alij, ad suadendum Beati Franciscum Assisium fuisse Eremita Augustinensem. quia inquit, professus est vitam Eremiticam, & sumpsit habitum Eremitarum per manum fratris Iohannis Boni in Monasterio de Britannis: unde etiam nunc color habitus, quem detulerunt fratres Minores per B. Franciscum instituti, vocatur Beretinus a loco de Britannis, vbi D. Franciscus illum habitum primitus induit, vt longo discursu deducit Marquez cap. 21.

Non melatet, successu temporis Eremitas Britanicensis ab alijs Eremitis Iohannis Boni nuncupati separari, & scd in propriam Congregationem erigere voluisse, quod etiam alij ex dictis Eremitis post dictam vniouem generalem progressu temporum, & alij Mendicantes aliorum ordinum fecerunt: nam legitimus, ipsos Britanicensis quasdam Constitutiones peculiaries sibi fecisse, easque Gregorio IX. confirmandas obtulisse, & confirmationem accepisse, idque habetur ex literis Gregorij IX. datis Perusij. Tertijs idus Martij Pontificatus sui anno octauo quarum exemplum est.

Gregorius episcopus seruus seruorum Dei dilecti filij Prioris, & fratris de Britannis Euenensis Diocesis salutem, & Apostolicam benedictionem. Quia amicum conditoris honorem, & profectum continent animarum, amore precipuo diligentes, eo quod quidquid in desiderio propter illa geritur, apud Dei sapientiam pro nihilo reputatur, dignum fore prouidimus, vt in his, qua inuitu salutis eterne cupitis, nos fauorabiles ad Redemptoris gloriam habeatis. Hac presentata nobis vestra petitio continebat, quod vos vicia carnis cupientes extinguere vt succedente virtutum gratia postu perueniret ad brauium obtinere, deliberatione statuitis, vt semper in eamdem refectorio concedentes, a festo Exaltationis Sancte Crucis, vsque ad festum Resurrectionis Domini, & excepti mutuo in necessitate fratris ieiunare, huius die reliquo tempore, comedere, praterquam in quarta, & sexta feria, ac temporibus alijs ab Ecclesia constitutis nisi Prior, qui pro tempore fuerit, cum fratribus duxerit dispensandum. De his quoque, ac iter agentes ad obseruandam dilectionem minime tentauerit, praterquam in sexta feria, Quadragesima S. Martini, & temporibus alijs per Ecclesiam constitutis. Insuper fratres, quorum vniuersaque cultellum habeat non acutum, ab esu caruinum, & condimento sagminum prater infirmos penitus abstineant.

Casium, & oua tribus diebus in Hebdomada conseruantur, exceptis Quadragesima S. Martini, ac Septuagesima, & solemnibus ieiunij per Ecclesiam constitutis. In quibus nec iter agentes, casium, & oua comedant, nec illa vendant singulis alijs temporibus liberam habeant facultatem. Statuitur prater ea, vt a vobis singulis annis celebratur Capitulum Generale, in quo Dispositores a Prioribus, & Visitatoribus eligantur: ipsi vero Dispositores cum Visitatoribus anni prateriti, corrigendis, & reformandis, in capite, quam in membris, qua correctione, & reformationis officio nauitini iudicare, liberam habeant potestatem. Item quod Visitatores etiam ordinentur, qui omnia loca fratrum visitent, corrigant, & reforment, prout secundum Deum, & D. Augustini legulam statutum quam statuit Dominus in perperam sanctorum viderint expedire. Ceterum humiliter attendentes, quod Regnum Dei non in veste pretiosa consistit, & quod dicitur paupertatis habitum condiderit singularum, laudabiliter statuitis, vt fratres vestri Ordinem de colore suolare vestium minime contententes, semper in uoluntate obseruent, & quatuor tunica, & vna oscula, & de his scapularijs sint contenti. Item quilibet frater cogitans desuper amplam corrigam non consuata, & illa contentus existat. Item quod non vtatur linea indumentis, nec extra Eremitum possessiones prater habitum, & suam habere presumant, super habendum caligis calcibus, & similibus Prior secundum suum arbitrium potestatem habeat dispensandi, item quod nullus in mensa fratrum recipiat, nisi religiosus existens, vel constitutus in aliqua tractura. Quare nobis humiliter supplicatis, vt statim in iussu Apostolice dignaretur munimus roborari. Nos igitur vestris iussu precibus inclinati statim ipsam auctoritate Apostolica confirmamus, & presentis scripti sententiam conuincimus, iure Diocesano in omnibus semper saluo. Nulli ergo hominum omnino licet hac paginam nostre Confirmationis infringere, vel in aliquo uicariatu contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Dat. Perusij tertio idus Martij Pontificatus nostri anno octauo.

cum illa Eremitarum fratris Iohannis Boni, constat ex dictis literis ipsos quoque Britanicensis aliquando sine Regula, statuta, & certo habitu vixisse, & hec omnia sponte, & concessione Sedis Apostolice simpliciter.

CAPVT QVADRAGESIMVM OCTAVVM.

Congregationis Eremitarum S. Augustini nuncupata & primordialis institutio, illiusque Institutores producantur.



I. Vi Ordinem Eremiticum ex Religiosis per D. Augustinum institutus propagatum asseruit, cum mole difficultatum preuenitur, Congregatione quamdam sibi fingunt a supradictis dictam Sancti Augustini nuncupatam, ceteris omnibus longe anteriorem, in qua Eremitici Ordinis reliquias post dispersionem ex Africa, vsque ad magni Lateranensis. Concilij tempora, & vsque ad generalem vniouem factam sub Alexandro IV. seruat fuisse contentum, ad quam vti sacram anchoram confugunt, aiunt enim Pontifices in illis vniouem quinque Congregationum meminit, quarum quatuor priores, nempe Gulielmitarum, Lambonitarum, Britanicensium, & de Fabali, quante quae aucti Augustini vocabatur, vt antiquiori, in qua verus Augustini Ordo Eremiticus seruatur, auctoritate Apostolica vniuerunt, & hoc postremum illorum est refugium, quo sublato fieri coguntur, hunc Ordinem, qui nunc Eremitarum dicitur, non a D. Augustino, sed multis seculis post illius obitum vel a D. Gulielmo, vel a Fratre Iohanne Bono vel ab alijs recentioribus institutum. Eapropter si semel ostensa fuerint initia huius Congregationis extra D. Augustinum, extra omnem dubitationem res posita erit, non posse scilicet hunc Ordinem in D. Augustinum veluti primum autorem, & fundatorem reduci. Id vero facillimo negotio monstrabitur nam in hoc solum difficultas posita est, nimirum in designando quem, & qualis, & vbi fuerit eiusmodi Congregatio Eremitarum D. Augustini nuncupata. Triplex enim reperitur opinio scribentium de hac ipsa Congregatione. Prima illorum, qui affirmant, illam eandem omnino eum Congregatione Gulielmitarum existisse: huius vero sententiae fuerunt omnes antiquiores de hac rescribentes, Nauclerus, Actor fasciculi temporum, Volateranus, inclinat frater Philippus Bergom. in supplemento Chron. hb. 12. sub anno 1157. cum ait, de Sancto Gulielmo illum in Gallijs Ordinem D. Augustini ita relicturisse, vt deinceps in Gallijs fratres dicti

illa Eremitarum fratris Iohannis Boni, constat ex dictis literis ipsos quoque Brittonenses aliquid sine Regula statuti, & certo habere visum, & hanc omnia sponte, & concessione Sedis Apostolicae sumpsisse.

CAPVT QVADRAGESIMVMOCTAVVM.

Congregationis Eremitarum S. Augustini nuncupata a primordialis institutio, illiusque Institutores producantur.

I.



Vi Ordinem Eremiticum ex Religiosis per D. Augustinum institutus propagatum affirmati, cum mole difficultatum prementur, Congregatione quamdam sibi fingunt a supradicta distinctam sancti Augustini nuncupatam, ceteris omnibus longe anteriorem, in qua Eremitici Ordinis reliquias post dispersionem ex Africa, usque ad magni Lateranensis Concilij tempora, & usque ad generalem unionem factam sub Alexandro IV. servatas fuisse contendunt, ad quam uti sacram anchoram confugunt, aiunt enim Pontifices in Bullis unionum quinque Congregationum meminisse, quarum quatuor priores, nempe Gulielmitarum, Lambonitarum, Brittonensium, & de Falsis, quinque quae aucti Augustini vocabatur, uti antiquiori, in qua verus Augustini Ordo Eremiticus servabatur, auctoritate Apostolica vniuerunt, & hoc postremum illorum est refugium, quo sublato fateri coguntur, hunc Ordinem, qui nunc Eremitarum dicitur, non a D. Augustino, sed multis seculis post illius obitum vel a D. Gulielmo, vel a Fratre Iohanne Bono vel ab alijs recentioribus institutum. Eapropter si semel ostensa fuerint initia huius Congregationis extra D. Augustinum, extra omnem dubitationem res posita erit, non posse scilicet hunc Ordinem in D. Augustinum veluti primum autorem, & fundatorem reduci. Id vero facillimo negotio monstrabitur nam in hoc solum difficultas posita est, nimirum in designando quenam, & qualis, & ubi fuerit eiusmodi Congregatio Eremitarum D. Augustini nuncupata, Triplex enim reperitur opinio scribentium de hac ipsa Congregatione. Prima illorum, qui affirmant, illam eandem omnino cum Congregatione Gulielmitarum extitisse huius vero sententiae fuerint omnes antiquiores de hac reseribentes, Naucleus, Autor fasciculi temporum, Volaterranus, inclinat frater Philippus Bergom. in supplemento Chron. lib. 12. sub anno 1157. cum ait, de Sancto Gulielmo illum in Gallijs Ordinem D. Augustini instituisse, ut deinceps in Gallijs fratres dicti

Lib. 1.

Ordinis non Augullinentes, sed Gulielmita appellari fuerint. Supponit enim hic modus dicendi, et idem fuisse Ordinem Augullinentium, & Gulielmitarum: & loquitur de Augullinentibus, & Gulielmitis ante generalem unionem: nouissime vero eandem sententiam docet Cardinalis Bellarminus in Chronica, quae est in fine libri de Scriptoribus Ecclesiasticis sub an. 1241. Secundum hanc sententiam facillimum erit huius Congregationis primordia demonstrare, quae eadem erant cum primordijs Congregationis Gulielmitarum nuncupatae: & haec opinio nullam maiorem difficultatem sustinet, quam quod Pontifici a Congregatione S. Gulielmi ab illa S. Augustini nuncupata distinguunt, illasque pro distinctis numerant, quae tamen difficultas nullus est momenti, quia ut dictum est sup. c. 25. Pontifices in d. Bullis non numerant omnes supradictas Congregationes, ut re ab iniunctis distinctas, cum certum sit Congregationem fratris Iohannis Boni, & Brittonensium eandem fuisse sed referunt plures domos, aut etiam plures titulos, ac nomina, quibus dictae Congregationes vocabantur.

II.

Philomonia secunda est sententia verissima Congregatione S. Augustini in Bullis Gregorij Noni, Innocentij Quarti, & Alexandri Quarti nuncupatam, eandem secundum rem fuisse cum Congregatione fratris Iohannis Boni. Quae sententia demonstratur tum secundum rei veritatem, tum etiam ad hominem. Secundum rei veritatem, quia Eremitas, quos Alexander Quartus in Bulla unionis edita octavo Kalend. Julij an. 2. sui Pontificatus, vocat S. Augustini, erant illimet de quibus locutus fuerat Gregorius Nonus in alia Bulla, per quam habitum nigrum cum zona pellicea ipsis Eremitis determinauit, hoc enim verba ipsa Alexandri IV. indicant: Recordantur liquidum, & memoriter retinemus, quod dudum apparuit Religio in partibus Lombardiae, cuius professores vocati Eremita Ordinis S. Augustini, non solum in tunicis cum corrigijs, & c. infra: Sancti cum per nos tunc in minoribus officio constitutos, & beat mem. N. c. S. Sabinae presby. etum Card. iunctis partibus illa legatione surgentes butusmodi variatione presumpserunt ad soci. record. Gregorij Papa praedicti nostri obedientiam peruenisset, ipse ne identitas vestium in Ordinibus confusione pareret, ac deinde scandala grauiora confurgerent, ad vtrorumque quietem statuendum prouidit, ut Priores, & vniuersi, ac singuli fratres praedicti Ordinis S. Augustini in exterioribus vestimentis, & c. Illi autem, quos Gregorius Nonus in suis literis, quarum Alexander Quartus meminit, vocauit Eremitas Ordinis S. Augustini, iidem erant cum eremitis fratris Iohannis Boni, ut ipsius Bullae verba illa monstrant quibus idem factum refertur. Dudum apparuit Religio in partibus Lombardiae, quorum professores vocati Eremita fratris Iohannis Boni S. Augustini, non solum in tunicis cum corrigijs, & c. infra. Nos ne identitas vestium in Ordinibus ipsi confusione pareret, & inde scandala grauiora confurgerent, ad vtrorumque

runo

174

vnus, quoniam prouidimus statuentium, ut Prior, & vnusquisque singuli fratres predicti Ordinis S. Augustini in exterioribus vestimentis, quae nigri, vel albi &c. Ecce tibi, quos primò vocat Eremitas fratris Iohannis Boni, postea absolute vocat Eremitas Ord. S. Augustini: & illi idem sunt, quos Alexander IV. absolute vocat Eremitas Ordinis S. Augustini. Ergo negari non potest, Congregationem, quae in literis vnionis S. Augustini absolute nuncupatur, illum eandem esse, quae alio nomine fratris Iohannis Boni, & alio de Britanniis vocabatur: Quamobrem monstratis fundamentis Congregationis Fratris Iohannis Boni, huius etiam S. Aug. nuncupatae fundamenta recte manent. Ratio evidens est, & necessaria, nec potest nisi negando literas Pontificum labefactari.

III. **A**d hominem verò probatur, hanc Congregationem D. Aug. nuncupatam eandem fuisse cum Congregatione Iambonitarum. Primò, quia qui contendit, D. Franciscum Assisium, antequam Ord. Minorum institueret, institutum Eremitarum Augustinensium amplectatum esse, & in eo professionem emisisset, id eadem affirmant, quia inquit, reperitur aliquando Chirographum, in quo legitur, illum in manu Fr. Ioh. Boni in conuentu de Britanniis professionem emisisset. Illi ergo supponunt, vnum & eundem fuisse Ordinem Fr. Ioh. Boni: alii si diuersos supponerent, quoniam esset illorum argumentatio? D. Franciscus professus est in manu Fr. Ioh. Boni. Ergo professus est institutum eremiticum D. Augustini, illo praesertim tempore, quo Eremitae Fr. Ioh. Boni ceteris Eremitis nondum fuerunt vniti, & vt mea est sententia, nec regulam, nec titulum D. Augustini adhuc impetrauerant. Secundo probatur testimonio Reuerendissimi Ambrosij Coriolani Eremitarum Augustinensium Prioris Generalis in 2. par. Defensorij, nimirum in Chronica Ordinis, vbi cum successione, & continuationem ipsius Ordinis vsque ad Innocentium IV. deduxisset, subdidit: *Hic Innocentius cognoscens, quod si iste ordo sub vno capite fuisset vnitus fieret, & ex tempore multum auerteretur, & fructus Ecclesiae Dei auferret saluiferus, dedit ei vnum protectorem, scilicet Gulielmum Diaconum Cardinalem tituli S. Eustachij, cui etiam vnionem faciendam, cum esset Legatus Bononiae commisit, & fecit de aliquibus prouincijs, & de multis locis vnionem, sed non de toto Orde, sicut iure debebat, quoniam morte praenotata talem vnionem facere nequirit. In ea tamen vnione facta per Capitulum generale Bononiae celebratum, factus fuit Generalis Fr. Lamprancus de Mediolano: & iam Ordini taliter vnito Innocentius dignissimum concessit privilegium, quod primum alijs gratias colligendo sub forma Maris magni ordini taliter vnito datum fuit, ac nominatim fratribus existantibus in Tuscia &c.* Haec ille, in quibus, etsi multa falsa dicat, ac inter illa, quod sub tempore Innocentij IV. Eremitae in Tuscia existentes Ordini Eremitarum, cuius erat Protector Cardinalis Gulielmus, & electus Generalis Frater

Lamprancus de Mediolano, vniti fuerunt: quod falsum esse conuincitur ex bulla eiusdem Innocentij IV. recitata superius c. 25. ex qua habet, Eremitas in Tuscia per Innocentium IV. collectos, proprium caput habuisse, & proprium Protectorem nomine Riccardum S. Angeli Diaconum Cardinalem, vnde non potuerunt tempore Capituli Bononiae celebrati Ordini Eremitarum Augustinensium vniti esse, qui alium Protectorem nempe Gulielmum S. Eustachij, & alium Generalem habebat. Colligitur nihilominus cum scilicet, Ordinem D. Augustini nuncupatum, & D. Augustino propagatum, cui ceteri Eremitarum Ordines fuerunt vniti, illum fuisse, qui sub Innocentio IV. datus est Protector Gulielmus Diaconus Cardinalis tituli S. Eustachij, & qui in Capitulo Bononiae sub eodem Innocentio IV. celebrato, Lamprancum Mediolanensem Priorem Generalem elegit. Ceterum Ordo, cui ab Innocentio IV. datus est Protector Gulielmus Cardinalis S. Eustachij, non alius fuit, nisi Ordo Erem. Fr. Ioh. Boni, ex literis eiusdem Innocentij IV. & dicti Cardinalis Gulielmi cap. proximo praecedenti recitatis. Lamprancus etiam Mediolanensis in capitulo Generali Bononiae habito Prior Generalis renuntiatus, non alterius ordinis Prior Generalis fuit, nisi Ordinis Fr. Iohannis Boni ex eisdem literis Innocentij IV. & Cardinalis Gulielmi, in quibus haec habes: *Illi autem spiritus sancti gratia iuncta Fr. Lamprancum Mediolanensem tunc priorem eius vnionem, & ceteros dicit elegerunt.* Sentit igitur Coriolanus, eundem fuisse ordinem, qui ante Generalem vnionem vocabatur S. Aug. & qui vocabatur Fr. Iohannis Boni.

**N**on me praeterit, quod Marquez cap. 11. §. 3. scribit, nonnullos ex autoribus sui ordinis conceptos, confundentes eremitas Fr. Ioh. Boni, cum Eremitis Ord. S. Aug. nuncupatis ante generalem vnionem, aut constituentes Lamprancum Mediolanensem Priorem Gener. dicti Ord. ante ipsam generalem vnionem: quoniam, inquit, Ordo S. Aug. etsi multis seculis sub obedientiam Episcoporum sine certo capite vixerit, prout ex literis Gregorij IX. & Innocentij IV. allegatis constat, nihilominus ab anno 1110. ipse Ordo Eremitarum suos Generales habuit, Sedi Apostolicae in mediocritate subiectos, licet fratres Ord. vsque ad vnionem generalem manerent Ordinarijs locorum subiecti, & hi fuerunt, primus B. Ioh. de Splunca. Secundus B. Ioh. de Cella, cum quo nonnulli B. Franciscum Assisium apud Pisas vixisse ferunt, licet dicitur, quia Ioh. ille alius ab isto fuit, nempe Ioh. Bonus. Tertius, fuit Adutus de Fano, Quartus Philippus de Parma, quemadmodum testatur P. Henricus de Vrimaria, sive de Almania, qui tempore vnionis Generalis, in quodam suo tractatu de Rebus gestis Ordinis Eremit. qui seruatur Patris in Bibliotheca Canonorum Regularium

S. Victoris.

S. Victoris, Hi Generales ab illis Ordinis B. Iohannis Boni fuerunt distincti, sub quorum ultimo facta est generalis vnio per Alexandrum IV. postquam vnionem factus est Generalis Prior totius Ordinis idem Lamprancus Mediolanensis. Verum hic autor cum multa dicat, nodum non soluit. Et quidem quod nonnulli sui Ordinis circa hoc decepti fuerint, non mirum, nam si isti Generales de illis erant Eremitis, quorum in bullis ab autore allegatis mentio habetur, illi sane ex Ordine de Britanniis erant: quia Bulla Gregorij IX. edita anno 1234. ad Priorem, & fratres de Britanniis dicitur, & similiter illa Innocentij IV. quae refertur ab illo cap. 3. §. 2. de Britanniis: vbi loquitur Congregatio verò de Britanniis saltem circa tempora Fratris Iohannis Boni eadem erat cum congregatione Iambonitarum, cum ipsi Eremitae velut B. Franciscum ordinem Eremitarum profectum esse in manibus Fratris Iohannis Boni in monasterio de Britanniis, vnde sequitur, illos Generales, quos Marquez a Iambonitis distinguere conatur, eo nolent, aut volent, ex Britanniis, vel Iambonitarum ordinem fuisse. Si autem dicti Generales non erant illius ordinis, cuius bulla Pontificum meminerunt, frustra allegantur bullae Pontificum. Praeterea si verum est, quod idem autor affirmat, Secundum dicti Ordinis Generalem fuisse Fratrem Iohannem de Cella, illumque apud Pisas suum domicilium habuisse, recorderetur obsecro bullae Innocentij Quarti 17. Ianuarij Pontificatus sui anno primo emanatae, quomodo ille refert cap. 3. §. 3. nam ex illa habetur, vsque ad tempus datam eiusdem bullae, nullos eremitas, exceptis forsitan Gulielmisis, in Tuscia degentes, sub regula August. vixisse, primum illi Pontificem fuisse, qui d. eremitas in vnum corpus, & sub vno capite Generali, dato etiam Protectore Cardinali Riccardo, coegit. Hinc sequitur quatuor illos Generales, quos Marquez ex suo Henrico de Vrimaria receperit, non fuisse Generales alieius Ordinis S. Augustini nuncupati, & ab alijs distincti, sed vel Ordinis Fratris Iohannis Boni, vel Congregationis de Britanniis, quod in idem recitat, vel illius Congregationis Eremitarum Tusciae per Innocentium IV. erectae, aut potuit esse, quod illi essent Priores aliquorum eremitarum ante Concilium Lateranense, sine titulo, & regula Augustini dependentium, quales illi erant, qui ante Innocentium IV. in partibus Tusciae debebant, quos quia Frater Henricus de Vrimaria Eremitas fuisse reperit, illorum institutum non attendens, in suas statim copias traduxit, ad sui ordinis antiquitatem probandam, quod enim ait dictus autor: *A tempore Sancti Patris Augustini multi fuerunt Pastores dicti ordinis sed & negligentia scribentium, & distentione temporum ignoratur, de quibus tamen ex scripturis antiquis, & ex antiquis Patribus haec habere potuit: Circa annum Domini 1110 electus est Generalis Beatus Iohannes de Spelunca, qui etiam praesuit tempore Alex-*

S. Victoris, Hi Generales ab illis Ordinibus B. Ioannis Boni fuerunt distincti, sub quorum vltimo facta est generalis vniō per Alexandrum IV. postquam vniōnem factus est Generalis Prior totius Ordinis idem Lamprancus Mediolanensis. Verum hic autor cum multa dicat, nodum non soluit. Et quidem quod nonnulli sui Ordinis circa hoc decepti fuerint, non mirum, nam si illi Generales de illis erant Eremitis, quorum in bullis ab autore allegatis mentio habetur, illi sane ex Ordine de Britannis erant: quia Bulla Gregorij IX. edita anno 1234. ad Priorem, & fratres de Britannis dirigitur, & similiter illa Innocentij IV. que refertur ab illo cap. 3. §. 2. de Britanibus loquitur Congregatio verò de Britannis saltem circa tempora Fratris Ioannis Boni eadem erat cum congregatione Lambonitarum, cum ipsi Eremitæ velint B. P. ancilium ordinem Eremiticum professum esse in manibus Fratris Ioannis Boni in monasterio de Britannis, vnde sequitur, illos Generales, quos Marquez à Lambonitis distinguere conatur, eo nolente, aut volente, ex Britanicum, vel Lambonitarum ordine fuisse. Si autem dicti Generales non erant illius ordinis, cuius bullæ Pontificum meminerunt, frustra allegantur bullæ Pontificum. Præterea si verum est, quod idem autor affirmat, secundum dicti Ordinis Generalem fuisse Fratrem Ioannem de Cella, illum que apud Pisas suum domicilium habuisse, recordetur obsecro bullæ Innocentij Quarti 17. Ianuarij Pontificatus sui anno primo emanata, quam ille refert cap. 3. §. 3. nam ex illa habetur, vsque ad tempus datarum eiusdem bullæ, nullos eremitas, exceptos forsan Gulielmitis, in Tuscia degentes, sub regula Augusti. vixisse, primum illi Pontificem fuisse, qui d. eremitas in vnum corpus, & sub vno capite Generali, dato etiam Protectore Cardinali Riccardo, coegit. Hinc sequitur quatuor illos Generales, quos Marquez ex suo Henrico de Vrmaria recenset, non fuisse Generales alieius Ordinis S. Augustini nuncupati, & ab alijs distincti, sed vel Ordinis Fratris Ioannis Boni, vel Congregationis de Britannis, quod in idem recidit, vel illius Congregationis Eremitarum Tusciæ per Innocentium IV. erectæ, aut potuit esse, quod illi essent Priores aliquorum eremitarum ante Cœlium Lateranensem, sine titulo, & regula Augustini degentium, quales illi erant, qui ante Innocentium IV. in partibus Tusciæ debebant, quos quia Frater Henricus de Vrmaria Eremitas fuisse reperit, illorum institutum non attendens, in suas statim copias traduxit, ad sui ordinis antiquitatem probandam, quod enim ait dictus autor: *A tempore Sancti Patris Augustini multi fuerunt Pastores dicti ordinis, sed ex negligentia seruitium, & diuturnitate temporum ignorantes, de quibus tamen ex scripturis antiquis, & ex antiquis Patribus hæc habere potuerunt: Coria enim Domini 1110 electus est Generalis Beatus Ioannes de Spelunca, qui etiam presuit tempore Ale-*

kanis Tertij, &c. Vetus est Eremitarum assertum quod omnes asserunt, & nullus probat, & Gazophilatum, in quod omnes pro posse ad Ordinem Eremitarum locupletandum aliquid mittere nituntur: sed pecunias, quas immitunt non probantes, pro veris & probatis dulcerinas, & fragmenta tellarum pro vniōibus immitunt. Debebat sane hic autor quam scripturæ illæ antiquæ, qui Patres antiqui essent, ostendere, ex quibus hæc habere potuit, vt de illorum fide apud posteros constaret, quod cum minime præliterit, falsa illius reuerentia, fide dignus non habetur, cum è contrario scribat Frater Iordanus de Saxonia, qui fuit ipseus Ordinis Prior Generalis, & omnem ordinis suspellibilem scrutatus in lucem protulit, & multa etiam de suo addidit, se, quid sui Eremitæ egerint, ex tempore dispersionis ex Africa vsque ad Concilium Lateranense sub Innocentio III. habitum, nullo scripto authentico inuenire potuisse: & ob eam causam de ipso Ordine ante Concilium Lateranense nihil scribere voluisse. Et quis non videt decipi autorem, cum ait, ante annum 1110. Ordinem Eremiticum multos Generales habuisse, ac sub ipso anno 1110. electum fuisse Generalem Ordinis Beatum Ioannem de Spelunca? Vbi enim reperit Generales Ordinum ante dictum Concilium Lateranense? quamquam essent quedam monasteria, quæ aliorum erant capita, & illorum Abbates, seu Priores aliorum, quæ membra erant, curam gererent: non tamen erant Generales Ordinum, sicut nunc sunt, hic enim mos post institutos Ordines Mendicantium inoleuit.

**V**erum vt reuertamur, vnde digressi sumus, fuisse Ordinem D. Augustini in Bullis vbiōnis nuncupatum, vnum, & eundem cum Ordine fratris Ioannis Boni, probatur tertio loco ad hominem ex ipso Ioanne Marquez, qui cap. 7. §. 2. pro generali regula nobis tradit, quod quando absolute, & sine alia additione nuncupatur Ordo Eremitarum de Ordine Eremit. B. Aug. id intelligi debet, id enim est gratis ab eo dictum sit, ac etiam contra veritatem, cum multi olim essent eremita, & tales absolute vocati, qui tñ non erant de Ordine D. Augustini, vt patet de Petro Damiano, & de Eremitis Camaldulensibus: sufficit tamen ad conuincendum, hunc Ordinem, quem Marquez ab alijs Congregationibus, seu Ordinibus Eremitarum distinguit, eundem esse cum Ordine Fratris Ioannis Bonianam Ordo Eremitarum, qui absolute, & sine additione talis vocabatur, erat Ord. Fr. Ioannis Boni, quem Cardinalis Gulielmus talem appellari mandauit, & Innocentius IV. illius statum probauit, vt habes ex literis ipsius Innocentij IV. & Cardinalis Gulielmi superiori capite recitatis: neque enim alia congregatio sub regula Augustini constituta hoc titulo insignita reperitur, nec Marquez illam monstrat.

Accedit etiam, quod idem autor capite decimo tertio, §. decimo tertio, vt euincat Ordinem San-



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

154

cti Augustini nuncupatum, ab Ordine Gulielm-  
taru recipi distictum fuisse, assumit pro funda-  
mento, quod Congregatio Gulielmitarum Pro-  
vinciales non habebat, & e contrario in Congre-  
gatione, siue Ordine Eremitaru S. Aug. erant Pro-  
vinciales. Verum prima Congregatio Eremitaru,  
quæ Provinciales habuerit, quantum ex scriptu-  
ris, quas ipsi Eremitæ producunt, nobis consilare  
potest, fuit Congregatio Ambonitarum, vt ex eisdem  
litteris capite precedenti exaratis colligitur:  
neque ante datas ipsarum literarum reperiuntur  
alij Eremitæ habentes Provinciales, nec Mar-  
quez, nec alij eos indicant. Ex his itaque argumen-  
tis, & alijs coniecturis, quæ breuitatis gratia omit-  
tuntur, mihi firmiter fideo hunc ordinem S.  
Augusti. absolute nuncupatum, illum fuisse, qui alio  
nomine Eremitarum Fr. Ioan. Boni vocabatur.  
Quod si in hac sententia adhuc animus non  
quiescit, aliam accipe, quæ est:

VI TERTIA tandem opinio esse potest aliorum di-  
centium, nomine Congregationis ab Alexan-  
dro IV. S. Augustini nuncupata, intelligendam esse  
Congregationem Eremitarum Tusciz, quam  
Innocentius sub regula, & titulo D. Augustini ce-  
rexit, cui Riccardum Cardinalem Protectorem  
prefecit Pontificatus sui anno primo, vt habes ex  
illis Bulla, quam supra cap. 27. reddidimus. nam  
isti statim crecti Eremitæ Ordinis S. Augustini vo-  
cari ceperunt, vt constat ex alia Bulla Alexandri  
IV. data Anagnini 16. Kal. Augusti Pontif. sui anno  
1. ante vnionem Generalem, cuius exemplum ab  
eodem Marquez c. 3. §. 10. acceptum est.

*Alexander Episcopus seruus seruorum Dei Dilectis fili-  
is vniuersis Prioribus, & fratribus Ordinis Eremitarum  
S. Augustini, salutem, & Apostolicam benedictionem. So-  
let annuere Apostolica Sedes, vt voti, & honesti pre-  
sibus fauorem beneuolam impertiri. Cum sitis nobis in-  
nuare curam, Generali Prior vester de tricenno in tri-  
centum obligator, nec sit vobis facile pro ipsius electionis, con-  
firmationis ad Sedem Apost. à qua dependere huiusmodi  
confirmatio dicitur, laborare. Nos volentes vobis paterna  
solicitudine studio consilare, in hac parte deuotionis  
vestre precibus inclinatis, presentium vobis auctoritate  
concedimus, quod idem Prior cum vnanimiter, & con-  
corditer electus fuerit, liberè administrat, dummodo nihil  
de bonis Eccl. alienis, donec petendi, & obtinendi con-  
firmationem à nobis, vel à dilecto filio nostro Riccardo S.  
Angeli Diacono Cardinali vice nostra facultatem habuerit.  
Nulli ergo hominum liceat, &c. Datum Anagnini 16.  
Kal. Aug. Pontif. nostri anno 1.*

Has Alexandri IV. litteras iunge cum alijs Inno-  
centij Quarti c. 25. relatis, & videbis, istos eremitas,  
quos hic Alexander absolute vocat Ordinis S.  
Aug. illosmet esse, quos idem Innocentius per Tus-  
ciam dispersos in vnam Congregationem sub vno  
capite compegit, & B. Aug. Regula, & titulo  
donauit nam hi de quibus Alex. IV. loquitur sub  
protectione Cardinalis Richardi, quem admodum

& illi debebant, & nulli alij ante generalem vnio-  
nem sub protectione D. Riccardi Cardinalis su-  
guntur extitisse. Adde ad maiorem corroboratio-  
nem aliam Bullam Alexandri IV. ab eodem aucto-  
re ibi relata, quæ incipit:

*Alexander Episcopus seruus seruorum Dei Dilectis fili-  
is Prioribus fratrum Eremitarum in Tuscia Ordinis  
S. Augustini salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum  
ex Apostolice curæ tenore, & sic circa Religionem argu-  
mentum attenti, & vigilis inueniri. Nos deuotionis  
vestre precibus inclinatis, vt volentibus fratrum Ordinis  
vestri aggregari obsequio, qui suspensioni, aut interditi,  
vel excommunicationis sententiæ sunt legati, absoluitur  
beneficium iuxta formam Ecclesie impertiri, & in  
fratres recipere valeatis, ad instar solæ ecclesie. Nos  
prædecessoris nostri vobis auctoritate presentium manda-  
gemus, ut tamen, quod si aliquis ex eis dem eiusmodi sen-  
tentiæ propter debitum sunt asserit, satis faciant vt re-  
uocentur. Nulli ergo hominum omnino liceat, &c. Datum  
Anagnini 7. Calend. Iulij Pontif. nostri anno 1. hi enim il-  
li erant, de quibus dictum est cap. 25. & quod de  
hac Congregatione Eremitarum Tusciz intelligi  
debeant verba Alexandri IV. in Bulla generalis vnio-  
nis, cum ait: Ex Congregationibus, seu domibus  
Eremitarum quæ ante vnionem extabant, alias S. Augu-  
stini, alias S. Gulielmi, alias fratrum Ioannis Boni, alias de  
Britannijs, alias de Fabali nuncupatas. probo tum rati-  
one, tum etiam auctoritate. Ratione quidem,  
quia certum est, Eremitas in Tuscia degentes  
illa generali vnione comprehensos fuisse, & illi  
non erant ex Gulielmitis, vt patet ex Bulla prædi-  
cta Innocentij IV. neque ex Britanensibus, ne-  
que ex illis Fr. Ioannis Boni, neque ex illis de Fa-  
bali, vt etiam patet. Ergo eorum Congregatio  
erat, quæ S. Augustini nuncupabatur, Auctoritate  
verò eadem sententia corroboratur, nam Fr. Iordani  
lib. 1. c. 16. inquit, Alexandrum IV. confirmasse  
Eremitis Ordinis S. Augustini Protectori Ric-  
cardum Diaconum Cardinalem, per prædecesso-  
rem suum Innocentium illis datum: Innocentius  
verò dicti Alexandri Prædecessor nullis alijs Ere-  
mitis ipsum Riccardum Cardinalem Protectorem  
dedit, quam Eremitis in Tuscia sub regula D.  
Augustini à se congregatis.*

Sic obijcere Ioannem Marquez cap. 3. §. 4. ver-  
ba literarum Innocentij IV. quibus mandatur  
Eremitis Tusciz, vt Augustini regulam, & ordinem  
assumant, & iterum concedit, vt statuta facere  
possint, dummodo eiusdem ordinis instituta non  
repugnent: ex quibus deducit, istam Congregationem  
Eremitaru Tusciz supponere ordinem S. Augu-  
stini & illius institutionem. Verum dicti potest  
Pontificem per Ordinem Sancti Augustini ipsam  
Regulã intellexisse, in qua ordo fundatur, nam se-  
pe in Iure Canonico Ordo, & Regula pro eodem  
accipiuntur, vt idem sit viuere secundum regulam  
& secundum ordinem D. Benedicti, Augustini,  
Dominici &c. hoc patet ex litteris Sixti IV. in con-

potest præstationis notatis, in quibus vocat Cano-  
nicum ordinem, & Eremiticum D. Augustini, & eundem  
& eundem Ordinem, quod non alia ratione dici  
potuit, nisi quia verus ordo eandem regulam  
D. Augustini proficitur.

Vel dicendum hanc rationem ad summum pro-  
bare, quod antea iam collectionem Eremitarum  
Tusciz in vnam Congregationem sub regula D.  
Augustini, erant in Ecclesia alij Eremitæ Ordinis  
S. Augustini nuncupati, erant enim Eremitæ S.  
Gulielmi, & Fr. Io. Boni, & de Britannijs, qui omnes  
Eremitæ Ord. S. Augustini nuncupabantur, sed  
hoc non est quod modo controuertitur, sed an il-  
li, qui Eremitæ Ord. S. Aug. vocabantur, ex D.  
Aug. vel ex Eremitis ab illo institutis continuata  
series ac successione essent propagati: nos enim ne-  
gamus, quia in omnibus Congregationibus in Bulla  
Generalis vnionis nominatis, ac illarum funda-  
tionibus, & fundatoribus diligenter inuestigatis,  
singularem singuli auctores, & fundatores extra  
D. Augusti & Religiosos ab illo institutos, mon-  
strari possunt, ac de facto monstrantur.

VI TERTIA tandem opinio esse potest aliorum di-  
centium, nomine Congregationis ab Alexan-  
dro IV. S. Augustini nuncupata, intelligendam esse  
Congregationem Eremitarum Tusciz, quam  
Innocentius sub regula, & titulo D. Augustini ce-  
rexit, cui Riccardum Cardinalem Protectorem  
prefecit Pontificatus sui anno primo, vt habes ex  
illis Bulla, quam supra cap. 27. reddidimus. nam  
isti statim crecti Eremitæ Ordinis S. Augustini vo-  
cari ceperunt, vt constat ex alia Bulla Alexandri  
IV. data Anagnini 16. Kal. Augusti Pontif. sui anno  
1. ante vnionem Generalem, cuius exemplum ab  
eodem Marquez c. 3. §. 10. acceptum est.

portu Praefationis notatis, in quibus vocat Canonice ordinem, & Eremiticum D. Augustini v. a. & eundem Ordinem, quod non alia ratione dici potuit, nisi quia verique ordo eandem regulam D. Augustini profectur.

Vel dicendam hanc rationem ad summum probare, quod antea istam collectionem Eremitarum Tusciae in vnam Congregationem sub regula D. Augustini, erant in Ecclesia alij Eremitae Ordinis S. Augustini nuncupati, erant enim Eremitae S. Gulielmi, & Fr. lo. Boni, & de Britannijs, qui omnes Eremitae Ord. S. Augustini nuncupabantur, sed hoc non est quod modo controuertitur, sed an illi, qui Eremitae Ord. S. Aug. vocabantur, ex D. Aug. vel ex Eremitis ab illo institutis continuata serie, ac successione essent propagati: nos enim negamus, quia in omnibus Congregationibus in bulla Generalis vnionis nominatis, ac illarum fundamentis, & fundatoribus diligenter inuestigatis, singularum singuli auctores, & fundatores extra D. Augusti & Religiosos ab illo institutos, monstrari possunt, ac de facto monstrantur.

**VIII.** Et si in hunc argumentum imponamus, si praeter Congregationes haecenus perillustratas, alius fuit Ordo Eremitarum D. Patris Augustini, verè & non fictè per illum institutus, vbi nam erat, praesertim temporibus generalis vnionis, quae illius domus, siue monasteria, qui auctores illa scribentes vobis enim Eremitis, pace vestra non credimus, vel enim hic Ordo erat in Italia, vel extra fines Italiae omnino constitutus. Si omnino extra Italiam, ille ad Ordinem, qui nunc est, nullo modo attinebat, nam omnes Ordines Eremitarum, ex quibus integer Ordo est constitutus, intra fines Italiae, & Siciliae, vel secundum se totos, vel secundum praecipuas illorum partes erant, vt prima illa verba litterarum vnionis indicant: *Alexander Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus Archiepiscopis, & Episcopis per Lombardiam, Tusciam, Romaniam, ac Tarentinam, & Anconitanam Marches, & Ducatum Spoletanum, Patrimonium B. Petri in Tuscia, Campaniam, & Maritimam, & Regnum Siciliae constitutis, salutem, & Apostolicam benedictionem, &c.* Cum enim soli Archiepiscopi, & Episcopi per Italiam, & Regnum Siciliae constituti, dictarum litterarum generalis vnionis executores à Pontifice constituantur, non autem in Gallijs, Hispanijs, aut alijs Proincijs existentes, consequens est Congregationes, & domus Eremitarum in eadem vnione comprehensas, intra fines Italiae, ac Siciliae potissimum fuisse constitutas. Si autem dicatur, ipsum ordinem intra fines Italiae, vel Siciliae constituisse, monstrare vbi fuerit nam omnia monasteria, quae tunc habebant, ad aliquam ex supra memoratis Congregationibus spectabant, nec ipsi vel vnam domum indicare poterunt, quae vel non esset de Gulielmitis, vel de Eremitis Congregationis Tusciae, vel de Iambonitis, vel de Brittanensibus, vel de Fabali.

Quod vel ipsi auctores venerandi Ordinis Eremitarum onere difficultatum oppressi fatentur coguntur enim res ad Triarios rediguntur, & compelluntur loca siue prouincias designare, in quibus Eremitici Ordinis reliquiae post dispersionem ex Africa, vsque ad tempus Magni Concilij Lateranen. fuerunt seruatae. Respondent illas seruatas in partibus Tusciae, ad quas venientes nonnulli eorum in cellis solitariè alij in cenobijs Eremiticis se receperunt, seruientes Domino, sicut cuique Dominus inspirauit. Et sic illa sancta Communio per Beatum Augustinum instituta, & per eum obseruata non omnino dirupta fuit, nec abolita, sed in aliquibus bonis Patribus fuit conseruata, donec nouissimis temporibus Deus dignatus est illam congregare: sic enim respondet frater Iordanus de Saxonia lib. 1. cap. 14. per haec ipsa verba quae transcribit D. Antoninus loco sepe allegato, illamq; sequuntur Coriolanus, Ludouicus de Angelis, Cornelius Lancillottus, & Ioannes Marquez, & quotquot de hac re vidi. Verùm in partibus Tusciae praeter Eremitas, qui Gulielmitae vocabantur, nullos alios sub Beati Augustini regula institutos ante Innocentium Quintum degisse, habemus ex dictis literis Innocentij saepius narratis. De Gulielmitis verò certo certius est illos non per institutos, & dubium est, an fuerint sub B. Augustini regula instituti, omnes enim, qui de illorum primaria institutione scripserunt, exceptis Eremitis Augustinensibus, quibus in propria causa credere non cogimur, illos vel sine certa regula, vel sub regula Diui Patris Benedicti à principio fundatos affirmant. Hinc ergo sequitur ipsimet Eremitis concedentibus, Ordinem illum D. Augustini absolute nuncupatum, fuisse ordinem per ipsum Innocentium IV. ex Eremitis Etruriae collectum, & B. Augustini regula, ac titulo Apostolica largitate donatum, & ita de primo ad vltimum concludimus, ante magni Lateranensis Concilij tempora nullum fuisse ordinem Eremitarum S. Augustini ab ipso B. Patre verè institutum, ac denuatum, cui ordinalij Eremitae aliarum Congregationum postea fuerint vniti, & à quo B. Augustini regulam, titulum, & habitum sumperint: sed ex largitate, concessione, & ordinatione Apostolica illa omnia illos coassecutos, Quae veritas magis roborabitur ex contrariarum rationum resolutione, vt in sequentibus planum fiet, atque idcirco probabiliter valde locutos, qui ipsi ordini Eremitarum S. Gulielmi, & Beatum Ioannem Bonum Mantuanum primos auctores dederunt, scilicet Nauclerus volumine 2. genera. 40. vbi ait, sub anno 1177. Gulielmitae instituti sunt à Gulielmo Duce Aquitaniae, & genera. 41. vbi addit, Idem sine titulo perseuerauerunt vsque ad Innocentium III. & Honorium, qui Ordo sub titulo Eremitarum S. Augustini appellari iussus est, & confirmatus. Robertus Holkot in 7. cap. Sapientiae lectio 95. D. Antoninus

loco saepe citato ex 4. par. 1. art. 24. cap. 14. quem ad hoc propositum allegavit Nauarrus Comment. 4. de Regularibus num. 9. ubi sententiam illam Abbatibus Iochimi à D. Antonino relata, ac refutatam, eadem ratione, ac totidem fere verbis rejicit. Fasciculus temporum in Innocentio III. Bernardus Vargas, & Episcopus Senogalensis, quos refert Marquez cap. 1. & 13. & alibi, & nouissime Cardinalis Bellarminus in Chronica sub anno 1241. & Azorius tom. 1. lib. 12. cap. 23. quaest. 5. vt omittere Volaterranum lib. 21. Antropologiz, quem Marquez vti Canonem Regularem rejicit, in qua re indicat se nunquam illum autorem legisse, nam si legisset, vidisset vtique illum vxoorem habuisse, ad quam etiam librum de Oeconomia scripsit, qui in fine voluminis habetur.

CAPVT QVADRAGESIMVM NONVM.

Afferuntur, & solvuntur rationes, quibus Ordinem Eremitarum à B. Augustino institutum quidam ostendere nituntur.

**C**irca rationes, quibus Patres Eremitarum suam institutionem ex B. Augustino deducere nituntur illud primo aduertimus, omnia argumenta, quae contra sententiam capitibus proxime praecedentibus explicatam, & firmatam afferri possunt, duplici ex capite deduci, aut enim fundantur in autoritatibus ex libris apocryphis, aut ex libris probatis quidem, sed falso acceptis aut fundantur in autoritatibus, & testimonijs D. Augustini, vel aliorum fide dignorum autorum, quae in specie illorum opinionum aliquo modo fauere videntur. De primi generis satis dictum est supra cap. 27. vique ad 37. inclusiue, ad quae remitto, & nihil supra. Nunc de secundi generis solum dicemus rationibus, quas vt quo breuius fieri possit, perscringamus, ad tria praedicamenta reducemus. In prima serie recensebimus rationes, seu testimonia, quibus directè probatur, B. Augustinum Eremitas verè instituisse, ac illos praesertim, qui modò Eremitae Ordinis S. Augustini nuncupantur. In secunda referemus argumenta ad idem probandum ex viris sanctissimis eiusdè Ord. Eremitici, qui ab antiquissimo tempore ipso Augustino adhuc supersite floruerunt. In tertia afferemus argumenta ex antiquis monasterijs Ordinij Eremitarum longè ante Lateranensis Concilij tempora existentibus petita, quibus solutis huius primi libri finis erit.

**P**rimo argumentum. Ante Augustinum non erant in Africa monasteria, nec monachi, post illum exierunt civitates, & oppida innumeris repleri. Ergo B. Augustinus fuit verus institutor monachorum in Africa. Si enim ille non fuit, quis alius extitit? Quod verò ante Augustinum in Africa non essent monachi, & post illum statim esse coeperint, illa eiusdem Augusti verba indicant in Retractat. cap. 21. vbi reddens causam, quae illum mouit ad scribendum librum de Opere Monachorum, inquit: *Vt de Opere monachorum scriberem, illa me necessitas compulsi, quod cum apud Carthaginem monasteria esse cessassent, &c.* Ex eisdè in Africa fuisse monasteria, & monachi ante illius tempus, id B. Augustinus minime latuisset. At B. Augustinus, se vique ad initium suae conuersionis, se neminem quidem monachorum audiuisset. lib. 8. Conf. cap. 6.

Respondeo, istud argumentum, quod magis astringat Marquez cap. 5. §. 5. multipliciter debere. Primo, quia non sufficienter probat, non fuisse monasteria in Africa ante D. Augustinum, ex eo quod non erant Carthagine, tum quia ex vno loco particulari non licet inferre ad omnia loca per Africa constituta, tum quia monachi, & eremitae illius temporum, solitudines, & loca ab hominum conspectu, & conuersatione remotissima incolerant, necdum enim facti erant ex Eremitis Vrbanae. Secundo, quia si validum esset argumentum, in Africa non erant monachi, & monasteria, quae Augustinus fatetur, se ante suam conuersionem nomen quidem monachorum audiuisset, apponendum esset, quod non fuissent Romae, aut Mediolani, vbi ante conuersionem per aliquod tempus degerat, quod tamen falsum esse constat ex eodem textu Augustini ibi loci dicens: *Et in monasterium Mediolani extra vias non vni sub anulo suo nutritore, & non moueramus.* Tertio, etiam probabile, ac mihi certum est, ante Augustinum, fuisse in aliquibus partibus Africae Eremitas, sive monachos saltem in locis solitarijs, & ab hominum conuersatione remotissimis. Et quidem quod in Aegypto, quae inter partes Africae, vel secundum totam, vel saltem secundum eius partem à Ptolemaeo, & alijs probatis autoribus numeratur, fuerint ante Augustinum, & circa illius tempora instituti Eremitae, & multa monachorum cenobia, est posita extra omnem dubitationem. Sed quod iisdem fuerint etiam in sinibus Nuidiae, & Regum Tunetati, ratio suadet, quia ante Augustinum erant in Hispanijs, Gallijs, in Insulis Melitarenis, in partibus Aegypti, & Nitriae infiniti monachi, & eremitae, & monasteria viris religiosissimis, quae ob causam dixit Augustinus contra Petilianum Donatistam, simulantem ignorare, & quodnam genus hominum, & vitae institutum esset illud monachorum, institutum monachorum toto orbe notissimum fuisse. Cum autem inter Ecclesias Gallicanas, Hispanas, & Africanas afflu-

erent comperta, quis excusat, totas Ecclesias Africanam eiusmodi instituto, quod perfectissimum vitae genus crederetur, carere voluisse? Quarto, quia certum est, tempore Beati Augustini fuisse in Africa, & Insulis adiacentibus Eremitas, sive monachos ab Augustino inuicem institutos. Constat hoc, primo ex libro ciuicium Beati Augustini de Opere monachorum, vbi de Monachis Carthagine institutis tractans, primum de illis tanquam de alienis loquitur: *Primum, inquit, videndum est, quid dicant illi professionis homines, qui operari volunt.* Nota particulam illius professionis. Deinde illos grauius obiurgat, quod dicerent monachis operandum manibus non esse, quae opinio ex haeresi Eucharistom videtur descendisse ex libro eiusdem D. Augustini de Haeresibus ad Quodvultedum haereticum quinquagesima septima. Postremo illos reprehendit, quod comati nocerent, quae argunt, illos à D. Augustino institutos, non fuisse, & certum est illos Monachos eremitos, & otiosos ante Augustini tempora fuisse in insula Cypro, quos acriter rearguebat Epiphanius Cyprius, vt patet ex illius gestis, ex qua insula videntur Carthaginem profecti. Secundo constat ex eodem Augustino in epistola ad Eudoxium Abbatem insulae Capratae, illa enim epistola ab Augustino adhuc presbytero, & non iam Episcopo scripta fuerat; nam quidquid sit de D. Augustino, postquam assumptus fuit ad Episcopatum, in hoc omnes consentiunt, illum ante Episcopatum, postquam factus esset presbyter, vicum monasterij exstruxisse. Ergo monasterium illud in insula Caprata non fuit à D. Augustino institutum. Tertio constat ex Saluiano Maffienensi lib. 2. de Providentia, vbi dicit, multos ex Monachis, qui in persecutione Vandalica perierunt, ex partibus Aegypti ad illas partes Africa transiisse. Quarto constat ex Leporio Episcopo Viceps, quem B. Augustinus ex haeresi Pelagiana ad sanam doctrinam reuocauit, enim monachus Gallus, aut Brito extitit ex familia Pelagij in Africam transiectus, vbi & diu mansit, & tandem Episcopus esse electus ex Gennadio, & Cassiano, necnon etiam Baronio, qui ambos refert tom. 5. sub anno 410. num. 12. Si autem in Africa monachi alieni instituti, quam Augustiniani Episcopi fuerunt, cur non etiam monasteria alieni instituti esse potuerunt? Quam enim facultatem habuit Augustinus in sua diuocati monasteria instituti, eandem profusus alij habuerunt in suis diocesis, & parochijs in suis parochijs, & alij viri Religiosi saltem de licentia suorum Episcoporum.

**II.** Secundum argumentum, Constat ipsius B. Augustini testimonio, & confessione, illum fuisse primum autorem vitae monasticæ in Africa: nam Petiliano sibi hoc obiecenti lib. 3. contra literas Petibani cap. 40. non negauit. Ergo annuit. Respondeo. Petilianus nomen monachorum genericè sumebat pro quocunque instituto vitae regularis, non specificè pro instituto monachorum.

essent commercia, quis crederet, totas ecclesias Af-  
 frorum eiusmodi instituit, quod perfectissimum  
 vitæ genus ereditur, carere voluisse? Quarto,  
 quia certum est, tempore Beati Augustini fuisse  
 in Africa, & Insulis adiacentibus Eremitas, siue  
 monachos ab Augustino in unum institutos. Con-  
 stat hoc, primò ex libro eiusdem Beati Augustini  
 de Opere monachorum, ubi de Monachis Car-  
 thagine institutis tractans, primum de illis tanquã  
 de alienis loquitur: Primum, inquit, videndam est,  
 quid dicatur illa professio humana, quæ operari no-  
 lunt. Nota particulam illius professionis. Deinde  
 illos grauius obiurgat, quòd dicebant monachis  
 operandum manibus non esse, quæ opinio ex hæ-  
 resi Eucharum videtur descendisse ex libro eius-  
 dem D. Augustini de Heresibus ad Quodvultedum  
 hæresi quinqueagesima septima. Postremo illos re-  
 prehendit, quòd comatini eederent, quæ arguunt,  
 illos à D. Augustino institutos non fuisse, & certum  
 est illos Monachos erinitos, & otiosos ante Augu-  
 stinum tempora fuisse in insula Cypri, quos acriter  
 redarguebat Epiphanius Cyprius, vt patet ex illius  
 gestis, ex qua insula videntur Carthaginem pro-  
 fecti. Secundo constat ex eodem Augustino in e-  
 pisl. 8. ad Eudoxium Abbatem insula Capraria,  
 illa enim epistola ab Augustino adhuc presbytero,  
 & non iam Episcopo scripta fuerat; nam quid-  
 quid sit de D. Augustino, postquam assumptus  
 fuit ad Episcopatum, in hoc omnes consentiunt,  
 illum ante Episcopatum, postquam factus est pres-  
 byter, vnicuique monasterii exiituisse. Ergo mo-  
 nasterium illud in insula Capraria non fuit à Diuo  
 Augustino institutum. Tertio constat ex Saluiano  
 Massiliensi lib. 2. de Providentia, ubi dicit, multos  
 ex Monachis, qui in persecutione Vandalica pe-  
 rierunt, ex partibus Ægypti ad illas partes Africa  
 transisse. Quarto constat ex Leporio Episcopo  
 Viteensi, quem B. Augustinus ex heresi Pelagiana  
 ad sanam doctrinam reuocauit, in monachis  
 Gallis, aut Britis exiit ex familia Pelagij in Afri-  
 cam transisse, ubi et diu mansit, & tandem Epi-  
 scopus est electus ex Gennadio, & Cassiano, nec-  
 non etiam Baronio, qui ambos refert tom. 1. sub  
 anno 410. num. 12. Si autem in Africa monachia-  
 lien instituta, quam Augustiniani Episcopi fue-  
 runt, cur non etiam monasteria alieni instituti esse  
 potuerunt? Quam enim facultatem habuit Augu-  
 stinus in sua diocesi monasteria instituendi, ean-  
 dem profus alij habuerunt in suis diocesis, &  
 parochi in suis parochijs, & alij viri Religiosi sal-  
 tem de licentia suorum Episcoporum.

III. Secundum argumentum, Constat ipsius B. Au-  
 gustini testimonio, & confessione, illum fuisse  
 primum autorem vitæ monasticæ in Africa: nam  
 Petiliano sibi hoc obijcenti lib. 3. contra literas  
 Petilianæ cap. 40. non negauit. Ergo annuit.

Respondet. Petilianus nomen monachorum  
 generice sumebat pro quocunq; instituto vitæ  
 regularis, non specificè pro instituto monachorũ,

vt institutum ab Instituto Clericorum Canoni-  
 corum distincto: idcirco etiam B. Augustinus id  
 Petiliano, quod obicerat, concessisset, non inde  
 sequeretur, Augustinum alicuius instituti Mona-  
 stici, vel Eremitici autorem extitisse fuisse debet e-  
 nim, quòd fuisse autor instituti Clericorũ Cano-  
 nicorum nam & Cardinalis Bellarminus, qui hoc  
 Augustini testimonio vtitur ad probandum illum  
 monachum fuisse, lib. 1. de Monachis cap. 7. ad fi-  
 nem: tamen in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis  
 negat, illum fuisse monachum eò modo, quo nũc  
 monachi nomen usurpamus, & ait eatenus mona-  
 chum fuisse, quòd et cum suis clericis in Ciuitate, &  
 in domo Episcopali monachorum institutum te-  
 nuerit. Potuit quoque D. Augustinus dici autor  
 vitæ monasticæ in Africa, non institutor, sed imi-  
 tatione, & exemplo, quod nimirum videntes Epi-  
 scopi Ecclesiæ Africanæ, & alij presbyteri B. Au-  
 gustinum factum presbyterum, & Episcopum mo-  
 nasteria erexisse, illius sanctum propositum æmu-  
 lati ipsi etiam in suis Ciuitatibus, & Parochijs mo-  
 nasteria certatim erigere voluerunt, secundum in-  
 stituta, quæ sibi magis vtilia, & laudabilia visa fu-  
 isse. Quamquam rectius fortasse dici possit, ex illo  
 Augustini loco lib. 3. contra Petilianum nihil am-  
 plius colligi, quàm quod ex aduersarij oppositio-  
 ne, vel ex probatione contra ipsum Augustinum  
 per sancti mentis Catholicos colligi potest.

IV. Tertium argumentum, fuerunt in Africa mo-  
 nachi, qui se B. Augustini filios, & alumnos  
 profiterentur, fuerunt, qui ab illo viuendi regula  
 peterent, & acciperent. Ergo Augustinus mona-  
 chorum verus autor exiit. Assumptum probatur.  
 Primò, quia Carthaginenses monachi, scriptus B.  
 Augustini filios profitebantur: nam Orosius in  
 Procemio librorum de Ormella mundi Augusti-  
 no scribens, inquit, cum sanctus filius tuus Iulianus  
 Carthaginensis seruum Dei seruasti super hac ve petito-  
 ni sua eadem fiducia, que possit, exigeret. Erat autem  
 Iulianus monachus Carthaginensis, vt epithetum  
 illud monstrat, seruum Dei. Secundo, ipse Augu-  
 stinus in epist. 76. ad Anechum indicat, se sub sua cu-  
 ra habuisse monachos à clericis distinctos: loqui-  
 tur enim de nonnullis monachis, qui Augustino  
 contradicente ex monasterio recesserant, videli-  
 cet Donato & illius fratre, quorum alterum Aure-  
 lius clericum ordinauerat. Tertio Valentinus mo-  
 nachus in epist. 257. inter epistolas Augustinis, pe-  
 tit ab Augustino Regulam sui monasterij. Si quid,  
 inquit, sanatus tua sanctitati frater supergerit. Etiam  
 pro regula monasterij, dignetur Pater petimus libenter  
 accipere, per omnia nos infirmos instruere. Quarto, A-  
 lipius erat monachus, & ille erat ex monasterio S.  
 Augustini, & vtrunq; constat ex Epist. 64. & ex  
 lib. 8. Confession. cap. 11. quia vocat Alipium fra-  
 trem, & alios etiam habuit ex suo instituto, quos  
 vocauit fratres i. Retract. cap. 23. & 25. lib. 2. c. 38.  
 epist. 14. 8. & alibi.

Respondet, negando sequelam, nimirum ex



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

1A4

co, quod aliqui monachi de Augustini discipulos, & filios vocauerint, aut ab eo viuendi Regulas petierint, aut acceperint, inde sequi, eos fuisse ab Augustino primitus institutos. Assumptum etiam non sufficienter probatur, nam id, quod primo loco affertur de Iuliano monacho Carthaginensi, non sufficienter ostendit, Iulianum illum fuisse monachum ex epitheto serui Dei, vt supra dictum fuit. Et dato, quod esset monachus, non sufficienter ostenditur, illum fuisse ex instituto D. Augustini per hoc, quod vocatur eius filius, aut famulus: mos enim erat, & nunc est, omnes Episcopos vocari Dominos, & Patres, Et nos vocamus Patres Hieronymum, Benedictum, Antonium, & alios, quorum institutum non profitemur. Quod etiam secundo loco affertur, solum ostendit, habuisse Augustinum in sua diececesi monachos, qui sub illius cura deperent, sicut alij omnes, siue Regulares, siue seculares sub cura Episcoporum olim debebant: non tamen sequitur, illos ab ipso Augustino institutos, praesertim cum multi monachi ex varijs partibus Aegypti, Galliarum, & Hispaniarum tunc in Africam confluere inciperent, multo minus probat, quod tertio loco affertur ex epistola Abbatis Valentini: illud enim monasterium ab ipso Valentino fuerat institutum, non ab Augustino. Nominem vero Regulam non intelligebat Valentinus eam, quam nunc per antonomasiam Regulam vocamus, sed quicquid ad monasterium apte regendum conducere, vt ex serie verborum facile constare potest. Non negamus autem, Augustinum rogatum, ac etiam spontaneum multis monasterijs eiusmodi Regulas tradidisse, verum aliud nunc quarimus. Multo minus conuincit quarta probatio ex nomine siue praenomine fratris deducta, vt alias dictum fuit, quod euidenter ostenditur exemplo ipsius Alipij, quem Marquex vbique contendit fuisse monachum, siue eremitam ex eo, quoniam ab Augustino tum in dicta epistola, tum in 8. Confess. cap. 12. & alibi vocatur frater. Augustinus enim vbique de Alipio loquens, illum fratrem suum vocauit, etiam quando laicus erat, nec dum in monasterio constitutus, quod ne modo meo dicere arbitreris, pone tibi ob oculos eandem Augustini epistolam 64. ad Aurelium, vbi de monasterio a se nuper instituto verba facies, notat pro re singulari ab Aurelio valde commendata, quod Alipius videns Augustinum factum presbyterum monasterium erexisse, & cum fratribus in illo viuere coepisse, ipse quoque cum Augustino, & fratribus in illa societate viuere voluerit: quod inquit, fratrem Alipium in nostra coniunctione mansisse, vt sit ex parte fratribus curas diuisi vniuersis cupientibus, beneuolentissime accepisti, ego gratias: haec enim verba indicant, Alipium ante illud tempus, cum Augustino conuiuere, et iugiter cum illis mansisset, nullo tamen vinculo monachatus obligatum fuisse: quin potuisset, si voluisset, ab illa societate discedere. Alioqui quodnam magnum

opus esset, ac dignum, vt per literas Augustinus Carthaginensi Episcopo tot terrarum spatij distanti denuntiaretur Alipium antea Augustini monachum profectum, post exstructum Hipponeuse monasterium, & fratres in eo congregatos in ipsius Augustini coniunctione mansisset: etiam si voluisset, abique manifestissima apostata nota illam coniunctionem deserere minime potuisset. Sed de his satis, ad alia properemus.

CAPVT QVINQVAGESIMVM.

Expenditur quartum argumentum ex nonnullis Sermonibus, & Bullis Romanorum Pontificum mutuatum.



Quartum argumentum sumatur ex testimonijs Romanorum Pontificum, qui Eremiticis ordinis auctores, & parentem ipsum D. Augustinum aperte fatentur, quorum primus est Martinus Pape V. in Sermone de translatione B. Monice vbi inter alia inquit: *igitur, ac merito gaudeamus, qui sumus a qua tria administratores, vt B. Monice reliquias conuigam, reddamque beatum corpus eius, quod tanquam mater filius genuit mari, tam enim nulla dubitatio est, quin vobis Augustinus in primis Pater sit, non ex modo, quo illius vobis religio singulari habere scilicet, verum iudicio nostro vos possessionum causa est, quod suos vna cum filio mater accepit, & nunquam indigne ferret, non in corpore praesens esse, qui si digna religio honorarent. Prospexit ergo, velut erat eius parvulus, et fructum ipsa quoque nepotes reciperet: nondum enim iam quam nisi vobis haec Sancta dicata est, vos alteri quam Ordini vestro cessit. Multi tamen ad Augustinum uocari subire, iam de ipsa religione dignitate certant, quasi solum hic honor debeatur, quem velut pater agnoscant, sed alius hic locus est: ipsa quidem mater filio legit, quod tanquam filio cognatos assumet sponit in Ordinem vestrum succedat. Addit in eodem sermone, ex speciali Dei providentia accidisse, vt mater in Italia decederet, quasi praesentibus filiis in Italiam ad se reuerteretur, & ambos in Eremitarum ordine mansuros: vnde & illum morti propinquam ita loquentem inducit. *Hic meae progenitionis finis, hic mea mortalitatis limen est. Vobis vestro auxilio, nostraque tutela securus, factus que temporis, cum ambo filij sui, siquidem me in Italiam reuocato, religio praesens seruauit. Addit etiam, diuina providentia disponente factum, vt Augustinus lituus, & mitra magno pretio redempta, & ex Sardinia Valentiam translata, in monasterio Eremitarum Augustinensium collocata, vt omnia**

parentis suppellex filijs cederet: *hic enim Augustinus inquit, etiam Augustinus, licet nunquam illum pastoralem non a te multis dies reperit, magnoque pretio redempta, & Sardinia Valentiam translata esse. Ita omnibus rebus, & loca bene successit desinentia Deo, vt qui ritae praeter ceteros Augustinum colit, soli omnem illum suppellectilem possideret: quid enim magis congruit, quam eodem rebus, & corporum custodes esse, qui nominis sui sint heredes? Tam igitur omnem Augustinum habetis, cum vniuersam illum rem, & familiam tenetis, nec desit vobis omni studio Pater, nec desit in aliquo benefactio Deo, vnum verum est mansuetudinis iugum, vnaque humilitatis regula, cui primus ipse fuit subiectus, ne quem eius propositis pariteret. Rursus de Eremitis in Tuscia degentibus, quos Augustinus visitauit, & cum quibus commoratus est, ista subiungit: quomodo tempore Augustinum seruit sanctiorum humanam consilia quaesivisti, quorum praecipue in Tuscia multis fuisse conuentus dicuntur, hodieque apparent apud Castellam, ac felicitatem vestigia spectantur. Haec ille, & alia fortassis plurima, quae videre non potui, quandoquidem integrum sermonem apud nullum inueni, nisi tantum haec fragmenta, quae ex lib. Io. Marquex cap. 8. §. 6. & cap. 9. §. 1. accipiunt. Respondeo primum, vt testimonium ex hoc sermone desumptum fidem facere posset, opere pretium fuerat illius auctorem verificare, quod haec tenent factum esse non reperinam quod inquit Marquex, illum in libro fratris Iordani, Vitas fratrum nuncupato, ac Romae edito anno Domini 1587. haberi, minime verum est, nisi aut eodem anno ducta sint eiusdem libri impressiones, aut post ipsam impressionem de medio sit sublata hic sermo, ita vt in aliquibus exemplis, quae per Hispanias circumferuntur, hic sermo habeatur, in alijs vero Romae, & per alias Ciuitates Romae propinquas inuulgatas, minime reperitur, quod esse potuit: non enim me late, idem de quibusdam alijs libris factum fuisse, habeo apud me voluminibus ipsius fratris Iordani quatuor libris distinctum, cuius titulus est: Liber, qui dicitur Vitas fratrum, compositus per B. fratrem Iordanum de Saxonia Ordinis fratrum Eremitarum S. Augustini &c. Romae apud Ioannem Martinellum 1587. primum caput incipit: *Multi vobis crederentur etiam cor vnum, & anima vna &c.* postremum caput vltimi libri incipit: *Ad hanc communionem pertinent omnia populi Regule &c.* Librum diligentissime illustraui, nec sermonem reperi. Quod etiam addit, Baronium in Notis ad Martyrologium sub die 9. Aprilis eundem pro vero factu Martini Pape V. agnoscere, minus verum est, verba illius sunt: *Translatio S. Monice facta est sub Martino Pape V. ext. atq. diploma in Registro auctoritate de uero sui Pontificatus, legitur & sermonem**

parentis supellex filij credere: *in enim abbas inu-*  
*inquit, tunc Augustinus, licet unquam pastoralem*  
*non ante mortem eius reperit, magisque pretio redem-*  
*pta. I. Sardinia Valentia translata esse. Ita omnibus re-*  
*bus, & locis bene successit de finibus. Deo, ut quiriti pra-*  
*ter ceteros Augustinum coluit, soli omnium illius supelle-*  
*xilium possideatis: quid enim magis congruit, quam eos-*  
*dem rem, & corpus eum custodes esse, qui nomine sui*  
*sunt heredes? Item igitur omnem Augustinum habetis,*  
*iam uniuersam illius rem, & familiam tenetis, nec desit*  
*robu omni studio Pater, nec desit in aliquo beneficio*  
*Dei, vnum verò est inasuetudinis iugum, vnaque hu-*  
*milis in regula, cui primus ipse fuit subiectus, ne quem*  
*eius prepositi poneret. Rursus de Eremitis in Tus-*  
*cia degenibus, quos Augustinus visitauit, &*  
*cum quibus commoratus est, ista subiungit: quo*  
*modo tempore Augustinum ferunt sanctorum homi-*  
*num causis quesiisse, quorum precipue in Tuscia mul-*  
*tis fuisse conuentus dicuntur, hodie quoque apparent apud*  
*Relictos illorum colloquiorum vestigia, in his vos adhuc*  
*frequentibus conspexi habitatis, ac nos cum ex Floren-*  
*tia Romanis venimus quaedam vidimus in agro Senensi,*  
*ne sine magno huius recordationis voluptate per fra-*  
*tres illas et anstimus, tanquam adhuc vetustissimarum*  
*cellularum, et speluncarum vestigia spectaremus. Hæc*  
*ille, & alia fortassis plurima, que videre non po-*  
*tui, quandoquidem integrum sermonem apud*  
*nullum inueni, nisi tantum hæc fragmenta, que*  
*ex lib. 10. Marquez cap. 8. §. 6. & cap. 9. §. 1. accepti.*

Respondet primò, ut testimonium ex hoc sermone desumptum fidem facere posset, opere pretium fuerat illius autorem verificare, quod hæc tenus factum esse non reperimus: quod inquit Marquez, illum in libro fratris Iordani, Vitas fratrum nōcupato, ac Romæ edito anno Domini 1587, haberi, minimè verum est, nisi aut eodem anno dux factæ sint eiusdem libri impressiones, aut post ipsam impressionem de medio sit sublatus hic sermo, ita ut in aliquibus exemplis, que per Hispanias circumferuntur, hic sermo habeatur, in alijs verò Romæ, & per alias Ciuitates Romæ propinquas inuulgatis, minimè reperiat, quod esse potuit: non enim me latet, idem de quibusdam alijs libris factum fuisse. habeo apud me volumen ipsius fratris Iordani quatuor libris distinctum, cuius titulus est: Liber, qui dicitur Vitas fratrum, compositus per B. fratrem Iordanum de Saxonia Ordinis fratrum Eremitarum S. Augustini &c. Romæ apud Iohannem Martinellum 1587, primum caput incipit: *Multis viduis excedentibus erat cor vnum, & anima vna &c.* postremum caput vltimi libri incipit: *Ad hanc conuentionem pertinent omnia puella Regule &c.* Librum diligentissimè iustitruui, nec sermonem reperi. Quod etiam addit, Baronium in Notis ad Martyrologium sub die 9. Aprilis eundem pro verò factu Martini Papæ V. agnoscere, minus verum est, verba illius sunt: *Translatio S. Monice facta est sub Martino Papa V. extatq; diploma in Registro eundem tertio decimo sui Pontificatus, legitur & sermonem esse*

eiusdem conscripto a fratre Augustiniano, quo etiam historia rexitur de eadem tunc facta translatione, insuper & de miraculo, qua tunc etiam contigit. At non decernit, an sermo verè illius Pontificis extiterit, & vnde id sibi constaret: potuit enim decipi, sicut in multis deceptus est, præsertim cura de B. Augustino agit. Potuit sermo ab aliquo Augustiniano, vel à partium illius studiose compositus, sub nomine Pontificis per priuatas scripturas paulatim inuulgari, vt in similibus fieri solet, ac demum post illius obitum sub eius nomine palam publicari: & forsan illius autor fuit Maphæus Vegius Laudensis, eiusdem Martini V. Datarus, qui totam prouinciam illius translationis gessit, quique maxime sermonibus in laudem D. Augustini, B. Monice, & aliorum Sanctorum scribendis operam dedit: stylus enim similis prorsus est, & numerus orationis vnus & idem.

**E**T profectò Romani Pontificis sermonem non esse, multa sunt, quæ probabiliter suadeant. Primum enim autor huius sermonis se non, vt vniuersalem pastorem Ecclesiæ, sed vt priuatum aliquem, & partium Eremitarum studiosum cõtra Canonicos Regulares aperte nimis prodit, ipsos Canonicos Regulares tacito nomine siterent carpens, quòd cum Eremitis de ipsa Religionis dignitate certare velint, quòd ipsi soli hic honor debeat, quem vt primò inter Augustini filios affectant, vt illa verba indicant: *Multis amen ad Augustinum nomen subire iam de ipsa Religionis dignitate certantes, quæ sola hic honor debeat, quæ velis primò affectant.* Quæ verba mihi nunquam suadere poterò, ex ore Summi Pontificis exiisse, præsertim in publicis sermonibus.

Secundò, quia in sermone multa continentur aperte falsa. Primum, quod B. Monice solos Eremitas elegerit, quos tanquam filio cognatos assumeret, sponte in illorum ordinem succedens, vnde enim constat de spontanea huiusmodi electione? Constat autem Maphæum Vegium S. D. N. Papæ Datarium, precibus à Pontifice translationem Reliquiarum B. Monice obtinuisse: ac quòd hoc fuerit ex spontanea electione B. Monice, elegans est huius autoris prosopopeia, & quidem magis elegans, quam vera: quorsum enim alij ab eius filiatione excluduntur, qui cum pijs officijs dignè coluerint? Secundum quod ait fratres Eremitas ritè præter ceteros Augustinum colere, solosque omnem B. Augustini supellectilem, & familiam, & corpus vtriusque patris possidere, quòd quoad reliquias Beati Augustini aperte falsum est. De Reliquijs verò B. Monice dicam statim, quid senserint grauissimi auctores. Quod autem spectat ad familiam apertissime falsum esse constat, nullus enim nisi ignarus, & rudis negare potest in familia Beati Augustini Clericos Canonicos legitime computari. Tertium quod B. Augustinus commoratus fuerit in Tuscia cum Eremitis, in cellulis, & speluncis, quæ res nedum fabulosa, sed etiam falsa esse

II.

QVA-  
 argumen-  
 monibus,  
 Pont-  
 entum sumat  
 Romanorum  
 Eremitarum  
 parentem  
 aperit  
 orum primum  
 V. in Sermo  
 inter alia in  
 sua tan  
 aliquas eun-  
 tanquam  
 dubitatio est  
 non eo modo  
 scilicet  
 usque est, quod  
 am indigni ser-  
 qua religio  
 per pauca, et  
 onidum enim  
 per alteri quam  
 Augustini equi-  
 nitate certant  
 velut primi  
 mater filie  
 meret sponte  
 eodem sermo-  
 cidisse, vt ma-  
 sentiens filium  
 bos in Eremit-  
 lum morti pro-  
 hic mea peregr-  
 est. Vnde  
 facta que in pu-  
 in Italiam reu-  
 et etiam, diuina  
 vt Augustini  
 redempta, & ca-  
 monasterio E-  
 locata, vt omnia  
 paren-

UNIVERSITÄTS-  
 BIBLIOTHEK  
 PADERBORN

184

esse conuincitur ex supra narratis quod non latuit fratrem Iordanum lib. 1. in Viras fratrum cap. 7. scribentem, B. Augustinum baptizatum anno aetatis 33. tempore Paschali; & eodem anno, qui terminabatur Idibus Nouembri eius matrem defunctam apud Ostia Tiberina, & toto ferè medio tempore intermedio inter illius baptismum, & reditum in Africam, Romæ commoratum, cum Manichæis disputantem, & libros contra eos scribentem, vnde & reprobat illorum opinionem, qui dicunt B. Augustinum post baptismum suum ante obitum Matris triennio vitam eremiticam duxisse. Hæc autem dixi, vt quid de veritate sentirem liberè indicarem. Ceterum etiam si daremus hunc sermonem Martini Quinti verè fuisse, non magnum negotium nobis faceret, cum non vt caput Ecclesie, sed vt priuatus doctor illum habuerit, cuius autoritas non maiorem fidem faceret, quam cuiuslibet priuati Doctoris, quæ veritate cogente rejici possit, sicut etiam rejiciuntur multa, quæ Innocentius Quartus in suo apparatu super libros Decretalium scripsit, vbi in multis communiter non tenetur, licet alia, quæ edidit vt caput Ecclesie, quæ Bonifacius VIII. sexto libro Decretalium inseruit, fidem faciant irrefragabilè, verum, vt dixi mea sententia est, sermonem Martini V. non esse, sed à clandestino aliquo fermocinatore asu inuulgatum sicut alia multa, de quibus supra dictum fuit.

III. **C**eterum quandoquidem de Reliquiâ Beatæ Monicæ agi ceptum est, & autor huius sermonis illas Ordini Eremitarum diuina Prouidentia, quin & ipsa Monica eligeret, vt folijs veris nepotibus concessas tam assuecrauerat affirmat, referam hoc loco, quæ de ipsâ Reliquiâ Ioannes Molanus Theologus Locaniensis clarissimus scribit in suo libro de Natalibus Sanctorum Belgij, sub die quarta Maij: De Sanctâ Monicâ opino Arosensium ex V. Valtero Priore Arosens. Apud Ostia Tiberina natale Sanctæ Monicæ, cuius vita admiranda ex nouo Confessionum libro Sancti Augustini Episcopi colligitur. Celebre autem est huius festum prædicationis filij sui, quem prius mundo, postea celo peperit, putant verè Arosenses thesaurum hunc ad se delatum, quod testem habeant eius res in manuscriptis codicibus V. Valterum sui loci Priorem, qui facti ac reliquias se edidit esse memorat. Scripti autem hæc esse summa: Fulbertus Abbas in Arogomantia misit me pro negotijs suis ad Curiam Domini alexandri, quando imperium contra eum erat commotum. Cum autem Ostia à Canonicis ad Diuam Auream quæretem de Sanctâ Monicâ, dicebant tam sepultam esse in portu in antiqua Ostia, & à seruari latina voce primam, ab Augustino graeca voce Moniam. Quibus intellectum sepulchrum querere, & clam effringere cogitauit: quod cum frangeret, tanti odoris suauitate resperstis sumus, ac si omnium pigmentorum genera sentis eum; cumque cogitarem caput eum minoribus tantum istibus auferre, aduocatai duos, & si sigillatim omnia, quæ per diuersa particula maris & terra, tuli in Arosiam

anno 1162. In undecimo calendis Maij, vbi etiam facta per nota claruerunt. Obijciunt forsitan contra hæc Romanus Maphæum V. regium Laudensem, Martini Quinti Dacorum sui impensis ex Ostia Monicam edidit translatam, quodque apud Augustinenses in sacello D. Monicæ, cuius officium scripsit, sepulchrum accepit, extare desuper apostolicam Martini Bullam. Quibus ego, quod nec recepta sint, non relinquitur. Per me tamen licet Arosensibus in suo sensu abundare. Hæc Molanus. fuit autem Arosia nobile & antiquissimum Canonicorum Regularium Cœnobium, & caput illusterrimæ Congregationis viginti octo Abbatiarum, vbi libro secundo ex instituto dicemus, quod etiam Molanus ibi loci breuiter adnotauit. Quod si verum alicui videatur, per Molanum licet Arosensibus non obstante translatione palam facta, Bulla Martini V. in suo sensu nihilominus abundare, recogitet apud se innumeros penè casus similes in materia sacrarum reliquiarum nostris, vt pote Sanctorem Bartholomæi, Stephanii Protomartyris, Lucie Virginis Siraculanz, Helonæ Magni Constantinæ Matris, & aliorum, sed de sermone satis.

**M**aiorem difficultatem ingerit secundum testimonium, quod sumitur ex Bulla translationis eiusdem S. Monicæ per dictum Martini V. edita, in ea siquidem Beatum Augustinum Eremiticæ Ordinis Fundatorem vocat, verba illa sunt: Corpus B. Monicæ Sancti Augustini maris ex ortu pyrethellibus, & cauis, præsertim quia corpus dicitur Sancti ipsius Ordinis Fundatorum in quadam Ecclesia Papiensi dicti Ordinis venerabiliter, prout decet, reconditum existit à loco Civitatis nostræ Ostiensis, vbi sepultum, & reconditum fuerat, ad Ecclesiam domus parit Eremitarum dicti Ordinis de Vrbe, transferendum sitam conseruamus.

Verum facilis est responsio: nam verba Pontificis non sunt dispositiua, sed narrativa, quæ non probant, vt est apud omnes iuris Pontificij interpretes notissimum: & probant Felinus, & alij, eo allegati, in cap. illud, in versic. nota secundo, de Præsumpt. Dec. consil. 36. col. 3. & consil. proo. fin. & consil. 739. col. 1. Imò verò asserunt Doctores, quod narratio Principis super facto alieno præiudicium tertij non probat, nec illi stantim est. Ita Ancheran. in Clem. 1. de Probat. quem sequitur Aretinus in c. Cum à nobis de Testamētis, & in consil. 63. & Dec. consil. 198. col. fin. Innotuit est autem Pontifex in narrativa dictæ Bullæ opinionem, quæ à supplicantibus pro vera narrabatur, non quæ vera esset, vt patet ex forma verborum dictæ Bullæ, dum ait, præsertim quia corpus dicti Sancti ipsius Ordinis fundatorum, in quadam Ecclesia Papiensi dicti Ordinis venerabiliter, prout decet, reconditum existit. hæc enim opinio quantocumque à venerandis Eremitis pro vera veneretur, falsissima est, vt in fine huius libri est authenticis scriptis probabitur: illa enim Ecclesia, in qua reliquæ Diui Augustini apud Papiam condita

fuerunt, à primaria fundatione Clericorum Canonicorum extitit, etiam antequam dictæ Reliquiæ illuc à Rege Luitprando translata fuissent, qui in illa vsque in hæc diem persecutus: & licet Ioannes XXII. venerab. Eremitis concesserit, vt simul cum Canonicis diuina officia celebrare possent in eadem Ecclesia, ac etiam iuxta illam Monasterium suis sumptibus, & soluto pretio adificare, non tamen dominium ipsius Ecclesie à Canonicis ablatum ad Eremitas transfudit, vt illi semper singant: quinimò omnia antiqua iura, & privilegia ipsius Canonicis expressè seruauit, vt ex eius literis infra adducendis patebit. Potest quoque testimonium Martini V. ex dicta Bulla acceptum sic exponi, vt B. Augustinus dicatur fundator Ordinis Eremitarum non immediatus, sed medius, quatenus scilicet Regulam condidit, cuius Ordinis Eremitarum natus, Apostolica largitate illi concessam, vt supra dictum fuit.

V. **T**erium testimonium sumitur ex literis Ioannis Pape XXI. per quas concessit ven. Eremitis, vt in Ecclesia D. Petri in celo aureo Papiæ simul cum Canonicis Regularibus diuina officia, & missas diceret, & monasterium iuxta dictam Ecclesiam soluto pretio fundi extruere valerent, in quibus quidem literis causam eiusmodi concessionis talem reddidit: Quatenus mihi tanquam membra hæc capiti, filij Petri, Magistro discipuli, & duximus etiam veneratis, Deo, & ipsi sanctis, autoritate solis Apostolicæ præcedentibus iubent, vbi & præceptorum eorum, Petri, & capiti Augustini nouerim reliquias esse ipsas.

Respondet hæc verba non eius esse ponderis, vt nonnulli putant, sed infirmisimum argumentum sit, quod ex illis desumitur, non solum propter rationem iam allatam, quia verba narrativa sunt, & non dispositiua, sed quod ad illa omnia plenissimè verificanda sufficit, quod ipsi Eremitæ, Regula, & titulus B. Augustini ex largitate Apostolica fuerint donati, nam & Monachi siue Eremitæ B. Hieronymi nuncupati, se ipsius D. Hieronymi filios, discipulos, & milites vocant, & Beatum Hieronymum parentem, Magistrum, ac Ducem agnoscunt, venerantur, implorant: similiter Monachi Vallis Umbrosæ, Camaldulenses, Cistercienses, Syluestrii, & alij de D. Benedicto Monachorum Occidentalium Patriarcha loquuntur, quin & summi Pontifices ipsium D. Benedictum in suis Bullis, & Privilegijs illorum Patrem, Magistrum, ac Ducem vocant: nec idcirco aut illi se à D. Hieronymo, vel D. Benedicto immediatè institutos iactant, nec eos Pontifices pro talibus agnoscunt. Omitto asseriones, quæ vigore dictæ Bullæ in vulgus imperitum funduntur, de quibus inferius, illam ex integro reddemus.

VI. **Q**uartum testimonium sumitur ex quibusdã literis Sixti IV. datis die 10. Martij an. 1479. in quibus inter alia habet: Dudum attentè reuoluitur, quod inter vniuersos interuocata Ecclesia Doctores

fuertunt, à primata fundatione Clericorum Canonico-  
 rum extitit, etiam antequam dicta Reli-  
 quia illuc à Rege Luitprando translata fuissent,  
 qui in illa usque in hanc diem perseverant: & licet  
 Ioannes XXII. venerat. Eremitis concesserit, vt  
 simul cum Canonicis diuina officia celebrare pos-  
 sent in eadem Ecclesia, ac etiam iuxta illam Mo-  
 nasterium suis sumptibus, & soluto pretio adili-  
 care, non tamen dominium ipsius Ecclesie à Ca-  
 nonicis ablatum ad Eremitas transfudit, vt illi sem-  
 per singant: quinimò omnia antiqua iura, & pri-  
 uilegia ipsi Canonicis expressè referuauit, vt ex  
 eius literis infra adducendis patebit. Potest quo-  
 que testimonium Martini V. ex dicta Bulla accep-  
 tum sic exponi, vt B. Augustinus dicitur fundator  
 Ordinis Eremitarum non immediatus, sed medi-  
 atus, quatenus scilicet Regulam condidit, cui Or-  
 do Eremitarum nritur, Apostolica largitate illi  
 concessam, vt supra dictum fuit.

V. Tertium testimonium sumitur ex literis Ioan-  
 nis Pape X. XII. per quas concessit ven. Ere-  
 mitis, vt in Ecclesia D. Petri in caelo aureo Papiæ  
 simul cum Canonicis Regularibus diuina officia,  
 & missas dicere, & monasterium iuxta dictam Ec-  
 clesiam soluto pretio fundi exstruere valerent, in  
 quibus quidem literis causam eiusmodi conce-  
 sionis talem reddit: *Quatenus mihi tanquam membra  
 sua capere, sicut Patri, Magistro discipuli, & dactimili et  
 abarentis, Deo, & ipsi sancto, autoritate fultis Apo-  
 stolice prouidentibus iubent, vbi & preceptoris eo-  
 rum, Patris, & capiti Augustini nouerint reliquias effi-  
 spate.*

Respondeo hæc verba non eius esse ponderis,  
 vt nonnulli putant, sed infirmisimum argumenti  
 esse, quod ex illis desumitur, non solum propter  
 rationem iam allatam, quia verba narratiua sunt,  
 & non dispositiua, sed quòd ad illa omnia plenif-  
 simè vericanda sufficit, quòd ipsi Eremitæ, Re-  
 gula, & titulo B. Augustini ex largitate Apostolica  
 fuerint donati, nam & Monachi siue Eremitæ B.  
 Hieronymi nuncupati, se ipsos D. Hieronymi fi-  
 lios, discipulos, & milites vocant, & Beatum Hie-  
 ronimum parentem, Magistrum, ac Duem ag-  
 noscunt, venerantur, implorant: similiter Mona-  
 chi Vallis Umbrosæ, Camaldulenses, Cisterciens-  
 es, Syluestrini, & alij de D. Benedicto Monachorum  
 Occidentalium Patriarcha loquuntur, quin  
 & summi Pontifices ipsum D. Benedictum in suis  
 Bullis, & Privilegijs ipsorum Patrem, Magistrum,  
 ac Duem vocant: nec idcirco aut illi se à D. Hie-  
 ronimo, vel D. Benedicto immediatè institutos  
 iactant, nec eos Pontifices pro talibus agnoscut.  
 Omitto assertiones, quæ vigore dictæ Bullæ in  
 vulgus imperitum funduntur, de quibus inferius,  
 illam ex integro reddemus.

VI. Quartum testimonium sumitur ex quibusdã  
 literis Sixti IV. datis die 10. Martij an. 1479.  
 in quibus inter alia habet: *Dudum assensu reuolui-  
 mu, quòd inter vniuersos interuenata Ecclesie Doctores*

*principum scartifimus Aurelius Augustinus subtilissimus  
 Euangelarum & sacrarum literarum persecutor, &c.  
 & inter cetera Ordinis Eremitarum eius plantator, &  
 pristinus institutor extitit, rationi, & iuri congruum  
 censimus etiam nullis petitionibus pulsati, vt Ecclesia, &  
 laici in eiusdem præcipui sanctissimi Doctorum honorem &  
 rella, & consuetudine temporale pariter, & spirituale in-  
 crementum suscipiant.*

Quintum sumitur ex literis Alexandri VI. dat.  
 9. Mart. 1496. in quibus hæc habentur: *Ad sacrum  
 Ordinem Fratrum Eremitarum Sancti Augustini, quem  
 gloriosus ipse Doctor egregius in agro dominico plau-  
 tanit.*

Sextum ex literis Leonis X. datis die 10. Martij  
 1513. in quibus Generali eiusdem Ordinis scri-  
 bens, vocat B. Augustinum dicti Ordinis funda-  
 torem, seu institutorem. Eodem modo loquitur  
 Gregorius Tertius decimus in quadam Bulla con-  
 cessionis Indulgentiarum Ecclesijs dicti Ordinis.

Verùm ad hæc omnia respondetur, Verba Pon-  
 tificum in dictis literis esse narratiua, quæ ponuntur  
 ab ijs, qui ipsi Pontificibus à secretis inferunt,  
 prout melius congruere videtur, & in quibus  
 non semper opiniones certæ, ac exploratæ, sed  
 vel probabiles, vel quæ pro talibus habentur, at-  
 tendi solent, vel quæ pro yeris à supplicantibus  
 narrantur, quibus quoniam aliæ literæ Gregorij  
 IX. Innocentij IV. & Alexandri IV. non per verba  
 narratiua, sed dispositiua manifestè contradicunt,  
 dum testantur dictum Ordinem Eremitarum ex  
 varijs Eremitarum Congregationibus prius sine  
 certa regula, titulo, & habitu institutis, & postea  
 per Apostolicam concessionem habitu, regula, &  
 titulo Eremitarum D. Augustini donatis, con-  
 flatum sub yno capite, & vna formâ habitus à Se-  
 de Apostolica illi præscripto, quin etiam ante In-  
 nocentium III. nullum diploma pontificum, nul-  
 lum Concilium, nullus Canon, & nullus Autor  
 certus, & idoneus, etiam ipsi Eremitis vltro fatē-  
 ribus, de hoc ordine est locutus. Ob hæc causam  
 dicimus, per huiusmodi narrationes non sufficiē-  
 ter illorum intentum probari, qui ex illis deducit  
 Ordinem Eremitarum à D. Augustino immediatè  
 fuisse institutum: & si quid probant, ad sum-  
 mum probare, illum fuisse institutum à D. Augu-  
 stino mediatè per traditionem Regulæ, non autem  
 immediatè.

CAPVT QVINQVAGE-  
 SIMVM PRIMVM.

*Quintum argumentum soluitur,  
 & testimonium Abbatis Ioa-  
 chimi minus idoneum esse com-  
 probatur.*

Postre-

1A4

I.

**R**ollemum a gumentum ex ijs, que ad illud predicamentum attinent, sumitur ab autoritate Doctorum, qui conceptis verbis affirmant. B. Augustinum Eremitici Ordinis autorem, & fundatorem extitisse, hos recenset Marquez cap. 20. §. 5. Primum Breuiarium Romanum in officio D. Augustini lectione quarta, ubi dicit D. Augustinum in Civitate Hippoensis monasterium Religiosorum fundasse, & cum illis vixisse, qui non erant Canonici, tum quia Canonicos non nisi factus Episcopus institutum quia illos vocat fratres, quod nomen Canonicis non convenit, ceterum id verum non est. lib. 2. ostendimus. Secundum est Breuiarium Ecclesie Bracarensis, in quo hæc verba habentur in officio D. Augustini. lectione 8. & 9. Augustinus cum fratribus suis Carthagine aduocatus, partim omnium pauperibus rogauit, & in nemore monasterio extructo secundum Regulam ab Apostola institutam viuere cepit. Denique in Hippoensi Ecclesia licet inuitus Episcopus promotus, quatuordecim annos superuixit, ubi & monasterium Canoniorum instituit. Verum Ecclesia Bracarensis nõ est taner certitudinis, vt non potuerit errare: nam illa historia ferè tota ex superioris dictis manifestè falsa esse conuincitur, & non dubito quin Illustrissimi illius Ecclesie Præsules, & sapientissimi Canonici, & Clerici, si hæc nostra viderint, illico errorem non sint emendaturi. Tertium est testimonium Abbatis Ioachimi in suo introductorio ad librum Apocalypsis, in quo faceret B. Augustinũ ante Canonicos Regulares, Eremitas instituisse, cuius calamum, inquit Marquez, ob summam illius autoritatem solum contra viginti flare, tum quod sit antiquus autor ante Concilium Lateranense tum quod spiritu prophetia à Deo donatus fuerit, vt graues auctores asserunt, ac inter illos D. Antoninus tit. 17. c. 1. §. 12. Quartum est testimonium B. Henrici de Vrmaria, Quintum B. Iordani de Saxonia, quibus B. Antoninum addit tit. 2. c. 14. Ferdinandum Hispanum, Franciscum Petarcham, Iacobum Philippum Bergomensium, Osnaphrium Panuinum, Stephanum Garibay, & alios inferioris notæ.

Verum quia plerique illorum sunt fratres Eremitæ, quibus etsi fide dignissimis, in hoc fidem adhibere non cogimur, D. verò Antoninus, que ibi de Ordine Eremitarum scribit, à quodam Religioso dicti Ordinis accepisse fatetur, quem cum suo Propheta Ioachimo in articulo, de quo nunc agimus, rejicit, Petrarcha verò. & si qui sunt alij, posteriores sunt, & fidem non faciunt. Superest vt solum Abbatis Ioachimi testimonium expendamus, ac videamus, an fortè Goliath ab Orco reuocatus fuerit, tantas vires habens, vt vnus contra viginti merito flare possit. Igitur quod attinet ad testimonium huius auctoris, ante omnia ostendendum erat, illum de isto, qui nunc Eremitarum S.

Augustini nuncupatur, Ordine locutum: nam si illius verba nec D. Augustini, neque verò Ordinis ab Augustino instituti vllam proliis mentionem habent, verba Ioachimi sunt: Surgit Ordo, qui vocatur nouus, & non est indurus nigri vestibus, & desponsa. Hic est enim, & fama eorum divulgabit, & preterit ab eis filios, quam & descendit vsque ad mundi formationem, & in spiritu illa propheta. Qui Ordo Eremitarum emulatum vitam angelicam, quoniam in eis est quasi ignis ardens in amore, & zelus Dei adiuuandum tribulos, & spinas &c. Hæc verba de Augustino nihil omnino, sed neque de Ordine Eremitarum, qui nunc est necessariò intelligi debent, quis enim scit, an hæc prophetia v. que in hæc implerta fuerit, nec vis factenda est in zona, aut in nomine Eremitarum: nam omnes Monachos, cingulum pellicum ferebant, & Eremitæ vocabantur, & fortè monachus de monachis, non de Eremitis Augustinensis prophetæ cupit potuit etiam de Eremitis Gulielmitis, aut lambonitis loqui, post quos exortos prophetauit, cum vixit paulo ante Concilium Lateranense, cum annum 1200. vt ex Bellarmino, D. Antonino, D. Sixto Senensi in bibliotheca habemus. Atinquit, quod surgit Ordo, qui videtur nouus, & nouus, sed quid tum? num quia non est nouus necesse est illum ab Augustino fundatum? At saltem conuenit ante Concilium Lateranense institutum. Respondeo, constat Ordinem Eremitarum in genere inceptum, longe ante Concilium Lateranense institutum, constat etiam Ordines D. Gulielmi, & fratri Ioannis Boni paulo ante dictum Concilium institutos: nec tamen sequitur, ante dictum Concilium fuisse institutum ordinem, qui nunc dicitur Eremitarum D. Augustini.

**A**n verò inter Prophetas ipsum Ioachimum censere merito possimus, vt feram, quid de illo viri docti, & cum primis eruditi, & graues sentiant: quoniam in re tanti momenti de meo aliquid dicere non audeo. D. Antoninus, quem Marquez cap. 20. §. 1. numerat inter auctores, qui Abbatem Ioachimum, vt veridicum Prophetam fatispiunt, ac venerantur, in 2. pat. tit. 17. cap. 1. §. 1. de illo scripta reliquit, Vincentij Beluacensis iudicium suo more secutus. Eo tempore abbas Ioachimus venit de Calabria partibus ad istum Verbanum, & morantem tunc apud Veronam, de quo Ioachimus scribit, quod cum prius non multum ab homine Doctore didisset, donum Interuentus diuinitus accepit à Deo, & secunde, ac diserte quoslibet diuinarum scripturarum difficultates, vel obscuritates enodaret. Dicitur itaque propheta quodam Apocalypsis baculum tenuisse, sed non spiritu prophetia clarescere, si ut ex opposito, quod in ipso legitur liquet, & infra, illud verò in baculo præ ceteris notabile, & spectatum habetur, quod modo desinit terminum, quem infra duas generat tones, quod condum ipsum faciunt annos sexaginta, & arborata splendendum, fertur quoque multa scripsisse, librisque suis Domino Pape corrigendos obtulissimum, & in quibusdam

errata dicitur, vt patet in quocumque titulo, & tamen multa de futuris referat, fuisse referuntur: vnde & postea doctus regibus Francia, Sicilia, & Anglia, in re. neque transmarinis apud Messaniam Sicilia vrbem hyemantibus idem abbas vocatus dixit, non nisi liberationis temporalis aduenisse tempus. Super his autem, que scripsit de futuris temporibus, nos verum incertarum prælagium relinquere conuenit iudicio posterorum. Hæc Vincentius, sed adde, quod dicit D. Thomas in 4. quod quicquid locuti sunt de fine mundi, determinando certum tempus, huius rei inueniuntur sunt falsi loqui, & deinceps etiam inueniuntur hoc determinantes. Vnde Augustinus de Civitate Dei super illud ad Cor. I. quod Christus dixit apostolo: Non est vestrũ nosse tempora, vel momenta, que Pater posuit in sua potestate, inquit: hic resolutus dicitur omnium de hæc calculantium, & eos quis scire poterit, Cardinalis Bellarminus de Scripturis Ecclesiasticis in Ioachimo: Circumferantur, inquit, quodam ratione sub eius nomine de futuris Pontificibus Romanis, que quam fidem mereantur, aliorum scripturam illud mirum est, quod cum ea vaticinia ad solus quædam Pontificis pertineant, tamen curiositas hominum ad nostra vsque tempora extendere illa conatur.

Cardinalis Baronius sub anno 1164. tom. 12. de Petro Lombardo loquens ait: Passus est etiam accusari in hoc abbatem Monasterij Florensis: sed tamen eius accusator in Concilio Romano sub Innocentio Tertio, Damiano verò illius referuntur in Damiano de Summa Trinitate, & Fide Catholica in hæc modum: Damianus episcopus, & reprobanus libellum, & stratum, quem abbas Ioachimus edidit contra Magistrum Petrum Lombardum de viciate, seu essentia Trinitatis, appellans ipsum hæreticum, & infamum, pro eo quod in suo dicit sententijs, quoniam quedam summa res est Petrus, & Filius, & spiritus sanctus: & illa non est generans, neque genita, neque procedens, vnde asserit, quod ille non tam Trinitatem, quam quaternitatem attribuit in Deo &c. Nos autem sacro approbante Concilio credendum, & consistimus cum Petro, quod vna quædam summa res est incomprehensibilis, & ineffabilis, que vocatur est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus &c. Si quis igitur sententiam, & doctrinam præfati Ioachimi in hac parte defendere, vel approbare præsumpsit, tanquam hæreticus ab omnibus euitetur.

Alphonso à Castro aduersus hæresim in verbo Apostoli, hæc. si inquit: De apostolo, cuius ungue vtilis, & condonatus, que sunt exorta hæreses, quarum vna est, que ipsius Apostoli non prædicasse Euangelium Christi iuxta spirituales intelligentiam, sed tantum secundum litteram. Hic est error abbas Ioachimi, & Petri Ioannis, vt illi in pingit Guido Carmelita. Hic Ioachimus ex Calabria oriundus fuit, monachusque Ordinis Sancti Benedicti, atque in Florensi Conuicio eiusdem Ordinis abbas. Hic multa scripsit, in quibus, meo iudicio, seu ingenium ostendit, quoniam in amittis scripturis suis, vt se futurorum præscium ostenderet, consuevit miscere prognostica, quod maxime leuitati, & gloria cupit in iudicium esse: maxime cum aliter se in

errasse dicitur, ut patet in sequenti stant; & tamen et multa de futuris referat fuisse referuntur: unde & postea dicitur Regibus Francia silicet, & Anglie, in re. retrahuntur apud Messinam in Sicilia V. bene hyemantibus idem Abbas vocatus dicitur, non unum liberationis temporis aduenisse tempus. Super his autem, quae scripsit de futuris temporibus, non verum incertum praesidium relinquere conuenit iudicio posterorum. Hec Vincentius. Sed adde, quod dicit D. Thomas in 4. quod quicunque locuti sunt de fine mundi, determinando certum tempus huius rei uenturi sunt falsi loqui & dicitur etiam inuenitur hoc de determinantes. Vnde Augustinus de Ciuitate Dei super illud dicitur. i. quod Christus dixit apostolo: Non est uisum nosse tempora, vel momenta, quae Pater posuit in sua potestate, in quibus resoluat dignos omnium de hac re calculantem & eos qui scire uoluer. Cardinalis Bellarminus de Scripitoribus Ecclesiasticis in Ioachim: Circumferantur, inquit, quaedam uaticina sub eius nomine de futuro Pontificatu Romano, quae quam fidem merentur, aliorum fit iudicium illud mirum est, quod cum ea uaticinia ad solas quaedam Pontifices pertineant, tamen curiosis hominum ad nostra usque tempora extendere illa conatur.

Cardinalis Baronius sub anno 1164. tom. 12. de Petro Lombardo loquens ait: Passus est etiam accusatorem Ioachimum abbatem Monasterij Florentis: sed laicum cui accusator in Concilio Romano sub Innocentio tertio, Damnatio uero illius refertur in c. Damnatio de Summa Trinitate, & Fide Catholica in hunc modum: Damnatum ergo, & reprobam libellum, seu tractatum, quem Abbas Ioachim edidit contra Magistrum Petrum Lombardum de uitate, seu essentia Trinitatis, apponens ipsam haereticum, & insanam, pro eo quod in suis dicit sententijs, quoniam quaedam summa res est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus: & illa non est generans, neque genita, neque procedens, unde asserit, quod ille non tam Trinitatem, quam quaternitatem attribuere in Deo &c. Nos autem sacro approbante Concilio credimus, & confitemur eam Petro, quod una quaedam summa res est incomprehensibilis, & ineffabilis, quae ueraciter est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus &c. Si quis igitur sententiam, & doctrinam praesati Ioachimi in hac parte defendere, uel approbare praesumpserit, tanquam haereticus ab omnibus excommunicetur.

Alphonso a Castro aduersus haereticos in uerbo, Apostoli, haec s. l. inquit: De Apostolo, cui unquam uita, illa, & conditio: alia quae sunt exorta haereticos, quorum una est, quae s. l. inquit: De Apostolo non praesens Euangelium Christianum spiritualiter intelligens, sed tantum secundum litteram. Hic est error abbatu Ioachimi, & Petri Ioannis, ut illi impingit Guido Carmelita. Hic Ioachim ex Calabria uindicta fuit, monachusque Ordinis Sancti Benedicti, atque in Florenti Conuicio eiusdem Ordinis Abbas. Hic multa scripsit, in quibus, mea iudicio suum laque ingenium ostendit, quoniam in omnibus sermo libris suis, ut se futurorum praesidium ostenderet, conuenit miscere prognostica, quod maxima leuitate, & gloriae cupiditate iudicium est: maxime cum aliter se in

posterioribus uisum, qui in ipse praedixit. Nam ut de ceteris taceam, Fredericum Imperatorem hostem Ecclesiae futurum si ut forte somnauerat, praedixit, quem omnes historiae tradunt, usque ad mortem in pace, & tranquillitate Ecclesiae permansisse. Clericus sub Alexandro Tertio huius nominis Pontifice, & Henrico Sexto Imperatore. Quod autem ad praesens dogma spectat, de quo nunc sit mentio, in eius scriptis, quae legi, non reperi: sed tantum a Guidone Carmelita cum inuenio de hac re notatum, de qua re ualde miror, quoniam cum in Concilio Lateranensi sub Innocentio Tertio celebrato condemnatus sit quidam alius error huius abbatu Ioachimi, de quo postea dicemus, mirandum est, quod nullus alius erroris Concilium illud fecerit mentionem, cum tamen plures alios errores habuerit, quoniam admodum impingit Guido, uel unum simile fuit, erroris illius tunc sic laetuisse, ut in aures Concilij non deueniret. Quare si admodum in hac parte Guidoni Hic ergo Ioachim inter ceteras fabulas, quae populo Christiano ingerere uoluit, haec est una, quae dicit tres homines statum, primus status est, in quo homines secundum statum carnis uixerunt, quem statum ab Adam perdidit usque ad Christum, secundus status est, in quo mediam inter carnem, & spiritum, uitam homines duxerunt: & hunc statum a Christo usque ad D. Benedictum protendit, Tertius status est, in quo uirtutes uel dicitur & uirtutes secundum spiritum, & hic status protenditur a D. Benedicto usque ad finem mundi, &c. Hic ille. Ex quibus, & alijs superius dictis uideas, quanti faciendus sit hic notus Propheta, quem Marquez uti militem adde strenuum producit, ut contra viginti armatos solus stare possit. Eadem ferè censura illum notat Abbas Trithemius in lib. de Scripitoribus Ecclesiasticis.

CAPVT QVINQVAGE-SIMVM SECVNDVM.

De fragmento a serui & historia Lucij Dextri Sancti Paciani filij iudicium.

**N**ter secundi, ac etiam tertij generis argumenta, quibus Marquez originem sui instituti ad tempora B. Augustini perducere, & in ipsum Augustinum refundere nititur, non exigui momenti illud esse uidetur, quod testimonio asserit cuiusdam historiae sub nomine Flauij Lucij Dextri apud Hispanos paucis abhinc annis uulgatae, & per Marcum Maximum Caesar Augustinum Episcopum continuatae, & tandem per Eutrandum, alias Luitprandum Ticinensem Diaconum producta nititur, de quibus idem Ioannes Marquez cap. 10. §. 4. ita scribit: Et quia ad antiquiora Religionu nostra uestigia probanda, horum autorum testimonio uti necessarium erit.



UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

174

qui magna lumina ad obscuritatem ob temporis antiquitatem obscuram tollendam, extiterunt, ostendam primo, quoniam illi sunt, & quanta sint auctoritate: me quoniam illorum testimonio fingere me arbitror, quod de Beroso Aniani Historiarum fabella dicitur, sicut Melchior Casimirus in suis locis Theologicis scribit his auctores vetustissimos, &c. Eapropter prius quam ad veteriora gradum faciamus, necessarium fore duxi, quid de veritate predictae historiae nonnulli cum primis docti sentiant, ac etiam quid ipse sentiam, breuiter indicare, cuius exemplum magna diligentia quaesitum tandem obtulit perillustri, & excellentissimus Doctor Sacrae Theologiae Dominus Ioannes Salasfalo antiquissima, & per totas Hispanias praclarissima Ecclesiae Diocesis Maris de Columna, vulgo de Pilari nuncupata, Regularis Canonici Ordinis S. Augustini, Qui quidem liber Caesar Augusti recens editus fuit anno 1619. zelo, & labore admodum R. Patris Fratris Ioannis Caldaron ex familia S. Francisci sub hoc titulo: Fragmentum Chronici, sive omnimoda historia Flauij Lucij Dextri Barcinonensis, cum Chronico Marci Maximi, & adnotationibus S. Braulij, ac etiam Helice Episcopi Casar Augustanorum, ad perillustrem R. D. Petrum de Molina Prætoris, & Canonici Granatensis Ecclesiae.

II. Quae circa hanc historiam ab alijs scribuntur, tam multa sunt, vt si ea transcribenda forent, integrum librum exlerent. Verum quod breuiter consulam, per summam prius id recens. bo, de quo apud omnes conuenit: ac deinde in quibus scribentes circa eandem historiam a se inuicem discrepent. Conueniunt omnes Dextrum S. Paciani filium omnimodam historiam D. Hieronymo nuncupatam scripsisse, id namque Hieronymus ipse in lib. de Viris Illustribus ad finem fateatur. Dexter, inquit, Paciani, de quo supra dixi, filius, clarus apud seculum, & Christi fidei deditus, fecit ut ad me omnimodam historiam texuisset, quam necdum legi. Hic Dexter ille ipse est, cui vicissim Hieronymus suum librum de Viris Illustribus nuncupauit, vt ipsius librinum monstretur: Historiarum Dextri, vt tranquillum sequens Ecclesiasticus Scriptores in ordinem digeram. Fuit enim ipsi Hieronymo amicitia iunctissima, vt idem Hieronymus in secunda Apologia contra Rufinum his verbis testatur: Unde etiam ante annos ferme decem cum Dexter amicus meus, qui Praefecturam administravit Praetori, me rogasset, vt auctorum nostrae Religionis ei indicem texerem, ex quibus verbis habes, etiam hunc Dextrum illum esse, cui Hieronymus ipsum librum de Viris Illustribus scripsit. De historia quoque a Marco Maximo Casar Augustano continuata, habemus testimonium S. Isidori Hispalensis in lib. de Viris Illustribus, vt numerosissimam cateruam recentiorum auctorum omitamus.

III. Verum discrepant scribentes circa eandem historias multipliciter. Primum, quia nonnulli

Lucij Dextri historiam iniuria temporum deperditam affirmant. Ita Baronius tom. 4. sub an. 131. nu. 36. Alij etiam eam deperditam non omnino asserant, tamen de fide horum fragmentorum, quae modo pra manu multorum sunt, non parum dubitant, vt D. Ioannes Perez Episcopus Segobienensis, & autor Conuenientiae Monachorum Dominicarum, & alij quos refert Didacus Morillo in Praefatione ad librum de Fundatione Sanctae B. Mariae Virginis de Pilari nuncupatae pag. 3. Alij tandem ferè omnes horum temporum auctores apud Hispanos extare dictam historiam, eamque probant, & veridicam esse, & pro tali habendam constantiù ne fatentur. Auant enim illam diuina consilio ex vniuersali diluuiio Saracenorum, quae omnes ferè Hispaniarum Ecclesias vastauit, in partibus Alemaniae apud nobile, ac vetustum Cenobium Fuldensi, quasi miraculo seruatam. Quae verò eam illò transfulerit, Eutrandus Diaconus Ticinensis in epistola ad Regimundum Episcopum Illiberitanum, quae in limine ipsorum fragmentorum habetur, putat illam cum alijs multis libris in Fuldensi Bibliotheca a se reperit in illi Caroli Magni ex Hispanijs eò allatam. Alij insuper canentur, aliquem Monachum tempore denudationis Hispaniarum per Saracenos factae ex Hispanijs profugum, illam secum tulisse, vtiunque fuerit, conueniunt, qui pro vera illam nobis vendunt, eam vsque ad haec ferè tempora in Fuldensi Bibliotheca literis Gothicis seruatam, quibus temporibus scribit Licentius Eclesiasticus lib. 2. Historiarum Valentiae cap. 1. cum Cardinalis Barrota Iudicem vniuersalem omnium auctorum, tam veterum, quam recentiorum agere voluisset, hos duos vetustissimos historicos, scilicet Dextrum, & Marcum Maximum, veluti Enoch, & Esau in extremis mundi seruatos, e caelis ad testificandum veritati reddendum in terram venisse.

Porro quis horum fragmentorum primus peccator annos, quibus lauterant, inuenitor erit, cuius ope in Hispanias tandem postliminio repedauerint, non est vna, sed multiplex de hae scribentium sententia: nam alij aliterum circa annum 860. per Eutrandum, seu Lutprandum Diaconum Ticinensem tunc temporis apud Fuldam exulantem, rogante Regimundo Episcopo Illiberitano postliminio restituta. Ita enim per se fert epistola sub nomine ipsius Eutrandi imperata statim in limine dictorum fragmentorum. Alij non ante hoc nostrum seculum dicta fragmenta inter Hispanos visa esse contendunt, primamque illorum inuentorem, aut saltem auctorem, eamque opera ad notitiam Hispanorum deuenitum, fuisse R. P. Thomam Torralbam Societatis Iesv, qui cum Vormaciae degens, illa in Bibliotheca Fuldensi reperisset, exscribenda curauit, & in Hispaniam R. P. Hieronymo Romano de la Higuera Societatis rerum antiquarum indagatori exoptatissimo misisse, vt Ioannes Calderon in Praefatione,

ne, quam dictis fragmentis nuper impressis praemissis non neget, Eutrandum Ticinensem illorum exemplum longe antea Regimundo Illiberitano Episcopo misisse. Rursus alij scribunt, Patrem Torralbam autographum, ex quo exemplum in Hispanias missum exscripsit, non in Fuldensi Bibliotheca, sed apud quemdam, qui ex eadem Bibliotheca illud abfuisse confessus fuerat, adiuuente. Ita Didacus Morillo dicta praefatione pagina secunda. Alij inter quos idem Ioannes Calderon ad finem libelli dictorum fragmentorum pagina decimatercia, voluit Illustrissimum D. fratrem Augustinum à Iesu Archiepiscopum Bracarensem, cum esset Generalis Ordinis Eremitarum, & in Germania monasteria sui Ordinis visitaret, inuentis sibi historiam Flauij L. Dextri, duo illius exempla extrahi fecisse, ac in Hispaniam misisse Alterum Catholice Maieslati Philippo Secundi Regi velut quendam thesaurum pretiosum obtulisse, ac ab ipso Rege acceptum, & custoditum, altero verò sibi seruaturo, ex quo orta est notitia habita hucusque de Flauio L. Dextro, & Marco Maximo in Regno Portugalesi, & in ordine Sancti Patris Augustini ab illo tempore vsque nunc. Quam sententiam exhibuit Gaspar Albarz de Lofada Machado in Defensorio Lectionarij antiqui Seguntini Ecclesiae pro officio proprio Sanctae Liberatae, cuius corpus imbi requisierit, Illustrissimis DD. Cardinalibus Congregationis Sacrorum Rituum praefectando, in quo inter alia sic scribit: Quod vero de Domino Augustino à Iesu asserit, reperitur scilicet ab illo primum in Germania Dextro, indeque haec exrexisse copias, alteram quarum sibi seruat, altera Philippo Secundo Regi Catholico donata, tam à vero ab illi, quod ipse Illustrissimus Archiepiscopus nullam de Dextro notitiam habuisset, nisi ego illi liceret Patre Higuera ad me missas ostenderem, quibus de Sanctis Basilio, & Ouidio secundo, & tertio Episcopo sua sedum mentio fiat. Hu enim ab eo perlectu rogauit predictam Higuera Placentiam tunc commorantem, vt sibi, quod Dexter de illis diceret, Sancti Pontificibus quam sita mitteret, quod & factum est, & extractum ipsum ab Alphonsio Munoz Hurtado Notario Apostolico, & Regio insignitatum fuit die 13. Septembris anno 1602. quod honoris causa Archiepiscopo in archivio suo repam fecit, haec ille. Demum Licentius Gaspar Eclesiasticus loco, & lib. citato cap. 2. conclusit, constare hae dignis testibus, dicta fragmenta seu historias Dextri, & Maximi ante annos 250 existisse in Hispanijs, in Bibliotheca D. Petri de Pechia Episcopi Giaei. Literis Gothicis in pergameno scriptas, necnon apud Archidiaconum Laurentium de Padilla Imperatoris Caroli V. Chronistam.

Tercio discordant auctores in legitimis huius historiae exemplis à spurjis, aut deprauatis, & illegitimis secerendis, & decernendis. Scien-

ne, quam dictis fragmentis nuper impressis praemittendi non neget, Eutrandum Ticinensem illorum exemplum longe antea Regimundo Illiberitano Episcopo misisse. Rursus alij scribunt, Patrem Torralbam autographum, ex quo exemplum in Hispanias missum exscripsit, non in Fuldenis Bibliotheca, sed apud quendam, qui ex eadem Bibliotheca illud abstulisse confessus fuerat, adinuenisse. Ita Didacus Morillo dicta praefatione pagina secunda. Alij inter quos idem Ioannes Calderon ad finem libelli dictorum fragmentorum pagina decimatertia, volunt illustrissimum D. fratrem Augustinum à Iesu Archiepiscopum Braccarensem, cum esset Generalis Ordinis Eremitarum, & in Germaniâ monasteria sui Ordinis visitaret, inuenisse ibi historiam Flauij L. Dextri, duo illius exempla extrahi fecisse, ac in Hispanias tulisse. Alterum Catholice Maieitati Philippo Secundo Regis velut quendam thesaurum pretiosum obtulisse, ac ab ipso Rege acceptum, & custoditum, altero verò sibi referuato, ex quo orta est notitia habita hucusque de Flauio L. Dextro, & Marco Maximo in Regno Portugalesi, & in ordine Sancti Patris Augustini ab illo tempore vsque nunc. Quam sententiam exhibet Gaspar Alvarez de Losada Machado in Defensio Lectionarij antiqui Seguntinae Ecclesiae pro officio proprio Sanctae Liberatae, cuius corpus inibi requiescit, Illustrissimis DD. Cardinalibus Congregationis Sacrorum Rituum praesentando, in quo inter alia sic scribit: Quod vero de Domino Augustino à Iesu asserit, reperiunt scilicet ab illo primum in Germania Dextro, indeque duas extractasse copias, alteram quarum sibi referuauit, altera Philippo Secundo Regi Catholico donata, tam à vero abest, quod ipse Illustrissimus Archiepiscopus nullam de Dextro notitiam habuisset, nisi ego illi lucras Patro Higuera ad me missas ostenderem, quibus de Sanctis Iustis. & Quidò secundo, & tertio Episcopi sua sedumens fiebat. Hu enim ab eo perlectu rogauit praedictam Higuera Placentia tunc comorantem, ut sibi, quod Dextro de illa diceret, Sanctis Pontificibus quamuis mitteret, quod & factum est, & extractum ipsum ab Alphonso Munoz Hurtado Notario Apostolico, & Regio subscriptum fuit die 13. Septembris anno 1692. quod huius causa Archiepiscopus in Archivio suo repom fecit, haec ille. Demum Licentiatus Gaspar Esculanus loco, & lib. citato cap. 2. concludit, constare fide dignis testibus, dicta fragmenta seu historias Dextri, & Maximi ante annos 250. extitisse in Hispanijs, in Bibliotheca D. Petri de Pechia Episcopi Giaei. literis Gothicis in pergamento scriptas, necnon apud Archidiaconum Laurentium de Padilla Imperatoris Caroli V. Chronistam.

V. Tertio discoriant auctores in legitimis huius historiarum exemplis à spurjis, aut deprauatis, & illegitimis lecerendis, & decernendis. Scien-

dum enim est, huius historiarum non vnum, sed duplex, aut fortassis etiam triplex exemplum apud Hispanos haberi, adeo inter se diuersa, & contraria, vt non solum in progressu historiarum, sed etiam in nomine auctoris illius discordent. Primum exemplorum vnum est, quo Ioannes Marquez vitur in suo libro de Origine fratrum Eremitarum, alterum quod Ioannes Calderon ex familia Diui Francisci Cazaragustae anno 1619. typis edendum curauit, quod solum integrum videre potui, nam alterum à Marquez allegatum solum apud illum vidi. Haec duo exempla si ad inuicem conferas, mirum erat si non rideas, aut forsan excaedescas. Primum namque si nomen auctoris queras, auctor libri quo Marquez vitur, vocatur ab illo Marcus Flauius Dexter dicto §. 4. pagina 140. columna prima in principio. Verum auctor libri, quem Ioannes Calderon imprimendum curauit, Flauius Lucius Dexter nuncupatur. Rursus fatetur Marquez capite vndecimo in principio post suam Licentiatum Gasparum Esculanum, exempla historiarum Dextri, quae communiter apud Hispanos habentur, non esse integra, sed compendia quaedam ab integra historia extracta, quae totam historiam non complectuntur: quia verisimillimum est, eam quam Dexter exarauit, copiosissimam extitisse, quandoquidem Diuus Hieronymus de illa scripsit: *Fertur ad me omnimodam historiam tenuisse.* At è contrario Ioannes Calderon in Praefatione ait: *Et ne sicut Diuus Ioannes Perez, Episcopus Segorbienfis decipiaris, vagatur quaedam Chronici Lucy Dextri abbreviatio, quae potius dicitur corrupta, vbi nonnulla, & veritati, & gravitati eius historia inueniuntur, & contraria, & indigna: ob id enim malui hac Lucy Dextri, Marci Maximi, sancti Braulionis, & Helesae opera non vestita, sed nuda nunc in lucem prodere, vt ab omnibus cognita, si non aliquis ante, inuadam illa.* Tertio, in libro, quo Marquez vitur, eodem tradente loco proximè citato ita legitur. Anno ab Vrbe condita 1176. id est anno Christiani 1224. Sigibulcus ad Africam contra Bonifacium se preparat. In Gillys Exuperantius Praefellus à militibus occiditur. Muro Carthago circum datur, quae ex tempore Romanorum, ne rebellionis esset, munimento murorum non est permessa vallari. Aetius Gaudenty Comito à multis in Gallia occisus filius, cum Hunnu Ioanni opem laturus Italiam ingreditur. Toletus fit monasterium sancti Augustini, & in Margine, hoc est monasterium Sula ex Chronico sancti Augustini. horum nihil habetur in exemplo quod Ioannes Calderon typis mandauit. In exemplo Ioannis Marquez eodem loco: Anno ab Vrbe condita 1181. Christi 1229. Paulo Taracensis Episcopo, Bonifacium etiam Caldeanensem ex monachatu, & ordine Augustiniano succedit. Verum in exemplo Calderonis deest dictio illa, ex monachatu. Adde quod liber Ioannis Marquez ponit fundationem monasterij Sulae Toletici sub



174

anno Christi 424. sed hoc a Caluero editus il-  
lam rececit sub anno 562.

**VI.** **S**ed quod omnium est caput. Si queras, quod-  
nam ex dictis exemplis illud sit, cui vt legitimo  
fidem adhibeamus. Respondet tibi Didacus Mo-  
rillo. De fundatione Ecclesie gloriose Deiparæ  
de Pilari in Prologo pag. 3. sic scribens. Superest  
nunc vnum admonere, quod æquum est, vt à toto Mundo  
intelligatur, ne aliquis errore labatur ob exempla cor-  
rupta, & deprauata, illud autem est, deuenisse nimirum  
ad manus meas epitomen, seu abbreviationem Librorum  
Dextri, & Maximi, quæ aliud nihil sunt, nisi illorum  
deprauationes, quæ dicti auctores scripserunt, etsi cuius  
in aliquibus cum vero exemplo concordet: tamen in a-  
ligentibus mille mendacia præfert, hî dicitur contraria,  
quæ Dexter, & Maximus scribunt. Inter alia inquit,  
quod anno Christi 45. reliquit Apostolus sanctus Iac-  
obus Aibanasiæ Casaraugustana Ciuitatis Episco-  
pus, & Petrum Bracarensem Episcopum similiter in-  
stituit: cum iuxta rei veritatem Dexter ipse Iaco-  
bi Apostoli obitum sub anno 42. ponat, quocirca fve-  
rum est, quod in dicta Epitome narratur, ille tri-  
bus annis post suum obitum Episcopos instituisse. Hinc  
videtur, an magis aptum mendacium dici possit, ac  
vera ipsius Dextri narrationi magis contrarium. Sub  
anno Christi 37. meminit S. Albanus, & S. Petri Ep-  
iscopi Bracarenfis. & infra sub anno 41. narrans,  
quem admodum Diuus Iacobus Ierosolimam reuersus  
esset, meminit Theodori sacerdotis, quem sancti Atha-  
nasy socium reliquisset, de qua re nihil apud Dex-  
trum inuenies. Pariter sub anno 45. inquit, quod  
Pascianus Dextri Pater, seu Martyr, & Episcopo  
Barcelonensi in Episcopatu successit, quod non reperit-  
ur in tota historia Dextri: imò ille Martyrium San-  
cti Severi ponit sub anno 28. nec meminit S. Pacia-  
ni ante annum 348. Atque in hunc modum sunt in  
dicta epitome alia menda, quæ ne sui prolixo omi-  
to, & Hæcille. Ex quibus videas, exemplum  
Dextri, quod hic autor præ manibus habebat,  
quo ad dictam epitomem arguendam utebatur,  
non illud esse à Ioanne Calderone typis dona-  
tum. Porro idem Ioannes Calderon in dicta  
præfatione, quam suo Dextro præmisit, ipse  
quoque de eadem abbreviatione, seu Epitome  
sic cenfet: *Vagatur, inquit, quedam Chronici Lu-  
ty Dextri abreviatio, quæ potius dicitur corruptio,  
vbi nonnulla, & veritati, & grantati eim historie  
inueniuntur & contraria, & ind qua. Verum è con-  
trario Gaspar Alvarez de Losada Machado in  
Defensorio Lectorarij antiqui supra hoc eod-  
dem cap. allegato de libro à Calderone edito  
hæc ait: autor conuenienter Monachorum Domini-  
carum, & alij subdubitarunt de fide horum Dex-  
tri fragmentorum, nec immerito, vt scilicet in da-  
bium reuocari poterant additiones Marti M. X. m  
nuper inuentas, quæ ab Hæreticis Magdeburgensi-  
bus virtute fuerant, quæ de re non semel ne conuo-  
nesecit Doctissimus Pater Hieronymus de Brquera:  
habens enim manifestas repugnantias, atque in ipsi-*

*nomibus proprijs vitijs, & sanctiorum non ma-  
ni deprauata sunt, additague illi nonnulla longe  
prius illi sæculo aliena, & quem Ioannes Calderon  
piscus excidit Casaraugusta, omni corripitum est.*  
**I**n hac tanta sententiarum multiplicitate ne de-  
cam confusione, in qua tot sunt sententiar, quot  
capita, & vniuersulque gladius ad proximum  
suum vertitur, meum non est de cuiusque ve-  
ritate, vel probabilitate aliquid statuerè. Mibi  
sufficiat, primò ex hæctenus dictis nonnullum  
constare de vero ac legitimo autographo, vel li-  
tem antiquo exemplo, ex quo quæ nunc præ-  
manibus habentur, accepta feruntur: nam aliqui  
dicunt, extare in Bibliotheca Fuldensi: alij vero  
apud aliquem, qui illud ex eadem Bibliotheca  
sustulerit, vel sublatum alijs tradiderit. Secun-  
dò esse, qui afferant, historiam Maximi ab He-  
reticis Magdeburgensibus vitiatam, quod etiam  
de historia F. Dextri fatari debent, cum sint vtr-  
& eadem historia per vnum inchoata, & per alio-  
rum continuata, vno etiam volumine conueta.  
Et reuera hæc nomina, monachus Maximus Augu-  
stinus, Ordo D. Augustini, vel Augustinians, vel  
Diuus Benedicti, aut Religio Diui Augustini, ve-  
tustis illis temporibus in vsu non erant, nec for-  
san reperietur ante annum 700. qui cuiusmodi  
vltus fuerit. Est autem frequens modus loquen-  
di apud Germanos, præsertim Historicos, vocè  
Canonicos Diui Augustini monachos Augu-  
stinianos, vt apud Autentinum, Bruschium, &  
rasmum damnati nominis Hæreticos, ac etiam  
multos Catholicos videri potest. Tertio Histo-  
riam Dextri, quæ Marquez vitur, non integram  
historiam esse, verum epitomen, seu abbrevia-  
tionem, & compendium quoddam auctum, vel  
immutatum, & multipliciter deprauatum: hinc  
enim sequitur, ex illa nullum certum argumē-  
tum ad Eremitici Ordinis antiquitatem proban-  
dam sumi posse. Quartò, ipsam quoque hi-  
storiam Dextri, & Maximi per Ioannem Calde-  
ronem nuper editam pluribus modis vitiatam  
esse, ita vt nec etiam ex illa certum argumē-  
tum sumi possit. Referam autem paucos errores de  
multis, quibus vndique illa fatet, ne me illigenti  
imponere suspicieris.

**I**n Epistola, quæ sub nomine Eutrundi ad Re-  
gimundum præmittitur, fatetur autor se hanc  
libellum ex Bibliotheca Fuldensi acceptis Regi-  
mundo Episcopo transmississe, post scriptam anti-  
quissimam, seu antipodofim eidem Regimundo po-  
stica transmissam. At si Eutrundus idem esset cum  
Luitprando Diacono Ticinensi, vt Didacus Mo-  
nilo in citata præfatione, Ioannes Marquez capite  
vndecimo, §. secundo, & alij passim fatentur,  
ille suam antipodofim non cum esset Diaconus  
Ticinensis, sed cum esset Episcopus Cremone-  
sis, non cum exularet apud Fuldam, sed cum in  
legatione Constantianopolitana rediret, nec  
circa annum 860. sed 962. absoluit, vt illerunt

in Præfatione ad tertium librum eiusdem antipodo-  
fis, & ex illo Baronius sub anno Christi 963. num.  
secundo notauit. Adde hunc autorem dicere, se à  
Bonito Archiepiscopo Toletano Subdiaconum  
ordinatum, qui fuit circa annum 860. vt Didacus  
Morillo fatetur in dicta Præfatione: & tamen  
Luitprandus Ticinensis in viuis agebat anno 963.  
vt ex Baronio habes, & eadem ferè Trithemius in  
Eutrundo.

In Epistola, quæ præmittitur nomine ipsius  
Dextri ad Orosium, autor scribit, se illam Histo-  
riam primitus scripsisse Diuo Hieronymo, sed  
quia ad eius defuncti manus peruenire non po-  
tuit; eam malis in locis auctam Orosio nuncu-  
passe: quod videtur parum veritati consentaneum,  
nam Dexter suam historiam absoluit circa annum  
390 vt colligitur ex secunda Apologia Hieronymi  
ad Rufinum supra citata, vbi ait, se decennio ante-  
quam illam Apologiam scriberet, librum de Scri-  
pturis ecclesiasticis Dextro rogante scripsisse:  
Apologiam verò circa annum 402. absoluit, vt  
probat Baronius sub eodem anno. Porò in fine  
libri de scriptoribus Ecclesiasticis meminit histo-  
rie omnimodæ per eundem Dextrum compila-  
tæ: cum autem ex sententia eiusdem Dextri Diuus  
Hieronymus sub anno 426. obierit, necesse erit,  
inter absolutam ab ipso Dextro historiam, & obi-  
tum Diui Hieronymi annos sex supra triginta  
intercessisse. Quis verò credat, tot annorum in-  
tercedisse illam ad manus Diui Hieronymi non  
deuenisse, aut Diuum Hieronymum opus tam  
preclarum à viro præclarissimo, & sui amantissi-  
mo sibi nuncupatum, non quasiuissè, aut certè  
ipsum Dextrum omni studio non egisse, vt idem  
opus ad manus Diui Hieronymi veniret? Dicitur,  
Dextrum suam Historiam multis annis postea  
scripsisse, Diuum autem Hieronymum illam in  
Catalogo virorum illustrium, non quo tempore  
librum scripsit, sed longe postea addidisse. Verum  
hæc quoque responsio probabilis non videretur,  
quia ipsi Hieronymus post Dextrum alios recen-  
sit, Amphilochem scilicet Iconij Episco-  
pum & Sophronium, qui laudes Bethleem scrip-  
sit: verum Amphilochem teste Cardinali Bellar-  
mino in libro de Scriptores Ecclesiasticis li-  
brum de Spiritu sancto, cuius Hieronymus mem-  
init, circa annum 380. scripsit: fuit enim San-  
ctæ Gregorij Nazianzeni, & Basilij Magni  
contemporaneus, & amicissimus, vt ex Baronio tom. 4.  
annalium habemus. In eadem quoque epistola fa-  
tetur illius autor quando illud opus Orosio nuncu-  
pauit cucurrisse annum Christi 430. At in fine  
sue historie Dexter scribit, quando illam absol-  
uit, cucurrisse annum 440. vt videre potes. Ergo  
alius est autor Epistolæ: alius autor libri.

**IX.** In progressu historie autor scribit: *Sub anno  
Christi 27. sancta Veronica annorum decem floruit,  
sancti Petri apostoli filia, ex matrimonio, quod D.  
Augustinus libro contra Adimantum cap. 17. &*

in Praefatione ad tertium librum eiusdem auctoris, & ex illo Baronius sub anno Christi 967. num. secundo notavit. Adde hunc autorem dicere, se à Bonito Archiepiscopo Toletano Subdiaconum ordinatum, qui fuit circa annum 860. ut Didacus Morillo facit in dicta Praefatione: & tamen Luitprandus Ticinensis in viuis agebat anno 952. ut ex Baronio habes, & eadem ferè Trithemius in Eutrando.

In Epistola, quæ præmittitur nomine ipsius Dextri ad Orosium, autor scribit, se illam Historiam primitus scripsisse Diuo Hieronymo; sed quia ad eius defuncti manus pervenire non potuit; eam multis in locis auctam Orosio nuncupasse; quod videtur parum veritati consentaneum, nam Dextor suam historiam absolvit circa annum 390 ut colligitur ex secunda Apologia Hieronymi ad Rufinum supra citata, ubi ait, se decennio antequam illam Apologiam scriberet, librum de Scrip- toribus ecclesiasticis Dextro rogante scripsisse: Apologiam verò circa annum 402. absolvit, ut probat Baronius sub eodem anno. Porro in fine libri de scriptoribus ecclesiasticis meminit histo- riam omnimodæ per eundem Dextrum compila- tam autem ex sententia eiusdem Dextri Divus Hieronymus sub anno 426. obierit, necesse erit, inter absolutam ab ipso Dextro historiam, & obi- tum Divi Hieronymi annos sex supra triginta intercessisse. Quis verò credat, tot annorum inter- cessidisse illam ad manus Divi Hieronymi non devenisse, aut Divum Hieronymum opus tam præclarum à viro præclarissimo, & sui amantissi- mo sibi nuncupatum, non quaesivisse, aut certe ipsum Dextrum omni studio non egisse, ut idem opus ad manus D. Hieronymi veniret? Dicitur, Dextrum suam Historiam multis annis postea scripsisse, Divum autem Hieronymum illam in Catalogo virorum illustrium, non quo tempore librum scripsit, sed longe postea addidisse. Verum hæc quoque responsio probabilis non videtur, quia ipse Hieronymus post Dextrum alios re- censuit, Amphilochoium scilicet Iconij Episco- pum & Sophronium, qui laudes Bethleem scrip- sit: verum Amphilochoius teste Cardinali Bellar- mino in libro de Scrip- toribus ecclesiasticis li- brum de Spiritu sancto, cuius Hieronymus me- morat, circa annum 380. scripsit: fuit enim San- ctorum Gregorij Nazianzeni, & Basilij Magni coetaneus, & amicissimus, ut ex Baronio tom. 4. annalium habemus. In eadem quoque epistola fa- tetur illius autor quando illud opus Orosio nuncupavit cucurrisse annum Christi 430. At in fine suæ historię Dextor scribit, quando illam absol- vit, cucurrisse annum 440. ut videre potes. Ergo alius est autor Epistolæ: alius autor libri.

IX. In progressu historię autor scribit: Sub anno Christi 27. sancta Cecconilla annorum decem floruit, sancti Petri Apostoli filia, ex matrimonio, quod D. Augustinus libro contra Adimantum cap. 17. &

Baronius sub anno Christi 69. num. 33. respiciunt, & merito, qui enim hi flores erant quibus illa puella tunc decennis floreret?

Sub anno trigelimo septimo dicit Jacobum Zebedei autorem Epistolæ Canonice fuisse, quod falsum ab omnibus putatur, & contra traditio- nem Ecclesiæ Romanæ; quæ in festo Sancti Iacobi Minoris prima die Maij iubet poni in offi- cio initium dictæ Epistolæ: quia putat eam ab ipso Apostolo, non à Jacobo Zebedei scriptam, ibidem pro duodecim tribubus, quæ erant in dispersione, quibus Iacobus epistolam dirigit, vult intelligendos esse Iudeos tunc in Hispanijs commorantes, quod commentum ad illos solos restrictum, ad quos autor testinger videtur, est aperte contra Sacram Scripturam 4. lib. Regum. Sub eodem an- no dicit Iudeos, qui erant Ierosolimis, literis datis consensum Iudeorum, qui in Hispanijs erant in mortem Domini, & Salvatoris Nostri Iesu Chri- sti quesivisse, quod vanissimum esse commentum, & contra historiam Evangelicam evincitur ex Evangelio Iohannis capit. 11. Ibi enim inquit Eua- gelista, post Lazarum resuscitatum Iudeos con- ciliium collegisse ad deliberandum, quid de illo homine fieri deberet: & tandem statuisse, il- lum per Iere, quod cum decrevisset, non am- plius consensum aliorum exquisierunt, neque preestolati sunt, sed mandatum ad illum capien- dum dederunt, ut verba illa monstrant: *Uede- rant autem Pontifices, & Pharisei mandatum, ut si quis cognoverit, ubi sit, inducat, ut apprehendant eum.*

Sub anno trigelimo octavo ait: *Sanctus post con- versionem pervenit Ierosolimam: quod falsum esse e- vincitur ex eodem Paulo ad Galat. 1. scribente de sua conversione. Cum autem placuit ei, quæ se segre- gavit ab vtero matris mee, & vocavit per gratiam suam, ut revelaret filium suum in me, ut evangelizarem illum in Gentibus, continuo non acquiesci carni, & sanguini, neque veni Ierosolimam ad antecessores meos apostolos, sed abij in Arabiam, & iterum reversus sum Dama- scum, deinde post annos tres veni Ierosolimam.* Dices, licet non fuerit Ierosolimam tunc, iuit postea, quod ad historiam verificandam sufficere videretur. Respondeo, non sufficere, primò quia fal- tem falsò affirmat Paulum profectum Ierosoli- mam anno trigelimo octavo, ut patet, cum hoc contigerit tantum post annos tres, nimirum an- no quadagesimo primo. Deinde autor Histo- rię narrat ea, quæ Paulus gessit statim post con- versionem eodem anno trigelimo octavo, non quæ gessit postea successu temporis, alioqui cur non dixit illum profectum Annochiam, Ephe- sum, Corinthum, Romam, & in Hispanias, quan- doquidem successu temporis hæc omnia loca vidit?

Sub anno octuagesimo sexto Pontificatum Li- ni successoris Divi Petri, vsque ad illud tempus perducit, quod ita falsum est, ut opus non sit

174

illius falsitatem probare. Item sub anno 136. dicit, Policarpum illo anno iuisse Romam sub Aniceto, cum Aniceto ante annum 167. Pontifex renuntiat non fuerit, sed ut alios multos errores circa annorum computum illi donemus.

Sub anno 384. inquit, Iginium Episcopu[m] Cordubensem relegatum in Insulam Lerone[m] in Gallijs. Lege historiam S. Honorati primi fundatoris monasterij Litinensis, cuius meminit Baronius to. 5. sub anno 445. nu. 20. videbis ante adventu[m] S. Honorati, qui multo post annum 384. accidit, insulam illam prorsus inhabitabilem fuisse, ut pote a serpentibus obsessam, quas Sanctus divino miraculo fugavit.

Sub anno 396. dicit, Paulinum Nolanum Barchinonae a Lampio Episcopo ordinatum. Vide epistolam Paulini ad Alipium, quae est in ordine 35. inter epistolas Augustini, & inuenies Paulinum a Lampio ordinatum iam in Italiam rediisse, & inter D. Ambrosij Mediolanensis Episcopi presbyteros numeratum fuisse, antequam Alipius cu[m] Augustino Mediolani baptismum suscepisset, ut supra notatum fuit, quod solum sufficit ad auctoritatem in posuram retegendam, quia nullo modo esse potuit Dexter Paciani filius; quomodo enim historicus tam praeclearus circa res suorum temporum, & quae domi suae, ut sic dixerim, factae fuerant, & circa personam adeo conspicuam, qualis erat Paulinus, acciderant, tam oscitanter, tam segnitè, ac tam turpiter errare potuisset? Verum suspicor hoc alicuius additamentum esse eorum, qui Paulinum Nolanum inter Augustinianos Eremitas recensentes, illum post susceptum Eremiticum Augustini institutum in Hispanias profectum fuisse, ibique multa Eremitarum cenobia exstruxisse, ac tandem a Lampio Barchinonensi Episcopo ordinatum affirmant, quae quam vana sint, inferius ostendemus.

X. Sub anno 400. inquit: Paulus Orosius accepit litteras Episcoporum, & Consuevit ex Concilio Casertano Augustano collectis, ad Episcopos Africanos ad quoddam Generale Concilium euerigatos festinate sese conferri. Verum non meminit, se superius Orosij natalem sub anno 386. posuisse, unde necesse fuerat, illum quando nomine Episcoporum Hispaniae ad generale Concilium Africanum destinatus fingitur, annorum sexdecim extitisse, quod an illi fecissent, prudentes iudicent. Praeter quod ex epistola 90. Augustini, & aliorum Episcoporum Cœcilij Carthaginensis ad Innocentium in principio, constat Paulum Orosium, quando missus est ad Concilium, presbyterum fuisse. Idem habetur ex epistola 102. ad Eudodium, & notat Baronius sub anno 414. num. 12.

Sub anno 406. inquit, Leporius Episcopus Vicensis in Betica, prius monachus ex familia S. Augustini mutata suam perditam priorem sententiam, admonuit a S. Augustino praeccepta sua. Quod praeterquam est manifestum mendacium in historia, Leporius enim

ipse fuit Episcopus Vicensis in Africa, non in Betica, est etiam intolerabilis iniuria D. Augustino, & illius familiae irrogata, ex qua per Dei gratiam neque haereticus, neque hereticus saltem illorum te prodierunt, qualis hic Leporius extitit, qui non solum haereticus Pelagianus, verum etiam auctor haereticus Nestorianus fuit, ut statim ex probatioribus ostendemus.

In fine Chronici auctor sub nomine Dexteræ Curæ hoc scriberem, regnabat in Hispania Theodolus Rex, curabat quæ eius annus xxij. Roma MCCCXII. Anno si CCCCXL. Era. CCCCXXXVIII. at in veris huiusmodi incipiente decrepita. Omitto, auctorem epistolae sub nomine eiusdem Dexteræ dixisse, quod quando historiam absoluit, & Paulo Orosio nuncupatum, curabat annus 430. hic error dicit, quod curabat annus 440. Nec potest error esse in impressione anno Christi 430. Dexter erat annorum 72. Ergo quando Theodosius senior illum Praetorem Orientis praefecit, non maioris ætatis esse poterat, quam annorum circiter viginti: nam D. Hieronymus nomen de Viris illustribus ipsi Dextero nuncupatum, quem circa annum 390. absoluisse superius ostendimus, tunc etiam idem Dexter suam omnino, & dam historiam absoluerat. Cæterum adolecentem ex ephebis nondum excedentem omnimodam historiam texuisse, & eam laudem sibi iam comparasse, ut inter illustres Scriptores Christianorum a D. Hieronymo conferretur, non facile credendum, aut si illius ingenij viuacitati hoc concedatur, ut tamen creditu dignum est, Theodosium Imperatorem Praefecturam Praetorij Orientis illi temporibus, quibus potissimum Imperium in partibus Orientalibus nutabat, adolecentulo concedere voluisse. Hæc circa Dexteræ historiam pauca, si de multis sufficere indicasse.

CAPVT QVINQVAGESIMVM TERTIVM.

Errata quadam, & Contradictiones in Additionibus Marci Maximi ad Dexteræ Historiam deprehense indicantur.

**N**on minus, imò multo magis depraue, ac multis modis corrupte inueniuntur Marci Maximi additiones ad supra dictam Flavij L. Dexteræ historiam, quæ eisdem Ioannes Calderon cum supra dicta historia imprimenda curauit. Primò namque sub anno 432. ait: Idus Iulius senior dedit librum Allegoriarum Orosio Episcopo Legenti Septima Grævia in Hispania. Ceterum habes apud Dexterum sub anno 432. dicitur inquit: Scribit per hæc tempora Isidorus maior Cordubensis

Episcopus allegoriarum librum Paulo Orosio Taraconensi. Vide quæso, quomodo continuator historiarum cum ipsa historia continuata consonet: nam Dexter vocat Isidorum auctorem Allegoriarum iuniorum, Marcus Maximus senior, primus ait, librum Allegoriarum Paulo Orosio Taraconensi nuncupatum; secundus vero Orosio Episcopo Legionensi, & seniori iuniorum posteriore facit.

Sub anno 439. dicit, obijt illò anno F. Luciu[m] Dexterum penè decrepitu[m]: & tamen ex ipsa Dexteræ historia in fine curabat annus 440. quando auctor illam scribebat, ut etiam in fine cap. precedentis notauimus.

Sub anno 471. ait: Paulus Orosius Taraconensis eius centenario maior, venit ex Africa Carthagine Spartana maritima. Vide, quæ scribit Dexter sub anno 384. inuenies Paulum Orosium eo anno natum. Incipit numerare ab illo anno vsque ad quadringentesimum septuagesimum primum, & inuenies non solum annum centesimum non excessisse, secundum huc computum, sed nec etiam ad octuagesimum octauum peruenisse.

Sub anno 473. & 474. ait: Himmericus in Africa Fundatorum Rex rex est Catholicus, eiusdem usque Libertatis, Bonifacius Diaconus, Rusticus Subdiaconus, Septimus Monachus Augustiniani pro fide Catholica maximè illustre moriendo pertulerunt. Hæc tamen nomina, Monachus Augustinianus, vel ex ordine Augustiniano, vel Ordinis D. Augustini, quæ frequenter in his Dexteræ, & Marci Maximi assertis fragmentis inculcantur, apud auctores illorum temporum nusquam inueniuntur: sed a recentibus vel Mss. de barbaribus, vel alijs partium studiosis de indolentia sunt addita.

Sub anno Christi 489. inquit: Fulgentius oriundus Valentia, natus Telepta, parentibus tamen Hispanis ex ordine Senatoris ad Africanam transiit monachus, & postea Episcopus tantum Ruffensis, multa pro fide patitur. Rectius puto scripsisset, si vitam D. Fulgentij ab illius discipulo, & teste oculato exaratam legisset: nam in illa scribitur, Fulgentium Telepta, qui locus in Africa est, non in Hispania, natum ex parentibus, qui de numero Senatorum Carthaginensium, non Hispanorum erant, & in Africa monachum factum, non ad Africam monachum profectum.

II. Sub anno 514. Vincentius, inquit, abbas Legionensis ex ordine post D. Benedicti, quem accepit paulo ante quam pareretur war 1791. floruit pariter verò sub Rebusante Rege Sueuo heretico anno 546. hæc clausula, ex ordine post D. Benedicti, quem accepit, paulo ante quam pareretur, sine dubio ab aliquo studioso de indolentia posita sunt: nam nomen Ordinis S. Benedicti, tunc temporis in vsu non erat, & fortè illius institutum Hispanorum regiones vsq; ad annum 646 non penetrauerat, aut saltem nullo testimonio idoneo id probatur, & hoc omnino certum, D. Benedictum ante annum 525. vel circa monachos non congregauisse; sed qui verba ista addidit;

beatus Episcopus Allegoriarum scriptor Paulus Orosius Taraconensis. Vide quælo, quomodo continuatur historia cum ipsa historia continuata consonet: nam Dexter vocat Ildorum autorem Allegoriarum iuniorum, Marcus Maximus senior, primus ait, librum Allegoriarum Paulo Orosio Taraconensi nuncupatum; secundus vero Orosio Episcopo Legionensi, & seniore iuniorum posteriori facit.

Sub anno 439 dicit, obiisse illo anno F. Lucium Dextrum penè decrepitum: & tamen ex ipsa Dexter historia in fine currebat annus 440. quando autor illum scribebat, vt etiam in fine cap precedentis notauimus.

Sub anno 471 ait: Paulus Orosius Taraconensis ceteris centenario maior, venit ex Africa Carthagine Spartata moriturus. Vide, quæ scribit Dexter sub anno 324 inuenies Paulum Orosium eo anno natum. Incipe numerare ab illo anno vsque ad quadringentesimum septuagesimum primum, & inuenies non solum annum centesimum non excessisse, secundum huc computum, sed nec etiam ad octuagesimum octauum peruenisse.

Sub anno 473. & 474 ait: Himmericus in Africa Vandalarum Rex vexat Catholicos, eiusdem iussu Liberatus, Bonifacius Diaconus, Rusticus Subdiaconus, Septimus Maximus Monachi Augustiniani pro fide Catholica martyrium illustre moriendo pertulerunt. Hæc tamen nomina, Monachus Augustinianus, vel ex ordine Augustiniano, vel Ordinis D. Augustini, quæ frequenter in his Dexter, & Marci Maximi assertis fragmentis inueuantur, apud autores illorum temporum nusquam inueniuntur: sed à recentibus vel Magdeburchensibus, vel alijs partium studiosis de industria sunt addita.

Sub anno Christi 489, inquit: Fulgentius oriundus Toleti, natus Teleptæ, parentibus tamen Hispanis ex ordine Senatorum ad Africanam transiit monachus, & postea Episcopus tantum Ruffensis, multa pro fide patitur. Rectius potius scripsisset, si vitam D. Fulgentij ab illius discipulo, & teste oculato exaratam legisset nam in illa scribitur, Fulgentium Teleptæ, qui locus in Africa est, non in Hispania, natum ex parentibus, qui de numero Senatorum Carthaginensium, non Hispanorum erant, & in Africa monachum factum, non ad Africanam monachum profectum.

Sub anno 514, Vincentius, inquit, abbas Legionensis, ex ordine post D. Benedictum, quem accepit paulo ante quam pateretur in arripit, floruit patitur verò sub Reclitiano Rege Sueco hæretico anno 546. hæc clausula, ex ordine post D. Benedictum, quem accepit, paulo ante quem pateretur, sine dubio ab aliquo studioso de industria posita fuit: nam nomen Ordinis S. Benedicti, tunc temporis in vsu non erat, & fortè illius institutum Hispanorum regiones vsq; ad annum 646 non penetrauerat, aut saltem nullo testimonio idoneo id probatur, & hoc omnino certum, D. Benedictum ante annum 525. vel circa monachos non congregauisse; sed qui verba ista addidit,

scopolum præcauens, de industria posuit particulam illam, post, ne quis diceret D. Benedictum anno 514. nondum monachos instituisse, neque verò sic se putans fatiscutum, vt monachis D. Benedicti ante Vincentij obitum, suum institutum in Hispania ferendi tempus aliquod permitteret; subdidit, Vincentium ordinem D. Benedicti accepisse, paulo antequam pateretur, nihilum circa annum 546.

Sub anno 531 inquit: Turibius Valentinus Roma à S. Benedicto accepit habitum: & illud videtur commetum simile præcedenti: nam D. Benedictus nunquam Romæ post monachatum habitauit, neque illius monachi ante annum 567. Monasterium Romæ habuerunt. Erat autem tunc temporis D. Benedictus Sublaci, & cum suis monachis inter montes, quos vocabant Simbrunios latens.

Sub anno 694. inquit mortuum fuisse Gennadium Massiliensem scriptorem nobis. Verum Gennadius sanctorum Prosperi, Hilarij, & Cassiani coartatus fuisse videtur, paulò iunior, suosque libros Gelasio Pontifici corrigendos obtulit, qui annis quadraginta iam ante obierat.

Sub anno 562. dicit Regem Athanagildum monasterium Agaliense Ordinis S. Benedicti prope Toletanam urbem fundasse, vbi constituit primum Abbatem Euphemium ex Italia vocatum. Verum idem autor in verbis sequentibus sui oblitus subiungit: Athanagildus Rex dicitur Christianus, Catholicus, fuisse secretus. Si autem solum secretus Catholicus erat, certè apparet saltem hæreticus Arrianus, vel Paganus, quis autem situdeat Regem, qui publicè, vel Arrianum, vel Paganum profitebatur, monasteria monachis Catholicis extruxisset, & ad illa regenda pro monachis D. Benedicti Romani vsque misisset?

Sub eodem anno dicit, monasterium Siffæ Toleti S. Augustini ab eodem Athanagildo edificatum. Quod assertum eandem difficultatè patitur, præter quod alia exempla, quæ per Hispanias feruntur, huius monasterij fundationem in annum 424. rejiciunt. Adde quod monasterium Siffæ teste Iuliano Toletano non S. Augustini, sed S. Mariz nuncupabatur: fuisse etiam manifestè hæreticum Arrianum supradictum Regem Athanagildum, adnotauit Baronius ex Tuditano tom. 7. sub anno 567. num. 17.

Sub anno 568. inquit: Ego M. Maximus, qui hæc scribo, vixi multos dies in ade S. Mariae de Columna, à S. Iacobo Zebedæi filio edificata, sub Regula S. Benedicti: præter, erat monasterium Benedictinum constitutum. Hoc quod dicit, prorsus falsum est, nam Ecclesia Diuz Mariz de Pilari Cathedralis Cæsaraugustana tunc erat, semperque Clericorum non autem aliquando monachorum, siue Benedictinorum, siue alterius Ordinis fuit, nisi æquiuocatio in verbis lateat, vt pro monacho Regularum clericum intelligere velis: quippe quia in illa Ecclesia institutum clericorum Canonicorum communiter, &

D.V.M.  
rica, non in Be.  
D. Augustino, &  
Dei gratiam ne  
tem illo vitium  
extitit, qui non  
em etiam autor  
ex probatus au  
mine Dexter  
uia Theobald  
MCXCII. clu  
tari verò ma 72  
torem epistula  
72, quod quando  
tio nuncupat,  
quod currebat  
in impressione  
orum 72. Ergo  
Prætorio Ord  
te poterat, quam  
Hieronymus h  
tro nuncupat,  
superius dicit  
Christiano nom  
facile creditur,  
concedatur, va  
odiosum Imper  
rentis illis tem  
perium in pan  
centulo conste  
historiam patet

QVAGE  
I.V.M.  
Contradi  
mbus Mar  
extri hyst  
dicantur.

multo magis  
illis modis cor  
tetur Marci Ma  
ad supradictam  
tri historiam, qu  
Calderon cum  
storia imprimen  
anno 432. ait: S  
allegoriarum Oros  
in Hispania contra  
b anno 432. dicit  
terus tantum Cade  
bano

174

regulariter videntur a Sanctissimis Apostolis plantatum in hunc usque diem, Deo protegente, perseverat, quod fortassis de nulla alia Ecclesia dici poterit, verum de antiquissima praeclae Genitricis Dei Mariae Ecclesia de Piliari nuncupata, deque illius dignitate, & praecinentijs lib. 2. data opera, & diffusè dicendum erit. Nec omittendum quod scribit, *propeq. erat monasterium monachorum Benedictinorum*, quod praeterquam phrasia illa, Benedictinorum, recens esse monstrat, nescio quid antiquitatis redolet illius monasterij Benedictinorum, quasi illud, quo tempore Maximus haec scribebat, non amplius extaret, sed iam solo aequatum esset, cum tamen eo tempore monasteria Benedictinorum in Hispanijs vix pullulare inciperent.

III. **S**ub anno 575. scribitur, *Donatus, qui Regulam Eremitarum S. Augustini complectentem, meritorie, in Hispaniam primus iuvenxit, & in agro Setabitanico monasterium Servitanorum construxit, ut verborum meritis, & miraculo abundè nobilitatus, gloriosus migravit ad Dominum, coliturque Kalendas Novembrij. Stolidum sanè commentum, quæ enim est hæc Regula Eremitica D. Augustini? nam communis iam est omnium consensus, B. Augustinum vnicam tantum Regulam scripsisse, de qua superius diximus: Hæc autem Regula ut Eremitis accommodetur, non mitigatione egebat, cum sit omnium latissima, ut vel etiam Sacri Canonibus aduertit, cap. Quod Dicitur de statu Monachorum, sed maxima restrictione, D. Ildephonus Toletanus Archiepiscopus de Donato loquens, inquit. *Donatus professore, & opere monachus, cuiusdam Eremitæ fertur in Africa fuisse discipulus.* Mariana lib. 5. de rebus Hispaniæ, & alij de adventu S. Donati in Hispaniam, deque illius monachatu plura scripserunt: verum de Eremitica Augustini regula nihil prorsus: sed ut mendam auctoris agnoscas, vide illum infra sub anno 590. Abbatem Servitanum inter monachos Benedictinenses referentem.*

Sub anno 590. inquit: *Marcus maximus Abbas prius Benedictini, postea sanctarum Massarum Casarugustæ, tunc Archiepiscopus Casarugustanus.* quod etiam dixerat supra sub anno 587. quod non videtur verum, Primò, quia non consueverunt monachi in Archiepiscopos Ecclesiarum Cathedralium assumi. Secundò, quia nomen Benedictinorum tunc temporis in usu non erat, sed qui hæc addidit, consequenter locutus est, ut Ecclesiam B. Marie de Piliari monachis D. Benedicti vendicaret.

Sub anno 606. inquit: *Machumetus homo impius, & flagitiosus transfertur per Hispaniam, hoc luculentum est mendacium: nam Machumetus nunquam Hispanias vidit, ut plus notum est, quam quod probatione indigeat, & licet Saraceni sub an. 675. Hispanias aggressi fuerint: tamen non ante annum 713. illas ingressi fuerint, ut ex Tuditano, & alijs auctoribus fide dignis probat Baronius tom. 8. sub*

anno 675. num. 8. & sub anno 713. num. 22. & sequentibus.

Tandem cum ad hæc fragmenta Dextri, & Marci Maximi verificanda, qui illa impetenda ceteris, testimonio Eutranda siue Lutiprandi Tientis potissimum nitatur, cuius idcirco epistolam ipsius fragmentis præmisit, cumq. in dicta epistola eodem Eutranda fateatur, se cum eisdem fragmentis continuationem historice vique ad annum 922. dedidit Episcopo Regimundo transfussisse, quæ causa fuit, quod ipsam continuationem eam dicitis fragmentis non impresit, sed illa veteri scriptura reiecta, Braulionis & Helece additiones subiecit: hoc enim videtur aliud nihil, nisi ipsi Eutrando, & consequenter toti historice omnem fidem prorsus allegare.

### CAPVT QVINQVAGESIMVM QUARTVM.

*Argumenta secundi generis afferuntur, SS. Fulgentium Ruspensem, Gaudiosum Bituntinensem, Agnellum Partieropæum, & Hilarium Arclatensem, Eremitas Augustinenses nunquam fuisse monstratur.*

**H**is itaq. de Lucij dextri, & Marci Maximi fragmentis pernotatis, difficile non erit arguenda ad secundum genus spectantia dissolvere, quorum omnes vires in dictionum fragmentorum autoritate potissimum contineantur. Sumuntur eiusmodi argumenta ex quibusdam antiquis, & sanctissimis viris, quos Iohannes Marquez cap. 10. 11. & 12. & 15. §. 4. & 5. & alij quidam, Eremitici Ordinis Professores fuisse affirmant, & probare nituntur. Hi sunt primò D. Fulgentius Episcopus Ruspensis, secundò Gaudiosus Episcopus Bituntinensis: tertius, Agnellus Neapolitanus: quartus, Hilarius Arclatenensis: profuturus Episcopus Bracerensis: sextus, Paulus Orosius Hispanus: septimus Leporius Episcopus Vticensis octavus, Paulinus Episcopus Nolanus: nonus Arthurgus Monachus Tolosanensis: decimus, Ertinodus item monachus Tolosanensis: undecimus, Ferdinandus Episcopus Carthaginis Spartariæ, & Archiepiscopus Tolosanensis: duodecimus, Donatus Abbas fundator monasterij Sicutani: tertiusdecimus, Eutropius Episcopus Valentianus: decimusquartus, Licinianus Episcopus Carthaginis Spartariæ: & martyr: decimusquintus, Nuntus Abbas monasterij Meridæ: decimus sextus, Patritius Hyberniæ Apostolus: decimus

septimus, S. Germanus Episcopus in Gallijs. decimus octavus, S. Columba S. Columbanus Magister. Adit Marquez sanctam Gallum inter Helvetios Abbatem, & quosdam alios, qui apud illam in locis allegatis videri possunt. De quibus omnibus singularem dicendum erit, & ostendendum, nullum istorum Eremitam Augustinensem, ne per somnium quidem extitisse, quod per singulos dicentibus evidentissimè patebit.

II. **P**rimus igitur, quem ad Eremitici Ordinis antiquitatem probandam obijciunt, est D. Fulgentius Episcopus Ruspensis: illum enim B. Augustini discipulum, & inflatum Augustiniani proflorem fuisse, conceptis verbis dicit Cardinalis Baronius tom. 6. sub anno 304. num. 33. & 34. & ante illum Ioannes Molanus lib. de Canonicis cap. 8. Ceterum B. Fulgentium proflorem non clericum, sed monachum fuisse, satis aperte indicat auctor Anonimus, qui illius vitam scribit, ut etiam Baronius loco supra citato notavit.

Respondet, decem, salua reuerentia, Baronium, aut quicumque illi sunt, qui affirmant B. Fulgentium vel Augustini discipulum fuisse, vel D. Augustini institutum coluisse, quod Augustini discipulus non fuerit, nec esse potuerit, probatione non eget: nam ex ipsomet Baronio Augustini obitus incidit in annum 430. Fulgentij vero in annum 519. nonaginta novem annis post obitum ipsius D. Augustini. Quod autem D. Augustini institutum non tenuerit, ostenditur ex delatione habitus, ex qua demonstratum argumentum sumitur, licet à posteriori ad instituta Regularium dignoscenda, & distinguenda: habitus enim D. Fulgentij ab habitu D. Augustini adeo distaret, ut vix aciculum communem haberent, ut patet, si ea conferas, quæ de Augustini habitu scribunt, tum ipse Augustinus sermo. 2. de communi vita Clericorum, tum Pseudois cap. 22. cum ijs, quæ de habitu D. Fulgentij tradit auctor vitæ illius anonimus cap. 18. B. enim Augustinus tunica lineæ, & birro ceteris clericis communibus utebatur, vestesque illius, & lectæ alia, ut non erant nitida nimium, nec abiecta plurimum. Verum Fulgentij habitus erat vnica, & eaque vilissima tunica, cingulo pelliceo succincta, quod nec etiam dormiturus solabat, qua veste siue per æstatem siue per hyemem utebatur, sic studio humilitatis ambitionem vestium corporalium fugiebat, ut nec Oratio sicut ceteri Episcopi vteretur, nec vilis calecamenta Clericorum acciperet, nec caligis in hyeme, nec caligulis per æstatem vteretur. Vide obsecro, quam convenientiam Fulgentij habitus cum habitu D. Augustini haberet. Augustinus fateatur ne calecamenta quidem, nisi ceteris clericis communia velle accipere: Fulgentius vero nec ipsa quidem calecamenta clericorum accipere volebat Augustinus sua calecamenta, & lectæ alia, nec nitida nimium, sed nec abiecta plurimum accipere volebat: Fulgentius vna vilissima tunica per hyemem, & æstatem utebatur, quam

septimus, S. Germanus Episcopus in Gallijs. decimus, S. Columba S. Columbanus Magister. Addit Markez sanctum Gallum inter Helveticos Abbatem, & quosdam alios, qui apud illius in locis allegatis videri possunt. De quibus omnibus singillatim dicendum erit, & ostendendum, nullum illorum Eremitam Augustinensem, ne per somnium quidem extitisse, quod per singulos discurrentibus euidensissime patebit.

II. Primus igitur, quem ad Eremitici Ordinis antiquitatem probandam obiicit, est D. Fulgentius Episcopus Ruspensis; illum enim B. Augustini discipulum, & insitutum Augustiniani professorum fuisse, conceptis verbis dicit Cardinalis Baronius tom. 6. sub anno 304. num. 33. & 34. & ante illum Ioannes Molanus lib. 1. de Canonici cap. 8. Ceterum B. Fulgentium prof. sione non clericum, sed monachum fuisse, satis aperte indicat autor Anonimus, qui illius vitam scribit, ut etiam Baronius loco supra citato notat.

Respondet, decem, i. salua reuerentia, Baronium, aut quicumque illi sunt, qui asserunt B. Fulgentium vel Augustini discipulum fuisse, vel D. Augustini institutum coluisse, quod Augustini discipulus non fuerit, nec esse potuerit, probatione non eget: nam ex ipsomet Baronio Augustini obitus incidit in annum 430. Fulgentij vero in annum 519. nonaginta nouem annis post obitum ipsius D. Augustini. Quod autem D. Augustini institutum non tenuerit, ostenditur ex delatione habitus, ex qua demonstratum argumentum sumitur, licet a posteriori ad instituta Regularium dignoscenda, & distinguenda: habuit enim D. Fulgentij ab habitu D. Augustini adeo distitit, ut vix aciculam eodem habere, ut patet, si ea conferas, quae de Augustini habitu scribunt, tum ipse Augustinus sermo. 2. de communi vita Clericorum, tum Pofsidij cap. 22. cum ijs, quae de habitu D. Fulgentij tradit autor vitae illius anonimus cap. 18. B enim Augustinus tunica linea, & birro ceteris clericis communibus utebatur, vestesque illius, & lectuaria, ut non erant nitida nimium, nec abiecta plurimum. Verum Fulgentij habitus erat vnica, & caeque vilissima tunica, cingulo pelliceo succincta. quod nec etiam dormituro soluebat, quae veste siue per astatem siue per hycem vtens, sic studio humilitatis ambitionem vestium corporalium fugiebat, ut nec Orario sicut ceteri Episcopi vteretur, nec vitima calcamenta Clericorum acciperet, nec caligis in hycem, nec caligulis per astatem vteretur. Vide obsecro, quam conuenientiam Fulgentij habitus cum habitu D. Augustini habuerit. Augustinus fatetur ne calcamenta quidem, nisi ceteris clericis communia velle accipere: Fulgentius vero nec ipsa quidem calcamenta clericorum accipere volebat. Augustinus sua calcamenta, & lectuaria, nec nitida nimium, sed nec abiecta plurimum accipere volebat: Fulgentius vna vilissima tunica per hycem, & astatem utebatur, quam

nec soluebat dormituro. Augustinus praecipiebat vestes lauari, in commune seruari, deponi & reddi: Fulgentius, quam semel vestem induerat, nunquam amplius exuebat, nec lauabat, siue per hycem, siue per astatem, quippe qui vnica habebat. Augustinus Cuiatam, Fulgentius solitudines incolabat & tamen cum toto caelo Augustini, & Fulgentij habitus distaret, audent viri docti, & graues sine ratione, sine autoritate asserere, B. Fulgentium D. Augustini institutum tenuisse, & Regularem habitum gessisse, fuit ergo D. Fulgentius Augustini discipulus, quia illius doctrinam secutus, illius studium, & zelum in Fide Catholica propaganda, & contra haereticos tuenda amulatus, strenuissimam operam nauauit, pro qua exilia, carceres, & verbera perpeffus est. fuit etiam Augustini discipulus imitatione, quod ut ille, sic ille vitae Regularis institutum coluit. potuit etiam Augustini Regulam sibi, & suis Monachis seruandum iumpfisse, etsi de hoc nullo authentico documento nobis conset. Verum quod B. Augustini discipulus fuerit, vel quod modus vitae Regularis, quem tenuit, a B. Augustino fuerit institutus, hoc ego constanter nego.

Dices si modus vitae Regularis, quem Fulgentius tenebat, a B. Augustino institutus non est, quis illius autor extitit? Respondet illius vitae Monasticae, quam B. Fulgentius primitus coluit, S. Faustum Episcopum autorem extitisse, ut autor vitae eiusdem D. Fulgentij cap. 4. fatetur: *Fuit autem tunc temporis Episcopus quidam laudabiliter praedicatus, nomine Faustus, qui pro fide Catholica non longe a Caedra sua iussu saceras relegari. De multis enim Sacerdotibus hoc Hunerici Tyranni persecutoris astuta malignas ordinauerat, ut iuxta propriam patriam per exenationem in commodum sustineretur, ad negandum Deum facile stellerentur. in eodem proinde loco, ubi relegatus tenebatur, manserunt sibi construxerat, in quo spiritualiter viuens, apud omnes Christianos honorabilis habebatur, ad hunc ergo S. Fulgentius, quippe ei notissimus, alicuius venit, eiq. votum sui cordis fideliter imbecuit.* Vide alta si placet. Verum est, B. Fausto è monasterio turbato ad aliud monasterium, cui Faelix Abbas praerat, ex consensu eiusdem Episcopi transiisse, ac demum ipsam Fulgentium factum Episcopum propria autoritate alia monasteria instituisse: sed an eiusdem instituti cum priori, an alterius, non constat, hoc certum, illud D. Augustini institutum non fuisse. Sed ratio aduersarij debili fundamento nititur, quod nullus in Africa monasterium instituere potuerit, quod sub B. Augustini instituto non esset, quis enim alios Africae Episcopos ipsi Augustino subegerat, aut sua potestate priuauerat, ut sicut ille, sic ipsi monasteria instituere non possent?

Secundus, quem producit cap. 10. in principio est S. Gaudiosus Episcopus Bittinensis, is enim cum ceteris Episcopis Africanis a Wandalis exulare coactus, ut Victor Vticensis de persecutione

III.

Wan-

V. M.  
num 22. & c.  
Dextri & Mar  
ortimenda cert  
prandi Tien  
o epistolam  
icta epistola  
idem fragmen  
ad annum 22  
an fuisse, qual  
tionem cum d  
illa veluti sp  
ditiones sub  
nisi ipsi Eura  
x omnem fidem  
V. M.  
eneris affe  
ntium Ru  
m Buttine  
rt henop  
atensem, E  
pensis nu  
atur,  
ej dextri, & Ma  
rgamenti p  
non erit argu  
um genus spec  
y, quorum om  
orum fragmen  
te potissimum  
gumenta ex  
viris, quos loc  
5. 4. & 5. d  
f. flores fuisse  
Hi sunt primus  
is, secundus. G  
tertius, August  
is Arelor. His  
acarenis: sextus  
mus Leporius Ep  
nus Episcopus No  
nachus Tolcanus  
nachus Tolcanus  
copus Carthago  
Tolcanus: duob  
tor monasterij  
pius Episcopus V  
cianus Episcopus  
tyr: decimus  
Merida: decimus  
postolus: decimus  
sepimus

174

Wandalica scribit, nauigio Neapolim applicuit, ubi monasteriu exstruxit, cui S. Agnellus Abbas fuit praefectus, ut constat ex Martyrologio Romano, & ex Annotationibus Cardinalis Baronij ad 28. Octobris, & 14. Decembris. Cum autem Gaudiofus Africanus esset, rationi, & veritati maxime consentaneum est, Eremitarum Augustinensium inflitutum crexisse, quod tunc per totam Africam notissimum, & celeberrimum extabat, praeter quod aliud in partibus Africanis non cognoscatur. Quod vero B. Gaudiofus Neapoli Monasterium crexerit, & Catholicos ex Africa profugos in eo collegit, eique Monasterio B. Agnellum praefecerit, probat Baronius ex Victore Vicensi, Paulo Regio Vici Episcopo, & ex tabulis Ecclesiae Neapolitanae, quae probatio militat etiam de B. Agnello, si enim ille a B. Gaudiofo dicti Monasterij Abbas fuerit institutus, necesse est, illud vita genus, quod ibi Gaudiofus plantauerat, eum etiam tenuisse.

Respondet, decipi Ioannem Marquez, & Ludouicum de Angelis ab eo ibi allegatum. ac etiam Corneliolum Lancillottum lib. 2. cap. 18. & si qui sunt alij, qui asserunt, aut S. Gaudiosum, aut Sanctum Agnellum Eremitas Augustinenses fuisse. De S. Gaudiofo constat, illum Episcopum Bituntensem in Africa fuisse, & ex Africa cum alijs multis Episcopis, & clericis ab Haereticis pulsum diuino miraculo Neapolim delatum, ibi propè Ciuitate monasterium crexisse, ac in eo clericos profugos collegisse. Id Victor Vicensis, id Baronius tum in Martyrologio ad 28. Octobris, tum in annalibus tom. 5. sub anno 439. num. 31. id tandem tabulae Sacrosanctae Neapolitanae Ecclesiae consensu vnamini fatentur. Ac fratrem Eremitam Augustinensem fuisse, vel monasterium fratribus Augustinensibus fundauisse, ignoscant veritati, est aduersio ab omni specie veritatis tam longè distans, vt cum multa diligentia, & pari labore apud omnes quotquot reperiri poterunt sapientes, & historiarum periti, inquisitio facta fuerit, praeter admiratione aliud nihil inuenire poterim, nec puto quod alij inueniant.

IV. Quid ad Agnellum attinet, fateor Paulum Regium qui Card. Baronio erroris autor est, in vita huius Sancti scribere, B. Gaudiosum cum propè Neapolim Monasterium crexisset, audita sanctitatis illius fama, eum suis socijs illum eius Ecclesiae licet inuitum, Abbatem constituisse, eumque sic electum in humilitate profunda, ceterisque virtutum exercitijs magis in dies profecisse, ac demum B. Gaudiofo prius vita functo, ipsum quoque cum ad annum aetatis 61. peruenisset, beato sine quocumque die festo S. Luciae Virginis nimirum 13. Decembris ann. 576. cuius auctoris mentem secutus Baronius in notis ad Martyrologium sub die 28. Octobris haec habet: *In actu S. Agnellus abbas de S. Gaudiofo leguntur. Agnellus Abbas electus in monasterio, quod B. Gaudiofus cognomento Septimius Cecilius S. Bit.*

*tinensis Ecclesia Pontifex in Africa conuersus, in Ciuitate Parthenopae, eo tempore, quo ex Africa profugus aduenit cum S. Quodvultdeo, & ceteris praefatis profugis persecutionem Vandalorum, &c. Persecutus solemniter cultus Neapoli, ubi in eius Ecclesia de ecenti honore sacra eius pignora afferuatur. Clarus etiam annus Domini 440. ea enim persecutio in Africa conclusa est. Theodosio XVII. & Felice Cossau. Domini 439. Verum hanc Pauli Regij narrationem falsam esse, conuincitur ex annorum supputatione: nam B. Gaudiofus Neapolim delatus est an. Christi 440. sed B. Agnellus eo de Paulo Regio tradente obijt anno Christi 576. cum esset aetatis annorum 61. aut secundum Baronium in Martyrologio die 14. Decemb. sub Gregorio Papa huius nominis die 14. Mauritio Imperatore. Nulla igitur probabiliter dici potest, B. Agnellum cum S. Gaudiofo, & ceteris Catholicis ex Africa profugis Neapolim venisse, aut a B. Gaudiofo Monasterij a se instituti Abbatem constitutum fuisse. Ob hanc rationem, quae nisi diuino miraculo supponamus, videlicet B. Agnellum annos quinquaginta supra centum, & amplius vixisse, vnum ex tribus dicendum videtur, aut B. Agnellum, qui cum Sanctis Gaudiofo, Quodvultdeo & ceteris Catholicis ex Africa Neapolim applicuit, & quem Gaudiofus Monasterio a se instructo Abbatem praefecit, illum non fuisse, cuius Paulus Regius, & Baronius vitam perscrupserant, illius obitum in annum 576. rejiciemus, sed aliquem ex B. Augustini discipulis, cuius solum Ioannem de Nigraualle Apostolicum Bibliothecarium in Epilogo Chronicarum 13. cap. 18. meminisse reperimus, dum Sanctos Ordinis Canonice Regularium numerat, aut e contrario Gaudiosum, qui B. Agnellum Abbatem instituit, non illum esse, qui tempore persecutionis Wandalicae ex Africa pulsus, Neapolim applicuit, sed alium Sclernitanæ Ecclesiae Episcopum, cuius festum die 26. Octobris celebratur, sub quo die notatur Honorius in Martyrologio, propter nomen in identitatem, quae sunt vnius, alij tributa esse, & vnum ex duobus effectum. Aut tandem si Agnellus Monasterio a B. Gaudiofo instructo Abbas praefatus, non ab ipso Gaudiofo, sed longè post illum delatum, ei monasterio praefectum. Haec autem adnotare volui potius ad Pauli Regij historiam corrigendam, quam ad rationem soluendam: quia vnicunque res se habuerit, absolute nego, aut B. Agnellum Eremitam Augustinensem, aut Monasterium a B. Gaudiofo institutum, Ordinis Eremitarum Augustinensium fuisse, quorum institutum octingentis propè annis antecessit, fateor tamen B. Agnellum antequam vita Regularis institueretur in eo Monasterio tenuisset, solitariam vitam duxisset aliud est ab eo, de quo nunc disputamus. Scripsit nuper huius Sancti vitam R. P. Celsus Pricciotus Sacerdos ex Congregatione B. Virginis Lucensis, in libro, quem de miraculis imaginibus, & vitis Sanctorum in Ciuitate Lucensi cernuntur.*

V.

stantium editis, ann. 1613. At de instituto Eremitarum Augustinensium nihil profertur. Vnde ad Hilarium Arclatensem veniamus, quem Marquez dicit. cap. 10. §. 10. & B. Augustini discipulum, & instituti Eremitici profectum fuisse contendit, nam quod fuerit Augustini discipulus, illa eius epistola ad Augustinum indicat, quae libris illius de Praedestinatione Sanctorum, & de Bono Persecutionis praemittitur. Quod autem vitam Eremiticam idem Hilarius professus fuerit multipliciter probari potest. Primo per Prosperum, qui id restatur in 2. lib. de Vita contemplatiua cap. 9. Secundo per D. Eucherium Episcopum Lugdunensem in epistola ad Valerianum de eodem Hilario scribentem: *Hilarius nuper, & de Italia antistes Petronium, ambo ab illa plenissima, vt aiunt, mundana potestate Sede. vixus in Religionem, alium in Sacrosanctum nomen ascendit. Tertio ex Isidoro de viris illustribus Eucherio scribente: Eubertus Francae Episcopus elegans seuerus, & natus in verbis, editit ad Hilarium Arclatensem Antistitem, Eremiti deserti petentem, vnam opusculum de laude viri illius Eremi luculentissimum, & dulci sermone d. datum, &c.*

Fateor Beatum Hilarium Augustini discipulum, & filium, & amicis charissimum fuisse, fateor etiam Eremiti deserti petiuisse, & monasticam vitam egisse in monasterio Lirinensi sub Honorato Abbate, postea Episcopo Arclatenfi. At vel Eremitam Augustinensem fuisse, vel institutum Eremiticam ab Augustino profectum ad Insulam Lirinensem cum Honorato detulisse, falsa esse contendendo. Primus enim Lirinensis monasterij fundator fuit S. Honoratus, qui a S. Crapasio monachus factus, stirpis Senatoriae cum esset, vana laudis fugientiae ergo, versus Orientem perrexit, vnde post multos annos Deo volente in patriam regressus, Leontio Episcopo suadente ad Leroneum Insulam Serpentibus plenam se contulit, ibique Serpentibus fugatis Ecclesiam, & Monasterium non sub Augustini Regula, sed sub instituto, quod vel a Crapasio, vel in Oriente didicerat, fundauit, illuc B. Hilarium Arclatensem, non quidem Eremitam Augustinensem, vt Marquez ait, sed laicum, clarum saecularem ante illud tempus existentem, duxit ac prius Monachum fecit. Vide verba, quae de Sanctis Honorato, & Hilario, & Monasterio Lirinensi per eos fundato, necnon de conuersione Sancti Hilarij ex statu vitae saecularis ad vitam monasticam per Sanctum Honoratum, scribit Baronius tom. 6. sub anno 445. nu. 20. & videbis etiam falsitatis ea omnia conuincit, quae Marquez cap. 10. §. 1. & cap. 15. §. 4. de B. Hilario, & de fundatione Monasterij Lirinensis sub Regula D. Augustini scribit: *Ceterum, inquit, quod ad S. Honorati genus, & patrum pertinet, ex Senatoria illustri familia, eademque Consulatus dignitate aucta etiam idem tradit Hilarij, sanctique patris Arclatensem non obscure significat, cum ait, ipsum Duce Sancto Crapasio senectutem in monachum, germanumque natum com-*

stentium edidit, ann. 1613. At de instituto Eremitarum Augustinensium nihil profertur.

V. **N**unc ad Hilarium Arelatensem veniamus, quem Marquez dicit. cap. 10. §. 10. & B Augustini discipulum, & instituti Eremitici profectorem fuisse contendit, nam quod fuerit Augustini discipulus, illa eius epistola ad Augustinum indicat, quae libris illius de Praedestinatione Sanctorum, & de Bono Perseuerantiae praemittitur. Quod autem vitam Eremiticam idem Hilarius professus fuerit multipliciter probari potest. Primo per D. Prosperum, qui id testatur in 2. lib. de Vita contemplativa cap. 9. Secundo per D. Eucherium Episcopum Lugdunensem in epistola ad Valerianum de eodem Hilario scribentem: *Hilariu uuper, & de Italia antistes petroniu, ambo ab illa plenissima, ut aiunt, mandata potestati Sede. ut in Religione, alium in Sacrosancta nomen ascendit. Tercio ex Ildoro de uiris illustribus in Eucherio scribente: Eucherius Francia Episcopus elegans sententijs, ornatu in uerbu, edidit ad Hilariu Arelatensem Antistitem, Eremita deferta petentem, primum opusculum de laude uirilem Eremita luculentissimum. & dulci sermone d. d.atum, &c.*

Factore Beatum Hilarium Augustini discipulum, & filium, & amicium charissimum fuisse, factore etiam Eremita deferta petiuisse, & monasticam vitam egisse in monasterio Lirinensi sub Honorato Abbate, postea Episcopo Arelatensi. At uel Eremitam Augustinensem fuisse, uel institutum Eremiticum ab Augustino profectum ad Insulam Lirinensem cum Honorato detulisse, falsa esse contendendo. Primus enim Lirinensis monasterij fundator fuit S. Honoratus, qui a S. Crapasio monachus factus, stirpis Senatorie cum esset, uanae laudis fugiente ergo, uersus Orientem perrexit, unde post multos annos Deo uolente in patriam regressus, Leontio Episcopo suadente ad Leronem Insulam Serpentibus plenam se contulit, ibique Serpentibus fugatis Ecclesiam, & Monasterium non sub Augustini Regula, sed sub instituto, quod uel a Crapasio, uel in Oriente didicerat, fundauit, illuc B. Hilarium Arelatensem, non quidem Eremitam Augustinensem, ut Marquez ait, sed laicum, clarissimum saecularem ante illud tempus existentem, duxit ac primus Monachum fecit. Vide uerba, quae de Sanctis Honorato, & Hilario, & Monasterio Lirinensi per eos fundato, necnon de conuersione Sancti Hilarij ex statu uitae saecularis ad vitam monasticam per Sanctum Honoratum, scribit Baronius tom. 6. sub anno 445. nu. 20. & uidebis etiam falsitatis ea omnia conuinci, quae Marquez cap. 10. §. 1. & cap. 15. §. 4. de B. Hilario, & de fundatione Monasterij Lirinensis sub Regula D. Augustini scribit: *Ceterum, inquit, quod ad S. Honorati, genus, & patriam pertinet, ex Senatoria illustri familia, eademque Consulari dignitate antea ortum idem tradit Hilarius, sussequae patria Arelatensem non obscure significat, dum ait, ipsum Duce Sancto Crapasio se conuersionem in monachum, germanumque nactum con-*

uersionem in monachum, germanumque nactum laudat, ut arripuisse Orientem uersus, nauigioque peruenisse in Achaiam, ubi defuncto eodem ipse fratre Venantio, ipsum Honoratum cum suis hand leuiter agrotantem, misse consilium patriam repetendi, & licet quae patria fuerit, expressis non nominet, tamen Arelatum significat, dum autor ipse Hilario pro conuersione alloquens suos Arelatenses illu plane uerbu insinuat, ubi ait, hinc iam uobis Honoratum uestrum Christu reducit, & occulta manu salubritatem regressus sui temperat, &c. Quem ergo ad suos Arelatenses reducit, atque regressum tradit, sane inde recepisse significat. Reduentem uero primum amicum consilio Leontij Forouulensis proxime degentis Episcopi in uoluisse Insulam Lirinensem a Serpentibus obsidit, illi, cedentibus illi, Ecclesiam, & Monasterium exedificasse, excepisse, a saeculo profugos, ad uitam monasticam excellentiam docet. Sed & Arelatum cum rediisset, se conuersionem a uita saeculari ab eodem Honorato, idem qui ea scribat, affirmat Hilarius; nam ait, tunc primum illam patriam, quam fugendum dudum crederat, agnouit eduxit me secum suam praedam gaudet, triumphat, exultat, quae. Haec aduertere, & notare debuerat Marquez, qui ad fucum faciendum pro Hilarij monachatu testimonium Baronij dicit. cap. decimo, §. 1. allegat. De monasterio Lirinensi, & de instituto Monachorum, qui ibidem temporibus D. Hilarij degabant, data opera scribit Syluester Maurolicus lib. 1. hae historiarum omnium Religionum, ubi ex antiquis autoribus multa colligit, quae uideri possunt.

CAPVT QVINQVAGESIMVM QVINTVM.

*Probat, Profuturum Episcopum, Paulum Orosum, Leporium Uticensem, & Paulinum Nolanum Augustinenses Eremitas nunquam existisse.*

**P**ro loco producti Ioannes Marquez dicto c. 10. §. 2. Profuturum Archiepiscopum Braconensem, ac exinde in sequentibus, §. 3. 4. & 5. Paulum Orosum Hispanum, Leporium Episcopum Uticensem, & Paulinum Episcopum Nolanum, quos Eremitas Augustinenses fuisse, ostendere se arbitrat, & sane quod ad Profuturum spectat, constat, illum B. Augustini discipulum fuisse ex epistola D. Augustini ad Hieronymum, & ex epistola D. Augustini ad Profuturum, quae est inter epistolas Augustini num. 149. Quod autem fuerit frater Eremita, non Clericus Canonicus, probat, quia tenuit Augustinianum institutum, antequam B. Augustinus esset Episcopus, quando adhuc erat presbyter

174

in monasterio in horto Valerij instituto: nam Clericos Canonicos non nisi factus Episcopus instituit. Addit verò, hunc Profuturum Augustini alumnum Archiepiscopum Bracarensem fuisse in Hispanijs, testimonio Iuliani Archiepiscopi Toletani vili, qui in suis Chronicis Hispaniarum scribit: Anno 391. Profuturus Presbyter Africæ venit in Hispaniam, & ob egregias virtutes, & mentis sanctitatem succedit Paterno in Sede Bracarensi. Quod quomodo acciderit, sic declarat, cum Beatus Augustinus S. Hieronymo literas quasdam adhuc presbyter per ipsum Profuturum ferendas destinasset, iussit ut prius in Hispanias ad Concilium Toletanum contra Priscillianistas celebrandum se conferret: ac exinde in Palestinam ad D. Hieronymum cum dictis literis transfret. Eadem ratione vitur ad suadendum Eremitico Pauli Orosij: quia constat illum multo tempore cum B. Augustino in Africa degisse sub illius disciplina, ut graves auctores tradunt, Flavius Dexter, Martinus Polonus, Vaseus, Cardinalis Bellarminus, Sabellicus, & alij: & colligitur ex epistola 28. Diui Augustini, & ex proemio librorum eiusdem Orosij de Ormesta mundi, quos Augustino iubente editos eidem nuncupavit. De Leporio verò Episcopo Vitiensi Dexter Paciani Filius autor grauissimus, & à D. Hieronymo probatus sic scribit: Anno ab Vrbe condita 1157. à Christi Natiuitate 406. Leporius Episcopus Vitiensis in Betica prius monachus ex familia S. Augustini, natus perditam suam priorem sententiam, ad monitum à S. Augustino præceptore suo. Tandem quòd ad Paulinum Nolanum spectat, probabile admodum est, illum Eremitam instituti Augustiniani professorem fuisse. Primò quia constat, illum B. Augustini discipulum fuisse, in cuius amicitiam venerat mediante Alipio ex epistolis 31. 33. & 35. inter epistolas Augustini. Secundò, quia certum est, illum professione monachum fuisse, quod institutum vel Alipio, vel Augustino suadente suscepit. Tertio, quia constat, illum iubente Augustino in Hispanias transiisse, & ibi à Lampio Barchinonensi Episcopo presbyterum fuisse ordinatum, & in illis Regionibus monasteria sui Ordinis instituisse, ut colligitur ex Baronio tom. 4. sub anno 394. & expressè tradunt Elias Venetus in Annotationibus ad epistolam sextam ipsius Paulini, & Vaseus in Historia Hispan. ex traditione Petri Criniti. Quartò, quia constat, Paulinum ob ingens desiderium Augustinum videndi in Africam traicisse, ex Augustino lib. 1. de Ciuit. cap. 10. & ex epistola 249. Quinto, quia cum idem Paulinus secundò captiuus pro filio viduæ redimendo in Africam transfret, à Regis genero interrogatus, quid artis nouisset. Respondit scire se hortum excolere, ac in eo se exercitio occupavit, prioris sui instituti, & pristini exercitij memor, quod sub D. Augustino in illo primo monasterio in horto Valerij extracto tenuerat. Hæc Marquez loco citato, quæ per multas paginas amplificauit.

**R**espondeo, hunc autorem multa falsa pro veris supponere: multa etiam falsa pro veris addere, quæ manifestè indicant, illum in historijs, de quibus agitur, parum versatum.

Primò namque falsum est, quod pro fundameto supponit: Religiosos cum Augustino presbytero degentes eremitas fuisse, de qua re iatis supra nec plura addenda.

Secundò falsum est, quod de Profuturo scribit Profuturum, qui de familia B. Aug. exiit, cuius ipse Aug. in epist. 10. & 149. meminit Archiepiscopum Bracarensem fuisse. nam siue ille, quem Iulianus & alij inter Archiepiscopos Bracarenses referunt, post depositionem Paterni ordinatum, præbiter Africanus fuerit, ac etiam ex familia D. Augustini, ue non, hoc certum, non fuisse illum, cuius Augustinus meminit in dictis epistolis, & quem D. Hieronymo nuntium destinatum, nã ille ab Augustino Honorino destinatus, quem ille alterum se in epist. 149. vocauit, in Africa Episcopus erat sub primatu, siue Archiepiscopatu Numidie, propeque Ciuitates Constanthnam, & Calamam, ut aperte colligitur ex dicta epist. 149. in qua Augustinus ipsi Profuturo de morte Megalij Numidie Primatus scribit, rogans illum, ut indicet, an alium successorem primatus illius inueniret. Fuisse namque Megalium Numidie Primatem, & Calamæ Episcopum, testatur Possidius in vita Augustini cap. 8. Rufinus commendat ipsi Profuturo Victorem Consularem in Numidia extitisse, probatione non indigere eandem fatetur Augustus se in itinere ipsum Profuturum nuper allocutum: *si recolis, inquit, quid mecum nuper in itinere quodam locutus sis. quod esse non potuisset, si Profuturus in Brachara Episc. tunc fuisset.*

Tertiò, falsum est, quod Marquez etiam quando Augustinus Profuturum D. Hieronymo cum literis destinauit, iussisse, ut per Hispanias transfret se ad Concilium Toletanum transfret, nam Concilium primum Toletanum non nisi anno 400. celebratum fuit ex historia Conciliorum, aut anno 398. ut ipse Marquez fatetur. At Profuturus ante annum 394. Hieronymo iurè destinatus: nam destinatus est ab illo adhuc existente presbytero, ut habes ex epistola decima citata: Verum August. anno Christi 394. Episcopus est ordinatus. Ergo Profuturus sex saltem annis ante Concilium Toletanum ipsi Hieronymo fuerat cum dictis literis destinatus.

Quartò falsum est, quod ait illum Toletano Concilio interfuisse, & pro Paterno Bracarensem Episcopum fuisse ordinatum, nam Profuturus, de quo Augustinus loquitur, eodem attestante in dicta epist. 10. dum proficisci ad Hieronymum dissonabat, continuo Episcopatus sarcina detestatus in breui defunctus est. Omitto Baronium tom. 1. sub anno 405. num. 43. dicentem, primum Cypri-

Tol.

Tolet. illo anno fuisse electum. Sed ut hæc omnia, quæ gratis ait, illi concederemus, vnde nam haberet Profuturum Eremitam Augustinensem fuisse? Dicit ex pronomine Fratris, quia Augustinus illum fratrem Profuturum vocat, sed ille nimis succinctus modus est fratres Eremitas Augustinenses procreandi. Vide quæ diximus cap. 10. & c. 39.

Quintò, falsum est, quod pari probabilitate, & rationum soliditate de Paulo Orosio sibi persuadet. Nam Paulus Orosius non antequam sacerdos ordinatus esset, ad Augustinum profectus esset, ut constat ex epist. Augustini, & aliorum Episcoporum Concilij Carthaginensis ad Innocentium I. quæ est in ordine 90. & ex epistola 102. ad Euodiam, & notat Baronius sub anno 414. num. 12. vnde consequens est, ut cum Augustino inter sacerdos, & clericos, non inter eremitas commemoratus fuerit, & institutum clericorum Augustinensium, non autem eremitarum tenuerit. Sanè quotquot de Paulo Orosio suorum temporum historico præclaro scripserunt, paucis eremitis Augustinensibus, & in propria causa minimè audiendis exceptis, omnes illum clericum faciunt, & Augustini alumnus, ac discipulum: nullus verò eremitarum, sed nec ipse Marquez pro sua opinione aliquid afferit, nisi quod nullum in Beati Augustini amicitiam admittendum esse contendit, nisi cuculla eremitica cingulo coriaceo succincta prius indutum, & qui Valerij hortum non prius aliquot diebus coluerit.

**S**extò multo magis falsum est, nec omnino ferendum, quod de Leporio Vitiensi scribit, illum monachum de familia B. Augustini, illiusque discipulum prius extitisse. Nam Leporius Vitiensis Episcopus non ex Augustino, sed ex Pelagij familia monachus extitit, erroris Pelagiani sectator, & Nestoriani autor, qui ex Britannia profectus, prius in Gallijs Pelagianum dogma prædicauit. Deinde in Africam traiciens, ibi Vitiensis Ecclesie Episcopus ordinatus à presbyteris Ecclesie Gallicanæ, ac inter illos à Ioanne Cassiano, nec non à D. Augustino per literas admonitus, utrumque errorem cum maxima omnium Catholicorum tum lætitia, tum admiratione, ac a dedicatione retractauit, quæ omnia habes ex Ioan. Pitio de Scripioribus Anglicanis in Leporio, vbi ex antiqua historica illius monasterium indicat, & ex Gennadio de Viris illustribus in Leporio. Sed clarissime omnium ex Io. Cassiano, qui illius conuersioni præcipuam operam nauauit in libro 1. de Incarnatione Verbi, vbi hæc de ipso Leporio scribit: *Leporius enim tunc monachus, modo Presbyter, qui Pelagij, ut supra diximus, ex institutione, vel potius peruersitate discendens, apud Gallias assertor prædictæ heresicos, aut inter primos, aut inter maximos fuit, à nobis admonitus, à Deo emendatus, ita male conceptam persuasione magis hæc, conueniens, ut non minus penè admiranda sit correctio illius, quam illa sa multorum fides: quæ primus est errorem penitus non incurtere, secundum*

Lib. I.

Toletano anno fuisse celebratum. Sed ut hanc omnia, quae gratis ait, illi concederemus, videntiam haberet Profuturum Eremita Augullinensem fuisse. Dicit ex proximo Frater, quia Augullinus illum fratrem Profuturum vocat, sed ille nimis facundus modus est fratres Eremitas Augullinenses procreandi. Vide quae diximus cap. 10. & c. 39.

Quinto, falsum est, quod pari probabilitate, & rationum soliditate de Paulo Orofio sibi persuadet. Nam Paulus Orofius non antequam sacerdos ordinatus esset, ad Augullinum profectus est, ut constat ex epist. A ugullini, & aliorum Episcoporum Concilij Carthagenensis ad Innocentium I. quae est in ordine 90. & ex epistola 102. ad Euodium, & notat Barotius sub anno 414. num. 12. unde consequens est, ut cum Augullino inter sacerdotes, & clericos, non inter eremitas commoratus fuerit, & institutum clericorum Augullinensium, non autem eremitarum tenuerit. Sanè quorquor de Paulo Orofio suorum temporum historico praeclaro scriperunt, paucis eremitis Augullinensibus, & in propria causa minimè audiendis exceptis, omnes illum clericum faciunt, & Augullini alumnus, ac discipulum; nullus verò eremitam, sed nec ipse Marquez pro sua opinione aliquid assert, nisi quod nullum in Beati Augullini amicitiam admittendum esse contendit, nisi cuculla eremitica cingulo coriaceo succincta prius indutum, & qui Valerij hortum non prius aliquot diebus coluerit.

III. Sexto multo magis falsum est, nec omnino ferendum, quod de Leporio Vicensi scribit, illum monachum de familia B. Augullini, illiusque discipulum prius extitisse. Nam Leporius Vicensis Episcopus non ex Augullini, sed ex Pelagij familia monachus extitit, erroris Pelagiani sectator, & Nestoriani autor, qui ex Britannia profectus, prius in Gallijs Pelagianum dogma praedicavit. Deinde in Africam traiciens, ibi Vicensis Ecclesiae Episcopus ordinatus à presbyteris Ecclesiae Gallicanae, ac inter illos à Ioanne Cassiano, nec non à D. Augullino per literas admonitus, utrumque errorem cum maxima omnium Catholicorum tum laetitia, tum admiratione, ac edificatione retractavit, quae omnia habes ex Ioan. Pitio de Scripioribus Anglicanis in Leporio, vbi ex antiquis historicis illius monasterium indicat, & ex Gennadio de Viris illustribus in Leporio. Sed clarissime omnium ex Io. Cassiano, qui illius conversioni praecipuum operam nauavit in libro 1. de Incarnatione Verbi, vbi haec de ipso Leporio scribit: *Leporium enim tunc monachus, modo Presbyter, qui Pelagij, ut supra diximus, ex insinuatione, vel potius perseverantia descendens, apud Gallias assertor praedictae haeresis, aut inter primos, aut inter maximos fuit, à nobis admonitus, à Deo emendatus, ita male conceptam persuasionem magno studio condemnavit, ut non minus penè admiranda sit correctio illius, quam illa sa multorum fides: quia primus est errorum penitus non mentiri, secundum*

Lib. 1.

illum bene reputare. si ergo in se reuersus non solum in Africa, vbi tunc erat, & nunc istam errorem suum cum dolore, quam sine pudore confusus est, sed etiam ad omnes Civitates Galiae admodum secliles confusus, & planctus suscitatus est, sed etiam vbi de uario eius prius cogita fuerat, ibi etiam emendatio nosceretur, & qui tales errorum antea fuerant, eodem postea conversionis essent. Vide exemplum epistolarum ipsius Leporij apud eundem Cassianum d. lib. 1. cap. 5. vide eundem Cass. lib. 7. vbi aliter illius erroris meminit, ac tandem Barotium tom quinto sub anno 420. numero duodecimo.

Septimo falsum est, quod ait, hunc Leporium, qui suam perditam sententiam retractavit, Vicensi in Betica Episcopus fuisse, nam fuisse Episcopum Vicensi in Africa, ostendunt verba eiusdem Cassiani cum inquit: *is ergo in se reuersus non solum in Africa, vbi tunc erat, & nunc est, sed etiam errorem suum cum dolore, quam sine pudore confusus est. Haec enim verba indicant, illum in Africa, non in Hispanijs degisset, tunc potissimum, quando suum errorem retractavit. Idem omnino scribit Gennadius: Leporium inquit, adhuc mansit, postea presbyter praesens de paritate vita quam arbitrio tantum, & non a proprio, non Dei adiutorio obtinuisse credebat: Pelagianum dogma cepit ac sequi, sed à Gallicanis Doctoribus admonitus, & in Africa per Augullinum à Deo emendatus, si vult emendationem suam libere. Et hinc habes unde impostorem evincas, qui sub nomine Flauij Dextri scribit, Leporium Vicensi in Betica Episcopum ex familia D. Augullini monachum, à Magistro adanotum, suam perditam priorem sententiam emendasse. Sed puto deceptum fictorem imperitum, quia reperit alium Leporium inter B. Augullini clericos, cuius ille meminit in secundo sermone de Comm. vita Clericorum. Alium fortasse Leporium vidit Episcopus Concilio primo Toletano cum ceteris Episcopis subscribentem, & ita ex tribus vnum Leporium effecit, nec loca, nec tempora distinguens, nam Leporius Pelagianus ex Britannia omnibus per Gallias suum dogma praedicavit, exinde Africam traiciens, ibi manuit, Leporius vero ex familia D. Augullini civis Hipponensis praedictus, & nobilissimus erat. Leporius vero, qui Concilio Toletano subscripsit, Hispanus putatur. Rursus Leporius Hispanus anno 400. Concilio Toletano cum ceteris Episcopis subscripsit. At Leporius ex Augullini familia adhuc erat in Monasterio clericus, cum D. Aug. sermonem secundum de comm. vita cleric. ad populum Hipponensem habuit, quo tempore iam canus, & senex erat, ut illa eius sermonis verba indicant: *Non deceat haec membra, hoc cano. Fictor vero sub nomine Dextri hunc Leporium sub ann. 400. inter Episcopos recenset. Adde non constare, an Leporius Pelagianus Episcopus fuerit, nã & Cassianus, & Gennadius solum presbyterum illum vocant, & etiam Pitius.**

Q

Octa

V.M.  
ita falsa pro  
sa pro veris de  
allum in histo  
am.  
pro fundamē  
lino presbyte  
a re factis sup  
futuro scribit  
extitit, cuius  
nit Archiepisc  
quem Iulianus  
arcensis referit  
tam, presbyter  
a D. Augullin  
um, cuius Aug  
m D. Hierony  
Augullino Hier  
rum se in epist  
erat sub prim  
y, propeque Cr  
m, vt aperte col  
Augullinus ip  
midiae Primat  
alium successio  
Te namque Mel  
lam Episcopi  
ni cap. 8. Rur  
rem Constanti  
reducentem me  
ciuitates omni  
non indiget. an  
sum Profutur  
quid mecum no  
od esse non po  
Episc. tunc fuit  
quez etiam ait  
D. Hierony  
per Hispaniam  
num traslerat  
num non nisi in  
a Conciliorum  
etur. At Profu  
mo fuit delin  
te existente pre  
citata: Vnde  
opus est ordina  
nnis ante Com  
mo fuerat cum  
illum Toletano  
no Brachareo  
m Profuturum  
a attestante in  
Hieronymum di  
sarcina detenta  
ronium tomo 4.  
primum Conc  
Tolet

181

IV. O Ctauo, multo magis fallum est, quod idem Marquez de Sancto Paulino Episcopo Nolano scribit, illum eremitam Ordinis Dni Augustini fuisse. Nam ex epistola 31. inter epistolas Augustini, quae est ipsius Paulini ad Augustinum habemus, illum antequam in B. Augustini amicitia, ac etiam notitiam veniret, iam presbyterum ordinatum eum coningere Terasia, quae similiter cum marito continentiam vouerat, Monachi vitam agere coepisset, & D. Augustino etate maiorem fuisse, licet meritis, & ingenio se longe iuniorem faceretur, vnde & ab illo instrui, & in via Domini sancti monitionibus institui plurimum precatur.

Nono, multo adhuc magis fallum, & contra veritatem historiz est, quod ex Valgo, & ex epistolis ipsius Paulini subdit, Paulinum postquam inter D. Augustini eremitas adscriptus est, iubente Magistro in Hispanias profectum, plura sui ordinis monasteria extruxisse, & tandem a Lampio Barcinonensi Episcopo presbyterum fuisse ordinatum, nam quod ad Valgum spectat, ille profectioem Paulini in Hispanias sub anno 381. statuit ex eodem Marquez cap. 10. §. 5. pag. mibi 114. & consequenter septem annis ante baptismum D. Augustini quod omnem dubitationem amputat, Paulinus ipse in epistola ad Alipium 35. inter epistolas Dni Augustini fatetur, quando Alipius Mediolani cum Augustino debebat, peragrata Hispania iam ordinatum presbyterum, se in Italia redisse, & inter B. Ambrosij Episcopi Mediolanensis presbyteros scriptum alicuius famae inter Dei seruos apud Mediolanenses esse coepisse: Quod enim, inquit, indicasti tam de humilitate nostra nomine apud Mediolanum te didicisse, cum illic initiatus, fator curiosius me velle condiscere, ut ex omni parte te noverim, quo magis gratuler, si a suscipiendo mihi Patre nostro Ambrosio, vel ad fidem inuitatus es, vel ad sacerdotium consecratus, ut eundem ambo habere videamur autorem, na ego est a Delpino Burdigalia baptizatus a Lampio apud Barcelonam in Hispania per vim inflammat a subito plebi sacratus sum: tamen Ambrosij semper & dilectione ad fidem nutritus sum, & nunc in sacerdotij ordine confiteor, Denique suo me clero vindicare voluit, ut estis diuersis locis de amissis presbyter censetur.

V. Decimo fallum est, quod subiungit, Paulinum desiderio videndi D. Augustinum in Africam traecisse, eoditrium enim habemus ex epist. D. Aug. 65. in qua fatetur ipse Aug. desiderio se Paulinum videndi, & alloquendi teneri, at e contra Paulinum e suo loco, scilicet ex Noia non discedere statuisse, ait enim: Colloqui autem vobiscum et alia cupio, si diuine literi, qualia possidemus, si coram vestris sensibus adessemus. Ecce illam epistolam, quam nuper proposueram, tanquam si praesens praesens inter duces loquas obsecrem, plane Christiano intellectu, & deuitate soluiti. Sed nimis cursum & breuiter, possit quippe ibi aliquando diutius, & vberius habitare gratia oritur, si cum dixisset, ita te illo, quo saluiter vteris loco perferre decreuisse, ut si quid de te aliud Domino pla-

cuert, eius voluntatem praferas tua, id ipsum utique aperitius explicares, quomodo voluntatem Dei, qua tuastra voluntate est praependo, nouerimus. Ecce tibi non solum Paulinus in Africam ad Augustinum uidentem non iuit, sed ab Augustino forsitan inuitatus, & sine dubio desideratus a suo loco, nisi D. Aug. aliter disponente, non discedere animo suo foret, sed statuerat: autem locus apud Nolam erat in Campania, non in Africa.

SEd audiamus quae rationes, quae hunc vitium ad Paulini profectioem in Africam ad Augustinum suadendam mouerunt. Prima illius ratio est, quia in ep. 249. ad Aug. fatetur Paulinus, cum Aug. locutum esset inquit, ad me aliquando ad cursum. Verum frigida nimis est ratio, nam Aug. & Paulinus per literas tanquam sensibus praefatos se inuicem alloquebantur, ut ex veritate eodem Aug. in citata proxime epistola habemus. Secunda ratio, cum Paulinus se pro redimendo filio viduae captiuum tradidisset in Africam ductus, & a Genero Regis interrogatus, quid artium nouisset, respondit se hortum recte colere nouisse: in eo se exercitio occupauisse ad suum primatum Monasticum institutum rememorandum, quod in horto Valerij cum D. Aug. prius tenuerat. Ego in horto Valerij sanè commentum, Paulinus se in horto colendo occupauit, ut ad pristinum institutum reuertetur, quod cum D. Aug. tenuerat in monasterio in horto Valerij aedificato. Fatetur ingenue, me haec tenens in errore maximo veritatem putabam enim Aug. in eo monasterio vicis religiosi instituisse, qui virtuosae vitae, contemptum felicitate ac etiam actiua officia in vnum unguem diuinarum scripturarum lectioni, & meditationi, verbi Dei praedicationi, Sacramentorum dispensationi, populorum saluti procuranda, & alij multibus operibus pietatis operam nauarent, sicut D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 8. ad 2. & alij passim fatentur. Ceterum quandoquidem in eo monasterio solitiores, topiarij & viridarij ad terram fodientium, & olera plantanda instituti sunt, fator nulli amplius causam esse, ut pro illo cum eremitis concedamus. At mea opinio est, Aug. de horti colendo non adeo sollicitum fuisse, ut pro illorum cultura monasterium, ac etiam Ord. Erem. institueret voluerit.

Quibus omnibus illud etiam addeat ex sententia Baron. tom. 5. sub anno 418. Paulinum Nolani illum non esse, cui Ausonius scribit opusculum a Marquez commemoratas, sed alium longe diuersum, licet nonnulli per errorem alterum cum altero confundant, & praeter hos duos certum fuisse Beati Ambrosij Mediolanensis Episcopi Diaconum, & Augustini, familiarissimum, qui scripsit vitam D. Ambrosij, & aecerrimus Pelagianorum insectator fuit, cuius meminit Aug. lib. 2. de Gratia Christi contra Pelagium c. 3. 4. 5. 6. 7. & Isidorus Hispanensis de Viris illustribus.

sed vide Baronium ibid. nu. 38. & 39. & sup. sub anno 394. num. 47. & duob. seqq.

CAPVT QVINQVAGESIMVM SEXTVM

Quod Arthuaugus Gothus, Erthinosus Ferrandus, & alij sup. c. 54. relati Eremita Augustinenses non extiterint.



THis, quae duobus precedentibus capitibus diximus, sufficere possunt ad ea etiam refellenda, quae de Arthuaugo, & alijs nonnullis idem Marquez locis ibidem allegatis scribit, sine fundamento illos inter Eremitas sui ordinis recensens, ne tamen data opera quis me illos praetereisse existimet, referam breuiter, ac reieciam, quae de illis cap. 11. 12. & 15. scribit, sit igitur: Nonus in Ordine S. Arthuaugus natione Gothus, & professione monachus, De hoc Arthuaugo M. Maximus sub ca. 62. id est anno Christi 584. ita scribit: Arthuaugo Gothus: Ord. ne S. Augustini monachus S. I. Tolosae: huius opinionis sanctitatis. Ad stipulatur Eutrandus, huius: Luitprandus in continuatione Chronici M. Maximi dicens: Era 621. 1. die Maij moritur: huius. compo. Arthuaugo monachus S. I. Tolosae. Iulianus quoque Archiepiscopus Volcanus: Era 621. primo Ianuarij Tolosae: Arthuaugo monachus Augustini: appropinque seruus zelo fidei &c. Et licet Ambrosius Morales lib. 1. c. 12. & alij eius obitum referant ad annum 630. omnes tamen Monachum Augustinensem affirmant.

Respondeo, licet haec omnia concedamus, non probari, quod arguens intendit. Primum, quia non tamen monachi etiam clericos canonicos ab Augustino institutos comprehendit. Secundo, quia isto fuisse vere monachos, non tamen sequeretur fuisse Ordinis Eremitarum, qui nunc est, ut saepe alias monitum, & sanè totus hic labor Ioannis Marquez, quo nititur probare Arthuaugum, & alios quosdam Augustinianos monachos fuisse, ad antiquitatem sui ordinis deducendam, profectus videtur, quod etiam D. Antoninus 3. par. tit. 24. cap. 14. in princip. & ex illo Azorius, & Nauarrus supra allegati contra fratrem Iordanum, & alios notauerunt. Verum absolute nego historias ex M. Maximo, & Eutrandu allegatas, nam illud Chronicon Dextri per M. Maximum, & Eutrandum continuatum, vel illorum autorum non est, vel pluribus in locis, aut ab hereticis Magdeburgensibus, aut ab eremitis Augustinensibus, aut Monachis apud quos multis annis latuisse perhibetur, augendo, minucendo immutando pro illorum con-

sed vide Baronium ibid. nu. 38. & 39. & sup. sub anno 394. num. 47. & duob. seqq.

CAPVT QVINQVAGESIMVM SEXTVM.

Quod Arthuagus Gothus, Erthinodus Ferrandus, & alij sup. c. 54. relati Eremita Augustinenses non extiterint.

I. **H**ic, que duobus precedentibus capitibus diximus, sufficere possint ad ea etiam refellenda, que de Arthuago, & alijs nonnullis idem Marquez locis ibidem allegatis scribit, sine fundamento illos inter Eremitas sui ordinis recensens, ne tamen data opera quis me illos præterisse existimet, referam breuiter, ac rejiciam, que de illis cap. 11. & 15. scribit, sit igitur: Nonus in Ordine S. Arthuagus natione Gothus, & professioe monachus. De hoc Arthuago M. Maximus sub era. 62. Id est anno Christi 584. ita scribit: *Arthuagus Gothus est Ord. ne S. Augustini monachus S. Iuliani Toletani. Et per opinionem sancti Iuliani. Ad stipulatur Eutrandus, sive Luitprandus in continuatione Chronici M. Maximi dicens: Era 631. 1. die Maij moritur sancti. composuit Arthuagus monachus S. Iuliani Toletani quoque Archiepiscopus Toletanus: Era 638. primo Ianuarij Toletus Arthuagus monachus Augustini. Et appropinquat zelo sibi &c. Et licet Ambrosius Morales lib. 1. c. 8. & alij eius obitum referant ad annum 630. omnes tamen Monachum Augustinensem affirmant.*

Respondeo, licet hæc omnia concedamus, non probari, quod arguens intendit. Primò, quia nomen monachi etiam clericis canonicis ab Augustino institutos comprehendit. Secundò, quia esto fuisset verè monachus, non tamen sequeretur fuisse Ordinis Eremitarum, qui nuñc est, vt saepe alia monitum, & sine totus hic labor Ioannis Marquez, quo nictur probare Arthuagum, & alios quosdam Augustinianos monachos fuisse, ad antiquitatem sui ordinis deducendam, proiectus videtur, quod etiam D. Antoninus 3. par. tit. 24. cap. 14. in princip. & ex illo Azorius, & Nauarrus supra allegati contra fratrem Iordanum, & alios notauerunt. Verùm absolute nego historias ex M. Maximo, & Eutrandu allegatas, nam illud Chronicon Deatri per M. Maximum, & Eutrandum continuatum, vel illorum autorum nõ est, vel pluribus in locis, aut ab hereticis Magdeburgensibus, aut ab eremitis Augustinensibus, aut Monachis apud quos multis annis latuisse perhibetur, augendo, minuendo immutando pro illorum con-

modo multipliciter fuit deprauatum, quod phræsiles illæ loquendi, monachus Augustinianus, vel monachus Ordinis sancti Augustini, & similes aperte indicant, illæ enim tunc temporis in vsu non erant. Sunt autem Magdeburgensibus, Auentino, Bruschio, Erasmo hereticis, imò & Catholicis Germanis familiarissimæ. De historia Iuliani Toletani idem dicendum videtur, maxime quod ille nec cum M. Maximo, nec cum Eutrandu concordat.

II. **D**ecimus est S. Erthinodus martyr, de quo idem Eutrandus: Era 855. Erthinodus Gothus Augustinianus in S. Iuliano monasterio suo Ordinis, vt martyr in presu habetur.

Respondeo, cur que de S. Erthinodi monachatu asseruntur, eodem testimonio Eutrandi nuntur, eodem modo respondendum, historiam Eutrandi vel apocrypham esse, vel ab aliquo impostore deprauatã, aut nomine monachoru Ordinis S. August. clericos canonicos intelligendos esse, quorum institutum improbabile non est, etia viuente B. Aug. per Regionem Hispaniarum dilatatum, per ea, que Possidius de Monasterio Augustini cap. n. scribit.

III. **V**ndecimus est S. Ferrandus primùm Episcopus Carthaginis Spartariæ, deinde Archiepiscopus Toletanus, hunc inter Fulgentij discipulos recenset M. Maximus sub era 533. ad est anno 495. sic enim dicit: *Petro Episcopo Toletano succedit Helctor in Africa Diaconus, dictus Ferrandus, factus archiepiscopus Fulgentij discipulus, Episcopus Carthaginis Spartariæ. & era 534. scilicet anno Christi 496. Helctor Ferrandus Episcopus Toletanus mirum in modum emicet. & Iulianus Toletanus: Palmato Episcopo Toletano succedit in eadem sede Helctor cognomento Ferrandus aser. Florade hoc Ferrando scribit Marquez cap. 11. §. 4. ad probandum, illum D. Fulgentij discipulum fuisse, & consequenter eremitam Augustinensem, quia in quadam epistola Diuo Fulgentio scripta, se illius discipulum fatetur, & ipse Beati Fulgentij opera, que morte præuentus non absoluerat, ad vmbilicum perduxit, vt Iulianus Toletanus scribit.*

Respondeo, hunc autorem multa de suo dicere, quædam voluntarie & sine fundamento, quædam aperte falsa, & ex omnibus nihil concludere. Primò namque voluntarie dicit, in Ecclesia Africana consuetudine fuisse Diaconos, & subdiaconos Ecclesiarum ex monachis assumere; id enim nunquam permillum est, nisi in defectum clericorum, nõ autem ex consuetudine. Secundò, falsum est, M. Maximum dicere, sub era 533. Petro Toletano successisse in sede Episcopali Helctorem dictum Ferrandum, nam in libro per Ioannem Calderonem edito sub era 533. nihil omnino habetur ex his, que Marquez ex M. Maximo refert. era verò præcedenti ait: *Palmato Episcopo Toletano succedit Petrus presbyter edicensis nationis Græcus vndecimus, &c. similiter era sequenti scilicet 534.*

Q. 2. solum

T V M.  
spum au quanta  
em Det, qua no  
Ecceribi non  
ugustinum vi  
forfan taunt  
loco, nisi Deo  
ino suo hinc  
Nolam etat in  
hunc vitam  
fricam ad Au  
Prima illius ra  
tur Paulinus, s  
ne aliquando  
tio, nam Aug  
nibus præse  
e ex verbis en  
la habemus. S  
redimendo fi  
fricam ductu  
quid artium no  
olere nouisse  
um primatum  
randam, quod  
ius tenuerat. E  
inus sese in hor  
um in institum  
enauerat in no  
o. Fateor inge  
no versatum. E  
o viros religio  
contemplatiua  
vnum iungentes  
& meditatione  
torum dispen  
andæ, & alijs  
nauerent, sicut  
lij passim faten  
eo monasterio  
ram fodiendam,  
fateor nullã an  
eremitis contem  
e hortis colendis  
illorum cultum  
n. in florere vo  
ad ieiio ex fo  
Paulinum No  
sonius scribit  
sed alium loqu  
rorum alterum  
cer hos duos er  
diolanensis Ep  
familiarissimum,  
& acerrimus Aug  
us meminit Aug  
lagium c. 3. 4. &  
Viris illustribus

184

folium inquit: *Hector, qui & Ferrandus* Carthaginensis Diaconus fuit. quare illa verba: *Dijscopus Toletanus mirum in modum emicat.* voluntarie addita videntur. Iulianus vero ipsi M. Maximo aperte contradicit, nam M. Maximus dicit, Palmatio Petrum successisse, & iuxta lectionem, qua vitur Marquerz Petro successit Hector, qui & Ferrandus. At Iulianus, inquit, Palmatio Episcopo Toletano successisse in eadem sede Hectorem cognomento Ferrandum Afrum, qua tanta confusio satis indicat, quam fidem istis fragmentis adhibere possumus. Sed etsi hæc omnia gratis concedamus, quid indean ob hoc, quod Ferrandus B. Fulgentij discipulus, & alumnus extitit, necessariò monachus fuit? an B. Fulgentius præsertim factus Episcopus præter monachos, etiam clericos, & laicos alumnos, & discipulos non habuit? & demum esto ex supra deductis concluderet, hunc Ferrandum monachum ex instituto D. Fulg. fuisse, quod tamen nullatenus in specie quidem probatur, nego illum eremitam Augustinensem fuisse, quemadmodum supra negauimus, ipsum Fulgentium B. Augustini institutum tenuisse.

IV

**D** Vodecimus est S. Donatus fundator monasterij Seruitani, de hoc multa inculcat idem Marquerz cap. 16. in princ. & §. 1. 2. & 3. quæ omnia vni M. Maximi testimonio nititur, is enim de Donato monasterij Seruitani fundatore sub era 612. ita scriptum reliquit: *Sanctus Donatus Regulam Eremitarum sancti Augustini locupletiorum, mitiorumque in Hispaniam inuexit. Et in agro Securiano vltimè Seta-bis ano monasterium Seruitanorum construxit, vi verborum, ueritatis, & miraculi abunde nobilitat, gloriosus migrat ad Dominum. Colitur, Calend. Nouemb.* & cù ex monasterio Seruitano fuerint etiam sanctus Eutropius, & Nuntus Abbas, & sanctus Licinianus martyr, hinc consequenter probatum relinquunt, illos etiam Ordinis Augustiniani eremitas extitisse.

Respondeo, quod S. Donatus ex Africa in Hispaniam vitam monasticam, sicut etiam eremiticam inuexit, hoc non solum assertus autor historiz M. Maximi, sed etiam alij auctores graues, & probati affirmant. At quod inuexit in Hispaniam regulam eremiticam D. Augustinamq; mitiorem, & locupletiorè reddiderit, hoc falsum est, & ab aliquo paribus additò intrusum, vt & alia multa, quæ in ead. hist. leguntur, quod probatur primò ex ipsamet regula Aug. quæ est omnium latissima, quod etiã S. Canones aduertit, & vt vitæ eremiticæ aptetur restrictione, non mitigatione opus habet. Secundo, quia neque D. Ildephonsus in lib. de Viris illustribus, vbi aduentum S. Donati in Hispaniam narrat, neque Mariana, qui lib. 5. de Rebus Hispaniæ cap. 11. idem factum refert, nec alij probati auctores, qui de D. Donato loquuntur de regula eremitica D. August. vllum verbum habent. At dicunt illum cuiusdam eremite in Africa monachum fuisse? Quid tum? Ergo eremita Augustinensis?

Nego, verum arguens semper in eadem sententia hæret, quod nullus in Africa fuerit monachus præter suos Augustinenses, quod quodam inculcat, toties nego, prout negari debet. Tertio, quæ idem M. Maximus inferius sub era 628. scribit, anno Christi quingentesimo nonagesimo, Abbates, qui interfuerunt Concilio Toletano sexcentum illum celebrato eodem anno, referunt, primo loco numerat Eutropium Seruitanum, secundo, Luperinum Agalicensem, tertio, Atrarium de Cosma, & Damiani, quarto, Marcum Masanensem prius Abbatem Sanctarum Massarum, Carthaginiensis; tunc Archidiaconum Carthaginiensis, quinto, Emilium Sanctæ Eulaliæ Barchinonensem, qui postea fuit eiusdem Ciuitatis Episcopus, & statim subdit: *Omnes isti ex Ordine S. Benedicti.* Secundo Ordine S. Benedicti; quomodo ex Ordine Eremitarum S. Patris Augustini. Adde Tribemurum in libro de Scripturis Ecclesiasticis in Eutropium monasterium Seruitanum in Ordine Diui Benedicti reponere. Adde, apud Sanctum Ildephonsum non pro certo haberi, quod S. Donatus monasterium Seruitanum fundauerit, cum scribit hæc formalia verba: *Seruitanum monasterium typè est constructissimè.* Et hæc sufficiunt ad omnia aduertenda, quæ de sanctis Eutropio, Liciniano, & alij ex dicto monasterio profectis, & de Augustinensi illorum instituto Eremitico idem auctore dicto capite duodecimo, §. quarto, & sequentibus vsque ad finem capituli prosequitur, in quibus multa dicit, nihil omnino probat, & extra scriptum canit.

Vnus tandem superest Patritius Hybernicus Episcopus, & Apostolus B. Germani, ac etiam B. Martini discipulus, ex quo institutum sanctissimum Colombani, & Columbe illius Magistri nonnulli profectum putant. Verum quia quæ ad S. Patricium, eiusque institutum spectant longiorè mentionem requirunt, in sequentem librum relinimus, vbi de Ordine Canonico per Hyberniam primitus propagato verba faciemus.

CAPVT QVINQVAGESIMVM SEPTIMVM.

*Argumenta tertij generis ex veritate quorundam assertorum Eremitici Ordinis Cenobiorum afferuntur, & dissoluntur.*

**R** Oltremum fundamentum veritatis prædicti Ordinis Eremitarum Augustinensium constituitur in veritate quorundam monasteriorum, quæ velum aliquot etiam seculis ante Concilium Lateranense habuerunt.

buisset, tum Io. Marquerz, tum alij nonnulli eiusdem Ordinis profectores affirmant, quæ cum certo aliquo ordine referre minime possum, quæ quædam nec illi ordinate referunt, eodem ordine, quod Ioann. Marquerz, eadem recenset. Ex his itaque primò illud recensetur, cuius meminit Innocentius Tertius in cap. Insinuante. Quædam, vel volentes. Nam cum textus de fratribus Eremitis Ordinis sancti Augustini expressè loquatur, vt Glossa, Azorius, & Benedictus Capra insignitè legum Doctor, aiunt, consequens est, vt fratres dicti Ordinis ante Conc. Lateran. in Regno Portugaliæ monasteria habuerint.

Respondeo, rationem nihil concludere, primò quia non constat, textum de Fratribus Eremitis Augustinensibus intelligi oportere. Secundo, quia neque Glossa, neque Azorius hoc dicunt, & si Benedictus Capra id sensit, salua illius in reliquis affirmatione, in hoc deceptus fuit, quin Azorius tom. 1. lib. 12. cap. 13. quæst. 4. expressè fatetur, nullam in Decretali Gregoriana istius Ordinis mentionem haberi. Dices cuius ergo instituti profectores erant illi fratres sancti Augustini, de quibus Innocentius in textu loquitur? Respondeo probabiter exponi posse de Canonicis Regularibus, quorum institutum tunc temporis per totam Lusitaniam summo perè florebat, vt lib. sequenti ostendemus. Secundo dico, verisimilius videri illorum esse Fratres, seu Canonicos Ordinis Præmonstratensis, qui Ordo tunc temporis in Regno Portugaliæ valde erat dilatatus, quod etiam Ioannes Marquerz cap. 8. §. 1. fatetur, imò vocabantur tunc temporis Præmonstratenses Fratres Ordinis sancti Augustini vt colligitur ex historia foundationis monasterij sancti Vincentij Vlyssiponenfis, quam ille ibi refert, de qua libro secundo dicemus. Aut tertio dici potest illos fuisse Fratres Gulielmitas: nam à Theobaldo fidei adhibenda est, qui sancti Gulielmi vitam describit, ille sanctum Gulielmum Portugaliæ partes pertrasse, ibique sui Ordinis monasteria exstruxisse refert, idque etiam Ioannes Marquerz capite decimo septimo §. 2. fatetur, in eodem Regno ex antiquissima traditione teneri. Quomodo verò Gulielmitæ ante Concilium Lateranense fratres sancti Augustini dicti fuerint, explicauimus supra.

II.

Secundo loco profertur text. in cap. Religionum de religiosis domibus in sexto, ex quo habetur Ordinem Eremitarum ante Conc. Lateran. institutum, & consequenter habuisse monasteria. Sed hic textus nullam difficultatem ingerit: fuerunt enim ante Concilium Lateran. multæ domus Eremitarum, ac etiam nonnullæ Congregationes, ex quibus ordo, qui nunc est, postea fuit constitutus: at non erat idem ordo sub certo titulo, regula, & habito, qualis nunc cernitur, constitutus.

Tertio, profertur monasterium sancti Antonij de Ardiguera, nunc Vallis asperæ in maritima Secanarum, quod Innocentius Tertium Ordini Ere-

buiffe, tum Io. Marquez, tum alij nonnulli eiusdem Ordinis profeflores affirmant, quæ cum certo aliquo ordine referre minime possum, quandoquidem nec illi ordinatè referant, eodem ordine, quo Ioann. Marquez, eadem recenset. Ex his itaque primum illud recensetur, cuius meminit Innocentius Tertius in cap. Infirmante. Qui clericus, vel vouentes. Nam cum textus de fratribus Eremitis Ordinis sancti Augustini expressè loquatur, vt Glossa, Azorius, & Benedictus Capra insignis legum Doctor, aiunt, consequens est, vt fratres dicti Ordinis ante Conc. Lateran. in Regno Portugaliæ monasteria habuerint.

Respondet rationem nihil concludere, primo quia non constat, textum de Fratribus Eremitis Augustinensibus intelligi oportere. Secundo, quia neque Glossa, neque Azorius hoc dicunt, & si Benedictus Capra id senserit, falsa illius in reliquis æstimatione, in hoc deceptus fuit, quin Azorius tom. 1. lib. 12. cap. 3. quæst. 4. expressè fateatur, nullum in Decretali Gregoriana istius Ordinis mentionem haberi. Dices cuius ergo instituti profeflores erant illi fratres sancti Augustini, de quibus Innocentius in textu loquitur? Respondet probabiler exponi posse de Canonicis Regularibus, quorum institutum tunc temporis per totam Lusitaniam summopere florebat, vt lib. sequenti ostendimus. Secundo dico, verisimilius videri illos fuisse Fratres, seu Canonicos Ordinis Præmonstratensis, qui Ordo tunc temporis in Regno Portugaliæ valde erat dilatatus, quod etiam Ioannes Marquez cap. 2. §. 3. fateatur, imo vocabantur tunc temporis Præmonstratenses Fratres Ordinis sancti Augustini vt colligitur ex historia fundationis monasterij sancti Vincentij Vlyssiponenfis, quam ille ibi refert, de qua libro sequenti dicemus. Aut tertio dici potest illos fuisse Fratres Gulielmitas: nam si Theobaldo fides adhibenda est, qui sancti Gulielmi vitam describit, ille sanctum Gulielmum Portugaliæ partes pertrasse, ibique sui Ordinis monasteria extruxisse refert, idque etiam Ioannes Marquez capite decimo septimo §. 2. fateatur in eodem Regno ex antiquissima traditione teneri. Quomodo vero Gulielmitæ ante Concilium Lateranense fratres sancti Augustini dicti fuerint, explicauimus supra.

II. Secundo loco profertur text. in cap. Religionū de religiosis domibus in sexto, ex quo habetur Ordinem Eremitarum ante Conc. Lateran. institutum, & consequenter habuisse monasteria. Sed hic textus nullam difficultatem ingerit: fuerunt enim ante Concilium Lateran. multe domus Eremitarum, ac etiam nonnullæ Congregationes, ex quibus ordo, qui nunc est, postea fuit conflatus: at non erat idem ordo sub certo titulo, regula, & habitu, qualis nunc cernitur, constitutus.

Tertio, profertur monasterium sancti Antonij de Ardigneta, nunc Vallis aspera in maritima Secanarum, quod Innocentium Tertium Ordini Ere-

mitarum D. Augustini confirmasse affirmant Frater Iordanus libro primo, capite decimo quarto, & ex illo D. Antoninus tertia parte, titulo vigesimo quarto, capite decimo quarto, §. 3. sed quod ad D. Antoninum spectat, sæpe dictum est illum fratris Iordanis solum verba referre. Quod verò ad monasterium attinet, cum supra ex literis Innocentij Quarti ostensum sit nullos Eremitas exceptis Gulielmitas, de quibus tamen res est valde dubia, ante ipsum Innocentium Quartum in Tuscia, sub Beati Augustini regula degisse, vnum è duobus necessario dicendum est, aut illud monasterium tunc temporis non fuisse Ordinis Eremitarum, sed postea à Sede Apostolica illi donatum, & fortè Fr. Iordanus pro Innocentio Quarto posuit Innocentium Tertium, sicut pro Gregorio Nono, posuit Gregorium Primum, aut secundo dicendum, illud monasterium tempore Innocentij Tertij Eremitarum Ordinis sancti Gulielmi fuisse, cuius Ordinis erant potissima, & præcipua monasteria, quæ nunc obtinet idem Ordo Eremitarum, vt ipse Marquez cap. 13. §. 14. fateatur.

Quartum est monasterium sancti Aug. Cantuariensis, cuius meminit Innoc. Tertius in cap. Dilecti, de Appellationibus, quod sumptum est ex quadam epist. Innocentij Tertij scripta Priori sancti Augustini, in qua illi mandat, vt Archiepisc. Cantuarie excommunicationem denuntiet, ex eo, quia alium Priorem eiusdem Ordinis Erem. post legitimam appellationem ad Sedem Apostolicam excommunicationi subiecerat, præter hanc epistolam, aliam eiusdem Innocentij Tertij refert Marquez cap. 7. §. 3. quæ similem præfatus materia, & casum continet, excepto quod pro Archiepisc. Cantuarie, ponit Archiepisc. Conturbie. Addeam Innocentium Tertium ex sententia Azorij de quadam Priore Ordinis Eremitarum sancti Augustini loqui, huius Prioris, & monasterij S. Augustini meminerunt etiam Cornelius Lancillortus lib. 2. de Vita Augustini cap. 16. Ludouicus de Angelis, & alij.

Respondet, multis modis grauius errare Marquez, & eos qui putant Innoc. III. in dictis epist. de Prioris. Aug. Ordinis Erem. loqui: primus error est, dum aiunt Azorij de Priori Ordinis Eremitarum verba Innocentij intelligere: Azorius enim solum refert, quæ Eremitæ dicunt, quorum sententiam implicite rejicit, cum inquit, in toto Decretali Gregoriano huius Ordinis Eremitici nullam præfatus mentionem fieri. Secundus error est, dum vnum casum in duos diuidunt, nam Innocentius de eodem Episcopo Cantuarie tam in prioribus, quam posterioribus literis verba facit, vt statim dicemus. Tertius error est, dum pro Archiepiscopo Cantuarie, Archiepiscopum Conturbiensem ponunt, Archiepiscopatus enim Conturbienfis quantum dicitur ex Prouincialibus Romano, quod duplex apud me habeo alterum manuscriptum vetustissimum, alterum typis edi-

V.M. endem tabula rit monachis quod in eadem. T. Tertio, qui ra 628. scilicet, agesimo, Abba- olectano fecer- 3 relectens, po- titatum, lectio- o, Atrarium SS. eum Maximian- arum. Carara- faraugustanum. Archimonachis, s Episcopus, & . Innocentius. Sicut ex Ordine Ere- do Trithemium is in Eutropio dine Diu. Bene- etum Ildephon- S. Donatus mor- rit, cum scribit monasterium vno ad omnia alia- Liemiano, & a- , & de Augusti- idem autor di- , & si quomodo ar, in quibus can- at, & extra do- us Hybernien- nani, ac etiam B- utum sanctonum agister nonnulli quæ ad S. Patr- t longiore for- m librum rolli- per Hybernien- us.

QVAGESIMVM.

II. aeris ex v- asertori- Canobiorū oluuntur.

ndamentum ant- ti Ordinis Ere- ulsinensium cop- utate quorund- riorum, quæ de- tiam seculis an- lateranensem ha-

184

tum ante centum annos, nullibi reperitur. Conturbia etiam Civitas quantum ex Ptolemaeo, & alijs omnibus Geographis, & Cosmographis videre potuit, nusquam est, aut fuit, solum reperi apud Inalubres in agro nostro Nouariensi Pagum, Conturbiam nuncupatum, cuius nomine forsitan apprehenso à Fratre Innocentio Rampino Terdonensi ob locorum viciniam, quod nomen Cantuariæ obliteratum foret, nec commodè intelligeretur, pro Cantuaria posuit Conturbiam. Fortassis etiam offendit aliquem autorem ignarum, qui Platina, vel aliorum historias transferendo ex latino idiomate in Italicum, pro Cantuaria Conturbiam reddiderit, & dato, quod pro Conturbia intelligere voluerit Cantuariam. Quartus error præcipuus est, quia dicunt, Priorem illum Eremitarum Ordinis S. Augustini fuisse, in quem mea sententia non incidissent, si Innocentij literas in fonte, ut aiunt, legisset. Nam si Prior S. Augustini, de quo Innocentius loquitur, eiusdem Ordinis erat cum illo, cuius causa Pontifex Archiepiscopus excommunicatum declarari præcipit, ille sine dubio erat Prior Ecclesie Cantuariensis monasterij Ordinis S. Benedicti, ut patet ex literis, ea de causa ab ipso Innocentio scriptis Archiepiscopo Cantuariensi, & illius suffraganeis, quæ habentur libro primo Epistoliarum pagina ducentesima decima quarta, & ducentesima decima septima, necnon Prioribus S. Augustini, & S. Gregorij Cantuariensibus, quæ habentur ex eodem libro pagina centesima septuagesima, & centesima septuagesima prima, & sunt illa quæ allegantur à Ioanne Marquez, & Cornelio Licillotto. Et sane si licet arguere, quod ille Prior erat Ordinis S. Augustini, quia intulatur Prior S. Augustini, licet etiam dicere, alterum eius Collegam, cui similiter Innocentius literas dirigit, fuisse Ordinis S. Gregorij, quia intulatur Prior S. Gregorij: Ordo autem S. Gregorij nullus est. Addo monasterium illud S. Gregorij Canoniorum Regularium fuisse à Lampraneo Archiepiscopo Cantuariensi fundatum, ut auctor est Gulielmus Malbesburicensis libro 1. de Episcopis Anglicanis in cap. de Episcopis Cantuariensibus; ergo titulus S. Augustini non ordinis, sed loci erat. Et ut omnes ambages amputemus, monasterium S. Augustini Cantuariæ, cuius Priori Innocentius dictas literas dirigit, ordinis D. Benedicti erat; illudque cum primis nobile, ut colligitur ex libro taxarum Apostolicarum, & expressè aduertit Ioan. Pitius in lib. de Scripturis Anglicanis sub anno 960. in vita Serlonis monachi eiusdem monasterij, & sub anno 1217. in vita Alexandri dicti monasterij Abbatis Et aduerte, quod illa Ecclesia erat dictata D. Augustino Archiepiscopo Cantuariæ, non autem Augustino Episcopo Hipponensi.

IV. Quintum est monasterium Neridanum prope Parthenopem à S. Gaudioso edificatum, ubi Catholicos ex Africa profugos collegit, quod Cornelius Lancillottus, Marquez, ac alij, eremitarum Augustinianum fuisse ex eo affirmant, quia

Gaudiosus, & alij omnes, qui se in illud monasterium receperunt, Africani erant: unde conturbaneum est, eos monasterium illius institutum esse, quod maxime tunc temporis in Africa florabat illud autem erat institutum eremitarum Augustinianum.

Respondet Gaudiosus, & ceteri Africani, pro quibus monasterium Neridanum exstructum fuit, omnes vel Episcopi, vel Sacerdotes, & Clerici erant, ut aperte indicat Victor Vicensis lib. 2. persecutions Wandalicæ, ubi inter alia hæc adfert: Scribit, seriem profectiois eorundem Episcoporum, & Clericorum narrans: Tunc vere memoratus Urbis Episcopum, id est Carthaginum, Deo, & beatorum manifestum Quodvultum, & maximum, & ceteros clericorum nauibus fractis inpositam, nudas, atque expellatis expelli præcepit, quos Dominus iussu altissimi patris sui prospera navigatione Neapolim Casertam perducere dignatus est Civitatem. Et ita etiam dicitur Hieronimus in notis ad Martyrologium sub die 28. Octobris, & tom. 5. Annalium sub anno 439. num. 2. 31. & auctor historici S. Quodvultus, ac etiam vularia Ecclesie Neapolitanæ. Quare deceptus manifestè Marquez, & qui tam libere, quam sine ulla probabilitate iactant, monasterium Neridanum eremitarum fuisse: cum constet, illos omnes, pro quibus exstructum est, & qui se in illud collegunt, non eremitas, sed sacerdotes, & clericos extitisse. Quod autem ait, eo tempore ordinem eremitarum præcipuum, & solum in Africa florasse, voluntarie dicitur, ut ex supra deductis constare potest.

Sextum est monasterium Insulæ Lerinensis Gallijs, quod Marquez cap. 10. §. 1. & cap. 5. §. 2. & 5. à B. Honorato, & Hilario sub D. Augustini Regula institutum fuisse affirmat, sal. d. fundamentum nix, quod B. Hilarius eremitarum Augustinianum institutum profiteretur, antiquum eum Honorato ad Lerinensem Insulam profecturum: Multa etiam alia falsa de hoc monasterio comminiscitur, quale inter cetera est illud de commemoratione D. Patricij in eadem Insula cum monachis, de quo libro sequenti dicemus. Nunc quod ad præsens negotium attinet, respondeo, deceptissimè hunc autorem in eo, quod ait, D. Hilarium eremitam Augustinianum fuisse, priusquam ad Lerinensem Insulam ab Honorato duceretur, de qua re supra cap. 55. ac etiam in eo, quod ait, monasterium Lerinense sub B. Augustini Regula institutum, quod absque fundamento asserit, non monasterium Lerinense monachorum magni nominis, tum sanctitate, tum literatura domesticum, non eremitarum Augustinianum fuisse, de quo vult Sylulstrum Maurolicum lib. 1.

Septimum est monasterium Siffæ apud Tolosam vetustissimum. Nam Flavius Dexter sub anno Christi 424. de hoc monasterio ita scribit: Anno ubi Verbe conata 1176. ad est Christi 424. Sigulstrus ad Episcopum contra Bonifacium se preparat in Gallijs Expositio eius Prefellu à miseribus occidit. Mura Carthago...

condatur, quæ ex tempore non auctoritate revelationis est, munimento mitorum non est permissa vallari. Actus Gaudensy Comiti à miseribus in G. lilia occisi filius cum Henno loannis opem latens Italiam ingreditur. Volens si monasterium monachorum S. Augustini: hoc est monasterium Siffæ ex Chronico S. Augustini.

Respondet, præter quod historia sub nomine Flauij Dexter fidem facere non potest, cum de illius auctore nondum constet, & e contrario constans sit, illam multis modis esse vitiatam, quod ad rem attinet, hæc omnia, quæ Marquez cap. 11. in principio ex Dextro refert, ab aliquo impostore fuisse additamam in exemplo typis edito Casar-Augustæ nihil horum habetur: & præter hoc Marcus Maximus fundationem monasterij Siffæ sub Era 600. hoc est anno Christi 562. constituit. Subiungit etiam Marquez ex eodem libro Dexter: hoc est monasterium Siffæ ex Chronico S. Augustini. Ecce ubi vnde à ditione casita, monachus ordinis S. Augustini, monachus non dicitur S. Augustini, & alia similes, in historiâ Dexter inuicte fuerint, ex Chronico scilicet S. Augustini: cuius Chronici cû nullus antiquorum Historiorum, Chronistarum, auctorum auctorum meminert, illius auctorem diuinare difficile non erit. Sed etiam si demus, hæc Dexter historiâ veram esse, necque quoad hoc, quod de monasterio Siffæ scribit, aliquo pacto vitiatam, respondeo secundò, hunc autorem nihil omnino ad sui ordinis antiquitatem probandam ex hoc testimonio posse haurire. Primò quia eremite Augustinenses non sunt monachi proprie loquendo, necque inter monachos reputari legitime possunt cum ipsi profertur pro authenticis sermones ad eremitas & epistolam sub nomine Valerij ad Augustinum, & testimonium D. Antonini, par. 1. tit. 24. cap. 14. ex quorum omnium sententia Augustinus consultò cinxit se zona pellicea, ut sic illius habitus distinctus esset ab habitu monachorum. Hæc namque sunt Augustini verba referente eodem Antonino ibi loci §. 2. Duodecim sumas partes, qui induimus cucullam nigram, calcamenta, & zonam nigram, ad differentiam monachorum. Quæ verba si Marquez, ac ceteri Venerand. Patres Ordinis Eremitarum verè ipsius D. Augustini verba esse putant, sicut etiam illa epistolæ Valerij, unum è duobus necessariò fateri coguntur, aut se non esse de numero Eremitarum, quos Augustinus instituit: aut se non esse de numero monachorum, cum Augustinus suos data opera à monachis distinguere voluerit. Quare frustra desudant in probando, quod Augustinus monachos instituerit, vel quod olim fuerint monachi Ordinis D. Augustini nuncupati, ad probandam sui ordinis antiquitatem. Velle autem, modò esse eremitas, modò Monachos, & cum iuuat, testimonij fermum ad eremitas vti, & cum iuuat, illos respicere, non videtur bona fide rem agere. Præter quod, ut alias dictum est, cum Ordo, qui nunc est Eremitarum, ex quinque folijs Congregationibus



condatur, qua ex tempore non auctoritate, ne rebellionis ef-  
fer, monasterio in urorum non est permiffa vallari. Actus  
Gaudensy Comitibz à militibz in Gallia occisi filius cum  
Hannas Ioanni opem lateris Italiam ingreditur. Toletu  
fi monasterium monachorum S. Augustini. hoc est mona-  
sterium Siff ex Chronico S. Augustini.

Respondeo, prater quod historia sub nomine  
Flauij Dextri fidem facere non potest, cum de il-  
lius autore nondum constet, & è contrario con-  
flans sit, illam multis modis esse vitiatam, quod ad  
rem attinet, hæc omnia, quæ Marquez cap. 11. in  
principio ex Dextro refert, ab aliquo impostore  
fuisse addita: nam in exemplo typis edito Cæsar-  
augustæ nihil horum habetur: & prater hoc Mar-  
quæ Maximus fundationem monasterij Siffetani  
sub Era 600. hoc est anno Christi 562. constituit.  
Subiungit etiam Marquez ex eodem libro Dextri:  
hoc est monasterium S. Siffæ ex Chronico S. Augustini. Ec-  
ce tibi vnde à ditione castæ, monachus ordinis S. Au-  
gustini, non dicitur monachus S. Augustini, & alia  
similes, in historiam Dextri inuictæ fuerint, ex  
Chronico scilicet S. Augustini: cuius Chronici cū  
nullas antiquorum Historiarum, Chronistarū,  
aut aliorum autorum meminert, illius autorem  
ditiuare difficile non erit. Sed etiam si demus, hæc  
Dextri historiam veram esse, necque quoad hoc,  
quod de monasterio Siffetano scribit, aliquo pa-  
cto vitiatam. Respondeo secundo, hunc autorem  
nihil omnino ad sui ordinis antiquitatem proban-  
dam ex hoc testimonio posse haurire. Primò quia  
eremita Augustinenses non sunt monachi prop-  
rie loquendo, necque inter monachos reputari le-  
gitime possunt: necque ipsi præferant pro authenti-  
cis sermones ad eremitas, & epistolam sub nomine  
Valerij ad Augustinum, & testimonium D. Anto-  
nini 3. par. tit. 24. cap. 14. ex quorum omnium sen-  
tentia Augustinus consulto cinxit se zona pelli-  
cea, vt se illius habitus distinctus esset ab habitu  
monachorum. Hæc namque sunt Augustini ver-  
ba referente eodem Antonino ibi loci §. 2. *Quode-  
cumq; sumus fratres, qui induimus cucullam nigram, cal-  
ceamenta, & zonam nigram, ad differentiam monachoi-  
rum.* Quæ verba si Marquez ac cæteri Venerand.  
Patres Ordinis Eremitarum verè ipsius D. Augu-  
stini verba esse putant, sicut etiam illa epistola Va-  
lerij, vnum è duobus necessariò fateri coguntur,  
aut se non esse de numero Eremitarum, quos Au-  
gustinus instituit: aut se non esse de numero mo-  
nachorum, cum Augustinus suos data opera à  
monachis distinguere voluerit. Quare frustra de-  
fudant in probando, quòd Augustinus monachos  
instituerit, vel quòd olim fuerint monachi Ordinis  
D. Augustini nuncupati, ad probandam sui ordi-  
nis antiquitatem. Velle autem, modò esse Ere-  
mitas, modò Monachos, & cum iuuat, testimonij  
sermonum ad Eremitas vt, & cum iuuat, illos re-  
spicere, non videtur bona fide rem agere. Prater  
quod, vt alias dictum est, cum Ordo, qui nunc est  
Eremitarum, ex quinque folis Congregationibus

supra numeratis constet, siue olim fuerint in Hi-  
spanijs siue in Gallijs monasteria monachorum  
Ordinis S. Augustini nuncupatorum, illa ad hunc  
Ordinem nihil attinebant; vnde peperam defu-  
dant Eremitæ in antiquis monasterijs monacho-  
rum conquirendis, & fingendis.

Tertio respondeo, si demus, vera esse, quæ au-  
tores historie Flauij Dextri, & Marci Maximi scri-  
bunt, pro constanti asserendum; illud monasteriū  
Siffæ apud Toletum Ordinis clericorum canoni-  
corum existisse. Constat enim, eiusmodi Augu-  
stiniani institutum ipso Augustino viuento, non  
solum in Africa, sed etiam in partibus transmarinis  
mirabiliter propagatum, vt ex Possidio cap. 11.  
eò ligetur, & ita notum est, vt non possit, nisi ab  
homine, vel profus ignaro, vel propria voluntate  
ad contradicendum obfirmato, negari. Neq; dif-  
ficultatem facit nomen monachij, tum quòd pro-  
babile ad modum videtur, hoc nomen Eremita-  
rum industria in historiam Dextri, & Maximi ir-  
repissit: tum quòd, vt superius monuit, mos est  
per illa tempora omnes, qui à seculo segregati  
in monasterijs degebant, monachos vocare, siue  
monachi illi essent, siue etiam clerici. Et quòd il-  
lud monasterium non eremitarum, sed clericorū  
fuerit, suadet testimonium Iuliani Toletani ab ip-  
so Marquez cap. 11. §. 3. relatum in hunc modum  
scribentis: *item monasterium S. Marie Siffæ tempore  
Gothorum ab Augustiniano monacho possessum, nunc  
Eremitarum.* hæc enim verba aperte indicant, illos  
monachos eremitas non fuisse: nam aliàs verè di-  
cere non potuissent, illud monasterium prius mo-  
nachorum fuisse, & postea eremitarum.

**O** Certe est monasterium quoddam ordinis  
Gulclimitarum, pro quo Marquez c. 13. §. 16.  
cum Sampson Hayo non parū digladiatur. Quia  
Sampson illud sub D. Benedicti, è contra Mar-  
quez sub D. Augustini Regula institutum affir-  
mat: quod ex forma cuiusdam Priuilegij Pontificij  
ostendit, quod ab Hayo corruptum fuisse conten-  
dit: nam legitima ipsius Priuilegij verba hæc sunt:  
*In primo sigidem statuentes, vt ordo canonicus, qui se-  
cundum Deum, & B. Augustini Regulam in domibus ve-  
stris constitutus esse dignoscitur.*

Respondeo, si ex forma Priuilegij constat, quod  
in illis domibus siue vnum, siue plura monasteria  
essent, non curò iordo canonicus secundum Deū,  
& B. Augustini Regulam erat institutus, nulla cau-  
sa erat, propter quam Marquez tantopere cum  
Sampson Hayo pro illis domibus digladiaretur:  
nisi etiam velit monasteria canonicorum Ordini  
eremit. vendicare, quod an legitime fecerit, non e-  
rit meum iudicare.

Nonum est quoddam monasterium in ciuitate,  
aut diocesi Beneuentana positum, cuius Grego-  
rius IX. in quodam priuilegio meminit, cuius-  
que fragmentum Marquez c. 14. §. 8. refert; illud  
autem huiusmodi est. *Cum in Ecclesia vestra sit ordo  
canonicus secundum Deum, & B. Augustini regulam na-*

in illud mona-  
e: vnde contin-  
instructi erant.  
in Africa flor-  
cinitarum Au-  
ri Africana, pro  
extructi fuer-  
es, & Clerici ca-  
ensis lib. 1. per-  
ha hæc ad littera  
dem Episcopo-  
ne vero memora-  
e, & hanc illa  
in am tunc hanc  
ad, atque ex his  
uifer artem par-  
Compana pre-  
tiam dicunt hie  
sub die 28. Octo-  
D 439. num. 16. h  
der, ac etiam ta-  
nare detestantur  
berè, quam sine  
sterium Nerida  
let, illos omnes  
se in illud coll-  
otes, & clerico  
pore ordinem  
in Africa flor-  
deductis confa-  
le Lertoribus  
to. §. 3. & cap. 1  
sub D. Augusti-  
nat; salò funde  
eremitarum Au-  
retur, antequam  
insulam profect-  
hoc monasteri-  
est illud de co-  
Infula cum mo-  
nemus. Nunc quæ  
pondeo, de priu-  
quod ait, D. Hil-  
uiffis, priusquam  
orato diceretur  
in eo, quod ait  
Augustini Regu-  
mento asserunt  
orum magni no-  
tura domesticum  
in fuit, de quo vi-  
liffæ apud Tolet-  
Dextre sub anno  
ita scribit: *anno d-  
sigilatus ad 27-  
in Gallijs Exuper-  
Mura Carthago-  
curdauit.*

184

inter institutum, ad exemplar salutes. Alex. papa p...  
cessum nostris concedimus, ut qui de civitate Bene-  
vento, sine sint indigeni, sine advena, se & sua in vita,  
vel in morte ecclesie vel a duxerint conferendi, autori-  
tate nostra recipiendi, & retinendi habeant liberam fa-  
cultatem. Dat. Laterani 13. Kal. Decemb. Pontif. nostris  
an. 6. Dicit autem Marquez ibidem, istud Privilegium  
sive Religionis concessum fuisse, ad exemplar  
alterius, quod eidem ab Alexan. III. concessum  
prius fuerat.

Respondeo, pace tanti viri, mirum esse, quod  
cum intelligat, an Privilegium ordini canonico, &  
illius monasterio concessum, dicit possit concessum  
ordini eremitarum, non vereatur monasteria,  
que Pontifices canonici ordinis esse dicunt, ad or-  
dinem eremitarum velledraducere. Sanè illa Ec-  
clesia tempore Gregorij IX. & Alexand. III. erat  
Ord. canonic. regularium, sicut alie innumere in  
Regnis versisque Siciliæ, que ad aliorum manus  
devenerunt. An verò illa sit, quam Eremitæ Au-  
gustinenses in Benedictana civitate nunc obti-  
nent, ignoro: quandoquidem nec Marquez illas  
Ecclesie nomen prodit.

VIII D Eciimum est monasterium Scruitanum in  
Regno Valentie à S. Donato edificatum,  
quod Marcus Maximus, Stephanus Garibay, Am-  
brosius Morales, Licentius Esculanus, Francis-  
cus Didacus, Hieron. Rom. Anton. Hyepec, & alij  
à Marq. relati c. 12. per tot. Ordinis Eremit. fuisse  
testantur.

Respondeo, nullum ex antiquis autoribus pro-  
batis, qui monasterij Scruitani meminerunt, affir-  
mare, illud ab eremitis Augustinensibus, vel sub D.  
Augustini Regula fundatum. Historia Marci Max.  
in ea potissimum parte, in qua de Regula Augusti-  
ni eremitica à S. Donato ex Africa in Hispaniam  
invecta agit, ab aliquo impostore depravata, ma-  
nifestè convincitur ex his, que idem Maxim. in-  
fra de Eutropio Abbate monasterij Scruitani scri-  
bit, illum inter monachos D. Benedicti referre,  
quamquam probabile fuerit, hoc etiam additum  
ab aliquo monacho D. Benedicti. Alij Autores re-  
centes sunt, & turbidam aquam ex turbidis, & vi-  
tatis fontibus hauserunt, sicut alij multiterunt,  
Autores sermonum ad Eremitas, & epistola Sigi-  
berti, & alias historias apocryphas minus cautè se-  
cuti. Verum autem successu temporis aliqui reli-  
giosi sub B. Augustini regula in eodem monaste-  
rio militaverint, nescio, nec magnopere scire cu-  
pio, hoc mihi certum, illos ante annos quadrin-  
gentos, eius, qui nunc est, Eremitarum Ordinis esse  
minimè potuisse, tum propter supradictam etiã  
quia illi monachi sub Abbatis vinebat, quos Au-  
gustinenses non habet, nec vnquam habuerit. Nec  
probabile videtur, quod nonnulli autem, ipsos Ere-  
mitas Abbatis titulis renuntiassent, solis titulis Pri-  
orum contentos, quod & B. Dominicum, ac suos se-  
cisse narrat Antonin. 3. par. tit. 23. c. 4. §. 3. Nam D.  
Dominicus, & socij, qui illud statutu fecerunt, oēs

ferè canonici regulares erant, & Ordo D. Do-  
nati in monasterio S. Romana civitate Tolosano  
quod canonicorum regularium erat, sumum titulu  
accepit, ut patet ex privilegio Honorij III. quod  
habetur in Bullario nuper edito inter Consti-  
tutiones illius Pontificis constitutive secundum  
ideo ex humilitate potuit statuere, nec sua digne  
abbatiales titulos teneant: quia canonici regula-  
res Abbates habebant, sicut etiam nunc habent.  
Ceterum Eremitarum nunquam Abbates habuerunt,  
imò si illos antea habuissent, multò magis nunc  
haberent: & mihi persuadeo, quòd si possent, ad  
Prioratus in Abbatias libentissimè commutassent.  
Præter quod æquè humiles fuerunt monachi D.  
Benedicti, & Cistercienses, & alij, qui nihilominus  
virtute humilitatis illata manente Abbates ha-  
buerunt, sicut etiam nunc habent.

V Ndecimum est antiquissimum, & celeberrimum  
monasterium Benchoriense in Italia,  
sive Hybernia, quod Marquez c. 15. §. 4. inter  
monasteria Eremit. Ord. D. Augustini numerat. Verum  
si quis locellum in vita S. Patricij, Bedæ, & aliorum  
libris Historie gentis Anglorum, Stanlunum, &  
alios de Hybernia monachis scribentes legere  
videbit, hoc, quod Marquez de monasterio Ben-  
choriensi commentatur, magis falsum esse, quam  
ut confutari mereatur. Et cum neq; ille huius  
imaginationis aliud fundamentum afferat, nisi  
quod subita videtur, breuiter dico, si videtur ali-  
quò videtur mihi, nec alijs, qui de monasterio Ben-  
choriensi scripserunt, ex quibus est etiam B. Ro-  
nardus in vita S. Malachie: sed videatur Gual-  
terus Malbesburienensis lib. 1. de Gestis Regum An-  
golorum c. 3.

Duo decimum est monasterium S. Genesij  
pud Carthaginem Spartariam, quod idem Mar-  
quez c. 15. §. 7. ex eo inter domos Eremitarum nu-  
merandum fore contendit, quia fuit in eo Abbas  
quidam per Carolum Magnu ex paribus Gal-  
liarum illic adductus, ad dictum monasterium tra-  
situm, qui se B. P. Augustini strenuum imita-  
torem præfabat.

Respondeo, non satis constare, an illud mona-  
sterium, aut ille Abbas ex Ordine D. Augustini  
fuit. Quod enim erga D. P. August. particulari de-  
votionis affectum gereret, vel quòd illum amari  
sargaret, non necessario concludit, illum B. Au-  
gustini regulare institutum tenuisse, quod etiam  
fuerunt, & nunc sunt, qui erga illum, & erga alios  
Sanctos, v. g. Dominicum, Franciscum, Antonium,  
& peculiarem devotionis affectum gerunt, & al-  
lorum virtutes sedulo imitari student, nec tam-  
en illorum regularia instituta profitentur: & quorum  
numero fuit ille monachus, quem sup. c. 40. memo-  
rimus. Si autem dicamus, illum Abbatem ex Ord.  
D. August. fuisse, citra omnem dubitationem asser-  
endum est, illum canonicum regularem, non erem-  
iticam Augustinensem extitisse. Primò quia, ut di-  
ximus, Eremitæ Augustinenses Abbates nunquam

habuerunt. Secundò, quia tempore Caroli Magni  
in Gallijs nulli Eremitæ Ord. S. Aug. extabant, ut  
supra ostensum fuit, sed omnes regulares vel sub  
regula D. Benedicti militabant, ut monachi, vel  
sub regula D. Aug. & illi erant canonici: florebat  
autem per ea tempora summopere in Gallijs Or-  
do canonicorum D. August. in tantum, ut genera-  
li decreto omnes Galliarum cathedrales illis con-  
cessi fuerint, præter quas alia innumera monaste-  
ria habebant, Abbatibus titulis insignita, ut ha-  
bes ex Concilij Turonensibus, Cabiloniensi, A-  
quisgranensi, Moguntino, & alijs de quibus seq. lib.  
dicemus. Quare si Abbas ille ex Gallijs abductus  
ad monasterium S. Genesij fundandum, erat Ord.  
S. Aug. nò est dubium, fuisse ex ordine canonice.  
& sic monasterium S. Genesij ab institutione ordinis  
canonice non Erem. fuisse. Adde potuisse illud mo-  
nasterium ab antiquo tempore esse alterius insti-  
tuti ab illo, cuius erat sub an. 1260. quo tempore  
Hieron. Romanus de Higera scribit, nonnullos  
fratres ex antiquo monasterio S. Genesij pro-  
fectos supplicasse Regi Sancto pro situ ad mona-  
sterium sui Ord. S. Aug. extruendum. Nihil enim  
prohibet, monasterium antiquum esse, & institu-  
tum novum, ut quotidie videmus, & si illi erant  
Eremitæ, sine dubio erant ex Ord. S. Gulielmi: illi  
enim erant fratres erem. Ord. S. Aug. qui per His-  
panias vagabantur, ut nonnulli historici scribit,  
quos diabolus auter cepit, quos Hieronymus Ro-  
mano aliquo modo antiquos dicere potuit, quod  
centum annis ante illud tempus Hispanias colo-  
rent.

X D Eciimum tertium est ipsum monasterium S.  
Augustini civitatem Tolentanam eodem an.  
1260. eodem Rege Sancto situm concedente, in-  
choatum, de quo plura idem Marquez c. 15. §. 8. sed  
istud post generalem unionem fuit fundatum, nec  
intentum probat.

Decimum quartum est monasterium, quòd  
Sancti Rex Navarrie de an. 1064. Ord. Cist.  
donavit, & monasterio S. Prudentij unitum fuit, cu-  
ius meminit Antonius Hyepec tom. 5. cent. 5. sed  
respondeo, Ant. Hyepec solùm dicere: S. Aug. Hilde-  
brando non donatus est, qui pro remedio anime sue hoc  
monasterium S. Prudentij monast. donavit, ubi sacra est  
Pignora requiescunt, facta est donatio tra. 1102. quod  
quæsi inferri hinc potest pro Erem. Ord. commen-  
dando: in nullum in Orb. fuit monast. S. August.  
quod Eremit. non esset: eo præsertim tempore,  
quo Eremitæ Augustinenses nondum extabant.

Decimum quintum est monasterium S. Chri-  
stophori in diocesi Vicensi, ubi B. Ioan. de Cirita  
vixit, qui Ord. Cister. in Hispanijs plantando  
aditior fuit, quod Marq. c. 15. §. 9. inter monaste-  
ria sui Ord. ponit, quod tamen non probat, nisi ex  
eo, quia ille erat locus Eremitarum. Quæ ratio ni-  
mis frigida est: supponit enim rem manifestè fal-  
sam, quod nulli in Hispanijs Eremita præter Au-  
gustinenses esse poterint.

habuerunt. Secundo, quia tempore Caroli Magni in Gallijs nulli Eremitae Ord. S. Aug. extabant, vt supra ostensum fuit, sed omnes regulares vel sub regula D. Benedicti militabant, vt monachi, vel sub regula D. Aug. & illi erant canonici: florebat autem per ea tempora summo perè in Gallijs Ordo canonicorum D. Augustini tantum, vt generali decreto omnes Galliarum cathedrales illis concessit fuerint, prater quas alia innumera monasteria habebant. Abbatibus titulis insignita, vt habes ex Conclij Turonensibus, Cabilonensi, Aquiligrani, Moguntino, & alijs de quibus seq. lib. dicemus. Quare si Abbas ille ex Gallijs abductus ad monasterium S. Genesij fundandum, erat Ord. S. Aug. non est dubium, fuisse ex ordine canonico. & sic monasterium S. Genesij ab institutione ordinis canon. non erem. fuisse. Adde potuissè illud monasterium ab antiquo tempore esse alterius instituti ab illo, cuius erat sub an. 1260. quo tempore Hieron. Romanus de Higuera scribit, nonnullos fratres ex antiquo monasterio S. Genesij profectos supplicasse Regi Sancio pro situ ad monasterium sui Ord. S. Aug. extruendum. Nihil enim prohibet, monasterium antiquum esse, & institutum nouum, vt quotidie videmus, & si illi erant Eremitae, sine dubio erant ex Ord. S. Gulielmi: illi enim erant fratres erem. Ord. S. Aug. qui per Hispanias vagabantur, vt nonnulli historici scribunt, quos distos autor recipit, quos Hieronymus Romano aliquo modo antequos dicere potuit, quod centum annis ante illud tempus Hispanias colerent.

X. Decimum tertium est ipsum monasterium S. Aug. apud ciuitatem Tolitanam eodem an. 1260. eodem Rege Sancio situm concedente, inchoatum, de quo plura idem Marquez c. 15. §. 8. sed istud post generalem vniõnem fuit fundatum, nec intentum probat.

Decimum quartum est monasterium, quod Sanctus Rex Nauariae de an. 1064. Ord. Cist. donauit, & monasterio S. Prudentij vntum fuit, cuius meminit Antonius Hyepes tom. 5. cent. 5. sed respondeo, Ant. Hyepes solum dicit: S. Aug. Helde Regu Sanchi donatio est, qui pro remedio anime sua hoc monasterium S. Prudentij monast. donauit, vbi sacra etu pignora requiescunt, sicut est donatio Era 1102. quid quæso inferri hinc potest pro Erem. Ord. cominendo iam nullum in Orbe fuit monast. S. August. quod Eremit. non esset eo præsertim tempore, quo Eremitæ Augustinenses nondum extabant.

Decimum quintum est monasterium S. Christophori in diocesi Vicensi, vbi B. Ioan. de Cirita vixit, qui Ord. Cisterc. in Hispanijs plantando adiutor fuit, quod Marq. c. 15. §. 9. inter monasteria sui Ord. ponit, quod tamen non probat, nisi ex eo, quia ille erat locus Eremitarum. Quæ ratio nimis frigida est: supponit enim rem manifestè falsam, quod nulli in Hispanijs Eremitæ præter Augustinenses esse potuerint.

Decimum sextum est S. Iuliani in Promontorio Alcobatia, quod frater Bernardus Britto Ordinis Cisterciensis monasterium Eremitarum Ordinis S. Augustini fuisse affirmat, dum Regis Alphonsi donationem Ordini Cisterciensi, & monasterio de Alcobatia factam de anno 1157. recitasset, scribens, monachos Cistercienses in illis promontorijs reperisse monasterium S. Iuliani Eremitarum Ordinis S. Augustini.

Respondeo, Bernardus Britto recens est, & adhuc in viuis forsan agit: & probabiliter credi potest, quod de illo monasterio scribit, ex suggestione Eremitarum Augustinensium scripsisse, quibus quod solida documenta penitus deficiant, nullum non mouent lapidem, vt saltem istis admiculis suam causam tuantur. Et potuit illud monasterium antiquum Eremitarum domicilij fuisse, non tamen Augustinensium, sed hunc autorem vel de suo, vel ex illorum suggestione titulum Ordinis S. Augustini addidisse, quod in historia Dexteræ, & Maximi non semel factum, supra indicauimus. Aut tandem dicendum, illos Eremitas Gulielmi fuisse, quorum institutum iam in illa promontorijs sedes suas posuerat, vt statim dicemus.

Decimum septimum est monasterium de Pigna firme in Cluio regionis Lusitanie à sancto Martyre Ancirado ædificatum, qui ex Alemania profectus post monasterium ibi extructum, cum in Patria reueteretur, in finibus Heluetiorum apud Lacum Tigurinum à latronibus confossus, martyr occubuit, sicut Eutrandus Era 822. scribit.

Respondeo, verba Eutrandi esse, si tamen illius historie fides adhibenda est. S. Auct. à Lusitanica ex Germania venit in Hispaniam, Lusitaniam, & in ripa fluminis Tegi propè Ciuitatem Stabilitanam aliquot annos sa. Re degit. Reuersus autem ad Alpes non procul à lacu Tigurino vulneribus latronum confossus martyrio coronatur. Remanens vestigia huius sancti Abbatis in Lusitania in Oppido huius prouincie Ataxie, & Monardi. Vbi vides, quæ Marquez de monasterio de Pigna firme per illum fundato addit, de suo cogitasse: præsertim cum communis illius prouincie sit traditio, quam Theobaldus in Vita S. Gulielmi c. 18. & officia Ordinis Gulielmitarum firmant, vel ipso Marquez referente cap. 17. §. 2. illud monasterium de Pigna firme à S. Gulielmo fuisse fundatum anno 1040. præter quod non defunt, qui affirmet, hunc Anciradum S. Benedicti monachum fuisse, & eundem cum S. Meinrado, cuius Trithemius, & Molanus, ac nouissimè Cardinalis Baronius meminerunt. Nec refert, quod proferat Marquez concessione eadem monasterio sub anno 1226. sub titulo Eremitarum Ordinis S. Augustini factam, quia Eremitæ, qui in Lusitania olim Ordinis S. Augustini vocabantur, erant Gulielmitæ.

Decimum octauum est monasterium S. Andree Burgense, de quo Azorius tomo 1.

XI.

XII.

TV M. Ordo D. D. munitatis Tolitanæ, rat, summi honorij III. quæ inter Constitutione secunda in ne sui demerit canonici regulam nunc habere. abates habuerunt, ulto magis magis si postea, omne commutauerunt monachos. qui nihilominus ante Abbates habuerunt, & celeberrime orientis in Iracez c. 15. §. 4. numerat. Venerabilij, Beduini, Stanhirsus, scribentes legere monasterio Bolsum esse, quam neq; ille huiusmodi afferat. nico, si videtur monasterio hoc est etiam D. Bol videtur Gulielmiffis Regum Antim S. Genesij quod idem monasterium in Eremitarum fuit in co. Abbat monasterium in lrenum amala re, an illud monasterium D. Augustini. R. particularis de illud amala dit, illum B. August. quot erant lum, & erga aliam tum gerunt, & vident, nec tamen teneur: è quorum m sup. c. 40. reat Abbatem ex Ord. lubitationem regularem, non erit. Primò quia, vt de Abbates nunquam habuerunt.

184

lib. 12. c. 23. qu. 5. ita scribit: *ex veteri primo, & certissimo Ordinis monumenti apparet, eius nonnulla cenobia ante Innocentium III. fuisse fundata, vt Londoniense in Anglia anno 1079. in Hispania Burgense anno 1149. & Salmanticense anno 1202.*

Respondco. Millies dictum, ac decantatum, ea omnia, quæ Azorius toto eo libro de Ordine Eremitarum scribit, fateri se vltro, ex illorum relatione narrare, quam relationem in multis apertè rejicit, & quod ad antiquitatem attinet, omnino suspectam habet, dum inquit, probabiliorem sibi videri contrariam opinionem, quod Ordo, qui nunc est, à D. Augustino originem non habuerit, sicut dicit D. Antoninus tit. 24. cap. 14. quanquã, quod ad monasterium Burgense attinet, si præcensam antiquitatem habet, citra dubium asserendum est, illud à Gulielmuto fuisse fundatum: maximè cum fateatur Marquez, præcipua Eremitarum Cenobia, quæ nunc illorum Ordo in Italia, Hispaniis, & Galliis obtinet, à Gulielmitis esse fundata cap. 23. §. 14. prope initium.

Decimum nonum est monasterium S. Engratii in Villa Caruagial nuncupata, in quo Eremitas Augustinenses degisse, colligitur ex quadam scriptura, quæ reperitur in Ecclesia Bracharensis: sed cum de tempore illius scripturæ non constet, non opus est in ea examinanda diutius immorari.

XIII

Vigesimalium est monasterium Vlyssiponense circa tempora Alphonsi Henriquez fundatum, quod ab Eremitis Augustinensibus extructum fuisse, testatur primò Historia eiusdem Regis, quæ in quadam turri ciuitatis Vlyssiponenensis custoditur. Secundo habetur ex quodam libro historiarum typis edito certi auctoris nomine Ota, qui liber habetur in Bibliotheca Canonicorum Regularium D. Vincentij. Tertiò ex libro fundationis eiusdem monasterij D. Vincentij. referunt enim prædictæ historiae, tempore expugnationis ciuitatis Vlyssiponenensis per Regem Alphonsium Henriquez factæ, plures magnos Principes, & milites strenuos zelo fidei Catholice armatos ex partibus Septentrionalibus Angliæ, Galliæ, & Germaniæ illuc superpetas ei laturos accurrisse: capta vero Ciuitate Regè, vt erat religiosus, & pius, duas Ecclesias, alteram B. Mariz ad Martyres, alteram D. Vincentio Martyri nuncupatam erexisse: referunt etiam Abbatem quendam Gualterum nomine, cum quatuor socijs, suum Ordinem in illis Regionibus instituti gratia, illuc contendisse: ac rogasse Regem dictum Abbatem, vt Ecclesiæ D. Vincentij curam susciperet: qua suscepta, cum illam monasterio Præmonstratensi subdere vellet, cuius Ordinis ipse Gualterus erat, Rege abouente idem Gualterus post aliquot dies Ecclesiæ relicta in suâ patriam est regressus, socijs, qui secum venerant, in eadem Ciuitate manentibus: qui Ciuius flagitantibus monasterium Ordinis Eremitarum in quadam colle Vrbi propinquo erexerunt. Quod autem illi socij, qui cum Gualtero venerant, alterius

essent Ordinis ab ipso Abbate, probat Martini ex eo, quia Gualterus Præmonstratensis Ordinis erat, socij verò erant Ordinis D. Augustini, vt eadem historia tradunt. Quod verò essent Eremitæ, probat primò ex eo, quoniam cum Ciues Vlyssiponenfes eos rogarent, vt monasterium inter Ciuitatem extruerent, responderunt illi, iuxta statuta Ordinis instituta, se à Ciuitate separatos, vt vere oportere, quam ob causam locum in e. loco eminentiori, & à Ciuium conuersatione longè remoti, eis ad monasterium extruendum elegerunt. Secundo idem confirmat ex quodam scripto, quod in Archiuo eiusdem monasterij S. Vincentij Almario tertio habetur: ibi enim extat Liber, qui Ordinarium Congregationis S. Augustini scribitur, in quo inter alia folio 84. hæc habet: *Alphonsus capta Vlyssipona, & cogitans de ponenda Religione S. Vincentij, accessit socij Gualterus, & alios duos fratres Ordinis Eremitarum, & nescit uti maneret: que vocauit Canonicos D. Augustini. De hoc monasterio Eremitarum per istos socios Abbatem Gualteri ædificato longissime statat Marquez cap. 18. & 19. ferè per totum, vbi de illius antiquitate, & de competentia, & iure præcedendi prædicatos Canonicos D. Vincentij plura de more effudit.*

Respondco ad hæc omnia. Si Marquez huiusmodi fundationis monasterij D. Vincentij, continetur, integra fide in suo libro retulisset, tantum ipsum ab onere duo illi capita sui libri videlicet, & 19. scribendi, tum etiam nos ab onere alium rationem retegendi, omnino leuasset. Verum quod quidem non solum alienis opibus se ipsum dare non erubescit, verum etiam Canonicos Regulares ad falsum testimonium ferendum impellit, compellor hoc in loco veridicam & integram historiam ex Cartophilico, sive Archiuo eiusdem monasterij S. Vincentij, opera Reuerendissimi Petri, & Domini, mihi pluribus nominibus superpredicti, Domini Antonij à Cruce, Illustrissimi Congregationis S. Crucis Colimbricensis Canonici Regularium Ordinis S. Augustini Abbatis Generali, per manum publici Notarij, in forma authentica, & probante nuper extractam, ac verbatim transmissam exhibere: non afferam totam historiam, quod libro sequenti in describenda fundatione dicti monasterij iterum repetenda sit: sed solum illius fragmentum, quod etiam solum ad rem attinet, quodque Ioannes Marquez egregie ad suum commodum immutauit, fragmentum hoc est, quod etiam ille cap. 1. §. 3. licet correptè exaruit: *Cogitans ante interea Rege, vt prædictum monasterium ibi Collegio, ecce summa sanctitatis Abbatem nomine Gualterus Canonici Regularis Præmonstratensis Flamengus natione Vlyssiponiam aduenit, conuocatus se quatuor sui Ordinis fratres, cuius timere: capta enim nouam velle ædificare Congregationem: de quo Rex audiens bona plurima dixit, in eum aduentu minus letos spectatur, iamque parat præponere illum præfata si placuerit, cuius commoda tenetur solvitur. Prædictum*

Abbas

Abbas, cum intrasset ad Regem, & ab eo postulatæ loci adificanda Congregationi optum. Rex peritoni eius tale fuerat dicitur responsum: *est mihi abbas quidam Basilicæ de nouo fundata, quam apud me vehementer diligens videri quæ modo seruuat, sperans de die in diem mihi delinere a Deo hominem, cui securus regimæ eius committere possunt: nunc ergo carnis spem meam Diuino nutu aduertit esse completam, opto vos eiusdem Basilicæ libenter suscipere curam, & consilium planè nostrum, & auxilium cum parauit aque regio vos semper comitabuntur. Illi à Rege perorato, Ecclesiæ S. Vincentij gubernacula suscepit abbas Gualterus, &c. & infra: verum de casero restat dicere, quod istum fuerit Rege, vt que ad tempus nostra, nam in prima eius fundatione extitit illam Rex Alphonsus, per vires in ea constitutus presbyterus, qui missis quatuor socijs, quorum primus fuit Roberto, cuius supra mentionem fecimus: secunduus, Hora genere Angliæ: tertius, Saluus finibus Angliæ: quatuor socij sui deinde venit abbas Gualterus, qui vt prædictum, Rege consilio uisus, primò prelatu esse: sed cum vellet eam subdere Præmonstratensi monasterio Canonici Regularium, vt esset illa sua: Rex verò non acquiescit, dimissa ea cum pace, in terram suam reuertitur ad se. Hæc ex prædicta historia ne in apice quidem immutata, quæ si cum eadem historia à Marquez excerpta conferas, videbis ab eò duobus locis immutatam, primo in principio, nam loco illorum verborum: *Ecce summa sanctitatis abbas nomine Gualterus, Canonici Regularis Præmonstratensis Flamengus natione Vlyssiponiam aduenit: conuocatus se quatuor sui Ordinis fratres*: Delecto nomine Canonici Regularium Præmonstratensium, & sociorum sui Ordinis, reposuit illa verba: *Ecce quidam summa sanctitatis abbas nomine Gualterus Flamengus natione Vlyssiponiam aduenit conuocatus se quatuor sui Ordinis fratres*. Secundo in fine nam pro illis verbis: *sed cum vellet eam subdere Præmonstratensi monasterio Canonici Regularium, vt esset illa eius*. Delecto nomine Canonici Regularium posuit: *Sed cum vellet eam subdere monasterio Præmonstratensi, vt esset illa eius*. Quos errores si corrigas, & verba historia fideliter restitueris, falsitatis apertissimè conuincas ea omnia, quæ de monasterio Ordinis Eremitarum per socios Abbatis Gualteri Vlyssiponæ ædificato duobus illis capitibus idem autor scribit: primò namque falsum est, socios illos, qui cum Abbate Gualtero venerant Vlyssiponiam, alterius Ordinis fuisse, cum textus historie dicat, illos eiusdem Ordinis, cuius erat Gualterus extitisse: secundo, multò magis falsum est, illos non fuisse eiusdem Ordinis, quod essent Ordinis S. Augustini, Gualterus verò Ordinis Præmonstratensis, cum nullus nesciat Ordinem Præmonstratensem, D. Augustini Ordinem esse, & talem committere vocari: tertio falsum est, illos socios fuisse Ordinis Eremitarum, cum essent Ordinis Canonici Regularium: quarto falsum est, Ordinariū Congregationis S. Rufi dicere, Gual-*

Abbas, cum intrasset ad Regem, & ab eo postulasset locum adificanda Congregationi aptum: Rex petitioni eius tale fecit deesse responsum: est mihi Abbas quidam Basilie de novo fundata: quam apud me vehementer diligens usque modo servavi. sperans de die in diem mihi delinari a Deo hominem, cui securus regimine eius committere possum: nunc ergo carmen ipsum meam Diuino uisus ad votum esse completam, opto vos eiusdem Basilie libenter suscipere curam, & consilium plane nostrum, & auxilium eum patrocinio aque regio vos semper comitabuntur. Ita a Rege peroratu, Ecclesia S. Vincentij gubernacula suscepit Abbas Gualterus, &c. & infra: verum de cetero restat illi, qui in eum fuerint Rectores, usque ad tempora nostra, nam in prima eius fundatione vixerunt illam Beatus Alphonfus, per vices in ea constitutus presbyterus, qui missis quatuor curaret, quorum primus fuit Robertus, cuius supra mentionem fecimus: secundus, Hora genens Angli: tertius, Saltruus similiter Anglicus: qui & monachus sui ordinis fuit Abbas Gualterus: qui ut praedictum, Rege consilio uolente, primo prelatu effectus: sed cum uellet eam subdere Pramonstratensi monasterio Canonico: eam Regularium, ut esset filia eius, Rex uero non acquiescit, dimissa ea cum pace, in terram suam reuertitur ad sua. Hec ex praedicta historia ne in apice quidem immutata, quae si cum eadem historia a Marquez ex scripta conferas, uidebis ab eo duobus in locis illam immotam, primo in principio, nam loco illorum uerborum. *Ecce summa sanctitatis abbas uonius Gualterus, Canonice Regularis Pramonstratensis* Flamenguae natione Vlyssiponiam aduenit, comitatus in se quatuor sui Ordinis fratribus: Delecto nomine Canonico Regularium Pramonstratensium, & sociorum sui Ordinis, reposita ista uerba: *ecce quidam summa sanctitatis abbas uonius Gualterus Flamenguae natione Vlyssiponiam aduenit* comitantibus se quatuor Ordinis S. Augustini fratribus. Secundo in fine: nam pro illis uerbis, sed cum uellet eam subdere Pramonstratensi mihi. *Beato Canonico Regularium*, ut esset filia eius. Delecto similiter nomine Canonico Regularium posuit: Sed cum uellet eam subdere monasterio Pramonstratensi, ut esset filia eius. Quos errores si corrigas, & uerba historia fideliter restituas, falsitatis aperitissime conuincet ea omnia, quae de monasterio Ordinis Eremitarum per socios Abbatis Gualteri Vlyssipone adhibito duobus illis capitibus idem autor scribit: primo namque falsum est, socios illos, qui cum Abbate Gualtero uenerunt Vlyssiponiam, aliterius Ordinis fuisse, cum textus historiae dicat, illos eiusdem Ordinis, cuius erat Gualterus ex uisum secundum, multo magis falsum est, illos non fuisse eiusdem Ordinis, quod essent Ordinis S. Augustini, Gualterus uero Ordinis Pramonstratensis, cum nullus nesciat Ordinem Pramonstratensem, D. Augustini Ordinem esse, & talem communiter uocari: tertio falsum est, illos socios fuisse Ordinis Eremitarum, cum essent Ordinis Canonico Regularium: quarto falsum est, Ordinarium Congregationis S. Rufi dicere, Gualterum, & eius socios fuisse Eremitas Ordinis S. Augustini: & si Ordinarium per errorem id dixisset, corrigendum esset, cum constet, ipso Marque concedente, Gualterum Pramonstratensis Ordinis fuisse: quinto falsum est, monasterium a sociis Abbatis Gualteri fundatum Eremitarum Augustini constitutum fuisse, erant enim Ordinis Pramonstratensis, quorum institutum, loca ab hominum conuersione remota requirebat. Demum falsum est, monasterium quod de praecedentia cum Canonice S. Vincentij aliquando contendere uoluit, fuisse a sociis Gualteri fundatum: nam illud fuit monasterium Eremitarum Ordinis S. Gulielmi, ut cap. 3. in fine dictum fuit. Hinc uero habes, unde omnia eludas, quae de antiquitate monasteriorum Ordinis S. Augustini in Lusitania existentium sepius replicat, & inculcat, uel enim erant Ordinis Canonico Regularium S. Augustini nuncupatorum, uel Pramonstratensium, uel Eremitarum S. Gulielmi qui similiter Eremitae Ordinis S. Augustini nuncupabantur secundum aliquem.

terum, & eius socios fuisse Eremitas Ordinis S. Augustini: & si Ordinarium per errorem id dixisset, corrigendum esset, cum constet, ipso Marque concedente, Gualterum Pramonstratensis Ordinis fuisse: quinto falsum est, monasterium a sociis Abbatis Gualteri fundatum Eremitarum Augustini constitutum fuisse, erant enim Ordinis Pramonstratensis, quorum institutum, loca ab hominum conuersione remota requirebat. Demum falsum est, monasterium quod de praecedentia cum Canonice S. Vincentij aliquando contendere uoluit, fuisse a sociis Gualteri fundatum: nam illud fuit monasterium Eremitarum Ordinis S. Gulielmi, ut cap. 3. in fine dictum fuit. Hinc uero habes, unde omnia eludas, quae de antiquitate monasteriorum Ordinis S. Augustini in Lusitania existentium sepius replicat, & inculcat, uel enim erant Ordinis Canonico Regularium S. Augustini nuncupatorum, uel Pramonstratensium, uel Eremitarum S. Gulielmi qui similiter Eremitae Ordinis S. Augustini nuncupabantur secundum aliquem.

**V**igesimum primum est monasterium Conuentense, quod Cornelius Lancillottus lib. 2. cap. 16. & lib. 3. cap. 71. & alij dicunt Canonicum Regem post acceptum Papae brachium S. Augustini, & Conuentum missum, ipsi Eremitis Augustinianis cum alijs multis in ea Ciuitate, & alijs locis per Angliam extruxisse, ob ingentem animi sui propensionem erga ipsam Ordinem Eremitarum, allegantes Gulielmum Malbesburiensem, in historia Anglica, & Baronium tomo uadecimo An. alium sub anno 1027.

At deipiuntur profecto isti autores, & de Regis Canoti beneuolentia sibi ipsis nimis blanditur, quippe qui eos non solum monasterijs non dedit, sed nec uisit unquam, nec somniauit: nec reperient apud Gulielmum Malbesburiensem, aut Baronium, aut alium historicum antiquum, & probatum ex multis qui de rebus Anglicanis scripserunt, quantae annuum 1230 illorum Ordinis apud Anglos propagati meminerit. Libri praemanibus omnium sunt, nec laborare oportet in exponendo, cuiusnam Ordinis esset monasterium Conuentense, ad quod Rex Canotus B. Augustini sacra pignora transmissit: erat enim Ordinis D. Benedicti, ut idem Malbesburienensis, & alij passim fatentur, & constat ex epistola Innocentij III. Archiepiscopo Cantuariensis, & Episcopi Lincolnensis, & Vigorniensis pro eodem monasterio scriptis, quae habetur in primo libro epistolarum huius Pontificis pagina 109 eiusdem instituti erant multa alia monasteria ab eodem Rege in Anglia extructa: multa etiam Ordinis Canonico Regularium ex Renato Chopino in Monastico lib. 2. titulo 2. num. 18. nullum autem Ordinis Eremitarum, qui Ordo ante annum 1230. Angliam non uisit: & quod magis refert, errant cum dicunt ex Gulielmo Canotum Regem illum fuisse, qui D. Augustini

ni bra

M. V. M.  
 obat Mar  
 gullini, v  
 tenti Ere  
 Cues Vly  
 rium intra  
 illi, iuxta  
 te se parat  
 cum in e  
 que longe  
 endum ob  
 quodam  
 maffrij S.  
 enim extra  
 nis S. Rufi  
 huc habet  
 de poneda  
 maffrij S.  
 & nolanu  
 gullini. De  
 socios Abba  
 ctar Marq  
 e illius ant  
 redendi ip  
 more effan  
 quez histo  
 centij, cui  
 uolisset, n  
 bri uidebat  
 onere illu  
 et. Verum  
 us se ipsum  
 Canonicos  
 erendum in  
 om & integ  
 rchitudo ei  
 ere quidam  
 nibus susce  
 astriffima  
 onis Canon  
 gullini Abba  
 iorij in form  
 ractam, ac  
 am totam  
 ribenda fun  
 etenda fit:  
 etiam solum  
 Marquez e  
 t, fragmen  
 licet corre  
 os aduina  
 itatu Abba  
 Pramonstr  
 ur, content  
 it meri: cau  
 de quo Rex  
 tu minus let  
 asat a Bas  
 Praditum  
 Abba

194

ni brachium Papie emptum Conuentiam detulit, aut mistinam Golicimus non dicit hoc fecisse Regem Canutum, sed quendam Archiepiscopum nomine Egelnothum, qui Roma rediens in Patriam, illud tempore eiusdem Canuti Papie emit, quod replicat lib. 4. de Episcopis Anglicanis pagina 289. vbi hæc habet: *ouentria habetur brachium Magus Augustini, ceruicibusque in calasura butus, modi litera. Hoc brachium S. Augustini Egelnothus Archiepiscopus rediens à Roma ad Papiam emit centum talenta argenti, & talenta auri.*

CAPVT QVINQVAGESIMVM OCTAVVM.

Regale templum, & Cenobium D. Petri in Cælo Aureo Papie pro Clericis Canonicis, non pro Eremitis Augustinensibus à Rege Luitprando fuisse instauratum.

I. **M**anicum nunc restat nobis præclarum, ac nobile D. Petri in Cælo Aureo Papie monasteriũ à Rege Longobardorum pijsimo Luitprædo Regia sanè magnificentia exstructum, & liberalitate, maximis donis, & ingentibus diuitijs honorum temporalium, ac etiam spiritualium locupletatum, sed in primis pretiosissimo thesauro sacrorum pignorum D. Patris Augustini exornatum, atque ideo dignum, vt illius recordatione veluti Regia quadam celsa primũ librum concludamus. obsequemus, & communiamus; & etiam pro eius iuribus tuendis omnibus viribus decertemus. De hoc præclarissimo Cœnobio Ioannes Marquez capit. 15. integris §. 1. 2. & 3. fratrem Iordanum libr. 1. capit. 18. Coriolanum in Chronica in §. quoniam Ordinè Ludouicum de Angelis lib. 6. cap. 4. Cornelium Lancillottum lib. 3. cap. 68. & alios ex parte fecutus, vt illud suo Ordinæ illius antiquitatem commendandam vendicaret, frequenter literis mandauit. Primò, fratres Eremitas Augustinenses, quo tempore Luitprandus Rex Longobardorum D. Patris Augustini Reliquias ex Sardinia Papiam transfudit, in eadem Ciuitate monasteriũ habuisse. Secundo, Regem Luitprandum cum supradictis B. Augustini Reliquijs ipsos Eremitas Augustinenses ex ciuitate Callaritana, vbi in monasterio S. Saturnini ad ipsarum Reliquiarum custodiam assidebant, Papiam transfuisse, & ad illarum custodiam deputasse; & de Eremitis, non de Clericis Canonicis locutum Petrum Oldradum in literis

eiusdem translationis ad Carolum Magnum dicit. Tertio, monasterium D. Petri in Cælo aureo à Rege Luitprando exstructum, ipsi Eremitæ Augustini assibus an. 921. vel 721. donatum: hæc postea Barbaris in Italiam erumpentibus ipsi Eremitæ pulsati, & monachi Benedictinenses substructi ducti, quibus tandem deficientibus subiuuati Canonici Regulares. Quarto temporibus Ioannis Papæ XXI. huius nominis reuelatum fuisse eandem Religioso Ordini Eremitarum D. Augustini reliquias Eremitis Augustinensibus reddidisse, ac intra spatium duorum mensium eiusdem Papæ literas Papiam delatas, quibus dictas reliquias ipsi Eremitis restitui mandabat. Quinto in Consistorio Cardinalium coram eodem Ioanne XXI. probatum, & declaratum fuisse, quod Ordo Eremitarum effect prima Religio à D. Augustino instituta. Sexto in eodem Consistorio tractatum, quod fuisse de monasterio D. Petri in Cælo aureo in Eremitis vt potè veris, primis, & originarijs illius possessioribus, & indubitè spoliatis, respondendo. Septimo, Ioan. XXI. eisdem Eremitis illegitimè spoliatis fuisse antiqua possessione reddidisse, & tunc potuisse Eremitas sepulchrum D. Patris Augustini indicare. Octauo, Carolum Magnum Papiæ Academiæ prima fundamenta per duos Eremitas Augustinenses in monasterio item D. Augustini iecisse: quæ omnia cum alijs multis quæ illum in dictis paragraphis 1. 2. & 3. videri possunt.

**V**erum isti viro iure optimo illud respondere potest, quod D. Benedictus Totilæ Spalatio Regis ornamentis insignito sibi occurrente ait: *Depone filie, de pone, quod gero: nam tuam non est. In profecto huic auctori, ac ceteris sui similibus illud reuerentia dici potest, quia Regium D. Petri in Cælo aureo Templum, ac Cœnobium velle non est, nec aliquando fuit, nec patres vestri Gregorium IX. cuius tempore in partibus Lombardiæ primum visi sunt, vt ille met in literis cap. 25. recitatis ait, idem D. Petri templum, aut monasterium vnquam viderunt: & quanquam hæc coniectura, quæ dictus auctor de prædicto monasterio, à D. Patris Augustini reliquijs Ordini Eremitarum restituitis iactat, vt potè gratis, & sine telluribus asserta, merito contemni, & gratis negari possunt, & forsitan deberent: nihilominus pro maiori elucidatione, & corroboracione veritatis, statim sequentes assertiones, quas authenticis Romanis Pontificum, Imperatorum, & Regum, & aliorum Principum priuilegijs, quæ in cartophylacijs ipsius monasterij D. Petri in Cælo aureo in corpore seruantur, euidentissimè probabo. Prima ætate Antiquissimũ D. Petri in Cælo aureo templum, ac simul Cœnobium à Rege Luitprando propriè illud exstructum clericis Canonicis, qui Regulares nunc dicuntur, ante sacras Reliquias D. Augustini ex Sardinia co translatas incolabant, & iure possidebant. Secunda, translationi dictarum reliquiarum Eremitæ Augustiniani nullatenus interue-*

runt, multò minus eiusdem reliquijs custodiendis fuerunt per Regem Luitprandum destinati. Tertia, post translatas B. Patris Augustini reliquias Luitprandus D. Benedicti monachos sanctitatis fama tunc per totum Orbem fragrantis in dicto monasterio sub Abbate monacho constituit, & clericis Canonicis in eadem Ecclesia Diui Petri adiunxit Quarta, monachi D. Benedicti in eodem monasterio, & cum illis clericis Canonicis in eadem Ecclesia vsque ad Honorij III. Pontificatum steterunt. Quinta, sub Honorio III. deficientibus monachis D. Benedicti Clerici Canonicis vsque ad annum 1177. Ecclesiam, & etiam monasteriũ D. Petri in Cælo aureo tenuerunt. Sexto, Ioan. Papa XXI. neq. Ecclesiam D. Petri in cælo aureo, nec monasterium, multò etiam minus sacras D. Augustini reliquias Eremitis tradidit, sed solum ad Dominum Iustitiam in dicta Ecclesia cum clericis Canonicis citandum ex Apostolica indulgentia admittit. Septima, per huiusmodi admissionem iura Abbatis, & Canonicorum, tum in Ecclesia, tum in omnibus illius membris nullatenus fuerit subtrahita. Octaua, non solum corpus B. Augustini per Ioannem XVII. Venerandis Patribus Eremitis nõ fuit donatum, aut restitutum, vt illi fatentur, sed nec locum certum, vbi illud reconditum seruatur, vnquam monstrare potuerunt, aut viderunt.

II. **P**rima propositio duas partes habet, altera est, clericis Canonicis Regiam D. Petri in Cælo aureo Basilicam ante translatas D. Patris Augustini reliquias tenuisse ac iure possidisse. Altera D. Petri Cœnobium, similiter ante dictam translationem à Rege Luitprando clericis Canonicis fuisse redificatum. Prima pars probatur authentico Priuilegio, quod dictus Luitprandus Lucido dicte Ecclesie Archiepiscopo byterro, & clericis religiosi sub illius regimine ibidem degentibus, ac illorũ Religioni anno Christi 773. Indictione 11. Regni verò eiusdem Luitprandi tertio concessit, siue potius ab Arriperto illius prædecessore concessum confirmauit, cuius originale est Papiæ in dicto monasterio D. Petri in Cælo aureo, authenticum verò apud me teneco. Huius verò exemplum fideliter redactum est illius formæ, quæ hic sequitur:

*Placuit Luitprandus Rex. Basilicæ beatissimi Apostolorum Principis Petri sic foru illius Ciuitatis Ticinensis, & Venerabilis viri Lucido presbytero. Sicut, quæ Prædicti nostri Longobardorum Regi pro anime salutacione sua, & statu filij istius gentis nostra Longobardorum veteri subbu conulerant locu, firma firmius manere, constantiter credimus in Omnipotentis Dei misericordia, quod vestrum semper firmum, & stabile permaneat Regnum, hoc ergo detulit Veneratio tua in presentia nostra Excellentia præceptum Decefforis nostri Arriperti Regis, in quo continetur, quod suprasata Basilicæ B. Petri, vel tua abbasati suo dono concesserit Alipem, quæ dicitur plana, cum omnibus Villis sibi assignatis, vnde etc, id est fines Serra de Alpe, quæ dicitur lun-*

Magnum d... in Caelo... ipsi Erem... onatum: E... tibus ipsi E... cibus subin... subintroit... oribus loan... tum fuisse... m. D. Augu... bus redende... eiusdem Pa... r... reliquas... nio in Cae... Ioanne XXI... quod Ordo E... Augu... tractatu... celo aureo... originarijs... reddendo. S... editas illegi... dididisse, &... m. D. Pat... fagnum Pap... per duos l... io item D. A... lijs multis op... videri poss... illud respon... Totius Sp... sibi occurre... p... m... si similibus... um D. Petri... obium vestr... atres vestri... partibus Lan... et in literis... plium, aut mo... quam h... monasterio, A... dini Erem... sine testimo... negari poss... oro maiori... titatis, statu... cibus Roman... um, & alio... ophilacis ip... inco:rupta... Prima altera... ureo templi... prando prop... qui Regula... s. D. Augu... bant, & iure... arum reliqui... atenus inter... runt.

runt, multo minus eiusdem reliquias custodiendis fuerunt per Regem Luitprandum destinati. Tertia, post translata B. Patris Augustini reliquias Luitprandus D. Benedicti monachos sanctitatis fama tunc per totum Orbem fragrantibus in dicto monasterio sub Abbate monacho constituit, & clericis Canonici in eadem Ecclesia Dni Petri adiunxit. Quarta, monachi D. Benedicti in eodem monasterio, & cum illis clericis Canonici in eadem Ecclesia vsque ad Honorij III. Pontificatum steterunt. Quinta, sub Honorio III. deficientibus monachis D. Benedicti. C. li. clericis Canonici vsque ad annum 1127. Ecclesiam, & eam monasterium D. Petri in Caelo aureo tenuerunt. Sexto, Ioan. Papa XXI. neq. Ecclesiam D. Petri in caelo aureo, nec monasterium, multo etiam minus sacras D. Augustini reliquias Eremitis tradidit, sed solum ad Dominum sicut in dicta Ecclesia cum clericis Canonicis recitandum ex Apostolica indulgentia iam sit. Septima, per huiusmodi admissionem iura Abbatis, & Canonico rum, tum in Ecclesia, tum in omnibus illius membris nullatenus fuerit subverta. Octava, non solum corpus B. Augustini per Ioannem XVII. Venerandis Patribus Eremitis non fuit donatum, aut restitutum, vt illi faterentur, sed nec locum certum, vbi illud reconditum seruatur, inquam monasterio potuerunt, aut viderunt.

III. Prima propositio duas partes habet, altera est, clericos Canonicos Regiam D. Petri in Caelo aureo Basilicam ante translata D. Patris Augustini reliquias tenuisse, ac iure possedisse. Altera D. Petri Cenoobium, similiter ante dictam translationem a Rege Luitprando clericis Canonici fuisse edificatum. Prima pars probatur authentico Privilegio, quod dictus Luitprandus Lucido dicitur Ecclesiae Archiepiscopo, & clericis religiosi sub illius regimine ibidem degentibus, ac illorum Religioni anno Christi 713. Indictione 11. Regni vero eiusdem Luitprandi tertio concessit, siue potius ab Antepeto illius praedecessore concessum confirmavit, cuius originale est Papae in dicto monasterio D. Petri in Caelo aureo, authenticum vero apud metence. Eius vero exemplum fideliter rediditum est istius forma, quae hic sequitur :

Planno Luitprandus Rex. Basilicae beatissimi Apostolorum Petri, sic fori istius Civitatis Ticinensis, & Venerabilis viri Lucido presbytero. Scia, quae Praedecessor noster Longobardorum Regi pro anima saluatione sua, & statu felicissimo genti nostra Longobardorum venerabilibus conulerunt locum, firma firmus manere, confidenter credimus in Omnipotentis Dei misericordia, quod nostrum semper firmum, & stabile permaneat Regnum, sed hoc ergo detulit Veneratio tua in praesentia nostra Excellentia praecipuum Decessoris Nostri Antepeti Regi, in quo continebatur, quod suprasata Basilica B. Petri, vel tua Almitati suo dono concesserat Alpem, quae dicitur plana, cum omnibus Villis sibi afficientibus, videlicet, ad est fines Serra de Alpe, quae dicitur iun-

Lib. 1.

ga, quae dicitur inter fines S. Genesii, & Tebolara de, secunde in vno Granatiola, seu monte Geroloni, & inde in cerefola, & inde in monte, qui nominatur Verzeglaro, & exinde per summum iugum exiense in Crusserre, comprehendente fines sanctae Mariae vsque in fluuio Auanto, & exinde per fines ipsius sanctae Mariae ponente caput in Boiada ad Crucem, & inde per fines Romanorum, ponente caput in Abbatoza, & per iugum de Abbatoza ponente caput in Crade, & exinde comprehendente sancti Columbani fines, & Domini Regu vsque in Pissina, quae dicitur nigra, & exinde per fines sancti Pauli ponente caput in antenominatum fluuium Auantum, & inde Serra, quae nominatur Petra forticata, & exinde per fines Ansalodi, & Rodaldi exiense in monte Ebone, & conuersante vsque in fontana Veniola, ponente caput ad dequora Patularum, de qua vsque sperant ad nobis Veneratio tua, vt nostram renovationis praecipuum exinde tam sanctae Basilicae parum dimittere deberemus, quod nos pro Detinere, & anima nostra mercede, atque aeterna retributione praesentis auctoritatis, atque renovationis vestrae paginam in ipso loco Venerabilis, & tua Religioni emitti praecipimus, firmate tibi tam nominatam alpem in integrum sicut superius determinata est, vna cum passatis, vel estam, aut qua Deo immo per tempus donauerit, sicut a Corte nostra Rodano antea fuit possessa, quatenus deinceps ipse sanctus locus, & tua Veneratio, atque successores tui anni in pace sequerentur, & continenter praefatam alpem valeat possidere. Insuper & decernimus, confirmantes, vt omnes decimas, quae in ipsa Alpe ad in suu hamitulu, tum seruui quamquos, & liberu collaboratur in vsu parzerunt, Rector, & Custos iam sanctae Beati Petri Basilicae suscipiant, & ad partem ipsius sancti loci secundum Deum in pauperes, vt dictum est distribuendum prauideant. Insuper autem ad vtilitatem praefatae Ecclesiae partem Resolutum integrum concedimus, atque donamus, & terram in Papiensi Campania ad nobis pertinentem, & decimas Cortem, etiam Diana in Comitatu Albigenesi, & omnia, quae infra ipsam Ciuitatem, & extra, vobis concedimus, quae nobis pertinere videntur, & Carpenarios, quos nos possidemus in Valle, quae dicitur Anclamo, & in Bezafolo cum filijs, & filialibus, & heredibus, vt in supradicto loco sancto tempore opportuno ipsi, & pelleri eorum perpetuiter deseruiant. Vnde etiam ad piscandum in Ticino, id est in riuo Peloni, & illud quod ad inuella Mirasca dicitur, seu Vadum, quod dicitur Landenarij collam Teueredam, & Sextenasium, cum illo medio, quod ad spem dicitur ex vtraque parte Ticini riuum pedes cum insula, & Tolmei molendinorum, vel Ticinum inuasi, aut in futurum irroperit de proprijs ipsius Ecclesiae, vel aliorum rebu, etiam Vada, quae sunt in Padum habentia priorem terminum ad locum, qui nominatur Popula Pagana, & pertinentia ad locu, quid dicitur caput Astex vtraque parte Padu nouem pedes cum insula iuxta praedictam piscationem, vel quicquid ab antiquo tempore, seu moderno eadem Ecclesia per antiquorum Regum, seu Imperatorum donationem obtinuit, vel Padu inuasi, aut in futurum irroperit de proprijs ipsius Ecclesiae, vel aliorum rebu eidem sancto loco contrarium, & confirma-

R.

mu.

174

mus. Et quodcumque necesse sit immineat Naves ipsius Ecclesie per Ticini & Padi portum, quamque per quolibet aliud discurrant absque impedimento, vel teloni excusatione. Volumus quoque ut Molendina, qua in Catterona, seu in aliquibus fluminibus predicta Ecclesia possidet, habeant Clerici eiusdem loci potestatem levandi, atque deponendi quousque, vel quomodo eorum decreverit voluntas, & aqua ducta per nostram Bandam in eorum sit potestate ad irrigandos hortos Ecclesie. Confirmamus etiam, & per hoc nostra autoritatu preceptum iubemus, ut nullus Archiepiscopus, Episcopus, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, Gassaldus, vel aliqua parva, vel magna Regni nostri Persona infra denuntiatas fines eiusdem Cortis placitum teneat, vel aliquem pignorare, aut aliquid exigere audeat. Præcipimus insuper, ut si aliqui de rebus præmissis Cortis aliquam quarimoniam facere voluerit, per idoneos, & circumstantes homines inquisito à nostris Iudicibus, tanquam ex Palatiis nostris fiat. Et secundum hoc nostra confirmationis preceptum Rex de quibus quarimonia orta fuerit, per sacramenta iurandi inquirantur, & legalitudo ad Ecclesiam Beati Petri Apostolorum Principum corroborentur. De qua re præcipimus omnibus Ducibus, Comitibus, ad Curiam nostram agentibus, ut nullus deinceps in predictis rebus ad nostram mercedem Clerici delegati conturbare presumat, sed nostris, & futuris firma, & stabili debeat permanere temporibus. Si quis igitur contra Dei autoritatem, & hanc nostram confirmationem aliquid agere temptaverit, fiat, se compositurum omni parti libras mille, medietatem Camera nostra, nostrisque successoribus, & medietatem præfata Ecclesie, & Dei maledictionem, sanctique Dei Genitricis Mariæ, & Beati Archangelus Michaelis, & omnium Angelorum, & Beati Petri Principis Apostolorum, & omnium Sanctorum habeat, & cum Inda traditorum portionem accipiat. Ex dicto Domini Regis per Scipionem Illustris Referendarium, & ex dicto Guinfrido Notarii. Quod, ut credatur verius, & ab omnibus custodiat, manu propria roboratus. Sigilli nostri impressionem presentem paginam inferius in signari iusseris.

Signum Domni Luitprandi Regis Inuicissimi.

Data octavo Kal. Decembris Anno Dominica Incarnationis MCCXIII. Regni vero Luitprandi Regis tertio, Indictione vndecima. Aitum Papie feliciter. Awev.

Circa quod privilegium notanda sunt primo loco illa verba: Venerabilis viro Lucido presbytero, & illa: in quo continebatur, quod præfata Basilica Beati Petri, vel tua Almitati suo dono concesserat altem, &c. & illa: presentis autoritatu, atque renovationis nostra paginam in ipso loco Venerabilis, & tua Religioni emitti præcipimus, firmantes tibi iam nominatam altem integram &c. & illa: Rector, & Custos

tam futa B. Petri Basilica suscipiant, & ad portum, suis sancti loci secundum Deum in prosperibus, & de illam esse distribuenda possideat, & illa: de qua re præcipimus omnibus Ducibus, Comitibus ad Curiam nostram agentibus, ut nullus deinceps in predictis rebus ad nostram mercedem Clerici delegati conturbare presumat. Quæ verba simul iuncta indicant manifestè, tempore Luitprandi, & ante illius ad Regnum assumptionem fuisse in dicta Basilica Collegium clericorum Religiosorum, siue Regularium (sic enim mos est antiquorum vel Pontificum, vel Regum, ac aliorum Principum, quæ nunc Regulares Canonicos dicimus, nuncupari sub vno Rectore presbytero, quem postea Archiepresbyterum nuncupare consueverunt. Quod pleniorum veritatis corroboracionem potest fieri, cum loco firmari ex literis Petri Oldradici Caroli Magni datis cap. sequenti reddendis, in quibus expressè testatur tempore translationis Reliquiarum Beatissimi Patris fuisse in dicta Basilica Conuentum Clericorum, die, nocteque laudes Deo inibi canentium, cum quibus ipse, tanquam vnus esset de ministris in canonicis &c. & psalmodia sese exercebat. Tertio ex pluribus Romanorum Pontificum privilegijs, ac etiam testimonijs Historicorum in sequentibus adductis, ex quibus certè certius constabit, Clericos Canonicos cum monachis D. Benedicti adiunxisse eadem Basilica, vsque ad Paschalis II. Innocentij II. Alexandri III. & Innocentij III. temporis stetit.

Notandum secundò, Luitprandum ipsam D. Petri Basilicam non primum creasse, verum à suis prædecessoribus, vel à Sancto Syro Papiensis Ciuitatis Episcopo primitus fundatam, in meliorem formam, quæ nunc cernitur illustrauisse, potioribusque privilegijs, & donis enuicis: corrigendos propterea Flauium Blondium in sua Italia in descriptione Lombardie, Iacobum Philippum Bergom. in suo supplemento lib. 1. sub anno 726. Bernardum Saccum lib. 10. Hist. cap. 3. Iacobum Gual. lib. 4. sanctuarij cap. 1. alios Historicos, dum ipsam Basilicam à Luitprando primitus extructam affirmant, non tam non de primaria illius fundacione, sed de institutione intelligendos, & exponendos, quod optatum ipsius Regis sepulchro inscriptum indicat: Luitprandus Longobardorum Rex noster ab translato Dni Augustini corpus, Templum, & Abbatiale canobium Canonicis Regularibus cum dno instaurauit. Verbum enim instaurare, iuxta vocem Etymon rem vetustate labentem retere, & in pristinam formam integrare potius significat, quam nouam fundare. Porro dictam Basilicam non ab ipso Luitprando primitus erectam, sed longè ante illum extructam duo euidenter demonstrant: primum forma privilegijs eadem Luitprandi, Hugonis Regis, Othonis, & aliorum inferius adducendorum: nam ex forma privilegij

Luitprandi habentis, dictam Basilicam non ab ipso extructam, sed ab illius prædecessore Ariperto priuilegio amplissimo donatam; ut illa eius verba sonant: Ob hoc ergo detulit veneratio tua in præsentia nostra excellentia præceptum prædecessoris nostri Ariperti Regis, in quo continebatur, quod præfata Basilica Beati Petri, vel tua Almitati suo dono concesserat altem, quæ dicitur plano, cum omnibus villis suis adiaceret. Cuius etiam donationis ab Ariperto Rege factæ eidem Basilicæ in alijs priuilegijs Hugonis Regis, & Othonis Imperatoris mentio habetur. Aduertendum tamen ne in errorem labar, duos huius nominis Longobardorum Reges Luitprando priores extitisse, alterum, qui teste Sigiberto sub anno 952. regnare cepit, alterum, qui Taurinensium Dux cum esset, fugatis Afrando Luitprandi Patre cum filio, nouem circiter annis pro illis Regnum tenuit, qui demum ab eodem Afrando victus, & fugatus in fuga, qua flumen traiecit, in aquam delapsus suffocatus est, & die sequenti in Ecclesia Sancti Saluatoris tumulatus extra Papiam, & hic est, cuius Luitprandi priuilegium inueniunt, qui etiam Alpes Cottias vocatas Ecclesie Romanæ donauit, de quo Baronius sub anno 704. & 714.

Alterum verò, quod eiusdem Basilicæ antiquitatem non nullis seculis ante Luitprandi Regnum indicat, est Dni Seuerini Boëtij, ac illius vxoris Elpis femine clarissimæ apud dictam Dni Petri Basilicam tumulatio: nam D. Seuerinum Boëtium vtrum Consularem Papiam à Theodorico Rege exilio deportatum, ac tandem martyrio affectum, caput suum in duas partes sissum, loco martyrij vsque ad D. Petri Basilicam suis manibus tulisse; ibique ante altare spiritum emisisse, ac in eadem Basilica tumulatum circa annum Christi 515. constans Ecclesie Papiensis, & omnium Historicorum eius Ciuitatis est traditio: De vxore eiusdem Seuerini Boëtij referam, quæ Syloester Maurolicus libro 4. Historie omnium Religionum, vulgari tamen idiomate à puo Italos scribitur hoc, inquit, sacro Tempore Dni Petri in Calo aere sepulta est etiam Elpis vxoris Stula ex Messana Ciuitate Boëtij vxor, quæ ob mortis amorem Patria vale ducens, Papiam contendit, ubi Boëtium à Theodorico Rege in carceribus detinebatur. Hæc nobilitate sua Faustissima matris sancti Placidii monachis, ac Martyris, & Tertullii nobilis Romani vxoris facti exitu, in vestibulo Dni Petri in Calo aere sepulcrum accipit, cui sequens Epitaphium inscribitur. Elpis dicta sui Stula regionis alumna, &c. Habeo etiam testes, qui affirmant eandem Ecclesiam à Sancto Syro Papiensium Episcopo in honorem Principis Apostolorum edificatam, ac inter illos Breuentanum libro 3. de Antiquitate Pape cap. 21. asserentem, id esse vetustissimum eiusdem Ciuitatis monumentum se accepisse, ve Augustinum, ac Desiderium nostros Ticinenses

ullegij Luitprandi habemus, dictam Basilicam non ab ipso extructam, sed ab illius prædecessore Ariperto privilegio amplissimo donatam; vt illius verba sonant: *Ob hoc ergo dicitur veneratio tua in presentia vestra excellentia præceptum prædecessorū vestri Ariperti Regis, in quo continetur, quod supra scripta Basilica Beati Petri, vel eius almitati suo dono concesserit Alpes, quæ dicitur plana, cum omnibus villis suis adjacentibus.* Cuius etiam donationis ab Ariperto Rege factæ eidem Basilicæ in alijs privilegijs Hugonis Regis & Othonis Imperatoris mentio habetur. Advertendum tamen ne in errorem labaritis, duos huius nominis Longobardorum Reges Luitprando priores extitisse, alterum, qui teste Sigiberto sub anno 932. regnare cepit, alterum, qui Taurinensium Dux cum esset, fugatis Asprando Luitprandi Patre cum filijs, novem circiter annis pro illis Regnum tenuit, qui demum ab eodem Asprando victus, & fugatus in fuga, qua flumen traiecit, in aquam delapsus suffocatus est, & die sequenti in Ecclesia Sancti Salvatoris tumulatus extra Papiam, & hic est, cuius Luitprandi privilegium meminit, qui etiam Alpes Cottias vocatas Ecclesia Romanæ donavit, de quo Baronius sub anno 704. & 714.

**V.** Alterum verò, quod eiusdem Basilicæ antiquitatem nonnulli seculis ante Luitprandi Regnum indicat, est Dni Seuerini Boëtij, ac illius uxoris Elpis femina clarissimæ apud dictam Dni Petri Basilicam tumulata: nam D. Seuerinum Boëtium virum Consularem Papiam à Theodorico Rege exilio deportatum, ac tandem martyrio affectum, caput suum in duas partes filium, è loco martyrij vsque ad D. Petri Basilicam suis manibus tulisse; ibique ante altare spiritum emisisse, ac in eadem Basilica tumulatum circa annum Christi 515. constans Ecclesiæ Papiensis, & omnium Historicorum eius Civitatis est traditio: De uxore eiusdem Seuerini Boëtij referam, quæ Sylvester Maurolicus libro 4. Historiæ omnium Religionum, vulgari tamen idiomate apud Italos scribitur: *hoc, inquit, sacro Templo Dni Petri in Cælo aureo sepulta est etiam Elpis vxor sua ex Messana Civitate Boëtij vxor, quæ ob mariti amorem Patria vale dicens, Papiam contendit, ubi iuncta à Theodorico Rege in carceribus detinebatur. Hæc nobilitas in ævia Faustina matris sancti Placidi monachis, ac Martyris; & Tertullii nobilis Romani vxoris sortis exitus, in vestibulo Dni Petri in Cælo aureo sepulturam accepit, cui sequens Epitaphium inscribitur. *Alpis dicitur sui Sicilia regionis alumna, &c.* Habeo etiam testes, qui affirmant eandem Ecclesiam à Sancto Syro Papiensium Episcopo in honorem Principis Apostolorum ædificatam, ac inter illos Breuciantum libro 3. de Antiquitate Papæ capit. 21. asserentem, id ex vetustissimis eiusdem Civitatis monumentis se accepisse, vt Augustinum, ac Desiderium nostros Ticinenses*

omnino, quod vt pro certo asserunt, ita etiam detrahere non aulim.

**VI.** **H**is verò de antiquitate, ac fundatione prædictæ Basilicæ ante Luitprandi Regnum firmiter conlitis, probanda nobis restat altera pars eiusdem assertionis, non solum videlicet Basilicam, verum etiam monasterium Dni Petri in Cælo aureo aliquot annis ante translationem sacrorum pignorum Dni Augustini ipsi clericis canonicis ab eodem Rege Luitprando ædificatum, quantum illius probatio non magnum negotium nobis faciat, vt quæ conceptis verbis colligitur ex epistola Oldradi ad Carolum Magnum proximè allegata, cum ait: *Et primo Regis sui anno (scilicet Luitprandus) donationem, quam Beato Petro Ariperto Rex donauerat confirmavit, scilicet Alpes Cottias, in quibus tanta est, & quod quid ab ea Alpes vsque ad Galbarum fines continebant: & Beato Petro Apostolorum Principi in suburbio Papiensi monasterium ædificavit, ut supra aperte excellenter ornatum: cui etiam indidit nomen Cæli aureum.* Nam eam ipse Luitprandus anno 731. vel 712. regnare cepisset, translatio autem sacrarum reliquiarum non nisi post annum 723. aut ad minimum 702. acciderit, euidens est, ipsum monasterium de centio saltem ante translatum Sancti Augustini corpus esse ædificatum, quo tempore Sancti Petri Basilica nondum per monachos, sed per Lucidum Archiepiscopum, & suos clericos religiosos regebatur. Confirmant eandem veritatem Oldradi verba in calce ipsius epistolæ: *Dona verò, quæ papiensis Rex Luitprandus Ecclesiæ Beati Petri donavit, tam in prædij, & possessionibus, quam in vasis aureis, & argenteis, & vestibus ad Dei cultum pertinentibus, ex ædificat omnium piorum, & catholicorum opinionem. Existimabat autem Rex ille, se tantum non posse donare ministris, qui custodiebant corpus Beati Petri, quod opinioni, & voluntati suæ potius satisfaceret, & tanto gaudio ad corpus tanti viri receptum repletus est, quod diei nocte, in hymno, & cantu Dei cum clericis, & sacerdotibus in Ecclesia pernoctaret, & tanquam vnus de ministris in cantu Dei, & psalmodia se exerceret. Vbi vides, post translatum Dni Augustini corpus ministros illius custodiæ deputatos, qui die, nocteque in ea Basilica diuinas laudes canebant, & cum quibus Rex ipse in psalmodia, & diuinis laudibus tanquam vnus ex illis se exercebat; non monachos sed clericos, & sacerdotes fuisse, nulla adhuc monachorum habita mentione. Quomodo verò, & quas ob causas dictis clericis collegium monachorum adiungere, & illis dictæ Basilicæ curam præcipuam concedere voluerit, in sequentibus dicemus. Confirmat tandem eandem assertionem epitaphium vetustissimum ipsius Luitprandi sepulchro superpositum, quod cum venerandi Patris Eremitæ circa annū 1510. quo tempore monasteriū S. Petri per canonicos regulares nostræ congregationis*



J 174

Lateranensis, procurantibus canonicis Mortariensis inibi degenibus fuit reformatum, noctu clanculum abrasissent. procurantibus civibus Papiensibus Decreto Senatus, & Docum Mediolanensium restitutum fuit, & adhuc remanet. quod istiusmodi est: Luitprandus Longobardorum Rex inclitissimus ob Divi Augustini translatum corpus, Templum hoc, sicut & Abbatiale canonicum regularibus cum dote inflavit anno 723. & quamvis Decreto Sacri Concilij Tridentini cineres Luitprandi ex sepulchro elevato ablata humi defossae fuerint, quo tempore ad canonicorum memoriam delendam ipsius etiam epitaphij verba illa, canonicis regularibus, aequaliter sunt oblitterata: non tamen adeo deleta sunt, vt etiam ab ijs saltem, qui rei feriem nouerint, non commode legi possint, quemadmodum circa annum 1782. ea legit, exscriptit, & suo libro inseruit Syluester Maurolicus, apud quem dictum epitaphium cum alijs olim in eadem Ecclesia existentibus legi potest libro 4. pagina mihi 297. ex quo habes tum ipsam Ecclesiam Diui Petri in Caelo aureo, tum illius cenenobium etiam post translatum Diui Augustini corpus a Rege Luitprando clericis canonicis primitus inflauratum.

CAPVT QVINQVAGESIMVM NONVM.

Translationi sacratissimi corporis Diui Patris Augustini Eremitas Augustinenses nullatenus interfuisse: neque ipsos Eremitas, sed Clericos ad illius custodiam a Rege Luitprando primitus fuisse destinatos.



Onstituta itaque nobis de fundatione tum Basilicæ, tum etiã monasterij D. Petri in Caelo aureo nuncupati, consequens est, vt secundam assertionem probemus, scilicet ipsius sacratissimi corporis D. Augustini translationi Eremitas Augustinenses nullatenus presentes fuisse, neque ex Sardinia cum sacris reliquijs Papiam accersitos, neque etiam ad corpus D. Augustini a Rege Luitprando destinatos, vt Ioannes Marquez absque vilo probabili fundamento dicit, quam vt testimonio fide digno, & maiori omni exceptione probemus, non alio vtetur, quam ipsomet Oldrado in præcitata epistola ad Carolum Magnum de translatione Diui Augustini, quam ex integro fideliter hic reddendam operæ

pretium esse arbitramur, quod ex illa non solum autorem ipsius translationis, ac illius modum, tempus, & miracula, diuina virtute in eo peritura, verum etiam sacrarum reliquiarum cultum, ac ministrum a Rege Luitprando destinatum habemus. Exemplum autem epistolæ hoc est:

Domino Regum pijsimo Carolo Magno Imperatori adu. ind. gnu. Mediolanensium Archiepiscopi peruenim in Christo coronam. Opus, quod celsi uisus in Vrbe Mediolani moraretur, mihi imponere dignatus fuit, vt aliquid de translatione corporis B. Augustini Episcopi de Sardinia Papiam inquirerem, & siquid, si me celsitudinis vestrae transcriberem: quantum antea fragilitas laborare possit, elaborauit; & quidem libri & libri Regum Longobardorum, & etiam ex traditione multo etiam legi, & audiri, Deo adiuuante breuiter scribam. Beatus Augustinus Doctor Ecclesiarum Christi per multa miraculorum signa, quibus in hoc mundo esse post mortem in sudationem laborum, qua vltimam hereticorum non rectum iter via deprauationum oppugnat, Deo animam reddens, honorifice sepultus in Civitate Hispanensi, in Episcopatu suo in Ecclesia Sancti Stephani, currente anno incarnationis Christi 430. tempore sepultus per manus discipulorum suorum iacentem, a sepe quinquaginta sex: deinde in Sardiniam translatus est a fidelibus, & Catholicis Episcopis, quibus Christi dem ab antiquo Trasamondo Rege una cum Eulogio Russensi Episcopo cum innumerabilibus Christi fidelibus in eandem Insulam relegati fuerant, quo tempore Vandalorum armis Africam vastabant: ne gemma & thesaurus tantis ab inimicis spiritibus paueretur, seu nonnullis alijs Sanctorum reliquijs deportaretur, miraculo claruit, annis ducentis viginis tribus, in quo manifestum datur intelligi, quod quos Deus honorabit, ad sanctitatis eorum testimonium, clarificat, & insignit vitæ virtus miraculorum.

Vnde Luitprando Afrandi filio Longobardorum Rege, quo tempore a die obitus ipsius Sancti ducenti, & aliquot annis evoluti fuerant, Regno Longobardorum ab ipso, & perseverante in eo Regionis proposito, quæpi protectori, & defensor fidelis Ecclesiarum extitit, perit, & tanto principatu dignissimus, si prudenter, sapientiam, consiliumque quo plurimum valebat, quæ ipsius iustitia autem, & clementia ita insignis laborum, & difficultate indicaretur qua in re maiorem promeretur laudem, Christianissimus adeo fuit, ac Religio amans, nulla inquam in Regno templa sine suo suffragio adificari permisit: nam, vt de cæteris tacem, supra prædicta templa ornata vitro construxit, donatis, & addidit prædictis castris, & possessionibus: & præcipue in palatio Oratorium in honorem Saluatoris mundi extraxit, & sacerdotes, & clericos multos instituit qui deo, maxime diuina officia excolerent, attributis multis bonis, vt in necitis, & alacris Deo inseruis possent.

Et primo Regni sui anno donatum, quatuordecim Petro Ariperus Rex donauerat, confirmante, & Caritatis in quibus Ianua est & quidquid ab ea ad ipsam que ad Galliarum finis continetur. Et B. Petrus Episcopus Præcipuum suburbio Papiensi Monasterium in

aristis opere excellenter ornatum, cui etiam indidit nomen Cælium aureum.

Barbarorum igitur infinita multitudo Sardiniam expugnare eam aggressa, quam cum inuissent, & subrogatam destruerent, loca etiam sancta violenter aggressi polluerunt, inter quæ sepulchrum Beati Augustini. Hec cum inuissent cultor, & amator Religionis Luitprandus Rex audiens a sancta memoria Petro Papiensi Episcopo, quem Rex maximo honore, & summa reuerentia ob vitæ sanctitatem proferebatur, videlicet conuincari, & in honore trahari Sanctissimi Augustini locum: Legatos suos proceres nobiles cum magno pondere auri, & argenti transfretus in Sardiniam, vt corpus tanti Sancti redimerent pretio, & transferrent quamprimum ad Civitatem Papiensem. Qui iussione, & desiderio pijsimi Regis satisfacere cupentes, nauigio uenerunt in Sardiniam, & redimentes corpus sanctum a Barbaris, nauigium illud impoentes, Dei misericordias, & ingenti eorum gaudio plebs vili per tranquillum mare in vniuersum diem, & noctem spero producti sunt ante portum, & stationem Ichnensem, & per Legatis Regi, qui saluati erant, denuntiauerunt, & vt honorifice recorerent ad Reliquias tam religiosi corporis suscipiendæ.

Quo audito Rex immenso gaudio per fesus, gratias ingentes Deo ferebat, quod desiderium suum implevisset: omnique negotio postposito, rogatus, & conuocato omnibus Civitatum suarum Episcopis, & vniuerso Clero vsq; ad finem agri Dettonensis, ad suscipiendam tam præclarum Dei munus cum maxima humilitate processit, & more Danuico ad accipiendam arcam Domini, & reponendam in decoretur: loca propriabat cum innumerabili præteritis, & Populi utique sexus multitudine, Deo gratias omnes agens de re tantæ donis datæ. Cum autem ad locum, vbi iacebat sanctum corpus appropinquasset, depositum Regalia Aula insignitum, nulatogue capere, & pedibus, cum tanta humilitate, & deuotione procedebat, vt omnes, qui aderant, mirarentur, & Deum super tantæ deuotionis pijsimi Regis laudarent.

Ad Confessione autem suam clarificandam miseriter Dominum dignatus est multa miracula operari: multo ex quo aliquo officio corpori privati aderant, qui reuerentia sanctæ alacres ad laudem, & honorem Dei Confiterentur leti ad propria remeabant. Vnde corpus Beati Confessorum cum laudibus, & hymnis descrentes prænauerunt ad finem agri Dettonensis ad prædictum, quod appellatur Sannariense, vbi Rex Luitprandus cum vniuerso Episcoporum, & procerum comitatu pernoctantes, & delibatum tanto Patre officium dignè peragente Rex ipse tanquam vni de plure præp. sanctissimi corporis Reliquias vniuerso deuotione zelo ardeus pernoctauit.

Cum autem auroa sequenti die illuceret ad præagendam iter ad Urbem Ticinensem sistentes, nullo modo sanctum corpus mouere potuerunt. Cum igitur plures ad feretrum accederent, nec quidem proficerent, Rex Luitprandus signis vestibus, & desormata facie in terra deuolutabatur: quippe qui immenso desiderio tanti Patris transferentis reliquias ad Urbem Ticinam æstua-

artifici opere excellenter ornatum, cui etiam indidit no-  
men Caelum aureum.

Barbarorum igitur infinita multitudo Sardiniam  
expugnare est aggressa, quam cum inuassissent, & subiu-  
gatum destruerent, loca etiam sancta violenter aggressi  
pedebant, inter que sepulchrum Beati Augustini. Hec  
cum in ista cultor, & amator Religionis Luitprandus  
Rex audisset a sancta memoria Petro Papiensi Episcopo,  
quem Rex maximo honore, & summa reuerentia ob vita  
sancti atque proficuebat, videlicet conuincari, & in-  
dignitate tractari Sanctissimi Augustini locum: Legatos  
suos Procures nobiles cum magno pondere auri, & argen-  
ti transfretum in Sardiniam, ut corpus tanti Sancti redi-  
merent pretio, & transferrent quamprimum ad Citi-  
tatem Papiensem. Qui iussibus, & desiderio ipsius Regis  
satisfacere cupientes, nauigio venerunt in Sardiniam, &  
redemptores corpus sanctum a Barbaris, nauigio illud im-  
ponentes, Dei misericordiam, & ingenitum eorum gaudium ple-  
num velu per tranquillum in are in vniuersis diebus, & noctibus  
perduci sunt ante portum, & stationem Lanensem, &  
per Legatos Regis, que salua erant, denuntiaverunt, &  
ut honorifice occurrerent ad Reliquias tam religiose cor-  
poris suscipiendae.

Qui audito Rex immenso gaudio per factus, gratias in-  
genere Deo referebat, quod desiderium suum implevisset:  
omni que negotio postposito, rogatus, & conuocato omni-  
bus Ciuitatam suarum Episcopis, & vniuerso Clero vsq;  
ad fines agri Dentoneusis, ad suscipiendam tam praecla-  
rum Dei munus cum maxima humilitate processit, &  
more Davidico ad accipiendam arcem Domini, & repon-  
endam in decem: loco properabat cum innumerabili  
Prætorum, & Populi vniuersae sexus multitudine, Deo  
gratias omnes agens: cuius in donis datus. Cum autem  
ad locum, vbi iacebat sanctum corpus appropinquasset,  
depositum Regalia astra in genuibus, nudatogue capite, &  
pedibus, cum tanta humilitate, & deuotione procedebat,  
ut omnes, qui aderant, mirarentur, & Deum super tan-  
ta deuotione ipsius Regis laudarent.

Ad Confessionem autem suam clarificandam miseri-  
cordia Domini dignatur est multa miracula operari: mul-  
ti enim aliquo officio corporis privati aderant, qui recu-  
perata sanitate alacres ad laudem, & honorem Dei vo-  
ciferantes leti ad propria venebant. Vnde corpus Beati  
Confessorum cum laudibus, & hymnis deferentes perue-  
nerunt ad fines agri Dentoneusis ad pradium, quod ap-  
pellant Saunariense, vbi Rex Luitprandus cum vniuer-  
so Episcoporum, & procerum comitatu pernoctantes, &  
dilectum tanto Patre officium dignè peragebat: Rex ipse  
tanquam vni de plura prope sanctissimi corporis Reli-  
quias merito deuotionis zelo ardens pernoctauit.

Cum autem aurora sequenti diei illuceret ad pera-  
gendum iter ad Urbem Ticinensem sistentes, nulla modo  
sanctum corpus mouere potuerunt. Cum igitur plures ad  
seretrum accederent, nec quidquam proficerent, Rex  
Luitprandus signis vestibus, & deformata facie in terra  
deuolutabat: quippe qui immenso desiderio tanti Pa-  
tris transferendi reliquias ad Urbem Ticinam aestua-  
bat nimis, ut non omnino ab omni spe ceciderat posse a-

moueri sanctum corpus, quo miraculo omnes Episcopi, &  
proceres stupebant, cogitantes intra se, quidnam Deus  
omnipotens indicere vellet de reliquis tam gloriosi Do-  
ctorum. Aderat inter ceterum Episcoporum sancta memoria  
Gratianus Nouariensis Ecclesie Praesul, vni multa doctrina  
præditus, & omni scientiarum genere illustrus, & vere  
Dei sacerdos, qui acceperat confidenter ad Luitprandum  
Regem, affirmans Dei misericordiam non verbum, & ali-  
bus externis, sed magis votis, & operibus implorandam:  
Quae Rex libentissime rogata audient, facta voto ac libe-  
rant, si Dominus Deus omnipotens corpus B. Augustini  
Ticinum deferri permitteret, quod supra nominatum  
pradium Saunariense, Deo, & Ecclesie B. Petri, ad quam  
ipsum sanctum corpus deferre volebat, perire uolens  
dum tribueret, factum est igitur, ut cum votum petso-  
lisset, accederet ad seretrum, qui cum corpore de terra  
leuari tentaret, ita leuissimum inuenit, ut nullo vitium  
onere impediens, corpus beatissimum, quod prius nec  
moueri poterat ad plures, modo non prohiberetur ferri a  
duobus. Peragebant igitur incipit iter ingente gaudio,  
& exultatione laudantes Dei omnipotentiam, qui vota  
Regis tam facile audisset.

Cum autem in Vrbe auditum esset de aduentu Regis  
cum reliquis Beatissimi Confessoris, ad suscipiendum  
corpus sanctissimum, omnes qui residui fuerant festina-  
runt occurrere, & cum summo honore, ut pote tam e-  
riti debita detulerunt, cum hymnis, & canticis, & totius  
populi concursu summo gaudio persequi. & repositum  
in Ecclesia B. Petri in Culo aureo. Iure autem in Aposto-  
lica positum est Ecclesia, qui pro Ecclesiastica dimicans fi-  
de diabolicas Hæreticorum fraudes dispersit. Vbi etiam  
ad sanctitatem eius testimonium ad argumentum filii  
posteriorum, multum signis, & miracula claruit, illud me-  
moriam dignum contigit post translationem Papiensem  
factam, quo Deo, Beatoque Patri Augustino gratam fuisse e-  
tr translationem inuoluit: siquidem multi tantum sacrorum  
pignorum tantum, ex varijs morbu flatim conualuere.  
Sed insignis fuit illa apparitio facta quibusdam Ultra-  
montano numero quadraginta, qui petentes Romanam,  
prope viculum Cavae, a Papa distantem cunctis eriam mil-  
lia passuum, quo membra stissa in longo itinere curarent  
pernoctantes, circa secundam horam noctis, ab Ecclesia,  
que vicina erat dicata S. Martyribus Cosma & Da-  
miano, viderunt egredi hominem habitu Pontificali  
ornatum, qui ipse appropinquans percontatus est,  
quod pergerent: cum respondissent se Romanam ad Besi-  
lucas Sanctorum Petri, & Pauli proficisci, quatenus  
a Domino impetrarent liberari ab infirmitatibus,  
quibus vnusquisque eorum afflictabatur, cum ibi vi-  
derent sancta loca, cum ut Sanctorum meritis ibi que-  
scentium Deum eos sanaret. Dixit illi Pontifex, dirigite  
gressus vestros ad Urbem vobis vicinam, Papiam  
nempe, & ingredimini Templum Beati Petri in Culo  
aureo: ingressi sanabimini a languoribus vestris. Quis  
esset, interrogantibus peregrinis, respondit, se esse  
Augustinum Episcopum. Hu audito stupore, & gau-  
dio repleti, festinantem Papiam, & Templum ingres-  
si clamantes dixerunt: Sancte Augustine, sicut pol-  
licitus es, restitue nobis sanitatem. His vix pro-

V M.  
illa non folio  
illius modum  
in eo parat  
in culodis, re  
finitas habu  
oc est:  
ago Petrus  
Episcopus pre  
filius ad vstra  
imponere digne  
B. Augustini  
, & fidei serua  
quantum hunc  
& quoda litera  
etiam ex tradit  
ante breuitate  
finitate sancti  
finitate Christi  
ne mundo fidei  
qua oblatione  
reum oppugna  
spali sui fidei  
Ecclesia Sancti  
Christi eja. dno  
orum tunc ama  
dium tradit  
, qui ob Christi  
na cum Valer  
Christi fidei  
quo tempore  
mma & thera  
vetur, secum  
porarunt, vni  
viginti tribus  
agos Dei dno  
um, clarific  
Longobardum  
di ducunt, & c  
gebar dorum  
no oposte, quip  
nim extrin, ut  
den tiam, sp  
lebat, qui ipse  
fignis habere  
em promeretur  
ligionis amari  
no suffi, agi ad  
ram; Papiam  
at, & addit  
cipue in palati  
mundi extram  
titur qui die, v  
multis bonis, v  
offert.  
trouem, quam  
confirmat, ab  
quid ab ea dno  
Et B. Petro dno  
at onatibus in

174

UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

nunciatus, serpens se primum in voluuntati reddidit. & Deo, Beatoq; Augustino gratias agenter, ad propria lari, & incoluites remouit, namq; ante mirabilia, que fecerat Dominus intercessione Sancti Doctoris.

Dona autem, que piissimus Rex Luitprandus Ecclesia B. Petri donauit tam in predijs & possessionibus, quam in vasis aureis, & argenteis, & vestibus ad Dei cultum pertinentibus, excedunt omnium priorum, & Catholicorum opinionem: existimabat autem Rex ille, se tantum non posse donare ministris, qui custodiebant corpus B. Petri, quod opinioni, & voluntati sua penitus satisfeceret, & tanto gaudio ad corpus tanti viri receptum repletum est, quod die, ac nocte in hymnis, & canticis Dei cum clericis, & sacerdotibus in Ecclesia pernoctaret, tanquam vnus de ministris in canticis Dei, & psalmodia se exerceret. Hæc translatio corporis S. Augustini facta fuit pridie kalend. Martij, sedente in sancta Petri sede bonæ memoriæ Gregorio eius nominis secundo. Excellentiam magnitudinis vestra per multa annorum curricula Rex Regum Christus Dominus sua dignetur custodire potentia. Datum in Vrbe Mediolani anno salutis incarnationis Domini 796.

II. Circa quam epistolam nota primò, non rectè reprehendi Oldradum à Cardinali Baronio sub anno 525. quòd dictam translationem anno Christi 710 factam affirmauerit: primò quod Oldradus minimè id affirmet, sed solum, quod Luitprandus Asprandi filius eo tempore ad Regnum est euectus, quo à die obitus B. Petri Augustini anni 280. euoluti fuerant, quod verisimè dixisse intelliget, qui B. Augustini obitum anno 431. die 28. Augusti accidisse nouerit, vt supra cap. 42. in fine monstrauimus, ac etiam Luitprandum anno Christi circiter 710. ad regnum eleuatum, vt Sigibertus in Chronico, ac ipsemet Baronius sub anno 712. fatetur, & constat ex priuilegio per eundem Luitprandum Lucido presbytero concesso anno Christi 713. indict. 11. Regni vero illius anno 3. superius recitato, nã si ab anno 431. numerando, ad 711. deuenias, ann. 280. intercedere videbis. De tempore verò ipsius translationis aliter loquitur Oldradus in fine eiusdem epistolæ, cum ait, eam factam fuisse pridie kalend. Martij, sedente in sancta Sede Petri bonæ memoriæ Gregorio huius nominis II. Nam Gregorius II. ex omnium historicorum consensu non ante annum 714. Pontificatum inijt secundò quia esto errasset Oldradus circa determinatum tempus ipsius translationis, non ex hoc sequeretur, illam anno 715. octaua indictione factam, vt idem Baronius leui quadam coniectura ductus ex eo affirmas, quia venerabilis Beda suum commentarium de sex ætatibus, quod vsque ad annum nonum Leonis Ilaurici per ducit, eadem translatione concludit. potuit enim Beda certum tempus eiusdem translationis recens tunc factæ non ad eò exploratum habuisse, vel sub illo tempore eam posuisse, quo primam ad illius notitiam peruenit, & vt cunq; res se habuerit, certum est, Sigibertum aliquot annis antea factam scribere,

re, nimirum sub anno 721. & quod magis vetustissima inscriptio in marmore excisa, & eadem Regis sepulchro superposita, cuius caput præcedenti meminimus, illam ante annum 721. factam apertissimè testatur: fatore nihilominus errasse Oldradum circa computum annorum inter obitum B. Augustini, ac illius primam, vt secundam translationem intercedentium, nisi si san scriptorum error fuerit, verum error non tunc ca tempus huius secundæ translationis, sed circa tempus obitus ipsius D. P. Augustini fuit, qui tamen historiorum ferè omnium communis est ad eò, vt vix duos reperias, qui in illo decembris consentiant.

Nota secundo circa eandem epistolam, in nullam prorsus haberi mentionem Eremitarum Augustinensium, quod nullatenus omisit Oldradus, si facta D. Augustini pignora in Sardinia sub illorum custodia tunc temporis fuerint, aut si illi ad sacras reliquias custodiendas ex Sardinia Papiam deuenissent, ac perinde non modo voluntarium, sed salum prorsus esse, quod scribit Ioannes Marquez cap. 15. §. 1. de suis Eremitis intelligendum, quod in eadem epistola Oldradus ait: Existimabat autem Rex ille, se tantum non posse donare ministris, qui custodiebant corpus B. Petri, quod opinioni, & voluntati sua penitus satisfeceret. ac etiam alia Vincentij Belacensis verba, que habet lib. 2. cap. 42. Speculi historialis: Quod videtur Rex, non vult, quod si B. Confessor, se ex illo loco tibi peruenire, & transduci Papiam, Villam cum omnibus appendicijs eius, concederet seruentibus ipsius perpetuo possessionem, nam quod ministri, & custodes sacrarum reliquiarum, & perpetuò illis inscruientes, non Eremitæ Augustinenses fuerint, qui necdum extabant, sed Clerici Canonici, ac deinde Monachi Benedictinenses, ostendunt in primis verba sequentia eisdem Oldradi, que omisit, videlicet, & tanquam vnus de ministris in canticis Dei, & psalmodia se exerceret: ostendunt etiam priuilegia ipsius D. Benedicti monachi ab eodem Rege Luitprando primitus concessa, deinde ab Imperatoribus, & Regibus Italia honorata, que sequenti capite reddemus.

Demum circa eandem Reliquiarum D. Augustini translationem aduerte, fabulosum, & falsum esse, quod nonnulli sibi fingunt, locum vbi B. Augustini corpus ex Sardinia delatum lanuæ primam locatum extitit, illum esse, qui vocatur S. Mariæ de Cella in districtu S. Petri de Arena dicitur, quem que venerandi Patres Eremitæ Augustinenses incolunt, ac propterea Eremitæ Augustinenses ibi tunc temporis edificatum. Nam præter quod D. Augustini Reliquias tunc ibi locatas fuisse, nullo certo documento probatur, monasterium S. Petri de Arena, siue potius S. Mariæ de Cella in districtu loci S. Petri de Arena mentio-

pati, quod dicti Patres Eremitæ nunc obtinent, ab antiquo tempore Canonicorum Regularium extiterat, quod cum progressu temporis Conuentu Canonicorum destitutum commendatum fuisset monasterio S. Benigni de capite facti fuerat per Sedem Apostolicam vnitum, vt ex ex libro Taxarum Apostolicarum in sequentibus ostendimus.

CAPVT SEXAGESIMVM.

Monachos in Cænobio D. Petri in Cælo aureo per Luitprandū constitutos Ordinis D. Benedicti, non autem Augustinenses Eremitas fuisse, eosque sub Regula D. Benedicti, vtque ad Honorium Tertium in eodem monasterio stetit se.

**R**ost priuilegium Lucido Archiepresbytero, ac suis Clericis in Basilica D. Petri in Cælo Aureo degentibus, à Rege Luitprando firmatum, ac etiam Basilicæ, additis nouo monasterio, & dote diti Clerici Canonici instauratum, & Sacra Beati Patris Augustini pignora in eandem Ecclesiam translata, idem Rex piissimus, & religiosissimus ad cultum diuinum, necnon ipsius Basilicæ splendorem magis, ac magis augendum, quod alias fortè in quibusdam præcipuis Basilicis Lateranensi, Mediolanensi, & Cantuariensi factum nouerat, Collegio canonicorum alterum addidit Monachorum Benedictinensium, qui Canonicis in Sacramentorum ministerio, Verbi Diuini prædicatione, & animarum cura, ac regimine occupatis, diuinas laudes die, ac nocte in eadem Ecclesia perfoluerent, cuius Abbatum ipsius Monasterij, tum etiam Ecclesiæ, & Reliquiarum D. Augustini, ac etiam honorum illius temporalium curam commisit, vt constat authentico illius priuilegio, indict. 10. concessio, cuius exemplum ex originali in ipso monasterio D. Petri existente acceptum tale est:

In nomine Sancte, ac Indiuide Trinitatis. Luitprandus Dei gratia Rex Longobardorum, si prædica cænobiorum, reliquosque sanctorum locorum, nostrorum munerum augere beneficijs, in presenti, & in futuro nobis prodesse non dubitamus. Quocirca omnium fidelium Dei Ecclesiæ, nostrorumque presentium, & futurorum deuotio auerit, qualiter pro Dei amore, & anima nostra remedio, per hoc nostrum præceptum, prout iussit, & legitime possumus, dono, atque iudicio alpeu vnam, que dicitur



quam publicam functionem, vel redditum a supradictorum habitatoribus locorum, vel pertinentibus exigere, vel tollere remota omni occasione presumat, volumus etiam, & concedimus, vt Melendina, quae in Calabria, seu in aliquibus fluminibus supradictum Monasterium possidet per totum Regnum Italiae, habeant tam Abbates, quam monachi potestatem leuandi, & diffinendi quo vsque vel quomodo eorum decreuerit voluntas. Volumus etiam, modisque omnibus interdiximus, vt nulla propterea persona per loca supradictum canonicum proprietario iure, per nullum ingenium, per nullam censuram, aut beneficiis Ordine, aut praecipua autoritate nitatur inuadere, praesumpentes itaque iubemus tam praesentibus, quam futuris, vt parti praedicti Canonici, qua supra a nobis concessa, & confirmata sunt, quolibet tempore, nullus presumat inferre molestias, aut contrarietatem, sed sub omni integritate sicut a nobis concessa sunt, ad veritatem ipsius monasterii sine aliqua diminutione permaneat, & habeant potestatem, per totas possessiones monasterii adificandi Ecclesias, vbicunque valuerint, si quis igitur aliquando diabolica fraude deceperit, contra Dei autoritatem, & hanc nostram concessionem, & confirmationem aliquid agere tentauerit, & tam dictum sanctorum locum ex praedictis rebus fatigare conatus fuerit, scias se compositorum auri puri libras mille, in dieratam camera nostra, & medietatem praedicti monasterii. Quod vt veritas credatur, & legiturque ab omnibus custodatur manu propria rotorum aumus, sigillis, nostris impressione iussimus in huiusmodi inseri.

**Signum Domini Luitprandi Inuictissimi Longobardorum Regis.**

Datum quarto nonas Aprilis indictione decima. Aitum Papa feliciter, Amen.

Verum quo tempore, vel quo anno Regni sui Luitprandus monachos in Diui Petri cenobio posuerit, licet minimè de finiri possit, hoc tamen certum, & constans esse debet, illos non nisi post translatum D. Augustini corpus ibidem constitutos, cum in altero privilegio eiusdem Luitprandi, ac etiam in epistola Oldradi de translatione Reliquiarum D. Augustini nulla omnino de monachis, verum de solis clericis mentio habeatur. Cui etiam in inscriptione vetustissima Regis sepulchro apposita dicitur, Templum cum cenobio, ac dote Clericis Canonici primitus fuisse institutum. Quam inscriptionem vepotè vetustissimū Regis olim dignitatis monumentum ab Eremitis cassatam Cuius Papiensis implorato auxilio Senatus Mediolanensis restitendam curauerunt, vt locus illam calumniandi nullatenus esse possit. Videntur iidem monachi (quod ex forma dicti privilegii aucupari licet) circa annum salutis humanae septingentesimum vigesimum septimum, aut 742.

illuc introducti nam dictum privilegium sub indictione decima emanauit, quae cum anno 742, vel 742. eucurrit; nam anno 744. Luitprandus hac vita migravit, ex Baronio sub illo anno 743. aut sub eodè anno 742. vt Sigibertus in Chronico notauit.

Ceterum monachos à Luitprando in monasterio D. Petri in Caelo aureo constitutos, ad Eremitas Augustinenses, sed monachos iustitiae D. Benedicti, & sub eius regula militantes fuisse, quod in tertia propositione asserimus, ostendunt alia privilegia Regum, Imperatorum, & Romanorum Pontificum eiusdem Monasterii Abbatis, & monachis vsq; ad Honorium III. concessa, eorum exempla accepta ab Originalibus in dicto monasterio seruatis nonnulla hic subiicimus, ad veritatem nostrae assertionis demonstrandam, & iustitiam Ioh. Marquez euincendum, qui suos Eremitas in dicto monasterio primitus à Rege Luitprando constitutos ante monachos D. Benedicti scribit, tanquam si de aliquo monasterio in partibus Indiarum existente scriberet, cuius nulla apud Italos notitia haberetur.

Exemplum Privilegii Hugonis Regis Italiae Petro Abbati monasterii D. Petri in Caelo aureo concessi, qui regnavit in Italia sub anno 962. Baronium sub eodem anno, & Sigibertus sub anno sequenti notauit.

In nomine Domini nostri Iesu Christi Dei aeterni. In quo gratia Dei Rex, si circa seruis, & auxiliis Dei misericordiam nostra benignitatis largimur, credimus huius animae nostrae mercedem efficere pertinere. Igitur omnium fidelium Sanctae Dei Ecclesiae nostrorum fidei praesentium, & futurorum compertis industriis, quod per Berengarium illustrem Marchionem, & dilectum filium nostrum, quidam noster ex monasterio Diui Petri in Caelo aureo Abbas nomine Petrus pro diversis rebus, quibus sit monasterii ob amorem superius Nominis nostrae mansuetudine fieri fieri, nostrae confirmationis praecipuum petiit, & antiquorum Regum praecipua, quae in nomine Sancto, ac venerabili loco emissa sunt, in nostra mercede roborari dignemur. Cuius precibus libenter, autem accipimus odantes, hoc in munus nostrae praecipuum conscribimus, per quod omnino praecipuum iubemus, vt idem Abbas degens sub regala S. Benedicti monasterium, cum omnibus adiacentibus in die, & legaliter pertinentibus, mobilibus, atque immobilibus, quos sit, ac acquirendus vsque in finem vita sua, domini posteri eius teneant, atque possideant. Insuper etiam confirmamus omnes res, & possessiones quascunque dicto monasterium iugo tempore dignoscitur possessis à Luitprando Rege ipsi monasterio concessas, id est inter ceteras res, Coriem illam, quae dicitur alpe plana in praedicto sancto loco emissa à quodam Longobardorum Rege, atque cum eundem alpi rebus ad eandem Coriem pertinentibus in omni bus locis, atque vocabulis suis, cum terris, & finibus per praecipuum Luitprandi Regis per singula loca, ac vocabula denunciatu, eandem rebus decimo quocunque modo, vel ingenio inibi collaborati eandem locum,

canobio à tanto fundationis iustitiae concessa de iure regali seu monachorum possessione, donatione, traditione, aliorumque huiusmodi comparatione quoque, & quatuordecim legalium conscriptione chartarum, aut possessionis venerabile monasterium à donis Regum, vel Imperatorum praedecessorum nostrorum, aliorumque diversorum hominum emptione, donatione, iudicialium quoque ablatione, comparatione, commutatione, libellorum chartarumque conscriptione acquisitum, aut deinceps nulli, & legaliter acquirere poterit tranquilla iure per hoc nostrae autoritatis praecipuum possideat, & tunc a definitionem antecessorum nostrorum Luitprandi Regis liceat canobio secundum Regulam S. Benedicti de propria Congregatione abbatem eligere, ita vt nulla super eos vnquam extranea induatur persona; sitque omnes res eiusdem monasterii tam abbas, quam monachi, vel homines libellorum, & serui, quos omnes alios res nostra regalia definitione monita, atque defensa, & si necessitas fuerit de rebus, & familiis ipsius monasterii per Inquisitionem coram quocunque monentium bonorum hominum sicut de nostris regalibus rebus rei veritas approbetur. Hoc quoque statum, vt nulli Reipublica minister, neque aliquis ex rebus publicis potestate in iura supradicta Corte alpe plana, quam in alijs rebus dominus eiusdem monasterii libertatis, aut seruos deus episcopus inquirere, aut ad placitum trahere, vt in finibus ipsius Corte placitum teneat, aut aliqui persequere, vel aliquo modo distrabere presumat, vel loca ad audiendum causas, aut iura exigenda, aut tributa, vel in alios paratas faciendas, nec fidei iustos tollendo, aut homines eiusdem Ecclesiae ingenios, vel seruos super terrarum istius commanentes, distringendos, nec ad res redditibus, aut illiusmodi occasione requirendas ingredi solent, sed iugiter vltim vel ripaticum, aut erratum, aut telonum tam in sua possessione, quam in nostro publicitate à parte facti monasterii vnquam exigere, aut tollere presumat pro mercede, & remedio animarum nostrae, & quicquid exinde siscus vult, vel pars publica sperare potuit in eodem sancto monasterio secundum consuetudinem, & confirmationem Luitprandi Regis, aliorum Regum, vel Imperatorum praedecessorum solemnem, & perpetuam stabilitate firmamus, & quocumque necessitas monent, naues eiusdem monasterii per Tumi, & Padu portum, quos per quemlibet alterum discurrere possit abiqui alicuius impedimento, vel telonei vexatione. Concedimus etiam ipsi Sancto, & venerabili loco annos carperarios liberos, quos praedictum locum dignoscitur per praecipuum paginam à tempore antecessorum nostrorum Luitprandi Regis possidisse in Valle, quae dicitur Antelamo, vel eos, qui sunt in loco Bex, solo, cum filijs, sicut abique vel omni agnitione eorum, vt tempore opportuno indiesse operanda deseruiant tam vel posteri eorum in supradicta cenobio abique vlla retrahatione perpetuauerit. Confirmamus, etiam in eodem sancto cenobio ob Dei reuerentiam, nisi atque perpetuam salutem Corticellam vnam, quae dicitur Alata, & alteram, quae dicitur Caluata, atque Capellam vnam, quae sit in honoris Sanctae Dei Genetrixis Virginis Mariae, quae dicitur Primasica, quae sita esse noscitur in Valle Bex, vna in subditum, & salutariorum monachorum cum omnibus pertinentijs, cum seruis,

canobio a tanto fundationis instauratore concessis de iure  
regali seu monachorum possessione, donatione, traditione,  
alioquinque huiusmodi comparatione quoque, & qua-  
rumcumque legalium conscriptione chartarum, aut po-  
stera praxatatos venerabile monasterium a donu Re-  
gum, vel Imperatorum predecessorum nostrorum, alio-  
rumque discessorum hominum emptione, donatione, si de-  
limo quoque oblatione, comparatione, commutatione, li-  
bellorum chartarumque conscriptione acquisit, aut de-  
inceps in illis, & legitime acquirere poterit tranquillo iure  
per hoc nostram auctoritatem praeceptum possideat, & iux-  
ta definitionem antecessorum nostrorum Luitprandi Regis liceat  
canobio secundum Regulam S. Benedicti de propria Con-  
gregatione abbatem eligere, ita ut nulla super eos vniqua  
extra iudicium personarum fiat, que omnes res eiusdem  
monasterij tam Abbas, quam monachi, vel homines libel-  
larij, & serui, quamque omnes alia res sub nostra regali  
defensione monite, atque defensa, & si necessitas fuerit  
de rebus, & familijs ipsius monasterij per inquisitionem  
cruentam que manentium honorum hominum sicut de  
nostris regalibus rebus veritas approbetur. Nos quoque,  
statuimus, ut nullus Reipublice minister, neque aliquis  
ecclesiasticus potest esse tamen in supradicta Corte alpe pla-  
na, quam in alijs rebus homines eiusdem monasterij libel-  
larij, aut serui detineant in facienda, nec ad placitum tra-  
here, vel in subitio ipsius Curie placitum tenere, aut ali-  
quod pignurare, vel aliquo modo distrahere praesumat, vel  
sua ad audiendum causas, vel fenda exigenda, aut tribu-  
ta, vel mancipia paratas facienda, nec fidei iheros sol-  
lendir, aut homines eiusdem Ecclesia ingenuos, vel seruos  
super terram ipsius commanentes, distringendas, nec ad  
vires redditivas, aut illicitas occasiones requirendas in-  
gredi audeat, sed neque vilius vel ripaticum, aut erraticum,  
aut teloneum tam in sua possessione, quam in nostro pu-  
blico iure a parte sepe facti monasterij vniquam exigere,  
aut tollere praesumat pro mercede, & remedio animarum  
nostrarum, & quidquid exinde sicut molter, vel pars publica  
spertare poterit in eodem sancto monasterio secundum co-  
stitutionem, & confirmationem Luitprandi Regis, aliorumque  
Regum, vel Imperatorum predecessorum solemnem, & per-  
petua stabilitate firmamus, & quodcumque necessitas  
invenietur, nomen eiusdem monasterij per Ticini, & Padi  
portum, quamque per quemlibet alterum discurrere pos-  
sint absque alicuius impedimento, vel telonis vexatione.  
Concedimus etiam ipsi Saubio, & venerabili loco omnes  
carpentarios ibidem, quos pradictum locum dignificatur per  
praeceptum pagano a tempore antecessorum nostrorum Luitprandi  
Regis possidisse in Valle, qua dicitur Antelamo, vel eos,  
qui sunt in loco Bezafilo, cum filijs, siliabusque vel omni  
agnatione eorum, ut tempore opportuno inde esse operan-  
do deserviant tam vel possideri eorum in supradicto cano-  
bio absque vlla retributione perpetuo. Confirmamus  
etiam in eodem sancto canobio ob Dei reverentiam,  
nostramque perpetuam salutem Corticellam vnam, qua  
dicitur Malate, & alteram, qua dicitur Calauade, at-  
que Capium vnam, que est in honor Sanctae Dei Geni-  
tricis Virginitatis Mariae, qua dicitur Primasca, qua sita esse  
nosscitur in Valle Balziona in subisdium, & iudicatio-  
nem monachorum cum omnibus pertinentijs, cum seruis,

& ancillis libellarij, atque aliorum iure, & legitime  
in eisdem Corticello pertinentibus. Secundum autem  
hanc nostram definitionem sancimus, & modis omnibus  
interdumus, canonicis, qui reliquam partem Abbatiam  
beneficium habuerint, ut nullam potestatem exercent  
in pradictis rebus a nostra mercede monachi delegati,  
neque illorum electionem perturbent, aut contradicant,  
vel electionem, quem habuerint Abbatem in aliquo contu-  
rent, sed prout melius valuerint, opem illis & auxilium  
ferant apud Regem, & eius milites ad ea persicienda,  
qua in illorum electione approbantur esse oportuna. Hat  
autem omnia superius abegata sicut a predecessoribus  
nostris Regibus, siue Imperatoribus concessa, & confirma-  
ta sunt, inconvulsa concedimus, ac confirmamus eidem  
venerabili loco perscienda perpetuo in temporibus iure fir-  
missimo possidenda, ut sub tuitione nostra Minidour do se-  
curi, ac sinceriter perscuerent. Insuper conscripimus in  
sepe facto monasterio pro mercede omnia nostra vada ad  
piscandum, qua sunt in Ticino, id est in riuo Paloni, & in  
Marasca seu vadum, qui dicitur Landemare, Coslam, &  
Teueredum, & illum, qui dicitur Testiniscus cum illo  
medio, quod ad sapem dicitur, & illum, qui ad Annella  
dicitur, seu & illa, qua sunt in Pado, haberi pro eorum ter-  
minum a loco, qui nuncupatur Popola, pagana, & per-  
tingenti vsque ad locum, qui dicitur caput asini ex vira-  
que parte Padi cum insula postea iuxta pradictam pif-  
cationem, vel quidquid ab antiquo tempore, vel moder-  
no idem monasterium per antiquorum Regum largitio-  
nem obtinuit, vel Pado inuasis, aut in futurum irruerit.  
... Praecipimus ergo iubemus, ut nemo ex fide-  
libus S. Dei Ecclesia, simulque nostris tam praesentibus, quam  
absentibus parti pradicti monasterij de his omnibus, qua  
super a nobis concessa, & confirmata sunt, quolibet tem-  
pore vllam praesumat inferre molestiam, aut contraria-  
tatem, sed sub omni integritate sicut a nobis concessa, &  
confirmata sunt, peruenit ibidem ad utilitatem mona-  
sterij ipsius siue aliqua diuisione pertineant. Si quis  
autem contra huius nostri praecepti securitatem aliquam  
violentiam, aut inuasionem inferre tentauerit, sicut se  
compositum aut optime libras 30. medietatem palatio  
nostro, & reliquam medietatem parti eiusdem monaste-  
rij, & ut haec nostra auctoritas plenius in Dei nomine  
obtinere vigorem, manu propria subter firmamus &  
annulo nostro insigni infirmus.

**Signum Domni Hugonis Pijf-  
fimi Regis.**

Recco Cancellarium ad Vicem Zarlanni Abbatij, & Ar-  
chiepiscopatij recognoui &c.

Circa quod privilegium nota illa verba, at iux-  
ta definitionem antecessorum nostrorum Luitprandi Regis, li-  
ceat canobio secundum regulam S. Benedicti de propria  
Congregatione abbatem eligere, ita ut nulla super eos  
vniquam. Quae verba ostendunt, Luitprandum mo-  
nachos D. Benedicti, non autem Eremitas Augu-  
stinoses ibidem instituisse.



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

JFH



canobio degere sub regula S. Benedicti, & quotidianis  
 Deo laudes, & orationes pro nostra anima commem-  
 muratione, imperioq; nostro inibi offerre. & omnem Con-  
 gregationem sibi commissam assiduis alimentis pascere,  
 & nutrire cunctis vite sue diebus. Cum autem eum Do-  
 minus de hoc seculo vocare iussisset, modis omnibus sanc-  
 timus, & interdicimus, vt nulla praportus, paruaq; perso-  
 na predictum canobium inuadere nitatur, aut benefi-  
 ciali ordine, aut praportali autoritate. Confirmamus et-  
 iam, & corroboramus pro Dei amore, & pro iusta petiti-  
 one nostra dilecti coniugii eidem venerando loco curtes, &  
 nam, qua vbi gono dicitur, sitam in Valle Osolla, & alia,  
 qua vult nuncupatur cum omnibus earum pertinentijs  
 aquis, & piscationibus, necnon & Vada ad piscandum,  
 qua sunt in Ticino, id est in trino Poloni, Morasca, seu Va-  
 dum, quod dicitur Landemari costia, & Reuerodum, & il-  
 lud quod dicitur Sactemasi, cum illa media quod ad  
 spem dicitur, & illud, quod adanella dicitur in Poble-  
 da, seu & illa vada, qua sunt in Pado habentia priorem  
 terminum a loco, qui nuncupatur popula Pagana, &  
 peruenit vsque ad locum, qui dicitur Caput Asinere  
 vtraque parte Padi, cum Insula posita iuxta predictam  
 piscationem, vel quicquid ab antiquo tempore, seu mo-  
 derno idem monasterium per antiquorum Regum, seu  
 Imperatorum donationem obtinuit, vel Pado inuasi,  
 aut in futurum iraperit de proprijs ipsius monasterij,  
 vel aliorum rebu. Ergo iudemus praportientes tam pra-  
 sentibus, quam & futuris, vt parti predicti canobij de  
 his omnibus, qua sunt a nobis concessa, & confirmata su-  
 per quolibet tempore nullus praportumat inferre molestiam,  
 aut contrarietatem, sed ab omni integritate, sicut a nobis  
 concessa, & confirmata sunt, peruenit ad utilitatem  
 ipsius monasterij sine aliqua diminutione pertineant.  
 Si qui igitur huius nostra donationis, & ordinationis, &  
 confirmationis violator extiterit, sicut se composuerit  
 auctoritate nostra, medietatem Camerae nostrae, no-  
 straq; successores, & medietatem predicti canobio, &  
 Dei misericordiam, sanctaeq; Dei Genitricis Mariae, & S.  
 Michaelis archangelij, & omnium Angelorum, & S. Pe-  
 tri apostolorum principij, & omnium Sanctorum ha-  
 beat, & cum iuda traditorum portione accipiat. Quod  
 vt verius credatur, diligentiusq; ab omnibus obseruetur,  
 manibus proprijs roborantes, annali nostri impressione  
 ipsorum saliter insigniri.

**Signum Domni Othonis pij-  
 simi Imperatoris Augusti.**

Titulatu Cancellarius, ad vicem Brunonis Archiepella-  
 ni recognoui, & scripsi.  
 Datur 3. idu aprilis anno Domini Incarnationis 962.  
 Imperij vero Domini Imperatoris Othonis pijssimi I.  
 indid. 3. adum Papae fideliter. Amen.

IV. **P**ater supradicti priuilegia ad sunt alia multa  
 aliorum Imperatorum, videlicet Othonis se-  
 cundi vnum eidem Ioanni Abbati datum 3. Idus  
 Aprilis anno 978. indid. 6. in Saxonia, & in Ciui-

tate Magdeburgensi, Othonis tertij, vnum Azoni  
 Abbati directu nonis Aprilis anno 989. indid. 2.  
 Imperij sui anno sexto datum Quintilini Burg.  
 Item Corradi secundi vnum Alpigiso Abbati con-  
 cessum anno 1033. datum Basileae nono Kal. Fe-  
 bruarj indid. 1. Imperij sui anno 7. Item Henrici  
 III. vnum directum Balduino Abbati datum Ra-  
 tishonae anno 1041. indid. 10. vndecimo Kal. No-  
 uemb. Imperij sui anno 3. Item Henrici IV. vnum  
 directum Anselmo Abbati datum Vlnze 12. Kal.  
 Maij anno 1048. indid. 1. Imperij sui anno 2. Item  
 Henrici V. vnum Anselmo Abbati directum da-  
 tum Nouarij per manum Brocandi Cancellarij  
 5. Kal. Septemb. 1110. indid. 4. prater aliud priuile-  
 gium Corradi primi, quod sua prolixitate om-  
 nia fere priuilegia in vnum collecta excedit: in  
 quibus omnibus priuilegijs continetur eadem  
 clausula ostendens monachos sub regula D. Be-  
 nedicti per Regem Luitprandum in dicto mona-  
 sterio fuisse constitutos, qua etiam probat illos a  
 Rege Luitprando vsque ad illa tempora in eodem  
 monasterio stetitisse. Alia vero priuilegia Pontificij  
 vsque ad Innocentium III. cui Honorius III. im-  
 mediate successit, sequenti capite referemus. Por-  
 ro ex supradictis quarta propositio nostra firma-  
 ta relinquitur, nimirum monachos D. Benedicti  
 per Regem Luitprandum in dicto monasterio in-  
 stitutos ibidem vsque ad Innocentium III. & Ho-  
 norium III. nunquam interrupta successione ste-  
 tisse, quod etiam sequenti capite ex eisdem Priuile-  
 gijs Pontificum ostendemus.

**CAPVT SEXAGESI-  
 SIMVM PRIMVM.**

*Clericos Canonicos vsque ad A-  
 lexandri, & Innocentij Terty  
 tempora in Ecclesia D. Petri in  
 Calo aureo cum monachis a  
 Luitprando ibidem constitutis  
 mansisse.*



Seruimus quarto loco ipsos  
 Clericos Canonicos, qui ante  
 translatum D. Augustini cor-  
 pus S. Petri Basilicam, ac etiam  
 monasterium a Rege Luitpran-  
 do adificatum tenebant, post  
 monachos ibi loci introductos nullatenus ciectos,  
 sed cum illis in eadem Basilica vsque ad Innocen-  
 tium III. & Honorium III. mansisse, quod nunc  
 auctoritate Romanorum Pontificum, ac etiam Hi-  
 storicorum euidentissimè probamus. Siquidem  
 Romani Pontifices non solum monachorum, ve-  
 rum etiam clericorum canonicorum dictae Eccle-  
 siae in suis priuilegijs meminerunt: extat in primis

authen-

JFH

authenticum privilegium Paschalis huius nominis secundi Anselmo eiusdem monasterij Abbati anno Domini 1105. directum talis formae:

Paschalis episcopus servus servorum Dei. Dilecto in Christo filio Anselmo Abbati venerabili monasterij S. Petri, quod dicitur Coelum aureum, eiusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum. Pia postulatio voluntatis effectus debet prosequenti complere, quatenus & deotione sinceritate laudabiliter emicat, & veritas postulata vires indubitanter assumat. Quia igitur dilectio tua ad Sedem apostolicam per nos confugiens, cum tuacionem deuotione debita requisist, nos supplicationi tue clementer annuimus. & R. Petri monasterium, cui per Dei gratiam Abbas impositione manuum nostrarum institutus es, cum omnibus ad ipsum pertinentibus sub tutela apostolica Sede accipimus, ob honorem videlicet ipsius apostolorum Principum Petri, & S. Conseruati, & Docteri praclarissimi Augustini, cuius petrosam copiam in eodem carnoio a Luitprando quondam Rege dignificatur honorifice reconditum. Sanctorum igitur praedecessorum nostrorum Sedem apostolicam Pontificum vobis in filiis, praesentium Decreti auctoritate statuimus, ut quaecumque bona, quaecumque praedia, urbana seu rustica, culta, vel inculta, quaeque possessiones in villis, sicut, coloris, seruis, & ancillis, seu Aldionibus, in Ecclesijs, in decimis, omnium ubique terrarum, & nullo modo, donatorum, & sanitarum, seu primigenis canoibum, vestrum possidet, & possidet, non solum Pontificum liberalitate Principum, vel oblatione fidelium iuste, ac canonice potuerit adquisita, nisi, & si, successoribus, & illibata permaneat. De quibus hac doctus proprijs exprimentia vocabulis, in Episcopatu Papiensi V. altaribus, Capellam Sancti Christophori, Ecclesiam Sancti Damiani, & Ecclesiam Sancti Nazarij cum suis pertinentijs. In Lardrago Capellam Sancti Geruasi, & Ecclesiam Sancti Zenonis. In Frascarolo Ecclesiam Sancti Augustini cum suis pertinentijs. In Episcopatu Mediolanensi Ecclesiam Sancti Seneri de Cresiano, Ecclesiam Sanctae Iulianae de Carzano, Ecclesiam Sancti Martini de Terenzano. In Cumanio Episcopatu Ecclesiam D. Augustini de Calanate, Ecclesiam Sanctae Mariae de Plamaea, Ecclesiam Sancti Petri de Lauenna. In Lundeni Episcopatu Ecclesiam Sancti Petri de Flumbo, & Ecclesiam Sancti Columbanij. In Placentino Episcopatu Ecclesiam Sancti Martini de Roxone, Ecclesiam Sancti Zenonis de Vicobono, & Ecclesiam Sancti Stephani; in Episcopatu Terdonensi Ecclesiam Sancti Augustini de Casale, & Ecclesiam Sanctae Mariae de Graniteria. In Episcopatu Astensi Ecclesiam Sancti Petri de Ouliva, & Ecclesiam Sanctorum Philippi, & Iacobi, & Ecclesiam Sancti Blasij de Cauagnasco. In Verelleni Episcopatu Ecclesiam Sancti Petri de Parzingo, Ecclesiam Sancti Blasij de Pauonico. In Episcopatu Parmensi Ecclesiam Sanctae Mariae de Corte. In Alpeplana Ecclesiam Sancti Petri, cum alijs decem Ecclesijs ad eandem Ecclesiam pertinentibus. In Florentia Ecclesiam S. Petri, quae dicitur Coelum aureum. In sancto Genesio Ecclesiam Sancti Christophori cum suis pertinentijs, Ecclesiam vnam in loco Martura, cum suis pertinentijs, & Ecclesiam Sancti Angeli cum suis pertinentijs. Obiuncte

videtur non eiusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptione astra, & violentia preponatur, nisi quem fratres conuocati consensu, vel fiat: cum pariter seniorum consilio, seu consensu, & B. Benedicti Regulam prouideri obsequendam. Item ad Romanum Pontificem consuetudinem cedat. Christina, Oleum sanctum, Consecrationes Altarium, seu Basilicarum, Ordinationes Monachorum, seu Canonico-rum vestrorum, qui ad sacras Ordines suum promouendi; a quocumque maluerit Catholicus suscipiatur Episcopo, si quidem gratiam apostolicam sedes habuerit. Missas quoque publicas in eodem monasterio celebrari, aut statorem, aut ignodum, aut ordinationem aliquam, praeter abbatem voluntatem ab Episcopo quolibet fieri prohibemus. Ad hac praesenti Capitula adhibent, Dalmatica, Mitra, Sandalorum, necnon chirothecarum usum, & inter itinerandum insigne trinitatis ubi, quaeque successoribus, & in sapientia monasterio Baptisum in Paschali solemnitate per subiectos vobis Clericos iuxta praedecessorum nostrorum statuta concedimus. Quae ab omni iugo, seu ditione cuiusque persequi vitium canoibum liberum permanere sancimus, ut soli B. Basilica Romana, & apostolica subditum habeat. Denique ergo ut nulli omnino hominum liceat praesentium monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, aut ablatas retinere, minuerere, aut aliquibus vexationibus fatigare: sed omnia integre conseruata seruari, pro quorum gubernatione, & sollicitudine constituimus, & suis omnimoda profutura, salua in quibus apostolica Sede auctoritate: Si qua igitur in futurum fiscalitica, secularis, seu persona hanc nulli & paginam contra eam temere venire tentauerit, secunda, vel tertio communita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestati, honorifice sui dignitate careat, reamque sit iudicio existere de perpetrata iniquitate cogitabit, & a sacratissimo corpore, & sanguine Dei, & Sancti Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in totum excommunicetur. Si uero aliquis contra haec Canonice videtur locustis seruantiibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bona illius percipiant, & apud districtum Iudicem praemia aeterni paucumueniant. An. en. Amen. Amen.

S. Petrus, S. Paulus. Paschalis Papa II.

Ego Paschalis Catholicae Ecclesiae Papa subscripsi. Datu Laterani per manum V. Baldi S. R. E. Cardinalis Diaconi. Kal. April. ind. 4. Incarnationis Domini 1105. Pontificatus autem Domini Paschalis II. Papae anno 6. & c.

Circa quod privilegium, primo notanda sunt illa verba: Sanctorum igitur praedecessorum nostrorum Sedem apostolicam vestris in filiis praesentium Decreti auctoritate statuimus, &c. Quae verba in cantualios Romanos Pontifices ante Paschalis II. simile privilegium Abbati, & monasterio S. Petri in Coelo aureo concessisse. Secundo notanda sunt alia verba: Nisi quem fratres conuocati consensu,

vel fratrum pars sanctorum consilio secuti, & B. Benedicti Regulam prouideri obsequendam. Item ad Romanum Pontificem consuetudinem cedat. Christina, Oleum sanctum, Consecrationes Altarium, seu Basilicarum, Ordinationes Monachorum, seu Canonico-rum vestrorum, qui ad sacras Ordines suum promouendi; a quocumque maluerit Catholicus suscipiatur Episcopo, si quidem gratiam apostolicam sedes habuerit. Missas quoque publicas in eodem monasterio celebrari, aut statorem, aut ignodum, aut ordinationem aliquam, praeter abbatem voluntatem ab Episcopo quolibet fieri prohibemus. Ad hac praesenti Capitula adhibent, Dalmatica, Mitra, Sandalorum, necnon chirothecarum usum, & inter itinerandum insigne trinitatis ubi, quaeque successoribus, & in sapientia monasterio Baptisum in Paschali solemnitate per subiectos vobis Clericos iuxta praedecessorum nostrorum statuta concedimus. Quae ab omni iugo, seu ditione cuiusque persequi vitium canoibum liberum permanere sancimus, ut soli B. Basilica Romana, & apostolica subditum habeat. Denique ergo ut nulli omnino hominum liceat praesentium monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, aut ablatas retinere, minuerere, aut aliquibus vexationibus fatigare: sed omnia integre conseruata seruari, pro quorum gubernatione, & sollicitudine constituimus, & suis omnimoda profutura, salua in quibus apostolica Sede auctoritate: Si qua igitur in futurum fiscalitica, secularis, seu persona hanc nulli & paginam contra eam temere venire tentauerit, secunda, vel tertio communita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestati, honorifice sui dignitate careat, reamque sit iudicio existere de perpetrata iniquitate cogitabit, & a sacratissimo corpore, & sanguine Dei, & Sancti Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in totum excommunicetur. Si uero aliquis contra haec Canonice videtur locustis seruantiibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bona illius percipiant, & apud districtum Iudicem praemia aeterni paucumueniant. An. en. Amen. Amen.



vel fratrum pari sanctorum consilio secundum Dei timorem, & B. Benedicti Regulam providerint eligendum. Quae confirmant, quod cap. precedenti diximus, monachos per Luitprandum in dicto monasterio institutos, non Eremitas, sed Benedictinos fuisse. Tertio notanda sunt alia verba. *Christma, Oleum sanctum, consecrationes Altarium, seu Basilicarum, ordinationes monachorum, seu canonicorum vestrorum, qui ad Sacros Ordines fuerint promovendi a quoconque volueritis Catholicis suscipiuntur Episcopo, & illa in supra dicto monasterio Baptismus in Paschalis solemnitate per subiectos vobis clericos fieri iuxta praedictam nostram statuta concedimus sicque ab omni iura seu ditione cuiusque personae vestrum conobium liberum permittit, seu immunitatis vestrae Ecclesiae Sanctae Romanae, & apostolicae subdium habeatur.* Ex quibus duo habemus, alterum cum monachis in eadem Ecclesia mansisse etiam Canonicos, & Clericos, qui munera clericalia, ministerij Sacramentorum, & curae animarum, & similia in dicta Ecclesia percipiant, nam ipsa D. Petri Basilica tunc temporis parochialis erat, & fuit etiam tempore Ioannis XXII. cum haberet fontem baptismalem, & Ioannes XXII. Eremitas ad dictam Ecclesiam cum Canonici admittens, expressè cauet, ne ipsi Eremitae circa curam animarum personarum secularium vllatenus se intromittant, habebat etiam dicta Basilica plures alios parochiales subiectos, quae per dictos clericos canonicos regebantur, quod eiusmodi exercitium curae animarum personarum secularium esset monachis interdixit, Decreto praesertim ipsius Paschalis II. in c. Peruenit, & c. Interdiximus, & iuxta Calcedonensis 16. q. 1. Alterum ipsos canonicos regimini, & iurisdictioni ipsius Abbatis subiectos fuisse. Quod si mirum forsitan alicui videtur, legat casum prorsus similem in Canonici Regularibus Abbati, & monasterio Lobienfi subiectis apud Ioannem Molanum in Natalibus Sanctorum Belgij sub die 18. Aprilis: videt etiam, quae de Abbate monasterij Candidae castrae apud Britannos scribit venerabilis Beda lib. 3. Historiae Gentis Anglorum cap. 4. cum inquit: *Habere autem solent ipsa ex Regulae semper Abbatem presbyterum, cui omnes vici, & omnia Provinciae, & ipsorum ordine in fide Episcopi debent esse subiecti iuxta exemplum primi Doctore illius, qui non Episcopus sed presbyter erit, & monachus.* Licet enim Canonici, qui per essentiam, & ex propria natura sunt clerici, omnibus monachis, quibus clericatus non ex natura, sed ex accidenti inest, secundum leges ordinarias superiores existat, ac illorum sit, monachos regere, non ab illis regi, ut ex D. Hieronymo habes in capite Alia. 16. q. 1. nihil tamen prohibet ob peculiarem alicuius Ecclesiae dignitatem, ipsos monachos ex speciali prerogativa, & privilegio habere Canonicos subiectos, nec paucae nunc sunt monachorum Abbatis, quae iurisdictionem episcopalem in clericos annexam habent, ac in eos exercent absque prauidio dignitatis clericalis.

Lib. I.

Similes clausulae habentur in privilegio concessio alij Abbati nomine Anselmo ab Innocentio II. dato Placentiae per manum Aimerici S. R. E. Cardinalis Diaconi, & Cancellarij, secundò nonas Iunii indict. 10. Incarnationis Dominicae an. 1133. Pontificatus sui an. 3. cuius exemplum est: *Innocentius Episcopus servus servorum Dei dilecto filio Anselmo Abbati venerabili Monasterij S. Petri, quod dicitur Caelum aureum, sui que successoribus Regulariter substituendum in perpetuum. Cum omnium Ecclesiarum quieti, & vtilitati ex munulo nobis a Deo Apostolatus officio paterna sollicitudine intendere debeamus, illarum tamen Ecclesiarum, quae Sanctae Romanae Ecclesiae iuris existunt tanto amplius curam gerere nos oportet, quanto specialius ipsa Apostolicae Sedis adhaerere noscuntur. Proinde dilecte in Domino filii Anselmi Abbati tuis illis postulationibus elementer annuentes, praedecessorum nostrorum sal. mem. Paschalis, & Calisti Romanorum Pontificum inherendo vestigijs B. Petri Apostolorum Principum in monasterio, cui Deus auctor praesidet, quod vtiq. cooperante Spiritus sancti gratia manu propria consecravimus, & B. Augustini Doctoris egregij corporali praesentia illustratur, praesenti scripti privilegio communi statuimus enim ut quaecumq. bona, quaecumq. praedia vrbana sive ruralia culta, vel inculta, quaecumq. possessiones in villis, sive in agris, colonijs, servis, & ancillis, seu Aldionibus in Ecclesijs, in decimis omnium vrbij, terrarum, rusticarum dominatarum, & familiarium, siue primitijs ad vestrum conuolium concessione Pontificum, largitate Regum, vel Principum oblatione fidelium, seu alij iustis modis in praesentium pertinent, aut in futurum largitate Domino idem monasterium in illis poterit adipisci, firma tibi, tuisq. successoribus, & illibata permanent. Obvenit vero te nunc eiusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullum ibi qualibet surreptionis astutia, seu violentia praesumat, nisi quem fratres communi consensu, vel frater in pars consilio sanctorum secundum Dei timorem, & B. Benedicti Regulam providerint eligendum, electus autem ad Romanis Pontificem consecrandus accedat. Crisma, Oleum sanctum, Consecrationes altarium, Basilicarum, Ordinationes Monachorum, seu Canonico-rum vestrorum, a quoconque &c.*

Reliquum huius privilegij in omnibus, & per omnia convenit cum superiori Paschalis II. ab hoc loco vsque ad finem, nihil prorsus addito, vel diminuto.

**Ego Innocentius Catholicae Ecclesiae Episcopus.**

*Ego Vbertus presbyter Cardinalis S. Clementis & sic sequuntur alij subscribentes propria nomina. Datus Placentia per manum Aimerici S. R. E. Cardinalis Diaconi & Cancellarij, nonas Iunii indict. 10. incarnationis Dominicae an. 1133. Pont. vero Domini Innocentij Papa II. anno 3.*

Esse vero hunc Anselmum diuersum ab eo cui dirigitur privilegium Paschalis II. ex eo conuincitur.

S

tur,

174

UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN



rogantibus; in primis non solum praedicto Cardinali Episcopo Offiensi cu ceteris Lombardie Episcopis, verum etiam ipso Episcopo cum clero, & populo Papiensi, per illos dictam Ecclesiam S. Petri in Calaurco cum illius monasterio reformandam decessit, illam cum monasterio. & omnibus illius bonis & iuribus ipsis Canonice reformandam, regendam, & perpetuo tenendam tradensae etiam ad maiorem dictae Congregationis Mortariensis decorem, & commoditatem ad praefatam Basilicam, & Monasterium D. Petri, quippe quod in illa corpus Sanctissimi illorum parentis Augustini seruetur, transferendam mandavit. Absoluta est huiusmodi reformatio sub Honorio III. Anno Christi 1222. Pontificatus sui anno 6, existente Legato in Lombardia eodem Hugone Cardinali Episcopo Offiensi, cuius prudentia illius executionem idem Pontifex delegavit. Extant littere dicti Pontificis eidem Cardinali Legato, ac etiam Praeposito, & Canonicis Mortariensibus ea de causa scriptae, quarum exempla sunt, quae hic sequuntur:

Honorius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Episcopo Offiensi Apostolica Sede legato, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Invenimus nos recepimus litteras continentes, quod te accedente Papiam, inter alia reperisti monasterium S. Petri in Calaurco nobis immediate subiectum, ad id in spiritibus, & temporalibus esse collapsum, quod nisi per Sedem Apostolicam providentiam reclusur, nunquam adire poterit, ut reuaret. Idem quoque monasterium pro magna parte est dirutum, & debito septem militum librarum monetae Papiensis opprobrius Abbas eiusdem loci occasione, quod ad nuntium iam memoratum monasterium dissolutionem peruenit, noniter est occisus. Sane constitutum per te Religiosis personis ad bona monasterii procuranda in solvendum debiti convertenda, & monachis interim donec illud ab huiusmodi respirat onere, in duobus monasteriis collocatis, cum nunquam speretur, quod licet ipse per nigros valeat monachos reformari, considerasti esse congruum, & reformationi eiusdem expedire vidisti, si Mortariensis Ecclesiae Ordinis sancti Augustini ad praedictum monasterium, ubi corpus ipsius requiescit dignoscitur, transferatur cum Canonicis eiusdem Ecclesiae laudabile habeant testimonium, & illud monasterium satis fuerit honorabile inter cetera provinciae Lombardiae, insuper nobis in eisdem litteris postulasti, ut nullum super hoc beneplacitum scriberemus. Maiorem enim Praeatorum eiusdem provinciae recepimus litteras supplicantium, ut ad praedictum monasterium eandem Ecclesiam transferamus, ac proponenti hoc ipsi monasterio, & eisdem Canonicis expedire, pro eo quod praesatum monasterium per eosdem Canonicos, qui vita, & conversatione, Deo, & hominibus sunt accepti, factum, & melius, quam per alios creditur reformandum: & inde idem Canonicis liberum insistere poterunt regulam instituti, qui hactenus in eadem Ecclesia saepe passi propter contraria querrari discrimina, destructionis, &

compositum in eo non invenimus, neque verum, quae sui sunt Ordini commode observare. Nos igitur plenam de fraternitate tua fiduciam obtinere, per Apostolica tibi scripta mandamus, quatinus super hoc considerasti singula circumstantis, auctoritate nostra, cum ea, qua convenit maiestate, procedas, prout secundum Deum videris procedendum. Datum Laterani Idibus Junij Pontificatus nostri anno sexto.

**A**lia litterae eiusdem Honorij III. ad Praepositum, & Canonicos Mortariensis.

Honorius Episcopus servus servorum Dei. Dilecti filij Praepositi, & Fratrum Mortariensium, Ordinis sancti Augustini, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Quae Apostolica Sedes firmiter auctoritate providit ordinantur, ab eadem debent vobis accipere, ne in postremum facite quantantur. Sane Venerabili fratri nostro Hugoni Offiensi Episcopo Apostolica Sede Legato, & nuntius vobis viris religiosis, ac fide dignis, vobis olim per suas litteras intimantibus, monasterium Sancti Petri in Calaurco de Papiam, nobis immediate subiectum, in spiritualibus, & temporalibus graunter commissum, ita ut eiusdem loci Abbate, occasione multa dissolutionis, ad quam monasterium ipsum devenerat, interempto, & vobis iugiter excrescentibus, non speraretur, quod locus ipse per nigros possit monachos reformari: ac suggerentibus vobis, ut caput domus vestrae ad praedictum monasterium, ubi corpus ipsius Sancti noscitur requiescere, transferretur. Nos idem Episcopo dedimus in mandato, ut consideratis circumstantis vniuersis, in negotio isto auctoritate nostra procederet, prout secundum Deum cognosceret procedendum, pariter idem Episcopus varijs negotijs occupatus, mandavit Venerabili fratri nostro Iacobo Episcopo Taurinensi, ut personaliter ad memoratum monasterium accedens, diligenter inquireret voluntatem Episcopi, Cleri, & Populi Papiensis, & si videret posse fieri sine scandalo, Mortariensium Domus monasterium concederet superius dictum, aliquo quod super hoc inueniret, et per suas litteras intimaret, praesatus vero Taurinensis iuxta ipsius Legati mandatum personaliter ad Papiensem Civitatem accedens, & super praedicto negotio diligenter inquirerens Episcopi, Cleri, & Populi voluntatem, omnes in hoc inuenit vniuersim & concordem, & eorum eandem delibetato consilio respondissent, quod huiusmodi translationem plurimum acceperant, salvo tamen iure Apostolicae Sedis, & Imperij, & Episcopi, & civitatis Papiensis, ac iure, ac honore advocatorum monasterij memorati, idem Taurinensis ad saepe dictum monasterium cum praesato Papi Episcopo, & Cleri, & Populi multitudine copiosa procedens, monasterium ipsum cum omnibus Ecclesijs, possessionibus, iuribus, & pertinentijs suis domui Mortariensium liberè, & absolute ea, quaungebatur auctoritate, concessit, expresso, ut monasterium ipsum caput Mortariensis Ordinis de cetero habeatur, ac te filij Praepositi vice, & nomine dictae domus in ipsum monasterium corporalem possessionem induxit, tribuendo tibi liberam facultatem, possessionem omnium temporalium, & spiritualium, qua ad ipsum monasterium pertinet, auctoritate propria nanciscendi, eiusque processum

M. alios altorum... ppus Noza... GESI... M. II. idem... antibus... Canon... rit reform... l annum... r. Mona... reiter cum... onachi Be... onicis in d... ti debium... m Dco grat... us accept... bant, quon... cio in de... nu validiss... ob sancta... discipline... res, verum... cio habeb... plina in ap... onasterio d... n alto xre... ij Abbas, qu... orsitam vol... m ab Hug... nsi, qui poli... regorij IX... unc nomine... ungere, ad... am delictu... dum accept... eratus, ad... conuenit, qu... achos tuc... us Basilic... regularis... iji tenebant... etia in part... E contrario... ecessis Papi... m S. Crucis... put nobiliss... plius Cetero... Congreg... am igitur Can... em B. Pontif...

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

174



CAPVT SEXAGESI-  
MVM TERTIVM.

Ioannem XXII. Eremitis Augu-  
stinensibus D. Petri Basilicam,  
vel monasteriũ, vel D. Augu-  
stini Corpus nullatenus dedisse.



Epistola assertio mea superius  
constituta hæc est. Licet Ioan-  
nes XXII. Eremitas Dni Augu-  
stini nuncupatos ad diuina in  
præfata Basilica peragenda Ca-  
nonicis Regularibus sociaverit,  
nullatenus tamen ipsam Eccle-  
siam, aut Monasterium, multo minus sacras D.  
Augustini reliquias eis tradidisse, quem-  
admodũ frater Iordanus de Saxonia lib. i. cap. 8.  
Coriolanus in sua Chronica, Ioannes Marquez  
cap. 15. §. 2. & alij non pauci eiusdem Ordinis au-  
tores scribunt. Probatur autem hæc veritas ex  
ipsis litteris Apostolicis ea de causa confectis,  
quarum vel sola simplex lectio sufficere potest ad  
nebulas errorum, & mendaciorum dissipandas,  
quibus nonnulli veritatem obruere se posse arbi-  
trantur. Quorum ideo exemplum hic ante omnia  
excudendum fideliter curavi, quod cuiusmo-  
di est:

Ioannes Episcopus servus servorum Dei. Dilecti filij  
Priori, Principali, & fratribus Ordinis Eremitarum sancti  
Augustini salutem, & apostolicam benedictionem.  
Veneranda Sanctorum Patrum, & c. sequuntur laudes  
Beatissimi Patris Augustini, & infra hæc ego nos  
qui licet immeriti vices Dei, & Domini Nostri Iesu Christi  
tenorem in terris, quibusque totius gregis Domini  
cura ab ipso Domino in persona B. Petri Principis Aposto-  
licorum, cuius successor ex simo commissus est, qua de vo-  
luntate recolimus, & profunda meditatione pensamus, di-  
gnum arbitramur, & congruum, ut vobis anti Doctoribus,  
& Presulis corpori tamularum quiescere dicitur, ubi vi-  
trari, quod sibi honoris & laudis ab universali exhibe-  
tur Ecclesia singulis in quadam reverentia à vobis, & fra-  
tribus Ordinis vestri, qui sob eiusdem Patris Regula de-  
gunt, & sancta observatione morantur, quique diuini in-  
stitutis laudibus vacatis, orationi intenditis, exhortationi  
insudatis, studio, & animarum saluti propensius vigila-  
tis, specialiter honoretur, quatenus inibi inquam mem-  
bra suo capiti, filij patri, magistro discipulis, Duci milites  
coherentes Deo, & ipsi sancto, autoritate summi Apostoli-  
ca, prætor diuini tabule, ubi & præceptis vestris, Pa-  
tris, Ducis, & Capituli Augustini nouerit reliquias fore  
sepultas. Expropter ad honorem sanctæ & indiuinae Tri-  
nitatis, Beata, & Gloriosa semperque virginis Genitri-  
cæ Dni Mariae, Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum  
eius, ac eiusdem B. Augustini doctoris egregij, omniumque  
Sanctorum, necnon Diuini cultus augmentum, de fra-

vos ex parte vna, & Venerabilem Abbatem, & Conuen-  
tum S. Petri in Calo aureo Papiæ Mortariensis Ordinis  
ex alia super celebranda Capitulo, & electione abbatu  
S. Petri prædicti, ac Præpositi vestri, frequenter quæsitio  
fuisse exorta, nos tandem copientes materiam huiusmo-  
di quæsitio aqua prudentia remouere, sic enim est  
idem Abbat, & Conuentus duxerit vnari alter, & con-  
corditer deliberatione propria statuendum: vt vno anno  
in festo S. Crucis mensis Septembris apud veltam, se-  
quenti vero apud eiusdem S. Petri Ecclesiam in festo S.  
Augustini mensis Gentiale Cap. Mortariensis  
Ordinis celebratur, & qua in vtroque Cap. fuerit regula-  
ritate constituta in vnaque, ac si quæ Ecclesijs Mortari-  
ensis Ordinis inuenit ab alter alterentur. Obiurante ve-  
ro sic præpositi, vt vtrumque quodlibet successorum, nul-  
lus praportari viderit, nisi quem vos, Conuentus, cum  
Priorum Ecclesiarum ipsarum, ac Ecclesiarum subiecta-  
rum eiusdem Conuent. & ab ipse vno duxerit adlegendum.  
Statutum insuper, quod simul mo lo Abbat S. Petri cum  
subditandis fuerit, et gatur, qui corrigendi Præpositi,  
& Conuentuum y. h. or um exortissu. & vstrandi ve-  
stram Ecclesiam libram habeat facultatem, quod tibi  
sic Præpositi, & successores tui in S. Petri Ecclesia re-  
uerentis propter instrumentum inde confecto dicitur plerumque  
contineri. Vt istis precibus igitur gatur concurrentes as-  
sensu quod super præmissis à vobis ita pates, ac tranquilli-  
tate ordine vestri præ, ac prouide saluum est, in hac par-  
te autoritate Apostolica confirmamus, & presentis scrip-  
ti patrocinio communitum. Nulli ergo omnino hominum  
liceat hæc paginam nostre confirmationis infringere, vel  
ei ausu temerario contraire. Si quis autem id attentare  
presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Bea-  
torum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incur-  
surum. Datum Viterbij nonis Iunij, Pontificatus nostri  
anno decimo 1328.

Manerunt idem Canonici Mortariensis in di-  
cto monasterio D. Petri in Calo aureo annis cir-  
citer ducentis ac nonaginta, nimirum vsque ad  
annum salutis 1709. quo tempore ipsi Mortarien-  
sibus rogantibus, quod monasterium Abbati se-  
culari commendatum in deterius vergeret, per  
nostros Canonicos Lateranenses fuit aliquoties  
reformatum, retenta nimirum ab Abbate seculari  
abbatia, cum magna parte bonorum, & consti-  
tuto eius loco Præposito, cui regimen Ecclesie, ac  
Monasterij cum reliqua parte bonorum, & iurium,  
Sedes Canonice commissit. Interim dum præfati  
Mortarienses soli dictam basilicam tenerent, post  
centum annos Ioannes Papiæ huius nominis XXII.  
Venerans. Pares Ordinis Eremitarum illis  
adiunxit, quod quemadmodum eue-  
nerit, in sequenti Capitu-  
lo aperiemus.



trum nostrorum consilio, auctoritate apostolica statui-  
 tum, & etiam ordinatum, quod fratres vestri Ordinis,  
 quibus praestitit Prior secundum observantiam ipsius Ordi-  
 nis Eremitarum, iuxta Ecclesiam Monasterij S. Petri in  
 Caelo aurea Papie, cui praestitit abbas, & conventus Ca-  
 nonicorum Regularium Ordinis S. Augustini praedicti de-  
 gunt iubi, sub eodem etiam si ad Romanam Ecclesiam  
 nullo pertinet mediante, ubi factum corpus eiusdem S.  
 Augustini esse dicitur solemniter translatum, mediate,  
 vel immediate, prout eisdem Priori, & fratribus videbitur  
 expedire, & commode fieri poterunt usque ad vige-  
 simum quintum, vel trigessimum numerum ad minus  
 iuxta subscriptam formam debeant in simul perpetuo fu-  
 turis temporibus habitare. Quodque vos dictos fratres  
 eidem usque ad huiusmodi numerum teneamini deputa-  
 re, quos auctoritas Deo iudicari debere a te marcos, li-  
 berali scientia praeditos, & honesta conversatione deco-  
 ratos, remanentibus tamen dicti Abbate, & conventus Ca-  
 nonicorum, prout nunc ipsi sunt, in monasterio praebato,  
 sicut infra plenius est expressum, sanè fratrum habitatio  
 praedictorum constituitur in loco decenti iuxta Eccle-  
 siam monasterij antedicti, prout superius est expressum,  
 & ab eorumdem Abbate, & Canonicorum habitatio-  
 nibus sit discretis, & taliter disponatur, quod ipsi fratres  
 eandem Ecclesiam dicti monasterij per aliam portam de  
 novo inibi faciendam libere ingredi, & egredi valeant,  
 ac in eadem Ecclesia cum dicto Abbate, & Canonicis iux-  
 ta modum designatum inferius in divinis officijs inter-  
 esse, etiam si dicta Ecclesia existat, & huiusmodi habitatio  
 ipsorum fratrum fuerit intra spatium canarium, in-  
 fra quod Ecclesiam vel Oratorium, seu locum religiosum,  
 aut habitacionem Religiosorum non debere constitui,  
 nonnullis Religiosis Mendicantium, & aliorum aliquo-  
 rum Ordinum per speciale apostolica Sedis esse indultum  
 Privilegium, aliasque super hoc provisio habeatur, quod  
 dicti Abbas, & Canonici propter huiusmodi portam faci-  
 endam, & habitacionem ipsorum fratrum, ut praemi-  
 tteretur disponendam, nequeant in suis habitacionibus im-  
 pediri, sed habitaciones dictorum fratrum ab ipsorum  
 Abbate, & Canonicorum habitacionibus sit discretis,  
 ac diversis respectibus comedant, & dormitorij dor-  
 miant, hi, & ibi in suis respectibus, & dormitorij se para-  
 tu: dictam autem habitacionem, & domos, respectorium  
 silicet, dormitorium, claustrum, hortum, cum alijs affi-  
 cius debitis, & consuetis iuxta morem dicti Ordinis Ere-  
 mitarum quod fratres consensu faciant suo sumptibus,  
 vel de elemosinis fidelium abique onere ipsorum Ab-  
 batis, & Canonicorum, prout dicti fratribus Dominus  
 ministrabit. Et providetur ardentius in hac parte, quod  
 si fundus, vel solum, ubi dicti fratres edificare voluerint,  
 sit aliquarum privatarum personarum, vel ditionum  
 filiorum Communium, seu Venerabilis fratris nostri Epi-  
 scopi Papensis, aut alterius Ecclesie, dummodo aliquod  
 aliud monasterium, vel Ecclesia inibi non existat, illam,  
 vel illud praedicti fratres emant, vel alij in illa modo ac-  
 quirant, & ibidem edificabunt suo sumptibus, vel de hu-  
 iusmodi elemosinis, prout superius est expressum, si ve-  
 ro quidem fundus, vel solum abbas, & Canonici in  
 existant praedictorum, illam, vel illud nihilominus dicti

fratres emant in superius ab eisdem, quod si forte abbas,  
 & Canonici antedicti praedictum fundum, seu solum pro-  
 iusto, ut prostrant, pretio nolent vendere fratrum me-  
 moratis, eos ad id monitione praemissa per censuram Ec-  
 clesiasticam sub iato appellacionis obstaculo antea re-  
 nostra decretorum compellendos. In divinis autem  
 modum servari volumus subsequentem scilicet, qui  
 cum tam Canonici, quam fratres praedicti consuetudinem  
 officium dicantur habere, ipsi Canonici, & fra-  
 tres in simul eisdem temporibus, locis, & hora per  
 debita servituti Dominis solitari conveniant in Ec-  
 clia memorata, ita quod ab eis, non diversis, sed eisdem  
 temporibus, locis, & hora horz Canonice, & Missae so-  
 lemnes in dicta Ecclesia celebrentur. Secretis autem  
 facti dicti Canonici, & fratres legere poterunt, praeter  
 sententiam, honestate, decencia, & apertudine loci, & tempori-  
 bus observatis. Volumus autem quod si aliter in dicto  
 monasterio iam erecta sint equalia numero, eorum me-  
 dietas dicti Canonici, & reliqua medietas erant  
 eisdem fratribus pro legendis Missis huiusmodi assigna-  
 tur, si verò existant inaequalia numero, maior portio  
 rum ad id deputetur fratribus memoratis, & quo-  
 dam Abbas antiquior in loco, & dignitate maior ex-  
 stitit, abbas, qui est, & pro tempore fuerit in celebratio-  
 nibus missarum, & praedicationibus in Natali Domini,  
 Epiphaniae, Dominicae in Ramis palmarum, Resurrectio-  
 nis, & Ascensionis Dominicae, Pentecostes, Nativitatis  
 Iohannis Baptistae in omnibus, & singulis Sanctularum  
 Petri, & Pauli apostolorum, Assumptionis, & omnibus  
 ipsius S. Augustini, omnium Sanctularum, con-  
 ceptionis, seu dedicationis Ecclesie dicti monasterij, & in  
 omnibus solemnioribus monasterij eiusdem dignitate,  
 quibus specialiter consuevit multitudo fidelium con-  
 gregari in Ecclesia dicti monasterij praefertur, ut magis  
 solemnior celebrandum debet huiusmodi celebrari, &  
 in solemniori praedicatione ipsi etiam debent praedicari,  
 hoc voluerit idem abbas si antea praedicare, aut illud  
 ne acquiescit, vel noluerit ipse a via, loco eius si tamen  
 monasterium ipsum Priorem claustralem habeat, ipsi  
 Prior claustralis in huiusmodi celebratione facienda,  
 Quo si quidem Priore claustrali si eum ipsum monasterij  
 rium habeat, ut praefertur, celebrare, aut praedicare po-  
 liter non valente, vel nolente, tunc Prior eorumdem mo-  
 nasterij d. l. loci, vel is, cui per fratres ipsos iuxta morem  
 eorum huc celebrationis, & praedicationis officium  
 mittitur, de ipsius missa celebratione, ac praedicatione  
 sonat, prout eis videbitur, faciendae. Alii vero dicitur  
 tam Dominicae, & festivitatis, quam etiam feriarum,  
 quaevisque praedicari, necnon in antedicta festivitatis  
 sit diebus solemnioribus, praeterquam in praedicatione  
 solemniori, ut supra exprimitur, si in eisdem festivitati-  
 bus, seu solemnioribus diebus eadem festivitatis praedicatione  
 eodem monasterio contingeret praedicari, praedicationem  
 huiusmodi dicti fratres, vel illi cui hoc iuxta morem  
 huiusmodi committent, distribuunt, & ad quatuor, si  
 iam ipsi Abbati, prout eis videbitur expedire, in solemniori  
 vero in eadem Ecclesia quibusque diebus, ipsi Abbati  
 solemnior locum teneat, ipsique Canonici iuxta  
 in praedictionibus autem dicti Abbas sit vicarius, &

sanque praeterea procedant Prior claustralis  
 praebato, servatis tamen per eos  
 Ecclesiasticos Religiosos, & seculares in  
 ordine habitus per ipsos in praedictionibus  
 factis antea fratres in incedendo in p  
 infirmitate, antiquum locum, & vide-  
 ant. De alijs insuper Missis conveniunt  
 Ecclesia celebranda, taliter ordinam  
 abbas, & Canonici, & nonnullas fratres  
 celebrant, & alia officia, sive per h  
 singulis diebus, vel alijs prout expedien-  
 decencia suscipi participant. Volumus  
 qualesque partem huiusmodi, & missarum  
 rum, ac totius officij diurni, & nocturni  
 expendi tamen primo in Abbate, si in pri-  
 idas esse voluerit, & in Canonici praedi-  
 fratres praedicti praedicti, necnon  
 carum ad divina officia vicariorum, & mo-  
 ru canonici ad unam Priorem praedi-  
 ad illorum, ut in huiusmodi officium divinis  
 assignantur, & comparantur in praedictione  
 orationem fratrum communium fuerit, ad  
 idem quocumque observari, si placuerit  
 se canonici in eadem Ecclesia celebra-  
 na de die, & altera de S. Maria, & de Sp  
 in similibus, aut pro viis, vel de sanctis  
 salutarum Canonici, & fratres fuerit praedi-  
 clantur, & tamen volumus, ut praedicti  
 priores claustralis si in supra dicitur, ste-  
 tina in celebratione solemnior missa, &  
 sive diebus solemnioribus praedictis, quoniam  
 rium est expressum. Prohibemus autem ne  
 ostendit consensionibus Parochianorum  
 si dicti monasterij, & de sacramentis  
 ministrandi eisdem se aliquando in unum  
 tationem constitucionis, fel. rec. Bonifacii  
 praedicti super his, & ceteris  
 dote, si per pia memoria Clementem Pa-  
 serim missam monasterij, necnon secundum  
 a Clericis praedicti ad idem, ut religiosi  
 in Ecclesiastica clericali, & laici ministrant  
 sine parochiali praedicti licentia specia-  
 liter in unum, sed ipsorum parochia-  
 sine auctoritate, & si factum a praedicti  
 illi abbas, & Canonici, vel alij in d. no-  
 quibus hac omnia contempserint, prout in  
 fuerit in temporibus antea. De sepul-  
 chorum, qui sepeliuntur apud monasterij  
 defunctorum, quae ratione corporum ip-  
 ram oblationem, ex certa causa legitime  
 baten, Canonici, & fratres ad praesen-  
 nec etiam ordinantur, sed illorum dispo-  
 nationem non, & Sedis apostolica in pos-  
 servanda, nisi duntaxat de parochianis  
 monasterij praedicti, qui sepeliuntur apud

sancti praxime procedant viros cluſtrales, & Canonicos prelatos, ſervati tamen per eos quoad alios viros Eccleſiaſticos Reiguoſos, & ſeculares in ſedendo loco, & ordine habitus per ipſos in proceſſionibus conſuetis praſati autem fratres in procedendo in proceſſionibus habitus antiquum locum, & ordinem ſuum ſervant. De alijs ſuper Miſſa conuentionalibus in dicta Eccleſia celebrandis, taliter ordinamus, & volumus obſervari, quod Abbas, & Canonici, & fratres praedicti ſunt, ſeu aſſignent inter ſeſe iuxta numerum perſonarum, ſufficientiam, & expedientiam eorundem, qualiter aliqui Abbas, ſi ad hoc vacare voluerit, aliquos Canonici, & nonnullas fratres praedicti miſſas celebrent, & alia officia, ſive per hebdomadas, ſeu ſingulis diebus, vel alia prout expedientia exigerit, & decernit in ſeſeſe partitionetur. Volumus tamen, ut deſeſo, & partitio huiusmodi, & miſſarum celebrandarum, ac rerum offitij duri, & nocturni ſignificancia, inſpicendo tamen primo in abbate ſi ut praenititur, ſi ad id vacare voluerit, & in Canoniciſ praedictis, deinde ad fratres praenitendo praedictos, nec non pulatio campanarum ad divina officia vivorum, & mortuorum, & horum canonici ad curiam priorum praedictorum fratrum, vel ad idem, cui huiusmodi officium diſpoſitionis, partitionis, aſſignationis, & campanarum pulſationis iuxta morem eorundem ſtatutum commiſſum fuerit, debeat pertinere: ſed in quocumque volumus obſervari ſi plures eadem die miſſas eorum ut aſſerit eadem Eccleſia celebrantur, computata vna de die, & altera de S. Maria, & de Spiritu ſancto, vel in ſimilibus, aut pro viſu, vel deſunctorum, ut inter eosdem ſolentur. Canonici, & fratres ſi ut praerogatur, diſtulantur, & ita aſſerunt. Reſervata dicti Abbati, & Priori laudrali ſi ut ſupra dicitur, ſi ibidem prerogativa in celebrandis ſolemniſſis miſſis, in ſolemnitatibus, quae diebus ſole ſolemnibus praedictis, quae in eorundem ſuperius ſunt expreſſam. Prohibemus autem ne dicti fratres de audiendo conſueſſibus Parochianorum eiusdem Eccleſie dicti monaſterij, & de ſacramentis Eccleſiaſticis ratiſſimis aduſum ſe aliquas enim inuromittant, niſi iuxta ſtatutum conſuetudinis ſeſeſe. Bonifacij Papa Oſtiani praedicti ſeruiſſi ſuper hoc, & ceteris alijs articulis edicta, ac per ſa memoria Clementem Papam V. praedeceſſorem noſtrum in monaſterio, nec non ſecundum conſuetudine ad Clementem praedictum edicta, ne religioſi circa ſacramenta Eccleſiaſtica clericali, & laici miniſtrare praſumant ſine parochiali preſbyteri licentia ſpeciali, aut permiſſione iurium aduſum, ſed ipſorum Parochianorum conſueſſibus auctoritate, & ſacramenta praedicta miniſtrant dicti Abbas, & Canonici, vel alij in monaſterio vel alibi, quibus hac auctoritate competebant, prout iuris eſſit, & edictum de temporibus ante dicto. De ſepulturis vero deſunctorum, qui ſepeliuntur apud monaſterium antedictum, & deſunctorum, quae ratione corporum ipſorum deſunctorum obſeruantur, ex certa cauſa legitime inter eosdem Abbatem, Canonicos, & fratres ad praſens non diſponimus, nec etiam ordinamus, ſed illorum diſpoſitionem, & ordinationem noſtram, ſed a poſteritatem in poſterum duximus reſervandas, niſi dicitur de parochianis antiqui Eccleſiaſtica monaſterij praedicti, qui ſepeliuntur apud monaſterium

antedictum, de quorum ſunerabilibus, & legatis, ſeu reſtitis, alijsque quibusſuis oblationibus, & obventionibus, quae ratione corporum ipſorum parochianorum prouenerint, totum (ut eſt habitum conſuetum) cedat Abbati, & Canonico memorato. Praeterea ordinamus, & volumus, ut oblationes, quae offeruntur in altari, vel alibi in monaſterio praedictis, in pecunia, panis, & ſimilibus, niſi offerentes expreſſe diſtinguant, quomodo, quantum, ut velint eſſe Abbatis, & Canonicoſ, & quid, quantum, ut fratrum, ſint communes Abbati, & Canonicoſ, ac fratrum antedictorum, ut videlicet Abbas, & Canonici medietatem, & fratres praſatam reliquam medietatem oblationum habeant eorundem. Alia vero oblationes, quae ſpecialiter praedicti Abbati, & Canonicoſ a fidelibus data fuerint, cedant em illis autem huiusmodi oblationes, quae ſimiliter a ſolem fratribus a dictis fidelibus extiterint erogatae, remaneant fratribus memoratis, ea tamen, quae ad viſum alteri, vel Eccleſiae pro luminaribus, vel alia ad diuinum cultum donata fuerint a fidelibus praedictis, in viſum huiusmodi ſecundum iuris exigentiam expendantur fideliter, & ſi conuertantur. Si autem ſuper praedictis, vel aliquo, ſeu aliquibus eorundem, aut circa ea inter Abbatem, & Canonicos ex parte vna, & fratres praſatos ex altera contigerit aliqua ambiguitatem oriri, eſſam Abbati Canonicoſ, & fratribus licentiam elargimur, ut ſuper his inter ſeſe poſſint, quod eis videtur expedire, ſalubriter ordinare, ac petere ordinationem huiusmodi a Sede poſtolica, ubi opus fuerit, conſultiari. Licet autem ſupra ſcriptis, prout diſtinguntur, duxerimus ſtatuenda, & etiam ordinanda, eaq. velimus firmiter obſervari, nihilominus tamen noſtra intentione exiſtit, & volumus, quod praedicti Abbas, & Canonici, eorumque ſubſcribitur in perpetuum inconuſſa, & illibata permoneant omnia, & ſingula privilegia, indulgentiae, exemptiones, libertates, immunitates, ſecundum prioratum, alijsque membra, . . . Eccleſiae, Capellae, Caſtra, Villa, Caſalia, Maneria, Domum, rum Vineae, Poſſeſſiones, Prata, Paſcua, Nemora, Sylua, Stagna, Lacus, Molendina, decurſus aquarum, alijsque bona mobilia, & immobilia, lucu patronatus, cateraq. iura, actiones, & iuriſdictiones ipſorum, ac dicti monaſterij in quibusſcunq. & vbiſcunq. conſiſtunt, & quibusſcunq. nominibus conſiſtunt, ut ea omnia, & ſingula plenam, & liberam habeant, poſſeſſione gaudeant, & fruantur, prout ad ipſos pertinet, quibusſcunq. iuſſu modum, ſeu titulum, ac eum competet, ex privilegio, conſuetudine, vel de iure, ita quod nullum eum, quoad praemissa privilegia, & alia praenominata iura, & bona ipſorum, ſeu aliqua, vel aliquod eorundem praedictorum generetur, vel obſtaculum valeat quomodolibet interponi. Poſſunt per huiusmodi ſtatutum, ordinationes, decretum, & voluntates noſtras, & alia, quae in praſentibus inferuntur, non intentionis, ut dicti fratres ipſi Abbati conuentu, ſeu Canonici ſint ſubiecti, nec etiam e conuerſi, ſed Canonici praſati (prout modum) Abbati ſubſint eadem, & corrigantur, & puniantur, ubi necesse fuerit ab eodem, ne non obſeruent ſuam Regulam, ſuaſque licitas, & honeſtas conſuetudines, ſicut prius praedicti vero fratres, ſecundum regulam coronam, ac privilegia, & indulgentias dictae

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

144



Casellas sibi conſtruant, quo corpus B. Patris ſepius venerari poſſent. Caſellas ex viminibus componant, viminibus lapides adijciant, & paulatim de lapidibus Caſellam, in Caſellam adijciant. Deſerviant interim Eccleſiæ, & Canonici, nec parva beneficia preſtant. Conſtant tuiſmodi generis Eremitarum in magno numero, creſcant Eremita, officij per ſoluendum in hac Eccleſia inter ſunt: & tandem quod gratis ſuppliciter acceperunt, media auaritate Pontifici ſibi in dominium uſurpare contendunt: ac precibus potius Sanctiſſimo Domino Ioanni XXII. anno Pontificatus ſui Pontificatus circa 1327. ab ipſo Sanctiſſimo Pontifice impetrarunt, ut in ſeruitutem huius Eccleſiæ ſiſmal cum Canonici ſubſtituerentur illi cum pallio, & conditionibus, quæ habentur in ipſa Bulla data a Pontificatus ſui anno v. a. m. xix. Kal. Februarij, quæ incipit: Veneranda Sanctorum Patrum, &c. Hac in dicta Chronica.

Conſtat tandem hæc ipſa veritas ex literis ad eundem Romanum Pontificem à Pratore, ſive Poſtulate Ancianis, & toto Conſilio, & communi civitatis Papienſis in hanc formam, & ob hanc eandem cauſam miſſis, die 13. Aprilis eiusdem anni 1327.

Balthazar de Crivellu Miler, & Poteller, Maſtus de Beccato, Ioannes de Regibus iuris peritus, & Abbas, & quatuor ſocij eius Anciani Communis negotij præſidentes, conſilium, & commune civitatis Papiæ, licet indignis Reverentiam debitam, & ſeipſos, &c. Per noſtram Civitatem debet illi exierit ſermones in vulgum non modica vilitate, videlicet quod Religioſi viri Maſter Generalis, & fratres Ordinis Eremitarum (in monaſterio S. Petri in Cella ſub P. perſi Canoniorum Regularium Ordinis S. Auguſtini, cum reverendiſſimum corpus ſuum haberet) quodam calido ſorte prætextu in viſto ſententiæ Conſilio, quodam in præiudicium dicti monaſterij, Abbatis, & conventus eiusdem ſubreptitè, vilitatem fratrum, & conventus vilitate tacita, & vilitatem ſubſtitute expreſſè, à Sanctiſſimo in Chriſto Patre noſtro, & Domino Summo Pontifice noviter impetrarunt, propter quæ fratres conventus Eremitarum ipſorum Papienſium in unum populi ſerè periculum incurrerunt; ſed & noſper ſerur in vulgum, quod in Conſilio veſtro habuerunt optatum, ex quo ſi fratres ipſos vii contingerit impetrari huiſmodi, præiudicium in ſcandalum incidit, periculum, & rumor em taliter, quod vii forte periculum liberari. Verè Sanctiſſime Pater, & Domine domini ipſa Venerabili S. Petri ob deum in magnam illi reverendiſſimi corporis Beatiſſimi Auguſtini, Domini Abbatis, fratris, & conventus eiusdem propter ipſorum bonitatem, & vitam laudabilem, & regularem obſervantiam, deſperatitate, ſilencioſuarum exhibitionem cõtinuam, & alia ipſorum opera pietatis, ſalva reverentia ceterorum, præ ceteris diliguntur, & ipſorum existentibus meritis laudabilibus notam à Papienſibus, ſed etiam à quibusſunque boni venerantur perſonæ. Quapropter Paternitati, ac Sanctitati Veſtra flexu genibus devotiſſime ſupplicamus, quatenus ob Dei, & veſtri reverentiam, ne forte in danum, & periculum ipſorum fratrum Eremitarum in populo tumultus oratur, &

ſcandalum ſibi dignum egere, quod novitas huiſmodi penitus omittatur, & in xxv. quia in huiſmodi novitate eadem vilitas non apparet. Datũ Papiæ MCCC. XXVII. Indultione x. die 13. Aprilis.

Notandum poſtremò circa prædictas Ioannis XXII. literas licet de anno 1327. eſſent expeditæ, nihilominus non ante annum 1331. eas plenum ſuum effectum habuiſſe, quo tempore nonnullis partibus, & conventibus pro bono pacis inter Abbatem, & Canonicos ex vna, & Eremitas, ac illorum Generalem ex altera ſtatutis, ac firmatis, tandem conſentientibus Civibus cum Abbate, & Canonicis, Eremitæ ad dictam Eccleſiam iuxta modum, & formam literarum Apoſtolicarum pacificè acceſſerunt. Conventibus interim partes firmate per publicum Notarium nomine Auguſtini de Panizarijs Civem Papienſem rogatæ, & in formam publici instrumenti redactæ, ſub die 5. Julij eiusdem anni 1331. habentur in dicto monaſterio D. Petri, quarum prima hæc eſt.

Primo videlicet conſenerunt, & promiſerunt ſolemnitè ſtipulatione dicti Prior Generalis, & fratres dicti Ordinis Eremitarum nomine ipſius Ordinis, prædicti Domini Abbati, & Canonicis eorum nomine, & nomine dicti monaſterij recipientibus, & ſtipulantibus, quod ipſi fratres Eremitæ S. Auguſtini nullo tempore de cetero per ſe, vel per ſubmiſſas perſonas nomine dicti Ordinis dicitur, vel in dicitur, ſciant, vel expreſſè, quoquo modo, ſeu quocumque ſito colore gratiam aliquam, vel privilegium aliquod in generali, vel in ſpeciali impetrabant à quocumque in Romana Curia, vel alibi, ex quo, vel quibus poſſit in aliquo derogari libertatibus, vel privilegijs, dignitatibus, ſtatutis, honoribus, & iuribus aliquibus dicti Abbati, & Canonicoꝝ ſuorum, qui nunc ſunt, vel qui pro tempore erunt, & ſi contigerit dictos fratres Eremitarum in per ſe, vel ſubmiſſos, vel aliquem ex eis nomine dicti Ordinis impetrare, vel obtinere aliquam gratiam, vel privilegium aliquod, ex quo vel quibus poſſit derogari, vi ſupra conſenerunt, & promiſerunt dicti Pater Generalis, & fratres Eremitarum nomine dicti Ordinis eidem Abbati, & Canonicis dicti nomine ſtipulantibus, & recipientibus, quod idem Prior Generalis nomine dicti Ordinis, cum debita iurè ſolemnitate ipſis gratia, & privilegijs, vi præmittitur, qua impetrabantur, & obtinuntur, & omnibus, & ſingulis iuribus, qua ob id eiuſdem fratribus Eremitarum acquiruntur, reſignabit, & renuntiat, quæ ſciantque eide in Priori per Abbatem dicti monaſterij, vel per eius legitimum ſyndacum, aut nuncium, hoc factis denuntiatum, & ex nunc renuntiat per partem expreſſam, & omni alio iure, modo, & forma, quibus melius poteſt: & ipſorum, & factis prædictis, qua ſe impetrabantur, & conceduntur, nullius valoris, & iuris exiſtant in favorem dictorum fratrum Eremitarum. Et prædicta promiſerunt, & promittunt, dicti Prior Generalis, & fratres Eremitarum eidem Abbati, & Canonicis, ſtipulantibus, & recipientibus nomine dicti monaſterij attendere, & obſervare, & non contra facere, vel venire aliqua ratione, vel cauſa ſub pena reſcindiſſe dupli totius damni, & intereſſe, quod dictum monaſterium

ſeruum

V. I.

184

UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

ferium passum fuerit occasione antea suo sup. vocatione omnium honorum dicti Ordinis, nisi praedicta fuerint impetrata de expressa voluntate Abbatis, & Canoniceorum dicti monasterij: item si contigerit aliquam gratiam, vel privilegium aliquod concedi dictis fratribus Eremitarum à Romana Curia, vel abbi ex quo, vel quibus possit derogari libertatibus, privilegijs, vel dignitatibus, & iuribus aliquibus dicti Abbatis, & Canoniceorum suorum, qui nunc sunt, vel qui pro tempore erunt, motu proprio Summi Pontificis, vel habentis auctoritatem ab eo, & non ad requisitionem, seu petitionem dictorum fratrum Eremitarum, promiserunt, & promittunt dicti Prior Generalis, & fratres Eremitarum nomine dicti Ordinis eisdem Abbati, & Canoniceis nomine dicti monasterij recipientibus, & stipulantibus, quod ipsi gratia, & privilegia, quae sic conceduntur, non veniant sub pena, & obligatione superius denotata, nisi ut ipsi gratia & privilegia utantur, per Summum Pontificem eisdem fratribus Eremitarum data fuerint per verba praecipua expressiva in mandatis. Item si contigerit, fratres dicti Ordinis Eremitarum modo aliquo de iure, vel de facto vii gratia, vel privilegia, quae sic impetrabuntur, vel conceduntur, inuadendo, vel intrando ad possidendam aliquam quodam pertinet ad dictum monasterium, faciendo contra ea, quae superius sunt expressa, quod dicti fratres Eremitarum teneantur ad restitutionem dupli rationata, vel occupata, & omnium & singulorum damnorum, & intercessu, quae dictum monasterium passum fuerit occasione antea dicti, & nihilominus ratio & firmis manentibus omnibus patribus, & obligationibus, nisi dicti fratres Ordinis Eremitarum infra octo dies proxime post denunciationem eius factam per Abbatem dicti monasterij, vel per eum legitimum syndicum dimiserint eidem Abbati pacifice rem sic occupatam, & renunciauerint ipsi gratia, & privilegia sic concedenda, vel ipsi eisdem fratribus Eremitarum per Summum Pontificem hoc fuerit datum per verba praecipua expressiva in mandatis.

CAPVT SEXAGESIMVMQVARTVM.

*Corollarianonnulla ex dictis Ioannis Pape XXII. literis deducuntur, quibus legitima Canoniceorum possessio tam totius Ecclesiae D. Petri in Caelo aureo, quam illius Monasterij nunquam interrupta probatur.*

**E**X praedictis Ioan. XXII. literis, & alijs Cap. precedenti, ac etiam in superioribus narratis inferitur primò, verum ac iustum, & legitimum titulum dictae Ecclesiae, quem obtinuit in sua fundatione, ac etiam in consecratione,

quo passim ac semper Romani Pontifices, Imperatores, Reges, Principes, & Romana Curia nuncupare vsque in hodiernum diem confiterunt, esse S. Petrum in Caelo aureo, sive Basilicam, vel Ecclesiam D. Petri in Caelo aureo, non autem D. Augustini, vt nonnulli contendunt, vt haec ratione illam Eremitis vendicent, putantes ex tali immutatione legitime inferri posse mutationem possessionis, & iurisdictionis, quod tamen non frigidum est, cum Canonici Regulares, multo magis inter veros, & legitimos B. Augustini filios numerari possint, quam fratres Eremitarum: nam Canonici Regulares habent pro se Papalem consecrationem post longissimam discussionem in causa praecedentis inter illos, & Monachos D. Benedicti agitata, vt videri potest in Bullario constitutione 95. inter constitutiones Pij IV. vt communem confessionem omnium Catholicorum, ac etiam multorum Haereticorum omittamus. Quam decisionem nonnulli habuerunt fratres Eremitae, licet plures conuersas cum alijs Ordinibus regularium super antiquitate, ac iure praecedendi excitauerint, praesertim cum RR. Patribus Ordinis Praedicatorum, in quibus semper Causa ceciderunt, vt patet per sententiam inter illos nouissimè latam à seel. rector. Clemente VIII. suo motu proprio roboratam, qui incipit: *Romani Pontificis aequibonique dat. apud S. Petrum die 16 Martij 1600.* in quo specialiter habita est ratio institutionis, & antiquitatis verbaque Ordinis, vt illa eiusdem motus proprii verba indicant: *de de antiquitate, & praesententia canonice Ordinis fratrum Mendicantium certiores facti.* Adhuc inter alia priuilegium Innocentij II. qui dictam Ecclesiam consecrauit, Anselmo Abbati directi, cuius supra cap. 62. meminimus, in quo inter alia haec habentur: *beati Petri apostolorum Principis monasterium cui Deo auctore praesides, quod vique conuerante Spiritus sancti gratia non propria conuenerunt, & B. Augustini Doctoris egregij corporali profectus illustratur.*

Secundò inferitur, posse probabiliter, & omnem calumniam affirmari, supradicti Ioannis XXII. literas per subreptionem, & obreptionem fuisse impetratas, Primò, quia id expressè dixerunt Potestas, Antiani, & totum Consilium, & Commune ciuitatis Papiensis in literis ex causa ad Pontificem missis, in quibus haec sunt verba continentur: *Videlicet, quod Nichilij, nec Magister Generalis, & fratres Ordinis Eremitarum, quibus modo sorte confisus in Vestro sanctissimo Consilio quodam in prauidicium dicti monasterij Abbatis, & Canoniceis eiusdem subreptione, vt tutum fratrum, & Canoniceis veritate tacita, & vii torum falsitate expressè sanctissimo in Christo Patre nostro, & Damno Summo Pontifice nouiter impetrarunt.* Secundò quia factum est ipsi Eremitae, ac praesertim frater Iordanius, de Ioannes Marquez in locis allegatis, illicum Generale Summo Pontifici & Illustrissimis Cardinalibus narraffe, quod ipsi Eremitae erant de veris

filij D. Augustini ab illo instituta per nullum testimonium authenticum probare poterunt, nam octo ante annos quadringentos praedicta fuisse, & esse conuincuntur, & sequentibus patet. Tertio, Marquez eundem Generalem S. & Illustrissimis Cardinalibus narraffe, quod tempore Regis Luitprandi filij Augustini Reliquiarum Capellanos, & monasterium D. Petri in Eremitis à Rege Luitprando factis solictos Eremitas indebitè possessores quod falsum esse ex privilegijs ipsius & s. Iorani Regum, Imperatorum, & morum Pontificum tam manifestè illorum gratia pudeat me plurimè reficere. Quarto, quia post explicationem Ioan. XXII. quatuor antequam Eremitae ad praedictam mitterentur, ad quam vt tandem eas conventiones cum Abbate, & ruit, quas superiori cap. retulimus, non essent, si praedictae literae habuissent quod illi narraffe, aut Cardinalium verificatum fuisse, & legitimos B. Augustini filios à monasterium D. Petri pro illis ad exhibendum, eo que fuisse in debet.

**I**nterib inferitur falsum esse, quod res passim iactant; per praedictum XXII. Corpus B. Augustini eisdem quam veris, & legitimis filijs fuisse donatum. Primò, quia in dictis literis de hac re mentio habetur, vt le solum habentur haec verba: *dignum congruum, vt pbi sancti Doctoris, & P. malatum quiete dicitur, ab vtraque & laici ab vtraque salu exhibetur Ecclesiam reuerentia à vobis, & fratribus, & sub eiusdem patris regula degit, & militate & specialiter honoretur, quae membra suo capiti, filij patri, & i, duci militis sub exentes, Deo, & ipsi filij apostolicae praedicti iudicet, & vbi vestigat, duci, & capiti Augustini quae sepe sepultas. Quae verba non quod illi praetendunt, sed aliquid limo cum solum dicatur, ipsos Augustino, tanquam sub praepotore, capite militare, quia sub illius Regi consulto Pontifex à titulo fundatoris abstinuerit, satis euidenter me in Consistorio Illustrissimorum coram eodem Pontifice verificatum remittam à B. Augustino fuisse institutum: & catenus B. Augustini eaci, quod sub B. Augustini Regulari possidit donata fuerit institutum, a*

filij D. Augustini ab illo institutus, quod haec ten-  
 per nullum testimonium authenticum, & fide di-  
 gnum probare poterunt, nam omnia documen-  
 ta ante annos quadringentos producta apocry-  
 pha fuisse, & esse conuincuntur, vt ex dictis cap.  
 27. & sequentibus patet. Tertiò, quia fatetur lo:  
 Marquez eundem Generalem Summo Pontifici,  
 & Illustrissimis Cardinalibus narraffe, suos Eremitas  
 tempore Regis Luitprandi sacrarum D. Au-  
 gustini Reliquiarum Capellanos, & Custodes fuisse,  
 & monasterium D. Petri in Carlo aureo ipsis  
 Eremitis à Rege Luitprando adificatum, & ab ip-  
 so dictos Eremitas indebitè pulsos, & expoliatos,  
 quod falsum esse ex privilegij ipsius Luitprandi,  
 & aiorum Regum, Imperatorum, ac etiam Sum-  
 morum Pontificum tam manifestè offenditur, vt  
 illorum gratia pudeat me plurimum hæc sepius  
 reficere. Quartò, quia post expeditas prædictas  
 literas Ioan. XXII. quatuor anni intereurrerunt  
 antequam Eremitæ ad prædictam Ecclesiam ad-  
 mitterentur, ad quam vt tandem admitti possent,  
 eas conuentiones cum Abbate, & Canonicis iniu-  
 runt, quas superiori cap. retulimus, ad quas addu-  
 ctæ non essent, si prædictæ literæ robur firmitatis  
 habuissent, quod illi narrant, aut si in Consistorio  
 Cardinalium verificatum fuisset, illos esse veros,  
 & legitimos B. Augustini filios ab illo institutos,  
 & monasterium D. Petri pro illis à Rege Luitpran-  
 do adificatum, eo quod fuisse indebitè spoliatos.

III. Tertiò inferitur falsum esse, quod iudem auto-  
 res passim iactant, per prædictum Ioannem  
 XXII. Corpus B. Augustini eisdem Eremitis, tan-  
 quam veris, & legitimis filijs fuisse restitutum, aut  
 donatum: Primo, quia in dictis literis nulla pro-  
 fus de hac re mentio habetur, vt legenti patet: sed  
 solum habentur hæc verba: *dignum arbitramur, &  
 congruum, vt vbi sancti Doctoris, & Presulis corpus tu-  
 mulatum quiescere dicitur, ibi iura id, quod sibi honoris,  
 & laudis ab vniuersis exhibetur ecclesie, singulari qua-  
 dam reuerentia à vobis, & fratribus Ordinis vestri, qui  
 sub eiusdem Patri regula degitis, & sancta obseruatione  
 militatis, & specialiter honoretur, quatenus imbis tan-  
 quam membra suo capiti, filij patri, & magistro discipuli,  
 duci milites sobrietatis, Deo, & ipsi sancto autoritate  
 sancti apostolicae praeceptorum subileu, vbi, & praecepto-  
 rum vestri patri, duci, & capiti Augustini noueritis reli-  
 quas fore sepultas.* Quæ verba non hoc continent,  
 quod illi præterdunt, sed aliquid longè diuersum;  
 imò cum solum dicatur, ipsos Eremitas sub B. Au-  
 gustino, tanquam sub præceptore, patre, duce, &  
 capite militare, quia sub illius Regula degunt, &  
 consulo Pontifex à titulo fundatoris, vel institu-  
 toris abstinerit, satis euidenter deducitur minime  
 in Consistorio Illustrissimorum Cardinalium  
 coram eodem Pontifice verificatum, Ordinem E-  
 remitarum à B. Augustino fuisse fundatum; aut  
 institutum; & eatenus B. Augustini Ordinem vo-  
 cari, quod sub B. Augustini Regula per Sedem A-  
 postolicam donata fuerit institutus, aut post institu-

tionem ipsam regulam obtinuerit: secundo, quia  
 Corpus B. Augustini in monasterio S. Petri man-  
 net reconditum, vt totius Papiensis ciuitatis est  
 consuetudo, ac vetustissima traditio, cuius in dictis liti-  
 ris nomine Ciuitatis Ioanni XXII. directis mentio  
 habetur, ac etiam in privilegio Innoc. I. I. superius  
 extrato, & tandem in alia Bulla Leonis X. data die  
 28. Februarij anni 1517. quam lib. 3. reddemus, ni-  
 mirum in sacello posito à latere dextro maioris al-  
 taris ipsius Ecclesie, sancti Apiani nuncupato exi-  
 stente sub Cella Abbatum, ex qua per fenestram  
 in ipsum sacellum est prospectus, vt testes sunt vs-  
 que in hanc diem porta ferrea crassissima, & vetu-  
 tissima, cum vectibus ferreis fortissimis, siue po-  
 tius repagulis, ac etiam cratibus ferreis, quibus idè  
 sacellum est munitum, & obserratum, quo in loco  
 cum sacra D. Augustini pignora diu steterint, ob-  
 metum, & imminens periculum, ne à Gallis, aut a-  
 lijs exteris nationibus, quæ sepius fines illos in-  
 gressæ omnia vastabant, aut per fraudem, aut per  
 vim loco mouerentur, oculis in eodem sacello  
 altè sub terra defossis, ibidem cū corpore B. Mar-  
 tyris Boëtij, & alijs sacris reliquijs recondita, & ab-  
 secondata fuerunt; vt author Chronica Brixienfis  
 scribit, & hoc longè prius, quam ipsi Eremitæ, ad  
 illam Ecclesiam per dictum Ioannem XXII. ad-  
 mitterentur, imò prius quam in partibus Lombardie  
 eidem Eremitæ primitus videri cœpissent, quod  
 temporibus Gregorij IX. accidisse, in eiusdem  
 Pontificis literis, necnon Alexandri IV. cap.  
 25. recitatis narratur. Vt hinc etiam videas, Ioan-  
 nem XXII. B. Augustini corpus ipsis Eremitis ne-  
 dum non tradidisse, verum etiam si illi hoc in me-  
 tem venisset, minimè illud eis tradere potuisset,  
 quod ex alio facto confirmari potest, quia cum  
 anno salutis 1580. occasione prædictum sacellum  
 D. Apiani in meliorem formam, quæ nunc visi-  
 tur, in laurandi, inter fodendum illius fundamē-  
 ta summities monumentorum, in quibus iacent  
 sacra corpora retegerentur, Dni Severini Boëtij  
 sepulchrum apertum fuit, & illius corpus repertum  
 sine capite, cū habitu Senatorio super tubula lig-  
 nea duabus catenis ferreis sustentata, cum plum-  
 bea lamina, in qua illius nomen exaratum, cuius  
 rei testes non pauci superflites adhuc viuunt: sed  
 & illud minime reticendum, cum ipsius sepulchri  
 aperitioni plures ex nostris, sacerdotes adessent,  
 nullusq; ob sacrarum reliquiarum reuerentiã, illas  
 attingere ausus fuisset, vnus Conuersus ibi adstantis  
 audacior effectus, qui sepulchrum ingredi, & sac-  
 rum corpus contingere non timuit, sebristatim  
 correptus intra paucos dies decessit ex hac vita.  
 Oro autem, vt in æternam vitam fuerit receptus.

IV. Postremo inferitur, per huiusmodi admissionem,  
 iurisdictionem, & iura, ac privilegia prædicto-  
 rum Abbatum, & Canonicorum tum in dicta Ec-  
 clesia, tum in omnibus, & singulis illius membris  
 nullatenus fuisse ablata, laesa, vel abrogata, sed fir-  
 ma, & illibata mansisse, quinimo dictam Ecclesiam  
 cum

184



pronuntiamus dictum Priorem, Fratres, & Conuentum S. Augustini, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ad danandum, & restituendum Canonici, & Conuentui monasterij S. Petri, seu dicto Stephano eorum syndico, & procuratori eorum nomine Pallium ymam de fca deauratum oblatum ad dictam Ecclesiam per quendam Illustram Dominam Violatam de Vicecomitibus, si extat, si non extat, eius valorem videlicet floren. 100, iuri, item condemnamus, & condemnatos iudicamus, & pronuntiamus dictos Priorem, & Fratres, & Conuentum Eremitarum, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ad restituendum, & danandum dictis Domino Abbati, Canonico, & Conuentui Monasterij S. Petri, seu dicto Stephano eorum syndico, & procuratori eorum nomine floren. 100, auri oblatos dicta Ecclesia anno m. c. lxxx. die 22. mensis Aprilis per Illustrum Principem, & Magistrum DD. Galeaz. Vicecomitem, Comitem Virtutum, &c.

VI. Item dicimus, & pronuntiamus, & iudicamus, & per hanc litteram definitiuam sententiam declaramus dictos D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij S. Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine habere posse, & debere clauis pro aperiendo, & claudendo fores, seu portas dicta Ecclesia ad eorum liberam voluntatem, & condemnamus dictos Priorem, Fratres, & Conuentum S. Augustini, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ad permitendum ipsos abbatem, Canonicos, & Conuentum, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine aperire, & claudere fores, seu portas dicta Ecclesia ad eorum liberam voluntatem. Item dicimus, & pronuntiamus, & iudicamus, & condemnamos dictos Dominum abbatem, Canonicos, & Conuentum, & dictos eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine posse vri libri excelsitudinis ad dictam Ecclesiam pro diuino officij nocturni pariter, & diurni, & missa celebranda, & condemnamos, & condemnatos iudicamus, & pronuntiamus dictos Priorem, Fratres, & Conuentum S. Augustini, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ad dimittendum dictos D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij S. Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, vri liberè dictu libri pro dicto officij diuini nocturni pariter, & diurni celebrando, vri presertim. Item dicimus, & pronuntiamus, & iudicamus, & per hanc litteram definitiuam sententiam declaramus dictos D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij S. Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ad permitendum dictos capellanos dicti D. Abbatis liberè celebrare missas, & alia diuina officia in dicta Ecclesia.

VII. Item dicimus, & pronuntiamus, & iudicamus, & per hanc litteram definitiuam sententiam declaramus dictos D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij S. Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ad permitendum dictos capellanos dicti D. Abbatis liberè celebrare missas, & alia diuina officia in dicta Ecclesia.

salu aigi coherentijs ascriptis in dicta petitione, quod dicti Prior, & fratres, & Conuentus S. Augustini tenere consueverunt in emphiteosim perpetuam ad dicto monasterio fuisse, & esse deuolucum, & pertinere ad dictos D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij S. Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine propter estimationem solutionis debiti canonis ultra tempus a iure flatucum, & ipsum sedem cum omnibus suis adificijs, iuribus, & omnibus pertinentijs, pertinere, & spectare pleno iure ad dictos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij S. Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ipsosque Priorem, Fratres, & Conuentum S. Augustini, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, libere relaxandū dicto Domino Abbati, & Conuentui monasterij S. Petri, & dicto eorum syndico, & procuratori eorum nomine dictum sedem cum omnibus suis adificijs, iuribus, & pertinentijs. Item dicimus, & pronuntiamus, & iudicamus, & per hanc litteram definitiuam sententiam declaramus dictos D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij S. Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ad dimittendum, & liberè relaxandū dictum Cimiterium cum omnibus suis iuribus, & pertinentijs dicti Domini Abbatis, Canonici, & Conuentui monasterij S. Petri, & dicto eorum syndico, & procuratori eorum nomine. Item dicimus, & pronuntiamus, & iudicamus, & per hanc litteram definitiuam sententiam declaramus dictos D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij S. Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ipsosque Priorem, Fratres, & Conuentum S. Augustini, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ad dimittendum, & liberè relaxandū dictam Domum cum omnibus suis adificijs, iuribus, & pertinentijs dicti Domini Abbatis, Canonici, & Conuentui monasterij S. Petri, & dicto eorum syndico, & procuratori eorum nomine dictum Cimiterium cum omnibus suis iuribus, & pertinentijs.

VIII. Item dicimus, & pronuntiamus, & iudicamus, & per hanc litteram definitiuam sententiam declaramus dictos D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij S. Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ipsosque Priorem, Fratres, & Conuentum S. Augustini, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, ad dimittendum, & liberè relaxandū dictam Domum cum omnibus suis adificijs, iuribus, & pertinentijs dicti Domini Abbatis, Canonici, & Conuentui monasterij S. Petri, & dicto eorum syndico, & procuratori eorum nomine dictum Cimiterium cum omnibus suis iuribus, & pertinentijs.



F4



eorum nomine, & ipsos Priorem, Fratres, & Conuentum  
 eremitarum S. Augustini, & dicitur eorum syndicum, &  
 procuratorem, eorum nomine in Ecclesia ipsa nullum ius  
 habere, nisi in quantum sibi concessum est, & exprimitur  
 in privilegio sepedicto pia mem. Sancti in Christo Pa-  
 tris, & D. D. Iohannis Papa XXII. de quo supra facta est  
 scriptura, ad alij autem in dicta petitione contenta,  
 ipsi Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum S.  
 Petri, & dicitur eorum syndicum, & procuratorem eo-  
 rum syndicum, & procuratorem nomine absolutimus, &  
 absolutum in scriptis decernimus, & declaramus, ab ex-  
 pressis autem in hac parte factis, utraque partem absol-  
 uimus, & absolutos decernimus, partes easdem, & dictos  
 eorum syndicos, & procuratores eorum nominibus, quo-  
 rum habuerunt nullam causam litigandi, & ita dicitur  
 in scriptis, prout in scriptis, & in his scriptis per  
 hanc nostram definitiuam sententiam declaramus in  
 omnibus, & per omnia, ut supra, facta, lata, data, & in  
 scriptis sententiis alter promulgata sunt supra scripta sen-  
 tentia in omnibus, & per omnia, ut supra, per supra scriptum  
 Eum in Christo Patrem, & D. D. Gualterium Dei, & Apo-  
 stolicam Sedem gratia Episcopum Papiensem, & Comitem  
 subdelegatorem, & subdelegatum, ut supra, pro tribu-  
 nali sedente, in Episcopali palatio Papiensi, loco signi-  
 ficato, & mox consuetus, anno Natiuitatis Domini 1392.  
 Indictionis 13. die 27. mensis Augusti hora 21. pre-  
 sentibus supra scriptis Iohanne de Ollarijs syndico, & pro-  
 curatore supra scriptorum Fratrum, & Conuentus ere-  
 mitarum S. Augustini non consentiente predictis, eorum  
 syndico, & procuratore nomine, in quantum sint in  
 eis prauidendum, & referuante sibi dicto nomine ius ap-  
 pellandi in scriptis, & praesidio Stephano syndico, & pro-  
 curatore praedictorum D. Abbatis, & Canonicorum Con-  
 uentus monasterij S. Petri d. syndico, & procuratore  
 nomine consentiente praedictis, in his, qua sint in eius di-  
 cto nomine fauore, & non aliter, & praesentibus pro  
 testibus Iohanne in Christo Patre, & D. D. Iohanne Dei, & Apo-  
 stolicam Sedem gratia Episcopo Vincentino, & sapientibus  
 Viris D. Vberto de Lempugnano de Mediolano legum D.  
 Gualtino de Zamis de Pavia I. V. D. & Iacobo ex Comitibus  
 de Meda legum doctoribus facuimus, D. presbytero  
 Iacobo de Nelys Praeposito Ecclesie S. Michaelis ma-  
 ioris Papias, presbytero Iacobo de Bernerjs capellano, D. D.  
 Episcopi, & Franciscono de Bruiuo Cancellario prefati  
 D. Episcopi, & Marcollo de Nita Mediolani diocesis Nota-  
 rii, & multo alij testibus ad praemissa vocatis speciali-  
 ter, & rogatis, subscripta cum signa tabellionatus:  
 Ego Albertus de Griffis de Varsis d. iur. Mediol. pu-  
 blicus Apell. loca, & imperiali auctoritate Notarius:  
 Neuerendissimis, Patri D. Episcopi Papien. Cancellarius,  
 praesente inter Neuerendiss. Patrem D. Abbatem, Canoni-  
 cos, & Conuentum monasterij S. Petri in Celsis auro Papien.  
 Ordinis S. Augustini ex parte vna, & Religiosos Prie-  
 rem, Fratres, & Conuentum S. Augustini Papien. Ordinis  
 eremitarum ex alia parte, sententiae promulgationis,  
 & pronuntiationis, & omnibus alijs supra scriptis, dum  
 sic, ut praemittitur, agerentur, vna cum praenominatis  
 testibus praesens fui, & sic fieri vidi, & audiui, & inde  
 rogatus hac instrumentum de mandato ipsius D. Episcopi

tridati, publicati, & registrati, & alij occupati nego-  
 tii, per alium fidum Notarium in hanc publicam for-  
 mam redigisse in his de i. & alio folijs membranarum  
 computato praesenti, & subscripti, cum confectum signum  
 apponente in testimonium praemissorum &c.  
 QVAM sententiam licet Bonifacius IX. an. 1394. XII.  
 Idus Aprilis per suas datas Cosmato presby-  
 tero Cardinali S. Crucis in Ierusalem, quoad alia  
 qua reformauerit, quoad alia tamen non annulla-  
 uit, neque cassauit: sed nec etiam ipse Cosmatas  
 Card. cui Pontifex praedictae sententiae reuisionem  
 commiserat: Quin imò ratificauit, & fere quoad  
 omnia confirmauit per suum arbitramentum, &  
 definitiuam sententiam latam, lectam, & publica-  
 tam Romae apud S. Petrum anno Domini 1396.  
 Indictione 4. die Mercurij, 8. mensis Martij, Pon-  
 tificatus eiusdem Bonifacij IX. anno 7. cuius hic  
 est tenor:  
 In nomine Domini. Amen. Nos Cosmatas iustificatione  
 diuina tituli S. Crucis in Ierusalem presbyter Cardinalis  
 Arbitrator, & amicus compositor in nonnullis  
 causis, litibus, & controuersijs, qua vertebantur, &  
 versa sunt inter venerandos, & Religiosos viros DD. Dio-  
 nysium Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij  
 S. Petri in Celsis auro Papiensi Ordinis S. Augustini cano-  
 nicorum regularium ex vna, & Priorem, Fratres, &  
 Conuentum eremitarum S. Augustini civitatis Papien-  
 sis penes dictam Ecclesiam commorantes parte ex alie-  
 ra primo coram venerandis in Christo Patribus Dominis  
 Gualtino, & successore Petro Papiensi, & Notarijs Ep-  
 iscopi Conseruatoribus, & Iudicibus successore à Sede  
 Apostolica deputatis, & Dominis Gualtino Episcopo Pa-  
 piensi praedicto subdelegato de, & super nonnullis fune-  
 ralijs &c.  
 Christi nomine inuocato pro tribunali sedentes, & ba-  
 dentes praesentibus oculis Deum, à quo recta, & aequa iudi-  
 cia cuncta procedunt, per hanc nostram definitiuam sen-  
 tentiam, laudum, seu arbitramentum, quam, seu quod  
 fecimus in his scriptis, quoad primam partem sententiae  
 latae inter dictas partes, per D. Gualterium Episcopum Pa-  
 piensem subdelegatum in qua, & per quam condemnauit  
 Prior, & Fratres Eremitarum S. Augustini, & eorum  
 syndicum, & procuratorem, syndico, & procurato-  
 rio nomine dictorum Prioris, & Fratrum, ad restitu-  
 endum, & dandum dictis D. Abbati, Canonicis, & Conuen-  
 tus monasterij S. Petri, seu eorum syndico, & procurato-  
 ri, syndico, & procuratorio nomine certas pecuniarias  
 summas, & rerum aliarum quantitates, si extabunt, ali-  
 loquin eorum valorem pro funeribus, & exequijs cer-  
 torum corporum defunctorum, & sepulcorum apud dic-  
 tam Ecclesiam S. Petri, & oblationibus factis ad Eccl-  
 siam praedictam, tam pro parte, qua continebat dictos  
 D. Abbatem, Canonicos, & Conuentum S. Petri praedi-  
 ctos, quam etiam ratione, & nomine partem, quam dictus  
 Prior, & Fratres incurrere dicuntur vigore conventionum,  
 & pactorum inter dictas partes interuenum, eo quod dicta  
 funerals, & oblationes in totum receperunt, & vspira-  
 uerunt, contra voluntatem, & in prauidium dictorum  
 Abbatis, Canonicorum, & Conuentus Ordinis, lau-



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

144



sententiam imponimus, ita quod de cetero non moti fuerint super ea.

Quod illam verò partem sententiae, in qua, & per quam dicti Prior, & fratres Eremitarum fuerunt condemnati dicti Abbati, Canonici, & Conuentui S. Petri ad restituendum quatuor tabulas sedimium positi in Papatia in porta Laudensis, in parochia S. Petri, simul se tenebant cum dicto monasterio infra confines suos in dicta sententia descriptis, de quo frater Ioannes de Sena dicti Ordinis suus Syndicus, & procurator, Syndicarius, & procurator nomine dictorum Prioris, & Fratrum, & Conuentus Eremitarum fuerat iouellus usque ad quinque annos tunc proxime secutos pro siclo denariorum quatuor annuatim, durante dicta locazione, et dicitur, laudamus, diffinimus, atque precipimus, dictum sedimium quatuor tabularum dicti Abbati, Canonici, & Conuentui suis restituendum, & relaxandum per dictos Priorem, & fratres Eremitarum, hac tamen conditione adiecta, quod si dictum sedimium tabularum quatuor esset ad commodum dicti Prioris, & Fratrum, & eorum loco, & non credit ad incommodum dicti Abbatis, & Canonicozum, quod dicti abbas, & Canonici teneantur illud vendere iusto pretio, prout ex forma privilegij Ioannis XXI. tenentur, aut cum alia re permittatur.

XV. In reliquis verò partibus dictam sententiam dicti subdelegati, quoad omnes, & singulas sui partes absolute, ratas, & condemnatorias, tanquam iulle, & prouide letam ordinamus, laudamus, diffinimus, atque per veram, partem precipimus obseruari. Et hoc omnia laudamus, arbitramur, diffinimus, atque per veramque partem inuoluntate precipimus obseruari, sub pena in compromisso apposta in singulis capitulis laudis, & compromissi, si contra fuerit factum, committenda, salvo & reservato nobis arbitrio, & potestate declaranda, interpretandi, & corrigendi super praedictis vbiunque, & quoadcumque visum fuerit expedire, & super praedictis, & quolibet praedictorum, & utrum, semel, & pluries pronuntiansi fuerit pro bono pacis, & concordia visum fuerit expedire. In quorum omnium, & singularum fidem, & testimonium praesentes litteras, seu praesent publicum instrumentum huiusmodi nostram diffinitivam, & arbitrialem sententiam, laudam, arbitramur, seu arbitramentum in se continentem, seu continens exinde fieri, & per Notarium Notarium publicum, nostrum, & causa huiusmodi coram nobis scribamur in scriptis, per nos de praemissa rogatum subscribi, & publicari mandauimus, nostris sigilli insignum appensione inuiri. Littera, lata, data, & in scriptis sententia ter pronuntia fuit haec nostra diffinitiva, & arbitralis sententia. Et hoc arbitrium, laudam, seu arbitramentum per nos Cosmatum Cardinalem arbitrum, arbitratorem, amicabilem compositorem, & amicum communem praedictum, Roma in hospitio habitacionis nostrae prope sanctum Petrum hora Vesperarum, nobis in Camera parliamenti ad iura reddenda in loco nostro solite pro tribunali sedentibus, sub anno à Natiuitate Domini 1396. in die Mercurij octauo mensis Martij, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri D. Bonifacij Diuina prouidentia Pape Noni, anno septimo, praesentibus ibidem ho-

norantibus, & discretis viris Ioan. de Seruano, & Magistro Iacobo de Subinago procuratore praedicti procuratoris nominibus, quibus supra citatis, & vniuersis, vniuersum nomino partu sua citato, de nostro mandato ad audiendam huiusmodi nostram diffinitivam sententiam supra dictam, qui Magister Ioannes procuratoris nomine, quo supra, petijt de dicta sententia, in quantum faceret pro parte sua publicum instrumentum, ac praesentibus Reuerendu in Christo Patribus Dominis V. Baldino Dei gratia Archiepiscopo Tarrun. Domino Augustino Episcopo Perusino, Domino Antonio Episcopo Pennensi, & Adriensi. Domino Francisco Episcopo Nolano, & Domino Sancto, & Bannadato Abbate monasterij S. Pauli extra urbem, ac venerabilibus, & circumflectis viris Dominis R. Cardo Langh. & Ioannis Pina Sacri Palatii Apostolici auditoribus, non egressis viris Dominis Rolando de Cremona. I. V. D. & Yagnutio de Cremona Dominis Illustri Præcepto, & excessi Domini Duci Mediolani &c. oratoribus, ac discretis viris Magistro Nicolao Lubich, in Romano Curia procuratore, & plurius alijs relictis ad praemissa vocatu, habitis, & rogatis.

Et ego Nerius olim Gerij de Ruggerij clericus Fisani publicus Apostolicus, & Imperialis autoribus Notarius, praesatij, Reuerendissimi in Christo Patri, & DD. Cosmat Cardinalis arbitri, arbitratoris, & amicabile compositoris praedicti Secretarius, atque causarius, & causarius huiusmodi coram eo scriba praesata diffinitiva sententia, laudis, arbitri, seu arbitramentum omnibus, alijs, & singulis supra scriptis, dum sic per praesatum Dominum Cardinalem arbitrum, arbitratorem, & amicabilem compositorem praedictum pronuntiatum, laudatur, agerentur, & fierent, vna cum praemissis in rebus praesentibus, eaq. omnia, & singula sic, ut praemissum est, fieri vidi, & audiui, & ideo hoc praesent publicum instrumentum, quod alij praedictus negotij per Hugonem Notarium Imperialis publicum in scriptis fideliter scribi feci, exinde confeci, in notam redegi, & publicam illud vna cum eo, & per eius manum in collatione, & aliquibus sui partibus, & praesertim in verbis Mercurij octaua in septima virgula circa finem dicti instrumenti computando ab ultimo virgula ascriptae usque ad dictam septimam virgulam, quae verba posita inter verbum, Die, & verbum mensis in dicta virgula scripta sunt, ut mihi conflat, & illa, & caetera correctura per eiusdem vel per meam manum in aliquibus distionibus, vel syllabis refectis, seu reparatis, approbo, corrigendo, & vna cum appensione sigilli Domini mei Domini Cardinalis arbitri, & arbitratoris, & amicabile compositoris praedicti, signo, ac nominis mei consuetu signaui, rogatus specialiter, ac requisitus, in fidem, & testimonium omnium, & singularum praemissorum.

Et ego Hugo Draem clericus Trauiliensis publicus Imperialis autoritate Notarius, tenorem supra scripti instrumenti cum suis interlineaturis, & correptionibus de mandato Domini, & Magistri Nerij Ruggerij Secretarij, & Notarij publici de dicto instrumento rogati, manu propria fideliter scripsi, & auscultanda vna cum eo correcti, & interlineati, signum, meum hic apposui, in testimonium omnium, & singularum praemissorum.



F4

Inter ea verò, in quibus prædicta sententia non fuit reformata, vnum est, quod sub hac verborum forma sic exprimitur. Super secunda petitione oblata pro parte dictorum Priorum, Fratrum, & Conuentus Eremitarum S. Augustini, seu dicti eorum syndici, & procuratorum eorum syndici, & procuratorum nomine aduersus, & contra prædictos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij S. Petri, seu dictum eorum syndicum, & procuratorem, eorum syndicum & procuratorem nomine, in eo, & super eo, quod dicti Prior, Fratres, & Conuentus Eremitarum S. Augustini, seu dicti eorum syndicator, & procurator eorum nomine petunt in dicta secunda petitione pronuntari, & declarari debere dictos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij S. Petri, seu dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, & procuratorem nomine petunt in dicta secunda petitione pronuntari, & declarari debere dictos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum monasterij S. Petri, seu dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, in eadem Ecclesia nullum ius habere, & ipsam Ecclesiam cum omnibus suis iuribus, & pertinentijs pertinere, & spectare ad dictos Priorem, Fratres, & Conuentum S. Augustini, &c. Dicimus, & pronuntiamus, & in his scriptis sententia liter declaramus, dictam Ecclesiam cum omnibus suis iuribus, & pertinentijs pleno iure pertinere, & spectare ad dictos Dominum Abbatem, Canonicos, & Conuentum S. Petri, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine, & ipsos Priorem, Fratres, & Conuentum Eremitarum S. Augustini, & dictum eorum syndicum, & procuratorem eorum nomine in Ecclesia ipsa nullum ius habere, nisi in quantum sibi concessum est, & exprimitur in privilegio saepe dicto pia memoriae sanctissimi in Christo Patris, & DD. Iohannis Papa XXII. de quo supra facta est saepe mentio.

Addo cum plures sint Ecclesie, eidem D. Petri in Cælo aureo Basilicæ subiectæ, quæ in signum propriæ illorum subiectionis annuū censum, siue canonem à temporibus Luitprandi Regis soluere consueverunt, & nunc etiam soluunt, (Census enim, siue canonis solutio subiectionis signum est, cap. Omnis anima, de censibus) prædictæ Ecclesie Abbati, vel Praeposito, & Canonicis Regularibus semper ipsam censum, siue canonem soluerunt, nunquam verò Eremitis. Vnde ex hoc etiam capite conuincimus, penes canonicos eiusdem Ecclesie dominium semper mansisse, & nunquā vel in toto, vel in aliqua parte ad Eremitas translātū,

XVII

**A**t que tandem pro huius libri coronide inferimus, frigidū esse, quod Ioannes Marquez cap. 2. pag. 6. col. 1. suum Coriolanum secutus scribit. Quotiescunque in libris sacrorum canonum, conciliorum, aut diplomatum Pontificiorum de Ordine S. Augustini absolute, & sine alio addito mentio habetur, de Eremitarum ordine, non autem clericorum canonicorum intelligi debere. Quod enim ad sacros Canones spectat, in Decreto, ac etiam in Decretali nulla prolius de isto Ordine mentio habetur in Sexto verò Decretalium duabus tantum vicibus nominantur Eremitæ sub

hoc titulo Eremitarum, & non absolute sub titulo Ordinis S. Augustini. In concilio quoque vltimo ad Generale Concilium Lugdunenle sub Gregorio Decimo celebratum, nullus reperitur locus, quo de Eremitis Augustinensibus vel vnum verbum habeatur. Porro quod ad litteras Pontificias, & illam Cancellariæ Apostolicæ attinet, in tantum abest, vt nomine Ordinis D. Augustini absolute prolati veniant Eremitæ, vt non nisi ab hinc ne huius rei prolius ignaro id affirmari possint, totum librum, qui prouinciale Romanum dicitur, ex integro percurramus, ac etiam integrum librum taxarum Apostolicarum, in quibus omnia Ecclesie, & omnia monasteria per omnes totius partes existentia sunt notata, inuenietur nunquam nomine monasterij, vel Ecclesie Ordinis S. Augustini absolute prolati, denotari Ecclesiam, vel monasterium Eremitarum: sed è contrario semper, & plusquam semper Ecclesias, & monasteria canonicorum designari. Et quod omnem detractionem tollit, in libro, qui vocatur Practica Cancellariæ Apostolicæ, in quo formularia traduntur secundum quæ scriptores Apostolice litteræ Apostolicas extendunt, ita legitur. Sequitur modo iure de Ordinibus, & Religiosis Christianis, & de nominibus per Romanam Ecclesiam approbatis, & quæ erit dicuntur non Mendicantes, & qui Mendicantes, & qui Militiarum. Et primo de non Mendicantibus. Michi-Ordo S. Basilij, & Caput vocatur Archidiaconi Canonici vocantur Ordo S. Augustini. Fratres: Ordo Maria Cruciferorum, &c. infra. Prioratus Domo publici Domus de Calatambio Ordinis S. Augustini, infra. Mendicantium Ordines hi sunt, videlicet: ordo Prædicatorum, Ordo fratrum Eremitarum S. Augustini, Priori Generali Ordinis fratrum Eremitarum S. Augustini, &c. Vbi vides Ordinem Canonicorum absolute vocari S. Augustini. Eremitarum autem è contrario non vocari Ordinem S. Augustini absolute, sed Ordinem fratrum Eremitarum S. Augustini. Et ita passim habetur ex tota illa Praxi Cancellariæ Romanæ, & Apostolicæ. Vt merito ridendum esset labor, si rem notissimam pluribus illustreremur. Hæc de clericali Beatissimi Patris Augustini instituto, habitu, & de clericis canonicis per illum restitutis in hac prima parte dixisse sufficiat. Paucissima quidem de multis, quia plura optimus ad vtiliora, & necessaria magis properamus, quæ, qui legere, & considerare dignabitur, ventura esse intelliget; sin autem palato non sano patet sit panis, qui sano est sicutis, & oculis ægræ cordis lux, quæ puris est amabilis, non nobis importandum, sed illis, qui, vt Hieronymus scribit, dum dicunt, quod non debent, non nunquam coguntur audire, quæ non vellent.

FINIS LIBRI PRIMÆ

D  
APOST  
O R  
CANO  
REGVL

LIB  
GABRIE  
NOVARIENS  
Lateranen



COL  
Excudeba